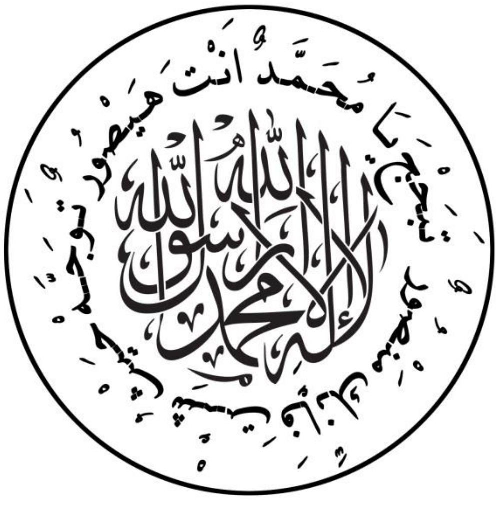
YAZILAR
46

2016

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ihramcizadeismailhakki@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **H.İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak :
Baskı- Cilt :

2016

بِسْـمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2016 yılarında okuyucularımızla paylaştığım yazılardan bir kısmıdır.

Yazılarda sıra gözetilmedi. Değişik konular peş peşe yazıldı. Bu şekilde okuyan açısından fazla sıkıntı oluşturmayacağı düşünüldü.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul

Başlangıç: 31. 03. 2016

Bitiş :25. 05. 2016

4 Yazılar

İçindekiler

NECİP FAZIL VE ŞİİR- Seyfettin Başçıllar

"Aklımı gerdim gerdim, kopacak kadar gerdim;
gördüm ki akıl sınırlıdır ve ötesine yol verici değildir."

İmâm-ı Gazali

Her çağın sanatçısı, çağına bağlı olduğu oranda, geçmişe ve geleceğe de gizli kökler ve dallar salar. Çağından kopuk sanatçının dünü ve yarını da yok gibidir. Bu bakıma, bir sanatçıyı incelerken, onun geçmişten neler almış olduğunu, bu aldıklarını geliştirerek çağının hamuruyla nasıl mayalandırdığını ve kendinden sonrasına neler bıraktığını göz önünde tutmak gerekir. Soylu sanat yapıtlarının, dünü, bugünü ve yarını kapsayan birçok boyutları vardır. Sanatın değerlendirilmesinde, çoğu zaman, sanatçının çevresi, yaşam çizgisi, kişiliği, olaylarına bakış açısı, eğilimleri, inançları da önemli bir yer tutar. Necip Fazıl'ın ilk şiirleri, biçim ve değiş yönünden, genellikle halk şiirine yaslanır. Bu şiirlerin çoğuna, üzerinde dize dize çalışılmış çağdaş bir Karacaoğlan, bir Dadaloğlu şiiri gözüyle bakabiliriz: İçerimde koca bir dağ gizlidir,

Rüzgâr döne döne çıkar mı bilmem.
Yarim ince uzun saz benizlidir,
Başımı göğsümde sıkar mı bilmem.

Cemal Süreya, Necip Fazıl'a, bir yerde Yunus Emre'yi bir yerde Süleyman Nazif'i kök almanın mümkün olduğunu; biraz zorlayarak onu ―Nefi'ye bile götürebileceğimizi belirtiyor. Necip Fazıl, 2 mayıs 1905 doğumludur. İlk şiirleri yayımlandığında on yedisindedir henüz. Yıl: 1922, Mehmet Akif'in 49, Ahmet Haşim'in 39, Yahya Kemal'in ise 38 yaşlarında olduğu yıl... Yahya Kemal, o gün için, Türk şiirlerine yeni bir dil ve anlayış getirmiş; şiiri yabancı öğelerden arıtmıştır. Necip Fazıl da ―Sade Türkçeyi harikalaştırmış olarak gösterir onu. Bu yeni şiir dili, 17 yaşında, kendini aramakta olan bir şair üzerinde elbette etkili olacaktır. Necip Fazıl'ın kendini araması uzun sürmeyecek, kısa zamanda, o halk şiirine yaslanan açık anlamlı şiirden içe dönük, koyu gölgeli Necip Fazıl şiirlerine geçiş yapacaktır. Çünkü, genç şairin yaşamında, bir takım iç ve dış sarsıntılar başlamış ya da hızlanmıştır. Görüş açısı değişmektedir. Nesnelere ve insanlara alışılmamış ürpertici yönlerden bakmaktadır. Gizlerle dolu cinli ve perili bir evrendir bu.

Odamda yanan mumu üfledi bir çan sesi
Gözlerim halka halka gördü bu uçan sesi.
Önümden bir hız geçti, aktı ateşten izler;
Kaçıştı çığlık çığlık uzaklara dehlizler.

O gün için yepyeni bir deyiştir bu Bauldelaire'imsi bir havadır. Yirmi yaşındadır şimdi ve kendi deyişiyle çilelerin en can yakıcısıyla Paris'te bulunmaktadır. Uçurum uğultusuna benzer bir şiir iklimi içindedir. Eğitim için gittiği bu kentte, korkunç bir kumar tutkusuna kapılmıştır. Eline geçen paraları hep kumar masalarında eritmektedir. -Burada Dostoyevski'nin kumar düşkünlüğünü de anımsayalım.

”Parası olamadığı zaman yine kulüpte, herhangi bir oyuncunun arkasına geçip kendisini onun yerine koyuyor, onun kazancı ile seviniyor, kaybı ile üzülüyor.”

Gündüzleri uykuda, geceleri uyanık. Elbette bu böyle süremez. Bir gün ödeneğinin kesildiği bildirilecek kendisine; yurda dönüş biletiyle birlikte eline bir miktar para tutuşturulacak. Bu para da hemencecik kumara verilecek. Meteliksiz sokaktadır şimdi.

“Pırıl pırıl cadde... Paris kaynıyor... O, genç şair, şehrin kapkara çatıları, esrarlı bacaları ve her an göz kırpan ışıkları ortasında bir çocuk gibi kimsesiz...”

Gözü kaldırımlarda, kaldırım şiirlerini içinde damıta damıta saatlerce yürüyüp oteline gelecek ve odasına kapanıp ağlıyarak haykıracaktır:

-Allah‘ım, beni kendi kendimden kurtar!

İçinde bir uçurum açılacak, arkadaşlarından kopacak. İçindeki canavarı yenmek için çırpınacak, ama başaramayacak. Bir bela çiçeğidir çeken onu. Sonraları yazdığı bir şiirinde:

Ne var, ne var âlemde
Belâ kadar çekici?

demekten kendini alamayacak...Paris bitmiştir onun için artık. Arkadaşlarının aldıkları tren biletiyle Marsilya‘ya dönecek. Türkiye‘ye gidecek vapurun üç gün sonra kalkacağını öğrenince biletini değiştirip üste aldığı parayı da kumara verecek. Gene büyük yalnızlığıyla iç dengesizliklerle kalacak ortada. O kaldırımların çocuğu olduğu kadar bunalımların, doyumsuzlukların da çocuğudur. Ve şiirlerine bütün bu karmaşanın iz düşümü vuracak. Otel odaları solgun bir hüzün aynası gibi görünecek ona, isli lambalarda bir acıma yanacak hep. İzbe sofada terlikler, bir sırrı sürükleyecek. Küfürlü aynalarda, daha önce gelip geçmiş olan yüzlerden birer akis görecek. Denizler, açıklar bile ölüm korkusu kadar derin görünecek ona:

Deniz, bu yerde ölüm korkusu kadar derin,
Kocaman bir kuş gibi geliyor peşimizden
Ruhu, bu karanlık suda can verenlerin.

Hep böyle, kendi gölgeli, bunalımlı iç dünyasından nesnelerin iç dünyalarına doğru uzanacak. Hep bilinmeyeni, hep öteleri kurcalayacak:

Ben şairim, gaibi kurcalayacak çilingir.

Zaten ona göre şair; **“his cephesinden, daha ilk nefeste vecd çözülüşleriyle yere seriliveren bir afyon tiryakisi; fikir cephesinden de, bu afyonu esrarlı hayvanlarda hazırlayan ve tek miligramının tek hücre üzerindeki tersini hesaplayan bir simyacı”**dır: Kaldırımlara bile bir insanca kişilik kazandırıp onunla arkadaşlık edecek bir simyacı.

Bu gece yarısında iki kişi uyanık,
Biri benim; biri de uzayan kaldırımlar

Kaldırımlar içimizde yaşamış bir insandır aynı zamanda, çilekeş yalnızlıkları emziren bir annedir.

İkinizin de ne eş ne arkadaşınız var;
Sükut gibi kimsesiz, çığlık gibi hüzünsüz.
Dünyada taşınacak bir kuru başınız var;
Onu da hangi diyar olsa götürürsünüz.

Kaldırımlar, bir parçamız olmuştur artık. O biziz belki de. Kimse bizi onun kadar anlayamaz. İkinci şiirin sonunda coşkulu bir lirizme haykıracaktır:

Ne kaldırımlar kadar seni anlayanlar olur;
Ne senin anladığın kadar kaldırımları...

Gece kaldırımlarıdır bu kaldırımlar, geceyle özdeştir bir yerde. Esmer bir kadın gibi, eteğini sürükleyen gece çağıran ama bir türlü erişilmeyen bir kadın.

Ondan bir temas gibi rüzgâr beni bürür de,
Tutmak tutmak isterim onu göğsüme alıp.
Bir türlü yetişemem fecre kadar yürür de,
Heyhat, o bir ince ruh, bense etten bir kalıp.

Kaldırımların yayınlanması, edebiyatımızda bir sanat olayı olarak karşılanacak, övünüp yüceltilecek. M. Ş. Tunç, **"Yalnız bu şiir büyük bir zanaatkâra yeter:"** diye yazacak. Necip Fazıl, yıllar sonra bu yargılardan hoşnut kalmadığını belirtip şöyle diyecek:

"Şu benim herkese parmak açan şiirim Kaldırımlar"ı göklere çıkartıyorlar. Bense yerin dibine indirdikleri fikrindeyim. Zannediyorlar ki, o şiir, kaldırımlarda geceleyen, evsiz barksız sefil bir sınıfın destanı... Halbuki o belki şato sahibi, en nadide ağaçtan yontulu karyolasında gözü uyku tutmaz mustarip fikir prensinin, çilekeş (entelektüel)in şiiri... Yirminci asır (entelektüel) ine bağlı, ruhunu ve gayesini yitirmiş bir cemiyette bunalımlar yaşayan öncü kişiliğin şiiri..."

Edebiyatımızın en güzel şiirlerinden biri olan bu şiir, her güzel ve gerçek şiir gibi, okuyucuyu kendi iç dünyasına, kendi algılarına göre duygulandırıp çarpan çok boyutlu lirik bir şiir. Hececilerin, dış zarı delip derine inmeden kabukta kaldıkları o günkü hece şiirimizde öteleri gösteren bir konak taşı... Genç şair, bu ünlü şiirini yazdığı zaman, 22 yaşındadır ve sanat kişiliğini bu şiiriyle perçinlemiştir. Kaldırımlar'ı Otel Odaları, Sayıklama gibi güzel şiirleri izleyecektir. Edebiyatımızın sanatçıyı kemiren süregen hastalıklardan biriyle karşı karşıyayız şimdi. Araştırma, değerlendirme, güçlü güçsüz yanları bulmaya çalışma yerine övgüler sıralamak: dost övgüler, arkadaş övgüler... Artık ona toplantılarda,

- **Sen daha yolundasın! Yürü! diye seslenecek, yazdıklarını,**

- **Harika, harika! diye karşılayacaklar.**

Bir dev aynası tutulacak genç sanatçının karşısına. Bu durum onun taşkın ve tutkulu kişiliğine bir kendini beğenmişlik duygusu verecek. Atak davranışlı, —fikirde ve harekette hudutsuz cesur|| bir genç şair çıkacak ortaya. Gözünü kırpmaksızın bir takım kesimle hoşgörüsüz yargılarda bulunacak:

"Babıali dâhileri öyle ahmak şeyler ki... Edebiyat-ı Cedide baştan başa bir gerizekalılar mahşeridir... Türk romanı yoktur..."

Bir gün Arif Dino, ona, **"Sen kendinde, benim sende gördüğümden daha fazla kuvvet hayal ediyorsun."** diyecek ve **"Susuyorum; ben kendimi yiyen bir adam olduğum için bu anlayışında bir hak payı görüyorum."** karşılığını alacak. Ve Necip Fazıl sürdürerek diyecek ki:

- Biliyor musun, kimse beni, kendi kendimi zemmetiğim kadar yeremez.

Kimse de...

Arif Dino şu karşılığı verecek:

- Ben devam edeyim: Seni, kendi kendini medhedilmeye layık gördüğün kadar övemez.

- Doğrudur.

- Sen muhteşem bir iddiacısın!

Bu kişilik, bu iç çelişkiler, bu kendine aşırı güven duygusu içinde birçok değerlere başkaldıracak, giderek günün olaylarına ters düşmeye başlayacaktır. Ama kişi ne denli üstün olursa olsun, bir başına yetersizdir. Ona tutunacak ve güç verecek, içine ışık tutacak bir kaynak gerektir. Ben ve Ötesi'nin sonunda:

> ***Ya bin yıl, ya bin asır sonra o gün gelecek***

diye seslenecektir. Nedir gelecek olan, bir diriliş mi? Kendini yıkmak istercesine davranışları, uykusuzlukları, kafasını kemiren iç susuzlukları sürmektedir hala.

"Fahişe kokan" küçük eğlence yerleri, yolculuklar, bankacılık ve içinde "azgın bir davet"... Hayır, hiçbiri ona aradığını, umduğunu vermeyecek. Dağla uçurum arasında yürüyecek hep. Kimi zaman dağa, kimi zaman uçuruma yaklaşarak. Trabzon'da bir otel odasında 39 derece ateşle yatmaktadır. Hasta yatağında Ahmet Haşim'in ölüm haberi onu yüreğinden vuracaktır. Birkaç yıl önce Güzel Sanatlar Akademisi'nin balosunda Ahmet Haşim'e iki tokat atmış ve ortalığı birbirine katmıştır. Bu tatsız olayı anımsama, ölüm haberinden daha çok içini karartmaktadır. Dışarda ince, sonsuz gibi bir yağmur. Bu yağmur, kanını boğan bir iplik gibi yağmakta ve hiç dinmemektedir. Beyninde korkunç bir düzensizlik ve üstün bir düzen özlemi... Teninde acısız yatan bir bıçak gibi bu yağmur mistik bir hava içinde şiirleşecek:

> ***Bu yağmur, bu yağmur, bu kıldan ince,***
> ***Nefesten yumuşak, yağan bu yağmur.***
> ***Bu yağmur, bu yağmur, bir gün dinince,***
> ***Aynalar yüzümü tanımaz olur.***
> ***Kendini İstanbul'a dar atacak.***

Bu kez de bir aşk onu alt üst edecek. Delice bir ruh coşkunluğu içinde kendinden en az 7-8 yaş büyük bir kadına tutulacak. Gene hep çağrılacak ve çağırana hiç varamayacak. **"Üzerine gelenden, ufuklar gibi, kaçmayı, uzaklaşmayı"** bilmemesi yüzünden neler neler yapmayacak, nelere katlanmayacak. Ama çıkış yok, en kalabalık anlarda, en ıssız yalnızlıklarla çevrilidir… Bu yalnızlıklardan dolayı "ne azap, ne sitem", "aşınmaz duvar" kendi içindedir çünkü. Günü gelince şiire dökülecek bu da:

Ne azap, ne sitem yalnızlıktan;
Kime ne, aşınmaz duvar bendedir.
Süslenmiş gemiler geçse açıktan,
Sanırım gittiği diyar bendedir.
*
Yaram var, havanlar dövemez merhem;
Yüküm var, bulamaz pazarlar dirhem.
Ne çıkar, bir yola düşmemiş gölgem;
Yollar ki, Allah'a çıkar, bendedir.

Aşktan kurtuluşu da onu yoklukta, yani gerçek varlıkta bulmakla sağlayacaktır. Dağa daha yakındır şimdi. Sevdiği kadına şu satırları yazacaktır: **"Artık siz benim içim lüzumsuz bir şeysiniz! Size erişememenin inkisarı (kırıklığı) içinde asıl erişilmesi gerekenin kim olduğunu dehşetle görüyorum… Siz bir hayal, bir gölge, bir benzeyiş, bir remizden ibaretsiniz. Siz mutlak yokluğunuz içinde malikiyetin mahrumluğa dönen şekliyle karşıma mutlak varlığı, Allah'ı çıkardınız…"** Fuzuli'nin Leyla İle Mecnun'unda, Mecnun'un Leyla'da bulduğu şey… Beklenenin gelip gelmemesi, ona erişilip erişilmemesi önemli değildir artık.

Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüyü mezar,
Ne de şeytan bir günahı,
Seni beklediğim kadar.
Geçti, istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni,
Bırak vehmimde gölgeni,
Gelme, artık neye yarar?

Ona Ataç, mistik şair sıfatını vermiştir. Metafizik bir bunalım içindedir. Dengesiz ve acılarla dolu bir ruh coşkusuna yakalanmıştır. Hasta gibidir. Usunu ve duygularını germektedir hep, koparcasına germektedir: **"Zaman nedir, mekân nedir, aydınlık nedir, karanlık nedir, var nedir, yok nedir?"** Bu sorular ortasında kafasının içi ana baba günü gibi. Boşluğu ense kökünde gezdirmeye başlayacak. Metafizik acılar içinde dört bölümlük bir şiir doğacak: o zaman Senfoni başlığıyla yayınlanıp sonradan Çile adı verilecek şiir.

Lugat, bir isim ver bana halimden;
Herkesin bildiği dilden bir isim!
Eski esvaplarım tutun elimden;
Aynalar söyleyin bana ben kimim?

"Şeşi beş görmeğe başlayacak." Aynalara bakıp kendi kendinden korkacak. Sıkıntıları dayanılmaz bir derecededir. Annesiyle birlikte **"Efendim"** dediği bir şeyhe gidecekler.

- Buraya sık sık geliniz, sohbet sizi açar, denilecek.

Ayrılacaklar. Rahatlamış, aradığını bulmuş gibidir. Kendini dine verecek artık. şeriatı savunacak. Atatürk Devrimi'nin amansız düşmanı kesilecek. Bu yüzden hapislere girip çıkacak. Şiirin hızı kesilecek, duralayacak. 1941-1957 yılları arasında on dört yılda ancak üç şiir yazabilecek. Bu yüzden Fikret Adil Sabık **"Şair"** diye adlandıracak onu. Gerici olarak bilinecek. En önemlisi şiirini yenileyemeyecek, dil ve deyiş hep olduğu yerde sayacak. Eski şiirlerinden birçoğunu atacak, birçoğunu değiştirecek. Ona göre şiir **"mutlak hakikati arama işidir. Mutlak hakikat Allah'tır. Şiir, Allah'ı sır ve güzellik yolundan arama işi…"**

Sh:273- 279

Kaynak: Osman EROĞLU, Seyfettin Başcıllar'ın Hayatı, Sanatı Ve Şairliği T.C. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Gaziantep Haziran 2013

KİTAB-I İNDİR

[slideshare id=62360172&doc=seyfettinbacllarnhayatsanatveairlii344326-160524203037&type=d]

KISA KISA

KENDİMİZİ AŞMAK ÜZERİNE

Kendi varlığının dar hendese'sini aşmak isteyen kimse, yabancı görüş ve denemeleri de tanımaya çalışmalıdır. Çevre ve insan kendi kendine, alışkanlıklarından ve basmakalıp fikirlerinden bir koza örer. Hayallerin en hür şekilde geliştiği şiir, bir kurtuluş ve yeniden doğuştur. Evler gecenin içinde kendi içlerine kapanır, fakat çatıların ötesinde gidilmeyen on binlerce yıldız bilinmezin içinde döner durur.

Mehmet Kaplan, Şiir Tahlilleri 2, Dergah Yayınları, İstanbul 2007, s. 555.

ÖLÜM

Boşnak yazar Mehmed Selimovic Derviş ve Ölüm adlı romanında;

"Ölüm, kaçınılmaz bir şeydir. Bize yetişeceğini bildiğimiz tek şey ölümdür. Bunda ne istisna, ne de şaşırtıcı bir şey olabilir. Bütün yollar bizi ona götürür. Bütün yaptıklarımız, ona hazırlanmış olmak içindir. Ölüme daima yaklaşılır, ondan uzaklaşmak diye bir şey yoktur. Yine de o gelince şaşırırız. (…) Evden eve taşınmaktır ölüm. Ona, yok olmak değil, ikinci doğuş da denebilir. (…) Ölüm tamamen bir ihtiyaçtır. (…) Durum değişikliğidir ölüm. Ruh, tek başına yaşamaya başlar."

[Mehmed Selimovic; Derviş ve Ölüm, Varlık Yayınları, Ġstanbul 1973. s.18.

BİLMEZLER

"Sevgiyi tanımayanlar ayrılığın acısını da bilmezler, özlemezler ve gurbet hissi duymazlar."

Mehmet Kaplan

AKIL YETMEDİ

Aklımı gerdim gerdim, kopacak kadar gerdim; gördüm ki akıl sınırlıdır ve ötesine yol verici değildir.

İmâm Gazali

KURTAR

"Allah'ım, beni kendi kendimden kurtar!"

Necip Fazıl

KARŞIT

"Ölümün karşıtı aşktır. İnsanlar aşk yoluyla ölümü yenmeğe çalışırlar."

Seyfettin Başçıllar. Yahya Kemal Şiiri.

SEYFETTİN BAŞCILLAR'IN ŞİİRLERİNDEN

AKLANMA

Tüm hırsızlar aklandı,
Vurguncular aklandı,
Bir sen aklanamadın
Yoksul ve sessiz adam.
Koştun durdun,
Çalıştın durdun
Sonra genç yaşında
Öldün de kurtuldun
Ey benim babam... (Eski Çocuk, s.114)
**

RUBAİ-KÂBE

Yıllar yılı taş koymadan eşsiz yapına
Kullar yine dayandı bak rahmet kapına.
Ey -gizli açık- her dilek ilminde olan
Arz etmeğe ahvali hacet var mı sana?

7 Nisan 1998, Mekke

SANA

Lûtfunla coşup el açaraktan ihsâna,
Yarab bu gönül şulesi şevkinle yana!
Gönlüm coşuyor, çare bulunmaz mı buna?
Yanmakta bu ten, aşk odu düşmüş de cana,
Arz etmeye ahvali hacet var mı sana?
*
Senden ola ger derdime gerçek çare,
Vuslat demidir açmada binbir yare,
Hasret çekerek yanmada gönlüm nare,
Yanmakta gönül aşk odu düşmüş de cana,
Arz etmeye ahvali hacet var mı sana?
*
Dertten beladan gönlümü azad eyle,
Sen darda kalan her kula imdat eyle,
Nefsim silerek aşka düşür şad eyle,
Yanmakta gönül aşk odu düşmüş de cana,
Arz etmeye ahvali hacet var mı sana?

Kaynak: Osman EROĞLU, Seyfettin Başcıllar'ın Hayatı, Sanatı Ve Şairliği T.C. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Gaziantep Haziran 2013 000

KİTAB-I İNDİR

[slideshare id=62360172&doc=seyfettinbacllarnhayatsanatveairlii344326-160524203037&type=d]

ZİHNİ BABA kuddise sırruhu'l-âlî 1834-1891

Şem-i aşk-ı Hasaneynem âleviyim âlevi
Ruh-u adayı yakar ateş-i ahım âlevi

Zihni Baba, 1834'te Kilis'te doğdu. Babası Çermik Müftüsü Abdullah Efendi'dir. Adı Mehmet Nadrat'dır. İlköğrenimini bitirdikten sonra Bekir Vahid Efendi'nin ve Hattat Hoca'nın derslerine devam etti. İçki düşkünlüğü yüzünden okuyamadı. Zihni mahlasını kullanmağa başladı. Daha sonra halk arasında Zihni Baba diye anıldı. İçkiye düşkünlüğü kadar Allah'ın varlığını ve birliğini tanıyan bir zattı. **Baytazoğlu tekkesi müdavimiydi.** Yine Kilisli diğer şairlerden olan Abdullah Sermest Efendi hayatında en çok sevdiği ve saygı duyduğu kişi idi. Abdullah Sermest Efendi'nin ölümünden sonra Kilis'te kalmadı, Birecik'e gitti. Dört yıl sonra1891 yılında, orada Hakk'a yürüdü. Şiirlerinde aşk, esriklik ve ince bir tasavvuf havası iç içedir. Söyleyiş akıcı ve rintçedir. Mısralar üzerinde çalışmaz. Yer yer,

Ta haşre kadar gitmez olur renc-i humârı

Bir mey ki anın neş'e-yi minnet var içinde

gibi Nedim'i anımsatan parçalarına karşılık anlaşılması güç ve ağır bir dili vardır. Şiirlerini **"Divan-ı Zihni-i Kilisi''** adıyla toplanmıştır. Taş basması olarak az sayıda basılmış olan divanı tükenmiştir. Bir örneği Ankara'da Milli Kütüphane'dedir.

Münacaat -ı Zihni

mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ûlün

Ben şevk ile midhatger-i sultan-ı Hüseynem

Nefretkeş-i dâyi asil-i nesebeynem

Merdân-ı Hüdâ râhına hâk-i kademeynem

Gayri değilem anla bu esrârı ki aynem

Ben bende-i dergâh-ı Resûl-i sakaleynem

Ben 'âşık-ı sıdkaver-i ceddel Hasaneynem

*

Ref oldu gözümden hemen perde-i zûlmet

<u>26 Yazılar</u>

Gönlünde ziy saldı benim mihr-i muhabbet

Zerre kadar etmem şu fen âleme rağbet

Dünyâ-yı deniye dahi baş eğmezem elbet

Ben bende-i dergâh-i Resûl-i sakaleynem

Ben ‘âşık-ı sıdkaver-i ceddel Hasaneynem

*

Şimşir-i muhabbetle kesüp kayd-i sivâyı

Çektim yed-i ümmid ile dâmen-i ridâyı

Çekmem elem-i keşmekeş-i çûn-ı çirâyı

Haheş edemem rütbe-i iklim-i fenâyı

Ben bende-i dergâh-ı Resûl-i sakaleynem

Ben ‘âşık-ı sıdkaver-i ceddel Hasaneynem

*

Dil uğradı bir halete mürşid nefesinden

Dâreyni elim çekti hevâ-yı hevesinden

Çıksa dahi o bülbül-i ruhum kafesinden

Zannetme gönül fariğ olur mültemesineden

Ben bende-i dergâh-ı Resûl-i sakaleynem

Ben ‘âşık-ı sıdkaver-i ceddel Hasaneynem

*

Ey Zihni-i Rûmeli der-i Hazret-i Sermest

Sahba-i hakikat anı kılmış ebedi mest

Serpenç-i ‘aşk etti giribanımı derdest

Yazdı bu iki mısraı ikrârıma pervest

Ben bedâ-i dergâh-ı Resûl-i sakaleynem

Ben ‘âşık-ı sıdkaver-i ceddel Hasaneynem

**

Gazel

mefâ’ilün / mefâ’ilün / mefâ’ilün / mefâ’ilün

Şekerden tatlıdır çeşmi-i lâl-i lebin cânâ

Hele takrir olunmaz zevk-i bûse gabğabin cânâ

Gehi taltif-i hürmet gâh nigâh-i pür gazab âlût

‘Acep tâlimi kimdendir bu tarz-ı meşrebin cânâ

Nedir bu hoş bakışlar hoş tebessümler bu imâlar

Utanma doğru söyle var ise bir matlabin cânâ

Gubârın sürme çekmiş hahiş ile çeşm-i nemnâke

Beher gün bekler oldum rehgüzâr-i mektebin cânâ

Seni de bir cefâ-cû yâre mecbur eylesin Mevlâ

Ki ta Zihni gibi fark olmayan rûz-i şebin cânâ

*

Ġazel

mef’ûlü / mefâ’ilü / mefâ’ilü / fe’ûlün

‘Aşkın eseri hesti-i cân-ı dilimizdir

Şevkin sebebi mâye-i âb-ı gülümüzdür

Virân biliriz bezm-i Cem’i rind-i cihânız

Kâşâne-i eyvân-ı fenâ mahfelimizdir

Hallodu biraz hokka-i lâl-i lebin amma

Mevhum Nüket-i dehenin müşkülümüzdür

Biz rahrev-i Kâbe-i iklim cemâliz

Mecnûn dahi nakakeşi mahmilimizdir

Divâne-yi ‘aşkız yine ey Zihni bakılsa

‘Akl ile Felâtun-ı zamân câhilimizdir

Gazel

fâ’ilâtün / fâ’ilâtün / fâ’ilâtün / fâ’ilâtün

Rind-i rüsvâ-yı cihânım itibârım sorma hiç

Hâne ber-dûşum bu gün doğrudan diyârım sorma hiç

Bir kadd-i nazik hırâmın gerd-i râhı olmuşum

Rûzgâr bilir benim cây-ı karârım sorma hiç

Dilde nâ-gâh oldu peydâ şûriş-i ġavġâ-yı ‘aşk

Gitdi yağmaya metâ-ı iftihârım sorma hiç

Şimdi oldum bir gedâ-yı hırka-i sad pâre pûş

Hep telef oldu reh-i ‘aşkında varım sorma hiç

Zihniyâ cevlângeh-i meydân-ı nâz u şivede

Pâymâl etdi beni ol şeh-suvârım sorma hiç

Gazel

fâ’ilâtün / fâ’ilâtün / fâ’ilâtün / fâ’ilâtün

Ârızın âteş midir yâ gül müdür bilmem nedir

Gönlümüz pervâne mi bülbül müdür bilmem nedir

Hatt-ı nev-hizin hele sebz-i İrem’dir anladım

Kâkülün şeb-bû mudur sünbül müdür bilmem nedir

Nûş eden hemzinde-i câvid olur hem mest olur

Lâ’lin âb-ı Hızr mı ya mül müdür bilmem nedir

Gâh alır aklım gehi gönlüm yıkar hâl-i ruhun

Habbetü’s sevdâ mıdır fülfül müdür bilmem nedir

Bir hayâl-i hâma düşmüş Zihni-i şeydâ yine

Ana bâ’is hat mıdır kâkül müdür bilmem nedir

Gazel

fe’ilâtün / fe’ilâtün / fe’ilün

Bak hele sâki ne hoş mey çakıyor

Süzülüp nergis-i mesti akıyor

Maksâdı lûtf u acep kahr mıdır

Gûşe-i çeşm ile yan yan bakıyor

Ülfet-i ġayra kızıştıkça mâh

Ciğerim âteş-i gayet yakıyor

Dil-berân eyledi meyl-i rukebâ

‘Âşık-ı zârı meğer kim takıyor

Gülşen-i vaŝf-ı cemâlinde sensin

Yine bülbül gibi Zihni şakıyor

Gazel

müfte’ilün / müfte’ilün / müfte’ilün / müfte’ilün

Çin-i seher kıldı çün ol gonce-femi bâd-ı sabâ

Gül gibi açtı beni eyledi dilşâd-i sabâ

Sümbül-i bâğ-ı melâhettir o pek nâziktir

Etme gel tura-i cânânemi berbâd-ı sabâ

Şebnemi bâde güli sâki edip bülbülü rind

Kıldı hep gülşeni bezm-i tarâb âbâd-ı sabaâ

Hâr-i gülzâr-ı felek felekten o da azerde imiş

Gece ağlattı beni nâle vü feryâd-ı sabâ

Gazel

mef'ûlü / fâ'ilâtün / mefâ'ilü / fâ'ilâtün

Cân verir 'âşıkına lâl'l-i zülâl-i cânân

Mürdeyi zinde eder âb-ı viśâl-i cânân

Düşürür 'âşıkı sahralara ahû manend

Nigeh-i fitnedir çeşm-i galâl-i cânân

Âh-ı humkeşte kadem kıldı nigeh-bânlıkta

Hasret-i gurre-i ebrû-yi hilâl-i cânân

Ayni zulmet görünür rûy-i zemin-i eflâk

Merdüm-i çeşmin eğer olmasa hâl-i cânân

Gâh pervâneye gâh bülbüle benzer Zihni

Gülü mü âteşi mi aceb ârız-i âl-i cânân

Gazel

mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Mir'ât-ı dile bak ki safvet var içinde

Ruhsâre-i didare nazâret var içinde

Geldi bu sene nâme-i nev hatt-ı izârı

Mehcûr-i dile müjde-i vuślat var içinde

Tâ haşre kadar gitmez olur renc-i humârı

Bir mey ki anın neş'e minnet var içinde

Dükkânçe-i bâzar-ı dil-i 'âşıkı seyret

Çok kâle-i rengin-i muhabbet var içinde

Bir şi'rile fahreyleme Zihni bu cihândır

Bin şâir-i Pâkize tabiat var içinde

Gazel

fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

Sinede dağ-ı temâşa ederiz gül yerine

Dinleriz nevha-i dil nâle-i bülbül yerine

Yârim ağyâre fedâ kıldı şarâb-ı lebini

Şimdi biz nûn-i ciğer nûş ederiz mül yerine

Doladı erkâm-ı hiç rânını gerdânımıza

Ham-be-ham çin-be-çin tura vü kâkül yerine

Bana şimşir-i cefâkeş olur ağyâre veli

Nigeh-i endâz-ı vefâ tir-i tegâfül yerine

Dağ-ı pür-hûni yeter bâğ-ı cihânda Zihni

'Âşıka seyredecek lâle vü sümbül yerine

Gazel

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün

Ol kadar tuttu teb-i hicrânın ey âfet beni

Koymadı hiç mecâlim kıldı bi-tâkat beni

Nusha-i zevk ü sefâ içre bulunmam pek baid

Fihris-i endûhe yazmış kâtib-i kudret beni

Âkil olsam da yine mir'at-ı çeşm-i âleme

Gösterir divâne sûret çarh-ı bed siret beni

Hâne-i câne şirar-paş olması bi-şüphedir

Öyle sarmıştır serâpa âteş-i firkât beni

Bir zaman ma'mûr idim kûy-i vatanda Zihni

Şimdi bir virâne kıldı sadme-i gurbet beni

Gazellerinden

I.

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün

Rind-i rüsyâ-yı muhabbet nâm ü şân etmez kabul

Hâne berdûşan müebbed hânumân etmez kabul

Lâübali mest-i hipervâ kalender meşrebân

Devr-i nâ-saz-ı felekten imtihân etmez kabul

Minnet-i çarha tenezzül eylemez tâb-ı bülend

Şâh-ı pest üzre hümâ çün âşiyan etmez kabul

II.

mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

Bir came-hâbına değmedik biz zamânenin

Kaldık hâsır-ı könesinde kahvehânenin

Kendi cezâ-i filidir hep çektiği belâ

Yoktur mahalli kâri Hudâda bahânenin

Sâz-i derûne öyle düzen ver ki Zihniyâ

Değsin samâh-ı çarha sadâsı terânenin

III.

mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

Çırağa nûr-i şöhret sûziş-i pervâneden gelmiş

Bilinmez andelibe yanmadan pervâ neden gelmiş

Ne meydan ne edâ-i nağme-i mutribden

Bu neş'e meclise ol dide-i mestâneden gelmiş

Elinde tiğ-i ġamze çeşmi dönmüş tâs-ı pür-hûne

O hûni meşrebim sarhoş olup meyhâneden gelmiş

Abes sanma rakibe ettiğim ta'zimi ey Zihni

Tavâf-ı hâk-i kûy-i hâzret-i hânâneden gelmiş

IV.

müfte'ilün / fâ'ilün / müfte'ilün / fâ'ilün

Câhile mesned-i ikbâl ile izzet gelmez

Ârife baht-ı ni-gûnsar ile zillet gelmez

Ey şeh-i milket-i nâz her ne kadar cevretsen

Dehen-i 'âşıkına harf-i şikâyet gelmez

Kâkülün küfrüne bir kimse ki imân etmez

Dil-i târikine envâr-i hidâyet gelmez

Kılsa nefrin ana ednâ ile alâ-ı cihân

'Âşktan Zihni-i divâneye nefret gelmez

V.

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün

Gerçi biz ehl-i kemâle göre kâmil değiliz

Bi-hıret sofi-i hod-bin gibi câhil değiliz

Şemlev ü şalde yok hâhişimiz kılca kadar

Tavr-ı erbâb-ı riyâ şeklini şâmil değiliz

Bir alay rind-i meyâşam ka'deyiz nidelim

Dâhil-i bezm-i kibâr olmağa kâbil değiliz

Eyleriz fenn-i dirayette cihânı mebhût

'Aşk bahsinde yine kısden âkil değiliz

Kilisli Divan şairlerinden elimize oldukça şiiri geçen bir şairdir. Bu bakımdan yaptığımız değerlendirmeler daha sağlıklı olabilir. Yukarıda hayatı ile ilgili malumat verdiğimiz Zihni Baba Nakşibendi Tekkesi olan Bayzadoğlu Tekkesi'ne bağlıdır. Burada hayatının önemli bir kısmı geçmiştir. Dolaysıyla şairimizin şiirlerinde bu hayatın, mutasavvıf yanların ve mazmunların görülmesi doğaldır. Şairimiz tasavvuftaki ilahi aşkı, yaratılanı yaratandan ötürü sevmek anlayışını

şiirlerine yansıtmıştır. Örneğinin şairimizin Nakşibendi olmasına rağmen aşağıdaki beyti söylemesi bu konuda güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Şem-i aşk-ı Hasaneynem âleviyim âlevi

Ruh-u adayı yakar ateş-i ahım âlevi

Kadri Timurtaş, Zihni Baba'nın çok güzel ve etkili bir sesi olduğunu yazıyor. Şiir okuduğu, ilâhiler söylediği anlar hem kendisi coşar, hem de dinleyenleri coştururmuş. Zihni' nin şiirlerinde Divan şairlerimizin birçok ortak noktasını görmek mümkündür. Mutasavvıflığı, içki tutkusunun verdiği saki, meclis ve sohbet mazmunlar ve bütün divan şairlerimizde görülen güzel sevme hasletleri bunların arasında sayılabilir. Şair duygusallığı Zihni' de oldukça ön plandadır. Zira çok sevdiği Abdullah Sermest Efendi' nin ölümü üzerinde düştüğü manevi boşluk onu Kilis' ten Birecik' e göç ettirmiştir.

Sh:100-110

Kaynak: Bahanur ÖZKAN BAHAR , KİLİS ŞAİRLERİ, T.C. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi ,2011, Kütahya

ABDULLAH SERMEST TAZEBAY kuddise sırruhu'l-âlî (1819 - 1882)

[1]

Hazırlayan: Abdullah ŞAHİN

Yayımlayan: Dr. Uygur TAZEBAY
Ankara -1999

Tasavvuf, Türk topraklarına, İslâmiyet girdikten ve Irak'ta bu akım güçlenip diğer bölgeleri de etkilemeye başladıktan sonra yayılmıştır. Bu ince görüş ve düşünüş sistemini Türk halkı yadırgamamış, eski geleneklerinden bazılarına yakın yönleri bulunan İslâm dinini seve seve benimsemişler ve yüksek ahlâk kurallarına da uygun düştüğü için ona bağlanmışlardır. Böylece Müslümanlık, Orta Asya'ya girip de Türklerin hür yaşamalarına yeni katkılarda bulunup onların zaferlere yönelmelerinde müessir olunca, sofilerin, şeyhlerin teşvik ve telkinleri, yol göstericiliği de önem kazanmıştır. [2]

Türklerin İslâmiyet'i kabûlünden bu tarafa bütün Türk devletlerinde hemen her şehirde cami ile beraber bir tekke ve zaviye görülür.

Türklerdeki şeyh telakkisi bir bakıma Türklerin destan kahramanlarını, yenilmez başbuğlarını hatırlatıyordu. Her iki tür kahraman da insan üstü güçlere sahipti ve onların ümit ve heyecan verici, yeniden canlandırıcı özellikleri vardı. Dervişler, şeyhler, mürşitler, bu canlandırıcı özellikleriyle İslam dininin ve tasavvufunun ilkelerini yumuşak bir dille telkin ve izah ederek Türklerde kültür değişmelerini sağlıyorlardı.

Eski ozan, şaman ve baksılara nisbetle çok yeni bilgiler ve ülkülerle dolu derviş- şairler, kısa zamanda Türkistan'ın gönlünü kazanmıştır.[3]

Tasavvuf öğretileri Türkleri, nefse hakimiyet, insanlara iyi muamele, kötülüklerden temizlenme, hoşgörü, Tanrı'yı tanıma, öte dünyada hesap verme endişesi, ibadet hassasiyeti gibi yüce hasletlerle vasıflandırıyordu. Türk karakterine çok uygun olan bu hasletleri Türkler çok sevdi. Kendilerine iki dünya saadetini vadeden mürşitlere ata, baba gibi sıcak, candan sıfatlar taktılar. Bunlar arasında Arslan Baba[4], Korkut Ata, Ahmet Yesevî, Çoban Ata gibi hatıraları birer mukaddes isim halinde yaşayan simalar vardır.

Gerçek anlamda sûfîliğin en güçlü merkezi Horasan'dır. Burada yetişen şeyhler ve dervişler fikirlerini göçebe Türkler arasında daha rahat yayma imkanı bulurlar. Hele hele Hoca Ahmed Yesevî; vaaz, nasihat ve irşadıyla İslâm inancını Türkler arasında sağlamlaştırır ve onların mücahede azmini

---

[1] bk. I. bölüm.

[2] Prof. Dr. Abdülkadir Karahan, TKE, MEGSB, İst. 1988, s.59

[3] N. Sâmi Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, MEB, İst. 1987, s.276

[4] Menkıbeye göre, Bir gaza gününde Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemin ashâbı aç kalmış, peygamberden yiyecek istemişlerdi. Peygamber dua etmiş ve Cebrâil, onlara cennetten hurma getirmişlerdi. Hurmalar yenirken bir tanesi yere düşmüş, Cebrâil de: **"Bu hurma, sizin Türkistanlı ümmetinizden Ahmed Yesevî'nin kısmetidir."** haberini vermişti. Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem hemen Arslan Baba'yı çağırmış hurmayı ona vermiş hurmayı ona vermesini emretmişti. Hz. peygamberin duasıyla Arslan Baba asırlarca yaşamış, sonunda Türkistan'a gelerek yetim Ahmed'i bulmuştu. Arslan Baba çocuğu bulunca küçük Ahmed ona: " Baba emânetiniz hani, nerede." diye sorunca Arslan Baba şaşırmış. Arslan Baba uzun müddet Ahmed Yesevî'nin mürşidi oldu, b.k., Prof. Dr. Fuad Köprülü, TEİM, DİBY, Ankara, 1981, s.28 ve N. Sâmi Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, MEB, İst. 1987, s.276-277

artırır. Sayram Şeyhi İbrahim'in oğlu Ahmed Yesevî, Yesi'de gördüğü ilk tahsilden sonra Buhara'da devrin ünlü âlimlerinden Ebû Yakub Şeyh Yusuf Hamedanî'ye intisap eder. Ahmed Yesevî, kendi tarafından kurulan Yeseviye tarikatı mensuplarına ve halka Şeyhi Yusuf Hamedanî'den aldığı bilgi ve feyzi son derece sade ve basit bir dille anlatmaya muvaffak olur. Onun başarısının en önde gelen sebeplerinden biri, fikirlerini halkın millî nazım şekli olan dörtlüklerle ve yine halkın millî vezni olan hece vezniyle söylemesidir. O, hikmet adını verdiği manzumelerinde cennet, cehennem, mucizeler, kıssalar, İslâmî menkîbelerle birlikte temizlik, abdest, namaz gibi şeriatın vazgeçilmez yönlerinden; hak ve hakikat yolunun zahmetlerinden bahseder.[5]

Arapça ve Farsça'yı çok iyi bilen Ahmet Yesevî'nin on iki bini kendi muhitinde, doksan dokuz bini de uzak ülkelerde bulunan müridleri ve geleneğe uygun olarak hayatta iken tayin ettiği pek çok halifesi bulunmaktaydı. Bunlar arasında Mansûr Ata, Harizmli Said Ata, Süleyman Hakîm Ata vardır. Ahmet Yesevî, edebî şahsiyetinden ziyade fikrî şahsiyetiyle, tarihî hayatından ziyade menkıbevî hayatıyla Orta Asya Türk dünyasının en büyük ismidir.[6]

XIII. asırda Anadolu'da tasavvuf akımları gelişmiş, ve geniş ölçüde tesirli olmuştur. Mevlâna Celâleddin-i Rumî gibi Anadolu erenleri ilim ve şiir yolu ile Türk insanını asırlarca eğitmişler, daha da ötesi halka mal olmuşlardır. Bu asırda, sadece Türk edebiyatına değil Arap ve Fars edebiyatlarına, hatta yenilerde dünya fikir tarihine ve edebiyatına tesir eden ve etmeye devam edecek olan Yunus Emre yetişmiştir. O, Yesevî'den daha ileri giderek şeriat öğretileri yerine daha ağır olan fenafıllah gibi konulara değindi. Büyük mutasavvıf Yunus, tasavvufun en karışık umdelerini arı şiirleriyle basit bir dille halka anlattı ve ezberletti. O, hikmet gibi şiirler söyledi ve İlâhî tarzının kurucusu oldu.

Şeyhler, dervişler, sofiler, halkın hocaları, eğiticileri olmuş, tekkeler de bir nevi halk okulu, tasavvuf erbabının kulüpleri olmuştur, denebilir.[7]

Anadolu'da tasavvufun kısa bir sürede yaygınlaşmasını sağlayan faktörlerden biri de Türklerin Moğol istila ve zulümlerinden sonra siyasî, İktisadî, maddî ve manevî boşluğa ve kargaşaya düşmeleriydi. Tasavvuf, böyle bir dönemde dünyanın faniliğini anlatarak insanımızı sabırla olgunlaştırıp kemale erdirmeye çalışıyordu. İnsanımız, içinde bulunduğu güç şartlardan dolayı içinde oluşan boşluğu, ümitsizliği Horasan Erenleri'nin, Rum Abdalları'nın, Anadolu Erenleri'nin sunduğu aşk şarabıyla dolduruyordu. Aslında Dinî Tasavvuf Türk Edebiyatı, din ve tasavvuf öğretilerini sunan bir araç olmuştur. İlahiler, destanlar, menkîbeler, nefesler, devriyeler, hikmetler, gazeller, kasideler mutasavvıfın elinde bir eğitim vasıtasıydı. İslâmî böyle sunan mürşid, elbette Türk'ün kalbinde daha fazla yer edinecekti.

Ahmet Yesevi, milliyetimizi borçlu olduğumuz insandır. Büyük şair Yahya Kemal'in **"Ahmet Yesevi bizim milliyetimizin temelidir"** anlamındaki sözlerini çok çok söylüyoruz. Türkiye Coğrafyasının Türkleşmesinde, Türkiye Devletinin Kurulmasında ve Osmanlı'nın oluşumunda en büyük pay sahibi olan Horasan erleri, Anadolu erenleri, Alperenler ve Gazi Dervişler diye adlandırılanlar yüce insanların öğretmenleri ve başkanları olan Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre, Sarı Saltuk, Abdal Musa, Geyikli Baba ve Şeyh Edebali gibi yücelerin Başöğretmeni Ahmet Yesevinin açtığı yol sayesinde dilimiz dirilmiş, dinimiz yayılmış...

---

5. Doç. Dr. A. Kırkkılıç, *Başlangıçtan Günümüze Tasavvuf,* Timaş Yay. İst. 1996, s.73-74

[6] TDV İslam Ansiklopedisi, İst. 1989, c.2, s.161

Prof. Dr. A. Karahan, TKE, MEGSB, İst. 1998, s.60

21a Namık Kemal Zeybek, Türk Olmak, Ocak Yayınları Ankara, 1997 s. 40,41

Ahmet Yesevi bir "Bayrak isim"dir. Türkçenin egemenliğini ve doğru müslümanlık anlayışını temsil eder. Doğru müslümanlık anlayışı nedir? Ahmet Yesevi'nin ortaya koyduğu anlayıştır.

Din yalnızca Allah içindir. Riya, gösterişlik, din sömürücülüğü; nefrete ve inancın yitirilmesine yol açar.

Bize gerekli olan Ahmet Yesevi'den Atatürk'e uzanan Türklüğün doğru çizgisidir[2'3]

Abdullah Sermest, Türk'ün öz kültürünü Orta Asya'dan Ahmed Yesevî, Yunus Emre, Kaygusuz Abdal, Hacı Bayram Velî, Hacı Bektaş-ı Veli, Eşref-i Rûmî, Fuzûlî, Âşık Ömer, Gevheri, Seyranî vb.'den itibaren 19. yüzyıla getiren halkanın önemli şahsiyetlerinden biridir. Onun sarhoş bir şairi bile tekkesine alması ona feyiz vermesi, bize Mevlana'nm **"Ne olursan ol, yine gel"** sözünü çağrıştırmaktadır. Abdullah Sermest, bir sonraki bölümde bütün yönleriyle tanıtılacağı için şimdilik bu kadarıyla yetiniyoruz.

XIX. yüzyıl Tekke Edebiyatı'nın gerçek anlamda son dönemidir. Bu dönemdeki şairlerin başlıcaları şunlardır:

"Encümen-i Şuara topluluğunu meydana getiren şairlerden Leskofçalı Galip (1828- 1867), Hersekli Arif Hikmet Bey ((1839-1903), Yenişehirli Avnî (1826-1883), Osman Şems Efendi (1813-1893), Keçecizade İzzet Molla (1775-1829), Nazif Dede (1794-1861), Kazım Paşa (1821-1889), Eşref Paşa (1819-1894), Agah Paşa (7-1906), Kuddusî (1760-1848), Sivaslı Sûzî (1765-1830), Mehmed Ali Hilmi Dede (1842-1907), Edib Harabî Dede (1853- 1918)..."[8]

ABDULLAH SERMEST TAZEBAY'ın HAYATI ve ESERLERİ HAYATI:

A) Menkabevî Hayatı

Abdullah Sermest'in menkıbevî hayatı hakkında geniş bilgilere ulaşılamadı. Torunları tarafından aktarılan bazı menkîbeler onun hayatı ve karakteriyle ilgili önemli ipuçları niteliğindedir.

1-Bombay Seyahati

Abdullah Sermest Kilis'e dönmek için şeyhi, Muhammed Can-ı Efgânî'den izin isteyince , şeyhi ona : "Bir Bağdat'ı gör, gel hele." der. Abdullah Sermest Bağdat'a gider, gezer tekrar şeyhinin huzuruna gelir. Şeyhi : "Bağdat'ı gördün mü?" der, Abdullah Efendi de :"Belî gördüm." der. Şeyhi: "Öyleyse bir de Bombay'ı gör, gel." der. Abdullah hiç itiraz etmeden Bombay'a gitmek için Hindistan yollarına düşer.

Bombay'a giden Abdullah orada ilginç şeyler yaşar. Bombay'da gezerken yolu bir Budist tapınağına rastlar. Tapınağa girer, bir de ne görsün karşısında daha önce birlikte olduğu Müslüman âlim arkadaşı Budistlerle birlikte ibadet ediyor, onlara vaaz u nasihat ediyor. Çok şaşıran Abdullah: " Nasıl olur da bir Müslüman, Budist tapınağında ibadet eder, onlara vaaz verir." diye düşünür. Abdullah Efendi hiç sesini çıkarmadan geçer bir köşeye oturur. Tapınaktaki dinî merasim bittikten sonra kendisini gören arkadaşı, Abdulah Efendi'nin yanına gelir Selam verdikten sonra: "Hoş geldin," der. Daha sonra da Abdullah Efendi'ye hitaben: " Sen göreceğini gördün, artık geldiğin yere dönebilirsin, görüyorsun ki Allah'a giden yollar çoktur." der.

Abdullah Sermest, Mekke'ye, şeyhinin yanına, döner; şeyhi Muhammed Can ona memleketine gitmesini, orada tebliğ ve irşat faaliyetlerinde bulunmasını emreder. Abdullah Sermest böylece memleketi olan Kilis'e döner ve tarikatını kurar.

2-Cübbe Hadisesi

---

[8] bk. BTK, İst. 1989, Ötüken-Söğüt Yay. C.9, S. 195

Bir bayram günü Abdullah Sermest'in yanına Hocazade Abdullah Enverî de gelmiştir. Beraber tekkede konuşurlarken içeriye yalın ayak, sırtında yamalı bir gömlekle yoksul bir kişi girer, bayramlaşır. Bu sırada Abdullah Sermest, Abdullah Enverî'nin kulağına fısıldar: " Üşüyor yazık, şu adama cübbeni ver" der. Abdullah Sermest'in sırtında pahalı bir cübbe, Abdullah Enverî'nin sırtında da yeni aldığı bayramlık cübbesi vardır. Abdullah Enverî cübbesini vermek istemez, Abdullah Sermest'e "Sen ver" der. Şeyh Abdullah hiç tereddütsüz cübbesini çıkarır yoksula verir.

Pahalı cübbeyi Abdullah Sermest'ten alan yoksul kişi yolda giderken: "Ulan senin gibi bir adamın böyle pahalı bir cübbe neyine, git şunu pazarda sat, ucuz bir cübbe al, geri kalan parayla da başka ihtiyaçlarını karşıla." şeklinde düşünür. Yoksul kişi pazara gider, kasabanın ileri gelenlerinden zengin bir adama cübbeyi satar. Meğer cübbeyi satın alan bu adam "Şeyhin huzuruna bayramlaşmaya giderken elim boş gitmeyeyim." diye düşünüp almıştır.

Abdullah Sermest, Abdullah Enverî ile sohbet ederken içeriye elinde cübbeyle zengin adam girer. Kendi cübbesinin geri geldiğini gören Şeyh Abdullah Sermest Abdullah Enverî'ye bakıp gülümser. Abdullah Enverî de hiç bozuntuya vermeden: "Ne gülüyorsun, benim cübbeyi versem geriye gelmezdi ki" der.

3-Tanrı'ya Yakınlığı

Abdullah Sermest, zamanın katı tutumlu, dar kafalı din adamları tarafından sürekli tenkit edilirdi. Şeyh Hazretlerinin inceliğini düşünemezlerdi. Bunlardan bir kısmı birgün Hocazade Abdullah Enverî'nin yolunu çevirirler, derler ki: " Ey hocaefendi, siz ki şöhretiyle meşhur, uzaklardan gelen talebelere ders okutan, mantıkçı, şeyhülislamlığa aday bir âlimsiniz, bu adamın (Abdullah Sermest'i kasdederek) yanına niçin gidiyorsunuz, bu adamda ne buluyorsunuz. ? "

Abdullah Enverî onlara şu karşılığı verir:

_ "Ben ne kadar da âlim olsam benim ilmim onun yanında birşey ifade etmez, zira şifre onun elinde, öbür tarafla o irtibatlı. "

4-Müziğe Olan Yakınlığı

Abdullah Sermest, arkasından kendisine çalgıcı, sarhoş diyen katı tutumlu din adamlarını bir gün yemeğe davet eder. Onlara zengin bir sofra hazırlar. Yenilir, içilir; ziyafetten sonra Şeyh Abdullah, saz takımını çağırır. Müzik dinlemeyi günah sayan bazı din adamları, ayrılmak için şeyh Abdullah Sermest'ten izin isterler. Şeyh, onlara izin vermez, zorla çıkmak isteyenler için de kapıya iri yarı güçlü adamlar koydurur. Onlar, dışarı çıkmak isteyenleri bırakmazlar.

Abdullah Sermest misafirlerine hitaben: "Yemeği yediniz, müziği de dinlemeniz gerekir" der. Hocalar ister istemez otururlar. Müzik başlar, ortalığı hoş nağmeler kaplar. Hocalar kendinden geçmeye başlar.

Müzik faslı bittikten sonra Abdullah Sermest hocalara **"Günah mı bu?"** diye sorar, hocalar hiç cevap veremezler.

5- Evlenmesi

Abdullah Sermest, şeyhi Muhammed Can'dan izin alıp memleketi olan Kilis'e dönerken kasabaya girmeden önce bir kuyudan su içmek istemiş. Kuyunun yanma gitmiş, orada bir kız testisine su dolduruyormuş. Kızdan içmek için su ister, ama kızdan da bir güzel azar işitir. Kız: **"İşim var veremem."** demiştir.

Abdullah Sermest Kilis'e girer, Kilis'te kimsesi olmadığı için Şeyh Muhammed Ziyareti'ne yerleşir.

Onu görenler, yanma gidenler, ona yemek götürenler olur. İlmiyle ve takvasıyla şöhreti kısa sürede tüm Kilis'te duyulur. Kasabanın ileri gelenleri onun ziyarette yatıp kalkmasını arzu etmedikleri için ona halkın da katılımıyla bir tekke yaparlar. Şeyh Abdullah, tekkeye yerleşir, şeyhinin emrini yerine getirir, halka tasavvufî telkinlerde bulunur. Bir süre sonra da Kilis'in ileri gelenleri, halen bekar olan Şeyh Abdullah'ı evlendirmek isterler.

Bir gün **Abdullah Sermest Keçikzade Hacı Ömer Ağa**'nın evine yemeğe davet edilir. Çeşitli konular görüşülürken söz dönüp dolaşıp evlenmeye getirilir. Şeyh Abdullah'ın artık bir yuva kurması gerektiği söylenir. Şeyh Abdullah'ın kendi yakınlarından bir büyüğü olmadığı için adet üzere kendisine önderlik edip baş göz etmek istediklerini belirtirler, hatta Hacı Ömer Ağa isterse kendi kızlarından birini de verebileceğini söyler.

Hacı Ömer Ağa, üç kızını da Şeyh Abdullah Sermest'in karşısına çıkarır. Hangisini isterse onunla evlenebileceğini söyler. Abdullah Sermest, ortada duran Zahide'yi ister. {Zahide, Şeyh Abdullah Kilis'e girerken ona su vermeyen kızdır.)

Abdullah Sermest Zahide'yle evlenir, ama Zahide'yi isteyen iri yarı külhanbeyinden korunmak için bir süre yanında koruma gezdirmek zorunda kalır.

Abdullah Sermest Efendi ömrü boyunca Zahide Hamm'dan su başında gördüğü çıkışlara benzer çıkışlar gördü ve bu çıkışlarından dolayı da ondan hep hoşlandı.

TARİHÎ HAYATI

1-Ailesi

Babası, Hoca Mehmed Tazebay Efendi; annesi **Çekmeceli Hoca**'nın torunudur. Babası, Çekmeceli Camii'nde müderrislik yapardı. Muhammed Tazebay Efendi'nin babası Mustafa Ağa; Mustafa Ağa'nın babası da Süleyman Akif tir.

Tazebay ailesinin kökeni ile ilgili, görüşlerine başvurduğumuz Abdullah Sermest'in torunlarından Prof. Dr. Uygur Tazebay'a göre soy, bugün Çin Halk Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan Doğu Türkistan Özerk Uygur Bölgesi'nde **HOTAN ve TURFAN** şehirleri ve civarında 15 ve 16. yüzyıllarda yaşamış Tümenbay aşiretine dayanmaktadır. (Divandaki şiirlerinin iki yerinde "HOTAN ve HOTEN" şehrinin adı geçmekte, bir yerinde de HITAY=Çin geçmektedir.) Bunlar da ailenin menşeinin Doğu Türkistan olduğunu teyid etmektedir

Tümenbay ve Tomanbay aşiretlerinden Tümenbay ailesi nüfusça çoğalınca bu aileden ayrılanların başına genç bir Uygur, reis olarak geçmiştir. Bu aileye "genç reis" anlamında TAZEBAY denilmiştir. Öztürkçe'de "taze" yerine "taza" kelimesi kullanılmaktadır, "bay" ise iki anlamda kullanılırdı. Biri, "reis, başkan" anlamında, diğeri "zengin" anlamındadır. Tazebay Ailesi meydana geldikten sonra 16. yüzyıl ortalarında aileden bir grup Hoten ve Turfan'dan Kırgızistan, Özbekistan, Kazakistan, Azerbaycan ve Tükmenistan'a göç etmiş buralarda yaşamaya devam etmiştir. Buralarda bu ailenin devamı halen yaşamaktadır.

Bugün Doğu Türkistan Özerk Uygur Bölgesi'nin çeşitli kentlerinde yaşayan Tazebay ailesi fertleri TAZABAY soyadını taşımaktadırlar. Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan'da yaşayanlar ise Sovyetler Birliği tesirinde kalarak TAZABEYAVA (Tazebay kızı) veya TAZABAYOF (Tazebay oğlu) şeklinde soyadlarını kullanmaktadırlar.[9]

---

[9] Örneğin, şu anda Kırgızistan Cumhuriyeti Endüstri Bakan Yardımcısı da TAZABAY soyadını taşımaktadır: "Marat Madigerovitch TAZABEKOV". Görüldüğü gibi bu zatın soyadı TAZABEK yani TAZABEYdir, ancak kelimenin

Azerbaycan'da, Kafkaslar'da ve hatta Kars'ta erkek ismi olarak TAZEBAY adlarına da rastlanmaktadır. Gerek İran (Tahran)'ın, güneybatısındaki "Şablak (Mahabat)" şehrinde, gerekse Irak (Bağdat)'ın kuzeydoğusundaki Süleymaniye şehrinde de halen TAZEBAY soyadını kullanan ailelere rastlanmaktadır. Abdullah Sermest'in oğlu Merhum **Şeyh Mehmet Vakıf Tazebay** Şablak (Mahabat) kentinde yaşayan Tazebay ailesinin reisi durumunda bulunan, o tarihte 90 yaşlarında bulunan Efrûsiyet Bey adlı bir zatla mektuplaştığını torunu Dr. Uygur TAZEBAY'a 1960 yılının başında Ankara'ya geldiklerinde nakletmiş ve ses bandıyla da bu konuşma tespit edilmiştir.

Süleyman Akif, (Abdullah Sermest'in babası olan Hacı Mehmet Efendi'nin Dedesi) 18. yüzyılın ikinci yarısında Taşkent'ten ayrılıp tahminen 18. yüzyılın II. yarısında Irak üzerinden Kilis'e gelmiş ve kasabanın güneybatı ucundaki harman yerine çadırlarını kurmuştur. Tazebay aşireti Taşkent'te devecilikle uğraşan bir aşiretti. Süleyman Akif Çekmeceli Camii'nin yanında evini yaptırarak ailesini yerleştirmiş ve o camiide hocalığa ve tedrisata başlamıştır.

Süleyman Akif ve Mustafa Efendi (Abdullah Sermest'in Dedesi olan Süleyman Akif in oğlu) beraber hacca giderler, bir daha geri gelmezler. Akıbetleri hakkında bilgi alınamamıştır. Hoca Mehmed Efendi tahsilini devam ettirmek için Kilis'te kalır. Kilis'te Çekmecelizadeler'den bir kızla evlenir. Abdullah Sermest bu evlilikten doğar. Hoca Mehmed Efendi (Abdullah Sermest'in Babası) hacca gider ve o da dönmez, orada vefat eder, iki yıl sonra da hanımı vefat eder.

2-Doğum Tarihi ve Yaşadığı Devir (D. 1819 - Ö. 1882)

Abdullah Sermest, 1819 (H.1235) yılında Kilis'te doğdu. Ailenin tek çocuğu olan Abdullah küçük yaşlarda hem öksüz hem de yetim kalmış macera dolu, çileli, fakat başarılarla dolu bir hayata başlamıştı. 6 yaşında babası Hoca Mehmed Efendi'yi, 8 yaşında da annesini kaybetti. Bu sıralarda Oylum Köyü'nden babası Hoca Mehmed Efendi'nin derslerine devam edenlerden birisi Abdullah'ın kimsesiz kaldığını görünce onu köyüne götürür. Küçük Abdullah 10 yaşına kadar babasının köydeki talebeleriyle düşüp kalkar ve tahsilini ilerletebilmek için Kilis'e gidip gelmeye başlar. Okumaya ve öğrenmeye karşı hırslı olan bu kabiliyetli çocuğa Akcurun Camii müderrisi Hacı Hafız Efendi ders verdi. Kilis'teki öğrenim hayatı 17-18 yaşlarına kadar devam etti. Çok çalışkan ve zeki olan Abdullah ne yazık ki Mısır Hidivi Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın onu askere alması sebebiyle öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kaldı.

1831 yılında Kilis'i işgal eden İbrahim Paşa, kasabanın batısında, şimdiki Kurtağa Caddesi üzerinde büyük bir kışla yaptırdı. İbrahim Paşa Kilis'e trahom hastalığını ve zulmü getirdi. Kışlanın yapımında halkı zorla bedava çalıştırdı. Mısırlı İbrahim Paşa, Osmanlı imparatorluğu askerleriyle karşılaşmış ordusu darmadağın olmuştu, bunun üzerine Kilis'e dönmüş ordusuna asker toplamaya başlamıştı. Sadece gençleri değil, eli ayağı tutan, askerlik yapabilecek kim varsa hepsini topluyordu, askerlik süresi süresizdi ve kaçmak isteyenler ölümle cezalandırılıyordu.

Bir rivayete göre[10], İbrahim Paşa bir gün kışlanın önünde davul zurna çaldırıyor. Sesi duyan Kilis halkı kışlanın önüne toplanıyor. Gelenlerin hepsini kışlanın içine alıyorlar. Kışla doluyor, Paşa'nın askerleri kışlayı sarıyor. Askerliğe elverişli olmayanları dışarı çıkarıyorlar. Geriye kalanları da Mısır'ın

---

sonuna bazen "of[1] bazen de "ov" getirilerek "oğlu" anlamında kullanılmaktadır. Asya Türk Cumhuriyetlerinden ülkemize yüksek eğitim için gelen öğrenciler arasında aslen Uygur olan Kazak vatandaşı "Gülnara TAZABAYEVA" da TAZEBAY ailesinden olup bu soyadı TAZABEYAVA olarak taşımaktadır, (bk. Ankara Üniversitesi Tömer Dil Merkezi yayınlarından "Asya Türk Cumhuriyetlerinden Gelen Öğrencilerin 1. Sertifika Sınav Sonuçlan Kitabı" tarih 29. 1. 1993 sayfa 112)

10 Abdullah Sermest'in torunu Hüsamettin Tazebay

başkenti Kahire'ye götürüyorlar.[11]

İbrahim Paşa'nın Kahire'ye götürdüğü asker adayları içinde 17-18 yaşlarında olan Abdullah da vardır. 1836 yılında Kahire'ye gönderilen Abdullah'ın kaç sene askerlik yaptığı tam bilinmiyor. Abdullah Sermest, Mısır'da iken Fransız COLİT Efendi'den tıp ilmini öğrendi. Bu arada hattatlık ve hakkaklık öğrendi. İyi bir hakkak ve hattat oldu. Kıymetli akik ve yakut taşlarını oymakta mahareti vardı. Mısırda iken bu üç sanat sayesinde müreffeh bir hayat yaşadı. Mısırda ne kadar kaldığı bilinmiyor, ama torunu Hüsamettin Tazebay'a göre en az 10 yıl kalmış olmalı, çünkü bu ilimler ancak bu kadar zamanda bütün yönleriyle öğrenilir. Ayrıca bu on yıl boyunca askerlik yaptı mı bunu da bilemiyoruz, muhtemelen askerliğin kısa sürmüş olması gerekiyor, çünkü bu ilimleri askerlik yaparak öğrenemez ve bu işten kolayca para kazanamaz.

Henüz tasavvufa dair hiçbir fikri ve tahsili olmayan genç hakkak Abdullah bir gün Mısır çarşısında üç dört nüfustan ibaret fakir bir ailenin dilenmekte olduğunu gördü. Bu fakir aile hangi dükkana baş vursa kovuluyor, hiçbir yardım görmüyordu. Bu vaziyet Abdullah Efendi'nin rikkat ve merhametini celbetti. O fakir ailenin perişan ve pejmürde kıyafeti yüreğini sızlattı, hemen o ailenin önüne düşerek cebinde bulunan 5 altın kadar parasını sarf ile bunların elbise, yemek vesair ihtiyaçlarını temin etti. Bu hadiseden sonra gördüğü işaret üzerine Mekke'ye gitti.[12]

Abdullah Efendi Rüyasında Peygamber Efendimizi Gördü. Peygamber Efendimiz ona Mekke-i Mükerreme'ye gitmesini söyledi. [13]

Abdullah Efendi rüyasında aldığı işaretle, Kahire'deki işlerini halleder ve Mekke yollarına düşer. Mekke'ye vardığında rüyasında gördüğü Afganlı Muhammed Can Hazretleri'yle karşılaşır ve ona intisap eder. 12 sene şeyhinin rahle-i tedrisinde diz çöküp ders alır, çilesini doldurur.

Abdullah Sermest, Şeyhi Muhammed Can'ın vasıtasıyla Abdullah-ı Dehlevî'nin ruhaniyetinden istifade etti.[14]

Amelî ve nazarî tasavvuf tahsilinden sonra şeyhi kendisine icazetname verir ve postnişin olarak Kilis'e gönderir. Abdullah Sermest Efendi şeyhinden icazet alınca tahminen 1858 yılında Muhammed Can'ın sakası olan Saka Ali Baba[15] ile beraber Kilis'e döndü ve o güne kadar aldığı eğitimiyle özellikle tasavvufi alanda halkı irşada başladı. Kilis'te önce Şeyh Muhammed Bedevî Ziyareti'ne yerleştiler. Ziyaretine gelip gidenler oldu. Onu daha önce tanıyanlar karşılarında çok farklı bir Abdullah bulmuşlardı. Artık karşılarında âlim, fazıl, hoşsohbet, mütevazi bir muhterem vardı. Abdullah Efendi artık 40 yaşlarındaydı, kasabanın ileri gelenleri ona bilgisi ve kültüründen daha fazla yararlanmak için Çekmecelizade Camii'nin karşısına bir tekke inşaa ettiler. Tekkesine de

---

[11] Hüsamettin Tazebay'dan dinlediğimiz şu hikâye kayda değerdir: Bir kadının kocasını, oğlunu ve kardeşini İbrâhim Paşa askere alınca kimsesiz kalan kadın isyan etmiş ve paşanın huzuruna çıkmıştı. Paşaya kimsesiz kaldığını ifâde etmiş, paşa da hangisini istiyorsa onu vereceğini, askere götürmeyeceğini söylemiş. Kadın tarihe geçecek şu sözleri söylemiş: **" Koca istersen elde var, çocuk istersen belde var, bana kardeşimi verin o hiç bir yerde bulunmaz."** der. Bu sözler Paşa'nın çok hoşuna gitmiş ve kadının , askere aldığı üç yakınını da askere almaktan vazgeçti.

'5 Avukat Kilisli Kadri Timurtaş, Kilis Tarihi, İst. 1932, s.213

[13]Evliyalar Ansiklopedisi, Türkiye Gazetesi Yayınları, İst. 1992, c. 3

14 a.g.e

[15] Bu muhterem şahıs Şeyh Abdullah Sermest'e de hizmet etmiştir. Kabri Tazebay Tekkesi'nde türbe içindedir, ayrıca İ. Hakkı Konyalı'nın AKKT adlı eserinin 524. sahifesinde Mekke'den meşhur Hoca Tahsin Efendi ile ders arkadaşı olduğunu onun da İstanbul'a gittiğini yazmaktadır.

kavuşan ve şeyhi tarafından postnişin olarak vazifelendirilen Abdullah artık tarikatını kurmuş ve Şeyh Hacı Abdullah Sermest-i Velî olmuştur. Bu tekke halen sapasağlam ayaktadır.[16]

Şeyh Abdullah Sermest, Keçikzade Hacı Ömer Ağa'nın kızı Zahide Hanım'la evlendi. Bu evlilikten Mustafa Vakıf, Mehmet Vakıf, Süleyman Akif isimli oğulları ile Şehnebat isimli bir kızı dünyaya geldi.

Şeyh Abdullah, Tazebay Tekkesi'nde ömrünün sonuna kadar dinî ve tasavvufî irşat yaptı, feyzinden yüzlerce insan faydalandı. Zamanın da şeyhülislamlığa aday olan ünlü âlim Hocazadelerden Abdullah Enverî Efendi bile onun tekkesinde tasavvuf terbiyesi aldı.

Abdullah Sermest, Kilis ve civarında çok geniş bir etki alanı buldu. Bilgisi, üstün kişiliği ve yardımseverliği sayesinde her yerde, herkesten saygı gördü. Bağnaz ve katı görüşlü softalarla savaştı.[30] Kilislileri madde ve mana ilimleriyle cihazlandırdı. Kazdığı akik ve yakut taşlarından sağladığı kazançla tekkenişinlerin masraflarını da karşılıyordu. Hatem-i Tayyi (Tayyi Kabilesine mensub ve cömertliğiyle meşhur olan "İbnü Abdillah Bin Sa'd"ın lakabı) gibi cömertti. Tekkesine gelen ve konan herkesi bir hediye ile sevindirmeyi ihmal etmezdi. Bir sene Kilis'te kıtlık olmuştu, Şeyh Abdullah Efendi başka yerlerden develerle zahire getirterek fakirlere dağıtmıştı/'

Abdullah Sermest, doğumundan 18 yaşlarına kadar II. Mahmut'un saltanatı zamanında, Osmanlı idaresinde yaşadı. Askerlik ve ilim öğrenme vesilesiyle yaklaşık 24 yıl Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrı kaldı. Bu sebeple Osmanlı'nın hızla çöktüğü bir devirde kendisini ülke dışında ilme ve tasavvufa veren bir kişinin Osmanlıdaki karışıklıklardan ve siyasî olaylardan etkilenmesi çok zordur. Aşağıda vereceğimiz tarihî bilgiler şairimizin dolaştığı yerlere göre kronolojik bir sıraya dayanacaktır.

Abdullah Sermest doğduğunda dönemin padişahı II. Mahmut'tur. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardaki otoritesi giderek bozulmaktadır. II. Mahmut bu siyasî karışıklıklar içerisinde birtakım ıslahatlar yaparak Osmanlının gerilemesini önlemeye çalışmaktadır.

Abdullah Sermest'in 1836 yılında Mısır'a gönderildiğini yukarıda zikretmiştik. Bu dönemlerde Mısır'ın durumu ise şöyledir:

1833'teki Kavalalı Mehmet Ali Paşa isyanı Kütahya ve Hünkar İskelesi Anlaşması'ndan sonra kısmen çözümlenmiştir, fakat bu çözümden ne Mısır ne de Osmanlı memnun kalmıştır. Mısır 1833'ten 1839 yılına kadar yanına Fransa'nın desteğini alarak hızla bir gelişme sürecine girmiştir, işte Abdullah Sermest Mısır'ın Fransa ile ilişkilerinin iyi olduğu bir dönemde Mısır'a gelmiştir. Mısır'ın, Fransa'nın yanında yer almasına tepki gösteren İngiltere'nin teşviki ile Osmanlı, 1839'da tekrar Mısır'a savaş ilan etmiştir, fakat yine mağlup olmuştur. Bunun üzerine İngiltere Mısır meselesini uluslararası platforma taşıyarak 1840 Londra Mütarekesi ile Mısır sorununu çözümlemiştir. Bu çözüme göre Kavalalı Mehmet Ali Paşa ve oğullarına sadece Mısır Valiliği verilecek ve Mısır'ın Osmanlı ile olan

---

16 1. 8. 1997 Cuma günü tekkedeydim tekke sapasağlam ayaktaydı ve gelip gidenler şeyh Abdullah Sermest ve oğlu Şeyh Mehmet Vakıf Hazretlerinin türbesini ziyaret için adeta yarış halindeydiler. Ziyaretçiler sadece Kilis'ten değil Türkiye'nin çeşitli yerlerinden özellikle Kahramanmaraş, Gaziantep gibi civar illerdendi. Ziyarete gelenler ekmek ve yemek getiriyorlar, aç olan insanlara ve fakirlere gelen bu yemeklerden sofra hazırlanıyor ve nasipleniyorlar. Tekkede kediler bile nasibini alıyor, çünkü ziyaretçiler bunu bile ihmal etmiyorlar. Karınlarını doyuran fakirler, tekkeden ayrılırken çoluk çocuğuna götürmek için yiyecek paketleri yaptırıyor, onlara da götürüyorlardı. Tekkedeki hatim-hânede yatak, yorgan, çarşaf hasılı yatmak için her şey vardı, yatıya gelen ziyaretçiler orada geceleyebilirlerdi. Kadınlar için ise yatabilecekleri ayrı odalar tahsis edilmişti. Yetkililer bu geleneğin çok eskilerden tekkenin kurulduğu günden bu güne uzandığını ve gelecekte de devam edeceğini söylediler. (Abdullah ŞAHİN)

özerk durumu devam edecek ve Mısır vergi verecektir. Osmanlı Devleti'nde 1839'da Mısır sorunu devam ederken II. Mahmut'un yerine Abdülmecit padişah olmuş ve yeni padişah ilk iş olarak Tanzimat Fermanı'nı ilan etmiştir.

Abdullah Sermest'in Mekke'ye gittiği 1846 yıllarında, Hicaz Osmanlı'ya bağlı bir eyalettir. Mısır isyanı sırasında Cidde valiliğinde bulunan Kavalalı'nın oğlu İbrahim Paşa bölgeye hakimdir, Mısır'ın etki sahası içindedir.

1847-1859 yılları arasında Osmanlı, Rusya dışındaki Avrupalı devletler ile iyi ilişkiler içerisindedir. 1853-1856 yılları arasındaki Kırım savaşında Osmanlı-İngiliz-Fransız ittifakı sonucu Rusya mağlup edilmiştir. 1856 Paris Antlaşması ile Osmanlı ilk kez Avrupa devleti sayılmış ve toprak bütünlüğü Avrupalı devletlerin garantisi altına alınmıştır. Bu, Osmanlı'nın giderek güçsüzleştiğini gösterir. 1856'da ilan edilen Islahat Fermanı ile Osmanlı'daki azınlıklar Müslüman halktan daha fazla hakka sahip olmuştur.

Şairimiz tahminî olarak 1858 yılında Kilis'e gelmişti. 1861'de Abdülmecid'in ölümü üzerine Abdülaziz tahta geçmiştir. Bu dönemde, Genç Osmanlıların Meşrûtiyet için yaptıkları mücadele giderek artmıştır. Nitekim 1876'da Meşrûtiyet'in ilanı sözünü veren II. Abdülhamit tahta geçirilmiştir. Meşrûtiyet ilan edilerek Kanûn-ı Esasî kabul edilmiş ve meclis açılmıştır, fakat 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında meclisin ülke aleyhine çalıştığını iddia eden II. Abdülhamit, meclisi kapatmıştır. Bu dönemden sonra sıkı bir istibdat başlayacaktır.

3-Yetişmesi

Abdullah Sermest yukarıda da belirtildiği gibi 18 yaşlarına kadar Kilis'te kalmış ilk öğrenimini bitirdikten sonra Hacı Hafız Efendi'den ilim tahsil etmiş. Babası müderris olmasına rağmen kendisi küçük yaşta iken vefaat ettiği için ondan ilim tahsil edememiştir. Askerlik vesilesiyle Mısır'ın başkenti Kahire'ye gitmiş orada da tıp, hakkaklık ve hattatlık ilimlerini öğrenmiş. Bu arada Arapça'sını ve Farsça'sını bir hayli ilerletmiş bulunuyordu. Arapça ve Farsça'yı bu dillerde şiir yazacak kadar iyi biliyordu. Divan metni bölümünde bu şiirlere yer vereceğiz, ilm-i kıraat'ta da söz sahibi idi.

Mısır'dan ayrılıp Mekke'ye gittiğinde Şeyhi Afganlı Muhammed Can Hazretleri'nin hizmetinde bulunmuş, tasavvuf eğitimini onda tamamlamıştır. 12 yıl şeyhinin yanında kalıp kemalâta erince icazetnamesini almış ve memleketi olan Kilis'e dönerek aldığı zahirî ve batınî ilimleri ve 40-41 yıllık kültürel birikimini başkalarına aktarmak için ömrünün sonuna kadar çalışmıştır.

4-Silsilesi ve Oğlu Mehmet Vakıf Efendi

Elimizde bulunan, asıl nüsha olarak kullandığımız divanın sonunda "silsile-i şerîfe" yazılmıştır. Bu silsilenin Zihnî Baba'nın Divanı'nda da bulunduğunu biliyoruz. Abdullah Sermest'in bağlı bulunduğu tasavvuf cereyanını tespit edebilmek için tarikat silsilesi bizim için önemlidir.

SİLSİLE-I ŞERİFE

Hazret-i Muhammed (salla'llâhu aleyhi ve sellem)

Hazret-i Ebûbekir- Sıddîk (radıya'llâhu anh.)

3

Selman Farisî (radıya'llâhu anh)

4

Ubeydullah Ahrar-ı Taşkendî

21

Muhammed Zahid

22

Derviş Muhammed

23

Muhammed Hacegî Emkenegî

24

Muhammed Bakî Billah

25

imam Rabbanî

26

Muhammed Ma'sum

27

Şeyh Seyfeddin

28

Hafız Muhsin

29

Muhammed Bedvanî

30

(Şemseddin) Habibullah Mazhar

31

Abdullah Dehlevî[17]

32

Muhammed Can

33

Abdullah Sermest TAZEBAY

34

Ali Akif Ayntabî

35

Ahmed Hamdi Elbistanî

17 Diğer nakşı silsilelerinden burada ayrılır. Abdullah Dehlevî'den sonra Mevlânâ Hâlid Bağdadî gelir, bk.: Tasavvuf ve Tarikatler, Selçuk Eraydın, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., İst.l 194, s.374

36

Mehmed Vakıf TAZEBAY[18]

Türk insanına belirgin etkiler bırakan tarikatlardan biri de, **Nakşibendîlik** veya **Nakşîlik** diye anılan tarikattır. **Yesevîlik'in** bir kolu olan bu tarikat daha sonraki zamanlarda bünyesinde birtakım değişiklikler yapmıştır. "Kurucu" olarak anılan **Muhammed Bahaeddin Nakşbend** (ö. 1389)'in adına izafetle anılır.[19]

Bahaeddin Nakşbend den önce bu tarikat **Hacegâniye** olarak anılırdı. Bu sebeple Toplu halde yapılan zikrin[20] Nakşîlikteki adı **Hatm-i** Hacegân'dır.[21] Nakşîlik, Hazret-i Peygamber'e, biri Hz. Ebûbekir'e, diğer ikisi Hz. Ali'ye çıkan iki silsile ile ulaşmaktadır. Nakşî silsilesi Ebû Yezid BestamVyz kadar **Sıddıkiye,** Abdü'l-Halık Gücdüvanîye kadar **Tayfuriye** adlarıyla bilnirdi.

Bahaeddin Nakşbend, Abdülhalık Gücdüvani'nin ruhsal olarak kendisini eğittiğini söyler. Nitekim kendisinin Emir Külal'in aksine Abdülhalık Gücdüvanf'yt uyarak "zikr-i hafî (sessiz zikir)"yi tercih etmesi onun üzerindeki tesirini gösterir. Abdülhalık Gücdüvanî, Ahmed Yesevî'nin mürşidi olan Yusuf Hamedani'mn yetiştirdiği bir velîdir. Onun terbiye aldığı kişiler arasında Yesevî mürşitleri olan Kuşam Şeyh ve Halil Ata da vardır.

Bahaeddin, henüz üç günlük bir çocukken Kasr-ı Arifan'a gelen Hoca Muhammed Baba Sammasi tarafından manevî evlatlığa kabul edildi ve büyüdüğü zaman da tasavvufî terbiyesi o sırada beraberinde bulunan Seyyid Emir Külal'e bırakıldı.[22] Şeyh Emir Külal'in müritlerine "Bahaeddin'e uyun." sözü üzerine müritleri, Emir Külal vefaat edince Bahaeddin Nakşbende uymuşlardır. Böylece Bahaeddin'm çevresi bir anda büyümüştür.

Nakşibendî Tarikatı Bahaeddin Nakşbendm halifelerinden Alâeddin Attar, Zahid Bedahşî ve Muhammed Parsa tarafından çok geniş bir alana yayıldı. **Yeseviyye** tarikatının bulunduğu yörelerde büyük taraftar kazandı. Bilhassa İmam Rabbani zamanında Hindistan ve çevresinde yayılma kaydetti. İmam Rabbanî'nin oğlu Muhammed Ma'sûm da ciddi bir tedris tezgâhından geçerek, babasının mu'tedil tasavvuf yolunu devam ettirdi. Oğlu Şeyh Seyfeddin, halifesi Seyyid Nûr Mehmed Bedvanî ile tarikat hem naklî, hem tasavvufî ve hem de müsbet ilimleri tedris eden bir medrese, bütün halka açık bir müessese haline getirildi.

Bahaeddin'in kurduğu tarikat, mensuplarınca özellikle Türkiye'de **"Şah-ı Nakşibend"** ünvanıyla tanınır. Nakşibend ünvanının taşıdığı mana ve bu ünvanın ona ne zaman ve nasıl verildiği konusunda ilk Nakşibendî kaynaklarında bilgi yoktur. Sonraları bu ünvanın devamlı yapılan hafî zikrin kalpte bıraktığı "nakş"a (iz) bir işaret olduğu söylenmiş ve bu yorum genel kabul görmüştür.[23]

Nakşbendî Tarikatı Fatih Sultan Mehmet zamanında Ubeydullah Ahrar'ın halifelerinden Molla İlâhî

18A. Sermest'in oğlu

[16] Yaşar Nuri Öztürk, Tasavvufun Ruhu ve Tarikatlar,Yeni Boyut Yay., İst. 1997, s.81

20 Toplu zikirlerin adına âyin denir. Mevlevîler âyine, semâ; Kâdirîler, devrân; Rıfâîîer ve Sâdîler zikr-i kıyâm; Halvetîler darb-ı esmâ; Nakşîler hatm-i hâcegân adını verirler. Ayrıca âyin-i sükvârî, âyin-i Cem, âyin-i ehliillah gibi âyin çeşitleri de vardır.

[21]Nakşibendî âyinidir, müridler şeyh huzurunda diz üzerine oturup fikir ve nazar, mâsivâdan tecrîd edilerek şeyhe ve asıl matlûb olan Hakka vasi ve teveccüh edilir. Şeyhin işâretiyle "Fâtihâ, İhlas, Elem Neşrah" sûreleri tespit edilen sayıda okunur. Bu sırada güzel sesle terennüm edilen İlâhî cemaati vecde getirir.

[22]Mahir İz, Tasavvuf, Kitabevi Yayınları, İst. 1995, s.211

[23]TDVİA İst. 199, c.4, s.459

vasıtasıyla İstanbul'a girdi. Osmanlı padişahları Nakşbendîliği himaye ettiler. Nakşîlik tam anlamıyla sünnî bir tarikattır. Bu tarikat Türk kültürüne halk maarifine Anadolu vahdetine büyük hizmetleri geçmiş bir tarikat olarak kabul edilmiştir.[24]

Bahaeddin Nakşibend tarikatı hakkında şöyle der: **"Bizim yolumuz, Allah'ın gösterdiği kurtuluş yoludur. Çünkü bu yol, sünnete uymak ve Ashab-ı Kiram'a tabi olmaktır. Bu sebeple bizim yolumuzda az zamanda çok kazanç elde edilir. Fakat sünnete uymak ve riayet etmek sabır ve tahammül ister. Biz, bizim yolumuza girenleri istersek cezbe ile, dilersek bir başka usulle terbiye ederiz. Çünkü rehber olan âlim, bir doktora benzer. Hastanın hastalığım tespit eder ve ona göre ilaç verir. Bizim yolumuzda yalnız kalmak değil sohbet esastır. Biz sonda ele geçecek şeyleri başa yerleştirdik.**[25]

Nakşibendiyye'nin temeli on prensipten oluşur. Bunlara her Nakşibendî dervişi uymakla mükelleftir. Her Nakşibendî; zikrinin sayısını (vukuf-ı adedî), her an Allah'la dolu olduğunu (Vukuf-ı zamanî), zikrederken nefesini kesip Allah'a bağlanmayı bilmek (vukuf-ı kalbî), nefes alıp verirken gaflette olmamak (huş der dem), yürürken ayağına bakmak (nazar ber-kadem), ahlâkî olgunluğa kavuşmak yani halktan Hakka sefer (sefer der vatan), toplulukta halvette olmak (halvet der encümen), zikretmek (yad kerd), nefy ü ispatın anlamını kalbine nakşettikten sonra dönmek (baz geşt), halini muhafaza etmek nigâh daşt), yad etmek (yad daşt) zorundadır.[26]

Nakşibendiliğin kurucusu olan Bahaeddin Nakşibend Hanefî Mezhebi'ne bağlı idi. Sohbetlerinde ilim ve ahlâka büyük **yer** verirdi. **"Tarîkimiz sohbettir."** derdi. Nakşibendiye'den **Ahrariyye, Camiyye, Halidiyye, Kasaniyye, Mazharivye, Muradiyye, Müceddidiyye** ve **Naciyye** türemiştir. Nakşî tarikatının Türkiye'de en yaygın kolu Mevlâna Halid el-Bağdadî (ö. 1826)'ye nisbet edilen **Halidiyye** koludur.

Abdullah Sermest Hazretleri'nin tarikat silsilesi Mehmet Vakıf Hazretleri'nde son bulmuştur. Bu tarikat silsilesi,Tekke ve Zaviye Kanunu'na muhalefet etmemek için bizzat şeyhi Mehmet Vakıf tarafından sona erdirilmiştir, bugün devam etmemektedir. Mehmet Vakıf babası Abdullah Sermest gibi hoşgörülü ve aydın bir insandı. Kilis ve çevresinde **"Şeyh Efendi"** diye bilinen Mehmet Vakıf Tazebay'ın başı açık olan eşi Beşire Tazebay Milliyet Gazetesi'nin 4 Ağustos 1989 tarihli bir haberinde eşi hakkında şunları söylemektedir:

"Şeyh Efendi, **Atatürk'ün** fikirlerini çok beğenirdi. Şapka Devrimi'nde Kilis'te ilk şapkayı giyen o oldu. **Atatürk,** 28 Ekim 1918 de Halep dönüşü tekkeyi gezdi. Düğmesi kopmuştu, bana verdi diktim. Tekkeyi gezip gördükten sonra, **"Burada ileri görüş hâkim" diyerek Tekke ve zaviyeler kanunu çıktıktan sonra kapatılmamasını emretti. O zaman kapatılmayan tek tekke bizimkiydi. 'Memleketimizde hiç yoksul kalmamış gibi Vahabilere bol bol para gidiyor.'** diye hiç hacca gitmedi. Örtünmeye karşıydı. Alman dinler tarihi profesörü **Bayan Schimmel** kendisini sık sık ziyaret eder, Farsça ve Türkçe konuşarak tasavvuf ve Hafız Divanı üzerine konuşurlardı."

Aynı tarihli gazetede Mehmet Vakıf Tazebay'ın torunu olan YÖK eski Başkan Vekili ve halen Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet üyesi Prof. Dr. Uygur Tazebay ise **"Dedem aydın bir insandı. Çok okurdu. Çok değerli kitaplardan oluşan zengin bir kitaplığı vardı. Atatürk'e hayrandı. Yobazlığa karşıydı. Eski nesil ile yeni nesil arasında bir köprü idi."** demektedir. Mehmet Vakıf Tazebay ülkemizin yetiştirdiği önemli şahsiyetlerden biri olan Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş'ın da

---

[24] Selçuk Eraydın, Tasavvuf ve Tarikatlar, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., İst. 1994, s.372-373

[25] Dinî Terimler Sözlüğü, T. Gazetesi Yay.,İst. s. 89

[26] Doç. Dr. A. Kırkkılıç, Başlangıçtan Günümüze Tasavvuf, Timaş Yay. İst. 1996, s. 316

hocasıdır. Merhum Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş, Mehmet Vakıf Tazebay hakkında şunları söylemiştir:

"Onun kadar aydın ve ileri fikirli bir din adamı güç bulunurdu. Taassuptan uzak, Islâmın gerçeğine ve özüne en uygun bir anlayış ve görüşü vardı. Hurafeler ve batıl inançların tamamıyla karşısında idi. Müslümanlığın bir şekil değil bir ruh ve mana meselesi olduğuna ve buna uygun bir ahlâklı davranışın bulunması lüzumuna inanıyordu."

"Rahmetli, benim hocamdı. 24 yıl kadar önce 15-16 yaşında bir lise öğrencisi iken ondan Farsça okumuştum. O yıl, Almanların Balkanlara inmesi dolayısıyla okullar nisan ortasında tatil edilmişti. Önce Habib Efendi'nin Hulâsa-i Rehnüma-yı Farisî'siyle başlamış, sonra Şeyh Sadi-i Şirazî'nin **Gülistan'**ını okumuştuk. İkinci yıl **Hafız Divanı'nın** büyük kısmını okutmuştu. Üniversite birinci sınıfta bulunduğum senenin yaz tatilinde ise Sadî'nin **Bostan'ını** göstermiştir. İlk feyzi kendisinden almıştım. Bu yalnız Farsça öğrenmek bakımından değil, her bakımdan feyz alış idi. Bunu hayatımın çok mesut ve şeref verici bir hadisesi telakki ediyor, kaderin bir lütfü sayıyorum. Onun 4 Mayıs 1965 tarihinde ebedî âleme göçmesiyle Kilis **Efendi'siz** kalmıştır"

Görüldüğü üzere, ülkemizin aydınlanma çağında, bizlere ışık tutan Abdullah Sermest'in oğlu Mehmet Vakıf Efendi de ayrıca araştırılıp incelenmesi gereken bir şahsiyettir.

Mehmet Vakıf Efendi bir methiyesinde:

“Zimirza can-ı canan Dehlevi Şud vasılı irfan
Befeyzullah Muhammed Can Sermest amade mesrur
Ezini Cam-i musaffa Ahmet Hamdi-i piri ma
Mey-i Sermest nuşid Ali Akif Şudi mebrur
İlâhi Rahmi kün bermenki kıtmiri irşanem
Behakkı Seyyidi âlem behakkı Halid-i mağfur” demektedir.

5-Hocası Muhammed Can:

Evliyanın büyüklerindendir. Afganlıdır. Doğum yeri ve tarihi bilinmiyor. 1849 (H. 1266) yılında Mekke'de vefat etti. İlim tahsilini tamamladıktan sonra büyük İslâm âlimi ve mutasavvıfı Abdullah Dehlevî'nin hizmetlerinde bulunarak yüksek derecelere ulaştı. Gündüz hocasının hizmetinde bulunur, geceleri Şeyh Kutbuddin Bahtiyar-ı Kaki Hazretleri'nin kabrine giderek sabaha kadar ibadet ederdi. Abdullah Dehlevî'den icazet aldı. Hicaza gitti, ömrünü irşatla geçirdi. Muhammed Can'ın yüksek halleri Sultan Abdülmecit Han'ın annesi Bezm-i Alem Valide Sultan'ın kulağına varınca Valide Sultan onun için Mekke'de dergah yapılmasını emretti. Muhammed Can Hazretleri burada talebe yetiştirdi.[27]

6-Tesis Etmiş Olduğu Vakıf

Abdullah Sermest Tazebay vefatından iki yıl önce 7. Şubat 1880 tarihinde KİLİS'te "Tazebayzade Hacı Abdullah Efendi" adıyla bir aile vakfı kurarak 30 dükkânını, 1 zeytinyağı imalathanesini, 16 dükkanlı bir hanını, 1 kahvehanesini ve 1 fırınını vakfetmiştir.

Mülhak vakıf olarak günümüze kadar faaliyetini devam ettiren ve halen de ettirmekte olan bu vakıf, Vakıflar Genel Müdürlüğünde Müceddet Anadolu (24) adlı ve 609 numaralı defterin 278 Sayfasının 329. sırasında (Hacı Mehmet oğlu Tazebayzade Şeyh Hacı Abdullah Efendi Vakfı) olarak ve 25 sefer 1297 tarihinde kayıt ve tescil edilmiştir

---

[27] *bk. İslâm Âlimleri Ansk., (T. Gazetesi Yay.), Makâmât-ı Mazhariyye, s.188; Sefinetü'l-Evliyâ, c.2, s.161*

7-Vefatı, Türbesi ve Tekkesi

Hep başkaları için yaşayan büyük velî Abdullah Sermest Hazretleri 1882 (H.1298) yılında ve 63 yaşında fani hayata veda edip ebedî âleme göç etti.[28] Kalabalık bir cemaat ile kılınan cenaze namazından sonra tekkenin içindeki bahçeye defnedildi, sonra üzerine kubbesi yapıldı ve kabri türbe haline getirildi.

Kilis'in yetiştirdiği yegâne lirik şair Şeyh Abdullah Sermest Efendi, ilim ve kemalat ciheti ile de yaşadığı devrin yüksek bir şahsiyeti idi. Bilhassa tasavvuftaki manevî iktidarı ile yalnız Kilis halkını değil, etraftaki memleketler ahalisini de cezb ve teshir etmiş ve umumun hüsn-i zan ve hürmetini kazanmış idi. O zamanın dinî temayülâtı karşısında günden güne yüksek bir hüviyet kazanan Şeyh Efendi, tesis ettiği tekyede hem ders okutur, hem de zikir merasimleri yapardı. Erkek ve kadınlardan mürekkep bir çok müdavimi kendisinden feyz-i manevî almaya çalışırlardı. Mumaileyh şen ve şatır yaşamayı sever, musikiden çok hoşlanırdı. Hatta zikir esnasında bile musiki bulundurmakta bir beis görmezdi. Şeyh Efendi'nin kıraat ilmine de vukufu tamdı. Hocazade Abdullah Enveri Efendi kıraat ilmini mumaileyten öğrenmiştir.[29]

Evlatlarından Mehmet Vakıf, babasının tarikat adaplarını devam ettirmiş, fakat "Tekke ve Zaviyeler" kanununa muhalefet etmemek için şeyhten ziyade bir âlim olarak tebliğ ve irşat faaliyetlerine devam etmiştir. **Abdullah Sermest'in iki halifesi olmuştur. Bunlardan birisi Antepli Ali Efendi (Ali Baba) diğeri ise Elbistanlı Hacı Ahmet Hamdi Efendi'dir. Hacı Ahmet Hamdi Efendi hem şeyhinin yerini doldurmaya çalışmış hem de şeyhinin daha küçük yaşlarda olan oğlu Mehmet Vakıfı yetiştirmiştir. Zira Abdullah Sermest Efendi vefat ettiğinde Mehmet Vakıf henüz 6 yaşlarındaydı. Ne acı ve ne büyük tesadüftürki Mehmet Vakıf Efendi de babası gibi 6 yaşında yetim kalmıştır.**

Merhum Abdullah Sermest'in tekkesi, Bölük Mahallesi'nde olup Kurtağa Caddesi'ndeki Çekmeceli Camii'nin karşısındadır. Kapısı Türk yapı geleneğine uygun olarak doğuya açılmaktadır.

Taş kemerli kapının eni 1.40, yüksekliği 2.10 metredir. Kemerin üstündeki kitabede karışık bir talik yazı ile 3 beyit bulunmaktadır. Bu tarih manzumesinin son beytini okuduğumuzda ebced hesabına göre 1275 yani M. 1858 rakamı ortaya çıkıyor. Bu da tekkenin bu tarihte yapıldığını gösteriyor.

Himmet-i pîr ile yazdım zihniyâ târihîni

Nev binâ a 'ladır vâlâ-yı Şâh-ı Nakşibend

Tekkeye üç basamaklı bir merdivenle inilir. Tekkenin avlusu karo ile döşelidir ve avlu kapısından girince sağdaki merdivenle şeyh dairesine çıkılır. Girişte solda ise kapıları ve pencereleri batı yönünde olan altı derviş hücresi vardır. Hücrelerin bitiminde mescid olarak da kullanılan bir hatimhane (hatme: hatim etme, bitirme) vardır. Hatimhanenin kapısı kuzeye bakmaktadır. Mescidin kapısının üzerindeki kitabede Şair Zihni Baba'ya ait bir şiir vardır. Bu kitabenin üzerinde **"Ya Hazret-i**

---

[28]Dîvânm A nüshasının sonuna vefat tarihiyle ilgili, sonradan yazıldığı anlaşılan, şu bilgilere yer verilmiştir:

"Şeyh Hâce-i Abdullah Tazebay Hazretleri'nin târih-i vefatı 24 Rebî'iil- Ahir 1298 senesi Hamîs (Perşembe) gecesi saat iki buçuk raddelerinde civâr-ı rahmete vâsıl olmuştur.

Rûmî 12 Mart 1297 Hamîs gecesi saat iki buçuk raddelerinde civâr-ı Hakka vâsıl olmuştur. (26 Mart 1882 Cumartesi) Doğum:1819

Bu bilgiler D nüshasında da aynıdır.

[29]Avukat Kilisli Kadri Timurtaş, Kilis Tarihi, İst. 1932, s.212

Müceddid-i elf-i sâni' [İkinci binin yenileyicisi] Kitabenin sağında ise Ashab-ı Kehfin isimleri (Yemlîha-Mekselînâ - Mislînâ - Memüş - Debernüş - Sâzenüş - Kefeştatavyuş) yazılı bir madalyon görülür. Bu kitabedeki şiirin son beytini verelim, bu kitabede hatimhanenin ne zaman yapıldığını öğrenebiliriz:

İlham ile yazıldı Zihnî bu tam târîh

Bab-ı hüdâ-yı zibâ dergâh-ı feyz-i ulyâ

Târih: 1276 (M. 1859)

Hatimhanenin üstü betondur. Kıble ve sağ tarafına ikişer, soluna ve son cemaat yerine birer pencere açılmıştır. Burası tarihlere bakılırsa şeyh odası ve hücrelerden bir yıl sonra yapılmıştır.

Türbenin güney köşesinde Abdullah Sermest'in türbesiyle aile kabristanı vardır. Türbeye avlunun sağındaki ve solundaki yol takip edilerek varılır. Avlunun sağındaki yol izlenirse sağlı sollu mezarlar görürsünüz. Sağ taraftaki mezarlar şeyhin soyundan gelen erkeklerin, sol taraftakiler ise kadınların mezarlarıdır. Bu mezarların bitiminde beş pencereli ve tek kubbeli bir türbe görülür. Türbenin kapısı kuzey yönünde olup, kapının üstünde sağda ve solda iki aslanlı oluk vardır. Bu iki oluğun arasında bir madalyon içinde **"Lâilâhe illellah, El-melikü'l-hakku'l-mübîn ve Muhemmedü'r-rasûlüllah sâdıku'l-va'dü'l-emîn"** yazısı vardır. Kapının sağındaki pencerenin üstünde güzel bir ta'lik ile **"Yâ Hazret-i Şâh-ı Sermest-i Velî"** yazılıdır. Yine kapı ile pencere arasındaki kısma hem Osmanlı hem de Latin harfleriyle hatimhanedeki kitabenin aynısının monte edilmiş olduğu görülür.

Türbe, ortasında kapısı bulunan bir duvarla iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde yedi mezar vardır. Kapıdan girişte en uçtaki mermerle yapılmış mezarda iki mevta vardır. Mezarın kitabesinde:

"Mehmet Vakıf Efendi'nin Eşi **Beşire Hanım** (D.1901-Ö. 2.3.1990)"

"Mustafa Vakıf Efendi'nin kızı **Sakine Hanım,** (Ö.1907)" yazılıdır.

İkinci mezarda Mehmet Vakıf Efendi'nin kardeşi Süleyman Akif Efendi'nin Eşi **Saliha Hanım,**

Üçüncü mezarda, **Saka Ali Baba,**

Dördüncü mezarda, Mustafa Vakıf Efendi'nin Eşi **Fatma Hanım,**

Beşinci mezarda, Abdullah Sermest Hazretleri'nin en küçük oğlu **Süleyman Akif Efendi,** (Ö. 1942)

Altıncı mezarda, Abdullah Sermest Hazretlerinin Eşi **Zahide Hanım,** (Ö.1916) Yedinci mezarda, Şeyh Mehmed Vakıf Hazretleri'nin oğlu, **Ekrem Efendi,** (D.1915 -Ö. 1991)[30]

Türbenin kıble duvarındaki kitabede şunlar okunur:

Hazret-i câna[31]' ne hıdmetler idüb niçe zamân
İtdi tahsîl-i rızâ hakk ile oldı lâ-mekân
Geldi üçler remz idüb Rahmî didi târihini
Şîr-i Ahmed mahremi sâkî Muhammed Ali Cân

Bu tarih manzûmesini Abdullah Sermest'in müridlerinden Merkupçu Rahmî yazmıştır. Kitabeden Saka Ali Baba'nın M. 1874 yılında vefat ettiğini anlıyoruz.

Türbeyi ikiye ayıran duvardaki kapının üstünde yine Rahmî Efendi tarafından yazılmış şu kitabe

[30]Ekrem Efendi altı yıl Tazebay Vakfı mütevelliliği yapmıştır.

[31]"Hazret-i cânâ" şeklinde kastedilen kişi Abdullah Sermest'in şeyhi ve hocası Muhammed Can Hazretleri'dir.

vardır, bu kitabe Abdullah Sermest'in bölümüne girerken karşımıza gelir:

Müceddid mesleğin tecdîd iden sâhib reşâdet bu

İderdi neşr-i nisbet hâs ile amma ne himmet bu

Çıkub on iki pîrân itdi ilham RahmVye târîh

Makâm-ı dil-güşâya süryüzi bâb-ı velâyet bu[32] 1298 (M.1881)

Türbenin ikinci bölümünde ise dört sanduka bulunmaktadır. Girişte ilk sandukada Abdullah Sermest'in 2 nci hanımı Ayyuş (Gaziantep'li FeslizadeHacı Hüseyin Efendi'nin kızı olup bir kız çocuğu dünyaya getirmiştir.) ile Abdullah Sermest'in kızı Şehnebat Hanım bulunmaktadır. İkinci sandukada, Abdullah Sermest Efendi'nin büyük oğlu Mustafa Vakıf Efendi ile Mehmet Vakıf Efendi'nin torunlarından Mustafa Halis medfundur. Üçüncü sandukada Şeyh Abdullah Sermest Efendi yatmaktadır. Sandukanın üstü yeşil bir kadife ile örtülüdür. Üzerinde şu yazı vardır:

Ber ser-i türbet-i mâ çün güzeri himmet hah

Ki ziyâret gehi rindâtı-ı cihan hâhed bud

["Bizim türbemizin yanından geçerken himmet iste, çünkü bu ziyâret yeri cihân rindlerinin arzu ettikleri yerdir.]

Dördüncü sandukalı kabirde ise Abdullah Sermest'in oğlu Şeyh Muhammed Vakıf Efendi medfundur. Sandukası dışarıdan görünsün (pencereden) diye daha yüksek yapılmıştır.

Türbeye giden ince yolun sağ tarafından yukarıdan aşağıya doğru:

Süleyman Akif Efendi'nin oğlu Mehmet Said, (.... - Ö.1919)

Mehmet Vakıf Efendi'nin en büyük oğlu ve Prof. Dr. Uygur Tazebay'ın Babası Abdullah Halis TAZEBAY (D. 1894 - Ö.23 Temmuz 1947 Çarşamba)

Mehmet Vakıf Efendi'nin oğlu Bahaeddin TAZEBAY (...Ö.1967)

Mehmet Vakıf Efendi'nin oğlu Kemal TAZEBAY,(D. 1910- Ö.1968)

Süleyman Akif Efendi'nin kızı İrfan Yıldırım'ın eşi Mehmet Yıldırım, (D. 1923-

Ö.1975)

Süleyman Akif Efendi'nin oğlu Kilis eski Belediye Başkanı Mustafa Sıddık BAYTAZ, (D. 1920 - Ö.1992)

Abdullah Halis TAZEBAY'ın oğlu Orhan Halis TAZEBAY, (D. 1932 - Ö.1994)

Bahaddin TAZEBAY'ın oğlu Mehmet TAZEBAY, (D.1933 - Ö.1996)

Türbeye giden ince yolun sol tarafında ise:

Bahaeddin TAZEBAY'ın kızı Hayriye TAZEBAY, (....-....)

Kemal TAZEBAY'm Eşi Necla Hanım, (....-Ö.1966)

---

[32] Rahmî Efendi bu manzûmeyi yazdığı vakit türbede Abdullah Sermest'ten başka kimse olmadığı için onun adına yazılmıştır. Tarih ise Abdullah Sermest'in ölüm târihini belirtmektedir. İbrahim Hakkı Konyalı bazı kısımları farklı yazmıştır. "Rahmî" yerine "Zihnî", "raşâdet" yerine "saâdet" gibi. Aslı şöyledir:

Bahaeddin TAZEBAY'ın eşi Naciye Hanım, (D. 1910 – Ö.1990)

Süleyman Akif Efendi'nin Eşi Ganime Hanım, (D. 1893 – Ö.1973)

Mustafa S. BAYTAZ'ın Eşi Fikret Hanım, (D. 1922 – Ö.1988)

Mehmet Sermest TAZEBAY'ın Eşi Güner Hanım, (D. 1934–Ö. 1997)

Mehmet Vakıf oğlu Zahrettin TAZEBAY, (D.1930–Ö.1998) Türbe ile Hatimhane arasındaki yerde

Medfundurlar.

B- ESERLERİ

Abdullah Sermest Hazretleri'nin üç eserinin olduğu bilinmektedir. Bunlar Türkçe, Farsça ve Arapça şiirlerinin bulunduğu Divan'ı, Tıpla ilgili bir eseri ve Hicretin 37'nci yılında Sıffın denilen yerde Hz. Ali ile Muaviye arasındaki 70.000 kişinin ölümüyle sonuçlanan savaşı dile getiren Sıffîn Vak'ası adlı bir tarih kitabıdır.

Bu üç eserden Divan hariç, diğerleri kaybolmuştur. Kaybolan eserler hakkında da hiç bilgimiz yoktur. Tıpla ilgili eserinin Kilis'e gelen bir Fransız araştırmacı tarafından alınıp geri getirilmediği şeklinde bir bilgiyi torunu Hüsamettin Tazebay'dan öğrendim. Divandaki şiirlerin dışında Abdullah Sermest'in şiirlerinin var olduğu sanılmaktadır. Divan, şairimizin ölümünden sonra yazıldığı için bazı aksaklıkların olması da normal karşılanmalıdır.

DİVAN:

Abdullah Sermest'in El yazma **Divan'ının** 4 nüshası elime geçti. Bunları torunlarından Hüsamettin Tazebay ve Dr. Uygur Tazebay'dan aldım. Divanın aslı kendilerinde de bulunmadığı için sonradan bazı kişiler tarafından yazılmış yazma nüshalar üzerinden okudum. Çalıştığım bu tez 4 nüsha karşılaştırılarak yapılmıştır.

Metin, daha az hatalı görülen **A** nüshası esas alınarak yazıldı. C nüshası redif ve kafiyeye dayanılarak düzenli bir şekilde hazırlandığı için şiirler, C nüshasına göre sıralandı. C nüshasında toplam 127 şiir bulunuyor. Bu şiirlerin sırası tezimde aynen korunmuştur. Divanda Türkçe şiirlerin dışında 13 Farsça gazel, 1 Arapça gazel, 1 Arapça–Türkçe karışık gazel, 1 Farsça müstezat, 2 Farsça nazm ve bir Farsça nutuk vardır. Bu şiirler Türkçe şiirlerin arasına kafiye sırasına göre yerleştirilmiştir.

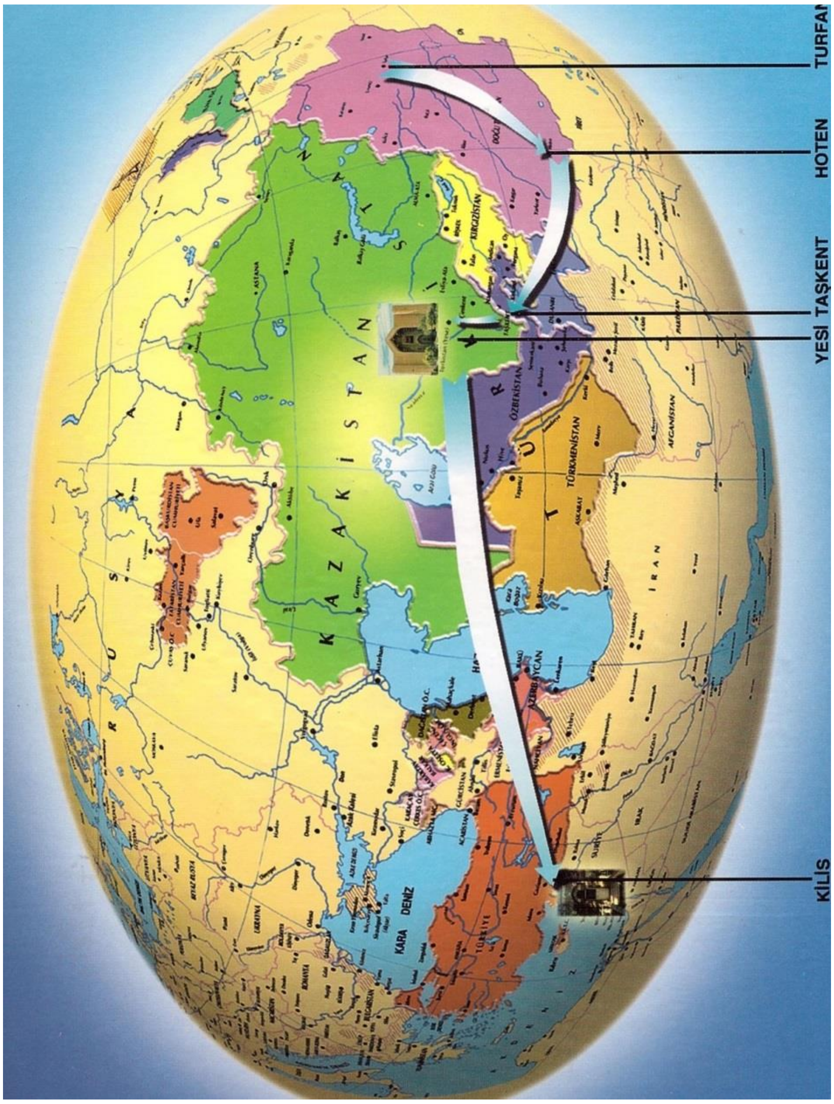
A **nüshasında,** yani asıl nüshada, toplam 126 şiir bulunmaktadır. 3. nüshadan fazla olarak 128 ve 129. şiirler tespit edilip divan metnine yazılmıştır. Bu nüshada 126 ve 27. şiirler yoktur.

B nüshasında, toplam 124 şiir vardır. C nüshasındaki şiirlerden farklı şiire rastlanmamıştır. Eksik olarak 111. şiirin yarısı, 125. şiirin son beyti, 112, 126 ve 127. şiirler yazılı değildir.

D nüshasında, toplam 120 şiir tespit edilmiştir. 3., 15., 48., 65., 124., 125. ve 126. şiirlere rastlanmamıştır.

DİVAN-I SERMEST-İ İNDİR

[slideshare id=62335216&doc=kilisliabdullahsermesthalisdivan072572-160524092330&type=d]

TURFAN
HOTEN
TAŞKENT
YESİ
KİLİS
KAZAKİSTAN
TÜRKMENİSTAN
ÖZBEKİSTAN
KIRGIZİSTAN
AFGANİSTAN
İRAN
KARA DENİZ

KİLİSLİ ABDULLAH SERMEST (HÂLİS) kuddise sırruhu'l-âlî DİVANINDAN

GAZEL

1

Be hey zâlim tamân ol Ehl-i Beyt-i Mustafâ'nındır

Bu dürr [ü] güher-i 'ayn-ı 'Aliyyü'l-Murtazâ'nındır

2

Didi ol cedd-i a'lâsı emânet Ehl-i Beyt'im hâ

Hıyânet yeri Şeytân'ın muhalled nâr mekânındır

3

Nasıl kıydın nübüvvetde yanan şem'i söyündürdün

Cihânı yıkdı zulmün lâ'netu'l-lâh kâr-ı şânındır

4

O dem devrân-ı bed-bahtm murâdını edâ itdin

Yere batsaydı devrânın dileseydi harâbmdır

5

Felek bir katre âbın virmedin mazlûma zulm itdin

Revâ mı Ehl-i Beyte bu muhâlif rûzigârındır

6

Hikâyâtı duyan 'âşık olur Sermest düşer bî-hûş

O Sermestlik bu bî-hûşluk muhibb-i hânedânındır

**

GAZEL

1

Biz gulâm-ı hânedânuz pîşvâmızdır 'Alî

Reh-revânuz bize bizden reh-nümâmızdır 'Alî

2

Gerçi yollar pür-hatar[dır] gam yimez erbâb-ı râh

Yırtmağa a'dâları şîr-i Hudâmızdır 'Alî

3

Lâ-fetâ illâ 'Alî lâ-seyfe illâ Zülfekâr

'Arsa-i çarh-ı zemîne dem-rehâmızdır 'Alî

4

Biz muhibb-i hânedâmn çâker-i ednâsıyuz

Haricîler cânına berk-ı belâmızdır 'Alî

5

Bilmese ehl-i garaz şân-ı 'Alî'yi bilmesün

Yerde gö[k]de în ü ânda pâdişâmızdır 'Alî

6

Bî-mehâbâ Hazret-i şâhın çehâr-ı himmetin

Tekye-gâh itdik belâdan nün [u] hâmızdır 'Alî

7

Gec-külâhız fahrimiz gül-beng-i remz-i lemyekûn

Defter-i şâh-ı Resûlden hel-etâmızdır 'Alî

8

Encüm-i eflâk-i 'akla nefsimiz çekse hisâb

Çarh-ı dilde mâh-tâb-ı râh-ârâmızdır 'Alî

9

Ejder-i gejd-i vücûda tılsım-ı Hakk-dâdımız

Hem yed-i beyzâda zâhir hem Mûsâ'mızdır 'Alî

10

Kulzüm-i bahr-i hakîkat vâriş-i 'ilm-i Nebî

Şehriyâr-i mülk-i dîne Mustafâmızdır 'Alî

11

Ravza-ı Dârü’s-selâm kıble-gâh-ı ehl-i 'ışk

Yâ niçündür kim dem-â-dem secde-câmızdır 'Alî

12

Tal'at-i pâk-i cenâb-ı hazret-i ulyâ bizim

Çeşmimizde hem rumûz-ı âşinâmızdır 'Alî

13

Çehre-i remz levhine Nakş-bend-i üstâd-ı ezel

Ya'ni tugrây çektiğim harf-i hicâmızdır 'Alî

14

Mülk-i dil yağmaya gitdi kayd-ı zâlimlerdeyem

Dem-be-dem beydâ içün müşkil-küşâmızdır 'Alî

15

Kıldı Sermest öyle ferzend-i letâ’ifler beni

Sorsam ani ardan cevâb kevser- şifâmızdır 'Alî

**

MERSİYE-MUHAMMES-İ MÜZDEVİC

1

Her ayı kıldı muharrem güni 'âşûrâyı

Vak'a-i Kerb-i Belâ-yı ciğeri Zehrâyı

Seyle virmez mi sanun Memleket-i Kisrâ’yı

Göz yaşı hûn-ı ciğer la’l kılub sahrâyı

Yâd idüb **Fâtımâ-yı Vâlide-i Kübrâyı**

2

Kıldı bu hâdise efkâr [u] ‘ukûli ber-bâd

Uymadı kevn-i fesâdına bunun gibi fesâd

Gebr [ü] Tersâ [vü] Yehûdî'den olurdı imdâd

Bilseler[i]di olacak böyle Âl-i Evlâd

Müslimânız diyerek böyle tutub gazâyı

3

Hetk-i nâmûs-ı beşer kıldı Yezîdi ferşî

'Ulvî süflî bulunan kevn-i vücûda karşı

Hânedân-ı Nebî kim nâmına kurdı turşı

Zulm ile âhir-i kâr yıkdı 'imâd-ı 'arşı

Çekdi mel'ûn-ı ebed olmasına tugrâyı

4

Ağladır Haşre kadar mü'mini hayy [u] meyyit[i]

Mâtem-i şâh-ı şehîdân ile Ehl-i Beyt[i]

Neydügin eyledi hüzn ile cıvân [u] yiğit[i]

Âh heyhât didi vâh le’allü-leyt[i]

Görmeyeydim yıkılaydım böyle habâş-ârâyı

5

Kim idi bilmediler Ehl-i 'Abâ-yı Âl'i

Ne divek bunları benzetmeye yok emsâli

İte kurbân olalar it [gibi] anub yalı

Bilerek n'eylediler n’oldular âhir hâli

La'net birbirine kıldı zehî-kübrâyı

6

Böyle mel'ûn-i ebed görmedi kevnin gözi

Lâyık-ı yâd değil meclise ismi sözi

Kûfe'nin uyuz iti domuzı Şâm-büzi

Kim [olur] ibn-i 'acûze gide zulüm sözi

Hâşimîleyte fedâ-zâdelere Zevrâ'yi

7

La'neti kıldı Hudâ zâlime bunlar ezlem

N[e] ola ahvâl o itlerin Allâh-ü-aİem

Bir içim suyı revâ görmedi cümle el'em

Âl [ü] Evlâd-ı Resûle ne belâyı etlem

Al kan[i]le kazâ kıldı kızıl hazrâyı

8

Gark-ı hûn eyleyelim mülk-i Irâku Şâm'ı

La'net ol saltanat [u] mülkde subh u şâmı

Almak olmaz kun da'vâ ile intikâmı

Merd isen terk idegör câh-ı celâl ü kâmı

Tâ ki hoşnûd ola Peygamber ü Dârâyı

9

Bir imâmeyn ki mesnedleri müstesnâdır

Murtazâ babaları ceddleri Mustafâ'dır

Nenesi Hayru'n-Nîsâ analan Zehrâ'dır

Top [u] çevgânları Cennet ile Tûbâdır

Hâlisî bendeleri kevn [ü] mekân-ârâyı

**

**

MÜSEMMEN-İ MÜTEKERRİR

1

Çıkmaz cebel-i 'izzete her topugı kıllı

N'eylerim kudretde öz 'ammusı misilli

Yarın görirüz hâlini ey puşt 'amelli

Mahşerde sana yüz yelelelli yüz 'alelelli

Ey zâhid-i destârı büyük turfa sakallı

Merdân-ı Hudâyı ne bilür her dibi yelli

Kum kum cebelî git işine hey terelelli

2

Ey ehl-i garaz anla bizi biz fukarâyuz

Ser-defter-i cumhûr-ı derâvîş-i Hudâyuz

Çün bende-i nâ-çîz-i der-i Ehl-i 'Abâ'yuz

Gayret-keş-i evlâd-ı 'Alî Âl-i Rızâyuz

Zu'munca velî siz sulehâ biz süfehâyuz

Allâh bilür kim süfehâdır sulehâyuz

'İlm [ü] 'amelin mezheb ü dînin bize belli

Kum kum cebelî git işine hey terelelli

3

Her dem dem-i ber-dûşun ile lâşe gidersin

Nefsince olan maslahatı hoşça sizersin

Güftâre gelünse hem okur hem de yazarsın

Kur'ân [u] ahâdîs ile çok hîle düzersin

Bu râh-ı şerî'at diyerek yoldan azarsın

Vel-hâsılı çârşûy-ı müzâvirde bâzârsın

Hem zâhidi [hem] hâcı hâce hem 'alelelli

Kum kum cebelî git işine hey terelelli

4

Vechinde görür ehl-i safâ yârimin el-hakk

Envâr-ı 'ıyân çünki hüve'r-Rabb hüve'l-Hakk

Rü'yâda dahi görmez anı sen gibi ahmak

Tesbîh ile seccâdede vird itmeği cak cak

Yâ ders ile evrâka bakub kılmağı lak lak

Kulluk mı sanursun bunı kalk hey öni yallı

Kum kum cebeli git işine hey terelelli

5

Virmez kederi sürha-i bed-çây-şebekler

Çarh üzre kamer seyrine "av 'âvî köpekler

Altun [u] gümüşi cem'i dahi yağlı yemekler

Billûrî gibi baldırı fincânî göbekler

Tâ mürıkir-i Hakk itdi sizi gitdi emekler

Çün hıkdı hasedi bî-dîn idüb sizi temelli

Kum kum cebelî git işine hey terelelli

6

Dervîşe yarın havf u hatar yok dahi ekdâr

Merdân-ı İlâhî yüzine secdeleri var

Vechinde bugün eylemeyen hazreti ikrâr

Olmaz mı yarın işleri hep âh ile hep zâr

Şeytân-ı la'în oldı iden Ademi inkâr

'İlmi 'amelin bunca yılın oldu mı der-kâr

Sermest sözini anlamadın hey Karataglı

Kum kum cebelî git işine hey terelelli

Kaynak: Abdullah ŞAHİN, Kilisli Abdullah Sermest (Hâlis) Divanı (Metin-Lnceleme), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi ,1998 Çanakkale

GAZEL

Muhabbet aleminde kendi kendimden hicabettim

Açıldı cism-i canım kalbime bir bir itabettim.

Nigâra mülk-i cismin kenz-i aşkın içim harabbettim.

Tarik-i aşkı da bünyadi-i hesd-i turabettim.

Anı canım yerine kalbide naibmenen ettim.

*

Açıldı perde-i zulmet nigârm tab-i ruhsinden

Gönül kendi tecellâ-i cemal-i bahş-i feyzinden

Tecerrüd eyledim yekser cihanın arşı ferşinden

Derun-i sinemi pak eyledim ağyar-ı nakşinden

Gönül kâsesin aşkın ruhu için müstetab ettim.

*

Şuun-i firkati sertabser mektur tut zahid

Bu alemde harabat ehlini mağfur tut zahid

Şarabi nabe ger meyi eylesem maktur tut zalıid

Beni o zümre-i mestanede mecbur tut zahid

Ki ben meyhanede pir-i mugana intisabettim.

*

Hakikatten cenab-ı pir-i mey sundukda sehbasın

Bitirdi nefha-i hatırda kıylükali gavgasın

Gözetme anda saffat revhani-i temaşasın

Medaris içre Sermest görmedim aşk-ı sevdasın

Anınçün ilmimi meyhanede rehn-i şarabettim.

KİTAB-I İNDİR

[slideshare id=62317167&doc=abdullahsermesttazebaydivan2-160523200721&type=d]

ABDULLAH SERMEST TAZEBAY EFENDİ TEKKESİ

16 Fotoğraf - 6 Ara 2011

یا حضرت مجدد الف ثانی
حقا که قیلدی همت پیر کرامت آرا
بودر که رشادت اعلادن اولدی اعلا
خاك دری دمادم تقبیل کاه عالم
خلد بریندن اقدم اهل سلوکه ماوا
الهام ایله یازیلدی ذهنی بو تمام تاریخ
باب خدای زیبا درگاه فیض علیا
تحریره ۱۲۷٦
Ya hazret-i müceddid-i elf-i sani
Hakka ki kıldı himmet-i pir-i kerâmet-ârâ
Bu dergeh-i reşadet a'ladan oldu a'la
Hâk-i deri demadem takbil-gâh-i âlem
Huld-i berinden akdem ehl-i sülûke me'va
ilham ile yazıldı zihni bu tamam tarih
Bab-ı Hudây-i ziba dergâh i feyz-i ulya
Tarihuhû 1276

BAYTAZ ZADE ŞEYH ABDULLAH EFENDİ

Kilisin yetiştirdiği yegâne lirik şair şeyh Abdulah Efendi ilim ve kemalât cihetile de yaşadığı devrin yüksek bir şahsiyeti idi. Bilhassa tasavvuftaki manvî iktidarı ile yalnız Kilis halkını değil, etraftaki meleketler ahalisini de cezp ve teshir etmiş ve umumun hüsnü zan ve hürmetini kazanmış idi. O zamanın dinî temavülâtı karşısında günden güne yüksek bir hüviyet kazanan şeyh efendi tesis ettiği tekyede hem ders okutur, hem de zikir merasimi yapardı. **Erkek ve kadınlardan mürekkep birçok müdavimleri kendisinden feyzi manevî almağa çalışırlardı.** Mumaileyh şen ve şatır yaşamağı sever, musikiden çok hoşlanırdı. Hattâ zikir esnasında bile musiki ve saz bulundurmakta bir be'is görmezdi.

Mumaileyh 1235 tarihinde doğmuştur. İlk tahsili bitirdikten sonra hacı hafız efendinin dersine devam ederek bir müddet tahsilde bulunmuştur. Mısırlı İbrahim paşa Kili si işgal ettiği vakit henüz pek genç bulunan Şeyh efendi yakalanarak askere sevkedilmiştir. Şeyh efendi bu askerlik dolayısiyle Mısır'a kadar gitmiş, orada iki sene kalmıştır. Mısırda kaldığı müddet zarfında meşhur Hekim Kölit beyden ilimi tıb tahsil etmiştir, fıtratan çok zeki olan Şeyh efendinin kabiliyeti en garip ve çetin ilimleri kolaylıkla öğrenmeğe müsait idi. Bunun içindir ki; tahsil ettiği her hangi bir ilmi bütün inceliklerde öğrenmiştir. Zekâsına inzimam eden ilmi ve bilhassa ruhiyat ilmine olan vukufu tasavvuf vadisinde kendisine büyük bir şöhret temin etti. Şeyh efendi ayni zamanda güzel hattat ve hakkâk idi. Kıymetli akik ve yakut taşlarını oymakta mehareti vardı. Mısırda- iken hakkâklık yaparak müreffeh bir surette geçinmiştir. Henüz tasavvufa dair hiç bir fikir ve tahsili olmayan genç hakkâk bir gün Mısır çarşısında üç dört nüfustan ibaret fakir bir ailenin dilenmekte olduğunu gördü. Bu fakir aile hangi dükkâna başvursa kovuluyor, bir muavenet görmüyordu. Bu vaziyet şeyh efendinin rikkat ye merhametini celp etti. O fakir ailenin perişan ve pejmürde kıyafeti yüreğini sızlattı, hemen o ailenin önüne düşerek cebinde bulunan beş altın kadar parasını sarf ile bunların elbise, yemek vesair ihtiyaçlarını temin etti. Bu hadiseden bir kaç gün sonra rüyasında gördüğü işaret üzerine Mekkeye gitti. Orada yeni baştan tahsile başlayarak icazetname almağa müvaffak olmuş ve ayni zamanda şeyh Mehmet Canı Efğaniye intisap ederek on iki sene kadar nazarî ve amelî şekilde tasavvuf tahsil ettikten sonra icrayi meşihat için de icazet almıştır. Sonra şeyhinin emrile Kilis'e dönerek **«Baytaz oğlu tekyesi»** demekle maruf tekyeyi inşaf ettirmiş ve irşat vazifesine başlamıştır.

Şeyh efendi, muasırlarınca daima tasavvuf noktasından tetkik edilmiştir. Halbuki; mumaileyh daha evvel yüksek bir âlim ve deyerli bir şairdir. Sade Türkçe şiirler yazdığı gibi divan edebiyatı tarzında da şiirler söylemiştir. **Yazdığı şiirlerde bazen «Halis» ve bazen «Sermest» mahlaslarını kullanırdı.**

Şiirleri içinde kendisinin meşrep ve mesleğini tasvir eden güzide parçalar vardır.

İsterim bir göz göre dağı dilimde dağımı

Sağ olursam ta bilem sinem çürük mü, sağ mı?

Dem bu dem, meclis bu meclis öyle sermest ol ki ta

Bilme her ne hal ise duzehmi? cennet bağımı?

Teranesile yürek yarasından, demden behseden şeyh efendi bazen şöyle bir beyit ile yükseklere uçuyor:

Dil mürğu kanat vurdu, havalandı savışdı-

Her varı fena gördü, fenalandı savışdı.

Bazen etrafındakilere şöyle bir ahlâkî kaide telkin ediyor:

Doğru gel; doğru otur, doğru uyu, doğru uyan

Ağamız böyle sever sevmedi hiç kalpazanı

Sonra kendi felsefî mesleğini şu parçalarla tasvir ediyor:

Seninle maceramız tabe mahşer sürmesin dersen

Yüzün göster bana haşre bu dava durmasın dersen

Bırakma hanikahe, mescide (sermesti) faş etme
Anı meyhanelerde sakla kimse görmesin dersen
*

Sen işittinmi bizim narai mestanemizü
Elemi derdin ile arşa ulaştı ünümüz
*

Küfürü imandan egerçi öte düştü rakımız
Bilmeyiz halâ kimin sermesti, sergerdanıyız
*

Hanikahe, mescide gitme o çıkmaz yollara

İşte rahi meygede her gimde istidat olur-

Şeyhi, dervişi bırak, mulla, müderris dinleme

Hazreti piri muğandan olsa, bir imdat olur

Şih efendi Arapça ve Acemceyi de ana lisanı kadar bilir ve her üç lisanda şiir söylerdi. Şiirlerini ihtiva eden divançesi gayrı matbu olup evladı nezdindedir. “ **Sıffıyn vak’ası** „ namile yazdığı risale maalesef kaybolmuştur.
Şeyh efendinin kıraet ilmine de vukufu tamı vardı. Hoca zade mantıkçı Abdullah Efendi kıraat ilmini mumaileyhten öğrenmiştir.
Şeyh efendi çok sehi meşrep idi, tekyesine her gün gelen yüzlerce kişi yer, içer, izaz ve ikram edilirdi ziyaretine gelenlere çok hürmet eder ve bazen bunları birer hediye ile taltif eylerdi. Mühtaç ve fakirlere çok muavenet ederdi. O tarihlerde bir sene memlekette kıtlık olmuştu. Şeyh efendi başka yerlerden develerle zahire getirterek fakirlere dağıttı.
Mumaileyh debdebeli, şen ve şatır bir hayat yaşadıktan sonra 1298 tarihinde vefat eyledi.

Türbe kapısının üzerinde yazılı olan şu tarih Zihni babanındır:

Müceddit mesleğin tecdit eden sahibi reşadet bu
Ederdi neşri feyzi hâs ile âme ne himmet bu
Çıkup on iki piran etti ilham (zihniye) tarih
Makamı dilküşaye sür yüzü bati vilâyet bu
1298

Mumaileyhin şiirlerinden müntehep parçaları atiye dercediyorum:

Saki hele kalk, badeye bak vakti seher bu
Sen saati dünyayı bilin tezce geçer bu
Asma kızı mader, atamız pirimuğandir
Pehpeh ne güzel validedir, Yahşi peder bu!
Geç köprü başından ne dür on altına girme
Dikkatle güzet gör ne hatar, içre hatar bu
Açma gözünü bade ile sakı hemen veri
Açılsa gözü korkum odur yoldan azar bu
Ahvalimi sofilere teftişe ne hacet?
(Sermesi) yatar mest kağar, mest gezer bu

Ne naziksin gözüm canım ketenden inceden ince

Seni gülzare koymaz bir tikenken inceden ince,

Baharın her fusuli, her günü nevruzu sultandır

Gelir buyi adem zari çemenden inceden ince

Hari layefhem sofiler ile ülfet eylersin

Bana her dem kılarsın sui zan sen inceden ince

cahil ve kaba ruhlu sulular hakkında yazdığî bir manzumeden:

Vechinde görür ehli sefa yarimin elhak
Envarı ayan, çünki; odur râb ve odur hak
Rüyada dahi görmez anı sen gibi ahmak
Teşbih ile seccadede verd etmeği cak cak
Ya ders ile evraka bakup kılmağı lâklâk
Kulluk mu sanırsın bunu kalk hey ünü yelli?
Kalk kalk hadi kalk git işine hey terelelli

Sh:212-217

KİTABI İNDİR

Kaynak: Avukat Kilisli Kadri, KİLİS TARİHİ, Neşreden: Kilis Cumhuriyet Kütüphanesi sahibi: Osman Vehbi, Bürhaneddin Matbaası, 1932, İstanbul

https://plus.google.com/u/0/photos/101301310851380585349/albums/5682967945765619473

EŞİNİZLE 10 DAKİKA EL ELE TUTUŞUN, ÖMRÜNÜZ UZASIN

Yener SÜSOY
26 Ekim 2003

Dünyaca ünlü Biyolog Doç. Dr. Nezih Hekim, 3 kuşaktır tıp bilimiyle halvet olan Gaziantepli bir aileden. Dedelerinden biri de Kilis Şeyhi Abdullah Sermest Vakıf Tazebay'dır.
Bebekliğinden beri kafasını hücrelere, parmağının niye uzamadığına takmıştır. 1969'da Diyarbakır Tıp'a girer ama, bu soruların gerçek cevabını bulmak için analitik bir eğitim almaya karar verir, İstanbul'a gidip Fen Fakültesi Kimya Bölümü'ne kaydını yaptırır. Bir yandan da ülkenin en ünlü tıpçısını arar ve sonunda uluslararası tıp dehası Prof. Dr. Ferhan Berker'in asistanı olur. Gündüz tıp, gece kimya derken fizikten de dersler almaya başlar. Sonunda fizik ve kimya bölümlerinden birincilikle mezun olur. Yetmez, Demokritos'a olan hayranlığı onu aklı öğrenmeye yönlendirir. Felsefenin dev hocası Prof. Dr. Takiyettin Mengüçoğlu'nu bulur ve ilk görüşmeden sonra sınava bile girmeden onun doktora asistanı olur. ''İnsanın İzolasyonu'' konusunda çalışan genç asistan, 2. yıl ''Yanlış bir örnekle doğru teori oluşturulmaz'' diyerek Takiyettin hocaya itiraz edince kafasına bastonu yer ve ayrılır.O sırada İngilizlerin bir bursunu kazanıp Londra Üniversitesi'nde hormon biyokimyası yapmaya başlar. Oradaki buluşlarımdan dolayı Norveç hükümeti onu Bergen Üniversitesi'ne davet eder. Nezih Hoca, bu fiyort cennetinde 2 yıl hormonların etki mekanizması üzerine çalışmalar yapar ve erkeklik hormonunun ''Single Step'' modelini bularak uluslararası ün kazanır. Derken biyokimyanın dünya devi, Nobel ödüllülerin yuvası Alman Max Plank Enstitüsü'nün çağrısını kabul edip eşi ve çocuklarıyla birlikte Hanover'e yerleşir. Genç Hekim orada da menopozun tedavisinde kullanılacak ''IGK Tip-2'' adlı çok önemli bir proteini bulup dünyaya armağan eder.Türkiye'ye döner, 1983'te kurucu ortağı ve yönetim kurulu başkanı olduğu Pakize Tarzi Laboratuarı'nı kurup dünyadaki benzerleriyle eşdeğer hale getirir. Bu arada Yeniden Müdafaa-i Hukuk Hareketi Derneği'nin de kurucuları arasındadır. İTÜ'de biyokimya ve moleküler biyoloji dersleri veren Hekim fakültenin en başarılı öğretim üyesi olarak seçilir, panik hastalıklarının endokrinolojisi üzerine yaptığı çalışmalardan dolayı ödüller alır. Sayın Doç. Dr. Nezih Hekim, iyi ki sizler gibi ''bir şeyler olmaya değil, bir şeyler yapmaya'' çalışanlarımız var. Türkiye elbet bir gün en az futbolcuları, şarkıcıları, güreşçileri, sinemacıları, mankenleri, aşçılarıyla olduğu kadar sizlerle de gurur duyacak.

27 TRİLYON HÜCREDEN OLUŞUYORUZ

- Yener Ağabey, 27 trilyon hücreden oluşuyoruz, yani bir adımda 27 trilyon hücre bizimle geliyor. Hücrenin her biri ayrı bir evren, bir hücrenin içerisinde bir saniyede 1 milyon kimyasal reaksiyon oluyor. Bunların hepsi beynimizde nöron dediğimiz insanın akıl kısmını

oluşturan 0,1 gram ağırlığındaki sinir hücrelerine hizmet ediyor. Mesela sinemaya gitmek, sokakta dolaşmak isteyen can var ya, işte o, nöronlardaki proses. Aşık olmak, tamamıyla kimyasal bir proses, her şeyiyle daha önceden programlı. Ağlamamız, gülmemiz, üzülmemiz, okuduğunuzdan haz duymanız da nöronlarda hazırlanmış birer program. Mesela endişe duyalım diye ayrı nöronumuz var, bu bizde sürekli olarak endişe uyarıyor. Mesela yeni doğduğunda çocuk, endişeyi frenleyen hormon çok çalışmadığı için yere bırakıldığında terk edildiğini sanıp ağlar. Haz nöronları da sürekli neşe üretir. Ağlamak da ayrı bir program, ağlarken hangi kasın nasıl hareket edeceği, gözden yaş akacağı önceden programlanmış. Doğarken hepimizde 1,5 milyon programlı koku nöronu var, her biri farklı bir kokunun alıcısı. Daha doğarken neyi koklayacağınız belli, suyun kokusunu alamayacaksınız ama, kahveyi, gülü koklayacaksınız.

NÖRONLARIN YAŞAMASI İÇİN SEVGİ, İLGİ VE ÜMİT GEREK

Nezih Hekim, yakın dostu, ünlü 1402'liklerden Prof. Dr. Üstün Korugan'la beraber programlı hücre ölümü üzerine çalışıyor.

– Nöronların ölmemesi için sadece sevgi yetmez, yanında mutlaka ilgi, ümit olacak. Ümit olmazsa hemen ölüme karar verir ve kendini ölüme terk eder. Aniden pat diye seni öldürmüyor ama, kötüye gidiyorsun. North Caroline Üniversitesi'nin son çalışması **''Her gün en az 10 dakika sevdiğinizle, partnerinizle ten tene temas et, el ele, yanak yanağa olun''** diyor. Periferik nöronlarımızın ölmemesi için sinyal almaları lazım, ten tene temas işte o sinyali sağlıyor. Eşler birbirine **''Bana lazımsın, sana ihtiyacım var''** sinyalini gönderiyor ve nöronlar da bu sayede yaşamlarına devam ediyor. İnsan ömrü 120 yıla programlı, daha da uzatılmaya çalışılıyor ama, bu sefer başka problemler ortaya çıkıyor. Mesela hiçbir stresin, virüsün, bakterinin olmadığı, steril, bütün gıdalarının kontrollü verildiği biyolojik ortamda yaşayan farelerin hepsi kanserden öldü. İnsan mutlaka ölecek; programı öyle, bunu değiştirmek mümkün değil. Vücudumuzda toplam 1 milyar gen var ama, bir hücrede bir anda çalışanların sayısı 30-40 bin arası. Her hücrede ölümü kontrol etmek için yaklaşık 2860 gen var. Hücre ölmek ister ama, yanındaki hücre ölmesin diye ona BCL 2 diye bir sinyal gönderip **''Sakın ölme''** der.

Doğal vitaminlerin hiçbiri FDA'dan izin belgeli değil

Doğal vitamin hapları, anti-aging çıkana kadar hangimizin aklına gelirdi, doğduğumuz günden itibaren yaşlanmaya başladığımız.

– İnsan yaşlanırken bazı değişmezler var, 40'lı yaşları geçenler şu biyolojik değişmeleri mutlaka yaşıyor: **Tiroid bezi daha az çalışıyor, vücudun şekeri kullanmasında, böbreklerin süzmesinde ve sinir iletilerinde yavaşlık başlıyor.** Vücudun besinlerin içindeki değerli maddeleri absorbe etmesi yavaşlıyor, gözde değişiklik oluyor, dikkat bozuluyor, refleksler azalıyor. İşte anti-aging'in amacı yaşlanmayı önlemek, durdurmak veya geciktirmek değil, yaşlanmayla ortaya çıkan biyolojik eksiklikleri yerine koyarak sağlıklı yaşlanmayı sağlamak. Doğru, kurallarına uygun yapılırsa gerçekten bir altın nimet. Ama önüne gelen anti-aging'ci kesilirse bunun tam tersi olur. Önce şu çok sözü edilen doğal vitaminleri ele alalım, önce herkes bilmeli ki bunların hiçbiri Amerikan FDA'dan izin belgeli değil. Hepsi aktar gibi sayıldığı için böyle bir denetimin dışında. Doğal bir maddeden elde edilen her şey zararsız demek çok yanlış. Mesela **''efedra''** doğal bir bitki ama, insanı öldürebilecek kadar güçlü. Onun için efedra içeren hiçbir vitamini kullanmayın. Bu madde, zayıflamak ve yorgunluk hissettirmemek için kullanılıyor ama, yüksek tansiyon krizlerine sebep olup hastanın ölümüne yol açabiliyor. Erken inme ve felç de öteki etkileri arasında, böyle bir vitamin nasıl alınabilir? Uyku için tavsiye edilen **''Kava Kava''** aslında karaciğer için bir zehir. Eğer kanıta dayalı tıbba önem vermezsek halimiz perişan. Bizde laboratuvar da, eczane de gereğinden fazla önemseniyor, bu yanlış. Asıl önemsenmesi gerekenler doktorlarımız, özellikle Türkiye'nin yüz akı olan aile hekimleri.

KANSER ÖNLEYİCİLER

Brokoli, kırmızı biber, domates, brüksel lahanasının hiç tartışmasız kanser önleyici bitkiler olduğu kanıtlanmış durumda. Bunlar kanser olmuş adamı tedavi etmez, hiç kimse aksini yapıp kendini kandırmasın.

http://www.hurriyet.com.tr/esinizle-10-dakika-el-ele-tutusun-omrunuz-uzasin-179592

İBN HAZM ve el-MUHALLÂ'SI

Yrd. Doç. Dr. Abdullah ÇOLAK*

İnönü Üniversitesi Darende İlahiyat Fakültesi

Zâhiriyye mezhebinin meşhur fakihlerinden olan İbn Hazm ve başat eseri konumunda olan el-Muhallâ'yı tanıtırken birinci kısımda İbn Hazm'ın hayatını, ilmi tahsilini, fıkhî ve itikadî görüşlerini ve eserlerini, ikinci kısımda ise Mukâyeseli İslâm Hukukunun temel kaynaklarından biri olarak kabul edilen el-Muhallâ adlı eserini tanıtmaya çalışacağız.

I. HAYATI ESERLERİ VE GÖRÜŞLERİ

Bu bölümde İbn Hazm'ın doğumu, nesebi, ilmi hayatı ve görevleri, fıkıh ilmindeki yerini ve eserlerini tanıtacağız.

A. Doğumu ve Nesebi

İsmi Ali b. Ahmed b. Said b. Hazm b. Galib b. Salih b. Süfyan b. Yezid'dir. Künyesi Ebû Muhammed olup, kitaplarında genelde bu künyesini kullanır. Ancak bazen kendi görüşünü açıklarken "Ali " ismini de kullandığı olur. Tabakât kitaplarında ise, İbrı Hazm el-lüıdeliisî veya Ali b. Hazm şeklinde geçmektedir. Fakat o, İbn Hazm olarak meşhurdur. İbn Hazm, kendisiyle aynı asırda yaşayan Said b. Ahmed'in (ö.462/1069) İbn Hazm'a yazdığı bir mektuba göre 30 Ramazan 383/18 Kasım 993 tarihinde Kurtuba'da dünyaya gelmiştir[34].

İbn Hazm'ın nesebi, bazılarına göre İran'dan gelip İspanya'ya yerleşmiş Fars asıllı bir aileye dayanır. Zehebî'ye göre onun dedelerinden Halef b. Ma'dân, Endülüs'e gelen ilk müslümanlardandır. Daha sonraki dedelerinden Said ise Kurtuba'ya yerleşmiş, devrinin önde gelen alimlerinden olan babası Ahmed de Halife Mansur ve oğlu Muzaffer zamanında vezirlik yapmıştır. Ancak onun hırıstiyan bir aileden geldiği yönündeki İbn Hayyan'ın sözlerine genelde itibar edilmemiştir[35]. Çünkü İbn Hazm, kendisinin acem asıllı, soyunun ise Muaviye'nin kardeşi Yezid b. Ebî Süfyan'ın azatlı bir kölesine dayandığını söylemiştir.[36]

B. İlmî Hayatı ve Görevleri

Zengin ve kültürlü bir aileye mensup olan İbn Hazm, hayatının ilk yıllarını lüks bir muhit olan haremde geçirmiştir[37]. Harem şartlarına göre çok sıkı bir eğitim almıştır.

---

34 *İbn Hallikan, Ebü'l-Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr,* Vefeyâtü'l-Ayân ve Enbâî Enbâî'z-Zaman,(ihk. *İhsan Abbas), Beyrut,1994, 111,325; Zehebî, Şemsüddin Muhammed b. Ahmed,* Tezkiratü'l-Huffâz, *Haydarabat,1955, 111,1146;* Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ, *(thk. Şuayb el- Amavût-Muhamed Naim el-Arkavsî), Beyrut,1996, XVIII,184-185,188; İbn Hacer, el-Askalânî, Şihabüddin Ahmed b. Muhammed* Lisânü'l-Mîzân, *(thk. Muhammed Abdurrahman el-Maraşî), Beyrut, 1416/1996, IV,724-725; Brockelman, C.,* Tarihu'l-Edebi'l-Arabî, *(Çev. Muhammed Avni Abdürraûf ve diğerleri) Mısır, 1993, IV, 103; Ebû Zehrâ, Muhammed,* İbn Hazm, *Dâru'l-Fikr, ts. s.22.*

35 *İbn Hal 1ikan. 111,325; Zehebî,* Tezkiratü 'l-Huffâz, *111,1148;* Siyer, *XVIII,185; İbnHacer, IV,725-726; Bilmen, Ö.Nasûhî,* Hukuki Islâmiyye ve Istılahât-ı Fıkhiyye Kamusu, *Ankara, 1985, I, 406; Heyet,* Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi, *İst. 1987, IV,489; Demirci Ahmet,* İbn Hazm ve Zahirilik, *Kayseri, 1996, s.9.*

36 *Demirci, s.9.*

37 *Zehebî,* Siyer, *XVIII,186; İbnHacer, IV,725; Demirci, s.9; Heyet,* İslâm Tarihi, *IV, 489.*

Çocukluk döneminde, onun yetişmesinde büyük payı olan mürebbiyelerden Kur'an, şiir ve hat sanatını öğrenmiştir. O, kendisini terbiye edip ilim öğreten mürebbiyeler hakkında "...onlar bana küçük yaşta iken Kur'an'ı, birçok şiir ve yazı yazmayı öğrettiler. Onlardan öğrendiğim hiçbir şeyi unutmadım" der. Aynı yıllarda zühdü ile meşhur olan Ebu'l-Hasen b. el-Fasi'den dersler almış ve kendisi de ondan edindiği manevi bir eğitim sayesinde çoğu kimsede görülen gençlik fitnelerinden korunduğunu ifade etmiştir[38].

İbn Hazm'ın babası Âminler devrinde vezirlik yaptığı halde, Endülüs'te Amirîler'in idareden uzaklaşması ve Halife II. Hişam'ın yerine Muhammed el- Mehdî'nin geçmesinden sonra yeni idareciler nezdinde gözden düşmüş ve saraydan ayrılmak zorunda kalmıştır. Bir süre sonra Mehdî'nin öldürülmesi üzerine II. Hi şam'ın tekrar halife olması da onun durumunu düzel tem emiştir. Aksine yeni yöneticiler tarafından kendisi hem hapsedilmiş, hem de malları müsâdere edilmiştir. Sonunda onlarla mücadeleye girişmiş, ancak yaptığı bütün girişimler başarısız kalmış ve acıklı bir durumda 402/1012 de vefat etmiştir[39].

Babasının bu durumu zamanla oğlu Ali b. Hazm'ı da etkilemiş, 403/1013 yılında onun, Balat Mugas'taki evi de tahrip edilmiş, olayların devam etmesi üzerine, İbn Hazm Almeria'ya sığınmak zorunda kalmıştır. 406/1016 yılına kadar sıkıntılı günler yaşayan İbn Hazm, o sırada, şehrin valisi olan Süleyman'ı devirmek için Berberîler'le anlaşarak, bir takım faaliyetlere giriştiği halde başarılı olamamıştır. İdareciler tarafından Emevî taraftarı olmakla suçlanmış ve bu nedenle tutuklanarak hapsedilmiştir. İbn Hazm azimli tutumu sebebiyle dostu Muhammed b. İshak'la Almeria'yı terk ederek, Garcia Gomez'in bugünkü Malağa taraflarında bir yer dediği

Hıns el-Kasr'a gitmiş, Emevî asıllı IV. Abdurrahman el-Murtaza'nın Berberîler'i Kurtuba'dan atmak üzere Valencea'da bir ordu teşkil ettiğini duymuş, bu orduya katılmak için oradan da ayrılmış ve siyasi mücadelesine Emevîler safında devam etmiştir. Gırnata önlerinde, onun ordusu içinde yer alarak savaşmış ve Berberîler tarafından esir edilerek 412/1022'de hapse atılmıştır. Hapisten çıktıktan sonra Jativa'ya çekilerek, burada "Tavku'l-Hamâme" isimli eserini yazmıştır. 412/1023 senesinde, Berberîler'in lideri Kasım b. Hammud devrilince, yerine geçen ve hükümdarlığı yedi hafta süren V. Abdurrahman el-Mustazhir'in vezirliğini yapmıştır. Ancak V. Abdurrahman da yedi hafta sonra katledilince, İbn Hazm Jativa'ya götürülerek (3 Zilkade 414'de) tekrar tevkif edilmiştir. **Hapisten çıktıktan sonra siyasetle meşguliyeti bırakıp kendisini ilme vermiştir.** Bu olaylar İbn Hazm üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Rakipleri ile yaptığı münazaralarda, onların bazı görüşleri için **"bunları, merkepler bile söylemez"** demesinden anlaşılacağı gibi, çok hiddetli olmasında bu olayların etkisi sezilmektedir[40].

İbn Hazm gençliğini ve daha sonraki hayatını edebiyat, şiir, felsefe, mantık gibi

---

[38] *İbn Hazm, Ebû Muhammed b. Ahmed b. Saîd el-Endelüsî,* el-Muhallâ bi 'l-Âsâr, *Beyrut, ts. 1,5 (Bu bilgiler eserin muhakkiki Abdülğaffar Süleyman el-Bendârî'ye aittir); Zehebî,* Tezkiratü 'l-Huffaz, *111,1146; İbnü'l-İmâd, Abdülhay b. Ahmed,* Şezerâtü'z-Zeheb fi Ahbâri men Zeheb, *Dâru'l-Fikr, 1979,111,299; EbûZehrâ, s.32; Demirci, s.9.*

[39] *Demirci, s. 10.*

[40] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,6; Brockelman, IV, 103; Demirci, s. 10; Heyet,* İslâm Tarihi, *IV,489; Câbirî, Muhammed Âbid,* Arap Aklının Oluşumu, *(çev. İbrahim Akbaba), İst. 1997, s426-427.*

ilimlerin hemen her branşında telif çalışmalarıyla geçirmiştir. Gençliğini saray çevresinde geçiren İbn Hazm bu durumdan fazla etkilenmemiş, o, şerefi malda ve makamda değil ilimde aramıştır. Yetiştiği ortama rağmen zâhid, mütevazi ve ilmiyle âmil biri olmuştur[41].

Geçimini ailesinden kendisine intikal eden zengin bir mirasla temin eden İbn Hazm, fikirlerinden dolayı hükümdarlar nazarında şüpheli bir kişi konumuna gelmiştir. Bu nedenle çeşitli baskılara maruz kalan İbn Hazm, Mente Lişem'de[42], kendisine miras olarak intikal eden evinde ikamete mecbur edilmiştir. İçlerinde tarihçi Humeydî'nin de bulunduğu küçük bir öğrenci grubuna ders verirken 72 yaşında 30 Şaban 456/16 Ağustos 1064'de vefat etmiştir[43].

İbn Hazm ilme susamış bir insandı ve ilimle meşguliyeti hiçbir zaman bırakmamıştır. O, henüz 17 yaşlarına gelmezden önce, Ahmed b. Muhammed b. el- Cesur (ö.401/1010), Yahya b. Mes'ud b. Vechi'l-Cenne, Yunus b. Ubeydullah b. Muğîb, Hümam b. Ahmed, Muhammed b. Said b. Nebât, Abdullah b. er-Rebi', Abdullah b. Yusuf b. Nâmî, Ebû Ömer et-Talemenkî, Abdurrahman b. Abdullah b. Halid ve diğer bir çok alimden hadis dinlemiş[44], **"şeyhimiz, üstadımız"** diye övgüyle bahsettiği Ebu'l-Kasım Abdurrahman b. Yezid el-Ezdî el-Mısrî'den hadis, kelam, cedel ve dil öğrenmiştir. O'nun hadislerle olan meşguliyeti kendisini, fıkhın da bu ilimle birlikte yürütülmesi gerektiği fikrine götürmüştür. Ebu'l-Hıyâr el-Lüğavî ve Abdullah b. Dahvan'dan özellikle fıkıh dersleri almıştır[45]. Ebu's-Said el-Fetâ el-Ca'feri'nin Kurtuba Camii'nde verdiği şiir tahlili derslerine katılmıştır. İbn Hazm Ebû Muhammed b. el-Hasen el-Mazîzî'den felsefe, İbn Kettânî diye bilinen Muhammed b. Hasan el-Mezhacî'den mantık dersleri okumuş, bu sayede bir çok doğulu kaynakları inceleme imkanı bulmuştur[46]. İlk zamanlar şiir, tarih, felsefe ve mantık ilmiyle meşgul olan İbn Hazm muasırları arasında bu ilimlerde önde gelenlerden olmuştur. Burhan ve kesin bilgi için bir araç kabul ettiği mantık ilmiyle ilgili Aristo'nun İsağoji ve Organon'una şerh mahiyetinde "et-Takrib li Haddi'l- Mantık ve'l-Medhalu îleyh" isimli bir eser kaleme almıştır[47].

İbn Hazm, fıkıh ilmine imam Malik'in (ö.179/795), meşhur eseri el-Muvatta' ı okuyarak başlamış[48]; ancak Endülüs'te Malikî mezhebinin ileri gelen alimlerinin devlet yöneticileri ile içli dışlı olmaları, onların yanlışlarına göz yummaları, kendisini Malikî

---

[41] *İbn Hallikan, III,325; Zehebî,* Tezkiratü'l-HuJfaz,III,1146; *İbn Hacer, IV,725; İbnü'l-İmâd, III,299; Ebû Zehrâ, s.32.*

[42] *Kurtuba'da bir belde adıdır.Bkz. İbn Hallikan, III,330.*

[43] *İbn Hallikan, III,328; Zehebî,* Tezkiratü 'l-Huffaz,II,1154 *; İbn Hacer, IV,732; Brockelman, IV, 104.*

[44] *İbn Hacer, a.g.e., IV,726.*

[45] *Arendonk, C. Van,* "İbn Hazm", *İslâm Ansiklopedisi, MEB. 1968, V,748; Ebû Zehrâ, s.26 vd.; Apaydın,* "İbn Hazm*", DİA, İst.,1999, XX, 41.*

[46] *İbn Hallikan, III,326; İbn Hacer, IV,726; Demirci, s.12.*

[47] *Zehebî,* Tezkiratü'l-Huffaz, *III, 1148;* Siyer, *XVIII,186; Bilmen, I,405; Heyet,* İslâm Tarihi, *IV,489; Arendonk,* "İbn Hazm*", V,748; Ömer Ferruh,* Tarihu'l-Edebi'l-Arabî, *Beyrut, 1992, IV, 395; Demirci, s.117; Câbirî,* Arap Aklının Oluşumu, *s.435.*

[48] *İbn Hacer, IV,725; Heyet,* İslâm Tarihi, *IV,489.*

mezhebinden uzaklaştırmıştır [49]. Daha sonra Şâfiî fıkhını öğrenerek o mezhebe meyletmiştir[50]. Şâfiî fıkhının hem hadisçi hem reyci ekolü bünyesinde bulundurması onun her iki ekol hakkında da bilgi edinmesini sağlamış oldu. İbn Hazm her hangi bir mezhebin sultası altında kalmaya yatkın bir insan değildi. Öyle anlaşılıyor ki onun ilk zamanlar Şâfiî mezhebine bağlanmasında, İmam Şâfiî'nin (ö.204/820) naslara sıkı bağlılığı, istihsan ve maslahat-ı mürseleyi delil olarak kullananlara karşı sert çıkışı, özellikle istihsan aleyhine "İbtalü'l-istihsan"ı yazması, Sünneti de Kur'ân gibi vahiy mahsulü görmesinin etkili olduğunu söyleyebiliriz [51]. Şâfiî mezhebinde de fazla kalmayan İbn Hazm, Zahiriyye mezhebinin kurucusu olan Davud b. Ali'nin (ö.270/883) mezhebine intisap etmiştir. Onun zâhiriye mezhebine geçmesinde diğer sebepler yanında, Şiîlerin dinde bâtinî yorumun mevcut olduğu iddiası ve Abbâsîlerin bazen beyan ile burhanı, bazen de beyan ile irfanı cem etme çabalarına karşı tepkisi etkili olmuştur. Davud b. Ali'nin etkisinde kalan İbn Hazm da "Berâet-i asliyye/İstıshab" delilini genel bir prensip olarak kabul edip kıyası reddediyordu[52]. Zamanla o, bu mezhepte yıldızı parlayan mutlak müctehid oldu. Öyle ki kendisini ümmetin yegane imamı görüyordu[53]. İbn Hazm'ın bu mezhep içindeki konumu; Hanefi mezhebinde Muhammed b. Hasen eş-Şeybânî'nin (ö. 189/805), Malikî mezhebinde Abdurrahman b. Kasım el-Uteki'nin (ö. 191/807) kendi mezhepleri içindeki konumları gibidir. Zahiriyye mezhebinin fikirlerini eserleriyle günümüze taşıması bakımından, onun zâhiriyye mezhebine yaptığı hizmet, İmam Muhammed'in Hanefî mezhebine yaptığı hizmet gibidir. Endülüs'te Zâhirî mezhebini sistemleştiren ve kolay anlaşılması için kitaplar yazan İbn Hazm, zamanla bu mezhebi kendisine maletmiştir.

Zâhiriyye mezhebinin ikinci imamı olan İbn Hazm'ın[54] yaşamış olduğu Endülüs'te devletin resmi mezhebi, fıkıhta mâlikî, itikatta Eş'ariliktir. Halkın genel ve özel dini yaşantıları Malikî mezhebine göre şekillendiriliyor, diğer mezheplerin yayılması engelleniyordu. İmam Malik'in "Muvatta"ına "el-Müntekâ" isimli bir şerh yazan ve Endülüs'te Malikî mezhebinin önde gelenlerinden olan Ebu'l-Velîd el-Bâcî (ö.474/1081) ile İbn Hazm arasında usul konularında İlmî sınırlar içinde şiddetli münakaşalar geçmiştir[55]. Güçlü bir münakaşa yeteneğine sahip ve faal bir fikir adamı olan İbn Hazm ile muhalifleri arasında geçen münakaşalar daha çok dinin kaynakları etrafında yoğunlaşmıştır. İbn Hazm fıkıhta

---

[49] *İbn Hazm,* Muhalla, *I,7.*

[50] *İbn Hallikan, III,325; Zehebî,* Tezkiratü'l-Huffaz,III,1146; *İbn Hacer, IV,728,730; İbnü'l-İmâd, III,299.*

[51] *İbn Hazm, İhkâm, I,10-11.*

[52] *İbn Hallikan, 111,325; Zehebî,* Tezkiratü 'l-Huffaz, *111,1146; Zehebî,* Siyer, *XVIII, 186; İbn Hacer,* IV, *725,730; İbnü'l-İmâd, 111,299; Câbirî,* Arap Aklının Oluşumu *(Özellikle İbn Hazm'ın zâhiriliğinin siyasi ve ideolojik boyutu hakkında bkz.) s.425 vd.*

[53] *Zehebî,* Siyer, *XVIII, 189.*

[54] *Karaman, Hayreddin,* İslâm Hukuk Tarihi, *İst. 1989, s.230.*

[55] *İbn Hazm,* Muhallâ, *1,6; İbn Hallikan,III, 327; Brockelman, IV, 104; Ömer Ferruh, IV,393, 632; Goldziher, s.97, 158; Demirci, s. 15.*

aklın alanını daraltıp daha çok nassın hakimiyetini savunurken, Malikîlerin, nasların yanı sıra reyi kabul etmeleri, onunla olan ihtilaflarının temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle İbn Hazm'ın genellikle Malikî hukukçularla tartışmasında, onlardan, kabul ettikleri bir hükmün delili ve dayandığı asıl kaynağın ne olduğunu göstermelerini istediği, onlar da bunu gösteremedikleri için toplantılarda sık sık gülüşmeler olduğu anlatılır. Bu sebeple İbn Hazm, Malikîler tarafından oldukça tedirgin edilmiştir[56].

Zâhiriyye mezhebi ilk defa hicrî 272'de vefat eden Abdullah b. Muhammed b. Kasım b. Hilal vasıtasıyla Endülüs'e girmiştir. Daha sonra ondan Münzir b. Said el-Belvatî (ö.355/966) ders okumuş ve bu zatın zâhiriyye mezhebinin Endülüs'te etkin olmasında büyük rolü olmuştur. Sonra İbn Hazm onu takip etmiş ve bu mezhebe daha bir canlılık getirmiştir. Öyle ki İbn Hazm ile fıkhî ortam tam manasıyla allak bullak oldu. Fıkhî münazara ve münakaşalar o noktaya geldi ki, İbn Hazm'a fikirleri nedeniyle işkence ve eziyet edildi, hatta sonuçta göç etmek zorunda bırakıldı[57].

İbn Hazm, büyük imamlarla uğraştığı için çağdaşları tarafından yoğun tenkitlere maruz kalmış, hatta sapıklıkla itham edilmiştir. Başta mezhep imamları olmak üzere çeşitli fıkıh mezheplerine mensup çağdaşları ve ondan önceki bir çok alim İbn Hazm'ın tenkidinden kurtulamamıştır. O'nun, tenkit ettiği kimselere karşı nezaket sınırlarını aştığı, bazen hakarete varan ifadeler kullandığını eserlerinde görmek mümkündür[58]. Hatta bu üslubundan ötürü Ebu'l-Abbas, "İbn Hazm'ın kalemi, Haccac'ın kılıcı kadar keskindir" demiştir[59]. Bu sebeple İbn Hazm'a karşı, o devrin devlet erkânı ve alimlerinin almış oldukları tavrı İbn Hayyan şöyle anlatır: "Yaşadığı devrin fakihleri, İbn Hazm'ın, fikirlerinde sapık olduğu ve ona karşı hücum edilmesi gerektiğinde icma ettiler ve devlet başkanlarını onun fitnesine karşı uyardılar, avamın ona yakın olmasını ve ondan bilgi almasını yasakladılar, kitaplarını açıktan yaktılar..."[60].

O, kendisine karşı hücuma geçenlere aldırmaz ve **"Cahillerden yüz çevir"**[61] ayetini okuyarak, "ben rabbimin bu âyetiyle amel ediyorum" derdi[62]. Muâsır hukukçulardan olan Yusuf el-Karadâvî, İbn Hazm'ın görüşleri hakkında şu değerlendirmede bulunur: "**İbn Hazm'ın bu görüşleri kendi zamanını aştığı için şaz ve aşırı bulunmuş olabilir. Oysa her asra göre şaheser kabul edilebilecek fetvaları da mevcuttur**"[63].

---

56 *Zehebî,* Siyer, *XVIII, 189; Demirci, s.16; Câbirî,* Arap Aklının Oluşumu *,s424.*

57 *İbn Hazm,* Muhalla, *1,7.*

58 *Apaydın,* "İbn Hazm", *DİA, XX, 41; Goldziher, s.(önsöz) 40-41.*

59 *İbn Hallikan, III,328; Zehebî,* Siyer, *XVIII,199; İbn Hacer, IV,730.*

60 *İbn Hazm,* Muhalla, *I,7; Zehebî, S/yer,XVIII,186,198; Heyet,* îslâm Tarihi, *IV,489. Hatta İbn Hazm kitaplarını yakanlara karşı* "Siz kağıtları yakıyorsunuz, oysa siz kağıtların içerdiklerini de yakamazsınız ya çünkü o bilgiler benim göğsümdedir*" diyerek (bir şiirle)tepkisini ortaya koymuştur. Bkz. İbn Hacer, IV,728-729.*

61 *A'râf, 7/199.*

62 *İbn Hacer, IV,729.*

63 *Işıcık, Yusuf,* "Fıkhî Mirasımızı Yeniden Nasıl Gözden Geçirmeli ve Ele Almalıyız*" (Yusuf el-Karadâvî'den çeviri) SÜİFD. sy. 2, Konya, 1986, s.286.*

Kısaca fıkıh, edebiyat gibi çeşitli ilimlerde söz sahibi olan İbn Hazm'ın, râvîlerin cerh ve ta'dili konusundaki başarısı, onun şaşırtacak derecede güçlü bir hafızaya sahip olduğunu göstermektedir[64]. Bu sebeple Şafiî bir hukukçu olan Ebû Hâmid el-Gazâlî (ö.505/1111) onun hakkında şunları söylüyor: "İçinde Allah'ın ismi zikredilen ve İbn Hazm 'ın güçlü bir hafıza, çabuk kavrayan bir zekaya sahip olduğunu gösteren bir çok eserini gördüm"[65]. Saîd b. Ahmed de "İbn Hazm, Endülüs 'te, bütün ilimleri kendisinde toplayan dil, belâğat ve şiirde en önde gelen idi"[66]. Tarihçi el-Humeydî de onun şiir ve diğer sahalardaki bilgisine hayranlığını "Bedenim senden ayrılsa da ruhum sürekli seninledir"[67] dizeleriyle dile getirmektedir. Bir çok bilimde geniş birikime sahip olduğu için mezhepler ve dinler tarihi, mantık, felsefe, tıp gibi alanlarda eserler yazmıştır[68]. Ona göre matematik bilmek, özellikle dört işlemi örenmek gerekir. Geometri bilmek ve "Euklid"in "Unsurlar" kitabını okumak gerektiğini ifade ederek, Geometrinin yüce bir ilim olduğunu, yeryüzünün bilinmesini, dünya, güneş ve yıldızların yörüngelerinin öğrenilmesini sağladığı için Allah'ın eserlerinin bilinmesine yardımcı olduğunu

söyler[69].

C. Talebeleri

İbn Hazm'dan, başta oğlu Rafi' el-Fadl olmak üzere, Ebû Abdillah el- Humeydî, Kadı Ebû Bekir İbnu'l-Arabî'nin babası ve bir grup alim hadis rivayet etmişlerdir. Ondan icazetle hadis rivayet edenlerin sonuncusu Süreyc b. Muhammed b. Süreyc el-Mukriî'dir. Zehebî'nin hocalarından olan Kutbuddin el-Halebî gibi bir çok alim de İbn Hazm'ın yolunu takip etmişlerdir. Onu doğuda tanıtan talebeleri ise el-Humeydî ve oğlu Ebû Rafi'dir[70]

D. Eserleri

İbn Hazm'ın yaşadığı asırda ilmî çalışmalar açısından bir canlılığın yaşandığı göze çarpmaktadır. Gazalî'nin hocası Cüveynî (ö.478/1085), bir taraftan Eş'âri kelâmı üzerinde çalışmalar yaparken diğer taraftan fıkıh usûlünü Eş'ârî metodu üzerine kurmaya çalışmaktaydı. Aynı anda Kadı Abdülcebbâr (ö.415/1024) bir yandan kedisine göre Mûtezile kelamını düzenlemeye, bölünmüşlüğü toparlamaya ve içerisindeki görüş ayrılıklarını birleştirmeye çalışırken, bir yandan da fıkıh usûlünü Mûtezile yöntemine göre temellendirmeye çalışmaktaydı. Bu çaba daha mükemmel bir şekilde talebesi Ebu'l-Hasan

---

[64] *İbn Hacer, IV,725.*

[65] *Zehebî,* Siyer, *XVIII,187; İbn Hacer, IV,731.*

[66] *Zehebî,* Tezkiratü'l-Huffaz,HI,1147; *İbnü'l-İmâd, III,299.*

[67] *İbn Hallikan, III,326.*

[68] *Zehebî,* Tezkiratü'l-HuJfaz,III,1151; *İbnü'l-İmâd,III,299; Kehhâle, Ömer Rıza,* Mu'cemü'l- Müellifîn, *Beyrut, 1957, VII,16.*

[69] *Ömer Ferruh, IV, 394; Demirci, s.17.*

[70] *Zehebî,* Siyer, *XVIII, 185-186; İbn Hacer, IV,725-726; Ömer Ferruh, IV,723; Şener, Abdulkadir,* İslâm Hukuku Dersleri, *İzmir, 1987, I, 65.*

el-Basrî (ö.436/1044) tarafından tamamlanacaktı. İbn Sîna ise (ö.428/1037) bir taraftan kelamı metafiziğine dahil etmeye ve dini inançlarla Grek felsefesinin ilkeleri arasında bir uzlaşma kurmaya çalışırken, diğer taraftan da tasavvufu da içeren ve irfanı burhâna dayandırmayı amaçlayan işrâkî bir felsefe kurma çabasındaydı. Buna mukabil, Kuşeyrî (ö.466/1074), sufilerin Eş'ârîliğin ilkelerine ve mezhebî esaslarına bağlanmaları gerektiğini vurgulayarak tasavvufa Sünnî Eş'ârî meşruiyet kazandırmaya çalışmaktaydı. Son olarak da Abdülkâhir Cürcânî (ö.471/1078) Arap belağatı üzerinde çalışmaktaydı. Bu birbiriyle çağdaş olan büyük düşünürlerin, her birisi kendi alanında olmak üzere, tedvin asrından başlayarak yaklaşık üç asırdan fazla devam eden genel kültür yapısını zirveye taşımışlardır. İşte doğudaki bu çalışmaların batıda bir benzerini Endülüs'te İbn Hazm'da görmekteyiz[71].

İbn Hazm, akâid, usul, furu', tefsir, hadis, lisan, edebiyat, nesep, ahlâk, mantık, felsefe, tarih, ve tıp gibi bir çok ilme dair eserler yazmıştır. Ebû Said b. Ahmed, İbn Hazm'ın eserlerinin sayısı konusunda şöyle bir rivayet nakleder: "İbn Hazm'ın oğlu Ebû Râfi' el-Fadl'ın (ö.479/1086) haber verdiğine göre babasının 400 ciltlik, yaklaşık 8000 varak (sayfalık) telifi vardır ki böyle bir başarı Taberî hariç kimseye nasip olmamıştır"[72]. Ancak bu eserlerin bir çoğu bugün bize kadar ulaşmamıştır. Müellifin eserlerinin bir kısmı o hayattayken İşbiliyye'de yakılmış, o eserlerini yakanları şiirlerinde hicvetmiştir[73]. Onun eserlerinden bazıları şunlardır:

1. el-Îsâl ilâ Fehmi Kitâbi'l-Hisâl: Müellifin fıkhu'l-hadis'e dair bir eseri olup, on beş bin yapraktan oluşan bu eserde İslâm hukukunun vacip, helal, haram, sünnet, icmâ gibi konuları hakkında bilgi vermekte, sahabe, tâbiîn ve daha sonra gelen müctehid imamların görüşlerini naklederek her bir görüşün delilini zikretmektedir[74].

2. el-İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm[75]: Zâhiriyye fıkhının metodolojisini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyan bir eser olup iki cilt, 8 cüz halinde ilk defa 1345/1926 da Kahire'de basılmıştır. Eserde kendi usul anlayışını diğer mezheplerin usul anlayışlarıyla mukâyese yaparak işleyen müellif, görüşlerinin hepsinde haklı değilse bile, bunları şiddetle savunmuştur[76].

3. Kitâbu'l-Mücellâ: İbn Hazm'ın muhtasar şekilde fıkhî görüşlerini ortaya koyduğu bir ciltlik bir eseridir[77].

4. el-Muhallâ fî Şerhi'l-Mücellâ bi'l-Huceci ve'l-Âsâr. Furû'a dair (el- Muhallâ bi'l-Âsâr adıyla) 12 ciltlik matbu bir eser olup, müellifin aynı konuda kaleme aldığı Kitâbu'l-Mücellâ'nın şerhidir[78]. Mezhepler arası mukayeseli olarak yazılmış olan bu eser hakkında

---

[71] *Câbirî Muhammed Âbid,* Arap-îslâm Kültürünün Akıl Yapısı, *(çev.Burhan Köroğlu ve diğerleri) İst, 2000, s. 635.*

[72] *İbn Hallikan, III,326; Zehebî,* Tezkiratü'l-Huffaz, *III,1147; İbn Hacer, IV,726; Kehhâle,VII,16; Bilmen, I,405.*

[73] *İbn Hacer, IV,729; Ebû Zehrâ, s.51; Arendonk, "İbn Hazm", V,752.*

[74] *İbn Hallikan, III,325; Zehebî,* Tezkiratü 'l-Huffaz, *III,1147;* Siyer, *XVIII,193; Kehhâle, VII, 16.*

[75] *İbn Hallikan, III,325-326.*

[76] *Şener, 64-65.*

[77] *Zehebî,* Siyer, *XVIII,194.*

[78] *Zehebî,* Siyer, *XVIII,194.*

ikinci bölümde geniş bilgi verilecektir.

5. Kitâbun fi'l-İcmâ': Eser "Merâtibü'l-İcmâ'" adıyla basılmış olup üzerinde icma gerçekleşen konuların fıkhî bablara göre derlendiği bir eserdir[79].

6. İbtâlü'l-Kiyas ve'r-Re'y ve'l-İstihsân. Müellifin kıyas, rey ve istihsanı iptal konusunda yazdığı eseri Said Afganî tarafından tahkik edilerek 1969 da Beyrut'ta basılmıştır.

7. Kitâbu't-Takrîb bi (li) Haddi'l-Mantık. Mantık ilmiyle ilgili bu eserinde Aristo mantığına muhalefet etmiştir. Oldukça sade bir üslupla yazılan bu eserde müellif, felsefî terimleri kullanmaktan ve felsefeden örnek vermekten kaçınmış ve örnekleri fıkhî meselelerden seçmiştir[80]. Eser matbu olup, Farsça'ya da tercüme edilmiştir[81].

8. Kitâbu'l- Fasl fi'l-Milel ve'n-Nihal[82]: Eserin adı, "Kitâbu'l-Fasl fi'l- Milel ve'l-Ehvâî ve'n-Nihal" şeklinde de zikredilmektedir. Dinler ve mezhepler tarihine ait bir eser olup 2 (ikisi bir arada) ve 3 ciltlik baskıları mevcuttur[83].

9. Risâletün fî Tıbbi'n-Nebî[84].

10. Cemheratü Ensâbi'l-Arab: Arap neseplerinin toplandığı yer anlamındaki bu eser isminden de anlaşılacağı üzere Arapların nesepleriyle ilgili bir eserdir ve daha sonraki çalışmalara da kaynaklık etmiştir. Matbu olan bu eserin tahkikini Abdüsselam Harun yapmıştır. Ayrıca "Nesebü'l-Berber" adıyla Berberîlerin nesebini anlatan tek ciltlik bir eseri de vardır[85].

11. Nuktü'l-Arûs fî Tevârihi'l-Hulefâ: İbn Hazm'ın, Abbâdî hükümdarı Mu'tazıd-Billah Abbâd b. Muhammed tarafından kitaplarının yakılması üzerine bu hükümdar aleyhine kaleme aldığı[86] bu eseri, çeşitli konularda nadirattan bilgileri içeren faydalı bir eser olup bu eserde Mağrib ve Endülüs'teki Arap ve Berberî kabilelerinin şecereleri hakkında önemli bilgiler yer almaktadır[87].

12. en-Nâsih ve'l-Mensûh: Celâleyn tefsirinin kenarlarında haşiye olarak basılmıştır.

13. el-İltibâs fîmâ Beyne Ashâbi'z-Zâhiri ve Ashâbi'l-Kıyas: Kıyas ehli ile zâhirîler

---

79 *İbn Hallikan, III,326; Zehebî,* Siyer, *XVIII,195; Brockelman, IV, 108.*

80 *İbn Hallikan. III,326; Zehebî,* Tezkiratü'l-Huffâz, *III,1147;* Siyer, *XVIII,195; İbnü'l-İmâd, III,300; Ebû Zehrâ, s.62; Heyet,* İslâm Tarihi, *IV,489; Demirci, s.117.*

81 *Apaydın,* "İbn Hazm", *DİA, XX,50.*

82 *Zehebî,* Tezkiratü'l-Huffaz,*III, 1147. Bu eserin muhtevası hakkındaki geniş değerlendirme için Goldziher'in* Zâhiriler *isimli eseri önemli bir çalışmadır.*

83 *İbn Hallikan, I,429; Zehebî,* Siyer, *XVIII, 196. Geniş bilgi için bk. Gürbüzer, İbrahim,* "İbn Hazm ", *DİA, XX, 56-57.*

84 *İbn Hallikan, III,326; Zehebî,* Siyer, *XVIII,196.*

85 *İbn Hallikan, III,326; Zehebî,* Siyer, *XVIII,195; Ziriklî, Hayruddin,* el-'Alâm, *Mısır, 1927, II,655 ; Kehhâle, VII,16.*

86 *Apaydın, "İbn Hazm", DİA, XX, 40.*

87 *İbn Hallikan, III,326; Zehebî,* SiyeruA'lâmi'n-Nübelâ, *XVIII,195; Ziriklî, II,655; Kehhâle, VII,16; Brockelman, IV, 106.*

arasındaki anlaşmazlıkları konu alan bir çalışmasıdır.

14. **Kitâbu Izhâr-ı Tebdîli'l-Yehûdi ve'n-Nasârâ li'l-Kitâbeyni et-Tevrâte ve'l-İncil.** Yine dinler tarihi ile ilgili bir eser olup, Tevrat ve İncil üzerinde yapılan tahrifleri ve neticede ortaya çıkan tenâkuzları anlatır[88].

15. **"Risâle fi'l-Ahlâk"** ve **"Müdâvatü'n-Nüfûs"** adlı iki ayrı eser, Abdurrahman Muhammed Osman tarafından tahkik edilerek, **"Müdâvâtü'n-Nüfûs ve Tehzîbü'l-Ahlâk"** adıyla basılmıştır.

16. **Cevâmi'us-Sîre**: Muhtasar bir siyer kitabı olup matbudur.

17. **Tavku'l-Hamâme**: Güvercin gerdanlığı anlamına gelen bu eser de matbu olup, Rusça, Almanca, İngilizce [89] ve Türkçe'ye [90] çevrilmiştir. Eserde platonik aşk ve aşkın safhalarını psikolojik tahlillerle anlatan İbn Hazm, kendi hayatını ve muasırlarının hayat hikayelerini yer yer şiirlerle izah etmektedir.

18. el-Usûl ve'l-Furû.[58].

19. **Kitabün fî Merâtibü'lUlûm**: Hadis ilmini elde etme yollan ve bu ilmin diğer ilimlerle olan irtibatını konu alır[91].

20. **Haccetü'l-Vedâ'.** 120 varaktan ibarettir[92].

21. Muhtasaru fî İleli'1-Hadis. **Tek cilttir[93].**

22. el-Câmi' fî Sahîhi'l-Hadis.

Zehebî, İbn Hazm'ın 78 ayrı kitap ve risalelerinin isimlerini sıralamaktadır[94].

E. İbn Hazm'ın Usûl Anlayışı

İbn Hazm'ın bütün eserlerinde onun usûl anlayışını açıktan görmek mümkündür. Özellikle el-Ihkâm fi Usûli'l-Ahkâm, Kitâbün fı'l-Icmâ' ve Ibtâlü'l- Kıyas ve 'r-Re 'y ve 'l-Istihsân isimli eserleri onun usul anlayışını ortaya koyduğu başlıca eserleridir. Ayrıca el-Muhallâ'da "mesâilürı mine 'l-usûl bölümünde, on sekiz başlık altında usul anlayışını özetlemektedir. İbn Hazm'ın usûl anlayışını şöyle özetleyebiliriz:

Bütün delillerin kaynağı Kur'ân'dır. Sünnet de Kur'an gibi Allah'ın vahyidir ve kesinlikle Kur'ân'a ters düşmez. Aralarında sadece lafız ve nakil farkı olup, hüküm, koyma

---

88 *İbn Hallikan, 111,326; Zehebî,* Tezkiratü'l-Huffâz, *111,1147;* Siyer, *XVIII,201; İbnü'l-İmâd, 111,300; Ebû Zehrâ, s.62.*

89 *Brockelman, IV, 105.*

90 *Mahmut Kanık tarafından* "Güvercin Gerdanlığı " *ismiyle çevrilmiştir. İnsan Yayınlan İst. 1998.*

91 *İbn Hallikan, 111,326.*

92 *Zehebî,* Siyer, *XVIII,194.*

93 *Zehebî,* Siyer, *XVIII, 195.*

94 *Müellifin diğer eserleri için bkz. Zehebî,* Siyer, *XVIII, 194-197; Brockelman, IV, 105-112.*

ve bağlayıcılık açısından aralarında fark yoktur [95].

İbn Hazm'ın bu görüşü İmam Şafiî'nin Sünnet hakkındaki "vahy-i ğayri metlüv" anlayışıyla[96] aynıdır.

Zâhiri mezhebinin katı hadisçiliğinin zafere ulaşmasında önemli role sahip olan[97] İbn Hazm'a göre kavlî sünnet kesin hüküm ifade ederken; fiilî sünnet teşvik; takrîri sünnet ise serbestliğe delalet eder[98]. Hz. Peygamber'in fiilleri açıkça bir emri içermiyorsa farz değildir. O'nun sustuğu hususlarda bizden sorumluluk kalkmıştır[99].

Ayrıca neshi kabul eden İbn Hazm'a göre "Kur'an, Kur'an'ı; Sünnet, hem Sünneti hem de Kur'an'ı nesh edebilir. Çünkü şu âyetler buna delalet etmektedir: "Bir âyetin hükmünü nesheder veya onu unutturursak, ondan daha hayırlısını veya en az onun mislini ve dengini getiririz..."[100] ona göre nesih, beyanın bir türüdür"[101]. Neshi, "hükmün tamamının veya bir kısmının kaldırılması", "tekrar etmeyen konulardaki ilk emrin sona erdiğini beyan", "varit olan hükmü belli bir zaman dilimine tahsis etmek"[102] gibi değişik ifadelerle tanımlayan İbn Hazm'a göre Kur'an'ın bir âyeti veya sahih bir hadis hakkında açık bir nass, yakînî icmâ veya burhan olmaksızın, "bu mensuhtur", "nassın lafzının zâhirî iktizâsı bazı konulara mahsustur" demek, yahut "lafzın zâhirinin muktezası dışında bir te'vile gitmek" helal değildir. Böyle mesnetsiz bir iddia sahibi yalancıdır[103].

İbn Hazm'a göre bir kimse iki âyet arasında veya iki sahih hadis arasında yahut bir âyet ve sahih bir hadis arasında çelişki görürse, yapması gereken, her ikisiyle de amel etmektir. Çünkü her ikisine göre amel eşit olarak emredilmiştir. Birini alıp diğerini terk helâl değildir. Her ikisiyle de amel mümkün olduğu sürece bu böyle olmalıdır. Ancak bu mümkün değilse, fazla hüküm içerenle amel etmek vaciptir. Zira bununla amelin vücubu daha yakînî bilgi içerir ve zan ile yakin terk edilemez[104].

---

95 *İbn Hazm,* el-İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm, *Beyrut, ts. I, 95; Karaman,* İslâm Hukuk Tarihi, *s.231- 234;Yusuf Musa, Muhammed,* Fıkh-ı İslâm Tarihi, *(trc. Ahmet Meylânî,) İst. 1973, s.439; Apaydın,* "İbn Hazm", *DİA, XX, 43.*

96 *Görmez, Mehmet,* Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu, *Ankara, 1997, s.64. (Şâfiî, el-Ümm, VII, 271'den naklen). Krş. İbn Hazm, İhkâm, I, 10-11.*

97 *Goldziher, s.98.*

98 *Karaman,* İslâm Hukuk Tarihi, *s.231-234; Yusuf Musa, s.439.*

99 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,84.*

100 *Bakara, 2/106.*

101 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,74;* İhkâm. *II,475-476.*

102 *İbn Hazm,* İhkâm, *I, 475;* Muhallâ, *I, 74; Apaydın,* "İbn Hazm", *DİA, XX, 43.*

103 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I, 74. Neshi tespit yolları ve nesih çeşitleri ile ilgili geniş bilgi için bkz.* İhkâm, *I, 475 vd.*

104 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,72.*

Yine İbn Hazm'a göre, mürsel ve mevkûf haberler hüccet olarak kullanılamaz. Hafızası ve dini yaşantısı güvenilir olmayanın rivayeti de böyledir.

Kur'ân ve sahih sünnet, bir sahâbî veya bir başkasının -bu kimse hadis râvîsi olsun veya olmasın- sözüne dayanarak terk edilemez. Mevkûf rivâyetle amel batıldır[105]. Çünkü Allah, Peygamberi gönderiş amacını **"Peygamber gönderdik ki insanların Peygamberlerden sonra Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın!..."**[106] şeklinde açıklamaktadır. İnsanların kendi zanlarını Peygambere izafe etmeleri helal değildir. Çünkü "Zan hakikatten bir şey ifade etmez"[107], "Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme"[108] âyetleri bunu anlatmaktadır.

İbn Hazm, râvîsi sika olan ve rivâyet senedi Hz. Peygamber'e ulaşan haber-i vâhidle amelin gerektiği kanısındadır. Ona göre âyet ve hadisler üzerinde sahâbenin yorumlarının üstün bir yeri yoktur ve bu sebeple sahâbeyi taklit gerekmez. Onlar da bizim gibi Kur'an' ı alıp amel etmekle sorumludurlar[109].

İbn Hazm'a göre, Kur'an ve haberlerde her nassın zâhirî manasını ve onun gereğini anlamak gerekir ve kim naslara Arap dilinin gerektirdiği mananın dışında bir anlam yüklerse Allah'ın kavline ve hükmüne muhalefet etmiş, Allah'ın aleyhine batıl şeyleri söylemiş olur[110]. Naslardaki emir ve nehiyler hükmün fevrîliğini gerektirir[111].

İbn Hazm'a göre "İcmâ' üçüncü kaynaktır ve muteber olan yalnız sahâbe icmâ'ıdır. Dini konulardan her hangi bir meselenin sünnetten bize geliş şekli üzerinde sahâbeden hiç kimsenin muhâlefet etmemiş olması (buna naklü 'l-kâfî adını verir ki) sahâbe icmâ'ını oluşturur."[112] O, Hz. Peygamber'den gelen her hangi bir haber üzerinde sahâbenin tamamının ittifak etmesine icma demekte, sahabenin sünnetle belirlenmeyen bir konuda kendi aralarında bir meseledeki ittifaklarını icma kabul etmemektedir. Ona göre sahabe devri ile icmâ' sona ermiştir[113].

İbn Hazm'a göre dinde, kıyas ve re'y ile bir şey söylemek helâl değildir. Çünkü naslarda[114] her şey açıklanmıştır ve sonradan ortaya çıkacak her hangi bir anlaşmazlıkta meselenin halli için müracaat yeri olarak yine Allah ve Resûlü gösterilmiştir[115]. Dolayısıyla

---

[105] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,73;* İhkâm, *I, 145.*

[106] *Nisa, 4/165.*

[107] *Necm, 53/28.*

[108] *İsrâ, 17/36.*

[109] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,73-74.*

[110] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,74-75.*

[111] *Karaman,* İslâm Hukuk Tarihi, *s. 232; Yusuf Musa, s.439.*

[112] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,75-76.*

[113] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,76.*

[114] *Bkz. En'âm,6/38; Nahl, 16/89; Mâide, 5/3.*

[115] *Bkz. Nisâ, 47/59.*

kim nasları illetlendirme yoluna gider ve hakkında açık nass olmayan konulara da kıyas yoluyla şamil kılmaya çalışırsa, Allah'a muhâlefet etmiş, Allah'ın söylemediğini ona izafe etmiş olur. O, muarızlarının, kıyas ve re'yin dinen caiz olduğu yönünde ortaya koydukları delilleri, muhataplarıyla yüz yüze tartışıyor gibi bir üslupla reddeder ve "Sonuçta kıyasın hüccet olduğunu söyleyenlerin görüşlerini ve kıyasla verdikleri hükümlerin yanlışlığını yine kendi metotlarıyla onlara gösterdik. Çünkü kıyasçıların her kıyası kendi kıyaslarının batıllığı için yeterli delildir" der[116]. Muhâliflerin, sahâbenin de kıyasla amel ettikleri ve bu konuda icmâ'ın varlığı iddialarına sert şekilde karşı çıkar ve "yalan söylüyorsunuz. Bunun doğrusu sahâbe, kıyası iptal hususunda icmâ etmişlerdir" der[117]. O, dinin vahye, re'y ve kıyasın ise akla dayandığını, akla dayanan ve üzerinde ittifak edilmesi mümkün olmayan ihtilaf kaynağı re'y ve kıyasın dinî bir delil olduğuna dair Kitab ve Sünnet'te delil bulunmadığını ileri sürer. İstihsanla ilgili ise şu itirazda bulunur: "Kıyas haktır deyip sonra da istihsan sebebiyle onu terk ettiklerini ikrar etmeleri, istihsanın batıl oluşuna yeterli delildir. Ve nasıl oluyor da bir müctehidin güzel gördüğü bir şey, diğerinin güzel gördüğü şeyden daha evlâ olabiliyor? Eğer dinde böyle bir şey olsaydı herkesin arzusuna göre (yeni) bir din ortaya koyma yetkisi olurdu..."[118] İbn Hazm zahirîlerin "kıyas, istihsan, mesâlih-i mürsele, sedd-i zerîayı" şiddetle reddedip, onun yerine dördüncü delil olarak, istıshâbı da içeren nass veya icmâ'a raci olan "delil"i kullandıklarını ve bunun kıyasla aynı şey olmadığını izah eder[119]. Değişen ve devam eden hayatın her gün yenileri eklenen çeşitli ihtiyaçlarını yalnız nasların zahiriyle karşılamakta güçlüğe düşmeleri sebebiyle zarûri olarak başvurdukları delili şöyle açıklar: "Delil icmâ ve nass'dan alınmıştır. İcmâ'dan alınan delil dört kısma ayrılır: 1) İstishab, 2) Söylenenin asgarisini almak, 3) Her hangi bir görüşün terki üzerine meydana gelen icmâ, 4) Müslümanların hükümlerinin (kaynak ve değer bakımından) eşit olduğu hakkındaki icmâ. Nasdan alınan delil de yedi kısma ayrılır: 1) "Her sarhoşluk veren şey hamrdır ve her hamr haramdır"[120] cümlesinden çıkan "her sarhoşluk veren şey haramdır" sonucunda olduğu gibi[121] istidlâl şekli, 2) Her bulunduğu yerde kendisine bağlı olan hükmü de vacib olan bir sıfata merbut şart ile istidlal, 3) "Filan cömerttir" denilince, cimri olmadığının anlaşılması gibi, lafızdan başka manalar çıkarma yoluyla istidlal, 4) İhtimallerin kısmen veya tamamen ortadan kalkması neticesinde geride kalanların sübûtuna istidlâl, 5) Sıralamaya bakılarak yapılan istidlâl: "Ebû Bekir Ömer'den üstündür, Ömer Osman'dan üstündür" ifadesinden kesin olarak "Ebû Bekir Osman'dan üstündür" neticesi çıkar, 6) "Her insan canlıdır", cümlesinden "Canlıların bir nevinin de insan olduğu" neticesine varma şeklindeki istidlal, 7) Telâzüm yani birkaç anlamı dolaylı olarak içinde barındıran lafzın mefhumuna dayanan istidlal: "Ahmet yazıyor" denildiği zaman onun diri, yazı için gerekli uzuvlara ve malzemeye sahip olduğu anlaşılır. Bütün bunlar nassın içindedir, ondan başka bir şey

---

[116] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,78-80.*

[117] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,81 vd.;* İhkâm, *II, 537-550.*

[118] *İbn Hazm,* Mulahhasu İbtâli'l-Kıyas ve'r-Re'y ve'l-İstihsân ve't-Taklid ve't-Ta'lîl, *Dımaşk, 1960, s.50.*

[119] *Bkz. İbn Hazm,* İhkâm, *II,100-102.*

[120] *Buhârî, Edeb,80, Ahkâm, 22, Meğâzî, 60 ; Müslim, Eşribe, 74-75 ; Ebû Davud, Eşribe,5; Tirmizî, Eşribe,1; Nesâî, Eşribe,53; İbn Mâce, Eşribe, 9; Dârimî, Eşribe, 8 ; Mâlik, Duhâyâ, 8 ; İbn Hanbel, I, 274, II,16 .*

[121] *İbn Hazm, naslardaki hükümleri illetlendirerek kıyas yapmayı kabul etmezken, aynı türe ait fertler arasında normal mantık kurallarını işleterek kıyas yapılmasını kabul eder. Bkz. İhkâm, II, 386 vd.*

değildir[122].

H.Yunus Apaydın İbn Hazm'ın bu yönü ile ilgili şu değerlendirmeyi yapmaktadır: "Şâfiî, büyük ölçüde, Ebû Hanife ve Malik'in başını çektiği geniş anlamıyla rey ictihadını, ki buna istihsan ve ıstıslah da dahildir, daraltarak ictihad faaliyetini kıyasa eşitlemiş, İbn Hazm da istihsan ve ıstıslah yanında kıyası da inkar ederek rey alanını tamamen kapatmış ve tüm ictihad faaliyetini, kendi özel anlamında istidlal'e indirgemiştir. Bu yönüyle İbn Hazm, Şâfiî'den bir sonra Davud ile atılan adımın tamamlayıcısı olarak değerlendirilebilir"[123].

İbn Hazm'ın taklitle ilgili görüşleri ise şöyledir: "Hz. Peygamber dışında ölü veya diri hiç kimseyi taklit caiz değildir, her kesin kendi gücü kadar ictihad etmesi gerekir. Din hakkında bir konuyu öğrenmek isteyenin onu, o konuda Peygamber'den (sav) nelerin nakledildiğini bilen birisine sorması farzdır. Kendisine o konuda önderlik edecek kimse ise 'bu hususta Allah ve Resûlü şöyle buyurmuştur' şeklinde cevap vermelidir. Şayet kendisine soru yöneltilen o konuda kendi görüşünü "bu benim görüşümdür veya bu bir kıyasla ortaya konmuş bir hükümdür, bu falanın kavlidir gibi" âyet veya hadis dışında bir görüşle cevaplandırırsa, onun sözüyle amel etmek sorana helal değildir, meselesini bir başkasına sormalıdır." İbn Hazm'ın bu hususta görüşünü teyit için getirdiği delil çok ilginçtir. **"Ey iman edenler, Allah'a, Peygamber'e ve sizden olan emirlere itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz- Allah'a ve âhiret gününe gerçekten inanıyorsanız- onu Allah'a ve Rasûl'e götürün..."**[124] âyetinde Allah, anlaşmazlığa düşülen bir hususun çözümü için müracaat yeri olarak sadece Allah ve Rasûlünü göstermiştir, Dolayısıyla Peygamber dışında hiçbir kimsenin görüşü meseleyi çözmede delil olamaz. Her kim bir alim veya alimleri taklit ederse, Allah'a, Peygamberine ve ülü'l-emre itaat etmemiş olur[125]. Taklidi caiz görenler Allah'ın, "Bilmiyorsanız zikir ehline (bilene) sorunuz"[126], "Bununla beraber mü 'minlerin, toplanıp hep birden sefere çıkmaları uygun değildir. O halde onlardan bir kısmı da din ilimlerini öğrenmek ve kabileleri savaştan döndüğü zaman onları Allah 'ın azabıyla korkutmak için geri kalmalıdır..."[127] âyetleri hakkında ne dersiniz derlerse, "bu âyetler hiçbir kimsenin kendi re'yiyle fakihleşmesini emretmiyor. Onlar sadece Allah ve Resûlünün dediklerini öğrenip, kendilerine soru yöneltildiği zaman bunları haber vermek için ilim öğreniyorlar, yoksa kendi reylerini açıklamak için değil cevabını veririz" der[128]. Üstelik "bir beldede bir ehl-i hadis ve bir de ehl-i re'y olsa bir kimsenin hadis ehlini bırakıp ehl-i re'ye soru sorması asla câiz değildir" dedikten sonra Ahmed b. Hanbel'in oğlu Abdullah'ın

---

[122] *İbn Hazm,* îhkâm, *II,100-102, 386; Karaman, Hayreddin,* îslâm Hukukunda îctihad, *Ankara, 1971, s.115-117.*

[123] *Apaydın, H.Yunus,* "Nasları Anlamada Yetki ve Yöntem Sorunu", *Marife, yıl,2, sayı, 1,İst. 2002, s.17.*

[124] *Nisâ, 4/59.*

[125] *İbn Hazm,* îhkâm, *I,81-82,85*

[126] *Enbiyâ, 21/7.*

[127] *Tevbe, 9/122.*

[128] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,85-86.*

"babam, zayıf hadis Ebû Hanife'nin re'yinden daha kuvvetlidir" dediğini nakleder[129]. Ona göre "hata eden müctehid, isabet eden mukallitten daha faziletlidir. Çünkü hadiste 'hâkim (müctehid) ictihad edip de doğru sonuca varırsı iki sevap, hata ederse bir sevap kazanır'[130] buyuruluyor ve bu hadisle (doğru da olsa) taklit yeriliyor" der[131].

F. Kelâmî ve Siyasi Görüşleri

İbn Hazm, kelâmî konularda üç mezhep (Eş'ariye, Mâturidiyye ve Selefiyye)'den hiç birine bağlı kalmamış, ancak daha çok Selefiyeye yakın bir yol takip etmiştir. İbn Hazm "el-Muhallâ" isimli eserinin baş tarafında "Kitâbü't- Tevhid" başlığı altında 91 meselede kelâmî ve siyasi görüşlerini ortaya koymuştur. Onun kelâmî görüşlerinden bazıları şöyledir:

- Kur'an'ın mahluk olup olmaması konusunda Davud b. Ali'ye muhalefet ederek, onun insanların ellerine alıp okudukları Kur'an mahluktur görüşüne karşılık **"Kur'an Allah'ın kelamı ve ilmidir kesin olarak mahluk değildir"** demiştir[132].

- İman kalbin tasdikinden ibarettir, dil ile ikrar ise şahsın malının ve canının korunması için gerekli bir husustur[133].

- Allah, kendisini yaratmak zorunda bırakan bir illet olmaksızın kâinattaki her şeyi yaratmıştır[134].

- **Ruh mahluktur ve cesetten ayrıdır. Lügatte "nefis" ruh anlamına da kullanılmaktadır**[135]. Ruhlar, "temiz, pis, cesur, alim, cahil gibi sınıflara ayrılırlar[136].

- Arş mahluktur. Çünkü âyette "O büyük arşın Rabbidir"[137] denilmektedir ki bu da kendisine rablık yapılan her şeyin mahluk olduğunu gösterir[138].

- Hz. Muhammed, müslüman olsun kafir olsun bütün insan ve cinlerin peygamberidir[139].

- Cennet mü'minler için sonradan yaratılmış bir yer olup oraya kafirler asla giremez. Cehennem de hak olup mü'min orada ebedî kalmaz. Cennet ve cehennem fâni değildir[140].

---

129 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,86-87.*

130 *Bazı lafız farklılıkları ile, bkz. Buhârî, İ'tisâm, 21; Ebû Davûd, Akdiyye, 2; Tirmizî, Ahkâm, 2.*

131 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,89.*

132 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,52; Goldziher, s.26; Karaman,* İslâm Hukuk Tarihi, *s.231;* İctihad, *s.115.*

133 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,22*

134 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,23-24.*

135 *Krş. Zümer,39/42.*

136 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,24.*

137 *Mü'minûn, 23/86.*

138 *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,26.*

139 *Bkz. A'râf, 7/158; En'am, 6/130; Cin, 72/1,13. İbn Hazm,* Muhallâ, *I,27.*

140 *İlgili âyetler için bkz. Âl-i İmran, 3/133; A'râf, 7/50; Leyl, 92/15. İbn Hazm,* Muhallâ, *I,29-31.*

- **Kitab ve Hz. Peygamber'den ittifakla bize gelen Sünnet'i inkar eden kâfir olur**[141].

–Doğu ve Batıdaki bütün müslümanların ellerindeki mushaflarda Fatiha'dan Muâvvizetân'a kadar olan âyetlerin hepsi Allah'ın kelamıdır ve bir âyetini inkar eden kafir olur. "Abdullah b. Mes'ud'un mushaf'ında Fatiha ve Muâvvizetân mevcut değildi" iddiası yalandan ibarettir[142].

Nebîlerden zikredilen haberlerin hepsi zahiri üzere haktır. Din konusunda kimsenin yanında özel bir sır yoktur[143].

- Her kim kafir iken kötü bir amel işler ve sonra da müslüman olur ve bu kötü ameline yine devam ederse, hem şirk halinde, hem de müslüman iken işlediklerinden dolayı âhirette ceza görür. Ancak tevbe ederse şirk halinde işledikleri kendisinden sâkıt olur. Kim de kâfir iken sâlih amel cinsinden bir şeyler yapmış sonra da müslüman olmuşsa, müslüman iken ve müşrik iken işlediği iyi fiilinden dolayı cennette karşılığını görür. Şayet böyle bir şahıs müslüman olmazsa, yapmış olduğu iyi fiillerinin dünyada karşılığını görür, âhirette ise bu fiillerin ona –iman etmedikçe– bir faydası olamaz[144].

- Kabir azabı haktır ve öldükten sonra ruhlar sorguya çekilir. Öldükten sonra kimse yaşamaz[145]. Ruhlar fani olmazlar ve bir başka cesede geçmezler. Tenâsüh iddiası bütün ehl–i İslâm'a göre küfürdür[146].

Hz. Peygamber'in isrâ ve mi'raç hadisesi ruh ve bedenle birlikte gerçekleşmiştir. Peygamber'in (salla'llâhu aleyhi ve sellem)yaşadığı isra hadisesi şayet uykuda gerçekleşen bir şey olsaydı müşriklerden kimse ona itiraz etmezdi[147].

-

Hızır (aleyhisselâm) nebîdir ve ölmüştür. Çünkü onun ile Musâ (aleyhisselâm) arasında geçen buluşmadaki harikulade olaylara Hz. Musâ'nın şaşırması üzerine, "Bu yaptıklarımın hiç birini kendi reyimle yapmadım"[148] **ifadesi kullanması onun nebîliğini doğrular**[149].

Müslümanlara bir halife seçmenin farz olduğunu söyleyen İbn Hazm, halifenin seçilememesi halinde bütün müslümanların günahkar olacağı inancındadır. Çünkü hilâfet nass ile sabittir. Ayrıca ona göre halife olacak kimsede aranan şartlar şunlardır:

---

[141] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,32.*

[142] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,32.*

[143] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,32.*

[144] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,39-41.*

[145] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,41.*

[146] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,44 -45.*

[147] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,57.*

[148] *Kehf, 18/82. Geniş bilgi için aynı sûrenin 60-82'inci âyetlerine bakılabilir.*

[149] *İbn Ha/ııı.* Muhallâ. *1,71.*

a- Halife Kureyş'den olmalıdır[150]. Çünkü Kureyş dışından birinin hilâfeti caiz değildir. Ona göre bu yönde gelen haberlerin tamamı Kureyş'ten olmayanların emir olamayacaklarını haber vermektedir.

b- Halifenin akıl sahibi ve erkek olması şarttır.

c- Hilâfete seçilecek kişinin zahiri durumu itibari ile bu işi yapmaya elverişli olması gerekir.

d-Dünyada müslümanların aynı anda birden fazla halifesinin olması caiz değildir. Hilâfet verâsetle mümkün olmaz. Bunun için mevcut halife ölmeden birini tavsiye etmeli, hilâfet şartlarını haiz biri ortaya çıkıp biat istemeli, halife kendisinden sonraki halifeyi seçecek şûrayı meydana getirmelidir.

Bir halifeye bey'at etmeden bir gece geçiren bir kimse ölecek olsa, cahiliyet üzere ölür. Nitekim Hz. Ömer'in uygulaması bunun önemine işaret etmektedir. "Peki Hz. Osman seçilinceye kadar sahâbe bir günden fazla bey'atsiz kalmıştı" denilirse; onlara, "Hz. Osman, Hz. Ömer'in vefatından itibaren Allah katında halife idi ve müslümanların, ismi henüz belirlenmemiş de olsa birine bey'ati devam ediyordu cevabını veririz" [151]demektedir. Burada o, halifeye biatin önemini anlatmak isterken verdiği örnekte kendisi oldukça zorlanmıştır. Ayrıca halifenin mutlak Kureyş'ten olması yönündeki hadisi itikâdî bir durum gibi algılayıp şiddetle savunmuştur.

II. el-MUHALLÂ

Bu kısımda İbn Hazm'ın eserleri arasında Mukayeseli İslâm Hukuku açısından önemli bir yeri olan el-Muhallâ adlı eserini tanıtmaya çalışacağız.

A. Eserin Yazılışı, Üzerinde Yapılan Çalışmalar ve Özellikleri 1. Eserin Yazılışı

Asıl adı, "el-Muhallâ bi 'l-Asâr", ancak daha çok el-Muhallâ ismiyle meşhur olan bu eser, yine İbn Hazm'ın kaleme aldığı furü' ile ilgili "el-Mücellâ" adlı eserinin kendisi tarafından yapılmış şerhidir. Müellif, bu eseri niçin yazdığını eserinin mukaddimesinde, "İslâm hukukuna ilgi duyan ve bu işe yeni başlayan okuyucular için el-Mücellâ isimli muhtasar eserini kaleme aldığını ve bu eserde fazla delillendirmeye gitmeksizin yeterli bilgileri buradan öğrenmesi mümkün olduğunu ifade ettikten sonra, bu işte uzmanlaşmak isteyen kimseler için, her konudaki delilleri, ihtilafları, insanların münakaşa ettikleri hususlarda, delili Kitab ve Sünnet'e göre en doğru olanı öğrenmesi, onlardan doğru olanlarını yanlışlarından ayıklaması, haberlerin râvîlerinden sika olanlarını tanıması, bu arada kıyasın yanlışlığını ve onunla hüküm verenlerin içine düştükleri çelişkileri öğrenmesi için el-Muhallâ bi'l- Asâr'ı yazdığını söyler ve devamla "kim bizim kitabımızı okursa, bizim sadece mesnet olarak sika râvîlere dayanan haberlerle ihticac ettiğimizi, bize muhâlefet edenlerin

---

[150] *Bu konuda* "Hilâfetin Kureyşiliği" *(A.Ü.İ.F.D., Ankara, XXIII, 123 vd.) adıyla müstakil bir çalışma yapan M. Said Hatiboğlu, söz konusu rivayeti etraflıca incelemiş ve hadisin Hz. Peygamber'e ait olamayacağı sonucuna varmıştır. Aynca bkz. Özafşar, M.Emin,* Hadisi Yeniden Düşünmek*, Ankara, 1998, s.331-334.*

[151] *İbn Hazm,* Muhallâ*, 1,65-68; Heyet,* İslâm Tarihi*, IV,493.*

ise sadece zayıf veya mensuh haberlerle muhâlefet ettiklerini öğrenir" demektedir[152].

2. Kitabın Baskıları ve Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Tabakât kitaplarında 8 cilt olarak bahsedilen el-Muhallâ'nın 11 ve 12 ciltlik baskıları mevcuttur. 12 ciltlik baskısı tahkiklidir ve tahkiki Abdülgaffar Süleyman el- Bendârî tarafından yapılmıştır. Tahkikte 14 Hadis, 3 Tefsir yaklaşık 9 kadar tarih, siyer ve ricalle ilgili eserlerden yararlanılmıştır. Tahkikli baskının her cildinin ilk sayfasında o ciltte hangi konular mevcutsa onlar kısa başlıklar halinde verilmiştir.

Muhakkik, konularda geçen hadislerin tahkikini geçtiği yerin dipnotunda vermiştir. Bu arada müellifin sahih kabul ettiği veya zayıf görerek reddettiği hadisler hakkında bir yanlışlık varsa, doğrusuna dipnotta işaret etmiştir. Fıkhî konularda açıklama gereği duyduğu yerlerde dipnotta bilgi vermiştir. Ayrıca bazı kelimelerin daha rahat anlaşılması için dipnotta önce o kelimenin okunuşunu, sonra da ne anlama geldiğini belirtmiştir. Muhakkik, Muhallâ'da geçen hadisler, sahâbe, tâbiîn, tebei tâbiîn ve diğer müctehidler, kabileler ve beldelerle ilgili bir alfabetik fihrist hazırlamıştır[153].

İbn Hazm'ın hadisçiliği ve özellikle Muhallâ'da geçen hadislerin tahkiki ile ilgili çalışmalar da yapılmıştır. İbnü'l-Kattân el-Mağribî'nin, "Kitâb fi Reddi 'alâ Ebî Muhammed b. Hazm fî Kitâbi'l-Muhallâ", İbrahim b. Muhammed es- Subeyhî'nin, "Nakdü İbn Hazm li 'r-Rıvâlli 'l-Muhallât ", Selman Başaran'ın 'İbn

Hazm ve Hadisteki Metodu" (Ankara, 1977) isimli doktora çalışmaları[154] ile Ali Rıza b. Abdullah b. Ali Rıza'nın tarafından "el-Mücellâ fî Tahkîki Ehâdîsi'l-Muhallâ" (Dımaşk 1415/1995) isimli eser onun kullandığı hadisler ve hadisleri kabuldeki kriterlerini ortaya koyması bakımından önemli çalışmalardır.

İbn Hazm'ın görüşleri ölümünden sonra daha çok yazılı olarak tenkit edilmiştir. Meselâ İbn Hazm'dan yaklaşık olarak bir asır sonra, Mâlikî bilginlerinden "İbn Zerkun" diye meşhur olan Muhammed b. Saîd el-İşbilî (ö.721/1224) "Kitâbu'l- Muhallâ" adlı eseriyle İbn Hazm'ın Kitâbu'l-Muhallâ'sını tenkit etmiştir[155].

3. el-Muhallâ'nın Sistematiği ve Muhtevası

On iki ciltlik bir eserin her cildindeki konular hakkında ayrıntılı bilgi vermek bir makâlede mümkün değildir. Bu sebeple eseri tanıtıcı ve dikkat çeken özelliklerinden bahsetmekle yetineceğiz. Bu özelliklerden bazıları şunlardır:

1- Eser Arapça olarak kaleme alınmıştır.

2- el-Muhallâ'da fıkhî hükümler, genel kaideler belirleme şeklinde ele alınmayıp meseleci/kazuistik bir metot izlenmiştir ki bu da aranan bir meselenin kolay bulunmasını güçleştirmektedir.

---

[152] *İbn Hazm,* Muhallâ, *1,21.*

[153] *Geniş bilgi için bkz. İbn Hazm,* Muhallâ, *I, 12-19.*

[154] *Ünal, İ.Hakkı,* "İbn Hazm ", *DİA, 1999, XX, 58.*

[155] *Şener, I,66.*

3- Konular âyet ve hadislerle müdellel olarak işlenmiştir. Hatta nakledilen hadislerin senedi tam olarak zikredilmiş, yeri geldikçe râvî kritiği yapılmıştır. Bu yönüyle el-Muhallâ hadis kritiği üzerinde çalışma yapanlar için kıymetli bir kaynaktır. Bu arada İbn Hacer el-Askalânî (ö.852/1447), onun hadisler hakkındaki sened kritiğinde zaman zaman yanıldığını ifade ederek, "İbn Hazm bazen bir hadisin râvisi hakkında 'bu meçhuldür' veya 'hadis münferiddir' gibi tenkitlerde bulunur. Oysa aynı hadisin o ravisi hakkında güvenilir hadis otoriteleri 'sikadır' değerlendirmesinde bulunmuşlar veya hadisin münferid olmadığı, bilakis başka raviler tarafından da rivayet edildiğini haber vermişlerdir dedikten sonra örnekler verir. Örneklerden ikisi şöyledir. "Fecrin doğmasından sonra sadece iki rekat sabah namazı vardır" hadisi hakkında İbn Hazm "bu konuda bu rivayet sakıt, metruk, mekzub (yalanlanmış), râvisi Yesâr ise meçhul ve müdellisdir" ifadesini kullanır. Oysa Ebû Zür'a, Yesâr hakkında "herkesçe bilinen ve sika bir râvidir" der.

İbn Hazm, Hz. Aişe'den rivayet edilen bir hadis hakkında "bu hadisin râvilerinden el-'Alâ b. Zübeyr bu hadisin rivâyetinde tek kalmıştır ve râvî aynı zamanda meçhuldür" ifadelerini kullanır. Oysa aynı hadisi Nesâî ve Dârekutnî aynı râvîden başka, Veki' ve Nuaym'dan da rivayet etmişlerdir. Hadis görüldüğü gibi münferid değildir. Onun meçhul dediği el-'Alâ b. Zübeyr hakkında hadis münekkitlerinden olan İbn Maîn (ö.223/837) "sikadır" ifadesini kullanır[156].

4- el-Muhallâ her ne kadar Zâhiriyye mezhebinin fıkhî görüşlerini toplayan bir eser ise de, diğer mezhep imam ve müctehidlerinin görüşlerine delilleriyle beraber yer verdiği için İslâm Hukukunun bütün konularını ele alan mukayeseli bir İslâm Hukuku külliyatıdır. Bu yönüyle el-Muhallâ, İbn Kudâme'nin (ö.620/1223), "el-Muğnî", ve İbn Rüşd'ün (595/1198) "Bidâyetü'l-Müctehid ve Nihayetü'l- Muktesıd"i gibi fıkhî konuları mezhepler arası mukayeseli olarak ele alan ilk eserlerdendir diyebiliriz. Müellif genelde mukayeseyi dört meşhur mezhep arasında yapmakla birlikte, zaman zaman mensubu kalmamış mezhep imamlarının görüşlerine de isim vererek atıfta bulunur.

A. Şener, "gerçekten de el-Muhallâ'da İbn Hazm'ın bir kısım çok sert çıkışları ve bazı tuhaf iddiaları olmasaydı, sünnet fıkhı üzerinde yazılmış olan eserlerin en iyisi olurdu"[157] der.

5- Muhteva ve sistematik bakımdan esere bakacak olursak, ilk ciltte (yaklaşık 70 sayfada) fıkıh usulü ve kelâm ile ilgili özet bilgiler verildikten sonra kalan bölümlerin tamamında İslâm hukuku konularına yer verilmiştir. Temel konuları önce "Kitap"lara ayırmış, her bir konuya bir kitap (bölüm) tahsis etmiş ve konunun ismini de -Kitâbü't-Tahâre, Kitâbü'l-Bey' gibi- kitap ismi olarak kullanmıştır. Temel konular 56 bölüm halinde ele alınmıştır. Bölümlerin alt başlıkları ise "Mesele" şeklinde gösterilmiş ve eserde toplam 2312 mesele ele alınmıştır. Kitapta geçen temel konuların tasnifi ise, klasik fıkıh kitaplarındaki gibi klasikleşmiş sırasıyla ibâdât, muâmelât ve ukûbât bölümlerinden meydana gelmektedir.

Temel konuların tasnifinde diğer fıkıh kitaplarına göre bazı farklılıklar vardır. Meselâ,

---

[156] *İbn Hacer, IV, 731-732.*

[157] *Şener, I,65.*

"ferâiz" konusu genelde fıkıh kitaplarının sonunda yer alırken el-Muhallâ'da aynı konu kitabın ortalarında yer almaktadır.

6- İbn Hazm kendisine ait görüşleri, "Ebû Muhammed dedi" veya "Ali dedi" ifadeleriyle verir. Başta Zâhiriyye mezhebinin kurucusu Davud b. Ali olmak üzere diğer müctehidlerin görüşlerini verirken "Kavlu Mâlik, Kavlu'ş-Şâfiî " gibi ifadelerle nakleder. Yeri geldikçe, Süfyan es-Sevrî (ö.161/777), Leys b. Sâd (ö.175/791), Evzaî (ö.176/792), Süfyan b. Uyeyne (ö.198/813) gibi müntesibi kalmamış müctehidlerin görüşlerini de isim vererek ve her birinin delillerini sıralayarak zikreder[158]. Dolayısıyla el-Muhallâ'yı okuyan kimse bir konudaki bütün farklı görüş ve delilleri bir arada görme imkanına sahiptir.

7- İbn Hazm konularla ilgili kendi görüşünü ve kendisini o görüşe sevk eden delilerini zikrettikten sonra genelde diğer mezhep imamlarının görüş ve delilerini verir. Ancak muhâliflerinin görüşlerini reddederken hasımlarını meselâ, **"... akıl almaz bir karıştırma, bunu hangi şeriatta buldular bilmiyorum, böyle bir şey hangi delille ortaya konabilir?..."**[159] gibi ifadelerle acımasızca tenkit eder. Kıyasla ortaya konan hükümlere karşı "Bu görüşü kıyasla ispat ediyorlarsa, kıyas zaten batıldır. ..."[160] ifadesini çok sık kullanarak tenkit eder.

Müellifin bazı hususlarda kendi görüş ve delilini zikredip muhaliflerinin görüşüne yer vermediği de olur.

8- Kitap kolay ve anlaşılır bir üslupla yazılmıştır. Kolay anlaşılmasında çok sık âyet, hadis ve sahabî âsârının zikredilmesinin de etkisi vardır. Ele aldığı bir meselede önce kendi görüşünü ve görüşüne mesnet teşkil eden delilleri verdikten sonra o konudaki diğer müctehidlerin görüşlerini ve delillerini zikreder ve adeta o alimler karşısında canlı olarak onu dinliyorlarmış gibi onlarla diyalog halinde tartışır. Kendisiyle aynı görüşleri paylaşanların isimlerini muhalifine karşı ismen zikreder.

İbn Hazm kendi görüşüyle diğer mezheplerin görüşlerini mukayese ederken tartışmayı genelde mezhep bazında yürütmüş, şahıslara indirgememiştir. Muhallâ'da yer alan görüşlerinden bir kaçını örnek olarak vermekle yetineceğiz.

Bir kimsenin hukuken sorumlu olabilmesi için baliğ olması gerekir. Normal şartlarda buluğ gerçekleşmemişse 19 yaş, kız ve erkek için hükmen baliğ olma yaşıdır ve bunda kesin icma vardır. Ona göre 19 yaşını tamamlayıp 20 yaşına giren bir kimse büyük insan sınıfına dahil olur. Her hangi bir belde veya millet ayırımı yapılmaksızın bu böyledir.

Müellif, hükmen baliğ olma yaşı konusundaki farklı görüşlerden sadece Şafiî'nin görüşüne yer verir ki, Şafiî'ye göre hükmen buluğ yaşı 15'tir. Çünkü 14 yaşında olan İbn Ömer, Uhud savaşına katılmak için Hz. Peygamber'e müracaat edince Resûlullah (sav) onun bu isteğini kabul etmemiş, Hendek savaşında ise 15 yaşında olduğu için orduya katılmasına müsaade etmiştir. İbn Hazm bu görüşü şöyle tenkit eder: "Bu olay onlar için iki yönden delil olamaz. Birincisi Resûlüllah, İbn Ömer'e Hendek savaşına katılması için müsaade ederken

[158] *Örnek olarak bkz. İbn Hazm,* Muhallâ, *I,269,287,297, VI,399-400.*

[159] *İbn Hazm,* Muhalla, *I,280.*

[160] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,291.*

ben 15 şaşına geldiği için müsaade ediyorum demiyor. Dolayısıyla hiç kimse kendi kendine Peygambere demediği bir şeyi izafe edemez. Üstelik Hendekte müsaade ediş nedeni muhtemelen Medine'nin o gün için muhasara edilmiş ve acilen savunulmaya ihtiyaç olduğu ve çocukların düşman tarafına taş vs. atarak orduya destek olmalarıdır. Uhud'da müsaade edilmemiş olması ise bu savaşın Medine dışında uzak bir yerde yapılacak olmasından ve savunmadan ziyade fiili çatışma şeklinde olmasından dolayıdır. Bu da ancak güçlü kimselerce yapılabilir. İkincisi, Hendek'e katılmalarına müsaade edilen İbn Ömer ve Rafi' b. Hadic'in her ikisinin de aynı tarihlerde 15 yaşını tamamladıklarına dair Şafiî'nin iddia ettiği gibi nass veya delil yoktur ve Şafiî'nin görüşünü tamamen bu habere dayandırması batıldır" der[161].

Bu meselenin tahlilinde de görüldüğü gibi, İbn Hazm, Şafiî'ye bir delili olduğu halde karşı çıkmakta ve bu olay onun lehine bir delil olmaz derken kendisi de bir nasla hareket etmiyor tamamen tecrübe ve şahsî yorumuyla eleştirmektedir.

İbn Hazm, emir veya vaciptir şeklinde gelen nasların illetine (o nasdan asıl kastedilene) bakmaksızın zahirinden hareketle bütün emirlerin farziyeti anlattığını söyler. Onun bu anlayışını yansıtan fetvalarından bazıları şunlardır:

> Hz. Peygamberin "Baliğ olan herkesin Cuma günü gusül abdesti alması vaciptir..."162 hadisinden hareketle Cuma günü akil baliğ olan herkesin gusül abdesti alması farzdır. **Hatta Cuma günü ikindiden sonra alsa yine olur ve bu farz cuma namazının değil Cuma gününün farzıdır**163.

Cuma günü gusül abdesti almanın vacip olmadığını söyleyen ve bu konuda üstü başı topraklı olan bir şahsın Cuma namazına böyle gelmesi karşısında Hz. Peygamberin, "Keşke bu gün için temizlenmiş olsaydınız"[164] şeklindeki hadisini ve bu yönde sahabenin teşvik edici sözlerini delil getirmelerine karşılık İbn Hazm "bunların hepsi fitne çıkarmak için ileri sürülmüş asılsız rivayetlerdir ve bu konuda sahih olan, bizim delil olarak ileri sürdüğümüz hadistir" der[165]. Oysa bu mesele ile ilgili hadisler incelendiğinde amacın müslümanların Cuma namazına temiz bir şekilde gelmelerini sağlamak olduğu açıkça görülebildiği halde hadisin lafzına takılarak emredilen gusül abdestini, **"Cuma namazından sonra da alınsa emir yerine getirilmiş olur"** şeklinde izaha kalkışmak hadisi gayesinden uzaklaştırmak olur ki İbn Hazm da bunu yapmıştır.

---

[161] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,103 vd ; Zâhiriye mezhebinin kurucusu olan Davud . Ali'ye (ö. 270/883) göre hükmen baliğ olmada yaş sının yoktur. Diğer farklı görüşler için bkz. İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah,* el-Muğnî, *Riyad, 1981, IV, ,509-511.*

[162] *Buhârî, Cuma, 3, Şehâdât, 18; Müslim,Cuma,5,7; Ebû Dâvud, Tahâre, 127; Nesâî, Cuma,6,8; İbn Mâce, İkâme,80; Mâlik, Muvattâ', Cuma, 2,4; Dârimî, Salât, 190.*

[163] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,266.*

[164] *Müslim, Cuma, 6.*

[165] *İbn Hazm,* Muhallâ, *I,255 vd.*

Hz. Peygamber, **"Sizden her kim, sabah namazının sünnetini kılarsa sağ tarafına uzanıversin"**[166] buyuruyor. İbn Hazm bu konuda şöyle demektedir: "Sabah namazının sünnetini kılan kimsenin, selam verdikten sonra, sağ tarafına yatıp uzanmadan farza durması caiz değildir. İster kaza, ister eda, kasten veya unutarak sünnetten sonra uzanmayanların sabah namazı sahih olmaz. **Şayet sabah namazının sünnetini tamamen terk ederse, uzanması gerekmez. Her hangi bir korku veya hastalık sebebiyle sağına uzanmayan kimseler, bu hareketi ima ve işaret ile ifa ederler"[167].** O, bu ifadesi ile aşırı lafızcılığını ortaya koymaktadır.

İbn Hazm'a göre namazlar ya farz veya nafiledir, vacip namaz yoktur. Bir namazı terk, Allah'a âsî olmayı gerektiriyorsa farz, gerektirmiyorsa nafiledir[168].

Ona göre kadınların farz namazlarda cemaate iştirakleri farz değildir ve bunda ihtilaf da yoktur. **"Kadınların namazları kendi aralarında birisinin imametinde kılmaları güzeldir"** derken bu konuda yasaklayıcı bir delilin olmamasını, görüşüne mesnet yapar ve Hz. Aişe gibi bazı hanım sahabîlerin farz namazlarda diğer kadınlara imamlık yaptıkları yönünde rivayetleri nakleder. Ona göre bir çok müctehid de bunun caiz olduğu görüşündedir[169].

İbn Hazm, Süleyman b. Yesar ve İmam Malik'ten nakledilen **"Kadın, kadınlara farz veya nafile (namazlarda) imamlık yapamaz"** görüşüne karşılık, **"Bu, sıhhati hakkında delil olmayan bir sözdür, üstelik bunda sahabenin anlayışına karşı çıkma vardır"** der. Kadının erkeğe imametini asla kabul etmeyen İbn Hazm, (muhaliflerinin) **"Namaz vakti geldiği zaman içinizden birisi size ezân okusun; sonra en büyüğünüz size imam olsun"**[170] hadisini delil olarak ileri sürmeleri durumunda, onlara "bu hadis içerisinde erkeklerin bulunmadığı bir cemaate yönelik söylenmiş değildir. Böyle bir iddia Arap dilinde yapılan büyük bir hata olur ki Hz. Peygamber'in böyle bir hata yapması asla mümkün değildir" der[171].

İbn Hazm'ın, naslardaki her emirden farziyet çıkarmasından dolayıdır ki ona göre namazın farzları (rükünleri) tespit edebildiğimiz kadarıyla –tekbir alırken elleri kaldırmak, her rekatta eûzü besmele, rüku ve secdeler arasında tekbir getirmek, iki secde arasında oturmak (itmi'nan), fatihanın sonunda amin demek gibi– on sekiz tanedir[172].

Gasbedilen veya fasit bir akitle satın alınan bir ev, tarla gemi vs. de namaz kılmak

---

[166] *İbn Hanbel, II, 415.*

[167] *İbn Hazm,* Muhallâ, *II,227-231.*

[168] *İbn Hazm,* Muhallâ, *II,2-3.*

[169] *İbn Hazm,* Muhallâ, *II,167-168.*

[170] *Buhârî, Ezan,17,18; Müslim, Mesâcid, 292-293; İbn Mâce, İkâme, 46; Dârimî, Salât, 42; İbn Hanbel, III,436, V,53.*

[171] *İbn Hazm,* Muhallâ, *II,169.*

[172] *Bkz. İbn Hazm,* Muhallâ, *II,263-301.*

caiz değildir ve üzerinde çaldığı bir elbise, para, altın vs. ile namaz kılarsa namazı batıldır. Çünkü bunları yasaklayan naslar mevcuttur[173].

Müellif, eserinde bazen diğer müctehidlerin görüşlerini nadiren de olsa olduğundan farklı verebilmektedir. Mesela, gemide namaz kılmak zorunda kalan bir kimsenin gücü yetiyorsa ayakta, değilse oturarak da kılabileceği yönündeki kendi kanaatini verdikten sonra Ebû Hanife'nin, ayakta kılma imkanı olsa da oturarak kılması gerektiğini savunduğunu, çünkü Hz. Enes'in uygulamasının böyle olduğunu ifade eder[174] Oysa Ebû Hanife de İbn Hazm'la aynı görüştedir. Yani gücü yetiyorsa ayakta, değilse oturarak kılabilir[175].

Kadınlara Cuma namazının farz olmadığını ifade eden İbn Hazm, Cuma hutbesinin ilgili âyetten[176] hareketle ayakta okunmasının farz olduğunu iddia ederken hutbe okumanın ise farz olmadığını ifade eder[177].

Kadınların her hususta hâkim olabileceklerini söyleyen İbn Hazm, delil olarak "Gerçekten Allah size, emanetleri ehil olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder" [178] âyetini getirir [179]. O, muhaliflerinin aleyhte kullanabilecekleri **"İşlerini kadına bırakan bir millet asla iflah bulmayacaktır"**[180] hadisi hakkında ise, **"bu hadis sadece devlet başkanlığıyla ilgili bir yasağı anlatıyor.** Dolayısıyla kadının hâkim olmasına engel değildir. Ayrıca âyette geçen"hükmettiğiniz zaman" ifadesi kadın erkek her müslümanı içine almaktadır. Kadının, kocasının malları konusunda sorumlu kılınması, hâkimlik görevinin, ma'rufu emir ve münkerden nehiy olması böyle bir görevden kadının da mahrum edilmemesini gerektirir"[181] diyerek günümüzdeki bir kısım müslüman düşünürlerin bugünkü geldiği noktayı O, yaklaşık on asır önce ortaya koymuştur.

İbn Hazm sahabe uygulamasına ittiba konusunda aşırı hassastır. Şu örnekler bunun en güzel kanıtıdır. Cenazenin defniyle ilgili konuda şu bilgilere yer verir: Bir cenazenin defnini (bozulma tehlikesi yoksa) velev bir gün veya bir gece geciktirmek müstehaptır. **Zira Resûlullah (salla'llâhu aleyhi ve sellem), Pazartesi günü kuşluk vakti vefat**

---

[173] *İbn Hazm,* Muhallâ,II,351-352, *397.*

[174] *İbn Hazm,* Muhallâ, *III, 100*

[175] *Bkz. Mevsılî, Abdullah b. Mahmud b. Mevdud,* el-îhtiyar li Ta 'lîli'l-Muhtâr, *İst. ts. I,78.*

[176] *Cuma, 62/11.*

[177] *Delillerin münakaşası için bkz. İbn Hazm,* Muhallâ, *III, 362 vd.*

[178] *Nisâ, 4/58.*

[179] *İbn Hazm,* Muhallâ, *VIII, VIII,528.*

[180] *Buhârî, Meğâzî, 82, Fiten, 18; Tirmizî, Fiten, 75; Nesâî, Kudât, 8; İbn Hanbel, Müsned, V, 38,47.*

[181] *İbn Hazm,* Muhallâ, *VIII,528 (kısmen ilavelerle).*

etmiş, Çarşamba gününün gece yarısı defnedilmiştir der[182]. Oysa bu Hz. Peygamber'in defnine mahsus sahâbenin özel bir uygulamasıdır ve genele teşmilinin doğru olmadığı kanaatindeyiz. Üstelik onun bu görüşü, kendisinin **"Peygamber dışında ölü veya diri kimseyi taklit caiz değildir"** şeklindeki anlayışına da terstir. Böyle bir kanaat, sahabeyi taklitten başka bir şey değildir.

İbn Hazm, daha önce de ifade edildiği gibi nasların harfiliğine ve illet bağlamlarına bakmaksızın onların zâhirlerini alıp ona göre amel etmenin zorunluluğuna inanan bir fakihtir. Ancak o bile zaman zaman naslardan mecâzın kastedilmiş olabileceğini ve zâhire hamledilemeyeceğini kabul etmektedir. Arapça'nın içerisinde hakikat ve mecâzın olduğuna inanan İbn Hazm, Hz. Peygamber'in "Seyhan, Ceyhan, Nil ve Fırat'ın her biri cennet nehirlerindendir"[183] gibi hadislerini yorumlarken, aynı tür mecazî anlatımın olduğu başka hadislerden hareket eder ve der ki, Hz. Peygamber (salla'llâhu aleyhi ve sellem) "Evim ile minberim arası, cennet bahçelerinden bir bahçedir"[184] hadisinde bazı cahillerin zannettikleri gibi Ravza'nın cennetten bir parça olduğu ve **bu nehirlerin de cennetten doğup-indikleri anlamına gelemez. Bu batıl ve yalandır. Burasının cennetten bir bahçe oluşunun anlamı oranın faziletinden ve orada kılınan namazın cennete götürdüğünden dolayıdır**. Bu nehirler ise, onların bereketinden dolayı cennete izafe edilmiştir. Nitekim iyi bir gün hakkında **"bu, cennet günlerinden bir gündür"** denilmektedir. İbn Hazm bu ve benzeri haberler hakkında gerek Kur'ân, gerekse hissin zarûri olarak ortaya koyduğu yargı, bunların zahirleri üzere olmadıklarıdır.[185] Zâhiriliği ve naslara donukluk derecesinde harfi harfine bağlılığıyla bilinen İbn Hazm böylece zaman zaman nasların zâhirlerine hamledilmesini caiz görmemiştir.

SONUÇ

İbn Hazm, Endülüs'te Zâhiriye Mezhebini sistemleştiren ve bu mezhebin görüşlerinin günümüze kadar taşıyan eserlerin müellifi olan bir müctehiddir. Hadis taraftarı bir müctehid olan **İbn Hazm'ın, önceleri Şafiî mezhebini benimsemişken, zâhiriye mezhebine geçmesinde diğer sebepler yanında, Şîîlerin dinde bâtinî yorumun mevcut olduğu iddiası ve Abbâsîlerin bazen beyan ile burhanı, bazen de beyan ile irfanı cem etme çabalarına karşı tepkisi etkili olmuştur.**

O, akâid, usul, furu', tefsir, hadis, lisan, edebiyat, nesep, ahlâk, mantık, felsefe, tarih, ve tıp gibi bir çok ilme dair 400 ciltlik eser yazmış bir müelliftir. el- Muhallâ, İbn Hazm'ın, İslâm Hukuku'nun bütün konularını delilleriyle birlikte ele aldığı önemli eserlerinden biridir.

İbn Hazm, eserlerinde başta diğer mezhep imamları olmak üzere çeşitli fıkıh mezheplerine mensup çağdaşları ve ondan önceki bir çok alimi aşırı derecede tenkit etmiş,

---

[182] *İbn Hazm,* Muhallâ,III,404. *VIII,528.*

[183] *Buhârî, Bed'ul-Halk,6, Menâkıbu'l-Ensar, 42; Eşribe, 12; Tevhid,37'de sadece Nil ve Fırat'ın cennet nehirlerinden olduğunu zikredilmiştir. Müslim, Cenne,26; İbn Hanbel, Müsned, II,261,289 da ise bunlara Seyhan ve Ceyhan nehirleri de ilave edilmiştir.*

[184] *Mâlik, Muvatta, Kıble, 10,11; Buhârî, Rikak, 53, İ'tisaâm, 16; Tirmizî, Menâkıb 67; Nesâî, Mesâcid, 7; İbn Hanbel, Müsned, II,236.*

[185] *Karadâvî, Yusuf,* Sünneti Anlamda Yöntem, *(trc. Bünyamin Erul), Kayseri, 1998, s. 244-245.*

hatta bazen tenkit ettiği kimselere karşı nezaket sınırlarını aşarak hakarete varan ifadeler kullanmıştır. Bu yönüyle tenkit edilen müctehid diğer bir çok meziyetleriyle de çağdaşı olan alimlerce takdir edilmiştir.

Nitece olarak güçlü bir fikir adamı olan İbn Hazm, bazı görüşleri tenkide açık olmakla birlikte İslâm kültürünün oluşumunda, İslâm fıkhının ve diğer bir çok bilim dalının delilleri ile ortaya konulmasında değerli katkıları olan bir düşünürdür. O, İslâm kültüründe nassa bağlı yeni bir eleştiri döneminin öncülüğünü yapmıştır. Onun zâhirîliği -Câbirî'nin ifadesi ile- felsefi boyutu olan, beyânın yeniden yapılanmasını hedefleyen ve irfanı tamamıyla dışlayarak, beyanın burhân ile ilişkilerini düzenleyen fikrî bir projedir[186]. O, el-Muhallâ'da özetle de olsa ilmî çevrelerde tartışılan "Halku'l-Kur'an, tenâsuh, kadınlardan peygamberin gönderilip gönderilmediği, Hz. Peygamber'in mi'racının gerçekleşme şekli, aynı anda verilen üç talakın hükmü" gibi konularda delilleriyle birlikte net olarak fikrini ortaya koymaktadır. Onun el- Muhallâ'sı ansiklopedik fıkhî çalışmaların ve mukâyeseli İslâm hukukunun temel kaynaklarındandır.

[slideshare id=62292616&doc=ibnhazmvemuhallastantm-160523084151&type=d]

BİBLİYOGRAFYA

♦ APAYDIN, Yunus, "İbnHazm", DİA, İst.,1999, XX, 39-52.

♦ .... **"Nasları Arılamada Yetki ve Yöntem Sorunu"** Marife, yıl,2, sayı, 1,İst. 2002.

♦ ARENDONK, C.VAN, "İbn Hazm", İslâm Ansiklopedisi, M.E.B. 1968.

♦ **BİLMEN, Ömer Nasûhî Hukukı İslâmiyye ve Istılahat-ı Fıkhiyye Kamusu, I- VIII, İst. l985.**

♦ BROCKELMAN, C., Tarihu'l-Edebi'l-Arabî, (Çev. Muhammed Avni Abdürraûf ve diğerleri.) Mısır, 1993.

♦ BUHÂRÎ, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail (ö.256/869), el-Câmiu's-Sahih, I-VIII, İst.1992.

♦ CÂBİRÎ, Muhammed Âbid, Arap aklının Oluşumu, (çvr. İbrahim Akbaba), İst. 1997,

♦ .... **Arap-İslâm Kültürünün Akıl Yapısı, (çev.Burhan Köroğlu ve** diğerleri) İst, 2000

♦ DÂRİMÎ, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman (ö.255/868), Sünen, I-II, İst.1992.

♦ DEMİRCİ, Ahmet, İbn Hazm ve Zahirîlik, Kayseri,1996.

♦ EBÛ DÂVUD, Süleyman b. Eş'as es-Sicistanî (ö.275/888), es-Sünen, I-V, İst, 1992.

♦ EBÛ ZEHRE, Muhammed, İbn Hazm, Dâru'l-Fikr, ts.

---
[186] *Câbirî,* Arap Aklının Oluşumu, *s.425 vd.*

- GOLDZIHER, Ignaz, Zâhirîler, (çev. Cihat Tunç), Ankara, 1982.
- **GÖRMEZ, Mehmet, Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu, Ankara, 1997.**
- GÜRBÜZER, İbrahim, "İbn Hazm", DİA, İst., 1999, XX, 56-57.
- **HEYET, Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi, I-XIV, İst.1987.**
- IŞICIK ,Yusuf, "Fıkhî Mirasımızı Yeniden Nasıl Gözden Geçirmeli ve Ele Almalıyız" (Yusuf el-Karadâvî'den çeviri) SÜİFD. sy. 2, Konya, 1986.
- İBN HACER, el-Askalânî, Şihabüddin Ahmed b. Muhammed (852/1448), Lisânü'l-Mîzân, (thk. Muhammed Abdurrahman el-Maraşî), I-X, Beyrut, 1416/1996.
- İBN HALLİKAN, Ebü'l-Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr (ö.681/1282), Vefeyâtü 'l- 'Ayân ve Enbâî Enbâî'z-Zaman,(thk. İhsan Abbas) I-VI, Beyrut,1994.
- İBN HANBEL, Ahmed (ö.241/855), el-Müsned, I-VI, İst. 1992.
- **İBN HAZM, Ebû Muhammed b. Ahmed b. Saîd el-Endelüsî (ö.456/1064), el- Muhallâ bi'l-Asâr, I-XIII, Beyrut, ts.**
- el-İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm, I-VIII, (İki cilt halinde basılmıştır.) Beyrut, ts.
- **Mulahhasu İbtâli'l-Kıyas ve 'r-Re 'y ve 'l-İstihsân ve 't-Taklid ve 't-Ta 'lîl,** Dımaşk, 1960.
- İBN KUDÂME, Ebû Muhammed Abdullah, el-Muğnî, I-IX, Riyad, 1981
- İBN MÂCE, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvînî (ö.273/886), es- Sünen, I-II, İst.1992.
- İBNÜ'L-İMÂD, Abdülhay b. Ahmed (ö.1089/1678), Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâri men zeheb, I-VII, Dâru'l-Fikr, 1979.
- KARADÂVÎ, Yusuf, Sünneti Anlamda Yöntem, (trc. Bünyamin Erul), Kayseri, 1998.
- KARAMAN, Hayreddin, İslâm Hukukunda İctihad, Ankara, 1971.
- **İslâm Hukuk Tarihi, İst. 1989**
- KEHHÂLE, Ömer Rıza (ö.1987), Mu 'cemü'l-Müellifîn, I-XV, Beyrut,1957,
- MALİK B. ENES (ö.179/795), el- Muvatta, I-II, İst. 1992.
- MEVSILÎ, Abdullah b. Mahmud b. Mevdud (683/ 1284), el-îhtiyar li Ta'/î/i'/- Muhtâr, I-V, İst. ts.
- MÜSLİM, Ebu'l-Hüseyin b. Haccac en-Neysâburî (ö.261/875), el-Câmiu's- Sahih, I-III, İst. 1992.
- NESÂÎ, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb (ö.303/915), es-Sünen, I-VIII, İst. 1992.
- ÖMER FERRUH, Tarihu'l-Edebi'l-Arabî, I-VI, Beyrut, 1992

- ŞENER, Abdulkadir, îslâm Hukuku Dersleri-I, İzmir, 1987.
- TİRMİZÎ, Muhammed b. İsa b. Sevre b. Musa (ö.279/892), es-Sünen, I-V, İst. 1992.
- ÜNAL, İ.Hakkı, "İbn Hazm", DİA, 1999.
- YUSUF MUSA, Muhammed, Fıkh-ı îslâm Tarihi , (trc. Ahmet Meylânî,) İst.1973
- ZEHEBÎ, Muhammed b. Ahmed (ö.748/1347), Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ, (thk. Şuayb el-Arnavut-Muhamed Naim el-Arkavsî),I-XXV, Beyrut,1996.
- Tezkiratü'l-Huffâz, I-IV, Haydarabat, 1955.
- ZİRİKLÎ, Hayruddin (ö.19769, el-'Alâm, Mısır, 1927,

* İnönü Üniversitesi Darende İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

CAMİ-İ MÜRŞID-İ KÂMİL =(GUIDE SPIRITUEL)

"Dün gece sanki güneş geri döndü de
yerin mahrutî gölgesi başını alıp gitti."

Sultan Ebu Sait Gürgan

Ey Şeyh duy ki, bu Abdulhalık Gucdevani hazretlerinin meşhur sözüdür:

"Şeyhlik kapısını kapa,
dostluk kapısını aç;
halvet kapısını kapa,
sohbet kapısını aç!"
Sır bu sözün içindedir…

Hz. Cami der ki:

"Biz bu (hep) denizinin kenarında oturmuş dalgalara bakıyoruz. İhtimal ki, dalgalar bizi avutuyor. Bu görünüşte denizdir ve dalgaların içinde kaybolmuştur."

Halbuki bize lazım olan dalgaların keyfiyeti değil, denizin mahiyetidir, bizzat denizdir. Biz her şeyi türlü türlü görüyoruz. Çünkü her birimizde veya hepimizde ayrı ayrı, renk renk camlar var. O camları gözümüze tuttuğumuz için güneşde hepimize başka başka renklerde görünüyor. Bir kere renksiz olarak bakmaya alışsak hepimize bir keyfiyette ve bir halde olan güneş gözükecekti.

"Aynalara girdiği halde yüzü görünmeyen sevgili" dediğimiz mücerred ve başka bir sevgilidir. İçinde hodbin güzellerin yüzü aksettiği halde, orada yine güzellerin yüzü olmayan bu ayna, her şeyi mücerred bir ölçüdür. O ne göğün tahtası, ne yıldızların pulu olmadığı halde, kendi kendine mahabbet tavlası oynayan bu Zat (Mücerred)den başkası değildir. Bu Mücerred'i görmek ne kadar az kişiye nasip olmuştur.

"Aşkın sırrı, karanlıklarda ayın ve bulutlar arasında güneşin dolaştığı gibi ebediyyen mahlûklar arasında dolaşmaktadır. O sır, görünüşünün sadmesine tahammül edebilecek hiçbir insan bulamadığı için görmesini bilenlere doğru örtülü olarak gider."

Görmesini bilenler (O)nu örtülü olarak da görürler ve hissederler. Çok kimseler **"aşk şarabını mecaz kadehinden içerler ve sırra mahrem olurlar"** eserden müessire gidildiği gibi, müessirden esere de gidilir.

**

"Saki!
Şat nehrinin kenarında şarab destisinin ağzını aç.

Hatırımdan Bağdatlıların verdiği kederi sil, yıka…

Alçaklardan mürüvvet ve vefa umma,

şeytanın huyunda insanlık arama…"

Kaynak: İclal ARSLAN, Abdurrahmân El-Câmî Ve El-Fevâidü'z-Ziyâiyye Adli Eseri, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi 2008

DUYULASI KELAMLARDAN

ZEKÂT VERİLMEYİNCE

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz;

–"Yer yüzünde helak olan yahut deryalara gark olan emvalin (malların) telef olması zekât verilmediğindendir"

buyurmuşlardır. Mâni-i zekat olan kimseye Cenab-ı Hakk envâ-ı zulme duçar ve günâ gün belâya giriftar eder de, malını sarf etmeye mecbur eyler.

(Kaynak: Hasan BURKAY, Menâkıb-ı Şerefiyye [Kitap]. - Ankara (Beş Cilt) : Çınar Yayınları, 1995-2010, c. V, s. 122)

ALLAH TEÂLÂ'M BENİDE KORU

اللهم واقية كواقية الولد

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Ey Allah Teâlâ'm Küçük çocukları koruduğun gibi, beni de koru"

Şihâbü'l Ahbâr, 892

HALİFE VE HÜKÜMDAR FARKI

Hz. Ömer, Hz. Selmân Farisi'ye (radiyallâhü anhüma) sordu :

"Ben hükümdar mı yoksa halife miyim?"

Hz. Selmân şöyle cevap verdi:

"Eğer Müslüman ülkesinde bir dirhem, yahut az veya çok vergi alırsan ve bunu kanunsuz bir şekilde kullanırsan sen halife değil, hükümdarsın. Ve Ömer ağladı." (Taberî, Tarihü'l Rusul ve'l Mülûk.)

Devlet veya yönetici adaletle topladığı vergiyi, harcarken de adil olmalıdır. Bir yönden adil olmak yeterli değildir. Milletin malını tarumar edip zayi ediyorsa zulmediyor demektir.

DUÂLAR

Dualar vardır, dönüşü olmayan,

Dualar yoktur, kabul olmayan

Dualar dualar vardır muhtaç olan

Dualar yoktur, kaybolan

Dualar vardır, duasız olan

Hepsine amin

HANGİ TANRI ÖLDÜ

Hangi tanrı öldü?

Gerçekten ölmüş olan şey, geleneksel Hristiyanların ve Yahudilerin tanrı inancıdır.

İnancı ne kadar zayıf olursa olsun, dindar hiçbir kişi tanrıtanımaz değildir. Şeytan dahi tanrıtanımaz değildir. Materyalist kimse, aynı zamanda bir tanrıtanımazdır. Onlar düşüyorlar ki; bir işçi devrimi olmadıkça, bir tanrı var olacaktır. Tanrı kaldığı sürece işçi devrimi olmayacaktır.

Tanrı vardır!

Az ilim insanı ateizme, çok ilim ise dine götürür. Eğer tanrı düşünülüyorsa onun var olması gerekir. O delillerin ötesindedir, şeklinde bir cevap vermek boşunadır. O, delillerden önce gelir.

Sebepsiz sonuç olmaz.

"ATEİZM 'İN ÇIKMAZI" isimli kitaptan

ŞEYTANIN HİLESİ ÇOK GİZLİCEDİR

[Nuh Nebi (Salavâtu'l-lâhi alâ nebiyyinâ ve aleyhi ve alâ sâir'il-enbiyâ-i ecmâin) iblise rast gelir, iblis (aleyhimâ yestahik=azabı hak eden) der ki:

-Ya Nuh, sen bana bir iyilik etmişsindir ki, ne bileyim, nice vasf edeyim, hiç böyle iyilik olmaz, deyince, buyurdular:

-Ne söylersin, nasıl iyilik ettim ben sana?

Der ki:

-Bunca kavmini beddua ile helak ettin. Ancak yetmiş kişi (artık eksik demişler) bunca yüzyılda imana gelebilmiş, ben onların her birine nice yıllar çalıştım, imansız göndermeye

nice mekru keyd (hile tuzak) ederdim, sen ise bir kere beddua ettin beni kurtardın. Hiç bana bundan daha iyilik mi olur, dedi.

Hz. Nuh aleyhisselâm ağladı.

Öyle, mü'min olan kişi a'dâ-yı adüvv (düşmanlar) sözüne uymaya.] (Aziz Mahmud HÜDAYİ, Sohbetler, hzl: Sami ARPAGUŞ, 1995, İnsan Yay., İstanbul, 1. Sohbet)

SİYÂSET ÇİZGİSİ

Siyasetle ilgilenmeyen aydın insanları bekleyen korkunç bir akıbet vardır. Cahiller tarafından yönetilmek...

Aristoteles

MAZERETİN SONU YOKTUR

LATÎFE (52)

"Kul yaptığının yaratıcısıdır" diyerek kaderi inkâr eden, mutezile (kaderiyye) mezhebinin katı taassubu içindeki münakaşacıların zorlularından Ömer bin Ubeyd bir gün dedi ki :

— Beni hiç bir kimse bir Mecûsînin susturduğu gibi susturamadı. Bir gemide onunla beraber sefere çıkmıştım. Ona :

— Niçin müslüman olmazsın ve iman şerefi ile şeref bulmazsın? dedim.

— Hak Taâla müslüman olmamı takdir eylemedi ve İslam'a girmemi dilemedi, dedi.

— Hak Taâla senin İslam'a girmeni ister, fakat, şeytanlar seni men eder, dedim. Bunun üzerine Mecûsî :

— "Ene mea' ş-şerîki' l-ağlebi" Yani : Ben ortaklardan gâlib gelene tâbiyim ve kuvvetli yaratıcıya bağlıyım, dedi.

MESNEVÎ

Ko reh-i i'tizâli ey câhil

Hayr u şerrün müridi Hak'dur bil

Kimse dahi eylemez irâdetine

Karşu durmaz dü kevn kudretine

İdüp isnâd-ı acz Rahmân'a

Şirk-i şirketle uyma şeytâna

(Ey câhil “İnsan yaptıklarının yaratıcısıdır” diyen mutezile yolunu bırak. Hayır ve şerrin Allah’tan olduğunu bil.

Onun buyruğuna kimse karışamaz, iki âlem (dünya ve âhiret) onun kudretine karşı duramaz.

Allah’a acizlik isnâd edip ona ortak (şirk) koşanlar gibi şeytana uyma.)

HER ŞEYİN SONU ÖLÜM OLDUĞUNA GÖRE

LATÎFE (85)

Yolsuzun biri Behlül’ün yüzüne bir avuç kül saçar ve başından külahını alıp kaçar. Behlül de gözlerini silerek mezarlıktan yana seğirdip gider. Görenler :

— Hay dîvâne, külahını kapan şu tarafa gitti. Sen mezarlıktan yana seğirdip varıp ne yapacaksın? derler. Behlül :

— Ne tarafa giderse gitsin, isterse yedi iklimi dokuz dolansın, sonunda geleceği yer burasıdır, der.

Kaynak: Lâmi’î-zâde Abdullah Çelebi, LATİFELER, Şark İslâm Klasikleri, Yaşar çalışkan, İstanbul, 1994

YERİN NERESİ

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“Bir kimse, Allah Teâlâ katındaki menzilesini bilmek istiyorsa, yüce Allah Teâlâ’nın kendi yanındaki menzilesini öğrensin..

Çünkü Allah Teâlâ kula vereceği dereceyi, kulun kendi nefsinde onun için verdiği derece üzerinden tayin eder..”

Hadis-i Şerif

EŞEK EŞEKTİR

HİKÂYE

Vaktiyle çok zengin olan bir bezirgân, bir lokma ekmeye muhtaç hale gelir. Eşeğinden başka malı mülkü kalmaz. Ancak zavallı eşek de açlıktan halsiz düşer. Bir gün bezirgân hayvanın otlaması için onu sahraya salar. Hayvanı diğer hayvanlardan korumak için de bir aslan

postunu onun üzerine örter. Eşeği o kılıkta gören hayvanlar, eşeği aslan sanıp kaçışmaya başlarlar. Böylece eşek rahatça yiyip içerek kendine gelir. Bir gün dolaşırken bir bostana giren eşeği aslan zanneden bahçıvanlar korkarak ağaca tırmanırlar. Eşek de orada bulduğu yeşillikleri yemeye koyulur. Tam bu sırada bahçenin yakınından birkaç eşek geçer. Onların anırmasını duyan aslan postlu eşek de aynı şekilde anırır. Bu sesi duyan bahçıvanlar, aslan postunun altındakinin eşek olduğunu anlayıp zavallı eşeği bir güzel döverler. Sonra da arkasına semer vurup yüke koşarlar. (Tûtî-nâme: 18.gece)

NEDEN GİRDİLER HAYATIMA

Hiç gereği yokken hayatına giren insanlar..

Hiç gereği yokken karşına çıkarlar..

Hiç gereği yokken gününü haftanı ayını belkide yıllarını alırlar..

Hiç gereği yokken gece-gündüz aklından geçen her düşünceye bulaşırlar..

Hiç gereği yokken seni istemediğin kadar mutlu ederler..

Sonra Hiç gereği yokken hayatından çıkıp giderler…

Mevlâna Celâleddin-i Rûmî

GELECEK

"Orta Doğuda petrol düzeni yok olacak."

"Tarım ekonomisine geçenler kendilerine kurtaracak."

"40 yıl içinde benzinli ve dizel araçlar yasaklanacak."

"Petrol ekonomisi zayıflayınca altın madeninin yakıt olarak kullanılması gündeme gelecek. Yine Arabistan lider ülke olacak. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin "Uhud dağı kadar altın verse…" hadisinin işareti olarak bir mucizesi daha aşikâr olacak. Çünkü Uhud Dağının altında dünyanın en büyük altın rezevleri bulunmaktadır."

YÖNETME

"Tarihi yanlış yönlendirmek, devlet olmanın gerekli bir parçasıdır."

Ernest Renan

Eğer petrolü kontrol ederseniz ülkeyi kontrol edersiniz

Eğer gıdayı kontrol ederseniz toplumu kontrol edersiniz.

Kural tanımaz Kapitalizm, daha çok kar uğruna açgözlü sermayenin yarattığı kaçınılmaz krizler, kitleleri açlık, yoksulluk ve buhrana sürüklerken öncelikle doğa ve ekilebilir topraklar yok oluyor.

Henry Kıssınger

TOHUM

Hayat tohumda gizlidir. Siz tohumun yapı taşlarıyla oynayıp bir şekilde onun doğal yapısını değiştirdiğiniz an o da sizin tohumunuzu ve yaşamınızı değiştirecektir.

TOKALAK İsmail, KÜRESELLEŞME KISKACINDA TÜRK TARIMI [Kitap]. - İstanbul : Gülerboy, 2010.

İNSAN ÖZGÜR YARATILMAMIŞ DİYENLERE DUYURULUR.

Âdem, Allah Teâlâ'nın cennetinde bile O'nu emrine karşı durduğunu görüyoruz. Bu seçme gücünü veren bu serbest irade, insanı tabiatta Allah'ın halifesi yapar. İnsan, tabiatta bu ilâhî mertebeye erdiğinde Allah Teâlâ, melekleri önünde secde ettirdi ve tabiattaki bütün güçleri onun emrine verdi.

(Ali Şeriati-Marksizm ve Diğer Batı Düşünceleri-1993- sh:75)

"HER ŞEY" tariflerine örnekler

Allah Teâlâ "her şey benim"

Hz. Musa aleyhisselâm, "Kanun (şeriat) her şeydir"

Hz. İsa aleyhisselâm, "Sevgi her şeydir"

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem "Ben yüksek ahlakı tamamlamak için gönderildim" derken "her şey ahlaktır" demiştir.

Karl Marx, "Para her şeydir"

Einstein "Her şey görecelidir."

S. Freud "Cinsellik her şeydir."

EN İYİSİ

"Düşmanından öç almanın en iyi yolu, onun gibi davranmamaktır"

Marcus Aurelius, Düşünceler, s. 83 (VI/6)

Ne at üstündeyim ve ne de bir yükün altında

Ne bir halkın sultanı ne de bir padişahın hizmetçisiyim

Sadî Şirâzi

"İlaç ve deva olarak ne yaptılarsa Istırap arttı, ihtiyaç da giderilmedi."

"Riyaseti, insanların el açıp beddua edecekleri kişilerin eline vermek hatadır."

Sadî Şirâzi

GURUR DUVARLARI

"Aynı ülkede doğmuş, aynı ninnilerle büyümüş, aynı Tanrılara inanmışlardı. Biri Doğu'da kaldı, öteki Batı'ya göçtü. İki bin yıl birbirlerinden habersiz yaşadılar. Kardeş olduklarını unutmuşlardı. Gururun ördüğü duvarlar vardı aralarında"

Cemil Meriç

ÖNCE DÜŞÜN

"Düşünceye yasak bölge tayin edildiği andan itibaren düşünmek yoktur, bir düşüncenin esareti altına girmek vardır. Batı bütün fetihlerini entelektüel manadaki liberalizmine borçludur… Düşünmek evvela düşünenlerin düşünceleri üzerine düşünmek, sonra da onların tesirinden kurtulmaktır"

Cemil Meriç

YENİ ŞEYHLER

Eskiden dervişlerin şeyhi vardı.

Şimdi ise şeyhin dervişleri var. Bu şekilde olunca tekke olsa da olur, olmasa da .

Köleleşen ve şeyhlere hizmet etmek için gayret gösterenler için hangi kapı açılır.

Açılma şöyle dursun açık kapılar bile varsa kapanır.

Soruyorlar, şeyhin müridindeki hakkı;

Şeyh hizmetçidir,

Hizmetçinin sahibinde hakkı ve hükmü olabilir mi?

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem dahi ümmetinden hak talep etmedi. Yalnızca adım anılınca hayırla yad edin ve Ehl-i Beytime iyi davranın dedi. (Bunu da ümmeti olarak yapamadık.)

Ey şeyh!

Aldanma haline,hizmetçi kapı eşiğinde oturur.

Nefsimi aştım dedin ama

Niçin dervişlerinden medet bekliyorsun?

CEHENNEMİ BİLİYORUM

“Dante, cehennemi anlayamamış dostum.

Cehennem hatıraların küllenmesi, ümitlerin susması.

Cehennem haykıramamak, ağlayamamak.

Cehennem çöl değil, kuyu;

sularında yıldızlar parıldamayan **kör bir kuyu cehennem.**

Çölde yıldızlar konuşur, rüzgâr konuşur.

Görmek, yaşamaktır.

Vuslattır görmek.

Her bakış dış dünyaya atılan bir kementtir.

Bir kucaklayıştır, bir busedir her bakış.

Gözbebeklerimizden fışkıran seyyale, mekân canavarını bir anda ehlileştirir.

Görmek sahip olmaktır.

Gören hangi hakla yalnızlıktan şikâyet edebilir?

Mevsimler bütün işveleriyle emrindedir, renkler bütün cilveleriyle hizmetindedir.

Çiçekler onun için açılır, şafak onun için pırıldar.

Gütenberg matbaayı onun için icat etmiştir.

Hugo o okusun diye yazmıştır şiirlerini.

Şehrin bütün kadınları onun için giyinip süslenir.

Çocukların tebessümü onun içindir”.

Cemil Meriç

CÖMERT RABBİM

“Tanrı dünyayı yaratmak suretiyle kendi kendini sınırlar, bu bir fedakârlıktır O’nun için.”

Upanişadlar

BİZİM HAYATIMIZ

Adamın biri, derin bir kuyuya düşmek üzereyken, son anda kuyunun ağzındaki kuru dala tutunmayı başarmış. Ama ağırlığına dayanamayarak çatırdamaya başlayan dalın kırılması an meselesiymiş.

Korku içinde düşeceği kuyunun dibine doğru bakınca, aşağıda da koca bir canavarın onu ayaklarından yakalamak üzere olduğunu fark etmiş.

Durumunun dehşetinden sıyrılıp kendini toparlamaya çalışan adam, boşlukta sallanırken kendisini taşıyan kuru dalın dibindeki bal peteğini fark etmiş. Bir eliyle yakaladığı dalı sımsıkı tutup, diğer eliyle baldan bir parmak alarak ağzına atmış. Keyifle bal tutan parmağını yalarken de:

“Ah!!!” demiş, “Hayat ne güzel!”

Feriduddin Attar

BİZİ NEDEN DUYMUYORLAR

Buda’ya ait bir kıssa

İşinden dönen bir adam evinin alev alev yandığını, içerideki iki çocuğunun da, oyuna daldıkları için, durumun farkında olmadıklarını görmüş. Bağırıp çağırmasına rağmen çocukları oyundan koparamayan baba, sonunda en iyi yolun onları kandırmak olduğunu düşünmüş ve **“Koşun koşun size oyuncak getirdim”** diye bağırmış. Oyuncak lafını duyan çocuklar, ellerindekini bıraktıkları gibi kendilerini babalarının yanına atmışlar ve farkında olmadan yangından kurtulmuşlar. Buda bu kıssayı şöyle bitiriyor:

“Bu dünya aslında büyük bir yangın yeri, kurtulmanız için haykırıyoruz, sizlere sesleniyoruz ama oyuna öyle dalmışsınız ki duymuyorsunuz. Ne yazık ki, bizleri duymanız, söylediklerimize inanmanız için sizlere oyuncak vaad etmemiz gerekiyor…”

ÖMER HAYYAM'IN GÖRDÜĞÜNÜ SENDE GÖRSEYDİN

Mey ve Sâki olmadıkça. bu cihan bir hiçtir.
Ney ve mahbup olmadıkça, yine dünya hiçtir,
İçelim, eylenelim, zevk edelim, durmayalım.
Çünkü bunlar olmadıkça, bu cihan bir hiçtir.

Hayyam'a zahidân ta'n etti.

Kalender meşrebine aldanıp sonuna bakmadan itti …

Secdede rabbine kaç yiğit can teslim etmişti?

Harabatın sarhoşluğu, kalbim temiz diyene..

Bildirseydi zevkini küp dibini mescid eylerdi ?

……

Son namazını bittikten sonra Hayyam, ellerini semaya kaldırdı:

— İlâhî!..

diye hitaba başladı. Hem söylüyor, hem titriyor, hem de gözlerinden yaşlar dökülüyordu.

— İlâhî!..

Bilirsin ki., ben seni, aklımın erebildiği hadde kadar bildim.

Seni ancak, idrakimin ölçüsü nisbetinde tanıdım..

Benim seni tanımaklığım, sırf sana ulaşmak içindi.

O hadde vâsıl oldum ve orada kaldım...

Beni mağfiret et Yarabbi!..

dedi.

Secdeye kapandı ve öylece kaldı.

Hayyam dostuna giderken sözlerini bize hediye olarak bıraktı.

******

İnsan kalbine asla gam ve kasavet fidanları dikmemelidir..

Daima saadet ve şâdümânının kitabını okumalı..

Daima şarap içmeli ve zevk ile yaşamalıdır..

Malûm ya, şu fânî dünyada ne kadar kalacağımız belli değil..

***

Daima şarap ile hoş geçin..

Çünkü (saltanat Mahmudî) budur..

(Davud) un meşhur olan ahenk ve ilhamı budur..

Geçmiş ve geleceği düşünme, vaktini hoş geçirmeğe bak, zira yaşamaktan maksat budur..

***

Daha gelip zuhur etmemiş olan bir iş için bu kadar düşünür ve keder edersin?

Sen zevkine bak, dünyayı gönlüne dar etme.

Zira düşünme ve keder etme insanlarla,

rızk ve hayat ne azalır ve ne de çoğalır.

***

Düşün ki, bir gün gelecek (ruh) tan ayrılacaksın ;

(Âdem) in esrar perdesi arkasında kalarak görünmez olacaksın..

Madem ki nereden geldiğini bilemiyorsun ve mademki nereye gideceğini de keşfedemiyorsun..

O halde, iç şarabı, zevkine bak..

***

Farz et ki, dünyada istediğin gibi mes'ut ve bahtiyar yaşamışsın.

Fakat sonu ne?..

Farz et ki, bu ömür denilen kitabı baştan başa okuyarak hatmetmişsin..

Sonu ne?..

Farz et ki, bu dünyada yüz sene bütün arzularına muvaffak olarak ömür sürmüşsün.

Sonu ne?..

Farzet ki, yüz sene daha muammer olacaksın bunun da

sonu ne?

***

Bir insanın hatır ve gönlünü şâd etmek,

yeryüzünü baştan başa imar eylemekten daha üstündür.

Bir adamı, lütuf ve ihsanla kendine kul etmek ise,

Esir olan bin kulu âzat eylemekten daha evlâdır..

***

[Ya Rabbî!

Sen. İnsanların kalbindeki, aşk ve muhabbet ilişlerini arttıran, dilberlerin çehresini sümbül gibi büklüm büklüm, amber gibi mis kokulu saçlarla süslemiş ve sonra da!

— Onlara bakmayınız, diye emretmişsin. Senin bu emrin:

— İç bâde dolu bir kadehi eğri tut., lâkin “içindekini dökme” demeğe benzemiyor mu?.

***

Mehtabın nurları gecenin esmer tüllerini yırttı..

Şarap iç. zira

—belki

— bir daha böyle lâtif bir zaman ele geçiremezsin..

Sen, bugün, keyfine bak.

çünkü bir gün gelecek,

bu mehtabın nurları ikimizin kabrine ayrı ayrı nurlar yağdıracak..

***

Geçmiş olan bir günü yâd etme..

Henüz gelmemiş olan günlerden de şikâyet etme..

Vaktini hoş geçirmeye bak.

Kıymettar olan ömrünü, israf eyleme…

***

Bir cidalgâhtan başka bir şey olmayan bu dünyada,

mademki insanların nasibi mihnet ve meşakkat içinde can çekişmekten ibarettir..

Şu halde, bu dünyadan erken gidenlere..

Hele, cihana hiç gelmeyenlere ne mutlu..

***

Gerek bu dünyaya yeni gelenler ve gerek bu dünyada bir müddet kalıp ta eskiyenler,

Birer birer bu dünyadan çıkıp giderler.

Bu köhne dünyada ebediyen kalmak, kimseye nasip olmaz.

Gelenler, gittiler. Gidenler, yine gelirler, tekrar giderler..

***

Bir çömlekçinin dükkânına girdim; gördüm ki, adamcağız, tezgâhının önünde durmuş, testiler ve ibrikler yapıyordu.

Bunları yapmak için kullandığı çamurun toprağı neden mürekkepti, biliyor musun?..

— Padişahların kafalarının ve dilencilerin âzalarının — ayni toprakta çürüyerek biribirine karışan zerrelerinden oluşuyor.

***

Ey çömlekçi!... Eğer zeki bir adamsan, aklım başına topla.. İnsanların çürümüş topraklarından mürekkep olan önündeki çamura, hakaretle bakma... O, önünde, çevire çevire testi ve çömlek yaptığın çamur, eski hükümdarlardan — (Feridun) un parmağı ile (Keyhusrev) in elinin topraklarından hâsıl olmuştur. Sen onların bu toprağını kalıba koymuşsun çeviriyorsun; ne zannettin?

_ Gel... Günün birinde, — senin ve benim toprağımızdan bir çömlekçi çömlek yahut testi yapmadan evvel, şu sürahideki şaraptan birer kadeh doldur. Birini sen iç? birini de bana ver.

***

İster iki yüz, ister üç yüz, istersen bin sene yaşa.. Nihayet bu köhne dünyadan çıkıp gideceksin. İster, padişah ol; ister, bir sokak dilencisi... Ölüm karşısında, bunların ikisi de ayni şeydir.

Kaynak: Ziya şakir, Selçuk Saraylarinda Ömer Hayyam'in Hayat ve Maceraları, Neşreden :Üstün Eserler Neşriyat Evi-Bedri Arıkök-Yüksek İktisat-Ticaret ve İtalyan Ticaret Mektepleri Mezunu, 1943, İSTANBUL,

ANNEMDEN DUYDUKLARIM

Hazırlayan: Aslı GÜL

Tarihini, kültürünü tanımayan birinin geleceğinden endişe edilir. Yunus Emre beyitlerinin birisinde,

> Biz bu yerden gider olduk, kalanlara selâm olsun
> Üstümüze hayır dua kılanlara selâm olsun. . .

buyurur. Söz uçar, yazı kalır. Biz de elimizden geldiği kadarıyla annemiz, **Kıymet ÖZBEZEK** hanımefendi'den, duyduğumuz sözleri anlatmaya çalıştık. Efendim annem, ev hanımı **Aliye KÖSEMİNOĞLU** ve sınır ticaretinin meşhur mesleği olan, kaçakçılığın en usta ismi Konyalı **Ahmet KÖSEMİNOĞLU**'nun en küçük kız çocuğu olup, Kilis'in Bölük mahallesinde 1953 yılında, nergizlerin buram burum açtığı bir zamanda dünyaya gelir. Rahmetli dayımın asker mektuplarını okuması için ilkokul beşinci sınıfa kadar okula gitmesine müsaade edilir. On beş yaşında, öğretmen **Mehmet ÖZBEZEK** ile hayatını birleştirerek baba evinden ayrılır ve bu mutlu evlilikten dört tane evlat sahibi olur. Annemiz, gani gani nurlar yağsın rahmetli anneannesi **Hacı Emine YEMENİCİ** ve rahmetli babası **Konyalı Ahmet KÖSEMİNOĞLU**'ndan duyduğu sözleri bizlere anlatmıştır. Biz de ailemizden almış olduğumuz bu mirası sizlerle paylaşmaya çalıştık.

Efendim annem kıssalar ve hikâyelerin yanında, zamanımızın birbirinden kıymetli peygamberleri hakkında da bilgiler vermiştir. Lakin bu fakir, büyüklerine saygısızlık yapma düşüncesi içerisinde olduğundan yazamamıştır.

Kelâmımızı okuyan kardeşlerimize bir kılavuz olması dileğiyle, selâm olsun. . .

Aslı GÜL
26. 12. 2012

KİTABI İNDİR

(EL-YETÎM) "YETİM KASİDESİ (اليتيم)"

https://youtu.be/uHqJNqpc5sw

https://youtu.be/iVS3vy1L6-k

خرج الرسول يوما لاداء صلاة العيد

فرأى اطفالا يلعبون ويمرحون

ولكنه رأى بينهم طفلا يبكي وعليه ثوب ممزق

فاقترب منه وقال : ((مالك تبكي ولاتلعب مع الصبيان)) ؟؟

فاجابه الصبي : ايها الرجل دعني وشأني ، لقد قتل ابي في إحدى

الحروب الاسلامية وتزوجت امي

فأكلوا مالي واخرجوني من بيتي

فليس عندي مأكل ولامشرب

ولاملبس ولابيت آوي إليه!!

فعندما رايت الصبيان يلعبون بسرور تجدد حزني فبكيت على مصيبتي.

فأخذ الرسول بيد الصبي وقال له:

( )اما ترضى ان اكون لك ابا وفاطمة اختا وعلي عما والحسن والحسين اخوين ؟؟؟( )

فعرف الصبي) اليتيم (الرسول وقال : كيف لا ارضى بذلك يارسول الله!!

فاخذه الرسول) ص (الى بيته وكساه ثوبا جديدا واطعمه وبعث في قلبه

السرور . فركض الصبي الى الزقاق ليلعب مع الصبيان.

فقال له الصبية:

لقد كنت تبكي فما الذي جعلك ان تكون فرحا ومسرورا ؟؟؟

فقال اليتيم : كنت جائعا فشبعت وكنت عاريا فكُسيت وكنت يتيما

فأصبح رسول لله ابي وفاطمة الزهراء اختي وعلي عمي والحسن

والحسين اخوتي . فقال له الصبيان : ليت آبائنا قُتلوا

في الحرب لنحصل على هذا الشرف

الذي حصلت عليه انت . وعاش هذا الطفل في كنف حماية رسول الله) ص) حتى توفي الرسول) ص) .

فلما وصل اليه خبر وفاة الرسول ، خرج من البيت يضج ويبكي ويهيل

التراب على رأسه وهو يقول : الآن صرت يتيما .... الآن صرت غريبا.

ما اعظمك ياخير خلق الله ياحبيبي يامحمد يارسول الله..

صلى الله عليه وسلم

(El-Yetîm) "Yetim Kasidesi (اليتيم)"

Türkçe Anlamı

Medine-i Münevvere’de, o nurlu şehirde bir bayram sabahı...
Varlığı ile kainatın bayram ettiği Hz. Peygamber salla’llâhu aleyhi ve sellem bayram namazından çıktı ve bayram sabahı oynamakta olan çocukları gördü ancak bir çocuk vardı ki diğer oynayan çocuklardan ayrı bir yerde duruyor ve ağlıyordu. Bu görüntü karşısında o merhamet ve şefkat kaynağı, Rauf ve Rahim olan Yüce salla’llâhu aleyhi ve sellem çocuğa sordu
- Yavrum seni böyle ağlatan nedir?

Çocuk soruyu soranın kim olduğunu bilmeksizin:

- Benim derdim zaten bana yetiyor. Babam Resulullah'ın gazalarından birinde şehid oldu annem yalnız kalınca bir adamla evlendi o da hayırsız çıktı evimizi aldı, malımızı yedi ve işte şu gördüğün halim: çıplağım, açım, hüzünlü ve düşkünüm. Ne zaman ki bayram geldi ve bayram kıyafetli çocukların oynadığını gördüm, hüznüm tazelendi ve ağladım.

Ümmetinden birisinin en ufak bir mutsuzluğu ile mutsuz olan ve ümmetine çok düşkün bulunan Hazreti Peygamber salla'llâhu aleyhi ve sellem çocuğa buyurdular ki:

- Yavrum ister misin ki baban ben olayım, Aişe annen olsun, Fatıma ablan Ali amcan Hasan ve Hüseyin de kardeşlerin olsun... İster misin?

Bu hitabı işiten garibim, şehid çocuğu, konuşanın kim olduğunu anladı da feryat ile:

- Aman ya Resulullah nasıl kabul etmem, nasıl istemem sizi şimdi tanıyabildim..

ve Resulullah hazretleri ile o şehid çocuğu, beraberce el ele hane-i saadete, kutlu eve yöneldiler. Orada yemek yedi ve Resulullah tarafından bayramlık elbiseler giydirildi. Bu yetim çocuğun ismi Buceyr iken Efendimiz salla'llâhu aleyhi ve sellem bu ismi **"Beşir"** olarak değiştirdi. Artık karnı tok, güvende olan Beşir güle oynaya arkadaşlarının yanına gider. O yeni hali ile tekrar oyun oynayan çocukların arasına gittiğinde çocuklar dediler ki: az önce aramızda dikilip duruyor ve ağlıyordun şimdi ne oldu da gülüyor oynuyorsun çocuk onlara cevap verdi:

- Demin açtım; şimdi doydum, çıplaktım; giydirildim, annesiz ve babasızdım; şimdi Resullah gibi bir babaya sahib oldum, Aişe annem oldu Fatıma ablam oldu Ali amcam oldu Hasan ve Hüseyin kardeşlerim oldu nasıl gülmem nasıl bayram etmem...

Çocuklar hep bir ağızdan feryad ettiler:

– Ah keşke bizim de babalarımız Resulullah'ın beraberinde gazaya katılıp da şehid olsalardı...

HURAFE GİBİ DOĞRU OLAN ADETLER

Kilisli kadınlar arasında itibar edilen âdet ve ananelere

1 — Safer ayında yola çıkmak, ev temizlemek iyi sayılmaz.

2 — **Zilkâde ayında nikâh kıymak uğurlu olmaz.**

3 — Cuma günü ev süpürmek, hamur yuğurmak gibi işlerle iştigali iyi saymaylar.

4 — **Aşura [Muharrem] ayında sürme çekmeği günah sayarlar.**

5 — Pazartesi ve Cuma günleri çamaşır yıkamak iyi değildir.

6 — Çarşamba günü kan aldırmak muvafık sayılmaz.

7 — Her hangi bir şeyden korkarlarsa kırk gün hamama gitmezler.

8 — Zifaf akşamı için hazırlanan gelinin tuvaleti mutlaka kocası berhayat bir kadın tarafından yapılır.

9 — Gelini geveyinin evine götürürken hamam önünden geçmezler.

10 — İki lohusayı kırk güne kadar birbiri yanma sokmazlar.

11 — Yeni doğan çocuğu kırk güne kadar odada yalnız bırakmazlar. Bırakılacak olur ise başı ucuna bir süpürge koyarlar.

12 — Luhusaya " al basar „ diye al renkli elbise giydirmezler. Çarşamba karısı çarpar korkusu ile luhusayı odada yalnız bırakmazlar.

13 — Küçük çocuk ilk evvel üst dişlerini çıkarır ise meşum sayılır. Bu şeametin önüne geçmek için o çocuğu birisi damdan atmak, diğeri de aşağıdan yakalamak suretile «damdan atma!» usulunu tatbik ederler)

14 - Zayif çocuğu çift demirile tartmak, hamamın kazanma batırmak, mezarlığa yatırmak ve bir boş kazan içersine koyarak dört yolun ortasında havadan kaynatmak şıklarından birisinin tatbiki suretile zayiflikten kortarmağa çalışırlar!)

15 –Geç yürüyen çocukları kıble taraf duvarındaki çörtenin altında sallarlar. Ve ayni zamanda birde davar ciğeri alıp dama atarlar.

16 —Titiz ve asabi kocaların kundurası altına katrandan bir haç resmi yapar ve kendisine [Hantut] tütsüsü verirler.

17 — **Bir kız için görücü gidenler işte soğukluk olmasın diye orada su içmezler.**

18 — Gelinin nişan yüzüğünü mesut talik bir kadın takar.

19 — Bir kızın nikâhı akdedileceği gün saçlarını dağıtarak aynaya bakması ve kuşağını sökmesi adettir.

20 — Lohusanın başı ucuna bir soğan, bir baş sarımsak ve bir ekmeği şişe saplayıp asarlar. Bunlar kırkıncı güne kadar kalır. Kırkıncı gün lohusa hamama- giderken sokak kapısında ilk adımını soğan ve sarımsağın üzerine atar. Ekmeği de köpeğe verirler.

21 — Lohusa odasına memleket haricinden gelen misafirleri, yeni üğüdülmüş unu ve sıcak ekmeği sokmazlar.

22 — Rü'yasında köpek ısırmak bahanesile « kuduz kınası» yaparlar.!

23 — Bir binanın üzerine baykuş kuşunun konmasından ve ötmesinden teşe'üm ederler.

24 — Küçük çocuklar yeni diş çıkardıkları zaman kendisini bir kalburun içersine oturtur, etrafına kitap, makas ve ayna gibi bir takım eşya dizerler ve başına hedik [Buğday haşlaması.] dökerler, o sırada çocuk bu eşyadan hangisini alırsa atide intisap edeceği meslek için bir işaret sayılır. Meselâ: Kitabı alırsa ileride okuyup âlim olacağım, aynayı alırsa şık ve temiz ve bahtı açık olacağını ve makası alırsa terzilik yapacağını istidlal ederler.

25 — **Gelinlik zamanı geçmiş kızların bahtını açmak için cuma namazından ilk çıkan kimseye bir kilit açtırırlar.**

26 — Bir maksadın husuli için ziyaretlere bilhassa Şerehbil ziyaretine kurban adarlar.

27 — Bir işin husuli için mevlût okutmağı- nezreder. O işin husulinden sonra mevlût okuttururlar.

28 — **Südü çekilen emzikli kadınları boynuna bir ip takarak maydanoz tarlasının içinde kuzu gibi yayarlar. Kadının maydanuz tarlasının içinde kuzu vaziyetinde otlaması ve kuzu gibi melemesi şarttır.**

29 — Memesi ağrıyan kadının memesini havkırdırlar. Havkırtmak şu şekilde olur: Kadınlardan birisi memesi ağrıyan kadının memesini yıkadıktan ve tarakla taradıktan sonra memeye eğilerek « hay » diye kapmağa başlar.

30 — Zifaf gecesi göveyi namaz kilarken gelin güveyinin başına bir kuruş atarak yavaşça "kırk paraya bir köle aldım ağzı var dili yok!„ der ve göya bununla göveyinin ağzını bağlar.

31 — Gelin güveyinin evine getirilirken iki tarafına geçecek sağdıçlar bekâr kızlardan, •düğün günü bilâkis yeni evlenmiş kadınlardan intihap olunup

32 —^Gelinin baş örtüsile ayakkabısının güveyi tarafından gönderilmesi adettir.

33 — Gelin güveyinin evine getirileceği akşam ayağına ve bacaklarına «nakış» [Nakış: İğne, ile yapılmış ve ince hamur ürerine dizilmiş bir takım eşkâl ve dallardan ibarettir. Bağlandığı yere aynen çıkar.] yakarlar ve bunun üzerini güveyinin gömleğiyle sararlar. Bu bağ güveyinin evinda çözülür.

34 — Gelin güveyinin evine giderken kayın valide ile kayın peder el ele vererek bir çatı yaparlar. Gelin bu çatının altından geçerken kayın valide elinde tutuğu bir parça şekeri gelinin başı üzerinde kırdıktan sonra bir parçasını gelinin ağzına koyar, diğer parçalarını da «derdeşik» [Uğuru bulaşmak manasınadır,] olmak üzere gençlere dağıtırlar.

35 — Lohusayı kırkıncı gün hamama götürerek on beş türlü baharatın mumlu bala: karıştırılmasından hasıl olan ve “Şüdüt,, tabir edilen macunu yıkanmadan evvel vücudune sürer ve sıcak taşa oturturlar her tarafına da birer mum yakarlar, çocuğu olmayan kadınların bu macundan bir miktar çalarak ilaç yapmaları mütat olduğundan buna meydan vermemek için luhusanm yanma iki kadın bekçi bırakırlar.

36 — (Lühusanın bir yedinci gün ve bir defada kırkıncı gün hamama gitmeden evvel çocuğile beraber ebe tarafından kırklanması adettir. Yerli ebeler tarafından yapılan kırklama merasimi oldukça uzun ve külfetlidir: Ebe hanım orta yere bir kalbur getirerek içersine soğan ve sarımsak kabukları, üzerlik, makas, pıçak, bir parça ekmek, bir bardak su, bir tarak ve bir i|ne koyar. Çoçuğu lühusanın kucağına verir. Başlarına beyaz bir örtü örttükden sonra bir kadın o kalburu heyetile luhusanın başında tutar. Bundan sonra kırklamağa başlanır. Ebe tarağı suya batırarak evin her köşesine serper. Bu esnada söylenmesi mütad olan sözler bittikten sonra kalburun içersindeki bir bardak su ile lohusanın elini yüzünü yıkarlar. Sonra bu suyu dört yolun ortasına dökerler. Kalburdaki üzerlik, soğan ve sarımsak kabukları ile lohusaya tütsü verilir. Bu tütsüye evdeki hasırın her köşesinden bir çöp ile oradaki kadınların nazarı deymesin diye entarilerinden birer iplik te ilâve edililir. Tütsü yapılırken ebe eline bir iğne ve bir kâğıt alarak güya göz edenlerin gözlerini deli- yormuş gibi «filanın gözü, filânın gözü...» diye birer birer isim sayarak her isim söyledikçe kâğıdı bir defa iğneler, sonra o kâğıdı da ilâveten ateşe atar.

Kırklama esnasında Ebe tarafından hemen her luhusada aynen tekrar olunan sözleri garabet ve tuhaflığına mebni aynen dercediyorum:

«Ya hazreti Nebi, Yasiti Fatıma, ya hazreti Zeynep, ya hazreti Asiye! değirmenden yük gelenden damda loğ çekilenden kızamıklı gelenden, çiçekli gelenden, cenabet gelenden, abdestsiz gelenden, hasta gelenden, yeni beşik gelenden, yeni gelin gelenden, sünnetli gelenden, luhusa gelenden, düşük düşürüp gelenden , sıcak ekmek gelenden, cinden ve periden nefsinin luhusa ve çocuğunun kırkta alâkası kalmadı. Kırk ebenin elile kırkladım. Kokulu atarın ki, sinekli bakkalınki, sarı çiftinki, üç eşikten, beş beşikten yehşi gözden yaman sözden kırkın alâkası kalmadı. Kırk ebenin elile kırkladım.»

37 — Değirmenden yeni gelmiş undan yapılacak ilk ekmeği - güya yiyenlerin sabırlı ve kanaatli olması için - köpeğe verirler.

38 — Çok vakit çocuklar ve bazan büyükler için göz değmesin diye ateşe üzerlik atar, onları tütsüsüne tutarlar. Üzerlik ateşte pıtır pıtır yandıkça şu sözleri tekrarlamak şarttır:

"Azara, buzara, öküz girdi pazara, çocuğuma göz edenin iki gözü bozara. Üzerliksin havasın, çok dertlere devasın, pıtır pıtır ettikçe kazayı belâyı savasın. Üzerlik sende var yüzbin erlik! Erliğini bunde bellit kapıdan girdi bacadan çıktı.

39 — Küçük çocukların tırnağını ilk kesecekleri vakit bekâr bir erkek kesesine mütenevvi cınsden paralar koyarak mini mininin ellerini o keseye soktur, hangi cins paradan ne miktar tuta bilirse onu fakirlere sadaka ettikten sonra tırnağını keserler. Bu adet çocuk büyüdüğünde eli çakır olmaması içindir.

Bir çoğu hürafeden ibaret olan bu adetlerin bugün kısmı azami metrük isede bir kısmı yine anane halinde yaşamaktadır.

Sh: 126-135

Kilis'te yetişen âlim ve şairlerde «ÇEKMEÇELİ ZADE»

Kiliste yetişen âlimler silsilesinin en başında Çekmecelizadeyi görüyoruz. Bu zat yalnız ilim ve fazil cihetile değil, hüsnü ahlâk ve ittikasile de büyük bir şöhrete maliktir. Salâhı haline dair birçok menkabeleri hâlâ halkın lisanında deveran etmektedir. Mumaileyhin büyük pederi Çekmece kazasında ikamet ederdi. Yavuz Selimin Mısır seferine hareketi sırasında bütün talebesile beraber gönüllü olarak orduya dahil olmuş idi. Seferden avdet ederken Kiliste ikameti ihtiyar etmiş olduğundan mumaileyhin evlâdına «Çekmeceli zade» denmiştir. Tercüme-i halini yazdığımız Çekmeceli zade Hacı Mustafa efendi 1096 tarihinde doğmuştur. **Aliyülkarî namındaki meşhur bir âlimden tahsil görerek icazetname almıştır.** Bundan sonra kasabanın garbi cenubî tarafındaki "Çekmeceli,, camiini inşa ettirerek tedrisata başlamış ve ilk defa olarak Kilis'te ilmi ihyaya çalışmıştır. Mumaileyhin bütün gayesi 142 ilmin neşir ve tamimi idi. Bir taraftan yüzlerce talebeye ders verirken diğer taraftan da eslâfın mühim eserlerini bizzat istinsah ederdi. Mumaileyh aynı zamanda güzel hattat idi. Boş vakıtlarını kitap yazmakla geçirir idi. Bu suretle eslâfın mühim ve kıymetli müellefatından altı yüz cilt kadar kitap yazmış idi. Bu kitapları «Çekmeceli kitaphanesi» namile tesis ettiği kitaphaneye koymuş idi. Mumaileyh yalnız geceleri iki üç saat yatardı. Diğer zamanlarını işe hasrederdi. Göreceği işler, ders okutmak, kitap yazmak, telıfat ve ziraattan ibaretti. Bu işlerini intizamla sıralamış olduğundan hepsinde de muvaffak oluyordu. Bu kadar mühim ve İlmî işleri arasında

bizzat ziraatle uğraşması hem kendi maişetini kazanmak, hem de talebesine ve halka karşı kendi mesaisile geçinmenin yolunu ve iyiliğini filî surette isbat etmek maksadına mebni idi.

Mumaileyhin telifatı şunlardan ibarettir: usulü fıkıhten İbnimelek şerhi. *Feraizden mufassal ceride. Akaitten Sadettin haşiyesi, müşkât haşiyesi. Bu eserler mumaileyhin el yazısile yazılmış olup ahfadı nezdinde mahfuzdur. Kitaphanesinde mevcut kitaplardan bir kısmı 1278 tarihinde Sadık efendi kitaphanesine nakledilmiş ve diğer kısmı da ziyaa uğramıştır.

Mumaileyh Türkçe, Arabça ve Farisice, lisanlarına hakkile vakıftı, Kendisinin himmetile Kiliste canlanan ilim hareketi yetiştirdiği birçok. yüksek âlimlerin mesaisile daha ziyade inkişaf etmiştir Çekmeceli zade tedrisatta iyi bir usul takip ederdi. İcazetnameye istihkak kazanmak için çalışkanlığı, doğruluğu esas tutmuş idi. Ehliyetini isb'at edemeyenlere icazetname vermezdi. Mumaileyhin 1171 tarihinde vefat eylediği mahdumu Mehmet efendiye ait “Mirat,, kitabının kabında yazılıdır. Doğruluğu ve metin ahlâki ile maruf olan Çekmeceli zadenin şu fıkrası meşhurdur:

1165 tarihlerinde azaz ve Kilis sancak beyi olan zülüm ve şiddetile meşhur sarı Abdürrahman Paşa bir kış günü hocayı ziyarete gelir. O sırada camiin damında loğ çekmekle meşgul olan hoca hiç aldırmaz, işine devam eder. Paşa bir müddet sabreder. Hocanın geciktiğini görünce dama yanma çıkar. Hoca Paşaya bir şey söylemeden elinden tutarak damın dört tarafını dolaştırır, Paşa hayretle sorar:

— **Hocam der beni böyle damın başında ne dolandırıyorsun?**

Hoca şu cevabı verir:

— **Zalimin bastığı yerde ot bitmez derler.** Seni camiin damında dolaştırmaktan maksadım budur.

Bastığın yerde ot bitmez. Camiin damı da kışın damlamaktan kurtulur. Hiç olmazsa camie bu bir hayrın, dokunsun! .

Paşa bu cevaptan çok müteessir olur.Damdan aşağıya indikten sonra hoca ile münakaşaya başlar.

— **Hocam der. Kıyametin hisabı bir gün- da bitecek diyorsunuz. Bu kadar mahlûkatın hisabı nasıl bir günde bitebilir?**

Hoca Mütecellidane cevap vermiş:

— **Paşa esasen Allah kullarının ne yaptığını bilir. Meselâ senin hisabın «getirin sarı Paşayı, atın cehenneme!» emrinden ibarettir.**

Sh: 126-135

“ŞAİR ZİHNİ BABA,,

Kalender meşrep şairlerimizden Mehmet Zihni baba edebî üslubu itibarile emsaline tefevvuk eden maderzat ve lirik bir şairdir. Bundan altmış yetmiş sene evvelki devri edebide yetişmiş olmasına rağmen üslubu çok sade, fikirleri vazıh ve mevzuları ateşindir. Hisleri, terenümleri fuzuliyane olan Zihni baba çok vaktini dem çekmekle geçirir, irticalen söylediği şiirlerle bazan coşar ve coşturur ve bazan da ağlar ve ağlatırdı. Rindane meşrebile hemen bütün

halkın muhabbetini kazanmış idi. Halk onu söyletmek için başına toplanır, bir dem [rakı] ikram ettikten sonra onu söyletmeğe, vecde getirmeğe bir girizgâh bulurlar ve ekseriya kendisini söyletmeğe muvaffak olurlardı.

Zihni baba sokaklarda yıkılıp kalmaya kadar içerdi. Ne gariptir ki; böyle vaziyetlerde irticalen söylediği şiirler diğer eserlerinden daha ateşli ve daha revnaklidir.

Mumaileyh baytaz zade şeyh Abdullah efendiye intisap etmiş ve ona karşı büyük bir muhabbet ve teslimiyet göstermiş idi.

Bu itibarla şiirlerinde hep tasavvuf kokusu vardır. Zaten şiirlerinin bir çoğu rindane ve ya aşıkanedir. Kahvehane köşelerinde mest ve kalenderane bir hayat geçiren Zihni baba:

Bir came hobine değmedik biz zemanenin

Kaldık haşiri köhnesinde kahvehanenin

Kendi cesayi filidir hep çektiği belâ

Yoktur mahalli kâri hüdada behanenin

Sazi derune öyle düzen verki; (zihniya)

Değsün samahı çarha sodası teranenin

Teranesile şataretli ve neş'eli bir hayat yaşamıştır. Kendi tabirince «rind ve kalender meşrep» olan şairimiz bu tabiatını bir felsefe halinde şiirlerinde de yaşatmıştır. *

Rindi rüsvayi muhabbet namu şan etmez kabul

Hane berduşun müebbet hanıman etmez kabul

Laubali, mesti bi perva, kalender meşreban

Devri nasazı felekten imtinan etmez kabul

Minneti çarhâ tenezzül eylemez tab'ı bülent

Şahı pest üzere hütna çün aşiyan etmez kabul

Parçası bu vadideki gazellerinden bir nümunnedir. Rindlik ve kalenderlik Zihni babanın yalnız felsefî mesleği değildi. Bütün hayatı da bilfiil kalenderane geçmişti. Bir gazelinde bu halini yine şöyle tasvir ediyor:

Aşıkım, rindim, kalender meşrebim divaneyim

Hırka puşum, badenuşum, ruzu şeb mestaneyim

Bendei piri mugamm saklamam ben zahida

Hidmet arayi zemin busi deri meyhaneyim

Kıymetim yok bi ayarım dehir bûzannda leyk

Nezdi sarraf i hakikatte acep dür daneyim

Kalender meşreb Zihni baba büyük bir gınayi kalbe malikti. Yaşadığı harabatı hayatta ne mal ve mülk sahibi olmağı hatrına getirmiş nede fakrinden kimseye şikâyet etmiştir. Kimsenin minneti altına girmemek ise en büyük emeli idi:.

'Ne fakrane gınaye talip oldum mülkü fanide

Bu üslup ile ancak çarhı hilebazı aldattım

ve

Ta haşre kadar gitmez olur renci humarı

Bir mey ki; anın neşei minnet var içinde

Diyen Zilini baba tefahür değil; hayatının hakiki bir safhasını anlatmıştır.

Zihni baba bir cok şiirlerinde maşukunun vefasızlığından şikâyet ediyor;

Sinede dağı temaşa ederiz gül yerine

Dinleriz nevhai dil nağmei bülbül yerine

Yarim ağyar e feda kıldı şarabı lebini

Şimdi biz huni ciğer nuş ederiz mül yerine [şarap]

*

* *

Kayıd edinmez, kılıca dakmaz gussa leylâyi zeman Çekseler zencine bin mecnunu mecnun üstüne

Vadisindeki şikâyetlerine bir çok gazellerinde tesadüf edilir.

Sairin babası Çermik müftüsü Abdullah efendi hoca zade büyük Abdürrahman efendiden mantık tahsili için Kiliste ikamet ettiği sırada Zihni baba 1251 tarihinde Kiliste doğmuştur.

Babası icazetname aldıktan sonra Çermike avdet ettiği halde kendisi Kiliste tavattun etmiştir. Bir müddet Bekir Vahit efendinin, bir müddette hattat hocanın dersine devam edebilmiştir, kendisi fıtratan zeki ve hafızası kuvvetli olduğu için az zamanda epeyi şevler öğrendi. Fakat çok yazık ki; genç yaşında işrete müptelâ oldu. Ayni zamanda şairliğede başlıyarak tahsil cihetini ihmâl eyledi.

Merhum Bekir vahit efendinin talebesinden olan Zihni babanın esas adı **«Mehmet Nadrat»** idi. Bir gün müstehzi hocası kendisine **«gel bakalım bizim darrat ! »** [osurukça manasınadır.] diye hitap etmesi üzerine darılarak adını değiştirmiş ve şiirde «Zihni» mahlasını kullanmıştır. İşte o günden itibaren mumaileyh Zihni baba olmuştur.

Bekir Vahit efendinin talebesi arasında Zihni babaya denk olerak topal zadelerden Ahmet Hamdi efendi de vardı bunların ikside günlerce dershaneye uğramazlar ve nadiren geldikleri yakıtlarda da beş on dakika oturup savuşurlardı. Bunlardan Ahmet efendi işi hovardalığa dpkmüştü. Zihni baba ise meyhane meyhane dolaşıp dem çekiyordu. Muzip Bekir Vahit efendi o vakit bunların halini tasviren şu kıt’ayı söyledk

İki şikeste çekmece kaldı bu köhne hücrede

Birinin sahibi «Nadrat», birine malik Ede [Ahmet efendinin lakabı. }

Serder havayı aşkı civan oldu birisi

Birine darülaman oldu meyğede

Zihni babanın işrete iptilâsı derecesinde cemâlperestliği de vardı. Fakat bu tabiati lutilik gibi çirkin bir itiyat ile müterafık değildi. 0 yalnız cemâl aşıkı idi. Güzel yüzlüleri çok severdi, Bu itiyat saikasile derviş efendi isminde yakışıklı bir delikanlıya, tutulmuş idi. Bu alâkasında hiç bir fena maksat ve niyeti yoktu. Fakat genç delikanlı Zihni babanın kendisine karşı aşıkane bir vaziyet takındığını görünce niyet ve maksat gözetmiyerek biçareyi fena halde haşlar, rencide ederdi. Derviş efendi henüz mektep talebesi iken Zihni baba yalnız: onun yüzünü görmek maksadile senelerce yolunu beklemiş, ona karşı bir çok gazeller söylemiştir. Derviş ; efendiye karşı söylediği gazellerinden en meşhuru şudur:

Şekerden tatlıdır çaşinei lâli lebin cana!

Hele takrir olunmaz zevki busi gabğabin cana!

Gehi taltif ü hürmet, gâh nigâhi purgazep alut

Acap talimi kimdendir bu tarzı meşrebin cana?

Nedir bu hoş bakışlar, hoş tebessümler, bu imalar?

Utanma doğru söyle var ise bir matlabin cana!

Gubarın sürme çekmiş hahişile çeşmi nemnake

Beher gün bekler oldum rehgüzari mektebin cana!

Senide bir cefacu yare mecbur eylesin mevlâ!

Ki; ta {zihni) gibi fark olmaya ruzu şebin cana!

Günün birinde Derviş efendi asker oldu. Ö vakit askerlik kur'a usulile olduğundan bir ademin askerlikten kurtarılması tabür binbaşılarının elinde idi. Derviş efendinin kışlaya götürüldüğünü işiden Zihni baba hemen kışlaya binbâşınm yanına köştu. İrticalen söylediği bir beyit ile Derviş efendiyi askerlikten kurtarmağa muvaffak oldu. Söylediği beyit şudur:

Hazreti piri kerem piranın olsun aşkına

Hamkahi aşkıma bahş eyleyin Dervişimi

Zihni baba bir gün sokakta tesadüf ettiği Derviş efendiye karşı bermutat şiirler okumağa başladı. Nedense bu defa fazla hiddet ve asabiyet gösteren Derviş efendi biçare Zihni babayı kundurasile döğerek başını varaladı. Zihni baba uğradığı şu hücumu seve seve karşıladı ve başından akan kanları sevdiğinin aşkına tatlı tatlı yalamağa başladı. Ayni zamanda kunduranın altından başına bulaşan bir çamur parçasını **«bunda sevgilimin kundurasının kokusu vardır.»** diye aylarca yanında taşıdı.

Zihni babanın sesi de çok güzel ve müessir idi. Kendi şiirlerini müessir sadasile ve coşkun bir ahenk ile taganni ettiği vakit dinliyenlerin bir çoğunu ağlatırdı. Bir tarihte yatsıdan sonra halkın sokağa çıkması menedilmişti. Zihni baba yasak filân dinler takımından değildi. O sıralarda bir gece arkadaşlarile beraber meyhaneden gelirken devriyeye tesadüf etti. Hemen cazip sesile bir gazel okumağa başlıyarak yakayı kurtarmağa muvaffak oldu.

Zihni baba en güzel şiirlerini bedmest denecek bir hale geldikten sonra söylerdi. Hattâ: .

Ben bendei dergâhi resulüssekaleynem

Ben aşıkı müdhet geri ceddil haseneynern

Matlalı natini sokak ortasında sarhoş yatmakta iken söylemiştir.

Şair hacı Nafi efendi, Zihni babanın muasırlarındandı. Mumaileyh Zihni babayı çok takdir eder ve severdi. Bu itibarla birbirile çok laübali görüşürlerdi. Birgün Zihni baba rakı parası istemek için hacı Nafi efendinin yanına gitti. «Ulan Nafi! dem parası yok bana biraz para ver!» dedi. 0 sırada Halep acem şehbenderi hacı Nafi efendinin yanında misafir bulunuyordu. Mumaileyh

yüksek bir mevki sahibi olan hacı Nafi efendiye bu suretle hitap edilmesinden çok mütessir oldu ve tessürünü açıkça söyledi. Bunun üzerine kim olduğunu anlatmak zaruretinde kalan harabati Zihni baba şehbendere hitaben hemen şu şirini okumağa başladı:

Benim ol aşıkı tabendei [parlak zıyalı] dil murtazavi

Zulmet efzayi derunum olamaz nefsi gavi [azgın]

Doldu envari muhabbetle dili canım evi

Şem'i aşkı haseneynem aleviyim alevi

Ruhu âdâyı yakar ateşi ahim alevi

bu manzume şehbenderin çok hoşuna giderek Zihni babaya tarziye vermiş ve kendisine beş lirada dem parası ikram etmiştir.

Zihni babanın şiirlerini ihtiva eden divanı matbudur. Birçok dini müesseseler üzerinde mahkük tarihlerine tesadüf edilmektedir. Mensup olduğu baytaz tekyesinin müteaddit yerlerinde hakedilmiş tarih manzumeleri vardır.

Zihni baba harabati ve sarhoş olmasına rağmen itikadı çok sağlamdı, Peygambere ve evladına karşı yürekten bir muhabbet beslerdi hattâ son derece sorhoş bulunduğu sırada mevlut okuduğu ve hiç bir hata yapmadan dinleyen cemaati müessir nagmesile ağlattığı vakidi.

Zihni baba çok sevdiği şeyh baytaz zade Abdullah efendinin vefatından sonra adeta bi- kes kalmış idi. Kalender ruhu artık bir yerde aram edemiyordu. 1305 tarihinde birecige giderek orada kaldı ve 1309 tarihinde fani hayata ebediyen gözlerini kapadı. Mumaileyhin şiirlerinden müntehap parçaları atiye naklediyorum:

Bir gazelinden:

Aşkın eseri hestii cam dilimizdir

Şevkin sebebi mayei abü gülümüzdür

Viran biliriz bezmi cemi rindi cihanız

Kâşânei eyvani fena mahfilimizdir-

Halloldu biraz hokkai lalü lebin ama

Mevhum nükâti dikenin müşkülümüzdür

Biz rahrevi kâbei iklim cemaliz

Mecnun dâhi naka keş mahmilimizdir

Divanei aşkız yine ay. (zihni) bakılsa

Aklile felatunu zaman cahilimizdir-

diğer bir gazelinden:

Gerçi biz ehli kemale göre kâmil değiliz

Bi hiret sofii hudbin gibi cahil değiliz

Şemle vü şalde yok hahişimız kılca kadar

Tavrı erbai riya şeklini şamil değiliz

Bir alay rindi ne yaşam kedayiz nidelim

Dahili bezimi kibar olmağa kabil değiliz

Eyleriz fenni dirayette cihanı mebhut

Aşk bahsinde yine kısden akıl değiliz

başka bir gazelinden:

Cahile mesnedi ikbal ile izzet gelmez

Arife bahtı nigünsar ile zillet gelmez

Eyşehi mülketi naz her ne kadar cevretsen

Diheni aşıkına harfi şikâyet gelmez

Kâgülün küfrine bir kimse ki; iman itmez

Dili tarikine envari hidayet gelmez

Kılsa neftin ana edna ile âlâyı cihan

Aşkdan (zihni!) divaneye nefret gelmez

diğer bir gazelinden:

Çırağa nuri şöhret suzişi pervaneden gelmiş

Bilinmez andelibe yanmadan perva neden gelmiş?

Ne meyden, ne edayi nağmei rengini mutripten

Bu neşe meclise ol didei mestaneden gelmiş

Elinde tiğı gamze, çeşmi dönmüş tası pürhune

O huni meşrebim serhoş olup meyhaneden gelmiş

Abes sanma rakibe ettiğim tazimi ey (zihni)

Tava fi hâki köyi hazreti cananeden gelmiş

sh:244-253

Kaynak: Avukat Kilisli Kadri, KİLİS TARİHİ, Neşreden: Kilis Cumhuriyet Kütüphanesi sahibi: Osman Vehbi, Bürhaneddin Matbaası, 1932, İstanbul

KİTABI İNDİR

GUAN YİN

Keelung limanına bakan 22,5 metre yüksekliğindeki Kuanyin heykeli, Keelung,Tayvan

Guan Yin (觀 音 ; Pinyin: guān yīn) Uzakdoğuda Budistler tarafından kutsal kabul edilen Merhamet Bodhisattvası. Kaynağı Hindistan'daki Sanskrit Avalokiteśvara inancından almaktadır. Batıda ise **Merhamet Tanrıçası** olarak bilinir. Guan Yin, Dünyanın seslerini dinleyen anlamında Çince Guan Shih Yin kelimesinin kısaltılmış şeklidir.

Guan Yin Japonca'da Kannon ya da Kanzeon şeklinde adlandırılır. Korece Gwan-eum veya Gwanse-eum; Vietnamca ise Quan Âm ya da Quan Thế Âm Bồ Tát Kuan Yin'in bu ülkelerdeki ismidir.

Tarihçe

Guan Yin Bodhisattva Avalokitesvara'nın Çince ismidir. Bu inanışa benzer formlarda Tibet'te de Chenrezig adıyla rastlanır. Guan Yin inancı ilk olarak M.Ö. 1 yüzyılda Budizm ile birlikte Çin'de yayılmaya başlamıştır. Ancak zamanla Çin ve diğer Uzakdoğu ülkelerindeki halk inanışları Guan Yin'e çok farklı özellikler atfetmiştir. Hindistan ve Tibet'te Avalokitesvara bir erkek olarak resmedilirken, onun Çinli versiyonu Guan Yin Song Hanedanlığı'ndan (960-1279) itibaren bir kadına benzetilmiştir.

Kuan Yin tasvirleri

Guan Yin Heykeli Putuo Dağı, Zhejiang,Çin

Çin'deki Guan Yin heykelleri ve resimleri genelde Guan Yin'i beyaz uzun bir elbise giymiş, boynunda kraliyet ailesinin simgesi bir gerdanlıkla gösterir. **Sağ elinde içinde su olan bir**

çömlek, sol elinde ise bir söğüt dalı bulunmaktadır. Başındaki taçta ise, Kuan Yin'in Bodhisattva olmadan önceki ruhani hocası Amitabha Buddha'nın resmi bulunur.

Guan Yin'e birçok doğaüstü güç atfedilmiştir. Bunlardan hastalıkları iyileştirme ve acılara çare olmak dışında, Çin'de Guan Yin'in çocuğu olmayanların da yardımına koştuğuna inanılır. Kimi yerde ise Kuan Yin'in on bir başlı ve bin kollu olarak resmedildiğini görürüz. İnanışa göre Kuan Yin yeryüzündeki acılardan yani samsara döngüsünden kendisi kurtulmuş olmasına rağmen, dünya üzerindeki tüm duyarlı canlılar kurtulana dek bu dünyada canlıların yardımına koşmaya kendini adamıştır. Adından da anlaşılabileceği gibi yeryüzündeki her sesi duyabilmek gibi bir yetenek geliştirmiştir. Bu yeteneği sayesinde her tür yardım dileyen sesi duyabilir ve yardıma koşar. Onun bu kararlılığını gören Amitabha Buda ona on bir tane baş ve bin tane kol verir.

Tüm bu özellikleri Guan Yin'in uzakdoğu ülkelerinde, özellikle de Çin'de Buda kadar önemli ve yaygın bir simge yapmıştır. Hatta Çin'de Guan Yin Taocular tarafından da kutsal sayılır. Ayrıca Çin çaylarından Wulong'un bir türü de Kuan Yin'in adıyla anılır:

****

GUAN YİN İLE YAPILAN HAYALİ GÖRÜŞME

Elhamdulillahi rabbil âlemin ve vesselatü vessalamü ala rasülina Muhammedin ve ala alihi sahbihi vesellim.

Dört yüzde varolan sır, yüzlü yedisine haber verilen müjdedir. Hakkın saklandığı zamanda kulluğa ve sırra işaret etmek gerekli olmuştur.

Âlemlere rahmet gönderilen Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemdir. Onun yoluna dönmeniz ve kulluğuna teslim olmak gereklidir denildi. Merhamet yolunun sırrını nefse hoş gelen hususlara bağlı tutarak, hakkımızda olmayanları söylemenizden rahatsız olduğumuz değil mi ki hak batıla karıştı gitti. Alemler yaratıldı yaratılalı rahmet temsilcisi Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemdir. Bizde görünenler ise hep ondan payımıza düşenlerdir. O Âdem aleyhisselâmdan önce de peygamberdi. Ruhlarımız Ondan feyz alır ve bereketlenirdi.

Her şeyden O'ndan bahsederdi. İspatı mümkün olmayan şeyin peşinde koşmayınız. kendinizi oyalayarak nefsinizin peşinde koşmanızdan bizde usandık. Artık ışık kapılarını kapanacaktır. Israr edenler için büyük sıkıntılar gelecek görünüyor. Şeytanlar salıverildiğinde tek muhafız Allah Teâlâ ve Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemdir.

Herşeyin tanıdığı hak olanı biz biliyoruz. Sizde bilin. O da Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemin getirdiği yoldur. Ben Guan Yin, O'na inanıyorum.

Kapısında bekleyen biri olarak sizide yanıma bekliyorum. Benim hakkımda bir şeyler söyleyenlerden beriyim. Bize inanan, Onun yoluna dönsün, bizi sevende . Bundan sonra sorumluluk bizden düşmüştür.

Guan Yin rahmet peygamberinin kapısının eşiğinin tozu gibidir.

İhramcızâde İsmail Hakkı

FRİDA KAHLO: UZAKTAKI DIEGO'YA GİTMEYEN MEKTUP

Gecelerim, çarpan kocaman bir yürek gibi.

Saat üç buçuk.

Gecelerim aysız.

Gecelerim, pencerelerden süzülen gri ışığa gözünü kırpmadan bakıyor.

Gecelerim ağlıyor, yastığım nemli ve soğuk.

Gecelerim uzun, upuzun ve sürekli belirsiz bir sona doğru uzuyor.

Gecelerim beni senin yokluğuna itiyor.

Seni arıyorum, yanımdaki dev bedenini, soluğunu, kokunu arıyorum.

Gecelerim, "Boşluk, " yanıtını veriyor, gecelerim beni üşütüyor ve yalnızlıkla dolu.

Bir temas noktası arıyorum: Tenini arıyorum. Neredesin?

Neredesin?

Dönüp duruyorum, yanağım nemli yastığa, ıslak saçlarım şakaklarıma yapışıyor. Burada olmaman mümkün değil Kafam serseri serseri dolaşıyor, düşüncelerim gidip geliyor ve parçalanıyor, bedenim artık anlamak istemiyor.

Bedenim seni istiyor. Bedenim, şu sakat külpe, senin sıcaklığında bir an ipin kendini unutmak istiyor, birkaç saatlik dinginliğe çağırıyor. Gecelerim paçavraya dönmüş bir yürek. Gecelerim sana bakmak, ellerimle bedeninin her kıvrımını izlemek, yüzünü bulup okşamak istediğimi biliyor. Gecelerim, senin yokluğundan dolayı soluğumu kesiyor. Gecelerim seni çağırmak istiyor ama sesleri çıkmıyor. Yine de seni çağırmak, sana kavuşmak, bir an için sana sarılmak ve katleden zamanı unutmak istiyor gecelerim. Bedenim anlayamıyor. Tıpkı benim gibi bedenimin de sana ihtiyacı var, belki de onunla ben biriz. Bedenimin sana ihtiyacı var, çoğu zaman beni sen tedavi etmişsindir. Gecelerim, teni hissetmeyene kadar kazınıyor, sonunda duygu maddesel tözden arınarak daha güçlü, daha keskin birimle geliyor. Gecelerim beni aşkla tutuşturuyor.

Saat dört buçuk.

Gecelerim beni tüketiyor. Senin eksikliğini çektiğimi biliyorum ve gecenin tüm karanlığı bu gerçeği saklamaya yetmiyor. Bu gerçek, karanlıkta bir bıçak gibi parlıyor. Gecelerim sana uçabilmek, uykudan seni sarıp, sarmalayıp bana getirebilmek için kanatları olsun istiyor.

Uykunda, yanı başında olduğumu hissedeceksin ve kolların sen uyanmadan beni saracak. Gecelerim öğüt vermiyor.

Gecelerim uyanık görülen bir düş gibi seni düşünüyor.

Gecelerim üzülüyor ve yolunu yitiriyor.

Gecelerim yalnızlığımı, tüm yalnızlıklarımı artırıyor. Sessizliği, ancak benim içimdeki sesleri duyuyor.

Gecelerim uzun, uzun, upuzun.

Gecelerim günün hiç doğmamasından korkuyor ama aynı zamanda günün doğmasından da ürküyor gecelerim, çünkü gün, her saatin iki saatmiş gibi uzun olduğu ve sen olmadığın için tam anlamıyla yaşanmayan yapay bir gün.

Gecelerim, gündüzlerimin de gecelenme benzeyip benzemediğini düşünüyor. Böylece günden neden korktuğumu anlayabilecek gecelerim. Gecelerim beni giydirmek ve gidip erkeğimi getirmem ipin beni dışarı itmek istiyor. Ama gecelerim her tür deliliğin yasak olduğunu ve düzensizlik yarattığını biliyor. Gecelerim nelerin yasak olmadığım düşünüyor. Onlarla bütünleşmenin yasak olmadığım biliyor ama bir bedenin umutsuzlukla birlikte kendisiyle bütünleşmesinden sıkılıyor. Çünkü beden, hiçle birleşmek için yaratılmamıştır.

Gecelerim seni tüm derinlikleriyle seviyor ve benim derinliğimin yankısını taşıyor.

Gecelerim düşsel yankılarla besleniyor.

Geceler bunu yapabiliyor. Bense başaramıyorum. Gecelerim beni gözlüyor.

Bakışları düzgün ve her peyin ipine doğru akıyor.

Gecelerim, sevgiyle senin de içine akabilmek için burada olmanı istiyor.

Gecelerim seni umut ediyor. Bedenim seni bekliyor.

Gecelerim, senin omzunda dinlenmemi, seninde benim omzumda dinlenmeni istiyor.

Gecelerim, senin ve benim hazza eriştiğimi görmek için röntgencilik yapmak istiyor, seni ve beni zevkten titrerken görmek istiyor.

Gecelerim gözlerimizi görmek ve zevk dolu gözlerimize sahip olmak istiyor.

Gecelerim, her sarsıntıyı elleri arasında tutmak istiyor. Gecelerim çok yumuşak davranacaktır.

Gecelerim sessizce senin yokluğundan inliyor.

Gecelerim uzun, upuzun. Aklını yitiriyor ama senin görüntünü benden uzaklaştıramıyor, arzumu yok edemiyor. Senin burada olmamandan dolayı ölüyor ve beni öldürüyor gecelerim.

Gecelerim sürekli seni arıyor. Bedenim birkaç sokağın ya da adi bir coğrafyanın bizi ayırdığını anlayamıyor. Bedenim, gecenin ortasında senin gölgem görememekten dolayı acıdan çıldırıyor. Bedenim uykunda sana sarılmak istiyor. Bedenim gece uyumak ve karanlıkta senin öpüşünle uyanmak istiyor.

Gecelerim, bugün bundan daha güzel ve daha zalim bir düş tanımıyor.

Gecelerim haykırıyor ve yelkenlerini yırtıyor, gecelerim kendi öz sessizliğine çarpıyor ama senin bedenine ulaşamıyor. Eksikliğini öylesine hissediyorum kil Hele sözcüklerinin, hele renginin eksikliğini.

Birazdan gün doğacak.

(Uzaktaki Diego'ya mektup, Mexico City, 12 Eylül 1939; yollanmamıştır.)

Sh:228-230

Kaynak: Firida Kahlo, Aşk ve Acı, Rauda Jamis, Yayına Hazırlayan: Osman Kayınbay, Everest Yay 11. Basım: Nisan 2016, istanbul

ATEİST HİKAYE

Bir geometri hocamız vardı lisede sınav sabahı tabii herkes gergin ve stresli, kendisi fazlasıyla rahat bir biçimde girdi sınıfa ve kağıtları dağıtmaya başladı.

Bir kaç dakika sonra **"hahaha şaka yaptım onlar yanlış kağıtlardı"** dedi ve yeni kağıtları dağıtmaya başladı, bazı arkadaşlar kağıtlarını geri vermedi ve onları çözmeye devam etti.

Bu şakasından sonra bir kahkaha daha patlatıp "bunlar da yanlıştı bak bu dağıtacaklarım gerçek sorular alın bunları çözün" dedi çoğu arkadaşım kağıdını vermek istemedi ve sorulara devam etti.

Son verilen kağıtları çözen arkadaşlar son kağıdın bu olduğunu ve sadece bu soruları çözenlerin sınavdan geçebileceğini söylüyordu ancak hocanın dağıttığı diğer kağıtlardaki soruların doğruluğu da son dağıtılan kağıtta belirtilmişti.

Hoca ne yapmaya çalıştı kimse anlamadı ancak sınavdan kalanları yaz sıcağında bütünlemede yakacağım diyip çıktı

Bense böyle işi sevmedim, hoca dediğin bir şeyler öğretmeye, doğru olanı buldurmaya yarar bu resmen bize eziyet etmeye gelmiş dedim ve hocayı tanımamaya başladım

Hangi kağıttaki sorular gerçekten doğruydu hala bilen yok, yazın kimler mi yandı?

Hocanın psikiyatrik sorunları olduğu anlaşılarak görevinden alındı, doğal olarak herkes liseyi tamamladı ve görevimiz orada sona erdi.

https://eksisozluk.com/dunyanin-bir-imtihan-oldugunu-anlamayan-ateist--5112384

KISSADAN HİSSE

Peygamberler çok geldi, değişikliklerle kafamızı karıştırdılar diye düşünüyor olabilirsiniz. Ancak Allah Teâlâ kullarını kararsızlıkla idare etmez.

Ey bülbül!

Sen bahar müjdeni şakı,

Bırak kötü haberi baykuş okusun.

Sâdi-Şirâzi-Gülistan

NOT YERİNE

Sitemiz önceki faal durumdaki hızını kaybetmiş gibi görünse de, bazı zamanlarda yazı eklemeleri yapılmaktadır. Ek yazılar genellikle önceki kayıtların altına ilave edilmektedir. Bu şekilde karî/ okuyucuda nisyanın önüne geçilmesi düşünülmektedir. Her gün yeni bir şey bulacağım hırsı ile saldırganlaştığımız hissiyatımız karşısında, hayatımız hiç de o kadar hızlı değişim geçirmediği ve tüketme sendromundan kurtulmamız gerektiğini salık veriyoruz.

Biliyoruz yaşayamıyoruz.

Doğruyu duyuyoruz, kendimize dahi söylemekten kaçınıyoruz.

Gülmeyi çok seviyoruz, ancak ağlamak hiç istemiyoruz.

Öyle ki insan olmaktan kaçtığımızı, -haddimizi aşmış- ağımıza düşen insanlara hükmetme/yönlendirme arzusuna kapılmış, -kendimizce doğru- yanlış fikirlerimizi yaymaya çalışıyoruz. Hakikatte dünya hayatının en başarılı olduğu son nokta **"ölümle buluşması"** olduğu halde ölmeyecekmiş gibi hırçın ve kaprislerin kör kuyusunda, yıldırımlar çakan mitolojik tanrılar gibi, yeryüzünün fesadına neden mi oluyoruz?

Takip ettiğimiz biriside varsa onu, bir art niyet taşır gibi, bir görevli/ istihbaratçı edasıyla -okuduğunun bir çoğunu da anlamadan- mal bulmuş mağribi gibi takip etmekle gururlanıyoruz. Hele birde düşerse -her yükselen düşecektir- dilenciye vermeye utandığımız kuruş para gibi çöplüğe atıyoruz.

"Hani" ideal, sevgi, aşk hikâyeleri. Martaval mı?

Yoksa, bizler Allah Teâlâ'nın buyurduğu üzere, yalnızca kendimizi sevmekten başka bir şey yapamayacak kadar zalim mi oluyoruz?

Yine gerçek yüzümüzü fark ettiğimiz de **"bir el bize uzanır mı?"** umuduyla beklentilerimizle yorulurken, içimizle yalnızlaşıp, çocuklaşıyor muyuz?

Kimden, neyden kaçıyoruz?

Eğer insan, kendine sakınılacak bir unsur seçseydi, belki ilk olarak "benliği"nin olacağını bilmesi için, kaç defa kelam ve hurûf dizeleri görmesi gerekiyor?

Sonuçta **"çok şükür öleceğiz"** diyen şairin umudu ve gerçeğimizle, yokluk ve varlığın ince çizgisinde Allah Teâlâ'ya kul olma şerefini kaybetmeden **"iyiler"** arasında anılmayı arzu etmekle **"vefa"** yı bir daha gözden geçirmemiz dileğimle…

İhramcızâde İsmail Hakkı

BÜLBÜL'den

Bilir misin seher bülbülü bana ne dedi:

Sen nasıl adamsın, aşktan habersizsin.

Deve, Arap'ın şarkısıyla coşup oynarken,

Sende neşe yok, yoksa tabiatı eğri misin?

*

Koruda rüzgar esince ılgın ağaçlan sallanır,

Bir tek sert taşlar ağırlığından hareket etmez.

Gördüğün her şey Allah'ı zikirle coşar,

Bu sözü anlamak için mana kulağı gerekir.

*

Allah'ı anan yalnız güle konmuş bülbül değildir,

Her bir diken Allah'ı tesbih için ortak bir dildir.

**

Bülbüllerde vefa arayayım deme sakın!

Çünkü her ân başka bir gül için öterler

**

Ey seher bülbülü!

Sen aşkı, bir kelebekten öğren,

O yanarak can verdi de hiç ses etmedi.

Halbuki bu yolda olanlar, onu istemesini bilmiyorlar,

Gerçekten haberi olanlarsa sırlarıyla kayboldular.

Zira onlardan geriye hiçbir haber gelmedi.

Ey hayalden, kıyastan, zan ve tahminden,

vehimden duyduklarımız

Ve okuduklarımızdan çok daha yüce olan Allah'ım!

Meclis bitti, ömür tükendi.

Oysa biz, vasıflarını anlatmakta henüz yolun başındayız.

**

Kargayla aynı kafese konan bülbülün

Dili tutulmuşsa, bu işe şaşmamalı.

Hünerli kişi terbiyesizlerden

Eziyet görmüşse gönlü incinmesin,

Sıradan bir taş, altın kaseyi kırabilir.

Kimse buna üzülmesin,

Çünkü bu halde ne taşın değeri artar,

Ne de altının kıymeti azalır.

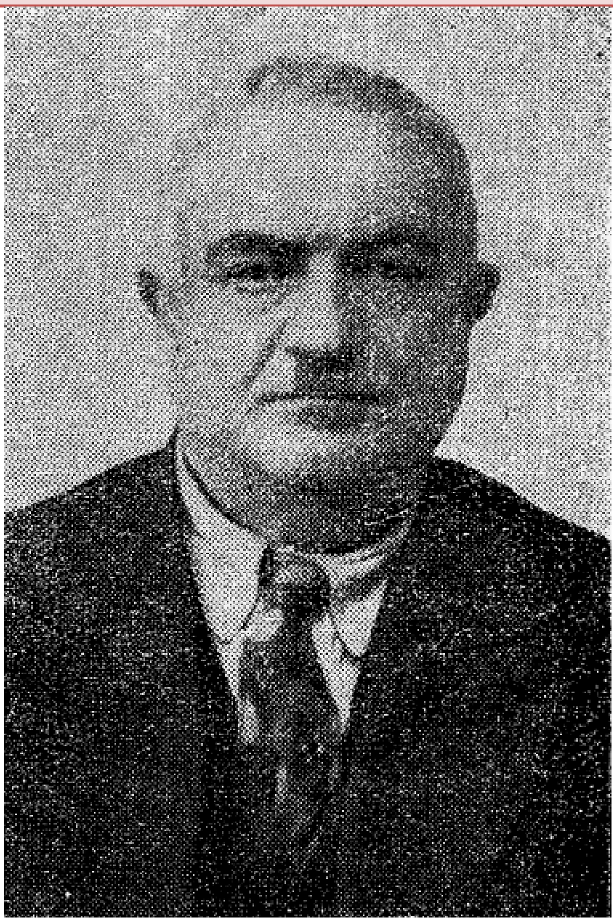
**

Ey bülbül!

Sen bahar müjdeni şakı,

Bırak kötü haberi baykuş okusun.

ESKİ RUBÂİLERİM -Muhyiddin Raif Yengin

Bir bahrdeyim tasavvurî müşkildir;

Garkâbeleri ka'rına der sahildir.

İhyayı maânî ederim ben sessiz;

Muhyi! demim î'câz-i-Mesîh-i-dildîr.

**

«Hafız» dan

Sordum güle: «cürmün nedir ey gül söyle.

Nıçün seni suzân ediyorlar böyle?»

Gül gülşen-i-hestîde dedi «cürmüm bu:

Bir gün yanılıp gülmüş idim bir şöyle!»

**

Hestî: f. Varlık. Var olma. Mevcudiyet

Kaynak: Muhyiddin Raif Yengin, Eski Rubâilerim, Cumhuriyet Matbaası-1946, İstanbul

HALLÂC'IN ŞİİRİ

حلاج

لبّيكَ لبّيكَ يا سرّي و نجوائــي لبّيك لبّيك يا قصدي و معنائي"

Ey Sırrım,

Emrindeyim, buyurun demez miyim!

Ey gizliliğimdeki nefesim [fısıltım]

Emredersin, emrine âmedeyim,

Ey Gayem ve içimdeki ma'nam

أدعوك بلْ أنت تدعوني إليك فهلْ ناديتُ إيّاك أم ناجيتَ إيّائــي

Çağıran ben miyim, yoksa sen misin?

Benden çıkan bu feryâd, yoksa senden mi çıkıyor,?

يا عين عين وجودي يا مدى هممي يا منطقي و عباراتي و إيمائي

Ey aslımın aslı, ey gayemdeki son nokta!

Ey sözüm ve işaretim her konuşmam olanım!

يا كلّ كلّي يا سمعي و يا بصري يا جملتي و تباعيضي و أجزائي

Ey küll-i küll,

Ey kulağım, ey gözüm

Ey bütünüm, parçalarım ve cüzlerim

يا كلّ كـلّي و كلّ الكـلّ ملتبس و كل كـلّك ملبوس بمعنائــي

Ey bütünlüğümün bütünü,

Ey bütünüm, bendeki mânan ise bütünlüğünle örtülüdür,

يا من به عُلقَتْ روحي فقد تلفت وجدا فصرتَ رهينا تحت أهوائي

Ey ruhumun bağlı olduğu, cezbenle perişan durumdayım

Sevdân altında rehîn bulunuyorum!

أبكي على شجني من فرقتي وطني طوعاً و يسعدني بالنوح أعدائي

Figanlarım yükselip düşmanlarımı sevindirse de,

Asıl vatanımdan ayrılışın endişesiyle ağlıyorum

أدنو فيبعدني خوف فيقلقنـي شوق تمكّن في مكنون أحشائي

Yaklaştıkça korku uzaklaşır, fakat ben endişeleniyorum

Damarlarımdaki şevk titretirken gövdemi

فكيف أصنع في حبّ كَلِفْتُ به مولاي قد ملّ من سقمي أطبّائي

Ey Mevlâm

Dostum nasıl oldu da elinden aşkına tutuldum,

Tabib bu derdin dilinden anlamıyor

قالوا تداوَ به منه فقلت لهم يا قوم هل يتداوى الداء بالدائي

Dediler :Ondan derman istesene

Onlara dedim: Ey Kavim, derdin, dermanı derdim olur..

حبّي لمولاي أضناني و أسقمني فكيف أشكو إلى مولاي مولائي

Muhabbetim Mevlâyadır. Dertlerle beni eritir

Nasıl Mevlâmı Mevlâya şikâyet edeyim?

آني لأرمقه و القلب يعرفـه فما يترجم عنه غير ايمائــي

Bil ki, göz tam göremezse de kalb O'nu tanıyor,

Anlatmak için imâdan başka yol/söz kalmadı:

يا ويحَ روحي من روحي فوا أسفي عليَّ منّي فإنّي اصل بلوائــي

Eyvâh, rûhum rûhumda perişân, kederli

Esef ederim ki, bende bu derde benden gayrı sebep yoktur

كانّني غَرق تبدو أناملـه تَغوثّاً و هو في بحر من الماء

O, sonsuzluğunun denizinde

Ben ise, yüzeyde parmaklarıyla çırpınıp yardım dilenenim

وليس يَعْلَم ما لاقيت من احدٍ إلا الذي حلَّ منّي في سويدائي

Bendeki kayıtsızlığı bilen olmadı,

ancak bende buna bir siyahlık ayırılık nedeniydi.

ذاك العليم بما لاقيت من دنفٍ و في مشيئَتِه موتي و إحيائــي

Hayatımı ve ölümümdeki arzuya kayıtsızlığımı delilik [iyileşmeyen hastalık] bildiler
يا غاية السؤل و المأمول يا سكني يا عيش روحي يا ديني و دنيائي

Ey gayeme sürükleyenim, ümidim duruşum hayatım, ruhum, dinim ve dünyamsın
قُلْ لي فَدَيْتُكَ يا سمعي و يا بصري لِمْ ذا اللجاجة في بُعدي و إقصائي

Bana dedin ki, Seni kendime fedâ ettim?

Ey duyuşum, ey görüşüm uzaklığımla dahil herşeyimle karışmış değil miyim ki?
" إن كنتَ بالغيب عن عينيَّ مُحْتَجِباً فالقلب يرعاك في الأبعاد و النائي

Eğer Sen gözlerimden gizlenirsen, kalb de uzak kalsa, kötü haberimi duyacaksın.

الحلاج

Kaynak: http://www.goodreads.com/quotes/602922

aaa

AHBARUL HALLAC MASSİGNON

ANNEMARİE SCHİMMEL HALLAC KURTARIN BENİ TANRI DAN

LA PASSİON DC HALLAJ; MARTYR MYSTİGUE DE L'ISLAM (HALLAC-IN TUTKUSU; MİSTİK İSLAM ŞEHİDİ.)

La Passion dc Hallaj; martyr mystigue de l'Islam (Hallac-ın Tutkusu; Mistik İslam Şehidi. Orjinal

HALLACİ MANSUR

HALLACİ MANSUR VE ESERİ YAŞAR NURİ OZTURK

HALLAJ TAWASİN

IBN ARABİ SERH HALLAJ TAWASİN ARABİC

TÂHİRÜL MEVLEVÎNİN HALLÂC İ MANSÛRA DÂİR BİR RİSÂLESİ

TAVASİN ENEL HAK HALLAC İ MANSUR

SEYHİ ZINDIK HALLAC

BEGÜM İSMİNDE BİLİNMEYEN ÖZELLİK

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin soyundan gelen sâdât'tan olan hanımlara da Iğdır gibi Anadolu'nun bazı bölgelerinde ve Azerbaycan'da **"Begüm "** denilmektedir. Sh: 6

Kaynak: Ahmet Rıf'at, Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibuleşrâflar, DEVHATÜ'N-NUKABÂ, Hazırlayanlar: Doç. Dr. Hasan YÜKSEL M. Fatih KOKSAL, Sivas 1998

KIZILBAŞ DEMENİN KÖKENİ

Zaman zaman terkedilmiş olsa da Abbasîler'den itibaren seyyid ve şerifleri, toplumun diğer bireylerinden ayıran belirgin özellik, giyinmiş oldukları elbisenin veya takınmış oldukları sarığın renginin çoğunlukla yeşil olmasıdır. [Mekke-i Mükerreme Emirleri, **s.6.]Buna mukabil Abbasîler'in rengi siyahtır. Bundan dolayı edebî metinlerde siyahı ifade etmek için Abbasîler'in bayraklarının siyah renkli oluşundan telmihen** "Abbasî alem" **ve sarıklarının siyah olmasından da "Abbasî imâme" deyimleri üretilmiştir.** Fakat Anadolu'da Hz. Hasan aleyhisselâm soyundan gelenlerin kırmızı rengi kendilerine 'alamet olarak aldıkları, yukarıdaki Saltuknâme'den yapılan alıntıdan anlaşılmaktadır.[Saltuknâme'de..., **s.126.]**Anadolu'da Hz. Ali kerrema'llâhu vechehû ve radıya'llâhu anhe nisbeten kendilerine Alevî denilen kitleye "Kızılbaş" denilmesinin nedeni bu tarihi zeminde aranabilir.**Osmanlılarda Mekke emiri, şerife gönderilen nâmelerin, keselerin, hil'atlerin ve havranîlerin yeşil renkli olduğu ve hatta, yeşil renkte olmasına itina edildiği anlaşılmaktadır.** [**Mekke-i Mükerreme Emirleri,** s.**6,** dipnot: 2.]

Kaynak: Ahmet Rıf'at, Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibuleşrâflar, DEVHATÜ'N-NUKABÂ, Hazırlayanlar: Doç. Dr. Hasan YÜKSEL M. Fatih KOKSAL, Sivas 1998

SEYYİDLERİN SIRLARI

Bulundukları toplumda kabul gören sâdâta birçok keramet ve olağan üstünlükler de atfedilir.

"Hakiki seyyidin üstüne sinek konmaz"

veya

"Seyyidler evliya kılıcı gibidir, üstüne basmadıkça kesmez"

gibi sözler de seyyidlere isnad edilen özellikler arasındadır. Kendilerine duyulan ihtiram ile sâdâtın toplumsal barışta önemli rol oynadığı bilinmektedir. Örneğin, eskiden Güneydoğu Anadolu'da aşiretler arasındaki çatışmalar esnasında sâdât-ı kiram ellerindeki sancaklarını açıp çatışan taraflar arasına girip onları uzlaştırıyor, karşılığında da belli bir meta veya para alıyorlardı. Hatta 1960'lara kadar Urfa, Mardin, Batman, Siirt ve Hakkari gibi illerde sâdât-ı kirâmın bu işlevi sürmekte idi.. sh:9

Ebussuud Efendi'den bir hayli sonra şeyhülislâmlık yapan Ali Efendi, "Sâdâttan olan Zeyd-i fakire zekât vermek câiz olur mu?" sorusuna, "Olmaz." cevabını vermekte ve Hz. Ali'nin soyundan gelen hiçbir Haşimî'ye de zekât düşmeyeceğini ilave etmektedir. Sh: 10

Kaynak: Ahmet Rıf'at, Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibuleşrâflar, DEVHATÜ'N-NUKABÂ, Hazırlayanlar: Doç. Dr. Hasan YÜKSEL M. Fatih KOKSAL, Sivas 1998

BÜLBÜL'ÜN ÖLÜMÜ

"Sevenler bilinmiyor,
"Sevmeyenler bahtıyâr!"
Ömer Seyfeddin

Bir ilkbahar gecesiydi... Ay doğdu.

Bahçedeki gölgeleri hep koğdu.

Karanlıklar sönerken

Mâvi, billur ve parlak

Bir aydınlık içinden

Meleklerden daha ak

Genç periler kaçtılar

Sanki yerden semâya...

Nurdan kanat açtılar

Yeni doğan bu aya...

Bir ilkbahar gecesiydi... Bülbül'ün

Son demiydi, hem Bülbül'ün, hem Gül'ün.

Ötmüştü o yüz gece,

Ağlamıştı durmadan,

Gözyaşları bitince

Kalbi durdu vurmadan.

Gül her sabah açardı;

Âşıkına acımaz,

Serçe Bey'e saçardı

Kokusunu yaramaz....

Bir ilkbahar gecesiydi... Tak dedi

Bülbül'cüğün canına aşk hasreti.

Başı döndü! Ötmekten

Kısılmıştı nefesi .

"O vefasız tünekten

"Gel, in!" diyen bir sesi

Duydu. Hemen atladı

Sevdiğinin yanına.

Gül kendini sakladı,

Girdi onun kanına..

Bir ilkbahar gecesiydi... Bülbül'cük,

Rûhu gayet büyük olan bu küçük

Âşık yine Gül'ünü

Görmeyince istedi

Ateşinin külünü

Dökmek ve bir "Ebedî

Hicran" denen ölüme

Kavuşarak kurtulmak...

"Dünyâ kalsın Gül'üme!"

Dedi, sükûn bularak.

Bir ilkbahar gecesiydi. .. Ararken

Gördü Bülbül, Gül yerinde bir diken.

Gitti kondu üstüne,

Yüreğini sapladı;

Battı diken ödüne.

Sıcak kanı kapladı

Yapraklara saklanmış

Hain Gül'ü ansızın;

Benzetti çok utanmış

Yanağına bir kızın....

Bir ilkbahar gecesiydi... Gül soldu.

Onu tâli' denen bir sert el yoldu.

Sabahleyin yerdeki

Yaprak yaprak na'şına

Konan çapkın ve zekî

Serçe uçtu başına,

Ölen sâdık Bülbül'ün

Sevmek onca bir sırdı;

Âşıkına bu Gül'ün

Baktı, baktı, şaşırdı!

Yeni Mecmû'a, c. I., nu. 3, 26 Temmuz, 1917.

Kaynak: ÖMER SEYFEDDIN'IN ŞİIRLERİ,Araştıran ve Hazırlayan: FEVZÎYE ABDULLAH TANSEL, 1972, ANKARA

DUÂ KAPISI

Aşağıdaki görüşler "Kim kapıyı çalar ve ısrar ederse içeri girer" mazmununa muhalif olduğu düşünülebilir. İsmâil Hakkı Bursevî kuddise sırruhu'l-âlî bunu şöyle açıklar. Burada dört i'tibâr vardır.

- Birincisi taleb ve matlûbdur ki, isteyen istediğini elde eder.

- İkincisi, taleb ve lâ-matlûbdur ki, taleb eden istediğini elde edemez. Nitekim Peygamberler (aleyhimüsselâm) bazı şeyler istediler, ancak herbirinde mücâb olmadılar. Zirâ hikmete muhalif idi.

- Üçüncüsü, lâ-taleb ve matlûbdur. Bunda bilâ-taleb maksada ulaşılır.

Meczûbların hali böyledir.

- Dördüncüsü lâ-taleb ve matlûbdur ki, insanların çoğu bu taifedendir. Zirâ sebebleri yerine getirmediklerinden dolayı muradları hasıl olmaz. Vesîletü'l-Merâm, vr. 47a

İşte buradan anlaşıldıki her duâ edip talepte bulunanın duâsına icâbet edilmez. Belki ekserîdir (çoğunluk), ancak küllî değildir. Mesalâ bir kişi Hakk'tan nübüvvet taleb etse, ancak ol mânâya uygun bir durumda olmasa, emr-i âdî üzere vücûdu hâricte muhaldir. Mümkindir demek yetmez, çünkü her mümkin olan nesnenin hâriçte meydana gelmesi gerekmez. Vesîletü'l-Merâm, vr. 47b

Kaynak: İsmail Hakkı Bursevi, Vesîletü'l-Merâm

BİR MÜRŞİDİ GÖRMEK HAKK'I GÖRMEKTEN EVLÂDIR

Ve ârif-i mezkûrun vücûdu kalîl olmakla vicdâna dek, seyyâh olmak lâzım geldi. Pes seyyâh olmak Hakk'ıtaleb için değildir. Zîrâ Hak dâimâ seninle biledir.

Ve sefer ve ikāmet bu hususta birdir. Belki Hakk'ıbulanıbulmak içindir. Zîrâ vâcid-i Hak bulunmadıkça mevcûd-i hakîkî bulunmaz. Onun için bir üstâd şâkirdine dedi ki;

> **"Yâ gulâm, bir kerre Bâyezîd'i görmek, bin kerre Hakk'ı görmekten evlâdır. Zîrâ Hakk'ıdâimâ görürsün velâkin bilmezsin."**

Var imdi bir bilire mukārin ol, tâ ki gördüğün zâtısana ta'rîf ede ve rü'yetin sahîh olduğu zuhûra gele. Pes padişâhı tebdîl-i câmede gören kimse padişâh idüğünü bilmeyicek; padişâhıgörmüş/5/ olmaz.

Ve buradandır ki bilkuvve ile bilfiil berâber değildir. Zîrâ kuvvede zuhûr yoktur. Nitekim bilfiil ile bilfiil dahi müsâvî olmaz. Zîrâ bilfiil pâdişâhı mutâlaa eden kimse, o idiğün bilmeyicek, bilfiil görmüş olmaz. Belki ol ru'yet ona bilkuvve gibi olur.

Nitekim a'mânın dâire-i başarı küşâde olsa dahi hatkesi görmeyicek, yine a'mâdır.

Bu sebebten mahal kifâyet etmedi. Belki mahalde nûr olmak dahi lâzım geldi. Ve bundan fehm olundu ki, insân-ı kâmil ve şeyh-i vâsıl müridin basîretine kehle'l-cevâhir gibi sürme-i tevhîd çeker. Ve kesrette vahdeti ona mutâlaa ettirir.

Kaynak: İsmail Hakkı Bursevi, Vesîletü'l-Merâm

ZİNANIN ZARARLARINDAN EN ÖNEMLİSİ VELÂYET NOKSANLIĞIDIR

İsmail Hakkı Bursevî kuddise sırruhu'l-âlî -Kitab-ı Netice

Ve bu takrîrâttan velâyet ve merâtib-i velâyet ve maânî-i redd ve kabûl ve emsâli ma'lûm oldu. **Zîrâ, ba'zı küsurlar ki bir şeyhden bir şeyhe intikâl ederler.** Eğer kasırdan kâmile ve kâmilden ekmele intikâl ise mahall-i kabûldedir ve eğer kâmilden nâkısa ise mâhall-i reddedir. Zîrâ, eğer kâmil onu redd ettiyse nâkisın kabûlüne i'tibâr yoktur. Şol cihetten ki kâmilin merdûdu kâmil-i âharın dahî merdûdu olıcak nâkıs onu ne veçhile islâh eder ki nakıs dahî bir kâmil elinden terbiye ve ıslâha muhtâcdır. İşte bu nâkıs taıîk-ı kâmilde olan nâkısdır ki tarîki netîcesi kemâldir, ve illâ bi-lâ-tarîk olan nâkısa aslâ i'tibâr yoktur ki, o makuleler nikâh-ı sahîhden gelmemişlerdir.

> Nikâh-ı tarîkat ise nikâh-ı şeriat gibi dürüst gerektir. Onun için veled-i zinâ dâire-i velâyete kadem basmaz.

> Zîrâ, asl-ı şeriat fâsid olıcak tarîkat onu ıslâh etmez. Bü sebebdendir ki, ehl-i velâyet kıllet üzerinedir. Zîrâ, ehl-i şerâit geçinenlerde muhâfaza-i nikâh az bulunur.

Ve bundan malûmoldu ki, usûl-i şeriatı olmayanın usûl-i hakikati dahî olmaz. Zîrâ, miyânında vesile vâki* olan tarîkat fâsiddir. Pes, netîce-i hakikate vusûle tarîkat lâzımdır ve tarîkat dahi şeriat üzerine mebnîdir. El-hâsıl ahkâm olmayan yerde hikem olmaz. Nitekim süt olmayıcak yağ bulunmaz.

Ve bu a'sârin hâli ziyâde tenezzüldedir ki, lisân ve kaleme gelmez.. Zîrâ, bir hatab pâyesinde kimseyi istihlâf ederler ki ilm-i hâlden bihaberdir, maa-hâzâ hatab değil belki şecere-i semere-i cebeliyye pâyesinde olsa bile hayr etmez. Şol sebebden ki, telkîha muhtâcdır, tâ ki şecere-i semere-i sehliyye ola ve herkes onun meyvesinden lezzet ala. îşte hilâfet bu şecere-i mülakkahanın sırrıdır. Pes, şol yerde ki aslından sırr telkîh olmaya, ol meyvede lezzet olmadığı gibi yaban ağacı hükmünde olan kimsenin dahî ne hâl ve hilâfeti ola. / El-hâsıl, şol ki gerçek halîfedir, şecere-i meyve-i lezîze gibi mükrem ve merğübdur, ve şol ki yalandan halîfedir, yaban ağacı gibi mühân ve menfûrdur.

Kaynak: İsmail Hakkı Bursevî, Kitab-ı Netice, hzl: Ali Namlı- İmdat Yavaş, sh: 436 Cilt 1, Sh:219

ARİFLER ÖMÜRLERİNİN SONUNDA KİTABİYATLA MEŞGUL OLURLAR

Ve şol ki Şeyh Bedreddîn'in Vâridât nâm kitâbında gelir:

(Dersle meşgül olduğun müddetçe Hakk'ı idrâkten uzaklaşırsın.]

Bu söz ilm-i hâlden ziyâdesine göredir, lâ-siyyemâ [özellikle] esnâ-i sülükte her yüzden terk-i şuğul [meşguliyet-işler] lâzımdır. Hattâ demişlerdir ki:

[İlâhı keşf, ancak Allah Subhanehû'ya tam teveccüh ve iftikâr ile ve kalbi bütün kevnî alâkalardan, şeklî ilim ve kurallardan boşaltmak ve arıtmakla meydana gelir.)

İmdi, levh-i dilden nakş-ı gayr mutlakan silinmedikçe nakş-ı İlâhî sabit olmaz. Ve **"Ârif-i billâha okumak ve yazmak lâzım değildir"** dedikleri esnâ-i sülûke ve emr-i zâyide göredir. **Ve şunlar ki müntehilerdir. evâhir[de] kitâbet ile mübtelâ olur ve kitabet onlara hicâb olmaz.** Zîrâ. mukaddem hicâbı hark etmişlerdir ve hayr-ı müteaddî ehli olup menâfı'-i süllâk için yazarlar, velâkin zamânlarında halkı sırlarından âgâh (459) etmezler, **belki şerlerinden havf ederler.** Zîrâ, ahâlî-i zamâne insâna kıyarlar, her kim olursa olsun. Zîrâ, enbiyâya taarruz olunduğu sûrette şâirler bi-tarîkı'l-evlâdır. Pes, netîce ilm-i hakikat ehlinin gayrıdan setr etmektir ki râhat ve nccât ve sırr-ı emânet ondadır. Ve demişlerdir ki: herkes hâmil-i emânet olmaz, belki kâmilü'd-diyâne olan hâmil olur. Pes, ifşâ-i râz edenin diyâneti nâkısdır ve kendi hâindir ve bu makule terk-i muhâfaza-i emânet eşrâtu's-sâatten ma'dûddur.

Kaynak: İsmail Hakkı Bursevî, hzl: Ali Namlı- İmdat Yavaş, Kitab-ı Netice, cilt:II, Sh: 403

SALÂT-I NEBÎ

ليلة السّبت الّذي هو أوّل شهر ربيع الأوّل من سنة ١١٣٧ ورد قبيل الصّباح قوله: ﴿اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النُّورِ الْمُبِينِ﴾ من قاله غشيَتْه الرّحمة. إلى هنا من المواهب الغيبيّة. والحمد لله ربّ العالمين.

[1137 senesi Rebîu'l-evvel ayının biri, Perşembe gecesi sabâhdan az önce şu söz vârid oldu: " 'Allâhım, apaçık bir nûr olan efendimiz Muhammed'e rahmet et.' Kim bunu söylerse rahmet onu kaplar." Sözün buraya kadar gaybî mevhibelerdendir. Hamd, âlemlerin Rabbi Allâh'a mahsûsdur]

İsmail Hakkı Bursevî, hzl: Ali Namlı- İmdat Yavaş, Kitab-ı Netice, cilt:II, sh: 436

NA'T-I ŞERÎF

جمالك نور الله — كلامك نطق الله
يا إمام رسل الله — يا سراج عرش الله
حي حي لا إله إلا الله — محمّد رسول الله
يا أشرف خلق الله — يا أكمل فضل الله
يا أعظم عند الله — يا أعلم حكم الله
يا شفيع عبد الله — يا مطيع أمر الله
يا حبيب ذات الله — يا حفيظ شرع الله
يا جامع فيض الله — يا كاشف سرّ الله
يا ناصر دين الله — يا خاتم رسل الله
حي حي لا إله إلا الله — محمّد رسول الله

İsmail Hakkı Bursevî, hzl: Ali Namlı- İmdat Yavaş, Kitab-ı Netice, cilt:II, sh:442

HANİ

169

Hani beni dam köşesinden çağırmıştın; hani selâm yerine başınla bir işaret etmiştin bana; onun hakkı için;

Hani gitmiyorum diye kemerini çözmüştün, hani Ay da benim gibi kemerine aşağılık bir kul, bir köle kesilmişti; onun hakkı için;

2340. Hani haberin ulaşınca öylesine hayallere düşmüştüm ki hayaller kuran gönüle bile gelmez onlar; onun hakkı için;

Hani süpürgeciye süpür şu evi demiştin; ulular ne vakte dek böyle pis kokacak bu ev? Onun hakkı için;

Hani dudağını ısırmıştın da al kadehi, iç, olgun-ham sözlerini bırak demek istemiştin, onun hakkı için;

Hani seni görmüştüm de kalem elimden düşmüştü; aşkın eliyle muradıma erişmediğimi sana yazmıya girişecektim artık; onun hakkı için;

Hani o dilediğin, istediğin hüthüde, şu tuzaktan kurtar canını diye kötü sanılar göndermiştin; onun hakkı için;

Hani rintler vardır, Oruç ayında, gün ortası, halka karşı, halkın önünde şarab içerler; o rintlerin hakkı için;

Onlar, binlerce şişe kırarlar a bir türlü oruçları bozulmaz; çünkü o kadehi aşk şişecisi yapmıştır.

* Oruç ayında, Yahudicesine geceleri şarab içme; Muhammed'in meclisine gel de gündüzün iç, gündüzün.

Hani ben söz söylerken sen, a sâf gönüllü, gemi kas artık diye gülmiye koyulmuştun, gülmüştün de gülmüştün.

Ben de demiştim ki: Mademki benim ağzımı dikmiyorsun, tamamiyle dost olmıyanın kulaklarını tıka.

2350. Hani kanım sana helâldir ya; onun hakkı için sözlerimi haram et düşmana, haram et de duymasın.

Hayalim, Tebrizli Şemsle buluşmak, ona hallerimi anlatmak için binlerce şaşılacak şekiller görür durur.

Divân-ı Kebir, c.III, sh:243

175

Gizlice burdaysan gene öyle olsan; hani bir kere bir iş etmiştin, gene o işi yapar mısın?

Hani beni dün, bağrına basmış, sıkmıştın; gel a şekerkamışı dengi, hele öyle sar, öyle sık beni.

Hani dün, kapımı, damımı kırmıştın; bugün de gir içeriye kapıdan, gene öyle yap.

Bu kulunun, bu kölenin canının tâ içine girmiş de bir iştir, etmiştin, canıma işlemişti benim; gözümün önünde de o işi işle, gitme gözümün önünden benim.

A Ay, dün ne de güzel cilvelenmiştin; nazı bırak, ondan da daha hoş cilvelen.

Divân-ı Kebir, c.VI, sh:264

69

Sözü, anlamayan aşağılık kişilerden korkuyor da açık söylemiyorsan anlayışlı, ileri fikirli kişilere söylenecek sözü aşağılık kişilere söylenen sözler arasına kat da öyle söyle.

Bundan da korkuyorsan yeşillikteki kuş gibi soluktan soluğa, elifsiz, lâmsız bir nağme tuttur da öyle söyle.

Hani düşünce gibi., bir sen bilirsin, bir de içen bilir; onun gibi noktasız, metsiz, idgamsız söz söyle.

Divân-ı Kebir, c.VII, sh:377

58

Kötülüklerden söze getirdiğim şeyler var ya, bu kötülükleri yapandan maksadım; hem kendim, hep benliğim, varlığım., çünkü dünyâda benlik-varlık gibi bir zehir görmedim.

Birine işaret ettiysem ululuk, olgunluk ıssı, lûtuflarda-ihsanlarda bulunan Tanrı'ya and olsun ki maksadım o değil.

8590 . Kendimden geçmemişim, başkasıyla nasıl uğraşabilirim? Kendimden geçmişim dersem bu, bir kuruntudan, bir zandan ibaret olur.

Bir kapalı söz söylesem birçok anlama çekilir., birisinin kusurunu, noksânını söylemeyi kastedersem ne er olurum ben, ne kadın.

A sırlara mahrem er, hakkımda iyi bir zan beslemeni, bana, benim sevgime inanmanı istiyorum senden.

Kendi canıma düşmanım, feryadım kendimden... Kendi varlığımı odun yakar gibi yakmak istiyorum ben.

Dostumu binlerce kez adıyla-sanıyla apaçık, yahut gizlice, riyasız olarak övmüşüm.

Yüz kere açık, gizli onunla övünmüşüm; iki gözüm gibi aziz bilmişim onu.

Böylesine bir dostum aybını söylersem maksadım, kendi aybımı söylemektir; çünkü bedenimdeki Ay, gene kendi bulutumla örtülüyor.

Tut ki bir huyunu kınamışım onun; bunu dostluğa ver; hileye, hıyânete değil.

Ben kendi varlığıma, benliğime derim ki: Kendini Tanrı ışığımı sandın? öyle bile olsan yok ol; yok ol da yoklukla sınan.

A benliğim-varlığım, tümden Tanrısını bile olsan yok ol; çünkü hep kendini görüyorsun; kendini gören gözü çıkar, at.

8600. Ulular ulusu Şemseddîn'i översem bil ki güzel huyları övüp durma-dayım.

Divân-ı Kebir, c.VII, sh:645

Kaynak: MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN- DÎVÂN-I KEBÎR, Hazırlayan: Abdülbâkiy GÖLPINARLI, Kültür Bakanlığı, 1992, Ankara

VEFÂ HAKKI

Mutluysa, paylaş.

Yandıysa..

Vefa Hakkın olsun.

Nazar–ı, kaderi mi?

Bellili mi?.

Vârı, kaybolsun.

Onları neydi?

dersen

Var mıydı?

Varmışlar, yokmuşlar

Tükenmişi de

sırıta sırıta benlik yumağımız,

sevgisi kısa

Yanışı kibrit kadar..

Kurtu dağda kalsın

uluması

Yağmurlansın.

…

Suyunu versene ey kuyu!

…..

Yusuf'umu kaybettim.

Yusuf'suz kuyu

Dolsa içi, içseler suyu

Gamda değil, kurusun

Herşey Hakk'ın

Vefa hakkı mı?

Hakkın olsun.

İhramcızâde İsmail Hakkı

YAMAN AYRILIK

12

Ey Yusuf, sonucu şu gözleri görmiyen Yakub'a gel. Ey gizlenmiş İsâ, şu gök kubbenin üstünde bir görün,

180. Ayrılıktan günüm karardı. Gönlüm yay gibiydi, kıla döndü.

Yoksul Yakup ihtiyarladı, ey genç Yusuf, gel.

* Ey İmranoğlu Mûsa, sana gönlümde ne Turusînâ'iar var. Öküz Tanrılık etmede ,gel artık Tûrusînâ'dan.

* Benzim safran gibi sarardı, boynum büküldü, çenge döndü. Beden mezarında daraldım, sıkıldım, gel ey genişlik, ferahlık veren can.

* Muhammed'i gözleyen gözüm gamınla, müştakım sana diyor; «Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik» âyetinin sırrı, o dağınık saçlardan yüzünü göster, gel.

Güneş sana karşı sanki akşam kızıllığı, ey padişahlardan bile öndülü kapan er, ey Tanrı'yla bakan, Tanrı'yla gören göz, ey her şeyi biten gönül, gel.

Bütün canlar, sanâ karşı sanki beden, sense cansın.

Cansız beden neye yarar?

Çoktandır gönül verdim sana, gel ey sevgili de canımı da vereyim gitsin.

Gönlümü aldığın günden beri can ekinim biçildi gitti; sonucu dert sensin, git; sonucu derman sensin, gel.

Ey sevgili, ilâcım da sensin, çarem de sen, yüz parça olmuş gönlümün ışığı da sen; çaresiz gönlümde senden gayri ne varsa yok oldu, gel.

Senin kadrini bilmedim de felek, inadına, var diyor, okla gönlünü vur başını taşlara; gel.

* Ey mertebesi, «Aralarında iki ok atımı kadar yer kaldı» âyetiyle bildirilen ,ey o yücelik devletine sahib olan; ey padişahım, kimsecik mahrem olamaz sana, «Belki de daha yakın» makamından gel.

190. Ey ay gibi güzel padişah, ey yüzlerce güzelden güzel, ey su, ey ateş, gel.

Gel ey inci, gel ey deniz.

* Ey kendisine canımın kul, köle olduğu Şemseddin, ey Rûh-ul Emin, Tebriz, senin yüceliğin yüzünden oturmaklaı arşa döndü, Mescid-i Aksâ'dan gel.

Divan-ı Kebîr, c. I

19

Öyleyse Allah aşkına olsun, Allah aşkına sevgilinin nazını çek; çünkü sevgilinin nazı yüzbin batman helvadan da iyidir, tatlıdır.

Ayrılık nedir, görmedin, Tanrı da göstermesin sana; bir duadır bu ki bundan daha iyi dua olamaz.

Divan-ı Kebîr, c. III, sh: 78

29

Öylesine birine âşıkım ki kulağımdan tutmuş, çekip sürümede beni.. Bütün bedenim sanki bir kalkan; her yanıma oklar gelip vurmada.

Şu gürültünün içindeyim, belâlara uğramışım ama şükür denizine dalmış-gitmişim... yolculuğa tutsak olmuşum ama yerimin-yurdumun kokusuyla terü tâzeyim.

Sevgiliyle buluşmuştum, güzelliğine dalmıştım., kazâ, bir olmayacak yazıdır, okudu, düzenlerle ayrılık koydu araya.

Bedenimde bir damar oynayıverse de a benim çene topağı tatlı mı, tatlı padişahım; yurduma doğru uçarak koşsam.

Her solukta duyulan o güzel kokusu, o kulağımı çekmek isteyişi, o benim selvimin, yaseminimin sâkıysi, bir akar su yaptı beni.

Ya'kub'a yoldaş oldum; o güzele fitne kesildim... can Yûsufu lütfetti de gömleğini armağan gönderdi.

Divan-ı Kebîr, c. VII, sh:203

KELÂM

Abdülaziz Debbağ- Kitab'ül İbriz

Cenâb-ı Hakk'ın Kelâmının bir takım özellikleri daha vardır ki onlar vasıtasıyla daha iyi bilinmiş olur:

a) Allah Kelâmı beşer gücünün üstünde ve ötesindedir. Sonradan meydana gelen her sözden kesinlikle ayrılır. Çünkü İlâhî söz, Allah'ın her varlığı kapsayan ilmine, kaza ve hükmüne uygunluk ve uyum içindedir. Allah'ın her şeyi kapsayan ilmi, her şeye nüfuz edebilen kazası vardır. Sonradan olan varlıklarıma kapsayıcı ilimleri, nüfuz edici kazaları yoktur. Sonradan olan varlık kendi ilmine -ki bu ilim de sonradan olmadır ve âciz hükmüne uygunluk ve uyum içinde konuşabilir. Bunun ötesinde ve üstünde bir yetkisi yoktur.

b) **Allah Kelâmında, başkasında bulunmayan bir nefes vardır.Çünkü söz, zatın ahvaline uyar.** Öncesiz olanın sözü çıkınca beraberinde İlâhî satvet, Rabbani izzet de çıkar. Bu bakımdan İlâhî sözde va'd ile vaîd; müjde ile korkutmak birbirine meczedilmiştir.

Cenâb-ı Hakk izzet sarayından konuşur:Konuşur çünkü mülk Onun mülküdür, ülkeler Onun ülkesidir, kullar Onun kuludur. Yeryüzü Onun toprağıdır, gök O'nun göğüdür, yaratıklar O'nun yaratıklarıdır. Bütün bunlarda onunla çekişen, sürtüşen, tartışan kimse olamaz. Kendisi kendi mülkünde yeterlidir. Dilediği gibi konuşur, istediği gibi hükmeder.

Başkasının sözüne gelince, onda korku belirtisi vardır. Çünkü onu bir an için mukarriblerin en yücesi olarak farzedelim, yine de içi Allah korkusuyla doludur. Ama Allah Teâlâ hiç kimseden korkmaz, O yegâne güç sahibidir. Sözü de güçlü ve azizdir.

c) Öncesi olmayan Kelâm, sonradan meydana gelen harflerden sıyrılıp sadece mânâları kaldığında, görürsün ki o manâlar sair halk ile konuşur ve bu durumda geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek zaman arasında hiçbir fark kalmaz. Çünkü Allah Kelâmının mânâsı öncesizdir, onda zaman tertibi diye bir şey yoktur, bölünme, kısımlaşma da yoktur. O bir bütündür.

> Allah kimin basiretini açarsa, o öncesi olmayan mânâya bakar, sonu olmadığını görür.
> Sonra da harflere bakar, içinde öncesi olmayan mânâların gizlendiği bir suret olarak görür.

Suret ara yerden kalkınca, artık sonu olmayan mânâlarla karşı karşıya kalır ki bu Kur'ân'ın bâtını (içyüzü) dır. Sûrete baktığında onu iki kapak arasında toplanmış bulur. Bu ise Kur'ân'ın zahiri (dış görünüşü) dir. Kuran okumayı kesip sustuğunda, öncesiz olan mânâları lâfızların gölgesinde bekleştiğini görür. **Basireti açık bulunan kimseye bunlar kapalı kalmaz; nasıl ki duyabilen şeyler göz ve diğer organlarla görülüp hissediliyorsa...**

d) Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin kendi sözüyle Allah sözü arasında yapmış olduğu temyiz ölçüsü vardır. Allah Kelâmını yazmalarını emrederken başkasının sözlerini yazmayı men'etmişti. Allah kelâmından gayrı yazılanların silinmesini

hatırlatmıştı. (Allah Kelâmı iyice bellendikten sonra hadîslerin yazılmasına izin verilmişti). Sahabenin Peygamberden duyup da yazdığı kudsî hadîsler de, Resûlüllah'ın sözlerinden sayılır, Allah Kelâmı değildir. Nitekim bu hadîslerde yukarıda belirttiğimiz özellikler yoktur.

> Ümmi Şeyh Abdülaziz Debbağ Hazretleri buna yakın başka şeyler de anlattı, biz onun mübarek sözlerinden yararlanabildiklerimizi ve onun birtakım işaretlerini tesbit edip nakletmeye çalıştık. Şeyhimizin Kur'ân'ın özellikleri hakkında buyurduklarına yakın bir ifâdeyi Kaadı Ebûbekir el-Bakıllânî, İntişar adlı eserinde kullanmış, Kur'ân'ın icazını anlatmaya kapı açmıştır.

Sh: 124-126

RUHLARIN DİLİ SÜRYANİCE

— **Şüphesiz ki Süryanice dil, ruhların dilidir.** Divan ehlinden olan velîler de bu dil ile birbiriyle konuşurlar. [Rical-i Gayb erenleri bu dili konuşurlar.] Çünkü bu dilin özelliği şudur: **Az kelimeyle çok mânâ anlatmak.. Başka dillerde bu mümkün değildir.**

Bunun üzerine sordum:

— **Efendim, dedim, bu hususta Arapça, Süryanice'ye ulaşamaz mı?**

Cevap verdi:

— **Hayır, Kur'ân-ı Azîz'den başka hiçbir dil ona bu özellikte ulaşamaz. Ancak Süryanice'de olan mânâlar Arapça kelimelerle toplanıp bir araya getirilince daha tatlı ve güzel oluyor. Allah daha iyisini bilir..**

Yine Şeyhimden işittim, buyurdu ki:

— Diğer bütün diller Süryanice'ye nisbetle çok kelimeyle ifâde edilir. Çünkü ondan başka olan diller kelimelerden meydana gelir, hece harflerinden değil. Süryanice ise hece harflerinden meydana gelir. Bu bakımdan her hece ayrı bir mânâ ifâde eder. Bir hece ikinci bir heceyle birleştiğinde daha geniş mânâ ifâde eder, başlıca söz meydana gelir. Böylece Süryanice'de hangi harf hangi mânâya konulmuştur, bilinirse, o zaman Süryanice dilini anlamak kolaylaşır.

Bu dilde büyük bir ilim vardır ki Cenâb-ı Hak onu, insanlara rahmet olsun diye gizlemiş, perde ardında tutmuştur. Tâ ki kendi zatlarında bulunan karanlıkla birlikte bunun hikmetini bilmesinler ve helâka gitmesinler.. Cenâb-ı Hak'tan selâmet dileriz. Allah daha iyisini bilir..

SÜRYANİCE DİL

Şeyhim Allah kendisinden razı olsun, yine bu dile temas ederek buyurdu ki:

— Doğrusu **Süryanice dil, su nasıl ağacın her tarafına sirayet ederse, o da bütün dillere öylece sirayet etmiştir.** Çünkü hece harfleri her kelimede bütün dillerde ne kadar varsa, hepsi

de Süryanice'de açıklanmış ve her birine has mânâları konulmuştur. Nitekim bu hususa işaret edilmişti.

Buna bir örnek verecek olursak, **Ahmed ismi**ni [احمد] gösterebiliriz: Bu Arapçada özel isim olarak kullanıldığında onunla adlandırılan şahsa delâlet eder. Süryanice'de ise başındaki meftuh [a-e sesi] olan **hemze** ayrı bir mânâya, sakin olan **Hâ** harfi başka bir mânâya, meftuh olan **Mim** de ayrı bir mânâya, **Dal** harfi ötre okunursa ayrı bir mânâya, meftuh olursa daha başka bir mânâya delâlet eder..

Muhammed [محمد] ismi de böyle: Arapçada, kendisiyle adlandırılan şahsa delâlet eder. Süryanicede ise Mim bir mânâya, Hâ başka bir mânâya, Mim (şeddeli olan) bir mânâya, sonundaki Dal da ayrı bir mânâya delâlet eder. Bunun gibi Zeyd, Ömer, adam, kadın ve başka kelimeler de böyle..

Süryanicede her hece harfi özel bir mânâya delâlet eder. Diğer dillerin de kendine göre birtakım özellikleri vardır. Meselâ: Baraklit/Faraklit kelimesi İbranicede, Hz. Rasûlu'llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin özel ismidir. Süryanicede ise, başındaki Hemze bir mânâya, sakin olan Lâm ayrı bir mânâya delâlet etmektedir.

Böylece diyebiliriz ki Süryanice bütün dillerin aslıdır. Diğer diller ondan alınmadır. Yâni sonra onlarla bağlantılıdır. Bunun sebebi, insan oğullarını kapsayan cehalettir. Çünkü Süryanicenin konulmasının dayanağı ve onunla konuşmanın aslı, içinde cehalet bulunmayan saf ma'rifettir. O kadar ki konuşanlar yanında henüz Süryaniceyi konuşmadan önce onun mânâları bilinmiş oluyor.

Dinleyenin zihninde hazır olan mânâlara bir işaret kâfi gelmektedir. Böylece bu dilde Allah dostları mânâlara hece harfleriyle işarette bulunmak üzerinde görüş birliğine vardılar. Çünkü onların maksadı, daha çok mânâlara dalmaktır, mânâlara delâlet eden kelimelere değil.

Eğer harfsiz ve kelimesiz mânâları kavramak ve anlamak mümkün olsaydı, harf ve kelimeleri getirmeyeceklerdi. Bu bakımdan Süryanice ile ancak büyük keşif sahipleri konuşabiliyor. Bunları bilen ve idrâk eden ölçüde yaratılan ruhlarla, ma'rifet üzerine yaratılan melekler bu dil ile konuşurlar. Onların bu dil ile konuştuğuna bakacak olsan, bir harf veya iki harf ile işarette bulunduklarını görürsün; ya da bir iki kelimeyle buna kapı açtıklarını ve sadece o kadarla yetindiklerine şâhid olursun. Halbuki başkaları o kadar mânâları birkaç forma yazıyla ancak ifâde edebilirler.

İşte bu hususu anladığında, âdem oğullarını kapsayan cehaleti de anlamış olursun.. Bu cehalettir ki harflerin mânâlarından alınıp nakledilmesine, mühmel duruma getirilip birtakım mânâları anlatmak için bu harflerin bir araya getirilmesine ve bunların toplamından kelime

yapılmasına sebep olmuştur. Böylece harflerin mânâlarını bilmeme sebebi zayedilmiş, esrarı kaybedilmiş oluyor. Halbuki o harflerin esrarı başlıbaşına büyük bir ilimdir.

Bu bakımdan harflerin kelime haline sokulduğu dilde, kelimeyi ele alıp harflerini açıklamak istediğinde, yâni o kelimeye yerleştirilmeden önce Süryanicede ne gibi mânâlar taşıdığını tesbit ettiğinde, çoğu zaman bir harfin delâlet ettiği mânânın yalnız başına o kelimenin nakledildiği mânâya eşdeğerde bulunduğunu görürsün.Geriye kalan diğer her harfin başka başka mânâlara delâlet ettiğini anlarsın., ki bütün bu mânâları Süryaniceyi bilenler bilir. Başka dille konuşanlar ise bilmez..

Bir örnek daha verelim:

Hâit kelimesi, Arapçada ev ve benzeri şeylerin çevresinde yapılan sur, ihata duvarı mânâsına gelir. Süryanicede ise bu kelimenin başındaki Hâ hecesi, Arapçadaki mânânın tamamına delâlet eder. Mâ kelimesi, Arapçada bilinen unsur (su) mânâsına gelir. Süryanicede ise bunun sonundaki hemze bu mânâya delâlet eder.

Semâ kelimesi Arapçada gök, boşluk mânâsına gelir. Süryanicede ise bunun başındaki Sin harfi o mânânın tamamına delâlet eder. Bunun gibi birçok isimler üzerinde araştırma yapan kimse bu ölçüde birtakım mânâlara rastlayabilir. Yâni kelimedeki bir harfin asıl mânâyı ifâde ettiğini, geriye kalan harflerin lüzumsuz konulduğunu anlar. Allah daha iyisini bilir..

ÂDEM PEYGAMBER CENNETTEN YERYÜZÜNE İNDİĞİNDE SÜRYANİCE KONUŞURDU

Şeyhim Allah kendisinden razı olsun, buyurdu ki:

— **Âdem aleyhisselâm Cennetten yeryüzüne indiğinde karısıyla ye çocuklarıyla beraber Süryanice konuşurdu.** Çünkü hepsi de İlâhî uhde (yâni insanların yeryüzüne inmesi zamanına ve ruhların bu dil ile elestü hitabına cevap vermesine) yakın bulunuyorlardı. Böylece onlar mânâları çok sade ölçüde biliyorlardı. Bu bakımdan Süryanice dili Onun evlâdı arasında hiçbir değişikliğe uğramadan aslı üzere kaldı. **Bu hal İdris Peygamber ayrılıp gidinceye kadar devam etti.**

Ondan sonra insanlar bu dili kendi telâffuz ve anlayışlarına göre değiştirdiler, her millet ve kabile kendine göre ondan bir dil türetti. **Süryaniceden ilk türetilen dil Hindçedir. Bu dil Süryaniceye en yakın olanıdır.**

Adem aleyhisselâm Cennetten yeryüzüne inince bu dili konuşmasının sebebi, Cennet ehlinin dilinin Süryanice olmasındandır. O, Cennette iken bu dili konuşurdu.

Bu açıklama üzerine Şeyhime sordum:

— Efendim, dedim, Kur an-ı Kerîm'de: **«İnsanı yarattı, ona beyânı öğretti»** âyetini tefsir eden müfessirler bu konuda diyorlar ki: **İnsandan maksad, Âdem'dir aleyhisselâm. Beyân'dan**

maksad, yediyüz dil ile konuşmaktır. Bunların en üstünü Kur an dilidir. Bu hususta ne buyurursunuz?

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) cevap verdi:

— Âdem Peygambere dil konusunda yapılan ta'lim sahihtir, doğrudur. Bu ta'lim sebebiyle o belirttiğim dilleri biliyordu. Peygamberler mertebesinin biraz altında olan velîler de o dilleri biliyorlar. Ne var ki her velî bulunduğu ülkenin dilini konuşur. Âdem aleyhisselâm ise ilk bulunduğu muhitin dilini konuştu, Cennet ehlinin dili ki bu Süryanice idi. Allah daha iyisini bilir.

Müellif Ahmed bin Mübarek diyor ki:

«Şeyhimin bu cevabı son derece güzeldir. İbn Abbas radıya'llâhu anh Hazretlerinden rivayet edilen hadîs bununla çatışmaz: **«Arabi üç şey için severim: Çünkü ben Arabım, Kur'ân Arapçadır ve Cennet ehlinin dili Arapçadır..»**

[Not: Bu hadisin tevilinde Arabı sevmekte zorlanabilirsiniz. Ancak bu üç şeyden dolayı sevmeye çalışınız, denilmek istenmiştir. İhramcızâde İsmail Hakkı]

Bu hadîs üzerinde araştırma yapan el-Ukaylî, bunun asilinin olmadığını isbat etmiş, İbn Cevzî bunu uydurma hadîsler arasında saymıştır..»

Bu hadîsi Şeyhimden sordum:

— Efendim, dedim, İbn Abbas'tan rivayet edilen bu hadîs hakkında ne buyurursunuz?

Cevap verdi:

— O hadîs değildir, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz böyle bir şey söylememiştir. (Allah daha iyisini bilir.)

[Not: Şeyhin bilgileri ümmi kaynaktan direk aldığı için itibar edilmesi daha önemlidir. İhramcızâde İsmail Hakkı]

KÜÇÜK ÇOCUKLAR İLK KONUŞMAYA BAŞLAYINCA SÜRYANİCEDEN BAZI KELİMELERİ KULLANIRLAR

Şeyhimden işittim, buyurdu ki:

— Küçük çocukların konuşma ve telâffuzlarına dikkat eden kimse onların Süryaniceden bazı heceleri kullandıklarını görebilir. Bunun sebebine gelince, küçük yaşta bir şeyler öğrenmek, taş üzerine yazılmış gibi olur.

Adem Peygamber de çocuklarına küçük yaşta Süryanice öğretir, onlarla oturup meşgul olur, çeşitli yiyecek ve içecek maddelerinin isimlerini onlara alıştırırdı. Böylece çocuklar bu dil üzerine doğup geliştiler, onlar da kendi çocuklarına öğrettiler ve böyle devam edip gitti.

Zamanla Süryanicenin aslı değiştirildi, çeşitli diller türeyerek birçok türlere ayrıldı, ama doğan çocukların ruhunda bu dilin kalıntısı mevcuttur.

Bunun ayrı bir sırrı daha vardır ki: Çocuk süt emme devresinde ruhu Mele-i A'lâ'ya bağlı bulunur. Çocuk bu devrede öyle rü'yalar görür ki eğer büyük adam o rüyaları görse erir. Çünkü o devrede ruhun hükmünün galebesi vardır. Zatın hükmünün galebesi ise büyük adam üzerinedir.

Az yukarıda da belirttidiği gibi ruhların dili Süryanicedir. Çocuk nasıl geçen rüyalarda zatıyla bir şeyler görünce, hüküm ruhuna aitti.. Bu bakımdan bazen Süryanice heceleri telâffuz eder de hüküm yine ruha ait olur.

ÇOCUĞUN SÜRYANİCE HECELEMESİ

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki:

— Allah'ın isimlerinden biri olan **Eğ**, dikkat edecek olur sanız küçük çocuk bunu sık sık telâffuz eder. Bu isim Süryanicede yücelik ve üstünlük anlamını taşır. Ayrıca lütuf ve gönül yufkalığı mânâları da içinde vardır. Bu isim: **Ya Aliy!, Ya Refi'!, Ya Hennân!, Ya Lâtif!** diyen kimsenin bu sözleri makamında bulunuyordur.

Çocuk sütten kesilince kendisine fasulya, nohut ve benzeri yemekleri verince: **Bû.. Bû..** derler. Süryanicede **Bû** hecesi, yenilen tatlı maddelerin genel ismidir. Bazen annesinin göğsüne de bu isim verilir. Çocuğa tabiî ihtiyacını gidermeyi annesi öğretmek istediğinde Ayn harfiyle (î), (ı) der. Bu hece Süryanicede kişinin tabiî ihtiyacını gidermek anlamında kullanılır.

Daha küçük çocuk kendinden daha büyük olan çocuğa **(Mu), (Mu)** hecesiyle adlandırılıp tanıtılır. Bu hece Süryanicede hacmi küçük, değeri büyük olan kıymetli nesneler için kullanılır. Bu bakımdan İnsanü'l-Ayn yukarıdaki heceyle adlandırılarak **Mu-Mu-Ayn** denilir. İzzetli, şerefli, az ve o nisbette kıymetli şey demektir. Çocukların dilinde dolaşan diğer Süryanice heceleri araştıracak olursak söz uzar.. (Allah daha iyisini bilir.)

Şeyhim devamla buyurdu ki:

— Şu anda (sene 1129, günlerden Terviye) Kuzey Afrika ehlinden hiçbir kimsenin Süryanice konuştuğunu bilmiyorum.

Bunun üzerine sordum:

— Efendim, Seyyid Mansur için ne dersiniz? (Seyyid Mansur hayatta değildi..)

— Evet, o zat Süryanice konuşurdu. Seyyid Abdullah Bernâvî Hazretleri ise bu dili Mansur'dan daha güzel konuşurdu.

Sordum:

— Efendim, dedim, bu dili öğrenmenin yolu ve sebebi ne olabilir?

Cevap verdi:

— Divan ehliyle sık sık buluşmak, onlarla oturup sohbette bulunmak buna sebep teşkil eder. Çünkü Divan ehli sadece Süryanice konuşurlar, çünkü bu dilde az kelime ve heceyle çok mânâ ifâde edilir. Nitekim yukarıda bu hususu belirtmiştik. Ancak Hz. Rasûlu'llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz hazır olduğunda ona karşı edep ve terbiyede kusur edilmesin, saygı ve ta'zim gösterilsin diye Arapça konuşulur. Çünkü Hz. Rasûlu'llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz dünyada iken konuşma dili Arapça idi.

Bunun üzerine sordum:

— Efendim, ya Seyyid Ömer Hevarî ile Seyyid Mulıammed Lehvac Hazretleri Süryanice bilirler miydi?

Cevap verdi:

— Hayır, bilmezlerdi.. (Allah daha iyisini bilir.)

KABİR SUALİ SÜRYANİCE Mİ OLACAK?

Şeyhime (Allah kendisinden razı olsun) sordum:

— Efendim, dedim, kabir suali Süryanice mi olacak, yoksa başka bir dille mi?

Hafız Süyûtî Hazretleri bir manzumesinde bu konuda şöyle demiştir:

«İki gözün gördüğü garip şeylerden biri de.

Kabir sualinin Süryanice diliyle olmasıdır..»

Şârih bu iki mısra' üzerinde açıklama yaparken Şerh-i Sudur Bi-Ahvali’l-mevtâ ve’l-Kubûr adlı eserinde Şeyhülislâm Alemü’d-Din Bülkunî Hazretlerinin Fetevâ'smda şu cümlelere yer verildiğini naklediyor:

«Şüphesiz ki ölü, Münker Nekir’in sorularını Süryanice cevaplandırır.»

Süyûtî bu konuda bir sened bilmediğini söyler.

Hafız Ibn Hacer Hazretlerinden bu husus sorulduğunda şu cevabı vermiştir:

«Hadîsin zahirine bakılırsa kabir sualinin ve cevabının Arapça olduğu anlaşılıyor. Bununla beraber herkesin kendi diliyle cevap vermesi de muhtemeldir. Tabu bu veçhelerden biri sayılır.»

Şeyhimiz (Allah kendisinden razı olsun) bu konuda buyurdu ki:

— Evet, kabir suali Süryanicedir. Çünkü bu, meleklerin dilidir. Aynı zamanda ruhlar da Süryanice konuşur. Özellikle sual melekleri bu dille konuşup soru sorarlar. Meleklerin sorusuna ise beden değil ruh cevap verir. Rûh ise Süryanice konuşur. Diğer bütün ruhlar da böyledir. Çünkü rûh üzerinden zat perdesi kalkınca ilk haline döner.

Kendisine büyük fetihte bulunulan bir velî de Süryanice konuşur. Bunun için bir tahsil ve öğretime ihtiyaç yoktur, onun için. Çünkü hüküm onun ruhuna mahsustur. Artık rûh zat perdesinden sıyrılınca tamamen ilk haline dönmüş olur. O takdirde ise Süryanice cevap vermekte onun için hiçbir güçlük düşünülemez.

Bunun üzerine Şeyhime dedim ki:

— Efendim, önce Allah'tan, sonra da sizden, kabir sualinin keyfiyetini anlatmanızı diliyoruz. Sual ve cevap nasıl olacak? Süryanice hangi heceler kullanılacak?

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) cevap verdi:

— Suale gelince, iki melek Süryanice şöyle diyecekler: **Merazhû.**. Bunu **Merazh** da okumak caizdir. Bu kelimenin mânâsını bilebilmek için, taşıdığı harf ve hecelerin Süryanicede hangi anlamda kullanıldıklarına vâkıf olmak gerekir.

Baştaki (Mim) harfi, mükevvenatm tamamına delâlet eder. Bütün mahlûkatı olduğu gibi mânâ kapsamına alır. İkinci harf olan **(Ra),** mükevvenatta bulunan hayırlara delâlet eder. **(Za)** harfi ise, varlık âleminde bulunan kötülük ve serlere delâlet eder. **(Hâ)** harfi ise, âlemleri yaradan zat-ı mukaddese delâlet eder. O'ndan başka ilâh yoktur. Onu tenzih ve tesbîh ederiz.

Bundan açıklandı ki: Birinci harf ile diğer kâinatlara işaret edilmiştir. İkinci harf ile bütün hayırlara işaret edilmiştir ki varlık âleminin efendisi Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemin hayatı da buna dahildir. Bunun gibi bütün peygamberlerin, meleklerin, semavî kitapların, Cennetin, Levhve Kalem'in, göklerde, yerde, Arş'ta ve Arş'ın altında bulunan bütün nurlar ile bunların üstünde bulunan bütün hayırlar da bunun kapsamına girer. Üçüncü harf ile, serlerin hepsine işaret edilmiştir. Allah bizi korusun,

Cehennem, şer ve habis olan her zat şeytan gibi ve içinde şer bulunan her şey buna dahildir. Dördüncü harf ile Allahü Teâlâ'ya işaret edilmiştir;

Süryanice dilin özelliklerinden biri de, lâfızları koymaksızın mânâlardan bir kısmını irâde etmekle yetinmektir. Bu. yemin için olan (Vav), (Va) ve (Ta) harflerine, temenni için olan Hemze-i İstifhamiye ye benzer. İstifham bu makamda mânâya delâlet eden bir harf olmaksızın sual karinesiyle kasd edilmektedir. Bununla bütün mükevvenatı, peygamberleri, melekleri, kitapları. Cenneti, bütün hayırları, şeytanları ve diğer bütün serleri kabul etmiş oluyor. Bütün bunların yaradanı Allah mıdır, başkası mıdır? sorusu bu ölçü ve anlamda oluyor.

Bu soruya cevap ise, ölü mü'min bir kul ise, **Meradezir** diye cevap verir. Bu kelimenin birinci harfiyle mükevvenatın tamamına, mahlûkatın tümüne işaret edilmiştir. İkinci harf ile, Efendimiz Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemin nuruna ve ondan meydana gelip etrafa yayılan bütün nurlara (meleklerin, peygamberlerin, resullerin, Levh ve Kalem'in, Berzah'ın ve içinde nûı bulunan her şeyin nuruna) işaret edilmiştir.

Bu harfleri cevap teşkil eden kelimede böyle tefsir ederken, sual teşkil eden kelimede ise başka türlü tefsir etmiştik; bunun sebebi şudur: Peygamber salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin ümmetinden olan ölü, cevap vermekte ve bu cevabıyla Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemimin mesleğinde, O'nun düzeyinde bulunmayı, O'nun bayrağı altında olmayı ister. İşte belirttiğimiz harf ile bu mânâları kasdeder.

Bu tefsir ve açıklamamız, sualdeki açıklamamıza ters düşmez. Çünkü sualdeki açıklamada bütün hayırları ta'birini kullanmıştık. Her hayır ise ancak Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz'in nurundan meydana gelir.

Üçüncü harf (ki sakin olan Dal'dır) ile, kendisinden bir önceki harfe dahil olan bütün hakikatlere delâlet etmektedir. Cevap veren sanki şöyle söylüyordur: **Peygamberimiz salla'llâhu aleyhi ve sellem haktır, bütün peygamberler de haktır.** Diğer bütün melekler de haktır. Bunların hiçbirinde şüphe yoktur.

Dördüncü harf ile (ki bu Hemze'dir) kendisinden önceki harflerin delâlet ettiği mânâlara işaret edilmektedir. Meftûh olan Hemze Süryanicede işaret edatındandır; **Arapçada (Hazâ), (Hâzihî) ne ise Süryanicede de Hemze odur.**

Hemzeden sonra gelen Za harfi, şerre delâlet etmektedir Aslında karanlık olan şeyler bunun kapsamına girer. Ve bütün karanlıklar bundan çıkıp yayılmıştır. Cevap veren bununla, ikinci harfle kasdettiğinin tam aksini kasdetmiş oluyor. Böylece buna Cehennem ve içinde şer ve karanlık bulunan her şey girer.

Harekesiz olan Ra harfiyle de, kendisinden bir önceki harfin kapsamına giren her şeyin hakikatine işaret ediliyor. Ha harfi ile çok yüce olan zata işaret ediliyor. Şöyle ki, O zat,

yaradandır, mülkünde yegâne tasarruf sahibidir, kahır ve üstünlüğü sabittir, fiilinde muhtardır.

Verilen bu cevabı özetleyecek olursak:

Ölü bununla bütün mükevvenatı, hak olan Peygamberimizi ve bütün peygamberleri, meleklerin tümünü hak olarak kabul etmiştir. Hak olan bütün nurları, hak olan Cehennem azabını ve hak olan bütün serleri de kabul etmiş, bunların yaradanının Allah olduğuna, her şeyin sahibi ve mutasarrıfı bulunduğuna, Allah'ın kendi fiilinde muhtar olduğuna, birliğine, karşı çıkanı bulunmadığına, eşi-ortağı olmadığına, hükmünü reddeden bulunamayacağına inanmıştır.

İşte ölü bu hak olan cevap ile melekleri cevaplandırdığında Münker ile Nekir ona **Nasır** derler. Bu kelimenin mânâsı ise, içindeki harflerin hangi mânâlara delâlet ettiğini bilmekle anlaşılabilir. Baştaki Nâ harfi, zatta sakin olup ondan fışkırıp yayılan nura delâlet eder. Esreli olan Sad harfi, toprağa delâlet eder. Sakin olan Ra harfi, belirtilen mânâların hakikatine delâlet eder.

Bu durumda belirtilen kelimenin mânâsı şöyle oluyor:

«Senin imânından yükselen nûr, senin topraktan olan zatında sakindir. İşte bu imânın doğrudur, hakka uygundur, içinde hiçbir şüphe yoktur..»

Bu mânâ hadîs-i şerifte geçen şu mânâya yakındır: Meleklerin sorusunu güzel şekilde cevaplandıran mü'mine şöyle derler: **«Salih bir kişi olarak uyu. Zaten biz senin Allah'a pürüzsüz bir şekilde inandığını biliyorduk..»**

Allah daha iyisini bilir.

KUR'ÂN'DA GEÇEN SÜRYANİCE KELİMELER

Şeyhime (Allah kendisinden razı olsun) sordum:

— Efendim, dedim, Kur an'da Süryanice kelimeler var mıdır? İlim adamlarımız bu konuda farklı görüşler ve tesbitler ortaya koymuşlardır. Meselâ: Esfar, Rebbaniyyun, Heyte Lek, Şehr ve Rehv gibi kelimeler gibi kelimeler üzerinde durulmuştur:

Esfar kelimesi hakkında Vâsıtî el-İrşad adlı eserinde diyor ki, bu kelime Süryanicede kitaplar anlamına gelir. İbn Ebî Hâtım ise Dahhak'tan yapmış olduğu rivayette, bu kelimenin Kıbtice kitaplar anlamına delâlet ettiğini söylemiştir. Süyûtî bunu el-İtkan adlı eserinde belirtmiştir.

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki:

— Evet bu kelime, Vâsıtî'nin de dediği gibi Süryanicedir ve kitaplar anlamına gelir. Kelime ayrıca beşerin güç getiremeyeceği bir nice güzel şeylere delâlet eder, ona göre mânâlar taşır. Hemze kendinden öncekine işarettir. Yukarıda bundan söz edildi.

Harekesiz olan Sin harfi, eşyanın güzelliklerine delâlet eder, ölçü ve anlamda konulmuştur. Üstün olan Fa harfi ise, yine beşerin güç getiremeyeceği şeylere isim olarak konulmuştur. Üstün olan Ra harfi bu güzelliklere başka yoldan bir işaret mahiyetindedir.

Bu kelimeyle şöyle söylenilmiş oluyor: Belirtilen kitaplarda öyle güzellikler vardır ki beşerin bunu kendiliğinden bilmesi mümkün değildir. Allah daha iyisini bilir.

Rebbaniyyun kelimesine gelince, el-Cevalikî ve Ebû Ubeyde diyorlar ki, Araplar böyle bir kelime bilmezler. Bunun İbranice olduğunu sanırız, Süryanice de olabilir. Süyûtî de bunu el-İtkan adlı eserinde nakletmiştir.

Şeyhim cevap verdi:

— Bu kelime de Süryanicedir. Mânâsı ise, (ki bunu ancak öğretim görmeksizin Allah tarafından kendilerine fetih yapılan zatlar bilir), üç kelimeden meydana gelmiştir: Rebba-NiyYûn..

Birinci kelimenin açıklaması şöyledir:

Üstün olan Ra harfi, şeddeli Ba harfinin delâlet ettiği çok hayırlara işarettir. Şöyle ki, bu kelimeyle: «İşte bu çokça bir hayırdır» deniliyor.

İkinci kelimenin açıklaması ise şöyledir:

Esre olan Nün harfi, yakınlığa işarettir.

Üçüncü kelimenin açıklaması şöyledir:

Ötre olan Ya harfi, bir hal üzere kalmayan şimşek ve nûr gibi değişiklik arzeden şeylere işarettir. Üstün olan Nün ise, zatta sakin olup parıldayan nura işarettir.

Bu kelimeyle şöyle söyleniliyor demektir:

Şu yakın olan hayır bendendir. Bu hayır kendisine fetih yapılan zatlarda nurlardan bir nûr, sırlardan bir sırdır. Onların zatında sakinleşir ve parıldar.. Allah daha iyisini bilir.

Heyte Lek kelimesine gelince: İbn Ebî Hatim, ibn Abbas (radıya'llâhu anh) Hazretlerinden yapmış olduğu rivayette, İbn Abbas'ın bu kelime için Kıbtıca «hazırlansan ya» anlamına gelir. el-Hasen diyor ki bu, Süryanicedir. İbn Cerîr de bunu böyle nakletmiştir. Ikrime de diyor ki bu, Hûranicedir.. Ebû Şeyh de aynı rivayeti almıştır. Ebû Zeyd el-Ensarî diyor ki: Bu

İbranicedir. Aslı Heyteleh'dir ki hazırlanıp gel, mânâsına gelir. el-İtkan'da da bu husus belirtilmiştir.

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki:

— Bu kelime Süryanice değildir. Allah daha iyisini bilir.

Şehr kelimesine gelince: el-Cevalikî diyor ki, lûgatçilerden bir kısmı bunun Süryanice olduğunu kaydetmişlerdir.

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki:

— Bu kelime Süryanice değildir. Süryanice dilde şehr kelimesi su anlamına gelir.

Doğrudur, kim bu kelimelerin harf ve hecelerinin tefsirini bilirse, şüpheye düşmez. Allah daha iyisini bilir.

Adn kelimesine gelince: İbn Cerîr diyor ki: İbn Abbas (radıya'llâhu anh) bu kelimeyi Kâ'b el-Ahbar'dan sormuş, Cennet-i Adn'dan neyin kasdedildiğine dikkatini çekmiş, o da şu cevabı vermiştir: **«Cennet, Süryanicede bağlar ve üzümler anlamına gelir.»** İbn Cerîr kendi tefsirinde, bu kelimenin Rumca olduğunu kaydetmiştir. el-İtkan'da bundan söz edilmektedir.

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki:

— Bu kelime Süryanicedir.

Şeyhim bu kelime hakkında çok yüksek mânâlar söyledi. Allah daha iyisini bilir.

Rehven kelimesine gelince: el-Vâsıtî diyor ki: Kur an'da geçen ve «Vetrüki'l-Bahre Rahven» cümlesinde yer alan bu kelime, sakinlik anlamını taşır ve Süryanicedir. Ebû Kasım diyor ki: «Kıbtıcadır, kolaylık anlamını taşır..»

Bunun üzerine Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki:

— Bu kelime Süryanicedir, güç getirilemeyecek bir kuvvete delâlet eder. **«Falan adam rehvdir»**, dediğimizde, yâni çok kuvvetlidir, mânâsını kasdederiz..

Evet bu takdirde mânâ pek açıktır. Kelimelerdeki harflerin tefsirini bilen kimse, Şeyhimizin belirttiği mânâda asla şüphe etmez. Allah daha iyisini bilir.

Bu konuda daha birçok kelimelerden sordum, Şeyhim cevaplandırdı. Ancak onları buraya, bıkkınlık vermesin diye yazmadım. Mesih, İncil ve benzeri kelimeler hakkındaki cevaplarda olduğu gibi her kelimenin bünyesindeki harflerin mânâlarını da anlatmasını arzu ettim, hepsini de açıkladı, kelime kelime onların izahını yaptı, harf harf konuldukları mânâları belirledi. Kitabımızın hacmi büyümesin diye onları nakletmedim. (Allah daha iyisini bilir.)

SÜRYANİCE DİLİ KİMLER BİLİR?

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki:

— Süryanice dili ancak Gavs ve onun emri altında bulunan yedi Kutub bilebilir. Seyyid Ahmed bin Abdullah Hazretleri bu dili bir aya yakın bir zaman bana öğretmeye çalıştı. Takvim 1125'i gösteriyordu.

Şeyhimizin bu açıklamasını kendisinden 1129 senesinin Kurban Bayramının dördüncü günü dinlemiştim.. Seyyid Ahmed b. Abdillah Hazretlerinden kasdı ise, kendisinden önce Gavs olan zattır. Nitekim yukarıda buna değinmiştik. İleride Şeyhimizin ilim ve irfanlarına vâris bulunduğu, on zattan birinin Seyyid Ahmed olduğundan bahsedeceğiz.

Ancak Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) 1129 senesinin Zilkade ayının sonuna doğru büyük velîlerden bir zatın verasetinden söz etti ve bu zatın da bahsedilen büyüklerin ilim ve irfanına vâris olduğunu kaydetti. Bu zatın Seyyid İbrahim Lemlez olduğunu söyledi. Bu vakit ise, Seyyid Ahmed b. Abdillah'ın Şeyhimize Süryanice öğrettiği günlere raslar. Bu günlerde Şeyhimize ilk fetihler yapılmıştır. Seyyid Ahmed, Şeyhimizin kendinden sonra Kutub olacağını biliyordu.

Süryaniceyi ancak seçkin ve has inayete mazhar olmuş velîler bilebilir, hususuna Şeyhimiz işaret etmişti. Biz bu konuyu sûrelerin başındaki Huruf-i Mukattaa'yı tefsir ederken, buna zafer bulmuş büyük velîlerin kesinlik arzeden sözlerini getirmekle açıklayacağız.

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) Süryanicedeki harflerin konulduğu asıl mânâları bana 1129 senesinin Terviye günü öğretti, Allah'a hamdolsun ki ben de öğrenme imkânını elde etmiş oldum. Bu sadece bir gün içinde oldu. Şeyhim bunun üzerine bana dedi ki:

«Ahmed! Sana bir günde öğrettiklerimi ben ancak bir ayda öğrenebilmiştim..»

Bunun üzerine kalkıp ellerini öptüm. Allah kendisinden razı olsun.. Sonra dedim ki:

— Efendim, bütün bu inayetler sizin bereketinizle ve güzel anlatmanızla olmuştur. Allah daha iyisini bilir.

İZEŞ ŞEMSÜ KÜVVİRET

Hicrî 1129. senenin Ramazan ayının son günlerinde idi, Şeyhimle oturup İzeş Şemsü Küvviret âyeti üzerinde konuşuyorduk. Kendisine dedim ki:

— Efendim, Kur'ân'daki her kelimenin bir zahiri, bir bâtını olduğu ilim çevresinde meşhur olmuştur. Buna ne buyurursunuz?

Cevap verdi:

— Bu, gerçektir. Nitekim Cenâb-ı Hakk'ın Kuranda İzeş Şemsü Küvviret âyetinin de zahiri ve bâtını vardır. Bunun zahiri sonu üzerine, bâtını da evveli üzerine konuşur (hükmeder).

Bunun üzerine sordum:

— Efendim, sonu üzerine ta'birinden maksadınız nedir?

Cevap verdi:

— **Kıyamet günü mahşerde vaki olacak şeylerdir. Evvelden maksadımız ise, ruhlar âleminde meydana gelen şeylerdir.**

Sonra da Şeyhim ruhlar alemiyle ilgili öyle şeylerden söz etti ki, çok acâib mânâlar dinledim ki hayretler içinde kaldım, Allah'ın sırlarından öyle şeylerden bahsetti ki akıllara dur günlük verdi. Fakat biz İlâhî esrarla ilgili olan o şeyleri yazmıyoruz.

Şeyhime bir de zahirî ruhlar âleminde olan âyetten sordum. Meselâ, Ve iz ahaza rabbüke min benî âdeme min zuhurihim zürriyyetehüm âyetinden sordum, bunun bâtını nerede? dedim.

Allah kendisinden razı olsun, buyurdu ki:

— Bunun bâtını, ezelî ilimde ve ilk takdirde geçen hususlardır. .

Bu kez İnne'l-münafîkine fî'd-derki'l-esfeli minen-nâr âyetinden, bâtınî mânâsından sordum. Buyurdu ki:

— Ruhlar âleminde olan karanlıktır. Cehennem bu karanlıktan meydana gelmiştir. Ondan Allah'a sığınırız.. Münafıkların bu karanlıkta bir makamı vardır ki Cehennemdeki makamlarına benzer. Yâni münafıkların ruhlarının orada bir makamı vardır ki, bedenlerinin Cehennemdeki makamına benzer.. Allah'tan selâmet dileriz..

Şeyhime sordum:

— Efendim, dedim, bu bâtını bilmenin sebebi (yolu, yöntemi) var mıdır?

— Hayır, bu ancak keşif yoluyla bilinebilir. Ancak ne var ki Süryaniceyi ve ondaki harflerin esrarını bilen kimse Kur'ân'ın bâtınını bilmeye yardım görmüş olur. Yâni bu dilin bu hususta çok yardımı olur. Böylece ruhlar âleminde ve şu dün-, yada, aynı zamanda âhirette, göklerde ve yerde, Arş ve diğer makamlarda olanları bilmeye yardım görür. Ayrıca Kur'ân'ı Azîz'in işaret edilen mânâlarının bir sınırı olmadığını anlar. Böylece Kur an'da geçen: «Biz o kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık..» [Enam sûresi, âyet: 38.] âyetinin mânâsını da bilir.. (Allah daha iyisini bilir.)

KUR'ÂN-I KERÎM LEVH-İ MAHFUZDA ARAPÇA İLE Mİ YAZILIDIR?

Şeyhime sordum:

— Efendim, dedim, Kur'ân-ı Aziz, Levh-i Mahfûz'da Arapça olarak mı yazılıdır?

Allah kendisinden razı olsun, buyurdu ki:

— Evet, Arapça olarak yazılıdır, ancak bir kısmı Süryanicedir.

— Bu Süryanice olan kısmı hangisidir? diye sorduğumda, buyurdu ki:

— Sûrelerin başındaki harflerdir.

Doğrusu bu konu yıllardan beri arayıp da bulamadığım şeydi. Şeyhimle ilk defa 1125 senesinin Receb ayında buluşmuştuk. Allah'a hamd ve şükürler olsun ki o tarihten itibaren her buluştuğumuzda kendilerinden özellikle velayetle ilgili şeylerden sordum ve aldığım cevaplar aklıma durgunluk verecek ölçüde bulunuyordu. Şeyhim, sorularıma verdiği cevaplarının uygun karşılandığını görünce, bana: «Artık istediğini benden sorabilirsin..» buyurdu.

İşte Onun bu müsamahasına dayanarak sûrelerin başındaki harflerden sordum:

— Efendim, dedim, Sad Ve'l-Kuran'ı Zi Zikrinin mânâsı nedir?

Cevap verdi:

— Eğer insanlar Sad'ın mânâsını ve işaret ettiği sırrı bilmiş olsalardı, hiçbiri Allah'ın emrine aykırı davranmaya cesaret edemezdi..

Bu cevabı verdi, fakat hiçbir açıklamada bulunmadı. Sonra ben Kâf-Ha-Yâ-Ayn-Sâd'ın mânâsını sordum. Buyurdu ki:

— Bunda hayret dolu bir sır vardır: Meryem sûresinde Zekeriyâ, Yahya, Meryem, İsâ, İbrahim, İsmail, İshâk, Ya'kub, Musa, Harun, İdris, Âdem, Nûh ve bunlardan başka sûrede anılan bütün kıssaların hepsi Kâf-Ha-Yâ-Ayn-Sâd'a dahildir, yâni hepsi de bunun içinde gizlenmiştir. Ancak bunun daha belirtilen şeylerin ötesinde çok daha geniş mânâları vardır.

Bu remizler (mânâ ve meramı gizli işaretlerle anlatma) Levh-i Mahfûz'da yazılıdır. Her remizle birlikte mânâsı da orada yazılı bulunuyor, açıklaması da yapılıyor. Bu remizlerin şekilleri oldukça büyüktür, açıklamaları da bir kere altında, bir kere de üstünde yazılıdır. Bir kere de ortasında yazılı bulunuyordun

Bunu ben daha çok helak olan kimsenin geriye bıraktığı şeyleri tesbit edip onları bir araya getiren (bir torbaya yerleştirip) üzerine neye delâlet ettiğini gösterir anlamda bazı harfler koyan ve bir iple bağlayıp emanete alan hey'etin bu şekil tesbitine benzetirim; işte sûrelerin

başındaki harfler de bunun gibidir, sûrede olan hususlar o harfin tefsiri mahiyetindedir. Levh-i Mahfûz'un âdeti de bu ölçüdedir:

Önce birtakım kapalı işaretler kor, sonra onun açıklamasını yapar. Onu bitirince bu kez başka bir işaretle onu terceme eder, sonra da açıklamasını yapar ve böylece devam edip gider. Tefsir (açıklama) harfin içinde yazılır; Sâd gibi bir harf olduğu zaman bu içe yazılışı uygulanır. Bu bakımdan Levh-i Mahfûz'da yazılı bulunan bir Sâd harfinin büyüklüğünü bir günlük veya ondan biraz çok ya da az mesafede görürsün. (Çünkü sûrenin tamamı onun içine yazılmıştır.)

Diyebiliriz ki bu sûrelerin başında bulunan harfleri ancak iki adamdan biri bilir: Biri Levh-i Mahfûz'a bakan adam, diğeri tasarruf ehlinden olup Evliya Divam'na dahil olan adam... Bu ikisinden başkasının o harfleri bilmeye yeltenmeleri sonuç vermez, bunu anlamalarına da imkân yoktur..

Şeyhime sordum:

— Efendim, Bakara sûresinin başındaki Elif-Lâm-Mîm ile Âli İmrân sûresinin başındaki Elif-Lâm-Mîm'in mânâsı nedir? Bu ikisiyle aynı şeye mi işaret edilmiştir, yoksa değişik anlamlar mı taşıyorlar?

Allah kendisinden razı olsun, buyurdu ki:

— Hayır, her birinin mânâsı ayrıdır, her biri ilgili bulunduğu sûreyle açıklanır.

Bunu ilk şeyhimle karşılaştığımda kendisinden duymuştum. O zaman anlamıştım ki bu zat, büyük velîlerdendir. Çünkü sofilerin ileri gelenleri de bu konuya dokunduklarında, derler ki: Bunların mânâsını ancak yeryüzünün direkleri mesabesinde olan ulu velîler bilebilir.. İşte bu söz, şeyhimin büyük bir velî olduğuna açık bir şehâdettir. Cenâb-ı Hak onun mahabbetini bize nasib eylesin ve bizi onun bizden yana belirlenen ilimlerinden yararlandırsın!.

Şeyhimiz daha önce de dediğimiz gibi ne küçük yaşında, ne de yaşlandıktan sonra tahsil görmemiş, ilim alış-verişinde bulunmamış, Kur'ân'dan da ancak pek az şeyler ezberlemiştir, sabahleyin okunacak bir hizib kadar bir şey.. Bununla beraber bir âyetin tefsiri üzerinde konuşmaya başlayınca, bir nice hayret dolu şeyler kendisinden duyarsın!. İşte bütün bu belgeler, büyük sofilerin velayet makamındaki üstün mertebelerine delâlet eden naslardır. (Allah hepsinden razı olsun.)

Şeyhimin, sûrelerin başındaki harfler hakkında söylediklerinin tamamını, İmam Tirmizî Nevadir-i Usûl adlı kitabında özetlerken şöyle diyor:

«Sûrelerin başındaki harfler, o sûrede bulunan mânâlara işarettir. Bu mânâları ve esrarını da ancak Allah ve yeryüzündeki hikmet ehli bilebilir. Onlar yeryüzünün direkleri

mesabesindedirler. Bu tür hikmetlere onlar ulaşmışlardır. Evet onlar hükemânın seçkinleridirler, gönülleri ferdaniyet makamına erişmiştir. Bu bakımdan belirtilen ilimlere ferdiyet yoluyla nail olmuşlardır. Bunlara mu'cem harflerle ilgili ilimler denir, diğer ilimlere de bu açıdan ta'birler verilir. Konulan bu harflerle o sûrelerin isimleri meydana çıkmıştır. Böylece o sûrelere onlarla ta'bir verilmiştir...»

Yine bu konuda arif velîlerden Seyyid Ebûzeyd Abdurrahman el-Fâsî Hazretleri, Kutbuddin-i Kebir Ebû Hasen Şazelî Hazretlerinin Hizb-i Kebîr'inin haşiyesinde diyor ki:

«Bazı ilim adamları, harf ve isimlerin bilinmesi, peygamberlerin ilimlerinin özelliğindendir. Çünkü peygamberler aynı zamanda evliya da sayılırlar. Bu balomdan belirtilen harf ve isimleri bilmekte peygamberlerle velîler arasında müşterek bir nokta vardır ki o da keşif ilmidir ki bunda akıl sermayesiyle tasarrufta bulunmaya kalkışmanın hiçbir yararı yoktur.

Zaten onları bilmeyen, o gibi konulara câhil kalan kimse anlayamaz. Anlayan varsa, onlara karşı câhil kalmaz. Herkes kendine yapılan fethe göre bilgi sahibi olur. Bu bakımdan belirtilen mertebede bulunan velîlerin bilgisi hayli farklılık arzeder. İşaret ettikleri hususlarda da farklı bilgileri vardır. Hepsi de aynı sudan sulanırlar ama bir kısmı, bir kısmı üzerine üstün kılınmıştır..»

Aynı haşiyede el-Vertahî diyor ki: «Kur'ân sûrelerinin başındaki rumuzları ancak Rabbani olanlar (İlâhî inayete mazhar bulunan velîler) bilebilirler.»

Haşiye sahibi Seyyid Abdurrahman diyor ki: «Aynı ölçüde olan remz (kapalı işaret ve alâmet) muhtelif mânâlar taşıyan sûrelere konulmuştur. Meselâ: Elîf-Lâm-Mîm ve Hâ-Mîm gibi. Buna cevap olarak denilmiş ki: Remz, mânâlar arasmda müşterek bir durum arzediyor gibidir..»

İlimde söz sahibi olan bu büyük zatların açık şehâdetine bakınız. (Şeyhimin buyurduklarını bunlarla karşılaştırınız)...

Adı geçen haşiyede daha bir nice nakiller yapılmış ve Seyyid Abdünnûr, Seyyid Muhammed b. Sultan, Seyyid Dâvud elBahılî gibi zatların sözleri getirilmiş, Seyyid Hasen Şazelî Hazretlerinin Hizbul-Bahr adlı hizbinin şerhinde buna hayli yer verilmiştir. Bunlardan Şeyhimizin, o büyük önderin mekânetini anlayabilirsiniz.. Cenâb-ı Hak bizi onun mahabbetiyle tahkika ulaştırsın..

Ben böylece Şeyhimden sûrelerin başında bulunan harfler hakkında bazı bilgiler edindim, ama her birinin özel mânâsı üzerinde durmadığım için bu hususta istifade edemedim ve öylece kaldım. Bu hal 1129 senesinin Terviye gününe kadar devam etti. Yâni yukarıda naklettiğim hususu Ondan dinledim ki Kur'ân'ın Levh-i Mahfûz'da Arapça yazılı bulunduğunu, bir kısmının da Süryanice yazılı olduğunu söylemişti. O bir kısmın da sûrelerin başındaki Huruf-i Mukattaa olduğunu belirtmişti..

Sonra Şeyhimden bu harflerden her birinin tefsirini ve her remzin şerhini ayrı ayrı ifâde buyurmasını istedim. Allah'a hamdolsun ki Şeyhim benim bu isteğimi uygun karşıladı. Şimdi bu hususta ondan dinlediklerimin bir kısmını nakletmeye çalışacağım, çünkü tamamını buraya almamıza kitabımızın hacmi müsait değildir, hattâ diyebilirim ki tamamını nakledecek olursak, başlıbaşına bir kitap olabilecek genişliktedir.

SAD:

Bundan maksad, mahşer günü bütün insanların ve yaratılmışların toplanıp bir araya geldiği boş alandır. Bu husus âyette Va'd ve Vaîd şeklinde anılmıştır. Bu bâbda şöyle deniliyor:

Sad, yâni sizi korkuttuğum ve müjdelediğim şey Sad'dır. Toplanılan o alan her zatın fiillerini gerektiği şekilde okuyup ortaya dökendir. Bu sebeple orada her kâfirin üzerinde azâblardan bir azâb, her mü'ıninin üzerinde rahmetlerden bir rahmet durur, görürsün. Ve bu müminin yanında duran bir başka kâfirin üzerinde başka bir azâb müşahede edersin.. Yine bu müminin yanısıra başka bir müminin üzerinde başka bir rahmet, fiillerinin gerektirdiği ölçüde görürsün.

Böylece mahşer ehlinden her birinin üzerinde ayrı ayrı rahmet ve azâblar görürsün ki biri diğerine benzemez. Halbuki oradaki alan, toplantı yeri birdir, değişik yerler yoktur. Dünyanın tabiî durumunun gerektirdiği değişiklik orada gözle görülmez, sadece rahmet ve azâblar değişiklik arzeder. Kendisine İlâhî fetih yapılmış zat bütün bunları ayân-beyân görür: Zeyd'i kendisi için yazılmış yerde, Ömer'i de kendisi için yazılmış yerde görür.

Diyebiliriz ki onlar sanki şu anda kendilerine yazılan yerlerde duruyorlardır. Bunun için dedim ki: Eğer şu insanlar Sad harfiyle nelerin murad edildiğini bilmiş olsalardı, hiçbiri Allah'a karşı günah işlemeye cür'et edemezdi. İnsanlara bu alanla ilgili bir fetih yapılmış olsa, Allah'a itaat edene gıpta edilir, O'na karşı gelen esefinden ölürdü. Hiç şüphe yoktur ki bu alanda kâfirler, mü'minler, peygamberler, melekler, cin ve şeytanlar bulunur. Herkes kendine göre yerini alır.

Sad sûresinin baş kısmında kâfirlerden bir gruba işaret edilmiştir. Peygamberlerden de bir gruba işaret edilmiş, peygamberlerden bahsedilirken mü'minlerden de söz edilmiştir. Sûrenin son kısmında ise Mele-i A'lâ'dan bahsedilirken meleklerden söz edilmiştir. Yine sûrenin sonunda cin ve şeytanlar anılmış ve bunların dünyadaki hallerine işaret edilmiştir. Her ne kadar onların âhiret ahvalinden söz edilmemişse de dünyadaki halleri, mahşerdeki yerlerine haşrolunacaklardır.

Sad sûresinde açıklanması helâl olmayan birtakım sırlar kaldı ki onları buraya yazmamız doğru olmaz. Allah daha iyisini bilir.

Kâf-Hâ-Yâ-Ayn-Sâd harflerine gelince: Bundaki her harfi ayrı ayrı yorumlamadıktan sonra tüm olarak mânasının anlaşılması mümkün değildir:

Meftûh olan Kâf, kula işarettir. Harekesiz olan Fa harfi, fetheli olan Fa harfinin mânasını tahkik içindir. Meftûh olan Fa'daki mâna ile beraber bir de tahkik anlamı fazla olarak vardır bunda.. Fetheli olan Fa harfinin mânası, güç getirilmeyecek bir şeydir. Harekesiz olan Fa harfi ise bunun cidden güç getirilemeyecek bir şey olduğunu tahkik ve takrir ediyor.

Fetheli olan Hâ harfi, içinde bulanıklık ve benzeri şey bulunmayan sade ve katıksız rahmete delâlet eder. Yâ harfi nida içindir. Fetheli olan Ayn harfi, bir halden başka bir hale göç ve intikal içindir, yani bu mânaya delâlet eder. Sakin olan Yâ ise burada örgütlenme, birbirine geçme ve karışma mânasına delâlet eder.

Harekesiz olan Nûn harfi, fetheli olan Nûn harfinin mânasını tahkik ve takrir içindir. Meftûh olan Nûn'un mânası, zatta sakin olup parıldayan hayır demektir. Fetheli olan Sad harfi ise, zatların inancına göre mahşerde alacakları yere delâlet içindir. Sakin olan Dal ise bu Sad'ın mânasını tahkik ve takrir içindir. Çünkü Dal işaret harflerindendir. İşaret harfleri ise kendinden önceki harflerin mânalarını tahkike ve takrire işarettir. İşaret için olmayan harfler ise, sakin olduklarında meftûh olanın mânasını tahkik içindir.

İşte bu anlattıklarımız, konuldukları mânaya göre harflerin gerektirdiği mânaların tefsiridir. Ama bu makamda bunlardan murad olan mâna ise, Cenâb-ı Hak bu harflerle, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin kendi katındaki mekânetinin büyüklüğünü, saygı değerliğini ilân etmektedir. Ayrıca bununla bütün mahlûkata minnette bulunduğunu bildirmek ve mahlûkatm beklediği nurların bu yüce peygamberden kendilerine ulaştığını haber vermektir.

Yukarıdaki tefsire göre bu harfleri açıklayacak olursak:

Kâf, Peygamber (salla'llâhu aleyhi ve sellem) Efendimizin Allah'ın kulu olduğuna delâlet etmektedir. Sakin olan Faâ bunun güç getirilmeyecek bir anlam olduğuna ve bunda asla şüphe bulunmadığına delâlet etmektedir. Bunun güç getirilmeyecek ölçü ve anlamda olmasının mânası, yaratıkları acze düşürmüştür; ne önce gelen, ne de sonra gelen hiçbir mahlûk ona bu alanda erişememiştir. Böylece O, varlık âleminin efendisi olma payesine yükselmiştir.

Fetheli olan Ha harfi, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin katıksız ve tertemiz bir rahmet olduğuna, başkasını manevî kirlerden temizleyici bulunduğuna delâlet etmektedir. Nitekim Cenâb-ı Hakk Onun hakkında:

«Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik» buyurmuştur:

Efendimiz de bu konuda şöyle buyurmuştur:

«Ben ancak halka yol gösterici bir rahmetim..»

Yâ harfi ise, yukarıda anılan kul için bir ünlemdir. Ünlenen şey onun içindir, ki Ayn harfi buna delâlet etmektedir. Çünkü Ayn harfi sakin olan Yâ harfiyle mânası kuvvetlendirilmiştir ki bir halden diğer bir hale göç anlamına gelir.

Sakin olan Yâ harfi işaret içindir, işaret için olan harfler ise te'kid için gelir. Nitekim yukarıda bu hususa temas edilmişti. Bu mânayla birlikte bir halden diğer bir hale geçmekle ifâde eder. Göç edilen şey, sakin olan Nün harfinin mânâsıdır ki bu varlığın nurudur, bütün varlıklar onunla varlığını ayakta tutar. Kendisine göç edilen şey ise, Sad harfiyle işaret edilen mânadır. Bu yoruma göre sözün mânası şöyledir:

«Ey katımda çok aziz olan kulum! Varlık âleminde bir yer kaplayan varlıklara doğru gerekli bir gidişle git, varlık âlemini ayakta tutan nurunla onlara doğru adım at.. Tâ ki Senden gereken yardımı elde etsinler. Çünkü mevcudatın hepsinin maddesi ancak Şendendir..»

Bu ölçü ve anlamda olan harflerin mâna tertibi güzel bir ölçü ve düzende bulunuyor, söz dizisi derli-toplu bir düzeyde kendini gösteriyor. Çünkü Süryanicede harflerin mânası, başka dillerdeki kelimelerin mânası gibidir. Herhangi bir dildeki kelimeler ifâde doğrultusunda.. Süryanicede de harflerin durumu b öyledir:

Mânaları iyi bir tertibe sokulmadıkça ifâde doğrultusunda bulunuyor denilemez. Harflerin bir kısmı diğer kısmının kuşağı içinde bulunur, yani onunla bağlantılıdır. Kelimeler de böyledir. Süryanice dilinden başkasında kelimeler belli bir dizeye sokulur, kimi takdim, kimi te'hir edilir, iki mânayı birbirinden ayırmak için ara yere o mânalara yabancı bir fasıla konulur, mânayı sıhhatli ölçüde elde etmek için birtakım izmarlar yapılır. Süryanicedeki harflerin durumu da buna yakındır; arzulanan mânaları elde etmek için takdim, te'hir, izmar ve benzeri düzenlemeler yapılır.

Evet, bizim buraya kadar yorumunu yaptığımız, sûrenin başına konulan remizlerin mânalarını açıklamamız, keşif ve ıyân erbabınca malûm olan hususlardır. Çünkü onlar varlık âleminin Efendisini, Aziz ve Celîl olan Allah'ın Ona ihsan buyurduklarını, başkasının güç getiremeyeceği nice şeyleri ona ikramda bulunduğunu müşahede etmektedirler.

Keşif ve ıyân erbabı, diğer peygamberleri, melekleri ve başkalarını da müşahede etme mazhariyetindedirler; Allah(m) onlara verdiği kerametleri, Hz. Rasûlu'llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem Efendimizden diğer bütün mahlûklara sirayet eden nuru ve yine ondan uzanıp diğer peygamberlere, meleklere ve başka zatlara ulaşan num görmektedirler. Ayrıca Resûlüllah’ın başkalarına olan yardımlarını ve bununla ilgili bir nice acaib hususları müşahede etmektedirler.

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) sonra buyurdu ki:

— Sâlihlerden bir kısmı yemek için ekmeğin ucundan kestiğinde onda ve âdem oğluna rızık kılman nimette iplik gibi uzanan bir nûr görüyor, onu takip edince, onun kendisindeki bir nûr ile birleştiğini ve sonra da Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin nuruyla başlantı yaptığını müşahede ediyor. Ayrıca bir iplik halinde nurların ayrıldığı ve her ipin zatlara verilen ni'ınetlerden bir nimetle birleştiğini görüyor.

Müellif Ahmed bin Mübarek Hazretleri diyor ki:

«Şeyhimin bahsettiği sâlih kişi, kendisinden başkası değildir. Yani parça ekmekten uzanan nuru gören. Şeyhin kendisidir.. Cenâb-ı Hak bizi onun dost ve yaranından eylesin ve aramızdaki bağları koparmasın!.»

Şeyhim bu konuda şunları da söyledi: (Allah kendisinden razı olsun).

Mânevi destekten mahrum bazı zayıf kişilerin şöyle dediğini duymaktayız:

«Benim için Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizden sadece imâna irşâd etme yardımı vardır. Yani Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz sadece îmâna irşâd edip yol gösterir. İmânın nuruna gelince, o, Allah'tandır, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem değildir.»

Bunun üzerine sâlih kişiler ona demişler ki:

«Peki senin imâmn nuruyla Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin nuru arasındaki bağı kesecek olursak, sözünü ettiğin imâna irşâd ve hidâyet kalır mı? Ve bu hal sana yeter mi? Buna razı olur musun?»

O zayıf kişi bu soruyu şöyle cevaplandırmış :

«Evet ben bu hale razı olurum...»

Bu cevabı henüz bitmemişti ki bir anda imânı küfre döndü ve puta secde ederek Allah ve Resulünü inkâra başladı. Aynı zamanda küfür üzere ölüp gitti. Cenâb-ı Hak'tan böylesine kötü bir akıbetten ve küfre düşmekten selâmet dileriz. Bunu özetliyecek olursak : Allah'ın arif velîleri Allah'ı bilirler, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin kadrini tanır ve olup biten şeylerin hepsini, gözleriyle gördükleri gibi ayân-beyân müşahede ederler. Bu müşahedeleri hissi müşahededen çok daha kuvvetlidir. Çünkü basiretin nazarı, basana nazarından daha kuvvetlidir. İleride bu husustan söz edilecektir.

İşte bu mertebede bulunan velîler, sûrede ismi geçen Zekeriya'yı aleyhisselâm, onun ahvalini ve Allah katındaki makamlarını müşahede ederler ve görürler ki bütün bunlar Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizden ona uzanmaktadır. Bunun gibi sûrede sözü edilen Yahya aleyhisselâm, onun ahval ve makamları, Meryem'in aleyhisselâm ahval ve makamı, İsâ

(aleyhisselâm) ve Onun ahval ve makamları, İbrahim, İsmail, Mûsâ, Harun, İdris, Âdem, Nûh ve Allah'ın kendilerine ni'ınette bulunduğu diğer peygamberlerin ahval ve makamları da Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizden kendilerine uzandığını görür ve bilirler.

Bu konuda sözünü ettiğimiz hususlar, sûrenin başındaki remizlerin kapsamına giren bir bölümdür. Bunun dışında aynı kapsama girenlerin sayısı belli değildir. Bunun için diyoruz ki, sûrede olan hususlar, remizlerdeki hususların ancak bir bölümüdür. Çünkü konuşan ve konuşmayan, akıl sahibi olanla olmayan, rûh taşıyanla taşımayan bütün varlıklar bu remizlerin kapsamına girmektedir.

Şeyhimden (Allah kendisinden razı olsun) bu tefsir ve açıklamayı dinledikten sonra kendisinden Ebû Zeyd'in Haşiyede Seyyid Muhammed b. Sultan'dan ve Seyyid Abdunnûr'ın Seyyid Ebî Abdillah b. Sultan'dan (ki bunlar Şazelî Hazretlerinin yâranmdandır) naklettiği şu hususu sordum:

— Efendim, Muhammed b. Sultan şöyle demiştir: Rü'yamda bazı fıkıh âlimleriyle Kâf-Hâ-Yâ-Ayn-Sâd ve Hâ-MîmAyn-Sîn-Kaf hakkında farklı görüşler ve yorumlar ortaya koyduğumuzu gördüm. Bu arada Cenâb-ı Hakk dilime şu hususu getirdi:

«Bu remizler Allah ile Resulü arasında birtakım sırlar (ve şifreler)dir; Cenâb-ı Hak sanki bu remizlerle şöyle buyurmuştur :

Kâf! Sen varlığın sığınak yerisin, her varlık Sana gelip barınmak ister ve Sen varlığın tamamısın..

Hâ! Mülkü Sana bağışladık, melekût âlemini Sana hazırladık..

Yâ! Ayn! Ey gözlerin gözü!.

Sâd! Benim sıfatım Sensin; kim Resule itaat ederse, gerçekten o Allah'a itaat etmiş olur.

Hâ! Seni himaye ettik..

Mim! Aynı Sana verdik, Seni ona sahip kıldık, Sîn'i Sana öğrettik, onu Sana göstereceğiz..

Kaf: Seni (kendimize) yaklaştırdık..

Fıkıh âlimleri benim bu tefsirime karşı çıktılar ve tartıştılar, dediklerimin hiçbirini kabul etmediler. Bunun üzerine onlara dedim ki: Öyle ise, aramızdaki ihtilâfı kaldırmak üzere Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimize gidelim.. Hep birlikte Resûüllah'a gittik, durumu arzettik. Efendimiz şöyle buyurdu :

«Muhammed bin Sultan'ın dediği haktır..»

Bu hususta ne buyurursunuz?

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki:

— Seyyid Muhammed bin Sultan ın verdiği mâna sıhhatlidir, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin makamına nisbetle doğru bir mânadır. Ama bu harflerin tefsiri, konuldukları mâna ve asıllarmm gerektirdiği husus itibariyle, bizim dediğimiz gibidir.

Evet, diyebilirim ki, Şeyhimizin tefsirinin yüceliği size de kapalı değildir. Çünkü mülkün bağışlanması, melekût âleminin hazırlanması ayrı ayrı şeylerdir ki, bunlardan her birinin Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimize ayrılık ve tutmazlık ve Ondan uzanıp meydana gelmemezlik durumu vardır.

Bu mâna nerede, bütün mülk ve melekûtun, aynı zamanda bütün mahlûkatın Sâd remzinin altına girmesi ölçüsünde olan mâna nerede?..

Şüphesiz ki ikisi arasında çok hem çok fark vardır.

Sonra Nün ile Ayn harflerinin gerektirdiği husus ki varlık âleminde her mevcudun maddesinin Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz olduğu hükmü ve yine Resûlüllah'ın her varlık için bir kehf (sığınak yeri) olduğu, bütün varlıkların ona sığındığı mânası çok yüksek bir düzeyde bulunuyor.

Seyyid Muhammed bin Sultan'ın işaret buyurduğu mânaların tamamı ise Nün, Ayn ve Sâd harflerinin kapsamına girmektedir.

ŞEYH HAZRETLERİNİ DENEYENLER OLDU

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) sûrelerin başındaki bütün remiz ve işaretleri ayrı ayn tefsir etti, her remzi yerinde açıkladı ki Ondan bu hususta duyduklarımın hepsini yazmama imkân yoktur. Çünkü konu uzar da gider. Ancak burada Şeyhimin vermiş olduğu iki cevabı nakletmek istiyorum :

Birincisi, fâkihlerden bazısı —ki bunlar fukara mahabbetine nisbet edilenlerdir—, birkaç soru sordular, onlardan kesin ölçüde tesbit edilen sualden biri şu idi:

«Mukattaa harflerden olan Kaf harfinde Allah'ın koyduğu İlâhî sır nedir?»

Çünkü ariflerden bir kısmı demişler ki:

Bu harfte öncesiz olan daire-i hazret ile sonradan olan daire-i hazret toplanmıştır.

Bunu bize açıklar mısın?

Soru soranların maksadı Şeyhimizi denemek ve ona nisbet edilen vehbî (Allah tarafından verilen) ilmin sahih olup olmadığını anlamaktı. Çünkü soru sahibi fakîh bu konuda Hatemî'nin ve diğer ilim adamlarının kitaplarına bakmış, tevcih edilen sayılmayacak kadar soruları incelemiş ve bu mes'ele hakkında hiçbir ilim adamının kendisine cevap veremeyeceğine kanaat getirmişti. İşte bu düşünceyle bir de Şeyhimize soru tevcih etmiş bulunuyordu.

Allah kendisinden razı olsun, Şeyhim onun bu sorusuna şu cevabı verdi :

— Senin sözünü ettiğin hazret-i kadîme, envar-i hadîse hazretinin ta kendisidir ki bu henüz ruhlar ve bedenler yaratılmadan önce yaratılmış bulunuyordu. Yerler ve gökler de yaratılmadan önce bu var kılınmıştı. Buradaki kıdem (öncesizlik) den maksad, «Allah vardı, hiçbir şey yoktu, O hep vardır» anlamına gelen kıdem değildir. Hazret-i hâdiseden maksad ise, bundan sonra meydana gelen ruhlar ve bedenlerdir.

Hiç şüphe yok ki, ruhların bedenlerle birlikte olması da iki grupta toplanıyor: Bir gruba cennet va'dedilmiş, bir gruba da cehennem va'dedilmiştir. Cennet ile va'dedilen grup, hazret-i envarın nurlarının bir kısmının fer'idir. Nasıl ki cehennem ile va'dedilen grup ta bu nurların bir kısmının fer'idir. Böylece ikinci hazret, birinci hazretin fer'i olmuş oluyor. Böylece durum bu ikisinde rızaya uygun olan ve olmayan diye iki kısma ayrılmış bulunuyor.

İşte sen bunları anladmsa, mukattaa olan bu harfte telâffuz yönünden üç harf bulunmuş oluyor ki, bu Kaftaki Elif ve Fâ harfleridir. Yani Kaf-Elif-Fâ.. Kaf ile adlandırılan Elif ile birleştirilmiştir ki bu Süryanicede Cenâb-ı Hakk'ın her iki hazrette hayır ve şer ile, fazıl ve adalet ile tasarrufta bulunduğu mânasına konulmuştur. Fâ harfi sakin olunca, Süryanicede kendinden öncekinde bulunan kusur ve kabahati gidermek mânasına konulmuştur.

Kaf ile Elif kapsamındaki kabih olan şey, şer ile va'dolunandır. Böylece ikisinden va'dedilen şer giderilince geriye va'dedilen hayır kalır. Bu hayra mazhar olanlar ise Allah'ın has kullarıdır.

İşte Kaf harfinin tamamı her iki hazrette mevcud olan Allah'ın has kullarına işaret etmektedir. Ayrıca Cenâb-ı Hakk'ın kendi fazl-u kereminden vermiş olduğu hayırlara da kapı açmakta, onlara dikkati çekmektedir. İşte iki hazretin sırrı budur. Böylece Kaf Allah'ın isimlerinden bir isimdir ki mahlûkatın en azizine izafe edilmiştir.

Bu bizim Arapça dilinde Sultan dememiz makamındadır. Çünkü Sultan kelimesi hem hükümdara, hem de teb'asına işaret etmektedir. İsterse bu teb'a müslümanlar gibi saadet ehlinden olsunlar, isterse zimmî (gayr-i müslim vatandaş) 1er gibi şakavet ehlinden olsunlar..

Hükümdar övülmek istendiğinde «İslâm Sultanı» denilir. İslâm kelimesi, edep, saygı ve vakar cihetiyle Zimmîleri çıkarmış oluyor. Çünkü hakikatte de onlar bu kapsamın dışında bulunuyorlar. Böylece zimmîler, «Ey Muhammed'in, peygamberlerin ve saadet ehlinin Rabbi!» diyen kimse mesabesinde oluyorlar.

Bu mânayla bütün peygamberlerin, meleklerin ve saadetli kişilerin sayılarına, makamlarına, hallerine, Allah ile olan durumlarına ve sonra da cennet ehline, onların bütün makamlarına, derecelerine bir bir gelir ve bunlardan hiçbirini bir kıl kadarı bile olsa terketmeden sayar ve tesbit edersen işte o zaman Kafin mânasını ortaya koymuş olursun..

Bu takdirde risâletin, nübüvvet ve meleklerin sırlan, velayet ve saadetin esran, cennet ve bütün nurların ve sair mahlûkta bulunan hayırların sırlan onda toplanmış olur. Allah'ın ordularının sayısını ancak kendisi bilir..

Süryanicedeki âdet, izâle için olan Fa harfi, Kaf harfi yazılırken yazılmıyor, çünkü o zaman yazı mânayla birlikte karışıp çözümü zor bir durum meydana getirir. Bunun için bu yazılırken sadece (Kaf) olarak yazılıyor. Allah daha iyisini bilir.

Sonra Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki:

— İstersen kadimi olan hazreti, Allah'ın ezelî ilminde sebkat eden şeyler olarak tanımlarsın ve böylece hazret hakikati üzere kadîm olmuş olur. Hadis olan hazreti de Aziz ve Çelil olan Allah'ın meydana getirdiği malûmat olarak tanımlarsın. Senin için böyle bir tefsirde bulunmak mümkündür. Mânalar ise kendi hali üzere kalır. Allah daha iyisini bilir.

Müellif Ahmed bin Mübarek diyor ki:

«Dikkat ediniz, bu cevabın güzelliğine..» Sonra ben Şeyhimden soru soranla buluştum ve dedim ki:

— Şeyhimin cevabına karşılık ne düşünüyorsunuz?

Bana şunu söyledi:

— Şeyhinizin dedikleri uydurmadır. Hazret-i Kadîme, Kaf harfinin (yarı) dairesidir. Hazret-i Hâdise ise o dairenin altında olan katmadır. Bundaki sır ise, hâdisenin kadîmden istimdad etmesi işaretidir. Katma kısmın halkaya dahil olması — ki biz bu halkaya Daire demiştik — ise ittisal ölçüsü içinde hâdisenin kadîmden istimdad etmesine işarettir. Böylece Kaf süresiyle halkadaki bu özellikle iki hazrete işaret edilmiştir: Kafin asıl halkasıyla kadîme (öncesizliğe), altındaki katma ile hâdise ve katmanın halkaya bitişmesiyle de hadisin kadîmden istimdadına işaret ediliyor.

Evet, nerede bu tefsir ve nerede Şeyhimizin bu kişiye verdiği cevap? Çünkü soru Kaf harfinin mânası hakkında idi, ki bu lâfızlardan bir lâfızdır. Soruyu soranın itirazı ve yaptığı açıklama ise hat ile ilgilidir, lâfızla değil.. Çünkü Kaf harfinin lâfzında halka (daire) ve katma kısım yoktur. Bunun üzerine o adama dedim ki:

— Sizin bu anlattığınızda hazret-i kadîme ile hazret-i hâdisenin mânasına açılan bir kapı yoktur. Sonra halka (daire) ile hazret-i kadîme arasında ne münasebet vardır? Aynı zamanda katma kısım ile hazret-i hâdise arasında ne gibi münasebet mevcuttur? Eğer bu katma sadece daireye bitiştiği içinse, aynı bitişme Mim harfinin halkasında da mevcuttur. Sad, Dad Ayn, Ğayn ve diğer bazı harflerde de buna benzer halka ve katma vardır.

Benim bu itirazım üzerine o şahıs ne cevap vereceğini bilemedi. Benim bu anlattığım (yanlış anlaşılmasın) Şeyhime karşı bir itiraz mahiyetinde değildir. Şeyhimin uydurma ve hileli konuşması kesinlikle doğru değildir. Onu bu gibi şeylerden tenzih ederim. Aynı zamanda başka velîlere karşı da bir itirazım yoktur. Cenâb-ı Hak bizi onların ilimleriyle menfaatlandırsın.

Benim, Şeyhimden soru soranla söz düellosuna girmemin sebebi, Şeyhimin sözünün uydurma olduğunu söyleyeceğine vâkıf olmadığındandır. Bunun nasıl olduğunu da bilmem. Soruyu soran belki bunu kendine göre belli bir mânada nakletmiştir, tahkik etmeden konuşmuştur. Bu bakımdan kendisine karşı itiraz edilmiş (gereken cevap verilmiştir). Allah daha iyisini bilir.

İkinci cevap ise, müşkil bir durum arzetmektedir ki Seyyid Abdurrahman el-Fasî Hazretleri buna işaret etmiştir. Özetleyecek olursak: Remzlerin bir, sûrelerin birkaç tane olmasının veçhesi nedir? Baştaki harfler sûredeki hususları remz ediyorsa, bu ramzlerin farklı olmasını gerektirir; nasıl ki sûreler de birbirinden farklı durum arzetmektedir. Buna ne buyurursunuz?

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) şu cevabı verdi:

— Sûrelerin muhtelif, remzlerin ise bir olmasının sebebi, Kur an âyetlerinin nurları üç kısımdır: Birincisi beyazdır: Bu, kulların dediği azîz-celîl olan Rablerinden istediği şeydir. İkincisi yeşildir: Bu, Cenâb-ı Hakk’ın buyurduğu şeylerdir. Üçüncüsü sarıdır: Bu, kendilerine gazab olunanların ahvaliyle ilgilidir.

O halde Fâtiha-i şerîfede yeşil olan, Hamd'dir, yani Allah'a hamd, sadece yeşil rengi remzeder. Çünkü bu, Cenâb-ı Hakk’ın sözüdür. Fatihada beyaz renk de vardır, bu da Rabbi'l Âlemîn terkibinden Gayri'1-Mağdubi'ye kadar olan kısımdır. Fatihada sanda vardır; bu da Mağdubi'den sûrenin sonuna kadar olan kısımdır.

Evet bu üç nûr bütün sûrelerde mevcuttur. Ancak ne var ki bazısı az, bazısı da çok ölçüdedir. Nitekim Fâtiha'da bunun örneğini gördün.. Bu üç nurun farklı olmasının sebebi ise, Levh-i Mahfuz'daki farklılığındandır. Çünkü Levh-i Mahfuzun birkaç yüzü vardır; bir yüzü dünyaya, onun ahvaline ve ehline yöneliktir, dünyada neler meydana gelecekse, dünya ehlinin ahvali ne olacaksa bunların hepsi orada yazılıdır. Bir yüzü de cennete yöneliktir, orada cennetin ahvali, ehlinin durumu, onların sıfatlan yazılıdır. Bir yüzü de cehenneme yöneliktir, orada cehennem ehlinin ahvali, ehlinin durumu, onların sıfatları yazılıdır. (Cenâb-ı Hak bizi cehennemden ve onun azabından korusun).

Levh-i Mahfuz un dünyaya yönelik bulunan yüzü beyazdır. Cennete yönelik olanı ise yeşildir.Cehenneme yönelik olanı sarıdır, ama hakikatte siyahtır. Sarı olması, müminin nazarındadır.Çünkü müminin basiretinin nuru bir şey üzerine vaki olunca, o şey siyahsa onu sarı yapar.O kadar ki mümin mahşerde kendisi için yazılan şeyleri aşan nuruyla uzağında bulunan ve simsiyah bir görünüm içinde kalan bir kâfire nazar edince onu sarı renkte görür. Bu sebeple sarı olarak görünen şahsın kâfir olduğu anlaşılır.

Kâfire gelince, o hiçbir şey görmez, karanlık her taraftan onu kuşatmış ve bastırmış olur; o ancak karanlık üstüne karanlık görebilir.

Bunun üzerine sordum :

— Efendim dedim, insanın kalbine ancak kendi ölçüsünde olan şey mahşerde vaki oluyorsa, o takdirde müminin (görme ve anlama konusunda) kâfir üzerine ne gibi bir meziyeti olabilir? Bu durumda da dünyada müslüman olmayı orada temenni etmeyebilir..

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) cevap verdi:

— Cenâb-ı Hak orada mü'mine cennet ve ehlinin ahvaliyle ilgili olarak zarurî ilim yaratıp verir. Bunu anladığın takdirde âyeti cennete yönelik olan veçhesiyle alacak olursan, nuru yeşil olur. Cehenneme yönelik veçhesiyle alırsan, nuru sarı olur. Dünyaya yönelik olan veçhesiyle alacak olursan nuru beyaz olur.

Sonra bilmiş ol ki: Bu veçhelerden her biriyle ilgili birtakım açıklamalar ve bölümler vardır ki onları ancak Allah kendi ilmiyle bilip kuşatabilir, (kuşatmıştır).

Sûrelerin başındaki harfler, Mushafta yazılı olduğu gibi Levh-i Mahfuz'da da yazılıdır. Ancak ne var ki her harfin açıklaması orada Süryanice yapılmıştır. Oradaki her harfin açıklamasını görecek olsan, aralarındaki farklı durumu anlardın.

Bunu biraz belirtecek olursak, deriz ki: Elif-Lâm-Mîm birtakım remizlerdir, bununla varlık âleminin efendisi Hz. Muhammed'in nuruna işaret edilmiştir. O nûr ki, mahlûkatm hepsi ondan istimdad etmiştir.

PEYGAMBERİN YUKARIDA BELİRTİLEN BU NURUNA BAKILDIĞINDA

Yukarıda işaret edilen Peygamber salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin bu nuruna belirtilen remizle bakıldığında mahlûkattan bir kısmının O'na imân ettiği, bir kısmının imân etmediği, inkâra saptığı; imân edenlerin ahvali, küfredenlerin durumu ve bunlarla ilgili hususlar anlaşılır ve Bakara sûresinde belirtilen ahval ile uyum halinde olduğu görülür. İşte âyetin başındaki remiz bu mânayla inmiştir. Yine bu remizlere, hayırlar dikkate alınarak bakılırsa, bu hayırların insanlara nasıl oluşturulduğu anlaşılır ki Âl-i İmran sûresinde belirtilen hususlar bunlardır ve Elif-Lâm-Mîm remzi bu sûrenin başında belirtilen mâna ile inmiştir.

Yine bu remizlere, onlara ehil olmayan kimseler üzerine inen azâb itibariyle bakacak olursa, şu dünyada o ehil olmayanlara nelerin dokunduğunu, başlarına nelerin geldiğini anlar ve Ankebut sûresinde bahsi geçen hususların bunlar olduğunu görür. Bunun gibi her sûrenin başındaki remiz bu ölçülerle yorumlandığında, belirttiğimiz özellikler kendiliğinden bilinir, Levh-i Mahfuz'daki açıklamasıyla bir farklılık arzetmediği anlaşılır.

Sonra Şeyhimden makam ile ilgili bazı şeyler sordum, o da bana gereken cevabı verdi ki akıllara durgunluk verecek nitelikte bulunuyordur. Bunun için buraya yazmayı uygun görmedik. Allah daha iyisini bilir.

Şüphesiz ki bunlar çok üst düzeyde bulunan birtakım sırlardır ki bunlann mânasını tahkik etmek ve doruğuna erişmek ancak fetih ile mümkün olur veya Şeyh Hazretleriyle karşılıklı konuşmak suretiyle gerçekleşebilir. Bu hususta sorulan soruları Şeyh Hazretleri mânaları açıklayarak cevaplandırdığında ve soru soranın kendisine arız olan şeyleri hatırında tutup aldığı cevaplarla birleştirip bütünleştirdiğinde, Şeyhin mânanın tamamına eriştiğini, kendisi fetih olmasa bile anlar. Allah daha iyisini bilir.

SÜRYANİCEDE HAFLERİN KONULDUĞU ASIL MÂNALAR

Burada, Süryanicede harflerin konulduğu asıl mânaları yazmamı arzu ettim. Çünkü buna ihtiyaç vardır. Yukarıda da birçok defalar bu konuya bazı atıflar ve havaleler yaptık. Onları biraz daha derli-toplu olarak anlatmak istiyoruz, tâki yararlar tamamlanmış olsun.

Hemze harfi, üstün olursa (fethe ile okunursa), bütün eşyaya işarettir; az olsun çok olsun, onunla bu işaret sağlanır. Bu işaret bazı hallerde konuşandan çıkıp kendi zatına ve nefsine yönelmiş olur. Bu tür işaret kabz'den salimdir. Eğer Hemze ötre olursa, yakın ve az olan şey'e işarettir. Esreli olursa, münasip olan yakın şey'e işarettir.

Ba harfi, üstün (fetheli) olursa, bu ya çok aziz, ya da çok hakir şey'e işarettir. Esreli olursa, bu, zata dahil olan veya dahil olmak isteyen şey'e işarettir. Ötre olursa, beraberinde Kabz bulunan şey'e işarettir. (Kabz, kulun korku ve ümit hallerini aştıktan sonra meydana gelen bir haldir..)

Ta harfi, üstün (fetheli) olursa, bu, çok hayra verilen bir isimdir. Esre olursa, yapılan ya da ortaya konulan şey'in ismidir. Ötre olursa, ortada olan az şey'in ismidir. Bazen de bununla birbirine zıd iki şey kasdolunur.

Sâ (üç noktalı S harfi), (fetheli) olursa, nûr ya da karanlığa işarettir. Ötre olursa, bir şey'in diğer bir şey'i bir şey üzerine koyup katmak anlamına işarettir.

Cim harfi, fetheli olursa, bu ya nübüvvet ya da velayet demektir, şu şartla ki bir öncesinde veya sonrasında nübüvvet ya da velayetle ilgili bir kayıt bulunursa.. Aksi halde ebediyen ya da yararlandığı hayır demektir. Esreli olursa, zatta imân nurundan gelen az hayır anlamını taşır.

Şeyhim bu konuda bir defasında da şöyle buyurdu: «Esreli olursa, zayıf olan veya nurlu olan az hayır, demektir.»

Hâ harfi, fetheli olursa, hepsini kapsamak mânasına delâlet eder. Ötre olursa, âdem oğullarının dışında sayısı çok olan (meselâ yıldızlar gibi) şeylere delâlet eder. Esreli olursa, zata dahil olan veya zatın velayeti altında bulunan köle, altın ve gümüş gibi şeylere delâlet eder.

Hâ (noktalı Hâ) harfi, fetheli olursa, incelik ölçüleri içinde sonuna kadar uzantı anlamına delâlet eder. Ötreli olursa, canlılarda olan bir tür olgunluk ismine delâlet eder. Esreli olursa, cansızlarda bir tür olgunluk ismine delâlet eder.

Dal harfi, fetheli olursa, zatın dışına işarettir. Esreli olursa, zatta olan şey'e işarettir. Ya da zata dahil olan veya ona yakın bulunan şey e işarettir. Ötre olursa, az veya çirkin şey'e beraberinde gazab olmak üzere işarettir.

Zal (noktalı Dal) harfi, fetheli olursa, zatta bulunan ve zatın sahip bulunduğu şey e ta'zim anlamını taşımakla birlikte bir mânaya delâlet eder. Ötre olursa, zatında bulunan şer ve kaba şey e veya ondaki büyük ve çirkin şey'e delâlet eder. Esreli olursa,, kendisini gazab takip etmeyen çirkin bir şey'in ismidir.

Ra harfi, fetheli olursa, zahirî ve bâtmî bütün hayırlara işarettir. Ötre olursa, nefsinde bir olan ve açık meydanda bulunan şey'in ismidir. Esreli olursa, içinde rûh bulunan şey'e işarettir; ancak o şey âdem oğlundan başka canlılardır. Veya bu ruhun kendisine işarettir.

Zâ (noktalı olan Ra) harfi, fetheli olursa, bir şey üzerine dahil olunca ona zarar veren şey'in ismidir. (Bir başka defa da, bunun kendisinden sakınılan şey'in ismidir, buyurmuştu). Ötre olursa, içinde bulunan (büyük günahlar gibi) çirkin şey'e işarettir. Esreli olursa, içinde zarar bulunmayan (küçük günahlar, şüpheli şeyler ve az mundar sayılan nesneler gibi) çirkin şey e işarettir.

Tâ harfi, fetheli olursa, cinsi temiz olan ve sonuna kadar saf ve katıksız süre-giden şey e işarettir. O haddi-zatmda da temizdir, sonuna kadar saf ve berraktır. Ötre olursa, birincisinin aksine sonuna kadar çirkin ve habis olan şey e işarettir. Esreli olursa, tabiatında sakinlik bulunan şey'e işarettir.

Zâ (noktalı Tâ) harfi, fetheli olursa, nefsinde büyük olan şey e işarettir. Aynı zamanda beraberinde karşıtı olan şey de yoktur; soylu kişilerdeki cömertlik, Yahudilerdeki kin ve düşmanlık gibi... Ötre olursa, nefsinin hareketine tabi' olan şey'e işarettir, kendi helakini hazırlamaya çalışır. Esreli olursa, kulun zarar gördüğü şey'e işarettir ki o şey'in tabiatında zarar vermeklik vardır.

Kâf harfi, fetheli olursa, kemâl mertebesinde olan kulluğun hakikatma işarettir. Ötreli olursa, siyah ya da çirkin kula işarettir. Esreli olursa, kulluğun sana muzaf olduğuna işarettir. (Bir defasında ise bu hususta şöyle buyurmuştu: «O senden sana kulluk ile bir işarettir).»

Lâm harfi, fethalı olursa, konuşmacının büyük bir şey üzerinde oluşmasıdır ki büyük bir şey e işarettir. Ötreli olursa, sonu olmayan bir şey'e işarettir. Esreli olursa, konuşmacıdan zatındaki boşluğa ya da doğrudan doğruya zatına işarettir. Ne var ki bu Lâm harfinin esresi ince okunduğu zaman böyledir. Biraz kaim okunduğunda, bu mânayla birlikte sıkıntı, gönül darlığına işarettir; (bir başka defa ise, çirkinlikle birlikte bu mânaya işarettir, buyurmuştu).

Mim harfi, fetheli olursa, varlık âleminin tamamı demektir. Esreli olursa, açık meydanda olan zatın num demektir. Gözde olduğu gibi.. Bâtında olan zatın nuruna da işarettir, kalbde olan nûr gibi.. Ötreli olursa, az olan aziz şey, demektir; göz yaşı gibi. Bu mânayla göz yaşına mûmû denilmiştir.

Nün harfi, fetheli olursa, zatta sakin olup ondan çevreye yayılan hayır demektir. Ötreli olursa, kemâl mertebesinde olan

hayır veya etrafı aydınlatan nûr demektir. Esreli olursa, konuşmacının idrâk ettiği veya kendine ait olan şey demektir.

Sad harfi, fetheli olursa, Allah'ın huzumnda vakfe yapılan mahalde yerin tozunun tamamı demektir. Esreli olursa, yedi yere işarettir. Ötreli olursa, yeryüzünün bütün bitkilerine işarettir.

Bütün bunlar, Sad harfi az ince okunduğu zaman böyledir.

Kaim okunduğu zaman ise, fetheli olanı, Allah'ın üzerine gazab indirdiği yer veya üzerinde bitki olmayan toprak demektir. Esreli olursa, içinde hiçbir bitki bulunmayan zat demektir. Veya kendinde hiç hayır bulunmayan zat demektir. Ötreli olursa, yukarıdaki iki mânadan bize erişen zarar demektir.

Şeyhim bir defasında ise bu hususta şöyle buyurmuştu:

Sad fetheli olursa, yeryüzünün tamamına işarettir. Tabii üzerindeki şeyler de buna dâhildir. (Bu şeylerin bir fersah miktarı kadar olduğuna da dikkatleri çekmişti.) Ötreli olursa, yerkürenin tamamına işarettir. Esreli olursa, yeryüzünde bulunan bitkilere işarettir. Kesreli halinde kaim okunursa, yeryüzündeki Allah'ın gazabına çarpan şey'e işarettir.

Bu ikinci mânayı, Şeyhimin vefatından sonra onun hattıyla yazılı bulunan parçadan alıp yazdım. Ama birinci mânayı onun bizzat ağzından dinlemiştim, İkincisi ise arzettiğim şekilde kendi hattından buraya naklettim. (Allah kendisinden razı olsun).

Dad harfi, fetheli olursa, belâdan uzak sıhhate delâlet eder. Ötreli olursa, içinde nûr ya da karanlık bulunmayan şey'e işarettir. Esreli olursa, saygı ve korku ölçüleri içinde eğilmeğe işarettir.

Ayn harfi, fetheli olursa, gelmek ya da göç etmenin ismidir. Ötreli olursa, zatta sakin olan ve zatın kaim olduğu şey'in ismidir. Esreli olursa, zatın habisliğine delâlet eden şey'in ismidir.

(Bu, Şeyhimden işittiğim mânalardır. Onun hattıyla yazılı bulunan parçada ise şöyle deniliyor:

Ayn, fetheli olursa, yüz çevirip gelen şey'e işarettir. Ötreli olursa, irâdeye göre fayda veya zarar veren şey'e işarettir. Esreli olursa, kulluğun iyi bir yolda olmadığına işarettir.

(Bu mânalar da birinci şekle yakmdır. Çünkü gelmek ile yüz çevirip gelmek birbirine pek yakın ölçüdedir. Zatta sakin olup zatın kaim olduğu şey rûh ve hafeze melekleridir, bunlar Allah'ın izniyle hem zarar, hem de yarar verirler. Kulluğun iyi bir yolda olmaması, zatın habisliği ve karanlığıdır.)

Ğayn harfi, fetheli olursa, bir şey'in hakikatma ulaşılan nazar'ın ismidir. Ötreli olursa, Allah'ın isimlerinden bir isimdir, yufka yüreklüiğe ve acıma hissine delâlet eder. (Allah hakkında geniş rahmet anlamına gelir). Esreli olursa, bilmediğini sormak, bildiği ile cevap vermek anlamına gelir.

Bunlar, bizzat Şeyhimden işittiklerimdir. Onun hattıyla yazılı bulunan parçada ise şöyle deniliyor:

Ğayn harfi, fetheli olursa, kendisine beraberlik ve yakınlık eden şey'i tabiatı gereği defeden şey'e işarettir. Ötreli olursa, yufka yürekliliğe, saygı ve şeref dolu olgunluğa işarettir. Esreli olursa, bilmediği bir kelimeyle konuşmaya işarettir.

Şeyhimin vermiş olduğu iki türlü mâna birbirine pek yakındır.

Fa harfi, fetheli olursa, cinsinin habislikle bilinmesinden sonra habisliği olumsuz kılmak içindir. Böylece bu o şey'in temiz olduğuna, cinsinin de habis bulunduğuna işarettir. Buradaki habislik günah ve benzeri şeylerdir. Esreli olursa, zata ve onun kapsadığı şeylere işarettir. Bazı ahvalde bu ihtiva ettiği şeyler az olur.. Ötreli olursa, habisliği gidermek içindir.

Kaf harfi, fetheli olursa, hayırları toplayıp bir araya getirmek mânasına işarettir. Veya bütün nurlara işarettir. Ötreli olursa, meydana gelmenin aslına veya öncesiz olan ilme ve benzeri şeylere işarettir. Esreli olursa, aşağılık ve horluğa işarettir.

Sin harfi, fetheli olursa, tabiatında incelik bulunan güzel ve zarif şey'e işarettir. Ötreli olursa, kaba ve sert olan fena şey'e işarettir. Veya hissen siyah olan şey'e işarettir. Esreli olursa, belirti, mühür mânasına olan şey'e işarettir, işaret o mühür veya alâmetten gelir.

Bu bahsettiğim mânalar. Şeyhimin hattiyle yazılı parçadan alınmadır. Bizzat kendisinden işittiğim ise şöyledir :

Sin harfi, fetheli olursa, eşyanın güzelliklerinin ismidir. Ötreli olursa, hissen siyah olan şey'in ismidir. Esreli olursa, zatın kapısına ve onun sırrı olan kâmil akıl, afvetmek, yumuşak huyluluk gibi mânalara delâlet eder.

Şeyhimin vermiş olduğu iki ayrı mâna birbirine pek yakındır. .

Şin harfi, fetheli olursa, arkasından azâb gelmeyen rahmete işarettir. Ayrıca kendisinden kötülük ve azabın çıktığı, rahmetin girdiği kimseye de işarettir. Ötreli olursa, nefsinde yüce olan ve saygı değer bulunan kimseye işarettir. Esreli olursa, tabiatında gizlemek ve gizlenmek bulunan şey'e işarettir. Bazen de kalbde örtülü bulunan şey'e işarettir.

Verdiğim bu mânalar, Şeyhimin hattiyle yazılı olan parçadan alınmadır. Kendisinden bizzat işittiğim ise şöyledir :

Şin harfi, fethe ile olursa, arkasından azâb gelmeyen rahmet demektir. Ötreli olursa, zihinlerin hayretlere daldığı şeyler demektir. Veya göz kapaklarına zarar veren ok misali şeylere işarettir. Esreli olursa, üzerine bir aza veya ayak ile basılan ve fakat belli olmayan şey demektir. Veya kalbde gizli tutulup zahir olmayan şey demektir.

Hâ harfi, fetheli olursa, sonu olmayan tertemiz bir rahmet demektir. Ötreli olursa, Allah'ın isimlerinden bir isimdir. Esreli olursa, mahlûkatm zatlarından çıkan hayra işarettir.

Bu, Şeyhimin hattiyle yazılı bulunan parçadan alınmadır. Kendisinden bizzat işittiğim ise şöyledir:

Hâ harfi, fetheli olursa, sonu olmayan tertemiz bir rahmettir. Ötreli olursa, Allah'ın isimlerindendir. Ayrıca bunda bütün mükevvenatı müşahede anlamı da mevcuttur. Ötreli olan

Nün harfi böyle değildir, o, Ya Rabbî diyen kimsenin mesabesindedir. Hâ ötreli olunca, Rabbi'l–Âlemîn diyen kimsenin mesabesindedir. Esreli olursa, müminlerin zatlarından çıkan bütün nurlara işarettir.

Vav harfi, fetheli olursa, insanda damarlar ve parmaklar gibi şeylerin birbirine örülüp bağlanması anlamına gelen şeylere işarettir. Ötreli olursa, âdem oğluna uymayan, ona ters düşen şeyler demektir. Felekler ve dağlar bu cümledendir. Esreli olursa, birbirine girmiş, örgülenmiş pislik taşıyan şeyler demektir. Barsakları örnek verebiliriz. Veya sevilmeyen, gazab edilen şeyler demektir.

Yâ harfi, fetheli olursa, ünlem içindir. Bazen bu mânayı kuvvetlendirmek için de kullanılır.

Bu, Şeyhimden bizzat işittiğimdir. Onun hattiyle yazılı bulunan parçada ise şöyle deniliyor :

Yâ harfi, fetheli olursa, ünlem içindir. Bazen de içinde ünlem bulunan bir haber içindir, Lem Yelid gibi. Bu bir haberdir, fakat içinde nida (ünlem) vardır. Ötreli olursa, sabit olmayan şey'e işarettir. Şimşeki buna örnek verebiliriz. Bir anda parıldar ve kaybolur. Esreli olursa, kendisiyle utanılan veya kendisinden utanılan şey'e işarettir, utanç yerlerini buna örnek verebiliriz.

HARFLERİN ESRARI

Şeyhim (Allah kendisinden razı olsun) buyurdu ki :

— Bu anlattıklarımız harflerin esrarı mahiyetindedir. Sûrelerin başındaki her harfin yedi esrarı vardır ki onlardan yukarıda sözünü ettiğimiz mânalar çıkmaktadır. Ayrıca bu harflerin yedi başka esrarı daha var ki Arapça söz onlara uygun gelmektedir. Söz Arapçadan başka bir söz olursa, ona başka esrar da münasip düşmektedir.

Allah bizi başarıya ulaştırsın ve esrarı bize öğretsin, Efendimiz Muhammed'in (salla’llâhu aleyhi ve sellem) yüce makamı hürmetine bizim bu dileğimizi kabul buyursun!

Ey okuyucu! Allah sana merhamet etsin, başka hiçbir divanda buna benzer satırların yazılı olduğunu işittin mi veya gördün mü? (Allah daha iyisini bilir).

Şeyhimle buluştuğum ayda veya o aydan hemen sonra bana Süryanice üç kelimeden söz etti ve buyurdu ki:

— Bu kelimelere aklını kullanarak kendini ver, sakın unutayım deme! **Siner, Siz'û** ye **Mâze.**

Bunun üzerine sordum :

— Efendim, dedim, bunlar ne dildendir?

Cevap verdi:

— Süryanicedir.. Bugün yeryüzünde bunu —pek az kişiden başka— bilen yoktur..

— Bu üç kelimenin mânası nedir? diye sordum, fakat Şeyhim bunların mânasını açıklamadı. Sadece ben bunların Süryanice sözler olduğunu anlamış oldum. Ancak Şeyhim bana sanki lisan-i hal ile şöyle diyordu :

— Benim zatımda sakin olan şu nura dikkatle bak, zahirimde perde perde yükselen ve bâtınımda iç âlemimi aydınlatan parıltıları görmüyor musun? Bu büyük hayra bak ki zatım ona sahip olmuştur ve zatım bu nûr ile kıvamını bulmuştur. İşte bu nûr ile varlık âleminin hepsi şeylerden temizlenir; yerde ve göklerde ve diğer âlemlerde bulunan zahirî ve bâtınî hayırlar bu nûr ile vücut bulur. Evet bütün bunlar benim zatımdaki nurdan istimdad etmekteler..

Müellif Ahmed b. Mübarek diyor ki :

«Şeyhimin bu sözlerinden, varlık âleminde kendisinin tasarrufa yetkili kılındığını anladım. Allah daha iyisini bilir.»

Sh: 395-438

DİVAN EHLİNİN LÜGATİ

Şeyhim buyurdu ki :

— Divan ehlinin dili Süryanicedir. Çünkü bu dilde az kelimeyle çok mâna ifade edilir, heceler bile birçok mânalar taşır. Hem bu divana ruhlar ve melekler de katılır. Süryanice bunların konuştukları dildir. Ruhlar ve melekler Arapça konuşmazlar. Ancak Cenâb-ı Peygamber (salla'llâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz bu divanda hazır olunca, Ona saygı gösterilerek Arapça konuşulur.

Sh:72

Kaynakça
Abdülaziz Debbağ trc: Celal YILDIRIM Kitab'ül İbriz [Kitap]. İstanbul : Demir Yayınları, 1979. Cilt I-II.

BİR GERÇEĞE BEL BAĞLADIM ERENLER

Aşık İsmail Daimi

Bir Gerçeğe Bel Bağladım Erenler
Aldı Benliğimi Bitirdi Beni
Damla İdim Bir Irmağa Karıştım
Denizden Denize Götürdü Beni

Nice Kabdan Kaba Boşaldım Doldum
Karıştım Denize Deniz Ben Oldum
Damlanın İçinde Evreni Buldum
Yine Benden Bana Getirdi Beni

Buhar Oldum Yağdım Yağmurlarınan
Karıştım Toprağa Çamurlarınan
Piştim Fırınlarda Hamurlarınan
Üstadım Sofraya Yatırdı Beni

Çiğnediler Dişler İle Ezildim
Vücut Eleğinden Geçtim Süzüldüm
Çaldı Kalem Bir Deftere Yazıldım
İrfan Mektebine Yetirdi Beni

Daimi'yim Ermişlerin Ereği
Böyle İdi Tabiatın Gereği
Ölmez Bir Ananın Oldum Bebeği
Aldı Dizlerine Oturdu Beni
https://youtu.be/JV4b0cwHHzg

BU AYRILIK NEDEN OLDU?

Pirimiz, aşkın bilge Üstadı Hazreti Mevlâna'nın huzurunda Meryem sıfatlı gül oturmuş, boyun bükmüştü. Huzurda titrek kandilinin gölgesine sığınmış ağlıyordu. Hazret lisâni hafiden şifalı kelamı ile sesiyle "ol" dedi, irkildi. Câna geldi. Ses değil miydi, bütün âlemin can kaynağı.

Ey ten!

Böyle bir can seninle beraber oldukça sen ölmezsin.

Ey düşünce!

Böyle imân seninle beraber olduktan sonra sevin keyfine bak!

Kadın yapılı kimselerden çok bıktın ama sen erkek yaratılışlısın.

Erenlerin himmeti seninle beraberdir.

Rubâi, 170

-Ey canım efendim, sevmek istedim ancak ayrılık kaderim oldu.

Senin rengin sonbahar, onun rengi ise ilkbahardır.

Bu iki renk birleşmeyince gül ile diken yetişmez.

Bu diken ile gül neden cemâle aykırı düştü?

Yabancı gözlere bak da buna sen de gül, ey gül bahçesi!

Rubâi, 688

-Sevmiş, sevilmemiş miydik? ....

Sevdiğin, önce seni çok sevdi okşadı,

sonra da binlerce üzüntü içinde eritti seni.

Sana sevgisinin mavi boncuğunu verdi ama

sen benliğinden geçip de o olunca,

(onda yok olunca) bırakıp kaçtı seni.

Rubâi, 7

-Pirim, neden diye sorulmaz huzurda ama...

Gitti, gidişinden kan ağladın.

Artan üzüntülerden daha çok ağladın.

Hayır, giderken yalnız o gitmedi, gözlerin de onunla birlikte gitti.

Artık gözlerin gittikten sonra nasıl ağlayabilir ki?

Rubâi, 968

-Aşkın elinde kan ağlayan beni avutmasanız...

"Deme"

Ben senden başkasını seçemedim nideyim.

Yaslı gönlüme derman bulamadım neyleyim.

Diyorsun ki şu çarhın elinden

daha ne zamana kadar takla atıp çarh vuracağız?

Benim bundan başka marifetim yok Ne yapayım?

Rubâi, 1060

-Neden?...

Git kendine derd ara, derd bul,

derdlerden bir derd seç kendine:

Çünkü (Yaşamak için) bundan başka çare yoktur.

Bahtın yâr olmadı diye üzülme sakın.

Ancak derdin yoksa o zaman üzgünlük gösterebilirsin!

Rubâi, 1177

Sana ister istemez gönlünün muradını aramak düşüyor.

Çünkü bu şehirde seninle onun dedikodusu dolaşmaktadır.

Gönlünü ister sertleştir, ister yumuşat,

kayadan çıkmış bir pınar gibi akacaksın!

Rubâi, 363

-Öyle ise...

Ey saki yavrusu:

Hele gamdan geç bir kere.

Ey kutsal ruhun yoldaşı Meryem şu nefsi bırak!

Gamdan kaçtım, sevinçliyim diyorsun!

canının sefasına bak da bundan da vazgeç!

Rubâi, 659

Birlikte oturduğun dostlarla bir gönül topluluğuna eremezsen,

onlar senden su ve toprak sıkıntısını gidermezse,

öyle dostlarla düşüp kalkmaktan vazgeç!

Yoksa kerem sahibi kimseler sana canlarını–helâl etmezler!

Rubâi, 196

Ah etsem, ah buna yetmiyor.

Toprak olsam, Şah, buna razı değil!

Secde etsem, herkes, her tarafa secde etmekte;

bilmem ki bunu nasıl gizliyeyim.

Ay ışığı gizli işlere imkân verir mi?

Rubâi, 303

Bu arsanın genişliğinde uzunluk yok.

(Cihan devamsız ve fânidir) **Böyle bir meçhulü onarmaktan vaz geç.**

Cihan bir arpaya bile değmeyen bir yol,

yahut bir pula bile değmeyen bir konuk yurdu!

Rubâi, 1458

Ey Parlayan Mum!

Bilir misin sen tıpkı Sofileri andırıyorsun.

Çünkü sende safa ehlinden şu altı nitelik var:

Gece uyanıksın, Nur yüzlüsün, benzin sarı, gönlün yanık, gözün yaşlı, kalbin uyanık!

Rubâi, 1459

Ey gönül!

Aşktan da, sevgiliden de, yardan da vazgeç.

Eğer her üçüne göz diktin ise, zünnar bağladın demektir.

Yokluk potasında yan da korkma!

Çünkü bu yoksunluk yardan da yabancıdan da aridir!

Rubâi, 662

-Pirim, ona sevdanın yolları bana kurşunlar mı?.............

Mademki bizim elimizden kurtulmanın çaresi yok.

Hiylemize karşı da bir kurnazlık yolu bulup

kendini bir tarafa çekemezsin.

Ya önce vermiş olduğun sözü tekrar geri alırsın,

yahut da en iyisi bizden bir daha baş çevirmez, yolumuza baş koyarsın!

Rubâi, 1500

Nuh'tan miras kalan bir kurtuluş gemisi vardır ki,

hep hayat denizinde dolaşır!

Gönülde filizlenen bitkiler hep o denizden fışkırmıştır.

Ama onların gönül gibi ne şekli, ne de yönü vardır!

Rubâi, 102

Bu gece rastgele bir kapana tutulmuşsun.

Çok çabalıyorsun ama zor kurtulursun bu kapandan.

Allah'a and içerim ki göğsünü

şu harap gönlümün üzerine koymazsan,

bu aşık kulunun elinden yakayı sıyıramazsın!

Rubâi, 1402

"Seni seçmişlerse kurtuluşun yok".. diyen sesle gül belinden kırılıp bayılmıştı. **Sen gülsün.....İsâ'nın annesi Meryem'sin...Yalnız kalacaksın...Dengin yoksa suç kimin deme, Meryem, İsâ'yı ancak yalnız doğurabilirdi...**

Kaynak: MEVLÂNA'NIN RUBAİLERİ "Tam metin" M. Nuri GENÇOSMAN ,Millî Eğitim Basımevi —1974, İstanbul

BU AYRILIK NEDEN OLDU

Ellerini üzüb menden

Yarim bir baş geder oldu

Can deyib can eşiderdik

Bu ayrılıq neden oldu

Qızıl güller desteyem men

Bülbülem qefesdeyem men

Gezirem men qemli qemli

Gören deyir hesteyem men

Öz eşqimden dileyimle

200 Yazılar

Ayrı düşdüm illerde men

Ancaq senden ayrı gezen

Ürek deyil beden oldu

Can deyib can eşiderdik

Bu ayrılıq neden oldu

KURTULMAK İSTİYORUM

EY ALLAH'IM

"Ey yaratıcı! Suçluyum ötekilerden ümit ediyordum.

Efendi çok cömertlik yapmış olsa da o senin bağışına hiç denk değildi.

O külah bağışladı sense akıl dolu baş. O cüppe bağışladı sense boy pos.

O bana altın verdi. Sense altın sayan el. O bana binek hayvanı verdi. Sense binici aklı.

Efendi bana mum verdi sense aydın göz. Efendi bana meze verdi sense yemek yeme gücü.

O maaş verdi sense ömür ve hayat. Onun vaadi altın senin vaadin tertemizler.

O cömertliği ve merhameti de ona sen verdin."

[Mesnevî,C. VI, b. 3123- 3130.]

NEFSİMİ TANIDIM

Nefis ve Şeytan, her ikisi bir bedendir,

Kendilerini iki beden şeklinde gösterdiler.

[Mesnevî,C. III, b. 4051.]

**

"Nefsin sağ elinde tesbih ve Mushaf, yenindeyse hançer ve kılıç vardır. Onun Mushaf'ına ve yaltaklanmasına inanma. Kendini onunla sırdaş ve arkadaş etme. Seni abdest için havuza götürür ve onun dibine atar."

[Mesnevî, C. III, b. 2553- 2555]

HATA BENDE DEDİM

Kur'an'ın bakış tarzına göre, Âdem her halükârda Şeytan'dan üstündür. Çünkü cennetten kovulma olayında, Şeytan bahane olarak; **"beni azgınlığa uğrattığından dolayı"** [Araf, 7/16.] dedi ve kendi fiilini gizledi. Âdem ise; **"nefsimize zulmettik"** [Araf, 7/23.] diyerek kendini suçladı. Bu nedenle de Allah Âdem'i Şeytan'dan makbul tuttu. Hz. Mevlânâ'nın buna yorumu şöyledir:

"Edebinden dolayı suçta, Hakk'ı gizli tuttu.

O, suçu kendine ait görmekle yarar elde etti.

Tövbe etmesinden sonra Hakk, ona dedi:

'Ey adam! Sende o günahı ve sıkıntıları ben yaratmadım mı?

Benim takdirim ve kazam değil miydi o? Özür dilerken onu nasıl gizledin?'

'Korktum. Edebi bırakmadım' dedi.

Hakk , ' Ben de onun için seni makbul tuttum.'"

[Mesnevî, C. I, b. 1491- 1494.]

**

DARLIKLARDAN VAZ GEÇTİM

"Hayal âlemi, yokluk âleminden daha dardır.

Bundan dolayı hayal kedere sebep olmaktadır.

Varlık âlemi de hayal âleminden daha dardır.

Bundan dolayı onda ay, hilal gibi olur.

Duyu ve renk dünyasını varlığı daha dardır; dar bir zindandır.

Terkip ve sayı darlığın sebebidir. Duyular,-insanı- terkip yönüne/dünyaya çekmektedir."

[Mesnevî, C. I, b. 3094- 3097]

HAYIR VE ŞERLİ OLUŞU DA BİLDİM

Dünyada birine ayak, diğerine bağ olmayan hiçbir zehir ve şeker yoktur.

Birine ayak, diğerine ayak bağıdır. Birine zehir diğerineyse şeker gibidir.

Yılan zehri o yılan için hayattır. Oysa insana nispetle ölümdür.

Su halkı için deniz bahçedir. Toprak halkı için ise ölüm ve musibettir."

[Mesnevî, C. IV, b. 66- 69]

“Adalet nedir? Ağaçlara su vermek. Zulüm nedir? Dikene su vermek.

Adalet, nimeti yerine koymaktır, su çeken her köke değil.

Zulüm nedir? Yersiz yere koymaktır. Bu, sadece belaya koymak olur.”

[Mesnevî, C. V, b. 1089- 1091.]

“Tatlısu içmemiş olan kuş, acı suda kol kanat çırpar.

Zıt ancak zıddıyla tanınabilir; – kişi – yarayı görürse okşamayı tanır.”

[Mesnevî,C. V, b. 598- 599.]

“Bize göre her şeyin adı; dış görünüşü, Yaratıcı’ya göre her şeyin adı, onun sırrı.”

[Mesnevî, C. I, b. 1240.]

“Bir ressam iki tür resim çizdi; güzel ve çirkin resimler:

Yusuf’un ve güzel yaradılışlı hurinin resimlerin yaptı ve de çirkin Şeytan ve iblislerin resmini.

Her ikisi de onun ustalığının resmidir. Onun çirkinliği değildir, onun lütfudur.

Çirkin, çirkinliğinin son derecesinde yapar; bütün çirkinlikleri çevresine örer.

Böylece bilgisinin olgunluğu ortaya çıkar; ustalığını inkâr eden rüsva olur.

Çirkin yapmayı bilmezse noksandır. Bundan dolayı ateşe tapanın ve ihlâslı kişinin yaratıcısıdır.”

[Mesnevî, C. II, b. 2523–2528.]

“–Kişi– altın definesi için evi viran eder. Ve bu hazineyle onu daha bayındır yapar.

Suyu keser ve ırmağı temizler. Bundan sonra içilecek su akıtır.

Deriyi yarar, okun ucunu çıkarır. Bundan sonra yeni derisi oluşur.

Kaleyi yıkar, kâfirden alır. Bundan sonra ona yüzlerce burç ve set yapar.

Allah’ın işinin keyfiyetini kim bilebilir ki?”

[Mesnevî, C. I, b. 307- 310]

“Deniz Nuh’a ve Musa’ya dost olmadı mı? ...

Ateş İbrahim'e kale olmadı mı? ...

Dağ Yahya'yı kendine çağırmadı mı? ..."

[Mesnevî, C. I, b. 1841- 1843.]

"Nil' in suyu Kıpti'ye kandır, güzel Sıbti'ye sudur.

Deniz İsrailoğulları'na cadde, zalim Firavun'aysa boğulma yeridir."

Mesnevî, C. III, b. 3027- 3028. (Benzer beyitler için bkz: C. IV, B: 3430, 3492; b. 2981-2986; C. II, b. 1549; C. VI, b. 4672-4690; C. IV, b. 2755)

İSTEMEMEYİ İSTEDİM

"Bu âlemi aydınlatan güneş bir parçacık yaklaştı mı her şey yandı gitti."

[Mesnevî,C. I, b. 141.]

KÖTÜLÜĞÜN NERESİNDEYİZ?

SORU 1

"'Tanrı insana kötüye kullanacağı özgürlüğü niçin vermiştir?'

'Eğer Tanrı insana vermiş olduğu özgürlüğün kötü yönde de kullanılacağını biliyor idiyse niçin onları böyle yaratmıştır?'

'İnsan Tanrı'nın kendi kararlarını kontrol etmediği veya edemediği anlamda mı özgürdür?'

'Her şeye gücü yeten varlık olan Tanrı kontrol edemediği şeyler yaratır mı?'"

SORU 2

"Tanrı, ya kötülükleri ortadan kaldırmak ister de, kaldıramaz; veya kaldırabilir, ama kaldırmak istemez; ya da ne kaldırmak ister ne de kaldırabilir, yahut da hem kaldırmayı ister hem de kaldırabilir.

Eğer ortadan kaldırmak istiyor da kaldıramıyorsa, O güçsüzdür ki bu durum Tanrı'nın karakteriyle uyuşmaz;

eğer ortadan kaldırabiliyor fakat kaldırmak istemiyorsa, O kıskançtır ki bu da aynı şekilde Tanrı ile uyuşmaz;

eğer O ne ortadan kaldırmayı istiyor ne de kaldırabiliyorsa, hem kıskanç hem güçsüzdür, bu durumda da, Tanrı değildir;

eğer hem ortadan kaldırmayı istiyor hem de kaldırabiliyorsa ki yalnızca bu Tanrı'ya uygundur, o zaman kötülüklerin kaynağı nedir?

Ya da o kötülükleri niçin ortadan kaldırmamaktadır?"

Cafer Sadık Yaran, Kötülük ve Theodise, Vadi Yay., Ankara, 1997, s.30

SORU 2 yi David Hume'da şu şekilde ifade eder:

"Tanrı kötülüğü önlemek istiyor da gücümü yetmiyor?

Öyleyse o güçsüzdür.

Yoksa gücü yetiyor da kötülüğü önlemek mi istemiyor?

Öyleyse o iyi niyetli değildir.

Hem güçlü, hem de iyi ise, bu kadar kötülük nasıl oldu da var oldu?"

David Hume, Din Üstüne, (Çev. Mete Tunçay), İmge Kitabevi Yay., Ankara, 1995, s. 209.

CEVAP

"Kötülük ortadan kalkmaz. Zira daima iyiye karşılık bir şey bulunmalıdır. Fakat aynı zamanda kötülüğün Tanrılar arasında bir yer bulmasında da olanak yoktur; kötülük ölümlü tabiatlar ve şu topraklar üstünde hükmünü yapar. Bu nedenle kurtuluş için Tanrı'ya elden geldiği kadar benzemek gerekiyor. Tanrı'ya benzemek ise gerçek zeka keskinliği ile birlikte adalet ve dinginliğe sahip olmak demektir. Çünkü Tanrı hiçbir zaman adaletsiz olamaz; tersine o, son derece adaletlidir".

Platon, Diyaloglar(Theaitetos), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986, 176 b-c.

CEVAP 2

“İstemek, temeli bakımından acı çekmektir ve yaşamak, istemekten başka bir şey olmadığına göre, hayatın tümü, özü bakımından acıdan başka bir şey değildir. **İnsan ne kadar yüceyse, acısı da o ölçüde fazladır.** İnsanın hayatı, yenileceğinden hiç şüphe etmeksizin, var olmaya çalışmak için harcanmış bir çabadır.”

Arthur Schopenhauer, İstencin Özgürlüğü Üzerine, (Çev. Mehtap Söyler), Öteki Yay., Ankara, 1998.

CEVAP 3

“Bir sefalet sahnesini bir zevk ortamına dönüştürmeyi istemek ve olabildiğince acı yokluğu yerine pek çoklarının yaptığı gibi hazları, sevinçleri kendine hedef edinmek gerçekten tersliklerin en büyüğüdür. Hayli karamsar bakışla bu dünyayı bir tür cehennem olarak gören, o nedenle de burada kendisi için ateşten etkilenmeyecek bir oda sağlamaktan başka bir şey düşünmeyen çok daha az yanılır. **Akılsız kişi yaşamın sunduğu hazların peşine düşer ve aldatılmış olduğunu anlar; bilge kişi bunlardan kaçınır.** Çünkü ıstıraplardan uzak olduğumuz sırada, oynak arzular aslında hiç de var olmayan bir mutluluk yanılsaması yaratır bizde ve bizi bu yanılsamanın izinden gitmeye ayartır; böylelikle acıyı üstümüze çekeriz, yadsınamaz bir gerçekliği olan acıyı. **O zaman, yitip giden, heba edilen bir cennet gibi ardımızda kalan o hiç bir acımızın olmadığı duruma feryat ederek, olmuş'u, olmamış yapabilmeyi isteriz boşyere.”**

A. Schopenhauer, Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar(Seçmeler), (Çev. Güven SavaşKızıltan), Ara Yay., İstanbul, 1990, s.5-6.

CEVAP 4

Augustinus der ki

“Fakat O'nu sevdiğimde neyi seviyorum?

Bedenlerin güzelliğini değil, akıp giden zamanın ahengini de değil, ışığın parıltısını da değil, çiçeklerin ve baharın güzel kokularını da değil, kutsal ekmeği ve balı da değil…

Tanrımı sevdiğimde bunların hiç birini sevmiyorum; ama yine de bir tür ışığı, melodiyi, güzel kokuyu seviyorum.

Tanrımı sevdiğimde gönlümün ışığını, melodisini, kokusunu seviyorum; orada gönlüme mekanda olmayan bir ışık doğuyor, orada zamanın alıp götüremediği bir ses duyuyorum, orada koklamakla bitmeyen bir koku var, orada yemekle eksilmeyen bir tat alıyorum, orada doygunluğun ayıramadığı bir ayrılmama var. Tanrımı sevdiğimde sevdiğim budur.”

RAMAZANOĞLU, Necla, Kötümserlik ve Hiççilik Sorunu (Pascal, Schopenhauer, Kıerkegaard, Nıetzsche), Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul,1983,s.159.

SONUÇ YERİNE

“Allah'ın merhametli (rahim) ve merhametlilerin en merhametlisi (errahmanürrahim) olmasının anlamı nedir? diye soracaksın.

Merhametli bir kişi, felakete uğramış, belaya maruz kalmış, sıkıntıya düşmüş, hastalanmış birini görmez ki, eğer onun bu durumunu ortadan kaldırabiliyorsa, hemen kaldırmak için koşmasın.

Şüphesiz Allah her belayı savuşturabilir ve her yoksulluğu ve kederi önleyebilir, her hastalığı ve zararı ortadan kaldırabilir.Fakat dünya, hastalıklar, meşakkatler ve felaketlerle dolup taşmaktadır. O bunların hepsini ortadan kaldırmaya muktedirdir. Ama yine de, kullarını felaketler ve belaların getirdiği sıkıntılar içerisinde terk etmiştir.”

Gazali, İlahi Ahlak (el- Maksad’ül-Esna Şerh-u Esmaillah’il-Husna),(Çev. Yaman Arıkan), Uyanış Yay, İstanbul, 1989, s. 131.

SEVMEMİZİ İSTİYORSUN AMA

Kendini sevmeyi ne soruyorsun, ne soruşturuyorsun; oysa ki ne de güzelsin, ne de gönüller kaparsın sen... yüzünü bir göstersen iki dünya da birbirine girer.

Sen şarabsın, biz testiyiz... sen suya benziyorsun, biz arkız... ne yerin var senin, ne yurdun; fakat gene de nereye yönelirsen ordasın.

Gönül sana nasıl yelsin yöpürsün; bakış görüş, seni nasıl arasın bulsun

Söz, ağızdan nasıl çıksın da nerdesin diye sorsun

Gönlün kulağına ne söyledin ki gülmeye koyuldu, açılıp saçıldı kamışın ağzına ne verdin ki şekerler çiğnemeye koyuldu.

Şaraba ne coşkunluk verdin; bala ne çeşit bir tad bağışladın.

Akla nasıl bir düşünce verdin de yüce tasarılara girişmede, yüksek düşüncelere dalmada

Senin yüzünden toprak, nakışlarla bezenmiş; topraktakilerin gönülleri halden hâle girmiş, hoş olmayanlar bile senin yüzünden hoş, hoşsun, hoşluğu arttırıp durursun sen.

Neşe, seninle neşelendi; şaşılacak şey, senin yüzünden şaşılacak bir hâle geldi; lütuf, ihsan senin sâyende dudağa ağıza tad verdi; kerem sâhibisin, bağışlarda bulunur durursun sen. Yaralı, yorgun gönlü sen arar-sorarsın; olaylardan onu yur-arıtırsın... dertli bir söz söylersin ona, o söz devâ olur gider.

Bulut senin yüzünden ağlamada, şimşek senin yüzünden gülmede...daha da binlerce çeşit işler, senin lütfunla olup durada; vefâ mâdenisin sen.

Mevlâna Divân-ı Kebir c.7, sh:275-76

Hem o güzeli sevmek, hem de şundan bundan korkmak; olamaz bu., bir soluk ıssı ol, bir renge boyan a âşık; ondan sonra da dire ayağını.

Mevlâna-Divân-ı Kebir c.7, sh: 530

BULUNMAYANI İSTİYORUM

Dün şeyh, şehrin çevresinde, elinde bir mum, dönüp duruyor, şeytandan, devden usandım, insan istiyorum, insan diyordu.

Biz de çok aradık dediler, bulunmuyor. Dedi ki: O bulunmuyor dediğiniz yok mu, işte onu istiyorum ben.

Mevlâna-Divân-ı Kebir c.2, sh: 301

17

Yüzünü göster ki bağ-bahçe görmek, gül bahçesi seyretmek istiyorum...

Dudaklarım aç ki bol-bol şekerler istiyorum.

A güneş, bulut perdesinden sıyrılda göster yüzünü... o parıl parıl parlayan yüzünü görmek istiyorum.

Havandan, gene doğan kuşlarını çağıran davulun sesini duydum da tekrar geldim; pâdişâhın bileğini istiyorum.

Senin güzelliğin varken, senin yüzün dururken bağı-bahçeyi, dağı-ovayı dilersem ölümsüz cennetteyken çölleri istiyorum demektir.

Nazla bundan fazla incitme beni, git dedin... İşte o fazla incitme demen var ya, o sözü istiyorum.

Kimi topluyum, kimi dağınık., bu iki hâlde de ümidim var; o topluluk mumunu, o dağınık saçları istiyorum.

Can, gülüşlerle dolmuş ama gene de korkudan yummuş dudaklarını; o gonca gibi gizli gülüşü istiyorum.

Bu kul kendinden geçmişte sevgilinin ateşine sarılmış; dost da kulağını tutmuş; oysa ki yakama yapışmasını istiyorum.

Yol yok, izin yok diye dudak sarışın, o kapıcının nazlanışı, öfkesi, sertliği yok mu; onu istiyorum.

Bir elimde şarap kadehi, öbür elimde sevgilinin saçları, böylece meydanın ortasında dönüp oynamak istiyorum.

Halkın bozuk-düzen düşüncelerinden gönlüm sıkıldı; bana yoldaş ol; dağa çıkmak, ovaya gitmek istiyorum.

Dün şeyh, elinde fener, bütün şehri dönüp dolaşmadaydı; şeytanlardan, canavarlardan usandım; insan arıyorum diyordu.

Biz de aradık, bulunmuyor dediler; o bulunmayan var ya dedi; işte onu istiyorum ben.

Mevlâna-Divân-ı Kebir c.7, sh: 603

BİZİ KANDIRIYORSUN

86

A güzel, gene de ne diye kandırıyorsun beni sen?

Gene düzenlerle ne aldatıyorsun beni sen?

Her solukta keremler ediyor da a dost diyorum sana, ne diye aldatıyorsun beni sen?

Ömürsün sen; ömür de vefasızdır.. ne diye vefalıyım diyor da aldatıyorsun beni?

Gönül Ceyhun ırmaklarını bile içse-sömürse kanmaz; bizi sakayla ne diye aldatıyorsun sen?

Ay yüzün olmadıkça göz karardı-gitti.. ne diye sopayla kandırıyorsun bizi sen?

Dün, aman fermanı verdiğin kişiyi korkuyla, ümitle ne diye kandırıyorsun sen?

Tanrı kazasına râzı olmak gerek dedin; bizi ne diye kazâyla-kaderle kandırıyorsun sen?

Mademki şu derdimin devası yok, ne diye devâyla kandırıyorsun sen?

Yalnızca yemek yemeyi huy edindin; peki, bizi çağırıp da ne diye kandırıyorsun sen?

Mademki neşe çengim kırdın, un-ufak ettin; ne diye üç telli sazla kandırıyorsun bizi sen?

Bizi, bizsiz ne diye kandırıyorsun; bizi bizimle ne diye aldatıyorsun sen?

A tapısında canımın, hizmet kemerini kuşandığını güzel, bizi ağır elbiselerle ne diye kandırıyorsun sen?

Sus ki senden, yalnız seni istiyorum; başka bir şey istemiyorum; bizi vergiyle ne diye kandırıyorsun sen?

Mevlâna-Divân-ı Kebir c.7, sh: 670-71

Kaynak: MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN- DÎVÂN-I KEBÎR, Hazırlayan: Abdülbâkiy GÖLPINARLI, Kültür Bakanlığı, 1992, Ankara

https://youtu.be/CRTiJOa0O8A

https://youtu.be/E2RCNIh2vag

ESRÂR-I HODİ [Benliğin Sırları]- RUMUZU BÎHODÎ- "
Benlikden geçmenin remizleri "ESRAR VE RUMUZ

KARA GÜNLER VE İBRET LEVHALARI

SES'DEN İKTİBASLAR

(Kara günlerin küçük manzaralarını ve iniltilerini, o zamana göre, dile getirmiye çalışan «SES» den iktibas)

EŞKİYALIK DERDİ

17/Teşrini evvel (Ekim)/1918

Şimdiye kadar çekdiğimiz çileler yetmiyormuş gibi başımıza bir de eşkiyalık belâsı musallat oldu, garbin ve tedbirsizliğin doğurduğu bu dâhiye herşeyden evvel ortadan kaldırılmadıkca bizim için kurtuluş imkânı yoktur ve olamaz. Çünkü dört senedir devam eden felâketli muharebenin köy külübelerinde bırakdığı boşluklar, saçdığı pek acı sefâletler ve yoksulluklar ancak emniyyet ve âsâyiş ile doldurulabilir, tâ'mîr edilebilir. Böyle olmadıkça memleketlerimizin âkibeti maâzallah yine ve daha çok fenâ olacakdır.

Bizde eşkiyalık derdinin en fazla yüklendiği yerler köylerdir. Halbuki enginde ve uçurumda bulunan devlet gemisini selâmet kıyısına ulaştırabilecek kuvvet yine köylerdir. Köylüler şimdiye kadar her belâya sabrettiler, hükümetin bütün dileklerine , buyruklarına eyvallah dediler, memleketi —kadın ve çoluk çocuklarıyla çalışmak suretiyle— doyurdular, orduyu beslediler. İstedikleri yalınız bir şeydi: **«Memleket kurtulsun, müslümanlık dirilsin».**

Fakat bin çeşid felâketlerin üzerine tüy diken bu eşkiyalık beliyyesi o zavallılara herşey'i unutdurdu, dünyâya geldiklerine bile peşîman etdirdi.

Vatan düşmanların çizmeleri altında ezilirken, varlığımız haysiyyetimiz çiğnenirken gözlerini velinimet köylülere çeviren şakiler; kimsesizlik, hastalık, millî endîşeler içinde kıvranan o bedbahtlar üzerinde yaman bir derd kesilmişdir.

Köylü ilk zamânlarında eşkiyâyı avutabilecek kadar ahırında hayvan kesesinde para, anbarında ekin bulabiliyor, bunları vermekle canını kurtarmıya güc yetirebiliyordu. Fakat günden güne bir tufan gibi akıp gelen ve çoğaldıkça çoğalan eşkiyâ sürüleri karşısında, zavallı, bundan da mahrum kaldı. Hattâ köylerde âile sandığına mahsus eşya ile âile nâmusuna varıncaya kadar hepsi yağma edildi, yırtıldı. Ya son ümidlerle sallanıp kalan hayatlar... evet, bunlar da didiklendi; parçalandı.

Bacası tüten, fakir, zengin herkesi doyuran, köylerinde köşe taşı gibi oturan ağalardan sağ kalanlar bugün bir lokmayı bulamayacak bir hale gelmek üzeredirler. Bunlar köylerin temel direğidirler ve o direklerin yıkılması, bütün ocakların sönmesi demekdir. Yeşil tarlalarını, sevimli hayvancıklarım, dede ve baba kabirlerini bırakarak kasabaların vefasız kucağına atılan ağalar bugün hıçkırıklarla ağlıyor, bir nur, bir çâre, bir kurtuluş yolu arıyor. Kırlarda, obalarda ve hattâ nâhiyelerde bugün hâkim olan kuvvet —saklamayalım ki— eşkiyâ- dır.

Hükümetin kanunu susdurulmuş, adâleti kaldırılmışdır. Bu hallerin devâmı bizim ebedî batmamızdır. Pâdişâhın afvinden bile ibret dersi alamayan ve günler, dakikalar geçtikçe çoğalan eşkiyâ hakkmda fevkalâde tedbirler kurulması artık farz oldu.

Biz vak'alar ve şahıslar üzerine şimdilik birşey yazmak istemiyoruz. Çünkü sükûnete son derece muhtâcız. **Dimağlarımız yorulmuş, vuran kalblerimiz dinmişdir.**

Fakat —hele herkesçe belli olan son hâdiseler üzerine olsun — ehemmiyyetle dikkat gözünü

çekmeyi vazife biliriz. **İslâmda kavmiyyet (ya'nî ırkçılık) yokdur, kardeşlik vardır. Akan bir damla kan bile bizim için pek elim bir zarardır.Binâen'aleyh çarpışan kuvvetlerin derhal önüne geçmek, şekavetde dolaşarak hâlâ köyleri soyan, son ümidlerimizi de söndürmek üzere bulunan adamların zulümlerine nihâyet vermek lâzımdır. Allah'ın binâsını yıkanlara karşı sabr ile seyirci kalmak nasıl doğru olur?...'**

Sh: 41-43

Kaynak: Hasan Basri ÇANTAY, KARA GÜNLER VE İBRET LEVHALARI, 1964, İstanbul

KİTABI İNDİR

BÜYÜK ŞEFAAT HAKKI HZ. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem'e NEDEN VERİLDİ?

> **'Hakikati bulan, başkaları farklı düşünüyorlar diye onu haykırmaktan çekiniyorsa, hem budala, hem de alçaktır! Elbette bir adamın, benden başka herkes yanılıyor demesi zordur. Ancak sahiden herkes yanılıyorsa o ne yapsın?..."**
>
> (Cemil MERİÇ: 'Bu ülke", Ötüken , 1974, İstanbul, s.7.)

Peygamberler mesleği olan "hakikati söylemek" her insanın harcı değildir. Doğruda yalnız kalmak, iftiraya uğramak, sıkıntılara düşmek kader kanunudur. Doğrular nedeniyle zillete düşülse de, hakikat gün yüzüne çıkmaya mecburdur. Hakikatin vasfı ayaklar altında olmak değil, başlar üzerine taç olmaktır. Yapılan bunca saldırılar netice olarak yine Hakkın galibiyeti ile sonuçlanmış olması bunu göstermektedir. Bazı zamanlar yalan galip görünse de devran insanlar arasında gelip giderken, doğruluğun galibiyeti kader kanunudur.

Kıyamet günü peygamberler ile ümmetleri arasında geçen konuşmalar vardır. Onlar ümmetleri nedeniyle mahcup olmuş, yüzlerini yere eğmeye mecbur bırakılmıştır. Ümmeti merhume denilen Muhammed ümmeti [salla'llâhu aleyhi ve sellem] aldığı terbiye nedeniyle kıyamet günüde başı açık yüzü ak olarak huzura çıkmayı hak etmelerinin sebebi diğer din sahiplerinin büyüklerine karşı iftiralar atmamalarıdır. Onlar Rahmet peygamberi salla'llâhu aleyhi ve sellemin terbiyesinde olgunlaştıklarından öteki ümmetlere ve peygamberlerine karşı en ufak bir nefret söylemi vaki olmamıştır. Bu fark değil midir ki, Hakk onların yanında tecelli etmiştir.

Hz. İsa aleyhisselâm ve Hz. Musa aleyhisselâm ruhlar aleminde Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin yanına her geldiklerinde başlarını öne eğerler. Tek utançları ümmetlerinin yaptığı hakaretler ve iftiralardır. Günden güne de bu mahcubiyetleri o kadar artmıştı ki, kendilerinde başlarını kaldıracak bir türlü mazeret dahi bulamazlar. Ümmetlerinin dinlerini tahrif etmeleri yetmiyormuş gibi, birde taşkınlıkları yüzünden çok rahatsızlıkları ile söyledikleri tek kelâm **"Sen âlemlere rahmet olarak gönderildin."** Buna bizim imanımız ve tasdikimiz var, bizi ve ümmetlerimizi aff buyrun" olmaktadır. Bu söze delil olarak, kıyamet sahnelerinde geçmesi haber verilen şefaat isteği gerçekliğinin açık beyanıdır.

> Yine Sahiheyn ve Tirmizi'nin Ebu Hureyre'den kaydettikleri bir rivayet şöyledir:
>
> "Biz bir davette Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem ile beraberdik. Ona sofrada hayvanın ön budu(n dan bir parça) ikram edildi. Bud hoşuna giderdi. Ondan bir parça ısırdı ve:
>
> "Ben Kıyamet günü âdemoğlunun efendisiyim! Acaba bunun neden olduğunu biliyor musunuz? (Açıklayayım:) Allah o gün, öncekileri ve sonrakileri tek bir düzlükte toplar. Bakan onlara bakar, çağıran onları işitir. Güneş onlara yaklaşır. Gam ve sıkıntı, insanların tahammül edemeyecekleri ve tâkat getiremeyecekleri dereceye ulaşır. Öyle ki insanlar:

"İçinde bulunduğumuz şu hali görmüyor musunuz, sizlere şefaat edecek birini görmüyor musunuz?" demeye başlarlar. Birbirlerine:

"Babanız Âdem var!" derler ve ona gelerek: "Ey Âdem! Sen insanların babasısın. Allah seni kendi eliyle yarattı, kendi ruhundan sana üfledi. (Bütün isimleri sana öğretti). Meleklerine senin önünde secde ettirdi. Seni cennete yerleştirdi. (Allah katında itibarın, makamın var.) Rabbin nezdinde bizim için şefaatte bulunmaz mısın? Bizim şu halimizi, başımıza şu geleni görmüyor musun?" derler. Âdem aleyhisselâm da:

"Bugün Rabbim çok öfkelidir, daha önce bu kadar öfkelenmedi. Bundan sonra da böylesine öfkelenmeyecek. (Esasen şefaate benim yüzüm yok, çünkü, cennette iken, Allah) beni o ağaca yaklaşmaktan men etmişti. Ben, bu yasağa âsi oldum. (Ben cennette iken işlediğim günah sebebiyle cennetten çıkarıldım. Bugün günahlarım affedilirse bu bana yeter). Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin, **Nûh aleyhisselam'a gidin!"** diyecek. İnsanlar Nûh aleyhisselam'a gelecekler:

"Ey Nuh! Sen yeryüzü ahalisine gönderilen resullerin ilkisin. Allah seni çok şükreden bir kul (abden şekûrâ) diye isimlendirdi. İçinde bulunduğumuz şu hali görmüyor musun? Başımıza gelenleri görmüyor musun? Rabbin nezdinde bizim için şefaatte bulunmaz mısın?" diyecekler. Nuh aleyhisselâm da şöyle diyecek:

"Bugün Rabbim çok öfkelidir. Daha önce hiç bu kkadar öfkelenmedi, bundan sonra da böylesine öfkelenmeyecek! Benim bir dua hakkım vardı. Ben onu kavmimin aleyhine (beddua olarak) yaptım. Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin. **İbrahim aleyhisselam'agidin!"** diyecek. İnsanlar İbrahim aleyhisselam'a gelecekler:

"Ey İbrahim! Sen allah'ın peygamberi ve arz ahalisi içinde yegane Halilisin, bize Rabbin nezdinde şefaat et! İçinde bulunduğumuz şu hali görmüyor musun?" diyecekler. İbrahim aleyhisselam onlara:

"Rabbim bugün çok öfkeli. Bundan önce bu kadar öfkelenmemişti, bundan sonra da bu kadar öfkelenmeyecek. (Şefaat etmeye kendimde yüz de bulamıyorum. Çünkü ben) üç kere yalan söyledim!" deyip, bu yalanlarını birer birer sayacak. Sonra sözlerine şöyle devam edecek:

"Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin! **Musa aleyhisselam'a gidin**!" İnsanlar, Hz. Musa aleyhisselam'a gelecekler ve:

"Ey Musa! Sen Allah'ın peygamberisin. Allah seni, risaletiyle ve hususi kelamıyla insanlardan üstün kıldı. Bize Allah nezdinde şefaatte bulun! İçinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?" diyecekler. Hz. Musa da:

"Bugün Rabbim çok öfkelidir. Daha önce böylesine öfkelenmedi, bundan sonra da böylesine öfkelenmeyecek. (Esasen Rabbim nezdinde şefaate yüzüm de yok. Çünkü) ben, öldürülmesi ile emrolunmadığım bir cana kıydım. (...Bugün ben mağfirete mazhar olursam bu bana yeterlidir.)

Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin! **Hz. İsa aleyhisselâm'a gidin!"** diyecek. İnsanlar Hz. İsa'ya gelecekler ve:

"Ey İsa, sen Allah'ın Peygamberisin ve Meryem'e attığı bir kelamısın ve kendinden bir ruhsun. Üstelik sen beşikte iken insanlara konuşmuştun. Rabbin nezdinde bize şefaat et! İçinde bulunduğumuz şu hali görmüyor musun?" diyecekler! Hz. İsa aleyhisselam da:
"Bugün Rabbim çok öfkeli. Daha önce bu kadar öfkelenmedi, bundan böyle de hiç bu kadar öfkelenmeyecek!" diyecek. -Hz. İsa şahsıyla ilgili bir günah zikretmeksizin- (Bir başka rivayette:) "(Beni, Allah'tan ayrı bir ilah edindiler. Bugün bana mağfiret edilirse bu bana yeter!") Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin! **Muhammed salla'llâhu aleyhi ve selleme gidin!"** diyecek. İnsanlar Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve selleme gelecekler, -bir diğer rivayette: **"Bana gelirler!"** denmiştir- ve:

"Ey Muhammed! Sen Allah'ın peygamberisin, bütün peygamberlerin sonuncususun. Allah seni geçmiş-gelecek bütün günahlarını mağfiret buyurdu. Bize Rabbin nezdinde şefaatte bulun. Şu içinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?" diyecekler. Bunun üzerine ben Arş'ın altına gideceğim. Rabbim için secdeye kapanacağım. Derken Allah, benden önce hiç kimseye açmadığı medh u senâları benim için açacak (Ben onlarla Rabbime medh u senâlarda bulunacağım). Sonra:

"Ey Muhammed başını kaldır ve iste! (İstediğin) sana verilecek! Şefaat talep et! Şefaatin yerine getirilecek!" denilecek. Ben de başımı kaldıracağım ve: **"Ey Rabbim ümmetim! Ey Rabbim ümmetim! Ey Rabbim ümmetim!"** diyeceğim. Bunun üzerine:

"Ey Muhammed! Ümmetinden, üzerinde hesap olmayanları cennet kapılarından sağdaki kapıdan içeri al! Esasen onlar diğer kapılarda da insanlara ortaktırlar!" denilecek."

Resûlullah sonra şöyle buyurdular:

"Nefsim kudret elinde olan Zat-ı Zülcelâl'e yemin olsun. Cennet kapısının kanatlarından iki kanadının arasındaki mesâfe Mekke ile Hecer arasındaki veya Mekke ile Busra arasındaki mesafe kadardır."

Buhari, Enbiya 3, 8, Tefsir, Beni İsrail 5; Müslim, İman 327, (194); Tirmizi, Kıyamet 11, (2436).

Bütün insanlar peygamberleri ile Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin şefaatini dilenmişlerdir. Bu dilenişin sebeplerinden biri de, Ümmeti Merhume, peygamberlerinin yolunda gidip, diğer insanları, dinleri ve peygamberlerine hakaret etmeyip, incitmediler.. **Ümmeti Muhammed diğer peygamberlere hiçbir şekilde iftira atmadı, leke sürmedi.Diğer ehl-i kitab ise tahrif ettikleri yetmemiş gibi dinlerini ve kitaplarını iftiralar, yalanlarla doldurup peygamberlerini mahcup kıldılar. Bu mahcubiyetler yüzünden peygamberleri kıyamet gününde şefaat etme hakkından mahrum kaldı.**

Şefaat şerefinin, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin ve ümmetinin üzerinde oluş nedeni budur.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Hasan Basri ÇANTAY

Canlara Cânân Diye Sevdim

Sevdim seni hep canlara cânân diye sevdim
Bir ben değil âlem sana kurban diye sevdim

Ecrâm-ı felek levh u kalem mest-i nigahın
Didarına aşık ulu Yezdân diye sevdim

Mahşerde nebiler bile senden medet ister
Gül yüzlü melekler sana hayran diye sevdim

Aşkınla buhurdan gibi tütmede bu kalbim
Sensiz bana Cennet bile hicran diye sevdim

Ta arşa çıkar her gece aşıkların ahı
Asilere lütfun yüce ferman diye sevdim

Doğ kalbime bir lahzacık ey nûr-i Dilârâ
Sevdanı gönül derdine derman diye sevdim

Bülbül de senin bağrı yanık aşık-ı zârın
Feryadı bütün ateş-i sûzân diye sevdim

Huriler ezelden beri Şeydâ-yı cemalin
Yanmıştı sana Yusuf-i Kenan diye sevdim

Evlad ü iyalden geçerek Ravza'na geldim
Evsafını medhetmede Kur'ân diye sevdim

Kıtmirinim ey Şâh-ı Rüsûl kovma kapından
Âlemlere rahmet dedi Rahman diye sevdim

Şeydâ kuluna nazar eyle nazar-ı merhametinle
Bir lahza nazar en büyük ihsan diye sevdim

https://youtu.be/xCELN7Mi868

KÜP İÇİNDEKİNİ SIZDIRIR

"Köpekler, ancak havlar."

Bir ateist kardeşim bana geldi, dedi ki,

"Benim Müslüman olma nedenim, Müslümanlar değil, b.. sıçan okumuş mektepli yazarlarının Hz. Muhammed'e çirkin iftiraları oldu. Dedim ki, bir insanın milyonlarca seveni varken, bu kadar iftira ediliyorsa bir yerde yanlış olmalı. Bütün insanlar deli bunlar mı akıllı? Olabilir, hatasız insan yoktur. Fakat çirkinleşmeleri beni tiksindirdi. Sataşmaya çalışırken kendi çirkinliklerini kusuyorlardı. Bu insanlara teşekkür etmem gerekiyor, İslâm dinine girme vesilem oldular."

…

Eskiden dine karşı akıl almaz iftiralar ediyorlar diye bu bahsedilen kişiler hakkında nefretim kabarır ve çok üzülürdüm. Sonra anladım ki, onların bu saldırıları dini zayıflatmıyor, dine kuvvet kazandırıyorlarmış. Allah Teâlâ çirkin insanlar ile dine yardım ediyormuş. Onların dara sıkışmış akılları kör kuyularında boğulurken, mutsuz oluşları değil mi ki azgınlıkları günden güne artıp kendilerini de rahatsız etmektedir. Çünkü kuyulara inmek kolay, fakat çıkış çok zordur. Dışarıdan bir ip uzatan lazımdır. Maalesef taraftarları tarafından hiçbir vakit uzatılmamıştır. Şeytan dahi **"ben senden beriyim"** demektedir. Onlar, Dante'nin hayali cehenneminde kurdukları tuzakları içinde boğuşurlarken çıkışlarını sağlayacak yardımcıları olmayacaktır.

Yapılan her yanlış hareket, doğruyu incitmediğine göre, getirisi yanlışa, bir yanlış ilavesi ile onu daha çirkinleştirici olmaktadır.

Ey sataşanlar, sizlerin sataşmasından memnun olduğumuzu bir daha belirtmeliyiz ki, bu hareketleriniz ile İslam yücelirken, sizlerin hezimete doğru yol aldığınızı görebilmekteyiz. Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimize karşı yıllardır yaptığınız çirkin iftiralar onu sevenlerini artırmaktan başka bir şey husule getirmedi. Siz devam edebilirsiniz. Daha fazla yapınız ki, bu sizin zayıfladığınızın işareti olduğunu bilelim. Sayenizde zayıf Müslümanlığımız daha kavi olsun.

Ey kuyusunda yalnız kalanlar, küp içindekini sızdırır, bilmiyor musunuz? Çirkinden çirkin sözler çıkar. Karanlığınız bizi değil sizi rahatsız edecektir.

İhramcızâde İsmail Hakkı

BÜTÜN MESELE KARPUZCUYU BULMAKTA

Bir mürid mürşidine **"zamanın sahibi kimdir"** diye sormuş. Mürşidi,

"şu üç kişiden biridir, git bak hangisidir, sen bul" demiş.

Üç kişi testici, camcı ve karpuzcu imiş.

Testiciye gelmiş bir şeyleri alıyım derken bilerek kırmış, testici

"Olur efendim, insanlık hali" deyip olgunlukla karşılamış. Sonra camcıya gitmiş, orada da kaza süsü vererek dükkanın raflarını aşağılara indirmiş, kırmış. Aynı olgunluk camcıda vaki olmuştur.

Son olarak karpuzcuya gelmiş, başlamış "şunu kes alacağım", demiş, "kabak, olmaz" , "bunu kes alacağım", derken kesik karpuzlardan tezgâhta yer kalmayınca karpuzcu kızmış, **"Alacağın bir karpuz al ve git, kesmeden karpuzu bilemediğin gibi, kestiklerin boşa gitti, yemediğinde senin değil",** demiş.

Mürid Mürşidine gelmiş,

"Efendim!"

"Olsa olsa testici ile camcı zamanın sahibi olur, karpuzcuda merhamet de, sabırda yok, ", demiş. O zaman mürşidi,

"Hayır, zamanın sahibi karpuzcu, o olması gerekeni, yapmasını bilen ve isteyendir" demiştir.

"Allah, Rahman sıfatını Rahim sıfatı ile sınırlamasa idi, şeytanın şerrinden insanlar kendilerini koruyamazdı."

"Besmeledeki rahman isminin peşinden gelen rahimin manası budur. Zamanın sahibinde her iki sıfat beraber tecelli etmiştir."

"Racim" ile "Rahim"in arasını bir nokta ayırmıştır. O nokta insandır. Aşk üstadı İblis kabullenemediğinden huzurdan kovulmuştur. İblis bir nokta ile huzurdan kovuluyorsa, bize düşende âlemin merkezindeki noktayı bulmamızdır. Bu nokta ise "âlemlere sığmam bir müminin kalbine sığarım" denilen yerdir ki, sanki birebir Hakkın kendisidir.

İhramcızâde İsmail Hakkı

İLK TREN

Yazan: Mustafa Toprak

Mayıs ayı, karşılanmayı hak eden bir aydır Orta Anadolu'da. Nisan'ın bir suçu mu var? Var elbette! Nisana kızıp kaç gün çıkmadım evden. Oysa Mayıs gelmişti. Öpüp başıma koymalıydım tüm şehir ahalisi gibi. Sadece gelmişti, gelecekleri çantasına koymamıştı. Ne yapmalıydım böyle bir Mayıs'ı! Ancak çekirdek çitleyip yürümekti, çıt çıkararak... Çıt, karşılıklı konuşma gibiydi Oğuz'la aramızda. O çekirdeği ağzına götürüyor, çıt notasını buluyor, ben ağzıma götürüyor gözyaşımdan gelen tuzlu suyu ekleyip cevap veriyordum:

"Çıt"

Bu konuşmanın sonu nereye varacaktı bilmiyorduk. Sadece yürüyorduk, caddenin ismini hiç aklımıza getirmeden. İstasyona varınca anladık caddenin adını. Hâlbuki o caddeyi anmadan günümüz geçmiyordu.

"İstasyon Caddesi'nin köşesinde bekliyorum","İstasyon Caddesinin köşesindeki kitapçılar çarşısındayım" türünden cümleler buluşmamızı kolaylaştırıyordu.

Neredeyse tüm Anadolu şehirlerinde olan istasyon caddesinin sonunda bulunan istasyondaydık. Haydarpaşa garındaki kalabalığa aşina olan gözlerim, buranın durağanlığını fark etmemişti bile. Bir banka usulca ilişirken raylar çarpıyordu gözüme. Hiç mi bakılacak yer yoktu bu mahmur istasyonda?

Takıntılı gözlerim birden. Oğuz'a döndü:

“Üstad, ilk tren nereye gidiyorsa, gidelim mi?" sorusu çıkıverdi ağzımdan. Hiç istifini bozmadan, ufak bir kafa sallamasıyla mırıldandı Oğuz:

"Olur üstadım.”

İstasyona gelişimizdeki ahestelik yerini az da olsa hareketliliğe bırakmıştı. Yerimizden kalktık ve gişe görevlisine, gelen ilk trenin nereye gittiğini sorduk. Sivas'a gittiğini söyledi, memur bıkkınlığıyla. Hemen parayı uzattım ve Sivas'a iki öğrenci bileti vermesini söyledim.

Gecikmeli gelen trenle yolculuğumuz gece 1 gibi başladı. 4 buçuk saatlik yolculuğun ardından Sivas'taydık. Sivas'a ilk gelişimdi bu. Oysa iki senedir yakın bir şehirde öğrenciydim. Bir günümü ayırsam. gelebilirdim buraya Hem babam da her İstanbul'a gidişimde soruyordu, Sivas'a gidip gitmediğimi.

işte şimdi gelmiştik bu şehre. Sabahın erken saatlerinde caddeler bomboştu. Hafif adımlarla çorbacının ilk müşterilerinden oluverdik. Burası uyandığımız yer oldu aynı zamanda. Önümüzde bir günümüz vardı. Bu günün ilk hamlesi ne olmalıydı?

Babamın Sivas ısrarı İhramcızâde İsmail Hakkı Hazretleri'ni ziyaret etmem içindi. Oğuz'a, çorbayla biraz kendine gelmiş sesimle:

'Üstad İhramcızade varmış burada, babam söylemişti. Kabrini ziyaret etsek olur mu?'

'Tabi ki." diye yanıtladı sorumu.

Bir kaç kişiye sorduktan sonra ulaştık İhramcızâde'nin kabrine. Burası aynı zamanda eski bir caminin avlusuydu. Kabrin başında telefon ettim babama. Heyecanını hemen anlamıştım. Günümüzün başlangıcının burası olduğunu öğrenince dualarını ben ve Oğuz için etti önce, sonra titrek sesiyle İhramcızâde'ye selamlar gönderdi, dualar etti. Sonra bir iki dakika sadece ritmi düzensiz nefesini duydum. Tekrar konuşmaya başladığında bize bir adres verdi ve oradakilerle tanışmamızı istedi. Adres sadece bir han ismiydi:

"Çorapçı Han"[186]

---

[186] *Dipnot. Orijinal Metinde yoktur. Tarafımızdan konmuştur. (İhramcızâde İsmail Hakkı)*

ÇORAPÇI HANI

Bu yazıyı yazmaya başlamadan evvel Çorapçı Hanı'nın içini gezip son şeklini görme arzuma nail olamadım. Sıkı sıkıya köslenmiş kapı, işlevini yerine getiremiyor olmanın ve de kaderini bekliyor olmanın buruk hüznünü taşıyor gibiydi. Esasında bir yolunu bulup içeriyi dolaşma imkânı varken bunun için de özel bir çaba harcamadım. Çünkü göz görebildiğine hükmeder, gönle ise, hadd ü payan yoktur. Hülasa bu Han'ın şimdiki durumunu görmekten ziyade macerasını öğreniyor olmanın coşkusunu çıkınımda taşıyarak araştırmalarımı sürdürdüm. Kendimi hem kitabî hem şifahî bilgiler ışığında bu Han'da konaklayan bir misafir olarak buldum. Han'ın hikâyesini öğrenmenin yolunun aslında birçok insanın hayat hikâyesini öğrenmekten geçtiğini de elbette biliyordum. ***Çorapçı Hanı'nın "Çorapçı Ömer Efendi" ismiyle maruf ve de büyük ihtimal mesleği ismine sıfat olmuş bir zat zamanında veya biraz daha evvelinde yapıldığı birkaç kuşak sonraki torun ve Han'ın son sahibi Nusret Akça tarafından söylenir.*** *Sonraları mirasçıları tarafından çoğunlukla kiralanmak suretiyle ayakta tutulmaya çalışılan han bir zaman da Ömer Efendi'nin mirasçısı ve İhramcızade İsmail Hakkı Toprak'ın arkadaşı* ***Kadir Hafız*** *tarafından işletilir. Hattatlıktaki mahareti ile İhramcızade İsmail Hakkı Toprak'ın bile övgüsünü kazanan Kadir Hafız zamanından itibaren Çorapçı Hanı yukarıda bahsettiğimiz gibi, İhramcızade'yi yurdun çeşitli yerlerinden ziyarete gelen müritler için konaklama yeri olmuştur.*

Burada İhramcızâde'nin dervişlerinin kaldığını söyledi. [187] Üç-dört kişiye sorduktan sonra harabeyi andıran hanın önünde durduk. Oğuz beklediğini bulamamış gibi yüzüme baktı. Sanki **"Üstad kapıyı incitmeyelim, Sivas'ın başka yerlerini gezelim."** demek istiyordu. Babasının isteğini yerine getirme niyetinde olan ben ise, o bakıştan kısa bir süre sonra kapıya vurdum. Heyecanlı bir bekleyiş almıştı beni. Kimdi bu adamlar? Şehrin ortasındaki bu harabede ne arıyorlardı? Etrafta bunca güzel, bakımlı han varken, neden yıkılmaya yüz tutmuş bu handa kalıyorlardı? Bu sorular zihnimde dolaşırken açılmıştı kapı. Nedendir

---

Sonraki dönemlerde Han'ın işletmesi genellikle kiracıların ellerinde olmasına rağmen bu gelenek uzunca bir süre bozulmamış ve yine Nusret Akça'nın ifadesine göre han kiralanırken bu geleneğe aykırı davranılmaması kiracılara şart koşulmuştur. (Akça, gençlik çağlarında araba ile seyir halindeyken yaya haldeki İhramcızade ve müritlerine yol vermiştir. Efendi'ye Kadir Hafız'ın torunu olduğu iletilince de babasıyla Şeyh'in evine davet edilmiştir, İhramcızade'nin kendisini ***"Asil azmaz bal kokmaz"*** *diyerek övdüğünü ve elleriyle bahçesindeki ağaçtan bir elma koparıp kendisine ikram ettiğini gözleri dolu dolu anlatır. Cüzdanından saygıyla çıkararak gösterdiği fotoğraf da İhramcızade'den başkasınınki değildir. Çorapçı Hanı hizmet veren bir işletme olarak bu şekilde 1997 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. Şimdilerde beli bükük, gözleri buğulu ve manidar bakışlı bir yaşlı mürit kıvamındadır. On yıldır kapalı olan han fikrimce çok isabetli bir kararla yaklaşık beş ay önce Sivas Belediye'sine restorasyon şartıyla sembolik bir fiyata satılmıştır. Umarız Çorapçı Hanı aslına uygun olarak varlığını idame ettirecek kadar,* ***"Artık bahtın açıktır uzun etme arkadaş!"*** *sitemini deruhte edecek güzellikte olacak kadar mürit duası almıştır. Şuna inanıyoruz ki, usta işi bir restorasyonla Kültür Şehri Sivas'ın görülmeye namzet, nadide mekânlarından birisi olmayı hak edecek bir yapıdır Çorapçı Hanı.*

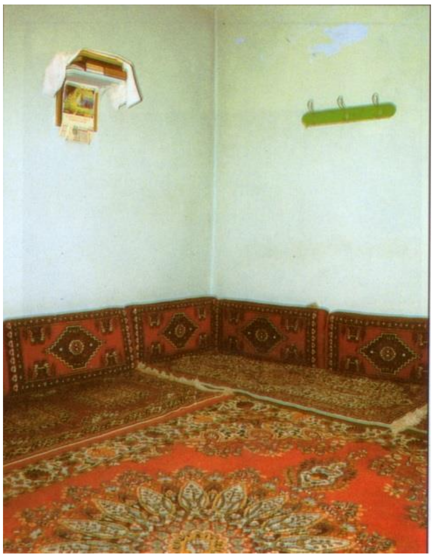

[TOYRAN, Mehmet, Sultan Şehir Dergisi- Çorapçı Hanı Makalesi, Sivas, 2007, sayı 2, s.48]

[187] İhramcızâde hazretleri Hacca gittiklerinde gördükleri bir mekânın ne olduğunu sorduklarında, vekâle olduğunu söylemişler. Dönüşlerinde cumhuriyetin kurulduğu zamanlarda Tekkelerin kapatılması, dinî toplantılarının kanunlarla yasaklanan faaliyetler içinde yer almasından dolayı Çorapçı Han'da yazıhane sıfatı ile "vekâle" yi açmıştır.

bilmiyorum, sanki aklımı kurcalayan sorular kaçmak için birbirleriyle yarışıyordu. Güler yüzle açılacak bir kapıya, neden ihtimal vermemiştim ki?

Tebessümle davet edildik içeriye. Nereden geldik, kimdik, sorulmadı bile. Tebessüm ipi çekiyordu hanın içindeki derviş meclisine. Ufak tüpte çayın kaynadığı, eski halıların üstüne serilmiş battaniyelerin olduğu odaya girdik. Artık kendimizi tanıtma vakti gelmişti. Gerçi bunu dervişler istememişti. Bunun gereklilik olduğunu düşünerek tanıttık kendimizi. Tanıtma sırası bendeyken babamla ilgili ayrıntıyı da vermiştim. **İçlerinden yaşlıca olan Hasan abi hatırladı babamı.** İki yıl önce babamın burayı ziyaret ettiğinden bahsettikten sonra muhabbet şelalesinin yönünü Oğuz'a çevirdi, iki yıldır tanıdığım Oğuz, ilk defa muhatabıyla bu kadar ince ve tane tane konuşuyordu. Hasan abinin sorularının ucunda, gül vardı sanki. Gülün karşısında eriyiveren âşıklar gibi salıvermişti Oğuz kendini. O ana kadar hiç görmediği bir bardakta çay sunulunca, gayri ihtiyari gözleri takılmıştı bu bardağa. Ufak çay bardağından da ufak, kahve fincanından az büyük bir bardaktı.

Peki, kimdi bu İhramcızâde? Sormuştum bile soruyu. Hasan ağabey, yönünü yavaşça bana döndü. Muhataplarıyla konuşurken tüm vücuduyla dönerek konuştuğunu fark ettim. **"İhramcızâde, insan inşası ve ihyası için ömrünü adamış, hizmet kapısı olabilecek ne varsa yapmış bir Allah dostudur. Bu şehirde gördüğünüz tarihi eserleri görebiliyorsanız belki de onun sayesindedir. Kimsenin el uzatıp onarmadığı zamanlarda rahmetli hep o yitip gitmeye yüz tutmuş ecdat yadigârı yapılar, korudu, yaşattı. Talebe yetişecek okulların yapılması için öncü oldu. Kapısına kim gelirse gelsin geri çevirmedi, meclisine kabul buyurdu."** Anlattı, anlattı. Yeni zamanların çocukları olan Oğuz ile ben, adeta eziliyorduk Bir insanın hayatı bu kadar mı dolu olurdu ve tevazuu hiç mi göz ardı etmezdi? Buna benzer duyguları Ertuğrul Düzdağ'ın yazdığı Ali Ulvi Kurucu'nun hatıratında görmüştüm. Ali Ulvi Kurucu amcası Hacıveyiszade'yi anlatıyordu orada. Konya insanının etrafında halka olduğu, az rastlanır kişiyi: Hacıveyiszade'yi... Neden halk pervane oluyordu İhramcızâde'lerin, Hacıveyiszadelerin etrafında?

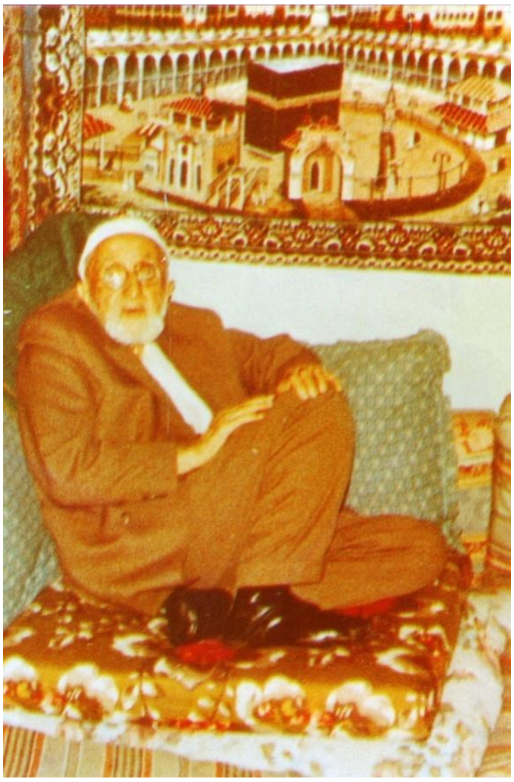
Gönlümüzü kaplayan İhramcızâde, içinde bulunduğumuz Çorapçı Han'da talebeler yetiştirmişti. Bu odada oturmuş sükûtun kelimelere galebe çaldığı halleri yaşamıştı. Nedendir bilmiyorum, içim Erdem Bayazıt'ın şiirini okuyordu:

Ey durup durup dalgalanan kalbim!

Yorulup yorulup durulduğun gün

Gerçek yorumu bulabilirsin.

İçimden şiirlerin geçmesine biraz da Hasan abinin ezberden ve belirli bir usulle okuduğu beyitler neden olmuştu. Edebiyat kitaplarında gördüğümüz beyitler, şerhine ihtiyaç duyulmadan burada can buluyordu. -Şerhi yapılsa, eksik kalırdı zaten-

Hasan abi Sivas'ı gezip, gezmediğimizi sordu. Sadece Ulu Cami'ye gittiğimizi söyledik. O zaman sizi biraz gezdirelim dedi. Otuz yaşlarında olan Tarık abiye kırda yiyebileceğimiz bir şeyler almasını söyledi.

Küçük tüpü ve çay malzemelerini de yanımıza alarak, Sivas'ı tepeden seyretmek için iyi bir yer olan Yukarı Tekke'ye çıktık. Huzurun seviyesi artmış, Hasan abinin hikmetli sözleri gönlümüzü cilalamıştı. Hiç kalkmadan saatlerce böyle oturmaya razı gibiydik. Lâkin trenden inince dönüş biletimizi almıştık ve trenin kalkmasına az bir zaman kalmıştı. Birer bardak daha çay içtikten sonra istasyona doğru yola çıktık.

Sessiz bir yolculuktan sonra vardık. Israrla bir daha beklediğini söyleyen Hasan abi ve sessizliğin çok yakıştığı Tarık abiyle vedalaştık. Trenimiz gelmişti. Ayaklarım yürümüyordu sanki trene, **İhramcızâde'nin evlat acısı yüreğime dolmuştu.** İki saat önce Hasan abi anlatmıştı, gözleri dolarak. **İhramcızâde'nin çocuğunu tren ezmiş ve paramparça olan bedenini bir çuvala koymuşlar.**[188] **Sabr-ı cemili de İhramcızâde'ye bırakmışlar...**

---

[188] *Dipnot. Orijinal Metinde yoktur. Tarafımızdan konmuştur. (İhramcızâde İsmail Hakkı)* ***Sabit Kemal TOPRAK (vefatı 1941 tren kazası)***
Halid Kılıç Efendi konu hakkındaki hatırasını bize şöyle anlattı;
"Efendi Hazretleri bir gün İmmihan Hanımına ***'Şu şeker çuvalını sakla bize lazım olacak'*** *demiştir.*

Sh: 15-19

Kaynak: Mustafa Toprak, Bırakın Yürüsün Serçeler, Anadolu Gençlik Dergisi Serisi-1, Basım Yılı: Ekim 2015 - 2. Baskı, Ankara

Mustafa TOPRAK

1986 İstanbul doğumlu. Uzun öğrenciliğinde Erciyes, Doğu Akdeniz ve İstanbul Üniversitesinde okudu. Şimdilerde Marmara Üniversitesinde sinema yüksek lisansı yapmakta. İBB bünyesinde Uluslararası Evliya Çelebi Sempozyumu, Itri Sempozyumu, Dede Efendi paneli, Mustafa Yazgan paneli, Hamit Aytaç paneli gibi etkinliklerin metin yazarlığını ve koordinatörlüğünü yaptı. Caz ağarlıklı uluslararası sanatçı menajerliği yaptı. Hayatın İçinden Notlar adlı radyo programını hazırlayıp sundu. Tiyatro oyuncusu ve oyun yazarı olarak iki farklı tiyatro grubunda yer aldı. İlk uzun metraj deneyimi olarak Muna filminde kısa bir rol aldı. Yazıları ve öyküleri Bir Söz, Asır, Anadolu Gençlik, Yolcular, İzdiham dergilerinde yayınladı. TRT Diyanet televizyonunda Kitap Oku-Yorum programına devam etmekte.

---

*Daha sonra **'Hanım şeker çuvalı lazım oldu getir'** dediği gün oğlu Kemal Efendi tren kazasında paramparça olmuş.*
Efendi Hazretleri kaza yerine giden ihvanlara şeker çuvalını vermiş. Kimse bu çuvala bir mana verememiş. Fakat olay yerine geldiklerinde parça parça olmuş cesedi toplamışlar.
*Efendi Hazretlerinde bir damla gözyaşı yok. Ve **'Gardaşım Şehit babası da olduk.'** Demiş.*
*Ben bu olayı duyunca Sivas'a taziye ziyaretine gitmek murad ettim. Hem de bayrama rast geldi. Sivas'a Ulu Camii'ye tek başına gittim. Efendi Hazretleri ziyaretçileri çok geldiğinden evden dışarı çıkmıyor, dediler. Bende devlethaneye gittim. Ziyaretçiler çok olduğundan hizmetçiler herkesle ilgilenmiyorlardı. Orada Efendi Hazretlerinin hizmetkârı Gurcabatlı Fadime Hanım beni fark etti ve beni yukarı çıkarttı. Efendi Hazretleri namaz kılıyor, sonra içeri girersin dedi. Ziyaretçiler dağılınca Efendi Hazretleri yanıma geldi. **'Gardaş' nerden gelip, nereye gidersin. Buradan nereye gideceksin'** Bende otele giderim Efendim, dedim. Bana para vermek istedi. **'Efendim himmet isterim'** dedim. 'Olsun, paranda olsun, himmette olsun' dedi, 10 lira verdi ve birine beni otele götürmesi için emir verdi. Ertesi gün niyetimi bozup söz dinlemeyerek tekrar görmek için gittimse de Efendi Hazretlerini göremedim, memlekete döndüm.*

BATINÎLER ÖRNEĞİNDEN GİZLİ ÖRGÜTLERİN ÇALIŞMA PRENSİPLERİ

[Not: Alıntı uyarlanmıştır.]

Nizarî Davetçileri, halkı kendi mezheplerine sokmak için gizlilik içinde planlarını ve düşüncelerini yaymaya çalıştıklarında kullandıkları davet usullerini diğer gizli örgütlerde kullanırlar. Cemaat yapılanmalarını uzaktan yakından görenler aşağıdaki hareket tarzlarını fark edebileceklerdir.

Usul ve uygulamaları şu şekildedir.[189]

Teferrüs:

Propagandacı kendi inancına davet edeceği kimseyi iyi seçmeli onun psikolojisini anlamalıdır. Etki altına alamayacağı kişilere gizli örgütün gerçeğinde bahsetmemelidir. Hatta davetçilere: **"İçinde ışık olan evde konuşmayınız. Yani kelâm ilmini ve kıyas yollarını bilenlerin yanında hiçbir şeyden bahsetmeyiniz ve çorak araziye tohum saçmayınız"** şeklinde tavsiyeler verilmelidir.[190]

Davetçi bu şekilde aldatılabilecek ve saptırılabilecek kimse ile aldatılamayacak olanı ayırt edebilmeli, herkese karşı aynı metodu kullanmamalıdır.

Te'nîs:

Propagandacı örgüte çağıracağı kişiyle önce dostluk kurmalı, ona güven vermeli, onların hoşlanacağı gönül alıcı sözler söylemelidir. Çok dindar görünerek etkiledikleri kişiye bir süre sonra benimsediği dinî inançlarının yorumunu sorarak onu şüpheye düşürmelidir.

Teşkîk:

Davet edilmekte olan şahısın sorduğu sorulara **"Bunun bilgisi imamdadır/liderdedir"** denilerek bazı hususların açıktan olamayacağına inandırılır, bu arada davetçi akılsız kişileri şüpheye düşürücü sorular sorarak müridin kalbine ulaşarak inançlarını/ilkelerini sarsmalıdır.

Ta'lîk:

Teşkîk (şüpheye düşürme) ile inancı sarsılan kişi sorularının cevaplanması için bir süre kendi haline bırakılır. Bu sürede o kişinin ruhi durumuna göre yeni tedbirler alınır.

Rabt:

Rabt (bağlılık) örgüt üyesinin te'vil isteğini merakta bırakmakla gerçekleşir. Davetçi, müridin samimi olduğuna inanırsa sırlarını açıklayacağını söyleyerek ona gizlilik yemini ettirir.

Tedlîs:

Bu aşamada Davetçi örgütün sırlarını birdenbire değil yavaş yavaş açıklamaya başlar. Yalanlara başvurarak mezhebi olduğundan çok farklı gösterir.

Te'sîs:

Davetçi yapmış olduğu telkinlerin kişide iyice yerleşmesini sağlar. Yollarının ve örgüt hedeflerinin gerçek mana olduğunu ifade ederek delillerini kesinleştirmeye çalışırlar.

Hal':

---

[189] *Bâtınîliğe davet usulleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Gazzâlî, Fedâ'ihu'l-Bâtıniyye, s. 13-19; Bağdâdî, a.g.e., s. 230-241; Çağatay-Çubukçu, İslâm Mezhepleri Tarihi, C. I, s. 85-88; Çubukçu, Gazzâlî ve Bâtınîlik, s. 46-49; Hasan, a.g.e., C. V, s. 332-333; Ateş, "Bâtıniye", s. 341-342; İlhan, "Bâtıniyye", s. 193.*

[190] *Ateş, "Bâtıniye", s. 341.*

Davete çağırılan kişi bulunduğu ilkeler ve ülkülerden ayrılmaya çağırılır, ahlakın gereksiz olduğu sadece örgüt ve benliğinin olması gerektiği konusunda telkin edilir.

İnsilâh:

Kişi bütün telkinlere aldanarak artık tam bir gizli örgüt üyesi olur; her şeyi o örgüttür. korkusunu kaybetmiştir. Ve ölür, öldürür.

***

"Gizli örgüt üyelerinin insanları kandırmak için birçok hileleri vardır. Kandırabilecekleri şahsa bakarlar.

Eğer zühde/ahlaka meyleden bir tipse ona emanetten, doğruluktan ve nefsanî arzuları terk etmekten bahsederler.

Başıboşluğa meyleden bir tipse ona ahlakın/insanlığın mantıksız olduğundan iyi insan olmanın ahmaklık olduğundan bahsederler.Asıl akıllılığın böyle fani bir dünyanın zevkine tabi olmak olduğunu söylerler.

Gizli örgüt ilk başta her mezhebin/ekolün yanında o mezhebe uygun şeyleri söylerler. Sonra da inandığı şeylerde o kişiyi şüpheye düşürürler.

Egemenliğe meyleden ve fakir olanlar da maddî destekle kandırılıp, saptırırlar..." [191]

Sh: 25-26

SUİKASTLERİ DEĞERLER ÜZERİNDEN YAPTIRILAR

Onlar kurbanlarını tek suikast aletleri olan hançerle özellikle kalabalık içinde öldürmeyi tercih ederler ve kendileri de genellikle hemen yakalanarak aynı yerde öldürülürdü. **Fedâîlerin anneleri çocuklarının işledikleri cinayetten sonra sağ-salim eve dönmelerinden büyük üzüntü duyar ve onların cennete gitmekten mahrum kaldıklarına inanırlardı.**

Genellikle Müslüman bir devlet adamına Cuma günü öğle saati camide veya mescitte namaz kılan cemaatin gözü önünde; bir Hıristiyan kontuna ise onların kutsal günleri olan Pazar günü suikast düzenlemeyi tercih ederlerdi.[192]

Kaynak: Pınar Kaya, **Bâtınîler İle Yapılan Mücadeleler** , T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi 2008, İstanbul

---

[191] *İbnü'l-Cevzî, Telbîsü İblis, s. 153-154.*

[192] *Haşan, a.g.e., C. V, s. 336; Amin Maalof, Arapların Gözüyle Haçlı Seferleri, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, 2. bsk., İstanbul, Telos Yayınlan, 1998, s. 139; Yazıcı, "Fidâî", s. 153.*

İSLÂM TARİHİNDE GİZLİ VE YIKICI TEŞEKKÜLLER -Cennet Fedaileri

ÖMER RIZA DOĞRUL

“Kanlı Gömlek” İslâm tarihinde, belki de, ilk gizli teşekkülü ve bı teşekkülün aslını, müessislerini, gaye ve hedeflerini anlatıyordu. Bu eser, ayni mahiyette olarak daha sonra vücut bulan ve bir aralık İslâm dünyasının mukadderatına hâkim olacak derecede kuvvet ve kudret kazanan gizli ve yıkıcı teşekküllerden bahsediyor ve bunları canlandırmağa çalışıyor.

Eser bir giriş ve bir tarihî romandan müteşekkildir. Giriş kısmı– ki İslâm tarihinde gizli ve yıkıcı teşekküllerdir — tamamıyla tarihtir ve her satın tarihî ana kaynaklara istinat eder. Tarihî roman da, yâni Cennet Fedaileri de tarihî vak’alara en büyük değeri vermiş, fakat bu vak’aları canlandırmak istemiş; vak’aları vuku buldukları sırada olduğu gibi canlı bir mazi safhası olarak yaşatmağa ehemmiyet vermiş, tür. Buna tarih ve san’atın imtizacı demek, roman demekten daha doğru olur. Fakat bu çeşit eserlerin edebiyat bakımından adı, tarihî romandır ve böyle tanınmalarını da çok doğru saymak icab eder.

Eserin tarihî roman kısmını yazarken Garbin en değerli üstadların. dan istifade ettim ve onları örnek tuttum. Onların edebî tekniği dairesinde harekete en büyük ehemmiyeti verdim. Fakat eserin tarihî vak’alarını, Şarkın en kıymetli tarih kaynaklarına istinat ettirdim ve yalnız doğruyu yazmağa dikkat ettim. Doğruya bir de güzellik katabildimse bunu bir muvaffakiyet sayabilirim. Fakat bu muvaffakiyet benden fazlaca örnek edindiğim Garp tekniğine ve Garp edebiyatına aittir. Eserin “doğru” ya dayanan kısmı ise tamamıyla Şarka, Şark edebiyatına ve İslâm tarihine aittir.

Mevzu yalnız İslâm tarihinin değil, dünya tarihinin en meraklı sayfalan arasındadır ve işlenmeğe, İncelenmeğe lâyıktır.

Bu eser, bu yolda bir denemedir. Bu denemenin muvaffak olduğuna iddia etmiyorum. Fakat Türk okurlarına merak ve istifade ile okunabilecek bir eser sunabildimse kendimi bahtiyar sayar ve imkân buldukça ona bu yolda eserler vermeyi bir vazife sayarım.

Ömer Rıza Doğrul

İSLÂM TARİHİNDE İSLÂM TARİHİNDE GİZLİ VE YIKICI TEŞEKKÜLLER

Kırmıtîlik Karmatîlik, (Arapça: قرامطة Qarāmita) Şîîliğin İsmâilîyye mezhebinin Fâtımîler'in imâmlığını kabul etmeyen ve "Yediciler" olarak da bilinen koluna ait olan köktendinci (ghulat) bir mezhep

https://tr.wikipedia.org/wiki/Karmatîlik

Tarikin eşini nâdir gördüğü şahsiyetlerden biri, bir kimsenin ta. Olmadığı ve ne yaptığını bilmediği bir adamdır. Bu adam, tarikin belki de en yıkıcı adamıdır. Tarih belki de onun derecesinde kan dökülmesine sebep olan bir adam görmemiştir. Fakat bu adamı hemen hemen bir kimse tanımaz ve bir kimse ona, rolüne uygun bir paye vermez.

Bu adamın adı Meymun oğludur. Tarihe âşinâ yüzlerce kimseye sorsanız, içlerinde bu adamın adını hatırlayan bir kimseye ya rastgelirsiniz, yahut rast gelmezsiniz. **Belki bu adam tarihin meçhul kahramanlarındandır.**Çünkü muhakkak ki büyük bir işin ve büyük bir başarının kahramanı idi. Fakat meçhul kalmasının sebebi, şöhreti hor görmesi, yahut feragati rehber tanıması değildi. Meçhul kalmasının sebebi daha mühimdi. Çünkü bu adam perde arkasında çalışan bir adamdı ve bütün hayatını perde arkasında yaşadığı gibi tarihin huzuruna da bir perde ardında çıkmağa muvaffak olmuş ve bu yüzden hakkiyle tanınmamış, bir kimse de onun simasını örten perdeyi yırtmağa teşebbüs etmemiştir.

MEYMUN

Kendisi Cenubî Iran ahalisindendi. Babası bir rivayete göre, o devrin ilim ve irfanını tahsil etmiş bir fakih, yâni bir şeriat âlimi idi. Fakat bu din âliminin ilmi, bir dış görünüşten ibaretti. Onun içyüzü ise dış yüzünden apayrı idi. **Çünkü Meymun, hakikatte hiç bir dine saygı göstermeyen, belki her dini hor gören bir dinsizdi.** Yâni o zamanın tâbiriyle bir zındıktı. Samimî dostlarıyla ve arkadaşlarıyla başbaşa kaldıkça işı gücü din ile istihza idi ve din kayıtlarım kırmak için uğraşmakta. Onun gibi düşünenler, evinde toplanıyor ve sohbet ediyorlardı. Meymunun evi, kendilerini din kaydından azat etmek isteyenlerin merkezi idi.

Bunlar burada bir araya gelerek konuşurlar ve düşüncelerini yaymak için ne yapacaklarını, nasıl davranacaklarını kararlaştırırlardı.

Bu adamlasın düşman oldukları biricik şey, her ne şekilde olursa olsun, dinî imandı. Bu dinî iman hangi şekil ve nam altında yaşarsa yaşasın, bu adamlar, onun düşmanı idiler. Şu var ki bunlar İslâm muhiti içinde doğup yetişmiş oldukları için en belli başlı hedefleri İslâm dini olmak icap ediyordu. Bu yüzden bunlar, her dinden fazla İslâm dinine düşman kesilmişler ve İslâm îtikatlarını, İslâm imanını yıkmayı kendilerine bir gaye tanımışlardı.

Meymun ile arkadaşları her gece toplanırlar, konuşurlar, düşünürler, ve dinsizliklerini yaymak, İslâm dinini baltalamak için çareler ararlardı. Fakat muhit, İslâmiyete ısınmış ve bu dini benimsemiş bir mu. hitti. İslâm dini bu muhit içinde en deri a saygı ve sevgi ile karşılanıyor, halk bu dinin esaslarına ve buyruklarına göre hareket etmeyi en büyük ve en şerefli gaye sayıyordu. Muhitin telâkkileri bu merkezde olduğu için açıktan açığa dinsizlik propagandasına girişmek, hattâ dinsiz görünmek son derece tehlikeli bir hareket olur, bu harekete rehber olanlar, halkın düşman ligiyle karşılaşır, belki de halkın asabiyeti feveran eder ve bu propagandayı yayanlar korkunç akıbetlere uğrarlardı. Meymun ile arkadaşları bu vaziyeti takdir ettikleri için düşüncelerini yayabilmek için bunları maskelemek ihtiyacını hissetmişler ve böylece kendilerini tehlikelerden korumak istemişlerdi. Bunu temin edecek çareyi bulmak güç değildi. **Çünkü İran ötedenberi Şiîliğin merkezi idi. Ve Şiilik bir çok gizli teşebbüslere perde olarak kullanılmağa elverişli idi. Meymun ile arkadaşları da buna karar vermişler, Şiiliği siper edinerek din düşmanlığı propagandasına girişmeğe ve bilhassa İslâm dinini çürütmeğe karar vermişlerdi**. Bu yolda yürümek için Şiiliğin ifratına sapmak, ve bu ifrat sayesinde dinsizliğe varmak mümkündü. Bunlar da bu hareket tarzım tutmağa karar vererek faaliyete girişmişler ve kendi mezheplerini yaymağa başlamışlardı.

Fakat bu adamların asıl maksadı neydi?

Dinsiz olmak onlara ait bir işti ve buna bir kimse karışmazdı. Hattâ kendilerini muaheze eden de bulunmayabilirdi. Fakat dinsizliği yaymaktan gözettikleri gaye ne idi?

Dinsizliği en doğru ve en iyi yol tanıdıkları için mi bunu yaymak ve herkesi dinsizliğe sevketmek istiyorlardı?

Yahut bu adamlar dindarlığı bir nevi sapıklık sayıyor da mahza insanlığa hizmet için dinsizliği yaymak için mi uğraşıyorlardı?

Fakat bunun böyle olduğunu kabul için Meymun ile arkadaşlarının birer içtihad kahramanı olduklarına inanmak icabeder. Halbuki hakikat bu merkezde değildi ve bu adamların dinsizlikleri İlmî bir içtihad mahsulü değildi. Bu dinsizlik, daha fazla dünyevî bir takım ihtiraslar ve menfaatlar peşinde koşuyor ve bunları ele geçirmek için öne sürülüyordu.

Fakat Meymun'un kendisi bu ihtirasları ve menfaatları gerçekleştiremedi ve bu işi oğluna bıraktı. Kendisi bu menfaatları ve ihtirasları ancak hayâl meyâl seziyor, sezişlerini arkadaşlarına ve müridlerine anlatıyordu. **Onun bütün sözlerinden, bütün hareketlerinden, müfrit Iranlılık gayretiyle hareket ettiği, İran mecusiliğinin bütün aksülâmellerini taşıdığı ve İranın yalnız İslâmiyete değil, hıristiyanlığa ve her dinî sisteme isyan etmesini temin etmekle, İranın eski medeniyetine, eski şan ve şerefine, kavuşacağını sandığı göze çarpıyordu.** Hattâ Iranın eski mecusiiiğe dönmesi bile, Meymun için bir mesele değildi. Çünkü ona göre mecusilik Iranın millî dini idi ve İran'a bu millî dine dönmesinde bir beis yoktu. Çünkü dâva,

hariçten gelen dinlerden kurtulmak ve bunları ezmekti. Bunun çaresi ise, dinsizliğin neşri idi. **Dinsizlik sayesinde İran, günün birinde, içinin boşluğunu hissederse mecusiiiğe dönebilir ve ateşe tapabilirdi.** Fakat, yabancı dinlerin baskısından kurtulmuş ve hürriyete kavuşmuş olur, belki bu kurtuluş sayesinde yeniden dünyevî imparatorluğunu kurar ve bütün şarka hâkim olurdu.

Meymun bütün hayatını bu temeli atmak için vakfetti ve işin geri, sini kendisinde» sonra gelecek olanlara bıraktı. Nitekim onun oğlu işi daha iyi anlamış, babasının maksat ve gayesini gerçekleştirmek için daha esaslı bir surette çalışmış, baba »mm topladığı adamları daha çok iyi kullanmıştı.

Fakat Meymun'un yalnız temeli atmakla kaldığını söylersek onun hakkını vermemiş oluruz. Çünkü bu adam, dinsizlik propagandasını yaymak için bir takım yollar ve çareler bulmuş ve bu yollardan ayrılmamalarını adamlarına bildirmişti. **Onun bulduğu ve kararlaştırdığı sisteme göre adamlarından her biri içinde yaşadığı muhitin mizaç ve telâkkisine uygun bir vaziyet alacaktı. Meselâ bu adamların biri, düşünce bakımından serbest bir muhit içinde yaşıyorsa serbest olmakla kalmayacak, muhitinden daha çok serbest görünecek ve daha hür kafalı olduğunu belirtecek, bu sayede serbest düşünceli kimseleri etrafında toplayacaktı.** Serbest kafalı ve hür düşünceli lir muhit içinde daha ileri ve daha serbest görünmek nisbeten kolaydır. **Fakat mutaassıp muhitler içinde ne yapılacaktı?Meymun bunun da çaresini bulmuştu. Kendi adamlarından biri böyle bir muhit içinde bulunduğu taktirde evvelâ bu muhitin itimadını kazanacak, bunan için bu muhitin hoşuna giden herşeyi yapacak, herkesten fazla namaz kılacak, oruç tutacak, ibadetlerin her türlüsüne sarılarak herkesi hayret içinde bırakacak ve bu sayede herkes onun kendinden daha üstün olduğunu takdir edecek, daha sonra bu muhit içinde istidatlı gördüğü kimseleri seçecek, onlara yavaş yavaş sırlarını ifşa edecek ve onları kazanmağa bakacaktı.** Onun bu işi başardığı sırada dikkat edeceği nokta irad sahibi olmayan kimseleri almamak, hele sır tutmağa alışık olmayan kimselerle düşüp kalkmamaktı.

Meymun bu sistemi kurduktan ve işe başladıktan sonra her şeyini miras bırakarak bu dünyadan göçüp gitti. Meymunun bıraktığı miras, zeki ve becerikli bir kimse için şayet mühim bir mirastı, Meymunun oğlu ise babasından daha kudretli, daha zeki ve daha teşkilâtçı idi.

MEYMUNUN OĞLU [İbn-i Meymun]

Meymunun oğlu Abdullah, babasının muhiti içinde yetişmiş, felsefeyi ve maddeperestliği ondan öğrenmiş, yer yüzündeki bütün dinleri tetkik etmekle beraber babasının sistemi dairesinde yetişmiş, hattâ devrinin en mutaassıp dinsizi olarak tanınmıştı. **Fakat o da babası gibi dinsizliğini açığa vurmayan bir adamdı.** Çünkü o da açıktan açığa dinsizlik propagandası yapmanın kendisine çok pahalıya malolacağına inanıyor ve onun için müfrit şiiliğe yeni bir şekil vererek mezhebine bir hususiyet temin etmeyi düşünüyordu.

Meymun oğlunun bulduğu çare şu idi:

Şiiliğe dayanan yeni bir tarikat icadetmek!

Bu bahsi uzun uzadıya düşünen Meymun oğlu en nihayet şuna karar vermişti:

Hazreti Peygamber Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemin kızı Hazreti Fatmanın torunlarından İmam İsmailin oğlu "Muhammed Mektûm" un babasından öğrendiği gizli

bilgiler ve ruhanî sırlar vardı. Kendisi de bütün bunları tahsil ile meşgul olmuş ve hepsini öğrenmişti. Onun için imam İsmailin tarikatini tesis ediyor ve herkesi bu tarikata girmeğe çağırıyordu.

Meymun oğlu, turnayı gözünden vurmuştu. Çünkü böyle bir tarikata girecek bir çok kimseleri bulmak mümkündü. Avam da, havas da, böyle bir tarikata girmek için can atarlardı. Çünkü isim cazipti. Hele Hazreti Fatımanın torunu olan bir imam tarafından öğretilen gizli bilgilere ve ruhani sırlara vakıf olmak ve bunların temin edeceği huzûr ve inşiraha erişmek, muhakkak ki büyük bir rağbet kazanmağa kâfiydi. Çünkü Meymun oğlu, müridlerine bütün bu gizli bilgileri ve ruhani sırları öğreteceğini ilân ediyor ve böylece herkesi avlamağa bakıyordu.

Meymun oğlu buna karar verdikten sonra kararını tatbik etti ve yeni tarikatı tesis etti. Babası ona bir çok propagandacı arkadaşlar bırakmıştı. Bunlar da bütün kuvvetleriyle işe sarıldılar ve ondan hiç bir yardımı esirgemediler. Propagandacılar, yahut o zamanın ıstılahına göre, Dâiler, her yerde Meymunun oğlundan bahsediyor, kâh onun ilminin derinliğinden, kâh zekâsının yüksekliğinden, kâh onun kerametlerinden ve harikulâde ahvalinden, kâh onun tarikatindeki ulviyetinden ve simasındaki teshir edici güzellikten dem vuruyor, onun şöhretini yaydıkça ya. yiyor, herkesi ona bağlamak için var kuvvetleriyle çalışıyorlardı.

Çok geçmeden, adı sanı tanınmayan bu adam, her tarafta tanınmış ve devrin en önemli şahsiyeti olmuştu. Bu büyük şöhretin, bu geniş propagandanın verdiği netice şu idi: Meymun oğlu Abdullah Şiîlik âleminin pîri sayılmış, bu âlemin mânevî ve ruhanî idaresi önün eline geçmişti. **Tarikat kurulmuş ve Meymun oğlu Abdullah onun ilk şeyhi olmuştu.**

Meymun oğlu Abdullah ile taraftarları ve propagandacıları imam İsmaile mensubiyet iddiasında olduklarından bunlara Ismaîlîler denildiği gibi Kurân-ı Kerim'in zahiriyle değil, batınîyle ve gizli mânasiyle, yahut dış yüziyle değil, içyüziyle amel ettikleri için onlara Batiniler deniliyordu.

Meymun oğlu kararını vererek tarikatını tesis ettikten sonra bütün adamları harekete geçmiş, yeni bir teşkilât kurmuş, her yerde şubeler, zaviyeler, tekkeler açmağa başlamış ve münasip gördükleri adamları toplayarak eni konu kuvvetlenmişlerdi.

Acaba Meymun oğlunun bu teşkilâtı kurmaktan maksadı neydi? Yeni bir tarikat kurmak sayesinde onun elde edebileceği kazanç neden ibaret olabilirdi? Maksat tarikata girenleri istismar etmek ve ellerinde ne varsa onu almak mıydı? Yoksa daha esaslı, daha geniş bir maksat peşinde mi koşuluyordu?

Garb âlimlerinden biri bu suallere şu cevabı veriyor: "Ibni Meymunun hedefi galiplerle mağlupları bir cemiyet içinde toplamaktı. O zaman galipler Araplar, mağlûplar Acemlerdi. Bunların ikisi de onun tarikati içinde birleşeceklerinden galiplerle mağlûplar karışacaklar, galipler mağlûplar içinde eriyeceklerdi. Galiplerin en kuvvetli istinadgâhı dindi. **Halbuki din Meymun oğlunun telâkkisine göre yalnız halk ve avam kitlelerini idare için lâzım olan bir vasıtadan ibaretti.** Onun tarikatı için, de toplanacak olanlar, dini bu şekilde telâkki eden mütefekkirlerle her tayfanın müfritleriydiler. Bunlar kuvvetlendikten ve teşkilâtlarını her tarafa teşmil ettikten sonra mevcut kuvvetleri ve sültaları yıkacaklar, kendileri bir devlet vücude getirecekler, bu devletin başına ya bizzat Meymunun oğlu Abdullah, yahut onun evlâtlarından birini getireceklerdi. Meymun oğlunun hedefi bundan ibaretti. Kendisi bu

hedefe doğru son derece maharetle yürümüş ve insanların ruhiyatını iyi bilen bu adam muvaffak olmuştu. Onun güvesine varmak için keşfettiği yollar hakikaten dahiyane idi.

“Ibni Meymun itimad edeceği kimseleri samimî Şiîler arasında aramıyordu. Samimî Şiîler bir kanaat ve iman sahibiydiler. Onun için o daha fazla adamlarını putperestler, dualistler (ikilik esasına inananlar), Yunan felsefesini okuyup onu rehber tanıyanlar arasında arıyordu. Meymun oğlu bilhassa Yunan felsefecilerine güvenmiş, onlara içini açmış, en gizli itikadlarını onlara telkin etmişti.

BU İTİKADLARIN HULÂSASI ŞUNLARDI:

“Dinî ve ahlâkî sistemleri?’ hepsi de bomboş şeylerdi. Bunlara inanmak, beyhude idi. Fakat beşeriyet içine düştüğü bu sapıklığı kolay kolay anlayamaz, çünkü bu kabiliyeti haiz değildir. Buna rağmen gayeye varmak için, **İbnı Meymunun telâkkisine, bu eşek sürüsünü kullanmak lazımdır.** Önün için bu eşek sürüsünden kendi tarikina girmek istiyenleri almalı, fakat daima dikkat etmeli. **Şayet bunlar içinde müminler varsa bunları tarikin birinci derecesinden daha yukarı yükseltmemeliydi.Çünkü tarikin yedi derecesi vardı.** Sonra tariki idare edenler çok ihtiyatlı davranmalıdırlar. Bunlar, kendi hislerine daima hâkim olmalı. Ve konuştukları adamlarını ne kıratta ve ne kabiliyette olduklarım iyice ölçerek, iyice tayin ederek onların hoşlarına gidecek sözlerle başlamalı, onlara kabiliyetlerine göre bahisler açarak, yahut bir takım marifetler ve şu’be-debazlıklar göstererek, icabederse onları keramet ve velayet sahibi olduklarına inandırmak, yahut mânalı sözler sarfiyle, hattâ nükteler iradiyle onların karşısında dimağ ve kalbini gıcıklamak, müminler karşısında son derece mümin görünmeli, sofular karşısında cezbeler geçirmeli, kâinatın rümuz ve esrarı ile meşgulmüş gibi görünmelidir.

“Meymun oğlunun adamları bu şekilde hareket etmişler ve neticede müthiş muvaffakiyetler kazanmışlardır. Bu sayede muhtelif mesleklere mensup sürü sürü adamlar ne olduğunu bilmedikleri, hangi hedef peşinde koştuğunu anlamadıkları bir teşekkül için çalışmışlar, herşeyi yapmışlar, her fedakârlığı göstermişler, icabında zerre ksdar düşünmeden ve tereddüt etmeden kanlarını dökmüşlerdi. Bunlar içinde asıl gayeyi bilen ve asıl maksadı anlıyan kimseler, bir kaç kişiden ibaretti.” **(Rienhart Dozy)**

Bu sözlerden anlaşıldığı veçhile Meymun oğlunun asıl hedefi, besbelli idi. İslâmiyet esaslarına saygı gösteren devleti yıkarak ve bu devlette hâkim olan unsurları yokederek bizzat kendisine ve kendi dirayetine, bihassa teşkilâtına ve emellerine dayanacak bir devlet kurmak ve bu devleti kendi taraftarlarına emanet etmekti.

Bu şekilde bir tarikati kurmak için herşeyden önce itimada lâyık şahıslardan mürekkep bir nüve lâzımdı. Fakat Meymun oğlu bu yolda güçlük çekmemişti. Çünkü babasının bıraktığı adamlar emrine amade idi. Ö da bunlara güvenerek tarikati kurdu ve derecelerini tayin etti.

Fakat Meymun oğlunun asıl muvaffakiyeti, sarfettiği mesainin hedefini tayin etmekte ve kendisiyle adamlarım yeryüzünde devlet sahibi olmak üzere çalışmalarını temin etmesindeydi.

Bu gaye için çalışacak tarikat ve cemiyet, tabiî ki, gizli olacaktı. Bu tarikat ve cemiyet bilhassa çok sağlam bir inzibata tabi tutulacaktı. Bunun için tarikat, derecelere ayrılmış ve her dereceye göre âmirler tayin olunmuş, bu sayede Meymunun bıraktığı adamlardan gizli ve yıkıcı bir cemiyet kurulmuştu. Gerçi bu cemiyetin açık bir cephesi vardı ve buraya herkes

intisap edebilirdi. Fakat asıl tarikat, bu herkesin tanıdığı, herkesin girip çıktığı teşekkül veya merkez değildi. Bu ancak tarikatin dış yüzü idi ve bu dış yüzde kalanlar hiç bir şey bilmiyor, hiç bir gaye peşinde koşmuyor, fakat körü körüne bir takım gayelere âlet oluyorlardı.

Meymunun oğlu gizli tarikati tesis ettikten sonra tarikatin hâkimi, yetini temin için onu derecelere ayırdı ve bu derecelerin yedi olmasına karar verdi, **ihtimal ki kendisi bu yedi dereceli tarikati, zerdüşt mezhebinden kopya etmişti.** Zerdüşt mezhebinde gizli bir anane vardı ve onun için zerdüşt mabedlerinde yedi dereceli bir âyin icra olunur ve buraya kabul olunacak kimseler mühim imtihanlardan geçerek bu derecelerin birincisine alınırlardı. En eski kaynaklara göre zerdüşt mezhebinin bu gizli mabedlerine kabul edilecek olanlar evvelâ bir mağaraya sokulurlar, orada arslan, kaplan, sırtlan ve bunlara benzer vahşi hayvanlar şekline giren saliklerin taarruzlarına uğrar ve ancak bînbir güçlüğü aşarak mağaradan çıkarlar, fakat kapkaranlık ikinci bir mağaraya girer, orada gök gürültülerine benziyen korkunç seslerle karşılanır, daha sonra başka bir mağaraya daha girer ve bu suretle yedi mağarayı aştıktan ve korkudan bîtap bir hale geldikten sonra Pîr-i Muganın huzuruna alınarak ondan mezhebin ilk esaslarını öğrenirlerdi.

TARİKTİN ESASLARI

Eski Iranın din tarihne vakıf olan Meymun oğlu zerdüşt mezhebinin bu- gizli teşkilâtını örnek alarak ve lâzım gördüğü değişiklikleri yaparak, kendi tarikatinin yedi derecesini şu şekilde tayin etmişti:

Birinci derece:

Müminler derecesi. Tarikata giren, tarikatin tamamına bağlı olduğuna söz veren ve and içen her kimseye mü'min denilirdi. Fakat bu derece, derecelerin en değersiziydi. Bu, ancak tarikata alınmak ve tarikatin pirine el vermekten ibaretti. Mü'minler, ne olduğunu bilmedikleri, ne yapmak istediğini anlamadıkları tarikata körü körüne müzaheret ederler ve aldıkları enerjileri yapmağa koşarlardı. Bu birinci dereceyi aşabilenler, tarikat hesabın vazife alanlar sırasına geçebilirlerdi.

İkinci Derece:

Bunlara mükellefler denilirdi. Ve mü'minler arasından yükselen ve vazife deruhte edenler bu ismi alırlardı. Bunların ilk vazifesi zahirîler, yani tarikat dışında kalan kimseler arasına sokularak onları tarikata celbetmek, celbedebilecekleri adamları bir müddet hazırladıktan sonra bunları kendi âmirleriyle görüştürmekti. Bu işle uğraşanlar muvaffak olurlarsa daha yüksek dereceyle yükseltilmeleri düşünülürdü.

Üçüncü derece:

İzinli dâîler. yani salâhiyetli propagandacılar, bu dereceye yükselebilenler, hariçten tarikata girmek üzere müracaat edenleri kabul ederler, onlardan imam namına biat alırlar ve mezun dâî diye tanıtırlardı. Bunların haiz oldukları salâhiyetlerden biri tarike girenlere ilim ve marifet kapısını açmak, onlara azar azar tarikatın sırlarım anlatmaktır. Mü'minlerin derecesini yükseltmek bunlara aittir.

[Not: Kahvelerde oynana Satrancı Urefa diye anılan oyun bu tür eğitimlerin yapıldığı açık dersler gibiydi. İhramcızade]

Dördüncü derece:

Dâî-yi ekber. Büyük dâîler. Bunlar izinli derecesine kadar yükselenlerin âmirleriydiler. İzinli dâîler, mükellefler mü'minler bunların emri dairesinde harekete mecburdurlar. Dâî-yi Ekbere,

bir de kapı mânasına gelen bab denilirdi. Çünkü bu dereceye varmış olanlar asıl kapıdan içeri girmek hakkını kazanmış olurlardı ve bu derece daha yüksek derecelerin kapısıydı.

Beşinci derece:

Daî-yi Ekber derecesinden sonra gelen derece ve marifetin hamili olan "hüccet" den bir yudum ilim emmeğe muvaffak olanlar derecesidir. Çocuklar nasıl annelerinin memelerinden süt emerlerse Dâî-yi Ekberler de, bu hüccet makamına eren kimselerden öylece ilim ve marifeti emerler. Onun için bu dereceye varanlara Zu massa, yani bir yudum emenler derecesi denilirdi

Altıncı derece:

Hüccet, ilim ve marifeti, kendilerinden sonra gelenlere damla damla verenlere hüccet denilir. Hüccet dinsizliğin umumî naşiridir. Kendisi bu vadide, mafevkinden aldığı marifeti, karşısına çıkanlara telkin eder, onların idrâk ve ihatasını, zevkini ve kabiliyetini gözetliyerek bilgisini sunar.

Yedinci derece:

İmam, İmam en yüksek gayedir, imam dogrudan doğruya Allahla temas eder ve gaybın ilmi ona bilvasıta vasıl olur. **Belâg-ı A'zam yani en yüce bildirik ve «Namûs-ı ekber» yani en sır, bu adamdır.Bu adam ise, Allahı da, dini de inkârdan başlıyarak şeyi yapabilir. Ona mübah olmıyan hiç bir şey yoktur.** Onun salahiyeti çerçevesine girmiyen, onun emriyle harekete geçmiyen, onun arzu iradesine boyun eğmiyen bir kuvvet bulunamaz. Onun her istediği mutlaka olur. Can, mal, ırz ve mukadderat, onun emrine bağlıdır.

Meymunun oğlu tarafından kurulan tarikatin esasları ve derece bunlardı. O da bunları tasarladıktan ve kaleme aldıktan sonra babasının bırakmış olduğu adamlara güvenerek işe başlamış ve her tarafa propagandacılarını göndermişti.

Esasen bu adamlar bu maksada göre yetişmiş olan ve ne yapacaklarını bilen kimselerdi. Bunlar herşeyden evvel temas ettikleri adam zevkini, meşrebini anlıyor, ona göre hareket ederek onu elde etmek ne mümkünse o yoldan yürüyorlardı. Muvaffak olamayacaklarını kestirirlerse vakit kaybetmiyerek onu bırakıp işe yarıyacak bir adam arıyor ve onunla meşgul oluyorlardı.

Bunun için bir Dâînın (bir propagandacının) herşeyden önce insanların içyüzlerini sezebilecek derecede ferasetli olması şarttı, Dai bir, insanın dış görünüşüne rağmen onun hakikî zevklerini ve temayüllerini keşfettikten sonra onu kendi arzusu dairesinde yola getirmek için sarf edeceği zamana acımazdı. Meselâ evvelâ teması istenen adamın ruhunda onun bile farkında olmadığı bir izi, bir meyli keşfetmek kâfiydi. Bu keşif olunduktan sonra işin gerisi kolaydı. Şayet Dâîlerden birinin bulduğu adam ibadete meyyal ise, Dâî evvelâ ibadete devam etmesini tavsiye eder ve ona şu yolda hitap eder:

(Birader! Sen ne iyi, ne temiz, bir adamsın!

Tuttuğun yol, kudsî bir yoldur. İnsanın ruhuna sefa veren, insanın ruhunu inşirah ile doldurarak, insanın kafasını aydınlatan bu mübarek ve mukaddes yoldan sakın ayrılma!

Yol bu yoldur. Dünyada da, ahrette de, bu yolu tutarak mesut olursun. Benim de tuttuğum yol, ayni yoldur. Ve bu yoldan şaşmamak en büyük gayemdir. Ben de, ibadetim uğrunda

dünya işlerinin birini de kale almam. Çünkü dünya, ahrete nazaran bir para etmez. Cenabı Hak cümlemizi bu yoldan ayırmasın) tarzında sözler söyler.

Fakat aradan bir müddet geçtikten sonra Dâînin ağzı değişir ve bambaşka telkinatta bulunur:

"A birader, der, bunca zamandır ibadet ediyorum da bir kere bile bir duamın kabul olunduğunu görmedim. Hikmetine kurban olayım, ama bunca niyazlarım boşa gitti. Demek ki boşuna uğraşıyoruz. Zaten Mevlânın duamıza, niyazımıza ihtiyacı yok ki.. Fakat biz onun bizi dinliyeceğini sanarak vaktimizi dua ve ibadetle geçiriyoruz. Hâtâ mı ediyoruz, yoksa isabet mi ediyoruz, orasını yine mevlâ bilir."

Bu tarzda başlıyan telkinler, yavaş yavaş ilerler, ibadetin lüzumsuzluğunu anlatmağa ve bu lüzumsuzluğu münakaşaya varır. Günün birinde de dâî gelir ve şu sözleri söyler:

"Benim anladığım bîrşey varsa Allahın bizim ibadetlerimize muhtaç olmadığıdır. İnsana yaraşan, kalbini temiz tutmak ve gerisine aldırış etmemektir. Bence mesele bundan ibarettir."

Böylece dâî, avlamak istediği adamı ibadetten alıkoymağa çalışır. Muvaffak olur ve bu işi de başarırsa konuşma daha başka vadilere girer, dallandıkça budaklanır ve en nihayet Allahı inkâr etmeyi telkin etmekte karar kılar.

Esasen dâî, ilk merhalede muvaffak olmuş ve muhatabını ibadetten vaz geçirmiştir. Dâî bunu yaptıktan sonra: **"Kardeşim, der, hele şükür, şu ibadet zahmetinden, kendimizi kurtardık. Artık gözümüzü biraz daha açalım da şu ahret tasasından da kendimizi kuratralım. Dünyadaki zevkler, muhabbetler ve eğlenceler bizim nemize yetmiyor ki cennet ve cehennem rüyalariyle kendimizi avutup duruyoruz. Bırak efendim, o masalları da şu dünyada karşılaştığımız hakikatlerle hoş bir vakit geçirelim ve bu dünyada elimize düşen fırsatı kaçırmıyarak keyfimize bakalım."**

Şayet tarikata alınması istenen adam Acemse ona başka bir surette hitap edilir. Ona Arapların tahakküm ve denaetinden, zulüm ve tecebbüründen bahsolunur. Ve eski İran saltanatının, eski İran medeniyetinin yeniden doğması için elbirliği yapmak ve Arap hâkimiyetini yıkmak lâzım geldiğini anlatılır ve böylece millî hisleri galeyana getirilir.

Fakat ele geçirilmesi istenilen Arapsa onan kabile asabiyetleri uyandırılır, onun bağlı olduğu kabilenin Araplar arasında en yüksek ve en şerefli kabile olduğu, başka kabilelerin nahak yere tanımadıkları, başa geçmesi ve bütün mukadderatı ele geçirmesi icabeden kabile bu olduğu halde başkalarının zulüm ve tecavüzüne uğradığı, halbuki bu kabilenin başkanlığa, padişahlığa ve halifeliğe bütün kabilelerden daha çok lâyık olduğu anlatılır ve bu da bu sayede avlanır.

Dâîlerin bir rolü de yeryüzünde ne kadar büyük adam varsa, hepsini kendilerinden ve kendi tarikatlerinin mensuplarından göstermekti. Dâîler, ancak en kuvvetli yeminler mukabilinde bazı sırları faşederler, bunlar üzerinde münakaşalara girişirler, münakaşayı isledikleri neticeye bağlıyamazlarsa aldıkları yeminlere güvenerek saflarının faş olmıyacağına emin olurlar ve bu çeşit adamlarla dostlukarını idame ederek onları da avlamak için zayıf bir anlarım beklerlerdi. Şayet bu adamlar herhangi bir zaaflarını bunlara ifşa eder ve böylece onların yardımlarına ihtiyaç hissederlerse, Dâîler fırsatı kaçırmaz ve onları içlerine almakla her emellerine nail olacaklarını söylerler, yahut onları müşkül bir vaziyetten kurtararak maksatlarına ererlerdi.

Dâîler en çok güvendikleri kimselerden en çok taraftar kazanmayı umdukları unsur, bilhassa Mecusîlerdi; sonra Arap olmıyan unsurlar; sonra Âraplar ve Arap içinde bilhassa Rabîa oğullarıydı. Sebebi, Hazreti Peygamberin Rabîa oğullarından değil, fakat Mudar oğullarından olmasıydı. Rabîa oğulları ise bu yüzden Mudar oğullarına haset! ediyor ve onları alaşağı etmek için fırsat gözetiyorlardı.

Esasen Mecusîler arasında yaşıyan, onların içyüzünü bilen ve ister istemez Mecusîliğe karşı derin köklü hislerle bağlı olan bu Dâîler, bütün unsurları kullanmayı biliyor ve propagandalarıyla istedikleri istikameti veriyorlardı.

TEŞKİLÂT REİSLERİ;

Meymnnun oğlu İranda kurduğu tarikati kökleştirmek ve her tarafa dal budak salmak için çalıştığı sırada, onun nam ve hesabına çalışan Osman oğlu Ferec Kâşânî Iraka gitti. Yani o zaman hüküm süren Abbasî oğullarının saltanat merkezine girdi. Bu adam Zikreveyh namiyle maruftu. Bu adam Irakta gizlenerek çalışmış ve bir kaç sene zarfında istediği kadar adam toplamıştı. Ne yaptığını, nasıi çalıştığını, işlerini ve hareketlerini nasıl idare ettiğini, bütün bunları her gözden ve her kulaktan gizli tutuğunu anlayamadığımız bu adam, hicretin 278 senesinden itibaren evvelâ Irak muhitini, daha sonra diğer muhitleri altüst etmeğe başlamıştı.

Onun Irakta görülen başlıca taraftarlarından biri Nehrevan mevkiinde ikamet eden bir adamdı. Ve bu adam dünyayı terkeden, ahretten başka bir şey düşünmeyen veya başka bir şey için çalışmayan bir adamdı. Çünkü gece gündüz namaz kılıyor, oruç tutuyordu. Yeri yurdu bulunmadığı için açıkta idi. Gündüzün güneş altında yatıyor, geceleyin yer yüzünü yatak gökyüzünü yorgan ediniyordu. Fakat gelip geçenlerin hepside ona dikkat etmekte ve onun son derece uğurlu ve tertemiz bir adam olduğunu sanmaktaydılar. Bu yüzden buraya yolları düşenler, onun ellerini öpüyor, hayırlı dualarını almayı cana minnet biliyorlardı. Bu adam kendisiyle konuşanların hepsine, namazdan niyazdan bahsetmekle kalmayarak beş vakit namaz kılmanın kâfi olmadığını, her gün elli vakit namaz kılmak lâzım geldiğini söylüyor ve böylece bütün ömrünü ibadete vakfetmiş olduğunu belirtmek istiyordu.

Bütün muhitin en belli başlı meşgalesi bu adamdı. Herkes ondan bahsediyor, herkes onun nur gibi yüzünden, onun her duasının kabul olunduğundan, onun gece gündüz ibadetle meşgul olduğundan dem vuruyordu. Bu yüzden onu görmeğe gidenler, onun bereketinden ve duasından istifade etmeyi umanlar çoğalmıştı. Halk, hergün onun başında toplanıyor, onu dinliyor, onun her sözünden bir keramet ve bereket seziyordu.

Zahid, kendi mezhep ve tarikatine göre ilk adımı muvaffakiyetle atmıştı. Bu yolda atılacak ilk adım, muhitin itimadını kazanmak değildi, o da bunu fazlasıyla kazanmıştı. **Herkes onu, Tanrıya ermiş bir veli sayıyor, onun nasihatini dinliyor, onun duasını almak için uzaklardan gelmeyi göze alıyordu.** Bu muvaffakiyeti kazandıktan sonra ikinci adımı atmak işten değildi. Çünkü Zahidin mevkii sağlamdı ve bir kimsenin ondan şüphe etmesine imkân kalmamıştı. Zahid de namazdan, niyazdan bahisle kalmayarak mevzuu biraz daha genişletti ve nübüvvet hanedanına mensup bir imam etrafında toplanmak lüzumundan, kendisinin de buna taraftar olduğundan bahsetmeğe başladı. Onu bu şekilde harekete sevkeden sebepler aşikârdı: Ortalık fesat içinde yüzüyordu. Hükümet zalimdi ve her yerde iğtişaşlar kopmaktaydı. Halk rahatsızdı ve hoşnutsuzluk içindeydi. Hükümetler ve insanlar yoldan sapıyorlardı. Her yerde doğru yoldan sapmalar göze çarpıyor ve her muhit huzurdan mahrum bulunuyordu. Bütün

bu fesadın izalesi lâzımdı. Fakat kim çıkacak da bunlarla uğraşacak ve insanları bu şerden kurtaracaktı? **Bunu yapa, bilecek bir kimse varsa insanların dört gözle bekledikleri Mehdi idi.** Ve yalnız o, dünyayı yeniden adalete kavuşturabilirdi ve bu Zahidlerin bahsettiği imam, bu beklenen Mehdinin tâ kendisiydi.

Iş mühimdi ve telkinat yamandı. Halk rahatsızdı ve ortalık huzurdan mahrumdu. Acaba bu adamın dediği doğru muydu? Herkes bunu düşünüyor ve hükümet aleyhinde bir isyan çıkarmadan önce bastığı tahtanın çürük olup olmadığını anlamak istiyordu.

Fakat Zahid yerli yerindeydi ve eskisinden kat kat fazla kendini namaz ve niyaza vermişti. Gözüne uykuyu haram etmiş, gündüzünü ve gecesini hep Allahına vermişti. Onun tam mânasiyle velî olduğu üzerinde kimsenin şüphesi yoktu ve onun için herkes, adaklarım ona götürüyor, herkes içini ona bağlıyor, herkes onun duası bereketiyle ber-murad olmayı umuyordu.

Zahid, ikinci adımı da muvafafkiyetle atmış ve muhitini kendine râmetmişti. Herkes onun doğruluğuna inanıyor ve söylediği her sözün ruhundan fışkıran sırlı bir keramet eseri olduğunu sanıyordu.

Zahid de işi bir adım daha ileri götürmek zamanının hulûl etmiş olduğuna inandı ve buradaki mevkiini istismar ederek teşkilât kusmak ihtiyacını hissetti ve esasen kendisine inanan bir muhit içinde bulunduğu içir bunu kolaylıkla başardı.

Çünkü bütün muhit onun müridleriyle dolu idi. O da bunlardan on iki kişiyi seçti ve bunların birer birer "Nakib" olduğunu söyledi ve bu nakibleri yetiştirmeğe koyuldu. Sonra meclisine devam eden ve kendisini görmeğe gelenlerden herbirinin yılda bir altın getirmesini söyledi ve Zahidin başına altınlar yağmağa başladı. Herkes hissesine düşen altını yetiştirmek için derin bir istekle hareket ediyor ve komşularıyla yarış edercesine koşuyordu. Fakat zahid bu altınlarla ne yapacaktı?

Bunu sormak kimsenin aklından geçmiyordu. Hem ne diye geçsin?

Hangisinin Zahide itimadı yoktu ve hangisi onun güzel niyetinden şüphe edebilirdi?

Fakat Zahid bu şüpheye de yer bırakmamış ve akıllarından geçmesi muhtemel olan suale peşinden cevap vermişti. Bu altınlar, Mehdi olan imam içindi Mehdi, neredeyse zuhur edecekti ve zuhur ettiği zaman tebaasıanı harekete geçirmek için paraya muhtaçtı. Bu para ise onun için, onun faali, yetini temin için, onun dünyayı adalet ve huzura kavuşturması için toplanıyor ve hazırlanıyordu.

Zahid bu adımında da muvaffak olmuştu. Çünkü itimadı inanç dererecesine yükseltmiş ve herkesin inancını istismara başlamıştı. Hele bütün bunları kurulu ve kuvvetli bir hükümetin gözü önünde hiç bir şüphe uyandırmadan yapmaya muvaffak olmak apayrı bir başarıydı.

Zahidin burada en çok itimat ettiği adam, gözlerinin içi kırmızı olduğundan "Kırmıtî" [Karmatî] diye tanılan biriydi. Bu adam onun yakın dostuydu ve onun namına her şeyi yapmıya salahiyetliydi. Kırmıt, onun namına her yere gidiyor, altınları topluyor, onun telkinatını neşrediyor, onan kerametlerinden bahsederek halkın kulağını dolduruyordu.

Fakat Zahidin işi ayni mahremiyet içinde yürümedi. Gerçi Zahid, İşini bir hayli ilerletmişti ve muhiti iyiden iyiye eline almıştı, fakat günün birinde bu havalide arazi sahibi olan büyük bir adamın yolu bu tarafa düşmüş ve köylülerin işi gücü bırakarak kendilerini ibadet ve riyazete

verdiklerine dikkat etmiş ve bunun sebebini merak ederek işi incelemişti. Köylüler, hık mık demişler, işin içyüzünü saklamak istemişler, fakat Heysem adındaki bu emir vaziyeti anlamak için ısrar etmiş, verilen ifadeleri derinleştirmiş, en nihayet Zâhid kılıklı adamın bu hale sebep olduğunu anlamış ve üstelik keyfiyeti hükümete bildirmişti. Hükümet, bu işten haber alır almaz vaziyete el koymuş, Zahidi tevkif ederek tahkikatı derinleştirmek istemişti.

Hükümet ile hâkimler bu adam üzerinde durarak onun ne yaptığını ve ne söylediğini araştırmışlar, Zâhidin, Mehdîlik iddiasiyle ortaya çıkacak bir imam namına para topladığını ve propagandalar yaptığını tesbit etmişler ve bu adamın vücudunu izaleye karar vermişlerdi. Mesele halle, dilmek üzereydi. Fakat hâlkın, bu beklenen Mehdî namusa harekete geçen adamı elden kaçırmamak, yahut onun bir takım dostları tarafından kaçırılmasına ve kurtarılmasına imkân vermemek istiyordu. Onun için bu Zâhidi, kendi evinde hapsetmek ve sabahleyin cellâda teslim etmek istedi. Bana karar veren hâkim, Zahidi alıp evine götürdü ve bir odaya kapadı. Ayni gece hâkimin evinde bir toplantı yapılmış ve bir ziyafet verilmişti. Ziyafette fazla içki içilmiş, nihayet hâkim yatak odasına çekilmiş ve mahut Zahidin mahpus olduğu odanın anahtarını yastığının altına koyarak uyumuştu.

Fakat Zâhid de bunca yılı boş geçirmemiş bulunuyordu. Taraftarları çoktu ve hâkimin evi içinde de onun veliliğine zâhidliğine inananlar bulunuyordu. Onun için hâkimin sızarak uyuması üzerine, cariyeler Zahidi kaçırmak ve ölümden kurtarmak istediler ve bunun için, bütün dünya ile alâkasını kesmiş gibi uyuyan hâkimin odasına girerek anahtarı almayı ve Zâhidi kurtarmayı tasarladılar.

Gece yarısından sonra herkes uyumuştu. Hâkimin en çok sevdiği cariyelerden biri odasına girdi. Yastığının altından anahtarı aldı, Zâhidin mahpus olduğu odayı açtı ve onu salıverdi. Zâhid hemen çıkmış ve diğer cariyelerin yardımiyle saraydan çıkarak selâmete ermişti. Fakat onu salıveren cariye odayı tekrar kilitlemiş ve anahtarı yine hâkimin yastığı altına koymuştu.

Ertesi gün hükümet konağında erkenden hazırlıklar yapıldığı ve ahali erkenden toplandığı için cellât ile askerler hâkimin konağına gelip mahkûmu alıp götürmek istediler. Hâkim uyanmış ve anahtarı alarak muhafızlarıyla birlikte Zahidin mahpus olduğu odaya gitmiş, odayı açmış, fakat Zâhidin sırra kadem bastığını görmüştü.

Hâkim Zâhidin kaçmış olduğuna inanarak takibatı yenilemek istediyse de hâdise şayi olmuş, Zâhidin kilitli bir odadan uçup gittiği söylenmiş, bu da halkın Zahide karşı inanını kat kat kuvvetlendirmişti. Hâdise, harikulâde bir keramet sayılmış ve halkı Zâhidin beşer üstünü kuvvetlerine inandırmıştı.

Zâhid, tam yakayı ele verdiği sırada vaziyetinin büsbütün düzelmiş ve işinin kolaylaşmış olduğunu görüyordu. Çünkü ortalığa yayılan bir şayiaya göre Zâhid kanatlanarak uçmuş ve ölümden kurtulmuştu.

Zâhid bir kaç gün saklandıktan sonra Kufe'nin bir başka muhitinde görünerek Kırmıt adlı adamıyla görüşmüş, ona ve arkadaşlarına Kırmıtı burada bıraktığını, onun sözüne ve irşadına göre hareket edilmesini tavsiye etmiş, sonra birden bire kaybolmuş ve bir daha görünmemişti. Çünkü göründüğü takdirde iki kayba birden uğrardı. Birincisi kendisini araştıran hükümetin eline düşmek, ve bir daha kurtulamamak, İkincisi halk arasında harikulade kudretlerine dair bıraktığı şöhreti kaybetmek ve böylece haleflerinin vaziyetini güçleştirmek.

Zâhid bunları iyi hesapladığı için Kırmıtı ve birkaç arkadaşını görüp bunlara talimat verdikten sonra ortadan kaybolmuş ve bir daha bu havalide görülmemişti (Bütiin bu vakalar İbn-ül-Esir ile Ibn-ı Haldun'un tarihlerinden alınmıştır.).

KIRMITÎLER; [Karmatiler]

Kırmıt'ın selefi olan Zâhid, acaba Zikreveyh'in kendisi miydi, yoksa adamlarından biri miydi?

Bu cihet belli değildir. Fakat Meymun oğlunun bu adamı, hakikaten muvaffak olmuş, yaman bir teşekkülün temellerini atmış ve Kırmıtın çok müsait şartlar içinde çalışmasını temin etmiştir. Kırmıt asıl maksada hizmet etmek için, selefinin hazırladığı cemaati, derecelere ayırmış, her derece sahiplerine işler ve vazifeler vermiş ve bunlara birbirinden ayrı telkinatta bulunmuştu. Onun adamları derece bakımından yükseldikçe zühd ve takvayı bırakarak yavaş yavaş dini ihmal ediyor ve en yüksek derecelere vardıkları zaman kendilerine her şeyin mübah olduğu bildiriliyordu. Bunlar, bu sayede her istediklerini yapıyor ve kendilerini ahlâkî ve İçtimaî her kayıttan üstün sayıyorlardı. Cemiyetin nesi varsa bunlara aitti. Hattâ garplı bir ilim adamının anlatışına göre: **"Kırmıt tasarruf hakkını kaldırmış, sonra yapmak istediği komünizme en çirkin şekli vererek kadınları da orta malı saymış ve bunları da umumîleştirmişti.**"

Ayni garplı müdekkık diyor ki:

"Kırmıtın tasarruf hakkını ilga etmesini bütün dâîleri de kabul etmiş olduklarından **Kırmıt bir gece kadınları toplamış ve her erkeğin istediği kadınla yatmasını söylemişti.** Ona göre samimiyetin en yüksek derecesi, kardeşliğin en ileri şekli buydu. Bu yüzden bu adamlar, kendilerini ziyaret eden arkadaşlarını hoşnut etmek için karılarını da onlara takdim ederler, misafirlerin karıları ile yatmalarını, misafirperverliğin icaplarından sayarlardı. Tabiîdir ki bu vaziyete düşen adamlarda âr ve ahlâk hissinden eser kalmaz. Nitekim bunlar da namaz, niyaz ve her çeşit ibadeti terkettikten sonra kendilerini çapulculuğa ve eşkıyalığa vermişler, hiç bir cinayeti irtikâp etmekten çekinmemişler ve tarihte kanlı bir iz bırakmışlardır." (Syvestre de Sacy.).

Müverrih İbn -ül. Esir de, Kırmıtîliğin Bahreyn havalisinde yayılmasından bahsederken De Sacy'yi teyit edecek hadiseleri kaydeder.

Hicretin 281 nci yılında Bahreyn'de bir adam zuhur ederek beklenen Mehdi'nin adamı olduğunu söylemiş, Mehdi'nin yakında zuhur edeceğini bildirmiş, daha sonra bir müddet kaybolarak geri döndüğü zaman halktan mallarının beşte birin istemiş ve bunun Mehdiye ait olduğunu anlatmıştı. Ahalinin bir kısmı, Mehdi tarafından geldiğini söyliyen bu adama itaat etmiş, ve Yahya adında olan bu adama bir sürü mallar vermişlerdi. Yahya, bu malları bu havalide Cennabi nâmında olan bir adama bırakarak gitmiş, fakat Yahya, Cennabi'nin evine gittiği zaman bu adam, ona karısını sunmuş, ve karısının ona karşı herhangi bir muhalefette bulunmamasını istemişti.

Kırmrtîlerin bu hali, onların "Mezdekîlik" tesiri altında olduklarım apaçık gösteriyor.

İslâmiyetin zuhurundan mukaddem ve Milâdın 437 nci yılında Iran, da zuhur eden Mezdek ikiliğe dayanan bir mezhep vücude getirerek insanların müsavî bir surette yaşamaları gerekleştiğini söylemiş, müsavaatın yalnız mal üzerinde değil, kadınlar üzerinde de tatbikini iltizam etmiş, insanlar arasında kopan düşmanlıkların re vukubulan muharebelerin para ve

kadın hirsiyle vukubulduğunu söyliyerek kadınları orta malı olarak ilân etmiş ve bütün mallara da ayni muameleyi tatbik etmişti. Onun en esaslı itikadı şu idi:

"İnsanlar nasıl su ve ateş gibi şeyleri yalnız serbest ve müşterek bir surette kullanıyorlarsa başka her şeyi de ayni şeklide ve müşterek bir surette kullanmaları icap eder." [Şehristanî'nin Milel ve Nihal'inden,]

Mezdekin kendi, daha sonra arkadaşları bu şekilde hareket etmişler, zenginlerin mallarım alarak fukaraya verdikleri gibi kadınları toplayarak ayni şekilde dağıtmışlar, bu sayede bütün ayak takımını başlama toplamışlardı. Bunlar rastgele şunun bunun evine girerler, evdeki mallan ve kadınları toplar, bunları müstahak olanlara dağıtacaklarını söyliyerek giderlerdi. **İran hükümdarı Kubad** bunlara baş eğmek zorunda kalmış, fakat bir müddet sonra insanlar evlâtlarını tanımaz olmuşlar ve bir kimsenin elinde en kuru ihtiyaçtan fazlasını temin edecek bir habbe kalmamıştı. [Ibn-i Cerir-i Taberi tarihinden.

Mezdek'in mezhebi İranda bir müddet yaşamış, nihaye Kubad bunlara karşı bir katliâm tertip etmiş ve bunların kökünü kıracak derecede şiddet göstermişti. Buna rağmen Mezdekîlik yaşamış ve İslâmiyetin zuhurundan sonra dahi Kerman havalisinde izleri kalmışta [3] İbn Havkal ve İstahri.].

Meymun oğlu her şeyden fazla bu mezhebin tesiri altında kalmış ve onun dâileri ayni yolu tutmuşlardı.

Kırmitî'ler nâmına bu mezhebi yaymağa çalıştığını yukarıda gösterdiğimiz Yahya, Zikreveyhin oğlu idi ve bu adam korkunç bir çete vücude getirmişti ve bu çetenin işi gücü durmadan yağmacılık etmek, kan dökmek, ve ortalığa dehşet salmaktı.

Fakat Kırmıtî'lerin işi gücü yalnız eşkiyaîık değildi; bir taraftan da mezheplerini yaymağa ehemmiyet veriyor ve bunun için geniş bir propaganda faaîyetlerinde bulunuyorlardı. Bilhassa işin bu safhasını Zikreveyh'in üç oğlu Yahya, Hüseyin ve Ali idare etmekte idiler. Zikrevey. hin kendisi ise bir kimseye görünmüyor, ve bu işleri perde arkasından İdare etmeyi tercih ediyor ye bunu bir maksat gözeterek yapıyordu. Onunla yalnız bir kaç kişi temas ediyor ve yalnız onlar, nerede ikamet ettiğini ve ne yaptığını biliyorlardı.

Zikreveyh'in oğulları İmam İsmail'in torunlarından olduklarını iddia ederek başlama topladıktan çetelerle basan Basraya bazan Şama, basan Küfeye doğru sarkıyor ve buralarda ellerine geçenleri öldürdükten başka mallarını da alıp dönüyorlardı.

Hicretin 289 uncu yılında Zikreveyh'in oğlu Yahya. İraktan ve çölden topladığı haydutlarla Sam şehrine saldırmış, Şam Emiri Tuğuç onlara karşı koymuştu. Fakat Tuğuç kuvvetleri, bu haydutları ortadan kaldırmağa kâfi gelmemiş, Tuğuç bunlarla bir kaç kere savaştıktan ve yenildikten sonra ancak büyük kuvvetler kullanarak haklarından gelebileceğini anlamış ve ona göre hazırlıklar yapmağa başlamıştı.

KırmıtîIer 290 yılında Şamı tekrar muhasara etmişler, fakat Bağdat ve Mısırdan yetişen kuvvetlerin yardımı sayesinde kırılmışlar, üstelik başlarındaki Yahya da maktul düşmüştü.

Fakat bu mağlûbiyet, Kırmıtî'lerin gözlerini yıldırmaktan çok uzaktı. Zikreveyh'in oğlu Yahya'nın maktul düşmesinden sonra onun ikinci oğlu Hüseyin bunların başına geçmiş ve yeniden şekavete girişmişti. Şama karşı vukubulan yeni akın o derece şiddetli idi ki Şamlılar baştanbaşa kılıçtan geçmemek için her yıl 300,000 altın vergi vermeyi kabul etmişler ve Kırmıtîler bu mühim ganimeti elde ettikten sonra Humusa ilerlemişler ve şehri

zaptetmişlerdi. Humusun camilerinde hutbeler eşkıya Hüseyin nâmına okunmuş, hattâ bu adam, ''Mehdi" unvaniyle de tebcil ed'lmişti.

Kırmıtîler Şamı ve Humusu yağma ettikten sonra Hamaya gitmişler, burasını da zaptederek Maarra ve Selemye'yi ele geçirmişler, ve rastgeldikleri insanları kılıçtan geçirmekle ikifa etmiyerek bütün hayvanları da kesmişlerdi.

Bu feci vaziyet karşısında harekete geçmek zorunu hisseden Bağdat hükümeti, Musul'dan Halep yoluyla yardımda bulunmak istemiş, fakat Kırmıtîlerin Mehdi'si bu kavveti de basmış, onu da çil yavrusu gibi dağıtmış, Bağdadın gönderdiği kuvvetler, onun hamleleri karşısında erimişti. Nihayet Mısırdan gelen büyük bir kuvvet, Mehdilik iddiasında bulunan Hüseyin ile başlıca adamlarını yakalayarak Bağdada göndermiş, bunların hepsi de orada idam edilmişlerdi.

Bu şiddetli hareket Kırmıtîleri sarsmış, dağıtmış, fakat onları imha etmemişti. Çünkü bizzat Zikreveyh sağdı ve onun bir üçüncü oğlu da vardı. Ali nâmında olan bu oğul, maktul düşen kardeşlerinden farksızdı. Fakat Ali, kardeşleri gibi Şam ve Kûfeve musallat olmayarak istikametini değiştirdi ve Yemene hücum ederek burasını ele geçirdi. Yemenin imdadına yetişecek, onu bu şekavet şebekesinin elinden ve zulmünden kurtaracak bir kimse yoktu.

Ali Yemeni istilâ ederek baştanbaşa hâkim oluyorken babası Zikreveyh de başka adamlar kıllanarak Şama karşı akınlarına devam ediyor ve ortalığı allak bullak ederek huzur ve emniyet nâmına bir şey bırakmıyordu.

Zikreveyh'in hedefi, Meymun oğlunun özlediği gayeyi gerçekleştirmek ve bir devlet kurmaktı. Oğullarını, birer birer bn maksat uğurunda harcamış, döktüğü bütün kanları hep bu maksat uğurunda dökmüştü.

Zikreveyh, 291 yıluda bu maksada doğru kesin bir adım atmak kararını verdi. Çünkü yirmi yıllık çalışmalarının semeresini almak ve neticeye varmak istiyordu.

Mezar İçinden çakan adam;

Meymun oğlunun özlediği devleti kurmak için Bağdat saltanatına ezici bir darbe indirmek, onu sarsmak ve yıkmak, sonra onun yerini tutmak icab ediyordu. Zikreveyh, bunu yapmak için 291 yılında hazırlanmış ve müridlerinden "Kasım" i bu işe memur etmişti. Kasım, evvelâ Küfe şehrini zaptedecek, burada Zikreveyh'in mehdiliğini ilân edecek, ve burasını yeni devletin merkezi olarak gösterecekti.

Zikreveyh, gerçi yirmi seneden beri bu havalide çalışıyor, her hareketi o idare ediyor, her hamleyi o tertip ediyor, fakat onun kim olduğunu ve nerede bulunduğunu ancak birkaç kişi biliyordu. Bunlar onun en mutemet adamları ve en yakın arkadaşlarıydılar. Fakat Zikreveyh bu defa harbe iştirak edecek, askerleriyle birlikte bulunacaktı. Bu yüzden muvaffak olmak kesin bir zarurteti. Ona göre tertibat alınmış, her yerdeki Kırmıtîler'e haber gönderilerek hazır bulunmaları bildirilmiş ve Kırmıtîler'in Bağdat'da öldürülen mehdinin, yani Zikrevyh'in oğlu Hüseyinin intikamı alınacağı ilân olunmuştu.

Hazırlıklar tamamlandıktan sonra yapılacak en mühim iş, Zikreveyh'î meydana çıkarmak ve ona kavuşmaktı. Çünkü onun nerede bulunduğunu bilen bir kimse yoktu ve Zikreveyh bu sırrı, gizli tutmağa en büyük ehemmiyeti vermişti.

Onun bulunduğu yer, Durirye mevkine yakın yeraltı bir indi. İn özerine demir bir kapı kapanık, ve üzerine toprak yığılıyor ve inin izî kayboluyordu. Zikreveyh, ele düşmekten korktuğu zaman bu ine girer, en yakın dostları ve sırdaşlarının kapısını kapayarak üzerine toprak yığar ve giderler, sonra karılarım bu tarafa göndererek burada çamaşır yıkamalarım, hamur yoğurmalarım söylerler, kalınlar da bu işlerle meşgul olarak Zikreveyh'in gizlendiği yerin göze çarpmamasına hizmet ederlerdi. Fakat bunların biri de hangi maksada lizmet etmekte olduğunu bilmezdi.

Kırmıtîler'in reisleri tarafından alınan bu tedbirlerden sonra yerin altında bir yanar dağdan daha tehlikeli, yılanlardan daha zehirli bir adam bulunduğu anlaşılmazdı.

Fakat Zikreveyh, bu defa ininden çıkacaktı. Çünkü kesin bir zafer kazanacağına ve kurmak istediği devletin temellerini atarak sağlamlayacağına inanıyordu. Onun için merasimle ortaya çıkacak ve bütün müritlerine kavuşarak harbe çıkacaktı.

Bu karar verilmiş olduğu için Zikreveyh'in en bellibaşlı adamları, bütün müritleriyle birlikte yeraltındaki inin bulunduğu yere gelmişler, demir kapının nerede bulunduğunu biliyormuş gibi davranarak öteberiyi araştırmışlar, nihayet bulmuşlar, kapının üstündeki taşları, topraklan kaldırmışlar ve kapıyı açmak için hazırlanmışlardı.

Kırmîtîler'in, pek azı müstesna olmak üzere, hemen hepsi de bu demir kapının açılması üzerine bir mucize ile karşılaşacaklarına inanıyorlardı, Çünkü beklenen mehdi buradaydı ve yemeden içmeden, hava almadan burada yaşıyordu. Beklenen kurtarıcı buradan çıkacak ve tebaası onu karşılayacak, onun kumandası altında hareket edecek, onunla birlikte büyük zaferler kazanacaktı.

Ortalığı kaplayan heyecanı tasavvur etmek mümkündür. Kimi soluk almadan bekliyor, kimi titriyerek bekliyor, kimi heyecana kapılarak naralar atıyor, kimi sar'alar geçiriyor, kimi hüngür hüngür ağlıyordu.

Hazırlıklar çok mükemmeldi ve hadise tertip edildiği şekilde cereyan ediyordu. Demir kapı meydana çıktıktan sonra kapının tokmağın arıyanlar da titremeğe ve korkmağa başladılar.

Tokmak da bulunduktan sonra buna sarılarak kapıyı açmaktan başka bir şey kalmamıştı.

Müridler, Dâîler, Halifeler, Nakipler bir dakika sonra mezarından çıkacak dipdiri bir ölü ile karşılaşmak üzere bulunduklarını hatırlayarak büyük mehdiyi, beklenen kurtarıcıyı selâmlamak için hazırlandılar. Ve baş Dâînin verdiği bir emir üzerine üç beş adam kapının tokmağına sarılmışlar ve kapıyı açmışlardı.

Fakat bir kimse de içeri bakmağa cesaret edemiyor, herkes soluk almadan bekliyordu. Birkaç saniye, bir ömürden daha uzun gibiydi. Fakat bekleme devresi uzamadı. Çünkü bembeyaz bir hayaletin in kapısına, doğru geldiği görülmüş ve bunu görenlerin hepsi daha fazla bakmağa dayanamıyarak yere kapanmışlar ve onun gelmesini, aralarına karışmasını beklemişlerdi. Yere kapananların hepsi de mucizenin tesiri altındaydılar ve hepsi de müthiş nöbetler geçiriyorlardı.

İnden çıkan beyaz adamın ilk verdiği emir, bütün tebaasını ayağa kalkmağa davetti. Hepsi de, kalktılar, eline ayağına sarıldılar, başlarının üzerinde taşıdılar ve hep birden:

— **Ya Veliyyullah!** diye bağırdılar.

Zikreveyh adamlarını güçlükle teskin etti. Herkes beklenen Mehdiye kavuşmanın verdiği bahtiyarlık içinde idi ve Mehdinin vereceği emirleri bekliyordu. Bu adamın her isteği, muhakkak ki vapılacaktı ve bu adam uğurunda herkes malını, canım, seve seve feda edecekti. Zikreveyh bunu bildiği için, ilk emirlerini vermekte gecikmedi. Hareket hemen başlayacaktı ve Küfenin üzerine yürüyen kuvvetler, Mehdi Hüseyin'nin, yâni kendi oğlunun intikamını alacaktı.

Hareket başlamıştı. Zikreveyh uğradığı her yerdeki taraftarlarıyla görüşüyor ve her yerde onun mezardan nasıl çıktığı anlatılarak hayretler uyandırıyordu. Zikreveyh yol üzerindeki tebaasiyle görüşmüş ve bunlara hepsi de onun uğurunda can vermek için and içmişlerdi.

Şu var ki herkes bu adamın uğurunda her şeyi yapmak ve her fedakârlığı göze almak için and içtiği ve yemin ettiği halde onan yüzünü gören ve ne biçim bir adam olduğunu anlayan bir kimse yoktu. Çünkü Zikreveyh, daima yüzü kapalı dolaşıyor ve müridleri yalnız onun gözlerini görebiliyorlardı. Fakat bu gözlere bakmağa cesaret eden de yok gibi idi.

Zikreveyh mezarından dipdiri çıkmış olduğunu yüzlerce kişi anlattığı için, bu haber şimşek süratiyle yayılmış, bu da Kırmıtîler lehinde büyük bir tesir yapmıştı. Çok yakını mazinin felâketleri ve mağlûbiyetleri unutulmuş, ve bu harikâlâde hâdise zihinleri doldurmuştu. Bilhassa Kırmırtîlerin mânevi kuvvetleri büsbütün dirilmiş ve bunların her biri kendini bir dev, bir zebani kuvvetinde hissetmeğe başlamıştı. Bunların her biri Mehdinin bayrağı altında dövüşmeyi, en büyük bahtiyarlık sayıyor ve onun emri uğurunda ölmeyi cana minnet biliyorlardı.

Zikreveyh'in de kendini hakîkaten mezardan çıkmış göstermek istemesinin gayesi, herkesin ona canla başla bağlanması, onun emirlerine semavî bir kudsiyet vermesi ve her güçlüğü istihkar ederek dövüşmesi idi. Kendisi harikulâde bir hile ile buna muvaffak olmuş ve koca bir kitleyi istediği yola götürmek, istediği gibi kullanmak imkânını elde etmişti...

Ya Hüseyin, Ya Hüseyin!..

Bağdat hükümetinin vaziyeti anlayıp anlayamadığı pek belli değildi. Fakat Kırmıtîlerin hazırlığı göze çarpmayacak hududu çoktan aşmıştı. Bu yüzden hükümet te bir şeyler sezinlemiş ve hazırlıksız bir halde avlanmamak için bir takım tedbirler almıştı. Kırmıtîleri gözetlemek ve hare, ketlerine karşı koymak işi Sortokin oğlu Vasıfa verilmişti. Sortekin oğlu da düşmanın ne yapmak istediğim anlamağa çalışmış, onun bir takım hazırlıklar yaptığını haber almakla beraber maksat ve gayesini öğrenememişti. Çok geçmeden Kırmitîlerin Suvan'a doğru ilerlemekte olduklarına dair haberler gelmiş, Sortekin oğlu da bunları karşılamak üzere hareket etmişti.

Göze çarpan bir nokta Kırnıtîlerin hükümet kuvvetleriyle karşılaştıkları zaman:

— **Ya Hüseyin! Ya Hüseyin! diye bağırmaları idi.**

Bu Hüseyin kimdi?

İrak halkının hâtırasını hürmetle andıkları bir Hüseyin vardı ki Hazreti Peygamberin torunu idi. Ve Kerbelâda şehit olmuştu, Irak halkı onun hâtırasına çok bağlı idiler ve onun adı anıldıkça ürpermeler geçirmekten hali kalmazlardı. Onun için Hazreti Hüseyin adına vuku bulacak her hangi hareket, buradaki halkın umumî teveccühünü kazanmağa namzetti. **Fakat Kırmıtîlerin Hüseyini, bu Hüseyin değildi. Daha önce söylediğimiz gibi bu Hüseyin, Zikreveyhin ikinci oğlu olup yakalanan ve idam olunan Hüseyindi.Fakat Kırnıtîler, hem halkın**

Hazreti Hüseyine kadar muhabbetini istismar etmek, hem kendi taraftarlarını coşturmak istemişlerdi.

[Not: Bu bilgiye dikkat edelim. Komplo kurucuların istismar edişlerine güzel örnek.]

Sortekin oğlu, Kırmıtîlerin kuvvetleri ve maksatları hakkında malûmat almak için sağa sola adamlar gönderildiği gibi her yerde casuslar bulunduran ve taraftarları bulunan Zikreveyh de hasmı hakkında kâfi derecede malûmat almış ve ona göre tedbir düşünmüştü. Kendisi mutlaka harbi kazanmak zorunda idi. Fakat düşmanla yalnız doğrudan doğruya karşılaştığı takdirde belki de muvaffak olamazdı. Onun için düş. mana karşı bir tuzak hazırlamak lâzım olduğuna karar verdi ve düşmanlarını bu tuzağa düşürmekle harbi kazanacağına hükmetti. Zikreveyh, bunun üzerine, cephe gerisindeki adamlarına haberler göndererek muharebenin başlaması üzerine hükümet kuvvetlerine geriden taarruz için hazırlıklar yapmalarını ve vaziyeti kollayarak hareket etmelerini emretti. Bunlar da ona göre hareket ettiler ve hazırlandılar.

Hâdiseler Zikreveyh'in arzusu dairesinde cereyan etti. Fakat Zikre, veyh ile Sortekin'in askerleri tutuşur tutuşmaz hükümet kuvvetleri üstünlüğünü hissettirmiş, Kırmıtîlerin safları evvelâ sarsılmış, daha sonra erimeğe başlamıştı. Hükümet kuvvetlerinin galip gelmesine ramak kalmıştı. Fakat tam bu sırada ortalık toza dumana katılmış ve Kırmıtîlerin arkadan gelen kuvveti harbe iştirak etmişler, Türk kumandanı ile askerleri iki ateş arasında kalmışlar ve bu yüzden vaziyet büsbütün değişmiş, iki ateş arasında kalan hükümet kuvvetleri baştanbaşa kılıçtan geçmiş hale gelmişlerdi. Sortekin'in kendisi ile bir kaç askeri güç elâ kurtulabilmişler, fakat askerlerinden 1500 a dövüşe dövüşe ölmüşlerdi.

Kırmıtîlerin bu muvaffakiyeti onları yalnız maddeten değil, mânen de kuvvetlend rdi. Çünkü Kırmıtîleır bu zaferin şerefini, mezarından çıkan Mehdinin büyük bir kerameti sayıyor ve onun etrafında canlı bir duvar teşkil ediyorlardı. Harp meydanında ölen hükümet askerlerinin silâhlan da Kırmıtîlere kalmış, bu da onların silâhlarını çoğaltmış ve maksada doğru adım atmalarını kolaylaştırmıştı.

Bu zaferi kazanmak Kırmıtîleri iyiden iyiye şımartmış ve bunlar Hac ayların da yol keserek Hacca giden Müslümanları öldürüyor, yol üzerindeki kuyuları insan leşleriyle dolduruyor, rastgeldikleri kadınları esir ederek kendi yurtlarına götürüyorlardı. Gerçi Bağdat hükümeti bunlarla uğraşmağa devam etmekte idi. Fakat bunların hakkından gelemiyor, köklerini kıramıyordu. Bir kere hükümet yirmi bin kişilik bir kuvvet göndermiş, bu kuvvet Kırmıtîlerle dövüşmüş, fakat bunların maharetle idare ettikleri bir hareket neticesinde susuz bir sahaya atılmışlar ve susuzluktan mahvolmuşlardı.

Buna rağmen Zikreveyh kurmak istediği devleti kuramamış ve Küfeyi zaptedememişti. Fakat muhakkak ki devletin başına musallat olan bir felâketti. Onunla adamları, ortalığa dehşet salmış, bütün yollarda emniyet nâmına bir iz bırakmamıştı. Fakat bütün bunların Zikreveyh'i yıldırdığını sanırsak yanılırız. Çünkü mutlaka bir devlet kurmak azmin- de idi ve bu rüyayı gerçekleştirmek onun sarsılmayan emeli idi.

Öte taraftan Sortekin oğlu, uğradığı mağlûbiyetin intikamım unutmamıştı ve intikamını almak için durmadan hazırlanıyordu. 294 yılının Rebiülevvel ayında bu hazırlıklar tamamlanmıştı ve Sortekin oğlu hareket etmişti. Kırmıtîler yine eski oyunu oynamak ve yine onu tuzağa düşürmek istediler. Fakat Sortekin arkasını korumak için tedbir almıştı, iki taraf karşılaştığı

zaman Kırmıtîler orakla biçilir gibi imha edilmiş ve bir kaç hamleden sonra safları âdeta erimişti.

Kırmıtîlerin en belli başlı hedefleri Mehdilerini kurtarmak olduğu için bir aralık onun etrafında toplanmışlar, mezbuhane bir gayret sarfetmişler, fakat muvaffak olamamışlardı. Meymun oğlunun özlediği saltanatı kurmayı ve zamanın Mehdisi tanınmayı uman Zikreveyh, harp meydanında yaralanmış, bütün akrabası, karısı, kâtibi ve dâileri ile birlikte yakalanarak esir edilmişti.

Zikreveyh Bağdada götürüldüğü sırada yarasından fazla kan akması yüzünden ölmüş, fakat buna rağmen Bağdata kadar götürülmüş ve arkadaşlarıyla birlikte idam edilmişti. Zikreveyh'in şekaveti ortalığı o derece yıldırmıştı ki, herkesin içinde emniyet hissini az çok sağlamlamak için kellesi her yerde dolaştırılmış ve tâ Horasana kadar gönderilmiş ve ancak ondan sonra herkes onun öldürülmüş olduğuna inanmıştı.

Zikreveyh'in öldürülmesi Kırmıtîleri fena halde sarsmış ve onları âdeta yere sermişti. Fakat köklerini kırmamıştı.

KÂBEYİ SOYAN HAYDUT:

Zikreveyh'in ölümünden sonra onun Bahreyn'deki dâîlerinden **Cennabi Kırmıtîlerin başına geçmiş, ve bir kaç sene içinde bunları tekrar diriltmeğe muvaffak olmuş, bu yüzden Kırmıtîler yine Basraya karşı akınlarına başlamışlardı.** Ancak 301 yılında, kimin teşvikiyle hareket ettiği anlaşılmıyan bir uşak, Cennabi'yi hamamda yıkandığı sırada, öldürmüş Cennabiden sonra oğlu Ebu Tahir, Kırmıtîlerin başına geçmiş ve seleflerinin yapmadıklarını, yaparak ve irtikâp etmediklerini irtikâp ederek dünyanın başına belâ kesilmişti.

Ebu Tahir, Basraya hücum etmiş, Bağdat halifesi Muktedirin askerlerini perişan etmiş, ortalığı soyup soğana çevirmiş, fakat bu kadarla kalmayarak 311 yılında Mekkeye giden Hacıları pususuna düşürerek Haremi Şerifi soymak üzere hareket etmişti. Fakat Ebu Tahir, bu yıl içinde buna muvaffak olmamış ise de Hüccacı kılıçtan geçirmiş, sonra Küfe şehrini zaptederek altı gün burasım yağma etmekle meşgul olmuş, ve Küfe şehri baştanbaşa boşalmıştı.

Ebu Tahir ertesi yıl içinde Bağdadı tehdit etmeğe başladı. Ve bu yüzden büyük servetler kazanmağa muvaffak oldu. Gerçi Ebu Tahirin askerleri bir kaç binden ibaretti; fakat bu bir kaç bin asker, Halifenin yüzbinlerce askerini âciz bırakıyor ve bütün hükümetini şaşırtıyordu.

Bu sergerdenin asit irtikâp etmek istediği cinayet 317 yılında vuku buldu. Hüccac, Mekkede toplanmış ve dinî farizanın ifasına başlamışlardı. Âdet olduğu üzere hüccac Arafata çıkmışlar, Arafatta durmuşlar, sonra Mekkeye dönmek üzere hareket etmişlerdi. Bütün hüccac işte bu sırada Kırmıtîlerin tecavüzüne uğramışlardı. Hemen hemen bütün hüccac kılıçtan geçirilmiş ve hepsi de soyulmuşlardı. Haremi Şerife iltica eden hacılar dahi öldürülmüş, hattâ Kâbenin içine girmeğe imkân bulan bir kaç kişi bile mabedin içinde öldürülmüşlerdi. Hacıların cesetleri Zemzem kuyusunun içine de atılmış, daha sonra Ebu Tahir Haceri Esved'i ve Kâbenin kapısını sökmüş ve bunları da kendi hükmü altında bulunan Hucr'a götürmüştü. Bundan başka Kâbenin örtüleri de yağma edilmiş ve cinayet böylece tamamlanmıştı.

Ebu Tahir'in Haceri Esved'i söküp götürmekten maksadı, Hasa'da yeni bir Kâbe kurmak ve böylece herkesi kendi Kâbesine çevirmekti. Onun ifadesine göre bu işe teşebbüs etmesinin

sebebi, şahsen böyle bir şeyi arzu etmek değildi- belki kendi imamlarının almış olduğu İlâhî ilham bunu icap ettiriyordu.

Bağdat hükümeti Haceri Esvedi geri almak için Kırmıtîlere elli bin altın verdiği halde bunlar bu teklifi reddetmişler, fakat Afrikada Fatımîlerin "Mehdi" si onun bu hareketin takbih ederek Haceri Esvedi ve Mekkeye ait her şeyi mutlaka iade ekmesini emrettiği zaman bunlar onun emrine itaat etmişler ve Hicretin 339 ncu yılında Haceri Esvedi Küfe camiinde teşhir ederek herkese gösterdikten sonra onu Mekkeye iade etmişlerdi.

Afrikadaki Fatımî oğullarının halifesi ve birazdan anlaşılacağı veçhile bütün İsmailîlerin "Mehdî" si, Ebu Tahire, bu münasebetle yazdığı mektupta şu sözleri söylüyordu:

"Sen yaptığın işlerle bizim hakkımızda ve bizim taraftarlarımız hakkında dinsizlik töhmetini haklı gösterdin. Şayet Mekkelilere ve hüccaca ait her şeyi iade etmez ve Haceri Esvedi yerli yerine koymazsan dünya ve ahrette seninle her ilişiği keserim."

Bu sözlerden anlaşıldığı veçhile Mağribin "Mehdi" si, Ebu Tahir üzerinde kuvvetli bir nüfuz sahibi idi. Çünkü Meymun oğlunun varisi o idi. Ve onun kurduğu bütün teşkilât Mehdinin elinde idi. Nitekim onun tehdidi, Ebu Tahir üzerinde tesirini hemen göstermiş, ve Ebu Tahir onun emrine hemen boyun eğmişti. Bunların arasındaki münasebetleri ileride daha fazla aydınlatacağız.

Ebu Tahir otuz sene kadar yapmadığını bırakmadı. Onun girmediği, korkutmadığı ve yıldırmadığı muhit yoktu. Onun ölümü üzerine Kırmıtîler ile Fatımîler arasındaki münasebetler bozulmuş ve Kırmıtîîler çözüntüye uğramışlardı.

Ebu Tahirin ölümünden sonra evvelâ oğulları arasında ihtilâflar ve savaşlar baş göstermiş, bunlar bir müddet için birbirleriyle vuruşmuşlar, nihayet oğlu Hasan vaziyete hâkim olmuş ve İrakın her tarafına akınlar yaparak Kırmıtîliğin ölmediğini belirtmek istemişti. Fakat bu sırada vuku bulan bir hâdise Kırmıtîliğin ortadan kalkmasına başlangıç teşkil etmişti.

Fatımîlerin Mısın işgal etmelerinden sonra yaptıkları işlerden biri Sıriyeyi zaptederek oraya **İbnî Felâh** adlı valilerini göndermekti. Halbuki Kırmıtîler Şamdan haraç alıyorlardı. Ebu Tabirin oğlu Hasan, Fatımîlerin Şamı işgal etmelerinden sonra da buradan haraç almağa devam etmek istedi. Fatımîler ise, bunları kendi emirlerine ve hükümlerine bağlı sayıyorlardı. Emir ve hüküm Fatmilere ait olduğuna göre bunların emirleri ve hükümleri altında yaşayan bir kimseye haraç vermeleri bahis mevzuu olabilir miydi? Kırmıtîîer, Fatımîlerin propagandalarını yaymağa ve onların maksatlarını tervice memur idiler. Onların bütün hareketleri bunların nâmına vuku bulmakta idi. Hülâsa Kırmıtîlerin efendilerine ait bir ülkeden haraç almaları bahis mevzuu olamazdı. Fakat Kırmıtîîer, efendilerinin kendilerini bu haktan mahrum etmeleri yüzünden fena halde kızmışlar ve bu hiddetlerini yenemeyerek bir menfaatten mahrum kalmak yüzünden har şeyi unutacak derecede ileri gitmişlerdi.

Kınsıtîlerin Şamdan aldıkları vergi 300,000 altındı ve bu para kolay kolay feda edilemiyecek değerde idi. Kırmıtîîer bu kadar zamandan- beri dövüştüklerini ve kan döktüklerini, Fatımîlerin tesisi istenilen İmparatorluğu tesis ettiklerini, kendilerinin esasen onlara tâbi olduklarım ve onlara boyun eğmeleri icap ettiğini bir anda unutarak her şeyi ayaklar altına almışlar ve Fatımîlere kaırşı harp ilân etmişlerdi.

O zaman Fatimiler Mağrıptan Şama kadar uzanan büyük ve geniş bir İmparatorluğa hâkimdiler. İsmailîlerin bütün gizli teşkilâtı onların elinde idi. Bu kadar büyük bir kuvvet

Kırmtîierin karşısında âciz kalmazdı. Onun için bunlar Ebu Tabirin riyasetten mahrum kalan oğullarıyla muharebe ederek Hasan'ın aleyhine tahrikatta bulunmuşlar. Fakat daha süratle hareket eden Hasan, Şama taarruz ederek orasını yıldırım süratiyle zaptettikten sonra Fatımîlere karşı gelmek için Mısırın üzerine yürümüştü. Fatımîler Hasan'a karşı en kudretli kumandanları Cevheri gönderdikleri halde Cevherin askerleri bir kaç kere gerilemişler. Onun için Fatımîlerin bu hareketi muvaffak olmuş. Hasanın karargâhında bir takım iğtişaşlar [karışıklık] çıkmış, fakat Hasan bu iğtişaşların tehlikeli bir hal almasına imkân vermeden Şama ricat etmişti.

Fatımîlerin bu sırada yanında bulanan halife Muiz, Hasan'ı yalnız başından defetmekle iktifa etmeyerek onu azletmiş, ve yerine kardeşlerinden birini tayin etmiştir. Bu hareketlerinin neticesi olarak Kırmıtîler arasında dahilî harp başlamış, buna rağmen Hasan bir kaç kere daha Şama saldırmış, hattâ bir defa Mısır toprağına girmişti. Hasana bu maceralarında en çok yardım edenler, Bağdat halifeleri idi. Bağdat halifeleri, başlıca rakipleri olan Kahire halifelerine karşı bu kuvvetten istifadede gecikmemişlerdi. Fakat neticede, Fatmıîler galip gelmişler, bunlar Ebu Tahirin bütün evlâtlarını azlederek Kırmtîlerin başına kendi adamlarını göndermişler, bu adamlar birbirleriyle mücadele ederek Kırrmıtîliği içinden yıkmışlardı. Kırmıtîler o kadar bitap kalmışlardı ki Hasa'da zuhur eden Asfar naramda bir mütegallibe banları silip süpürmüş ve bu havaliyi Abbas'lere devretmişti.

Hemen bir asır kadar her tarafa ölüm ve dehşet saçan Kırmıtîler, bütün bu müddet zarfında dinî, ahlâkî, İçtimaî, bütün esaslara ve müesseselere hücum ederek, insanlar arasında emniyet ve intizamı temin eden bütün prensiplere saldırarak bir anarşi vücude getirmişlerdi. Bunların hedefi yalnız İslâmiyet değil her çeşit dinî imandı. Bunlar, beşerin meyil ve arzu ettiği her zevki, her ihtirası mübah sayarlar, bütün şeriatları ve kanunları inkâr ederlerdi. Kırmıtîlerin yukarıda ismi geçen reislerinden Cennabî, Batiniyye dâîsi olan Kırâvanî'den, bilhassa şu nasihatleri almıştı:

"Ahret ve bütün mesuliyet akidesi bomboş bir şeydir. Cennet dünyadaki zevkten ibarettir. Cehennem dünyadaki müttakilerin oruç tutmakla, namaz kılmakla, Hac gibi menaseki ifa etmekle duçar oldukları zahmet ve azaptır. Ulûhiyeti inkâr eden Dehrîler dünyada en kıymetli insanlardır. En çok hürmet ve tebcile lâyık adamlar bunlardır."

Kiravanî'nin bu nasihatleri, İbni Meymunun, hedeflerine tamamiyle muvafıktı. Kırmıtiler bu esasları şiddet ve tecavüzle tahakkuk ettirmeğe çalışmışlar, fakat bu yolda yürürken ustalarının yolundan inhiraf etmişlerdi. Çünkü İbni Meymun'un asıl fikri şiddet ve tecavüzle hareket değildi. Önün arzusu, hafî ve tedricî telkinat ile din ve ahlâkı kökünden yıkmak, maddî bir anarşiden fazla fikrî bir anarşi vücude getirerek bundan istifade etmekti. Şiddet ve tecavüz, karşı tarafm da şiddet ve tecavüzünü davet eder ve hiç biır hareket şiddet ve tecavüzle umumî bir mahiyet ihraz etmez. Kırmıtîleri bu şekilde hareket etmeyerek gizli kalmağa tahammül edememişler, aldıkları sırları süratle meydana vurmuşlar, İbni Meymun tarafından tesisi istenilen teşkilâtın büyümesini ve umumileşmesini beklemeden infilâk etmişler, bu yüzden onların hareketleri hep mahalli kalmıştı. Gerçi bunlar bir çok muharebelere girmişler, Irak ve Şamın bir çok şehirlerini haraca kesmişler, Bağdadı bile korkutmuşlar ve ondan fidyeler ve vergiler almışlardı; fakat bunun sebebi Abbasilerin bu sırada inhilâl devri geçirmeleri, vilâyetlerdeki hâkimlerin yarı veya tam müstakil bir halde yaşamaları idi. Bu yüzden devlet bu gaile ile ciddiyetle meşgul olmuyordu. Bu türediler devletin aczinden istifade ediyor, esasen haris ve cenkcû olmaları hasebiyle, ortalığı

titretiyorlardı. Bununla beraber Krrmıtîlerin hareketleri hep çete hareketleri idi. Bu Hareketler Abbasîlerin devletini son derece sarsmış ve onun sukutunu hazırlamıştı.

İSMAİLÎLER AFRİKA DA:

Kırmıtîlerin büyük muharebelere girişerek veya kendi aralarında dövüşerek izmihlâle sürüklendikleri sırada ibni Meymunun gizli cemiyeti başka muhitlerde adımlar atıyor, yeni teşekküller vücude getiriyordu. İbni Meymun bu teşekküllerin ne yapacağım ve ne semereler alacağını görmeden ölmüştü. Önün ölümünden sonra oğulları iş başına geçtiler ve her tarafa adamlarını göndererek cemiyetlerini genişletmekte devam ettiler. Bu propagandacılar içinde Yemene gidenler Kırmıtîlerin orada muhiti hazırladıklarını görmüşler, onlar da "Mehdi" nin yakında zuhur edeceğini söyleyerek ahaliden mallarının beşte birini toplamağa ve Abdullah bin Meymunun oğluna göndermeğe, diğer taraftan teşkilâtı genişletmeğe devam etmişlerdi.

İbni Meymunun torunu Hüseyin vaziyeti mükemmel bir surette idare ediyor. Her taraftaki dâîlerle muhabere ediyor ve bunları canlı ve faal bir surette idare ederek İsmailîğin, her yerde, vaziyetini tahkim ediyordu. Hüseyin, Afrika ile Mağrıba dâîler gönderilmesini emretmiş, Yemendeki teşkilât bu işi deruhte ederek en muvafık adamları seçmişti. Bu adamların en mühimmi **Ebu Abdullah Şiî** nâmında biri idi. Yemende İsmailî teşkilâtına alınan ve daîliğe kadar yükselen Şiî aldığı emri derhal icra ederek Yemenden Mekkeye gitmiş, orada Afrika ve Mağripten gelen ve memleketlerine dönmek üzere bulunan hacılara iltihak ederek yola çıkmıştır. Yolda bütün hacılar bu adamın zühüt ve takvasına, dinî gayretine hayran kalmışlardı. Şiî, yolun bütün zahmet ve yorgunluklarına rağmen daima oruç tutuyor, hacılar istirahat için tevakkuf ettikçe o mütemadiyen ibadet ediyordu. Bu suretle yol arkadaşlarını aldatan Şiî, hiç bir şüphe uyandırmadan, hattâ Afrikalılarla Mağrıplılar arasında iyi bir nam kazanarak Mağrıba varmış ve kabilelere karışmıştı.

Şiî Afrikada senelerce çalışa çalışa kabileler arasında nüfuz sahibi olmuş, ondan sonra yakında zuhur edecek Mehdiden bahse başlamıştı. Şiî son derece maharetle hareket ettiğinden ancak telkinatını kabul ettirebileceğine kani olduğu zaman asıl maksada girişmiş, Mehdinin yakında çıkacağım, onun nâmına malların beşte birini toplamak icap ettiğini söylemiş ve onun daveti kabul ile karşılanmıştı.

Şiî'nin başlıca hünerlerinden biri, cahillerin harikulade sayacağı bir çok şeyleri yapmağa muktedir olması idi. Bu sayede Şiî cahil barbarları kendine bendetmiş, hattâ bazı kabileler onun yanlarından ayrılmaması için, onu isteyen diğer kabilelerle harb etmişlerdi. Şiî Mehdiden bahse başlayınca o taraflarda az buçuk okur yazar geçinenler onunla münazaraya girmek istemişler, fakat kör ve ateşin taraftarları buna razı olmamışlardı.

Bir aralık **Afrika Emiri Ağlüp** bu adamdan haberdar olarak hakkında tahkikat yapılmasını emretmiş, fakat bu tahkikat da Şiî'nin lehinde idare edilmişti.

Gün geçtikçe, Şiî'nin etrafında toplanan kabileler artıyor ve mu. harebe ederek, hükümeti yıkmak ve elde edilen mevkii sağlamlamak zamanı hulûl ediyordu. Şiî, ilk fırsatta, Ağlûbî'lerin hükümetine harp ilân etmiş ve hükümetin başına belâ kesilmişti. Çok geçmeden Şiî bir kaç şehir zaptetmeğe muvaffak olmuş ve yakında zuhur ederek dünyayı fethedecek, güneşi Garpta çıkaracak, ve geri dirilecek Mehdi nâmına ortalığı kasıp kavurmaya başlamıştı.

Afrika hâkimi Ziyadetullah içkiye ve zevk safaya dadanmış olduğundan Şiî'nin yaptıklarından haber almamıştı. O sarayında kadehler ve güzeller arasında vakit geçiriyorken İbni Meymun cemiyetinin bu daîsi yeni bir saltanatın temellerini atıyordu.

İBN MEYMUNUN TORUNU:

İbni Meymunun ölümünden sonra onun oğlu Ahmet, Ahmetten sonra oğlu Mehmet, Mehmetten sonra iki oğlu Mehmet ve Hüseyin, büyük babalanma kurduğu cemiyeti idare ediyorlardı. .

Şiî'in Afrika va Mağrıpta çalıştığı ve muvaffak olduğu sırahrda9 İbnî Meymunun torunu Hüseyin Humus havalisine gelmişti. Seyahatin sebebi, o havalideki büyük babasına ait malları, mülkleri, köleleri almak ayni zamanda Dâîlerin faaliyetim kontrol etmekti. İbni Meymunun mallan Humus, Selemye tarafında idi.

Hüseyin'in buralara kadar gelip bu mallan almasının sebebi, bu sırada onun imam tanınması ve bütün dâilerin onun idaresinde bulunması idi , Yemende, Mağrıpta ve her yerdeki dâîler onunla muhabere ediyorlardı.

Hüseyin bu seyahate çıkmadan evvel Irakta, Şamda ve Yemendeki adamlarına haber göndermiş, hepsi de muayyen yerlerde onunla görüşmüşlerdi. Bir seyyah kılığına giren Hüseyin Cenubî İrandan Şama, Şamdan Humus'a kadar gelmiş, Abbasîlerin başlıca şehirlerinden geçmiş, her yerde bir çok adamlarla görüşmüş, fakat zamanın hükümeti bunların birinden haberdar olmamıştı.

Hüseyin, Selemye'de iken Yahudi bir demircinin karısı olan ve güzelliğiyle o beldeyi hayran eden bir Yahudi dilberini görmüş ve ona gönül vermişti. Kadının demirci kocası yeni ölmüş bulunuyor ve genç Yahudi kızı onun yasını tutuyordu. Yahudi kızı o kadar güzeldi ki yeryüzünde bir naziri görülmeyen müthiş bir cemiyeti el altından idare eden, istediği zaman tahtlar yıkan ve saltanatlar kuran, muhakkak devrinin bütün mutlak hükümdarlarının hepsinden satvetli olan Hüseyin bu Yahudi dilberinin üftadesi olmuştu. Hüseyin bu Yahudi dilberiyle evlenmek istiyordu.

İsmailîler için imamın bu emrini yerine getirmek, farzdır, imam için her şayi mubah ve onun bir arzusunu yerine getirmemek en büyük cürümdü. Bunların içinden bir kaçı, Yahudi dilberine meseleyi açmışlar, kadın matem içinde olduğunu ileri sürerek bu teklifi dinlemek bile istememişti. Fakat imam, bu mazereti kabul etmedi.

Dâîler bir adım daha ileri gittiler ve Yahudi dilberine bin altın teklif ettiler. Altınlara lâfı bile güzel Yahudi kızını yumuşatmış ve yas müddetinin son bulması üzerine razı olacağını söylemişti.

Efendilerinin bu müjdeden memnun olacağım tahmin eden dailer aldanmışlardı. Bilâkis Hüseyin bunları tersleyerek huzurundan kovmuştu. Dünyanın biricik imamı bir kadın istemişti de bütün bu yaşlı başlı adamlar âciz kalmışlardı. Böyle adamları bulanlara ve onlara paye verenlere yazık! Bunlar, hâlâ, İmamın ne demek olduğunu öğrenmemiş biçarelerdi. Bir âciz kadını kandırmağa muvaffak olamayan bu zavallılarla mı iş görülecek de tarikat yükselecek ve nihayet bir devlet kurulacakta?...

Dâîier, İmamın bu müthiş hamlesi karşısında gözlerini dört açmışlar ve ne yapacaklarım düşünmüşlerdi; bu Yahudi kızını hemen getirmek lâzımdı. Onu kaçırmak icap ediyorsa kaçırmalı, yahut başka bir çaresi varsa onu yapmalıydı. Dâîlerden biri şu teklifi ileri sürdü:

— Hâzinede mücevher ve altın mı yok, hepimiz birer avuç alalım ve Yahudi kızının kucağına atalım. Elbette razı olur ve gelir...

Bu çok isabetli bir teklifti. Hazine hemen açıldı ve dâîlerden her biri yüklenebildiği kadar yüklendi. Sonra bunlar Yahudi kızını bulmuşlar, ayaklarının dibine mücevherle altınları yığmışlardı. Yahudi, bu kıymetli taşların ve altınların karşısında demircinin yasını unutarak dâîlerin önüne düşmüş ve İbni Meymunun torunu muradına ermişti.

Dâîier, kemale ermiş ve İmamın hakkını lâyıkiyle tammış kimseler olduklarını bu suretle isbat ettiklerinden Hüseyin onlardan hoşnut olmuş, onların ilimlerini arttırmış ve derecelerini yükseltmişti!...

İbni Meymunun torunu Hüseyin tarafından alman Yahudi kızının daha evvelki kocasından kendisi gibi yakışıklı ve güzel bir oğlu vardı. Bu da Hüseyinin işine yaradı. Çünkü onun şimdiye kadar bir çocuğu olmamıştı. Hüseyin bu çocuğu benimseyerek ona Übeydullah adını verdi.Ve onun talim ve terbiyesiyle bizzat meşgul oldu. Hüseyin bu çocuğa bütün bildiğini öğretmiş, daha sonra da idare ettiği teşkilâtı anlatmış, teşkilâtın bütün esrarını ona telkin etmiş, teşkilâtın kimler tarafından idare olunduğunu, bu adamlardan birinin yeri boşalınca nasıl doldurulacağını, elhasıl tarikin bütün rümuz ve esrarını, bütün işaretlerini ve merkezlerini ona göstermişti.

Hüseyin, bir evlât sahibi olmaktan ümidini tamamile kestikten sonra üvey oğlu olan Yahudiye ahd vermiş, ve onu kendisine halife ilân etmişti. Kendisi öldükten sonra, bütün İsmailîler bu Ubeydullaha itaat edecek, onu imam tanıyacak ve onun talimatı dairesinde hareket edeceklerdi. Yahudi çocuğu büyüdükten sonra. Hüseyin onu biraderzadesi ile de evlendirmiş. Ve bu suretle her şey olup bitmişti.

Hüseyinin evlâtlık edindiği bu Übeydullah'm aslen Yahudi olup olmadığı üzerinde uzun uzadıya ihtilâf edilmiş, bazı müverrihler ve âlimler onun Yahi'diler arasındaki nesebini bulmuşlarsa da bazıları, bilâhare onun evlâtlarını Yahudi oğulları tanımaktan istinkâf ederek aksini iddia etmişlerdir. Bu ihtilâfın bizce pek fazla bir kıymeti yoktur. Hattâ biz bu ihtilâfı telif eden noktai nazarı kabul etmekte beis görmeyiz, ihtilâfı telif eden noktai nazar, Hüseyinin Yahudi karısından dünyaya bir oğlu geldiğini ve Hüseyinin onu yetiştirerek kendisine halef olarak kabul ettiğini iddia ediyor. Gerçi bu iddia pek zayıftır. Fakat ihtilâfı tazelememek ve meseleyi uzatmamak için bunu kabul edebiliriz.

Muhakkak olan bir nokta Hüseyinin bir Yahudi karisiyle evlenmesi, bu kadının kucağında yetişen bir oğlu olması, Übeydullah nâmında olan bu çocuğun bilâhare gizli tarikatı ve teşkilâtı idare etmesi ve tarikatın emlâkine el koyarak iratları tarikat için harcamasıdır.

Hüseyin ölmüş ve Übeydullah idareyi ele almıştı. Şimdiye kadar Meymun'un oğullarından birine nasip olmayan talih onun yüzüne gülmüştü. Yukarıda mevzuu bahs ettiğimiz Şiî Mağrıptan adamlar göndererek orada ihraz ettiği vaziyeti bildirmiş ve onu Mağrıba davet etmişti. Bu sırada Übeydullahın hüviyeti hakkında bir takım şayialar intişar ettiğinden hükümet endişeye düşmüş ve takibat başlamıştı. Übeydullah, bu takibat üzerine derhal saklanmış ve ailesini alarak Mağrıba doğru hareket etmişti.

Übeydullah Mısıra vardığı zaman tüccar kılığında dolaşıyor ve Mağrıba dönmek için fırsat bekliyordu. Bu sırada Bağdattan emirler gelmiş ve Übeydullahın Mısırda bulunmasına mebni mutlaka tevkifi isten, inişti. Fakat Mısırda da bir çok Şiî'ler vardı. Übeydullah bunlardan

vaziyeti anlamış ve hemen Mısırdan çıkmıştı. Mısır valisi Nevşeri Isa biz. zat takibata nezaret ediyor, Übeydullahı yakalayarak Bağdat nazarında yükselmek istiyordu. Bir aralrk Mısır valisi Übeydullahı yakalamış, fakat nezdinde bir çok kıymetli eşya bulunan Übeydullah Mısır valisinin gözlerini kamaştıracak hediyelerle onun elinden kurtulmuş ve dakika fevt etmeden ilerlemiş, Trablus şehrine varmış, oradan Kiravan'a hareket etmişti.

Öte taraftan Şiî Afrikada hakikaten karşısında durulamıyacak bir kuvvet teşkil etmiş bulunuyordu. Tarih kitaplarının ifadesine göre onun bu sırada 40,000 askeri vardı. Şiî bu askerlerle her tarafa saldırmış, neticede bu havalinin en satvetli halcimi olmuştu.

Übeydullah Kiravana gidiyorken şüpheler uyandırdığından Sicilmasa'da tevkif olunarak hapsedilmiş, fakat Şiî ona bir adam göndererek merak etmesini, yakında kendisini kurtaracağını bildirmişti.

Filhakika, Şiî beklenen Mehdinin yakalanarak hapse atıldığını ilân eder etmez Mağrıphlar hemen kıyam ederek Sicilmasa'va hücum etmişler ve buranın Emıri Ziyadetu'lah'ı hükümetiyle birlikte devirerek Übeydullahı kurtarmışlar ve onu **Afrikanın merkezi olan Kıravan'a sokarak Mehdiliğini ilân etmişlerdi!**

İbni Meymunun yıkıcı hareketi ilk defa meramına nail oluyor ve onun istediği devlet kuruluyordu!.

İSMAİLÎLER DEVLETİ;

İbni Meymunun torunu veya demirci Yahudinin oğlu Übeydullahın Karavana girişi İsmailîler için büyük bir bayramdı. Hicretin 297 senesinin Rabiülâhır ayının son on günü zarfında vuku bulan bu hâdiseden sonra ayın son cumasında Übeydullah nâmına Mağribin her tarafında hutbeler okunmuş ve kendisi Mehdi olarak tanınmıştı.

Cumadan sonra dâîleri arasında oturan Mehdi, bütün Kıravan halkını kendi mezhebine davet etmiş, mezhebi kabul edenleri taltif ve etmiyenlerin kimini hapis, kimini katlettirmiş, her tarafa valilerini ve hâkimlerini göndermiş, Mısır hududundan Mağribi Aksaya kadar hükümran olduktan başka Sicilya adasına da valisini göndermişti.

İsmailîliğin hâkim olduğu devlet kurulduktan sonra onu büyütmek kalıyordu. Übeydullah, 301 den itibaren Mısırı fethetmek istemiş, buna muvaffak olmamakla beraber idaresi altında hareket eden Kırmıtîleri teşvik ederek rakipleri olan Abbasileri ezmeğe ve onların devletini içinden yıkmağa çalışmıştı.

Übeydullah, Mağrıpta yerleştikten sonra bir taraftan vaziyetini temine çalışırken diğer taraftan mezhebi ve dâîleri için emin bir merkez vücude getirmeğe ehemmiyet veriyordu. Mehdi, bu merkezi bulmak için bizzat Tunusta ve Kartacena'da dolaşmış, deniz kıyısında bir yer aramış, nihayet Mehdiye nâmiyle anılan yerin aranılan evsafı cami olduğuna görmüştü. Burası hem güzel, hem müstahkem bir yerdi. Allâme İbn ül-Esir burasını tarif ederken der ki:

"Mehdiye mevkii kol ile muttasıl bir el gibidir. El kısmı, denizde bir odaya müşabihtir. Übeydullah, burada bir şehir kurmuş, şehrin etrafında son derece müstahkem surlar inşa ettirmişti..Surların her kanadının, yüz kantar sikletinde kapıları vardır. İçeride dağın içinde oyulmuş büyük mahzenler vardı. Su mahzenleri, erzak mahzenleri çok genişti. Bundan sonra köşkler ve evler inşa edilmiş, bu da bittikten sonra Übeydullah derin bir nefes almıştı.,,

Mehdi, Mısıra karşı bir sefer hazırlamış, denizden donanmalar, karadan ordular göndermiş, onun askerleri İskersderiyeye girmeğe muvaffak olmuş, fakat neticede bu seferler akim kalmıştı. Maamafih Mehdi 322 senesinde öldüğü zaman yerinden kolay kolay oynamayacak, olur olmaz bir sademe ile yıkılmayacak bir devlet kurmuş bulunuyordu. Bu devlet kısa bir zaman sonra, büyük bir İmparatorluk olmuştu.

MEHDİNİN OGULLARI;

Mehdinin ölümünden sonra onun oğlu Kaim devletin hududunu genişletmiş, bir taraftan tâ Fasa kadar uzandıktan başka donanmasıyla Romalılara karşı hareket ederek, Cenova'ya girmiş ve İskenderiyeye gönderdiği bir ordu ile burasını işgal etmiş, fakat tekrar Mısırdan dönmeğe mecbur kalmıştı. Kaimin devrinde bu saltanat bir haricî hucüm karşısında izmihlale uğramak tehlikesini geçirmiş, ancak bin müşkülât ile bu tehlikeden kurtulmuş, Kaimden sonra gelen Mansur ve onu takip eden Muiz ile İsmailîlerin devleti kemaline ermiş, Mniz 385 de Mısırı zaptetmiş ve Suriyeye girmiş, bu suretle Şamdan Fasa kadar imtidat eden uzun saha İsmailîlerin hükmüne geçmiş, Mısır ve Şamın zaptiyle İbni Meymun'un İstediği İmparatorluk kurulmuştu.

İbni Meymunun torunları İmparatorluklarını tesis ile meşgul iken, mezheplerinin neşrini biraz ihmal etmek mecburiyetinde kalmışlardı. İmparatorluğun tesisi, onlara göre, mezhebin tervicine himmetten yekdi. Çünkü bir kere imparatorluk teessüs ederse onun temin edeceği bütün menfaatleri mezhebin neşrine tahsis etmek mümkün olur, bütün Imparatorluğun içi, mezhepleri için geniş bir konak teşkil ederdi.

İmparatorluk da vücut bulduktan sonra İsmailîliğe hizmet lâzım gelmiştir. Muiz bu işi deruhte etmiş ve onun büyük rehberlerinden olmuştur.

Bir aralık Kırmrtîler Muiz'e karşı gelmek istemişler, fakat Kırmıtîleri yoktan var eden Ibni Meymunun bu hafidi onlara yazdığı bir mektupta: **"Sizin hareketiniz mahaza bizim ve bizim ecdadımız içindi"** demiş, Kırmıtîler buna rağmen dik kafalılık ettiklerinden ağır cezaya uğramışlardı.

Muiz, kendisini ilâhiyet payesini haiz sayar ve kendisini bu şekilde tanıyanlardan hoşlanıldı. Onun büyük ceddi İbni Meymunun prensiplerine göre, imara, Ülühiyet derecesinde idi. Muiz'in şairi de onu medhe başladığı zaman kasidesine şu sözlerle başlamıştı:

"Mukadderatın idarei senin iraden yanında hiçtir. Onun istediği değil senin istediğin olur. Hükm et vahid ve kahhar sensin."

Kendini ülûhiyetle ayni payede gören Muiz bu sözleri hakikatin ifadesi sayıyordu. Muiz, Rukâde şehrine girdiği zaman, şair onu şu söz. ilerle karşılamıştı:

"Bugün bu şehre gelen, ne mesihdir, ne âdemdir, nede nuhtur. Bu. gün gelen, bizzat Allahta, ve ondan gayrisi hiçtir!"

Kendilerini ulûhı'yyet derecesinde gören bu adamların elleari altında hakikaten müthiş bir icraat vasıtası vardı ve bu, onların gizli cemiyetleriydi. Bu cemiyete istinad eden ve bu sayede istediklerini yapabilen bu adamların en esaslı akideleri, inkâra ve inandığından onların kendilerini te'lih ettirmeleri insana hayret vermemelidir.

Fakat İbni Meymun torunlarının prensipleri için en çok çalıştıkları devir Muizzin torunu Hakimin devridir. Hakimin devrinde teşkilât yeniden kurulmuş, teşkilâtın nasıl çalışacağı ve

ne gibi meslek takip edeceği kararlaştırılmıştı. Hakim ulûhiyyet iddiasını zulmün envaını tatbik ile tamin etmeyi istihdaf ve en mecnunane emirlerle halkı taciz ederek, halkım malını, canını, ırz ve namusunu oyuncak saymakla ceberutunu göstermişti. Onun zamanında İçtimaî hayatın bütün nizamı berbat, her iş altüst olmuştu. Herkes gündüzün çalışır ve geceleyin istirahat ederken, Hakim geceleri çalışmasını ve gündüzleri istirahat edilmesini istemişti **Hakimin emirlerinden biri, herkese Hazreti Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemin ashabını söğdürmesi ve bu mealde camilere yazılar yazdırmasıydı.Hakim 395 de bu emri verdikten sonra bundan vazgeçmiş ve bu sefer ashaba dil uzatanları cezalandırmaya başlamıştı.**Bu da geçtikten sonra Hakim teravih namazıyla uğraşmış, 408 senesine kadar bir kimse namazı kılamamış, ondan sonra bundan da vazgeçmiş, hıristiyanlarla uğraşmıştır. Bunlar da ona muhalefet edememişlerdi Fakat bilâhare bunların içinde uğraşmağa başlamıştı. Hakim bütün hnristiyanlara müslüman olmayı emretmiş, eski dine avdet etmek istiyenler, ondan iz'n alır ve tekrar hıristiyan olurdu. Bunların da nöbeti geçtikten sonra Hakim kadınlara musallat olmuş, bunlardan birinin sokağa çıkmamasını emretmişti. Sokağa çıkanlar derhal idam ediliyorlardı.

Hakimi bu çılgınca hareketlere sevkeden onun küçük yaşında pek büyük salâhiyetlere sahip olması, hükümdarlıktan başka, tarikatin verdiği sonsuz kudsiyetleri ihraz etmesiydi. Hakimin bu çılgınlıklarına bile senelerce mutavaat gösterilmesi tarikatın nekadar kuvvetli olduğunu gösterir. Kimbilir belki Hakimin bu çılğınlıklan da bu tarikatin o zamanki siyaseti iktizası idi.

DÂR— ÜL—HİKME:

Hakimin devrinde İsmailîler tarafından yapdan işlerin en mühimi, İsmailîliğin takviyesi için sarfolunan gayrettir. Öcün devrinde bu tarikat, son derece canlı ve faaldi. Tarikatin propagandası için vücude getirilen en büyük müessese, devrinin eserlerindendi. Bu müessese "Dâr. ul-Hikme" namile maruftu. Burası herkese açık olan bir medreseydi Fakat hedef, İsmailîliğin neşriydi. **Onun için burada dersler Abdullah ibni Meymunun vazettiği esaslar dairesinde veriliyor ve tahsil dokuz dereceye ayrılmış bulunuyordu.**

Dâr-ül.Hikmenin müdavimleri iki kısma ayrılmıştı. Birinci kısım âlimler, ikinci kısım cahiller kısmı idi. Âlimler kısmı, Dâîlerin devam ettikleri ve yetiştikleri kısımdı. **Cahiller kısmı dokuz derece idi.**Buraya giren talebe ile evvelâ din mesaili ve mukaddes kitapların tefsirleri münakaşa olunur. Ve talebeye din meselelerinin, anlatılması, kavranması çok müşkül olduğu, onları ancak derin insanların idrâk edebildikleri, âdi zekâli insanların bunları anlayamayacakları telkin olunurdu. Talebe bu cüretle ilim mesaili hakkında şirk ve şüpheye düşer, bunları nasıl öğreneceğini düşünmeğe başlar. Talebelerin bu hali sezdikten sonra ona dinî hakikatlerin öğretileceği, fakat onun hiç bir şeyini ifşa etmemesi icabettiği teikin olunur. Talebe hiç bir şeyi ifşa etmeyeceğine dair taahhütlerde bulunursa tahsiline devam eder.

Bu ilk derecenin hedefi talebenin her bilgisini, her kanaatini sarsan telkinatta bulunmaktır. Şayet bu şüphe buhranı onda tahsilini ilerletmek iştiyakını uyandırıyorsa talebe tereddüt etmeden istenilen taahhüdü verirdi. **Bu suretle ikinci devreye yükselen talebe daha mühim bir buhranla karşılaşırdı. Burada ona telkin olunan en esaslı nokta, eskı âlimler, müctehidler, müfessirler tarafından verilen hükümlerin, yazılan tefsirlerin kâmilen yanlış olduğudur.** Çünkü asıl tefsirler ve asıl hükümler doğrudan doğruya Allah tarafından imamlara vahyolunmuştur Allahın emirlerini, Allahın âyetlerini tefsir etmek insanlara ait değil, yalnız Allaha hâsdır. Bu böyle olduktan sonra, yalnız vahyi İlâhiye nail olan imamlara itimat etmek icabeder. Başkalarının sözleri hep yalan ve yanlıştır.

Talebe, tabiidir ki buraya vardıktan sonra bu imamları ve onların nail oldukları vahyi merak eder; onların tefsirlerini, onların sahih hükümlerini öğrenmek ister. Bu iştiyakı duyan talebeden ketûm davranmak için yeni taahhütler alınır ve kendisi üçüncü dereceye yükselir.

Üçüncü derecede imamların kim oldukları bildirilir Bunların Muhammed İbni İsmail ile nihayet bulan yedi imam oldukları öğreniir, ve bunlara atfolunan sözler telkin olunur.

İmamlardan sonra sıra peygamberlerindi. Bunlar dördüncü derecenin mevzuudur. Bu derecede asıl peygamberlerin yedi oldukları anlaşılır. Bunlar, Adem, Nuh, İbrahim, Isa, Muhammed ve Muhammed Ibni‘ İsmaildir. Peygamberlerden bahsolunurken, bilhassa bunlara ait sünnetlerin mânasızığı üzerinde de ısrar edilir.

Asıl iş, beşinci derecede başlar. Burada talebeye peygamberliğin mahiyetinden bahsedilir. Talebenin, peygamberlik hakkındaki itikadî sarsılır. Ve peygamberlerin hiç bir kudsî mahiyeti olmadığına kanaat getirirse o zaman altıncı dereceye yükselir.

Altıncı derecenin mevzuu, ibadetlerdir. Maksat namaz, oruç gibi edyan tarafından emrolunan ibadetleri iptal etmektir. Onun için bun. lann yalnız kütleleri idare için uydurulduktan ileri sürülür. Ve bu iddialar bir takım nazariyelerle teyit edilir.

Bu da yapıldıktan sonra talebenin peygamberlik ve din hakkındaki itikadı yıkılmakla beraber onun tevhidi Bârî akidesini muhafaza etmiş olması nazarı itibara alınır ve tabiatta birlik değil, ikilik görüldüğü gösterilir. Hayır varsa, şer de var, ziya varsa zulmet te var ve bu suretle tevhit akidesinin de tahribine çalışılır.

Yedinci derece de bu şekilde geçtikten sonra sıra sekizinci dereceye gelir. Bu derecenin mevzuu, Allah’ın sıfatı ve bu sıfatın nakzıdır.

Bu da bittikten sonra dokuzuncu ve sonuncu dereceye varılır. Talebe artık esrarı harimine girmiştir. Burada ona bütün dinî akidelerin evhamdan ibaret olduğu, peygamberlerin münevver ve filozof birer adam oldukları ve bu sayede mevki kazandıkları anlatılır.

Bütün bu dereceleri geçen talebe cahiller arasından çıkar ve ehliyet sahibi ise âlimler kısmına girer.

Müverrih Hammer İsmailîler hakkında yazdığı eserde bu mezhebin

“Bunlara göre insan hiçbir şeye inanmayacak ve herşeye cüret edecektir. Bu inanmamakla beraber bu cüret mezhebin hülâsasıdır. Bu mezheb, din ve ahlâk namına ne varsa hepsini yıkmak istiyerek ve insanı ancak siiflî hedeflere ve süfli ihtiraslara sevkederek cehennemi gayeler gütmüştür. Bu adamlara göre herşey yalan ve herşey mübahtı. Bu mezhep insanlan yüksek mefkûrelerden uzaklaştırarak sönmek bilmeyen ihtirasları tatmin yoluna atmak ve bu suretle uçuruma sürüklemek istemişti.”

Mısırda İsmailîlerin açtıkları bu Dâr-ül-Hikme dürzi menşei olmuş; dürziliğin müessisi olan İsmail, Kahire camilerinin birinde Ibni Meymunun, yahut demirci yahudinin hafidi Kaim’in ilâh olduğunu söyliyerek herkesi ona tapmağa davet etmişti.

Dâr-ül-Hikme epeyce bir zaman çalışmış, vasi bir mikyasta muvaffak olarak, her tarafa propagandacılar göndermiş. Ve Abbasîler devlletinin temellerini yıkmağa uğraşmıştı. Mısırda yetişen Dâîler, o zaman müslümanların yaşadıkları her muhite giriyor ve orada çalışıyorlardı.

Mısırda ilâhiyeti ilân olunan Hâkim esrarengiz bir surette ve ağlebi ihtimal redâet itibarile ondan geri kalmayan hemşiresinin tertip ettiği bir suikast neticesi olarak 411 senesinde öldürülmüş, onun yerine oğlu Zahir tahtına oturmuştu.

Suikastın mürettebi olan Sittül Mülk, henüz bir çocuk olan Zahir'i halife ilân ettikten soma bizzat bütün memleketi idare etmişti. 426 da ölen bu genç, hayatını sefahetle çürütmüş, ondan soma oğlu Mustansırın zamanında bir aralık Bağdatta bile hutbeler onun namına okunmuştu.

Mustansırın Afrikanın ücra köşelerinden Bağdada kadar uzanan hükmü burada da durmamış ve daha ilerilere gitmişti. Çünkü Maverayı nehirdeki İsmaiîîler kıyam ederek orada yaşıyan halkı kendilerinin imam tanıdıkları Mustansıra iltihak etmelerini istemişler, İranın bir çok merkezlerinde kuvvet sahibi olan İsmailîler buna muvaffak olmuşlar ve başlarına büyük bir kalabalık toplamışlardı.

Esasen İsmailîler, Mısır, Şam ve Afrikaya hâkimdiler. Nüfuzları Iraka hulûl etmişti. Bunlara ilâveten Iran ve Turan da onlara iltihak edecek olursa Abbasoğullarının devleti bütün bütün yıkılacak ve bütün İslâm âleminde Ibni Meymunun fırkası hâkim olacaktı.

İsmailîler bu havalide kıyam ettikleri sırada mezheblerini sevdirmek için bir takım müstekreh hareketlerde bulunmuslar, kadınları umumileştirmek, herkesin malını gasbetmek istemişler; fakat halk onların bu çirkin hareketlerinden hoşlanucaklarına, onlara muharebeye kıyam eden Buğra Hanla birleşmişlerdi.

Buğra Han İsmailîlere kahır bir darbe indirmek için bir aralık onların mezhebine girmek istediğini bildirmiş, İsmailîierin Dâileri onun etrafında toplanmışlardı. Maverayinehir hükümdarı Buğra Hanı kazanmak, çok büyük muvaffakiyet olurdu. Bu satvetli ve kudretli Hanın onlara iltihakiyle bunlar dünyevi emellerinin yüzde doksan dokuzunu tahakkuk ettiriyorlardı.

İsmailîler, Buğra Hanın meclisine bir müddet devam etmişler, bu sayede Han, onlann içyüzlerini ve taraftarlarını, anlamış, ondan sonra iki taraf arasında muharebe vukubulmuştu. 438 senesinde iki taraf arasında vuku bulan muharebeler neticesinde İsmailîler kırılmışlar, Buğra Han, bunlardan Maveraunnehirde bulunanları temizledikten sonra diğer taraftakileri de imha ettirmişti.

Ertesi sene Saltan Tuğrul Bey kardeşi İbrahim Cebel memleketine göndermiş, İbrahim Kirman tarikiyle giderek burasını zaptetmiş ve bu suretle İsmailîliğin bu havalide bel kemiği kırılmıştı. Sultan Tuğrul Beyin hedeflerinden biri İsmailîliği kökünden imha etmekti. Tuğrul Bey, bunun için Bağdada gelerek oradan Mısıra hareket etmek ve oradaki İsmailî devletini kaldırmak istemiş ve bunun için hazırlanarak hareket etmişti.

Tuğrul Bey 447 de Bağdada varmış, fakat Bağdat halifesine son derece itaatkâr mektuplar gönderdiği ve kendisi Bağdada girerken fevkalâde tezahürlerle karşılandığı halde Bağdat hükümeti onun maksadını anlamamış, neticede o da Bağdatta onüç ay kadar kaldıktan sonra Musula hareket etmişti.

Tuğrul Bey Musul havalisini kardeşine temin ettikten sonra tekrar Bağdata dönerek halife ile görüşmüş ve geri dönmüştü. Fakat Tuğrul Beyin maksadını anlamıyan ve ona yardım için Bağdat halifesi 450 de ondan istimdat etmek mecburiyetinde kaldıktan başka Bağdatı İsmailîlere terketmiş ve kaçmıştı.

Bağdat halifesi, ancak Tuğrul Beyin himmetiyle payitahtına döne, bildi; Tuğrul Bey 450 senesinde İsmailîler imamının askerlerile muharebe etmek üzere hareket etmiş, halifeyi kendi elile Bağdata sokmuş ve sarayına götürmüştü.

Tuğrul Bey, bu sefer, Mısırdaki İsmailîlerin küstahlığına mukabele edecekti. Tuğrulun askerleri Gümüş Tekin kumandası altında düşmanı takip ederek onun yağma ettiği herşeyi kurtardıktan başka Besasiri de öldürmüştü.

Bu hadiselerden sonra esasen Tuğrul Beyin, biraderzadesi Arslan Hatunun kocası olmak itibarile eniştesi olan halife (Kaim), kendi kuvvetini Tuğrul Beye vermişti.

Mısırda hükümran olan Müstansır, Bağdatta mağlûp olduktan sonra Halep ve Kudüsten çekilmek mecburiyetinde kalmış, daha sonra Şam. dan atılmış ve İsmaiiîler Suriyeyi kâmilen kaybetmişlerdir.

Bu vak'aların kahramanları da Türklerdi. 463 de Alp Arslan Hale b i kurtararak oradaki İsmailîleri mahvetmiş, Sultan Melik Şah devrinin kumandanlarından olan Etsiz Ok kumandası altındaki askerlerle Filistin'e inerek Ramleyi, daha sonra Kudüsü zaptederek İsmailîleri bertaraf etmiş, bundan sonra Şam da alınmış ve İsmailîlerin Suriyele nam ve şanı kalmamıştı.

Etsiz daha sonra 467 de Mısıra yürümüş ve Kahireyi muhasara etmiş, fakat Etsizin İsmaılîlere karşı son derece nefretle ve kindarane bir husumetle mütahassis olan adamlarının Kahire civarındaki ahaîiye şiddetle muamele etmeleri yüzünden ahali, İsmailî halifenin etrafında toplanarak ona karşı hareket etmiş, halife Müstansir bu fırsattan istifade ederek bütün teşkilâtını harekete geçirmiş, neticede Etsizin kuvvetlerine karşı vukubulan mukabil taarruz, onun mağlûp olmasına ve çeri dönmesine sebep olmuştu.

Bu sayede İsmaiiîler Mısırı kurtarabilmişler ve saltanatlarının hayatını bir müddet daha uzatmışlardır.

HASAN SABBAH;

Etsiz Okun Mısıra vukubulan taarruzunun akamete uğramasından bir kaç sene sonra İsmailîlerin imamı Kahirede pek mühim bir misafiri kabul ediyordu. Müstansırın bizzat kabul ve izaz ettiği bu misafir, İsmailîlik hareketinin en fazla şöhret kazanan ve bütün dünyaya dehşet salan kahramanı Hasan Sabbahdı.

Devrinin bütün ilimlerini öğrenen, kimya, Felek, sihir, hafi ilimler namına ne varsa hepsile uğraşan Hasan, İran İsmailîlerinin en ileri gelenlerindendi. Hasan, Kahiredeki Dâr-ül-Hikmeye devam etmiş, Mısırdaki İsmailî teşkilâtını yakından tetkik ederek müstakbel plânlarını hazırlamıştı

Mısıra bir tüccar kıyafetinde gelen Hasan, ihtimalki, Irandaki İsmailîler namına Mısıra gelmişti, daha evvel gösterdiğimiz veçhile Irandaki İsmailîler kıyam etmiş, Mısırdaki imamları namına bir sürü hareketlerde bulunmuşlardı. Fakat bir taraftan bunlar ezici darbeler yiyorken diğer taraftan Kahire halifesi de mütemadiyen ricat ediyordu, Ik! taraf, bu vaziyet karşısında takip edecekleri hattı hareketi, ihtimalki, yeniden kararlaştırmak mecburiyetini hissettiklerinden, Hasan Sabbah Mısıra gelmiş, İsmailîlerin en büyük imamı Müstansır ile görüşmüştü.

Hasan, Mısırda bir müddet kaldıktan sonra, halife Müstansırden büyük salâhiyetler alarak dönmüş, dönerken Şama, Cezireye, Diyarbekire uğramış, sonra Horasana geçmiş, daha sonra Kaşgar ve Maverayı nehre girmiş, her girdiği yerde mezhebdaşlarile görüşerek, en büyük imamdan aldığı salâhiyete istinaden bunların yardımını temin etmişti.

Bu büyük seyahati esnasında Alâmut kalesini gören Hasan onun işine en çok yarıyacak yer olduğuna hükmetmiş ve orada yerleşmişti. Çok geçmeden Hasan burasını kâmilen zaptetmiş, ve kendisine en çok merbut adamlarla burada yerleşmişti:

Nizamülmülk, onun bu müthiş kaleyi ele geçirdiğini haber alır almaz, askerlerini göndererek kaleyi muhasara altına aldırmış, Hasan, ancak Nizamülmülkü öldürerek muhasaradan kurtarabilmişti.

Hasan bu kaleyi ele geçirdikten sonra kuvvetlenmiş ve asıl programını icraya imkân bulmuşsa da, İsmailîlik âlemi henüz onan eline geçmemişti. Bu taraftaki İsmailîler, daha Isfahan kalesinde bulunan Ahmet ibni Attaşa tâbi bulunuyordu.

İBNİ ATTAŞ;

İsmailîlerin Irandaki merkezi Isfahana yakın oian Sahdür kalesiydi. Burada hükümran olan ibni Attaş rastgele her tarafa saldırıyor, her yeri yağma ediyordu. Ahali onun şerirnden kurtulmak için ona vergi vermeyi kabul etmişler ve bununla kurtulmayı cana minnet bilmişlerdi.

Bunların bu sıralarda bu kadar şımarmalarının sebebi Melik Şah oğullarının saltanat kavgasına girişmeleriydi.

İbni Attaş Şahdur kalesinden istediği gibi herkesi asıp kesiyorken Hasan Sabbah da Alâmutda yerleşmiş ve ayni hattı hareketi takibe başlamış bulunuyordu. Melik Şah zamanında vezir Nizamülmülk Hasanın Alamutu istilâ ettiğini haber aldıktan sonra buraya asker göndererek kaleyi muhasara etmiş, fakat Hasanın fedailerinden biri Nizamı öldürdüğünden muhasara da nihayet bulmuştu.

Melik Şah oğularmdan Turkyaruk bir aralık 494 de kardeşi Muhammedi mağlûp ettikten sonra İsmailîlerle uğraşmak mecburiyetini hissetmişti. Bir taraftan, İsmailîlerin yalnız kardeşi Muhammedin ricaline musallat olmaları ve onun adamlarına dokunmamaları onan aleyhinde şüpheler uyandırmış, herkes onun İsmailîlerle birleştiğine zahip olmuş,, diğer taraftan onun askerleri arasında bu mezhebin intişarı onun gözünü korkutmuştu.

Onun için Turkyaruk, kardeşinin kazandığı muvaffakiyeti fırsat bilerek İsmailîlere karşı hareket etmişti. İsmaililer her yerde takip edilerek ele geçenler öldürülmüş ve bir kaç kaleleri tahrip edilmişti.

iki kardeşin tekrar harple meşgul olmalarından bu takibat sekteye uğramış, fakat 500 senesinde Sultan Mehmet bu takibatı şiddetle idame etmişti. Melik Şahın bu oğlu kendi payıtahtına yakın olan Şahdur kalesinden başlayarak bu kaleyi bizzat muhasara etmiş, İsmailîler kalelerin içinde aç kalmak tehlikesiyle karşılaşmışlardı. Bunlar bu felâketten kurtulmak için hileye müracaattan başka çara bulmayarak Sultan Muhammedin ordusundaki müftülerden bir fetva istemişlerdi. Sordukları şu idi:"

"Allaha inanan ve onun kitaplarını ve peygamberlerini hak tanıyan, ahrete iman eden ve Hazreti Muhammedin getirdiği herşeyi kabul eden, yalnız imam hakkında başkalarından ayrılanlara, yapılacak muamele nedir?

Bunların taatini kabul ve kendilerini himaye etmek lâzım gelmez mi?"

Bütün din âlimlerinin bu suale verdikleri cevap müsbetti. Hepsi de **"lâzımgelir"** demişlerdi. Bunların içlerinde yalnız biri bu sualdeki nükteyi anlamış ve **"lâzım gelmez"** demişti. Çünkü bunların bildiği imam değildi. Bu imam hiç bir kayde tâbi değildi. **Bu imam isterse helâlı haram, haramı helâl yapar ve bunlar onun hükmünü kabul ederlerdi.** O halde bunlarla harbetmek zaruri idi.

Bu tek adamın noktai nazarı kabul olunmuş ve harbe karar verilmişti. Harbin aleyhinde neticeleneceğini anlıyan İbni Attaş, Hasan Sabbahın Alamut kalesine gitmek için müsaade istemiş, onun bu teklifi kabul olunduğu halde bir takım gaddarane hareketlerde bulunması üzerine, harp vuku bulmuş, neticede İsmailîler imha edilmiş ve onların tac giydirdikleri İbni Attaş esir düşmüştü.

Sultan Muhammet bu adamı bir hafta kadar esir tuttuktan sonra derisini yüzdürerek öldürmüş, bu suretle on iki sene kadar bu havaliyi yakan ve yıkan bu taçlı Dâî de ortadan kalkmıştı. Meydan Hasan Sabbahındı.

HASAN SABBAHIN HAREKÂTI:

İbni Attaşm katlinden sonra Şarktaki İsmailîlerin riyaseti Hasan Sabbaha geçmiş, Hasan kendi programını icra için tam bir fırsat bulmuştu. Hasanın hedefi, İsmailîliği tam mânasiyle hâkim kılmak, onun bütün rakiplerini ve düşmanlarını imha etmekti. **Bunun için herşeyden evvel elde, hiç bir fedakârlıktan çekinmeyecek, istenilen herşeyi yapacak bir alay fedailer lâzımdı.** Bunlar körü körüne hareket edecek, şeyhin her emrini yerine getirmek için işkencenin her türlüsünü, ölümün her çeşidini cana minnet bileceklerdi. Hasan a bu seviyedeki fedaileri yetiştirmek için bulduğu çare hakikaten dahiyâne idi. Meşhur seyyah Markopolo bunu, anlatırken der ki:

"Cebel şeyhi, iki dağ arasındaki bu vadiyi kapatarak burada bir bahçe vücude getirmişti. Bu bahçe o zamanın en büyük ve en güzel bahçesi idi.

"İçerde, meyva ağaçlarının en güzelleri ve en nadideleri vardı. Bahçenin etrafında muhteşem köşkler inşa olunmuş, bunların içi nefis bir surette tefriş edilmişti. Bahçenin içinde şaraplarla süt ve ballar dolu ırmaklar vardı. Dünyanın en güzel kızları burada idi. Güzel sesli olmalarına da dikkat olunan bu kralar türlü türlü musiki âletlerini çalarlar, ve her raksı bilirlerdi. Şeyhül cebel, adamlarıma burası hakikaten cennet saymalarını istiyordu.

"Cennetin medhalinde muazzam bir kale duruyordu. Kale sanki bütün dünyaya mukavemet edecekmiş gibi son derece müstahkemdi bu müthiş kaleyi zaptetmeden bu bahçeye girilemezdi.

"Etraftaki memleketlerden 20 yaşına girmiş gençler buraya getirilir, onlara burada cennet hakkında birçok cazip hikâyeler anlatıldıktan sonra cennetin içine atılırlardı. Fakat bu cennete bırakılmadan evvel uyuşturucu bir madde ile uyutuluyor, ondan sonra cennete bırakılardı. Bir müddet sonra uyanan genç, kendisini en güzel kızlar arasında, en muhteşem köşkler içinde ve en nefis, en kıymetli eşya üzerinde görürdü. Kızlar onların her emrini yapar,

her arzularını yerine getirirlerdi. Bura, ya giren gençler, günlerini iyşunüş, zevkudarb içinde geçirirler, hakikatte cennete girdiklerine kani olurlar ve buradan çıkmak istemezlerdi.

“Fakat şeyhülcebel, bir yere adam göndermek istediği zaman bu gençlerden birini cennetten çıkarır, ona, istediği emri verir, sonra ona “bu emrimi ifa edersen, seni tekrar cennete sokarım” derdi. Şayet şeyhin arzusu bir adamı öldürmekse bu gençlerden birine git. derdi, filân adamı öldür, dönersek, meleklerim seni cennete götürür, ölürsen: ben meleklerimi gönderir ve seni cennete getirtirim.

“Bu suretle istenilen adam mutlaka öldürülürdü.”

Marko Polonun anlattığı bu cennet Hasanın dahiyane icadı idi.

Hasan kafalarını sersemleterek cennete attığı adamlardan, dünya tarihinin hemen hiç görmediği haydutları vücude getirmişti. Bu cennete girerek onun zevklerini tadanların hayatta bütün emelleri, o cennete tekrar ulaşmaktı. Bnnun anahtarı ise şeyhe körü körüne itaatti. Şeyh isterse kan dökecek, isterse kendilerini de öldürecekti. Çünkü neticede, cennete kavuşacakları muhakkaktı.

Hasan bu hiyle ile, öyle hunhar bir takım katiller yetiştirmişti ki bunlar bütün dünyaya korku salmışlardı. Hasan bu katiller sayesinde, her düşmanını öldürmüş, bütün muhitini pençesine almış, insanların canlan üzerinde fermanferma kesilmişti

HASANIN İCRAATI;

Hasan Sabbah, Alâmut kalesinde otuz üç sene kadar kalmış ve müridlerini üç sınıfa ayırmıştı: Dâîler, Refikler, Fedailer. Bunların hepsine büyük Dâîler riyaset eder, bunlar da Şeyh-ül-Cebel’in emirlerini telâkki ederlerdi. Büyük Dâîler vasi salâhiyetleri haiz birer vezir hükmüne!evdiler. Bunların maiyetlerinde çalışan Dâîler, mezhebe girmeğe lâyık gördüklerimi kabul ederler ve bunlara kendi akidelerini telkin ederlerdi. Refikler, yani yoldaşlar, mezhebe kabul edilen ihvandı. Fedailer ise Şeyh-ül Cebel de büyük Dâîlerin verdikleri emirleri icraya memurdular.

Şeyh bir vezirin öldürülmesini, bir hükümdarın imhasını, velhasıl bir düşmanını öldürmesini istediği zaman fedailer hayatlarını tehlikeye atmaktan korkmayarak şeyhin emirlerini yerine getirirlerdi. Bunların bir de mülâzimleri yardı. **Onlara ‘Lasik” denirdi Bunlar şeyhin rızasını kazanacak derecede cinayetler irtikâp edecek olurlarsa “fedai” derecesine yükselirlerdi.**

Gerek fedai gerek fedai mülâzimi olabilmek için herşeyden fazla genç, dinç, tehlikeden korkmaz, fedakârlıktan yıbnaz, kör gözlü, kör kalplî bir genç olmak icabederdi. Bu kabadayı gençler bir kere de Hasan Sabbahın cennetine girerek onun zevklerini tattıktan sonra hayatta ondaa başka hiçbir şeye inanmaz, ve ondan başka bir şeyi özlemezdi.

Hasan Sabbahın asri fikirlerine ve maksatlarına vakıf olanlar yalnız büyük Dâîlerdi. Ötekilerin hepsi birşey bilmezler, yalnız cennet hülyası ile kendilerini avuturlardı. Bunların saiki behimi hisler ve bu hırsları tatmin eden cennetti.

Marko Polo’nun eserine istinad ederek tasvirini arzettiğimiz bu cennet Hasanın müridlerini kullanmak için güvendiği biricik vasıta idi.

Vazifelerini tereddüt etmeden yapan fedai mülâzimleri Şeyh-ül Cebel’in huzuruna kabul edilirler; bunlara şeyhin büyük Dâîlerinden biri rehberlik eden; ve mülâzimin ifa ettiği hizmetlerden bahseder; bunu müteakip mülâzim şeyhin ayaklarına kapanarak bütün

varlığıyla ona bağlı olduğunu, hayatta bütün hayır ve bereketi ondan beklediğini söyler bil. mukabele şeyh de ona dünyada saadete erdiğini tebşir eder, sonra ellerini kaldırarak ona dua ederdi.

Şeyhin ayrılmasından sonra büyük dâîler arasında kalan mülâzım, onların verdikleri uyuşturucu bir maddeyi haberi olmadan yutar, birden bire, derin bir uykuya dalar, ondan sonra Marko Polo'nun eserinden vasfını naklettiğimiz cennete götürülür ve orada bırakılırdı. Muvakkat bir sekirden uyanan fedai mülâzim kendisini muhteşem köşkler, rengârenk bahçeler ve huri gibi kadınlar arasında görünce şeyh tarafından tebşir olunan saadete erdiğine kani olur ve kendini zevk ve sefahete verirdi. Bir müddet sonra mülâzime tekrar uyuşturucu bir şey verilir ve tekrar haricî âleme götürülürdü. Gözlerini açar açmaz hurileri aramaya başlıyan mülâzim için artık hayatta en büyük gaye bu âleme tekrar kavuşmaktan ibaretti. Büyük dâîier ona bunun yolunu gösterirler, bunun yolu bir an evvel şeyh uğrunda fedayi nefsederek ceranete ebedî surette kavuşmaktı. Bunlar buna kanaat getirdikten sonra başka bir şey düşünmezler ve başka bir şeyin peşinde koşmazlardı.

Hasan Sabbahın müridlerine öldürttüğü kıymetli ricalin başında Selçuk devletinin veziri Nizamülmülkü görürüz. Büyük bir siyaset ricali olduğu gibi değerli bir ilim adamı olan Nizamülmülk Hasan Sabbahın müridlerinden Ebu Tahir namında habis bir esrarkeş tarafından hançerlenmiştir. **Onu müteakip İsmailîlere düşman olan âlimler ve fakihler birer birer ortadan kaldırılıyordu.**

Melik Şahın ölümünden sonra Sultan Sungur, Hasana karşı sevk edeceği ordunun tertibiyle meşgulken bir sabah uyandığı zaman yatağının başucunda bir hançer saplı olduğunu gömüştü. Bir kaç gün sonra Hasan, Sungura bir adam göndererek ona **"hançeri senin yatağının başına saplayan senin göğsüne de saplayabilir. O halde bizimle uğranmaktan vaz geç"** demişti.

Hasanın dâîleri tarafından ifa olunan vazifelerin biri öteden beriden topladıkları güzel kadınları mezhebin icablarına göre yetiştirerek onları saraylara satmak, sonra onlardan istifade etmekti. Sungurun başucuna hançeri diken de bu kadınlardan biriydi. Sungur bu hâdiseden sonra Ismailîlerle uğraşmaktan vazgeçmiş, Şeyh-ül-Cebel de istediğini yapmakta serbest kalmıştı.

Hasan 26 sene içinde her tarafa musallat olmuş, istediği yerde teşkilâtını kurmuş, yalnız yağma ve garetle her türlü cinayet ve irtikâpla, erkek ve kadınların esir edilmesile karşılaşan bütün etraf ve civar berbat bir hale gelmişti. 505 de Anuştekin Hasanın kalesini muhasara ederek bunları açlıktan öldürecek derecede muhasarayı şiddetlendirmiş, bunlar mahvolacaklarını anlıyarak teslim olmak istemişler, karılarile çocuklarını kaleden çıkararak bunların çıkıp gitmelerine müsaade edilmesini istemişler, fakat Anuştekin bunları köklerinden kurutmak ve insanlığı bu korkunç mikroptan kurtarmak istiyerek bunların da kaleden çıkmalarına ruhsat vermemiş ve hepsinin açlıktan ölmelerini istihdaf etmişse de Melik Şahın oğlu Sultan Mehmedin bu sıralarda ölmesi İsmailîleri biraz canlandırmış, Anuştekin muhasarayı idame ederek bu işi bitirmek istediği halde Sultanın ölümünü haber alan askerler dağıtmağa başlamışlar, Hasan Sabbah ve avanesi muhakkak bir ölümden kurtulmuşlar, ondan sonra daha müthiş mukabelelerde bulunmuşlardı.

Hasan Sabbah 33 sene kadar her tarafa dehşet saldıktan sonra Hicretin 518 senesinde öldü ve bu suretle insanlık habis bir dehâdan kurtuldu.

HASAN SABBAHIN HALEFLERİ;

Hasan Sabbahın ölümünden sonra onun yerine veliahdı Kiyabüzürk geçti. Ve onun bıraktığı bütün teşkilâtı idare etti. Kivabüzürk üstadının tuttuğu yolda devam ederek her tarafta cinayetler irtikâbına devam etmiş, Selçuk sultanının veziri Ebu Nasırı katlettirmiş, fakat Cebel şeyhliğinde ancak üç sene kalarak makamını oğlu Kiya Mehmet Büzürke bırakmış, yeni Şeyhül Cebel Horasana akın ederek binlerce masumu kılıçtaki geçirdikten başka 529 senesinde dâîsini göndererek Halife Müsterşidi öldürmüş. Onun fedaileri de seve seve kılıçtan geçmişlerdi.

Kiya Mehmet Büzrük 557 senesinde ölerek mevkiini oğlu Hant Hasan'a bırakmış. Bu adam mezhebinin esrarını yalnız büyük dâîlere hasretmeği muvafık gürmiyerek bunları bütün tebaasına ilân etmişti.

İsmailîliğin hararetli taraftarı Şeyh Muhsini Kişmiri imamı zaman tanıdığı Hant Hasan hakkında der ki:

"Şeyh-ül-Cebel ve imamı bilhak olan Hant Hasan, İsmailîye mezhebine mensup âyan ve eşrafı Alâmut kalesinde toplıyavak bir bayram yeri olan meydanda büyük bir minber kurdurdu. Minberin dört tarafına kırmızı, yeşil, sarı ve beyaz renkte dört bayrak diktirdi. Ramazanın 17 inci günü herkes bu meydanda toplandı. Şeyh-ül-Cebel minbere çıkarak şusözleri söyledi:

"Ben devrin imamıyım. Dünyada ne kadar evamir ve nevahi varsa hepsini ilga ediyorum. Bugün kıyametin koptuğu gündür. Halk yalnız Harimi Hüdaya merbut olsun, fakat zahiren bu istediğini yapsın!"

Şeyh-ül-Cebel sözünü bitirip minberden indi.

Şeyh minberden iner inmez hazırlanan sofranın başına geçti. Ve o gün bayram günü olduğundan herkesin zevkütarab, işünûş, lehvü leab ile meşgul olmasını emretti. Sonra bugüne kıyamet bayramı namını verdi Bunun sebebi şu idi: insanlar dünyada bir takım kayıtlara bağlı kalmak mecburiyetindeydiler, fakat kıyametten sonra ahlâk, kanun ve tekâlif mürtefi olur, işte kıyametin mânası budur. Kıyamet ilân olunmadan ahlâkî ve kanunî rüsum ve tekâlifi kaldırmağa imkân olmadığından imam bu içtimai hazırlamış ve kıyamet bayramını ilân etmişti.

İsmailîler, bu bayramı, bütün tekâlifi ilga ettikleri bugünü Hazreti Alinin şehit edildiği güne tesadüf ettirmişlerdi. Bunun sebebi de şu idi: Bu dünya evi melâl evidir. Kâmil ruh sahibi olan insanlar için bu melal evinden göçmek ebedî lezzet ve nimete kavuşmak demektir. Hazreti Ali'nin de bu dünyadan, bu felâket ocağından çekildiği gün hem kendisi, hem onu sevenler için bir bayram olmak gerektir. Bunun için Aliye merbut olanlar, onu takdis edenler, onun şehit düştüğü günü bir sevinç bayramı olarak tesit etmelidirler.

Hant Hasan'ın bu hareketi neticesinde İsmailîler için herşey mubah olmuştu.Bunlar hiç bir kayde, hiç bir kanuna tabi değillerdi, bunların saiki yalnız hırs ve yalnız şehvetti. Dinî, ahlâkî, İçtimaî hiçbir zabıta kalmamıştı. Irz ve namus ortadan kalkmıştı.

Hant Hasan Hicretin 556 ncı senesinre Büveyhi'lerden Hasan ibni Numur tarafmdan katlolunmuş, onun yerine oğlu Hant Mehmet Şeyh- ül Cebel olmuştu. Babasının izinde yürüyen Hant Mehmet, babasını öldürenleri bularak onları çocuklarile ve ailelerile birlikte mahvtemiş, daha sonra o da bir çok ekâbiri öldürmüştü.

Hasan Sabbahın dahiyane icadı ile İsmailîlik, her tarafa dehşet salıyorken, onun adamları ve dâîleri her muhite yeniden kök salıyor, ötede beride münasip mevkiler bularak onun hattı hareketini takip ediyorlardı. **Bu hareketin en muvafık olduğu muhitlerden biri Suriye idi.**

Ehlisalip askerlerinin bu sırada Kudüsü zaptederek Suriye ve Filistinde bir çok yerleri işgal etmeleri, İsmailîlerin bu taraflardaki hareketlerini kolaylaştırıyordu. Bunlar bu havalide mevkilerini temin için bir çok defalar Ehlisaliple birlikte hareket etmişlerdir.

Hasan Sabbahın mezhebi üzere olan ve onun usulü dairesinde hareket eden bu İsmailîler bütün Suriyenin frenklere geçmesini temin edecek hareketlerle istedikleri yerlerde yerleşmiş ve bir takım kalelere sahip olmuşlardı.

Bu suretle İsmailîlik, şarkın en uzak noktalarından Mısır'da hükümran olan İsmailî halifelerin ülkelerine bitişmiş ve bunların faaliyeti yenileşmişti. Fakat bu yenileşmeyi bir inkıraz takip etti.

Hicretin 567 ci senesinde Sultan Nureddin namına Salâhattin tarafından fetholunan Mısırda, İsmailîlerin son halifesi ölmüş, 270 seneden beri saltanat ve hilâfet sahibi olan Meymun zadeler inkıraz bulmuşlar, bu suretle İsmailîlik, bütün İslâm âlemine teşmil etmek istediği devletten mahrum olmuştu.

Gerçi iki üç sene sonra Mısırda gizlenen İsmailîlerin başlıca dâîleri bir suikast tertip ederek münkariz Ismailîliği ihya etmek istemişler, bunun için Mısırda bir sürü adam topladıktan başka Suriye ve Filistindeki Ehlisalibin ve Sicilyadaki Hristiyanların yardımını temin etmişler, fakat bu suikast tam tatbik olunacağı sırada Salâhaddin suikastın bütün mürettiplerini yakalamağa muvaffak olmuş ve bunları idam ettirmişti.

Suriyeden harekete hazırlanan Ehlisalip Mısırdaki suikastçıların yakalandıklarını ve cezalarını bulduklarını haber aldıklarından geri dönmüşler, fakat Sicilyadan hareket eden donanma Iskenderiyeye muvasalat ederek karaya asker çıkarmış ve ancak kanlı bir muharebelerden sonra def edilmişlerdi.

Bununla beraber İsmailîler Suriyede bir takım kalelere bakım olmakta devam etmişler, saltanat ve devletlerini imha eden Salâhaddine karşı suikast tertibinde bulunmuşlardı. 591 de Salâhaddin kumandanlarından birinin çadırındayken İsmailîlerden biri ona hücum ederek elindeki bıçağı onun başına saplamış, Salâhaddin başındaki miğfer sayesinde ölümden kurtulmuştu. Bu mütecaviz öldürüldükten sonra, ikinci bir İsmailî, onu müteakip üçüncü bir fedai ayni hareketi tekrarlamışlar, Salâhaddin hayatını müşkilâtla kurtarabilmişti.

Bu sırada bu havalideki şeyh, Hasan Sabbahın yolunda yürüyen ve onun, usulünü tatbik eden Sinan'dı.

'Cennet Fedaileri" adlı bu eserimizde bu adamla karşılaşacağımız için bu önsözle, onun mensup olduğu tarikatin mahiyetini, gaye ve hedeflerini izah etmiş ve okurlarımızın bu adamların ve tarikatlarının hakikî hüviyetini anlamalarını kolaylaştırmak istemiş bulunuyoruz.

Bu tarihî etüde böylece son vererek asıl esere başlıyoruz.

Devamı romanda okunabilir

Kaynak: Cennet Fedaileri, İSLÂM TARİHİNDE GİZLİ VE YIKICI TEŞEKKÜLLER-ÖMER RIZA DOĞRUL, Eşref Edib- İstanbul- Asârı İlmiye Kütüphanesi Neşriyatı 1363 - 1943 , İstanbul

İZMİR-1914

İzmir, son onbeş yıl içinde, gerek, akademik ve gerekse popüler nitelikte pek çok çalışmaya konu oldu; hakkında kaleme alman makalelerin derlendiği hacimli kitaplar yayınlandığı gibi, bazı dergiler İzmir'i konu alan özel sayılar hazırladı. Kuşkusuz şehrin kendisi, sahip olduğu geçmişiyle ve hali hazır konumuyla bu ilgi artışını fazlasıyla hak ediyor. **Osmanlı Devleti'nin uluslararası sermayenin çekim alanına girmesiyle birlikte hızla yükselişe geçen İzmir, bir yandan ekonomik ve siyasal oluşumdan içindeki rolüyle, diğer yandan kozmopolit yapısıyla, incelenmesi zorunlu şehirlerin üst sırasına yerleşmiştir.** Antik dönemdeki önemi bir yana bırakılacak olursa, yalnızca yukarıda belirttiğimiz özelliği bile araştırmaların artışını açıklayabilecek gerekçeye sahiptir. Nitekim daha 1920'lerde dünyanın çeşitli şehirlerini incelemeye yönelen Amerikalılar'm, Akdeniz havzasında İstanbul ile İzmir'i seçmeleri tesadüf değildir.

Yabancıların İzmir'in çeşitli yönlerini ayrıntılı olarak tanımaya yönelmeleri, şehrin artan ticarî önemine paralel olarak, XIX. yüzyılın ikinci yarısında yoğunlaşmıştır. Hüseyin Rıfat'ın da belirttiği gibi, Avrupalılar İzmir hakkında işlerine yarayabilecek en küçük bilgi kırıntılarını bile derlemekten geri durmamışlardır. Avusturya - Macaristan imparatorluğu İzmir Konsolosu Dr. Kari von Scherzerin 1873’te Viyana'da yayımladığı La Province de Smyrne adlı kitabı ile Fransa'nın İzmir Konsolosu F. Rougon'un Smyrne Situation Commerciale et Economique başlığıyla 1892'de Paris'te basılan kitabı, bu türün ilginç ve kapsamlı örneklerini oluşturur. Sherzer'nin kitabının önsözünde belirttiğine göre amaç, "Ön Asya'nın coğrafık, ekonomik, ve entellektûel durumu üzerine ve özellikle de Türkiye'nin ikinci büyük şehri ve önemli bir ticaret merkezi olan İzmir'in zengin kaynaklan, yabancı kültür, bilim ve girişimciliğine uygunluğu üzerine yeni ve mutlu olanaklara yol açarak saptamalarda" bulunmaktır. Bu arada İndicateur des Professions Commerciales et İndustrielles de Smyrne de l'Anatoli ete., başlığıyla yayınlanan yıllıkları da unutmamak gerekir. Böylece Avrupalllar İzmir'de meydana gelen değişiklikleri yıl yıl izleyebilmektedir.

Türkler'in bu türde yayım faaliyeti XX. yüzyılın başına kadar, İmparatorluğun tüm vilayetlerinde "genel" olarak uygulanan "resmi" salnamelerin yayınlanması düzeyinde kalmıştır. Bu çerçevede, ilki Hicri 1296 (1879) senesinden 1326 (1908) senesine kadarki dönemde, Aydın Vilayeti'ne mahsus olmak üzere 25 adet salname yayınlanmıştır. Bilindiği gibi, vilayet salnameleri ilgili vilayetin yönetim birimlerini, görevli listelerini, vilayetin yerleşim alanlarındaki bina, ağaç, hayvan, araba vb. miktarlarını, beldenin yerleşiklerinin sayısını, cinsiyet, mezhep ve etnik köken açısından oranlarını, beldedeki ticaret ve ekonomik faaliyetlerini, okulları, hastaneleri, kütüphaneleri vilayette yayınlanan gazeteleri, yabancı devlet temsilcilerini, beldenin tarihi ve coğrafi özelliklerini ayrıntılı biçimde belirlemek amacıyla düzenlenmişlerdir/1) Bu açıdan düşünüldüğünde, son derece önemli bilgiler içerdiği aş'ikâr olan salnameler, konu ile ilgili araştırmacılar için vazgeçilmez birer kaynaktır.

Ancak sahip oldukları "resmi" niteliğin üstüne çıkamayan salnameler, bir ikisi hariç, genellikle yasak savar bir anlayışla ve birbirlerinin bilgilerini tekrarlar mahiyette hazırlanmışlardır. Bu nedenle çoğu zaman hayal kırıklığı yaratmakta, hatta bazen yanıltıcı bir rol oynamaktadır.

Aydın Vilayeti'ne ait ilk özel yıllık, Hizmet gazetesi yazarlarından Cevad Sami ile İzmir Maarif Müdürlüğü muhasebe memurlarından Hüseyin Hüsnü Bey'in Aydın Vilayet-i celilesinin ahvâl-i tabiîye, ziraîye, ticarîye ve İktisadîye vesair ahvâlinden bahis 1321 sene-i mâliyesine mahsus Nevsal-ı İktisad adıyla 1905'te hazırlayıp yayınladıkları kitaptır; Hüseyin Rıfat'ın aktandığına göre, yazarları tarafından önce Muhtıra-ı Sâl adıyla yayınlanmak istenen kitabın basımı için gerekli izin kitabın adı değiştirilmek şartıyla ancak sekiz ayda alınabilmişti.

Nevsal-ı İktisad, İzmir'de "olan"ı değil de "olması istenen"i aktarması açısından resmî salnamelere benzer bir görünüm sergilemekle beraber, pek çok yönden salnamelerden ayrılır. Nevsal-ı İktisad'ta vilayetin yönetim yapısına ilişkin bilgiler yer almaz. Bunun yerine İzmir'de İktisadî önemi olduğu varsayılan her konuya yer verilmeye çalışılmıştır. Yazarlarınca her yıl yayınlanması düşünülen Nevsal-ı iktisad, Hüseyin Rıfat'ın ifadesiyle "devr-i sabıkın bir takım seyyiat-ı ahvali" nedeniyle devam ettirilememiştir.

Yeni harflere aktararak sunduğumuz, Hüseyin Rıfat'ın, 1330 sene-i Mâliyesine Mahsus Ticaret Rehberi, Aydın Vilayetine ilişkin düzenlenen özel yıllıkların ikinci örneğini oluşturmaktadır Fasiküller halinde düzenlenen eserin ilk fasikülünün yayını, dönemin önde gelen İzmir gazetelerinde Ahenk'te şu satırlarla duyurulmuştu. "Hizmet ve Dellal gazeteleri müdür ve muharrir-i sabıkı Hüseyin Rıfat Bey tarafından vilayetimizin ticarî, İktisadî vesair bir çok nokta-ı nazarlarından şiddetle muhtaç olduğu malumat ve tafsilat-ı muhtevi olmak üzere (Ticaret Rehberi) namı altında gayet zengin, rengin bir eser neşr edilmeğe başlandığını, hatta bunun birinci formasının da intişar ettiğini gönderilen bir nüshasının mütalaasından anlıyoruz.

Bu eser - müessirinin beyanına göre - yalnız muhteviyat olarak bin sahifeyi tecavüz edecek, asar-ı cedide ve atikaya ait beşyüzü mütecaviz resimle müzeyyen olacak, bundan maada İzmir'in mütehhiz zevatının fotoğraflarını da ihtiva edecektir. Bu çıkan birinci forması yirmi zatın resimleriyle böyle müzeyyendir. Mühim bir eseri vücuda getirmek büyük bir fedakarlığa muhtaç olduğu gibi, bunu iktiham etmek de şüphesiz ebedi bir muvaffakiyet add edilecektir."

Hüseyin Rıfat'ın eseri kendinden önce yayımlanan salnamelerden ve Nevsal-ı İktisad'tan önemli farlarda ayrılmaktadır. Öncelikle eserin hemen hemen her satırında Hüseyin Rıfat'ın gazeteci kimliği, hem de muhalefeti ön planda tutar bir şekilde kendini göstermektedir. O İzmir'i turist davet eder bir üslupla anlatmaz; sorunlarını öne çıkarır, konunun uzmanlarına

başvurur, hatta bazen sayfalarını doğrudan onlara terkeder. İzmir'in nüfusunu tartışır, belediyeyi eleştirir, ziraatin, ticaretin geliştirilmesi için öneriler getirir. İkinci olarak eser, dönemin önde gelen simalarının fotoğraflarına yer vererek, adeta İzmir'in elit tabakasının bir panaromasını sunmaktadır. Bunun yanında içerdiği reklamlar ile, bizim savaş öncesi İzmir'ini tanımamızı kolaylaştırır. Ne yazık ki, savaş, Hüseyin Rıfat'ın yaklaşık bin sayfa olarak planladığı eserin büyük kısmının yayınını engellediği gibi, daha sonraki yıllar için de projenin sürdürülememesine yol açmıştır. Eserin bu haliyle de büyük yararlar sağlayacağını umuyorum.

Hüseyin Rıfat'ın bu kitabını yayına hazırlarken, metni olduğu gibi vermeyi tercih ettik. Reklâm metinlerini ve fotoğrafları bir iki küçük değişiklikle özgün boyutlarında tutmaya çalıştık. Ne yazık ki metinden iki parçayı çıkarmak zorunda kaldık. Bunlardan ilki Ziraat Mektebinin anlatıldığı bölümde, mektepte okutulan ders müfredatıdır, ikinci kısım ise vilayetten toplanan vergilerin kazalara göre dökümünü içeren cetvellerdir. Son derece önemli olduğunu düşündüğümüz bu bilgiler, büyük karmaşa ve hata barındırıyordu. Yine de merak edenler, eserin orijinaline bakabilirler, iç kapakta da görüleceği gibi Hüseyin Rıfat, eserine oldukça ve kapsamlı bir başlık koymuştur. Ancak içerdiği bilgiler göz önüne alındığında İzmir 1914 başlığını daha uygun olacağını düşündük. Umarım bu müdahalemiz, yazara karşı bir saygısızlık olarak değerlendirilmez.

Sayın Prof. Dr. Ömer Faruk Huyugüzel, İzmir şair ve yazarları üzerine yayınlanmamış çalışmasından Hüseyin Rıfat'a ait bilgileri bizimle paylaşma inceliğini gösterdi. Çoşkun Akar dostum kitabın biçim kazanmasında büyük emek sarfetti. Sayın Emrehan Küey, İzmir'e ilişkin kitap basma cesaretini, herşeye rağmen tekrarlamaktan çekinmedi. Hepsine teşekkür ederim.

Dr. Erkan SERÇE
Şirinyer/İZMİR
Mart 1997

Kaynak:Hüseyin Rıfat İZMİR-1914 Aydın Vilayeti 1330 Sene-Malîyesi Ticaret Rehberi, Yayına Hazırlayan:Dr. Erkan SERÇE, Akademi Kitabevi, 1997, İZMİR

İLANLARLA İZMİR

GİZLİ TARİKATLER BAĞLILARINI NASIL ELE GEÇERİYORLAR

Yazan: Muhammed Hammadi B. Mâlik B. Ebulfedail

“ Bir kimsenin aslım ve kime mensup olduğunu bilmiyorsanız onun işleri size aslının nereye dayandığını haber verir.” Hadis

BÂTİNÎ DAVETÇİLERİN TELKÎN TARZLARI DAVET VE MEZHEP DERECELERİ

BİRİNCİ DAVET

Ruhsatlı dâvetçiler (propagandacılar) adını verdiği bir takım naip ve vekilleri ve av köpeklerine benzetmek üzere mükellebler (muâllem köpekler) lâkabını taktığı başka aveneleri de vardır. **Bunlar insanlara tuzak ve ağ kurarlar; onları hilelerle gailelere düşürürler; aklı başında olanlardan çekinip sokulmazlar; tuzağa düşürmek için kuşa tane saçan gibi her cahile yanaşıp bâtıl bir mâna kasdederek hak bir kelime söylemekle zihnini karıştırırlar; telhisler yaparlar; onu, Namaz, Zekât ve Oruç gibi müslümanlık yollarına sureten teşvik ederler.Onu, bir seneden fazla bu hal üzere bırakırlar; fakat önemle gözedip sabrına bakarlar; iş ve hareketlerini gözden geçirirler. Hazreti peygamberden naklolunup değiştirilmiş birtakım rivayetlerle ve yaldızlı sözlerle onu aldatmaya kalkışırlar; ona bâzı Kur’an âyetlerini mahsus olarak eğri ve yanlış okurlar ; bâzı kelimelerinin lâfız veya mânasını tahrif ederler.**

İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ DAVET

Bunun üzerine eğer kendisinde bu sözlere düşkünlük, meyi ve kabul etmek, öğrettiklerini beğenmek, emirlerine itaat eylemek hallerini görürlerse o vakıtta kendisine: ;

(Sırları keşfetmeye bak; avamın kanaat ettiği dış mânalara kanaat edip kalma; kendin için bu hale razı olma; Kur'anı ve remizlerini iyi düşün; meselelerini ve ne mânaya misal olduklarını bil; Namaz, taharet ve peygamber salla’llâhu aleyhi ve sellem efendimizden açık ve ibare ile değil, Rumuz ve işaretle rivayet olunan emirlerin mânalarını belle. Çünkü bütün insanların din adına yaptıkları işler perde altında olan birtakım mânalar için birer darbı meseldir. Buna binaen sen namazı ve içindekini bil, iç mânalarını bellemeye bak; çünkü bilgisiz yapılan iş, sahibine fayda vermez...) derler.

O bîçare cahil, ne sorayım der.

Dâvetçi; Allah Teâlâ **(Namazı doğrultarak eda ediniz; zekâtı veriniz)** buyurmuştur. Zekât yılda bir kere farz kılınmıştır; namaz da böyle. Herkim onu yılda bir kere kılarsa emrolunan namazı tekrarsız eda etmiş olur) der. Bir de, namaz ve zekâtın **(dış yüzleri olduğu gibi)** birer iç yüzleri de vardır: Çünkü namaz, zekât, oruç ve hac ikişerdir. Cenabı Allah’ın yarattığı her şeyin bir zahiri ve görünüşü olduğu gibi, onun bir de bâtını, içi vardır. Buna **(günahın zahir ve batınını bırakınız)** ve **(de ki rabbım ancak fahiş günahların zahir ve bâtınını haram kılmıştır)** mealindeki âyetleri delâlet eder.

Görmüyor musun ki, **yumurtanın dışı ve içi vardır.** Buna binaen zâhir, insanların bilmesinde eşit olup havas ve âvamın bildikleri şeydir; bâtıl ise, bütün insanların değil pek az kimselerin bildiği şeydir. Cenabı Hakkın, ona (Nuha) inanıp pek az kimseden başka onunla beraber (gemiye) binen olmadı (onlar **"îman edip iyi âmel işleyenler"** çok azdır) ve **(kullarımdan çok teşekkür edenler pek azdır)** sözleri bu yüzdendir. Buna göre cahil, çokluğu teşkil eden akılsızlardandır. **Bundan başka Es-salat, Ez-zekât kelimeleri yedişer harftir. Muhammed ve Ali'ye birer remz ve delildir; çünkü ikisi de yedi harftir.**

Buna binaen Es-salat Vez-zekâttan maksud mâna Muhammed ve Ali'ye muhabbet beslemek ve ikisine taraftar bulunmaktır. Artık, herkim onları candan severse Namazı edâ etmiş ve zekâtı vermiş olur . derler.

DÖRDÜNCÜ DAVET VE MEZHEBİN BİRİNCİ DEVRECESİ

İşte bu dâvetçi ve muallem köpekler bu gibi hezeyanlarla din ve şeriatın lüzumunu, Kur'anı ve peygamberin sünnetlerini bilmeyenleri vehim ve hataya düşürürler ve bu sözler; o aldanmış bîçarelerin yanında geçer ve kabul görür ; çünkü bu meşreb nefse ravet verir, her şeyi mubah ve hâlal kılar; halkın avamını, şeriatın gerektirdiği Allaha itaat kaydından kurtarır ve haram kıldığı fenalıkları kendilerine caiz gösterir.

Bunların sözleriyle aldanmış cahil bu telkinlerini kabul ederse, ona: **(Allaha yakınlık kazandıracak bir sadaka ver ki, ermeğe sana bir merdiven ve kurtuluşa vesile olsun ve biz de sana mevlâmızdan namazları senin üzerinden kaldırmasını ve bu ağır yükü senden indirmesini isteyelim)** derler. Aldatılmış Medû; tutar dâvetçiye on iki lira verir.

Dâvetçi onu Mevlâları huzuruna götürür ve **(Mevlâna: kulun falan kimse namazı ve mânalarını öğrendi, ondan namazı kaldır ve bu ağır yükü sırtından indir ve işte on iki lira)**der.

Mevlâları, cemaatına: **(Şahid olun ki, ben üzerinden namazı kaldırdım)**der ve kendisine **(ve sırtındaki ağır yüklerini, toka ve kayıtlan üzerlerinden indirecektir)** âyetini okur. O vakit, evvelce bu davet ve tarikatı benimseyenler, bu aklanmışa iltifatlarda bulunur, onu kutlarlar ve senin beline ağırlık veren yükünü indiren Allaha hamdolsun derler.

BEŞİNCİ DAVET VE MEZHEBİN İKİNCİ DERECESİ

Bir müddet sonra, dâvetçi, o suretle iğva edilene: **(Namazın neden ibaret olduğunu anladın. Bu bilgi, ilk derecedir. Ben Allahın seni en yüksek dereceye eriştireceğini umarına. Artık, sor, araştır)** der.

Sapıtılmış mürid; ne sorayım? der.

Dâvetçi, ona, **(Allah Teâlânın nehyettiği içki ve kumarın ne olduğunu bilirmisin? sor. ikisi Ebu Bekir ve Ömerden ibarettir. Hazreti Ali'ye muhalefet edip hilâfeti ondan gasbettikleri için, onları sevmekten kaçınılması emrolunmuştur. Yoksa yaş veya kuru üzümden, buğday ve**

başka maddelerden yapılan ve asıl hamır adı verilen şerap ise haram değildir. Çünkü yerin bitirdiği şeylerden çıkarılmıştır),. der ve ona karşı, **(Cenabı Allahın kullarına çıkardığı zîneti. ve hoş rızıkları kim haram kıldı?)** ve **"İman edip iyi amel işliyenlere yeyip içtiklerinde günah yoktur"** âyetlerini sonlarına kadar okur ,

ALTINCI DAVET VE MEZHEBİN ÜÇÜNCÜ DERECESİ

Bundan sonra dâvetçi, o sapığa, Ramazan orucunu da bıraktırmak hususunda iğvaya geçerek, der ki; savm ile oruç sır saklamaktır ve ona her kim Ramazan ayında hazır, mukim bulunursa onu oruçla geçirsin âyetini okur. Orucu (Nübüvvet hanedanından) hak imamların, zalimlerden korkarak gizlendikleri vakıtta saklandıkları yerleri söylememekle tefsir eder.

Buna delil getirerek, hazreti Meryemin, Allahın eniriyle babasız olarak İsa'yı doğurduktan sonra, göreceği insanlara karşı söylemesi emrolunan **(Ben, Rahmana oruç adadım da artık bugün hiçbir insanla konuşamıyacağım)** sözünü bildiren âyeti okur ve eğer oruç âyetinden yemek yememeyi kasdetseydi, Meryemin âyette söylemesi emir olunduğu sözde **(Ben bugün bir şey yemiyeceğim)** der idi. Böyle dememesi orucun susmak mânasına olduğuna delâlet eder, der .

Dâvetçinin bu sözleri üzerine o aldanmışın küfür ve tuğyanı artar ve telkinlerine meyl ve düşkünlük eder. Çünkü nefsanî arzusuna uygun bulur. Nefis ise her vakit fenalığı emreder. Sonra dâvetçi ona, fidyeyi ver ki erişmene merdiven ve vesile olsun; tâ ki **Mevlâmızdan orucu senden kaldırmasını isteyelim der, sapık ta on iki lirayı verir.** Dâvetçi onu Mevlâna dediklerine götürür; Mevlâna! Kulun falan, orucun hakikî mânasını belledi; ona **Ramazanda yiyip içmeyi helâl kıl,** der.

Mevlâları; Dâvetçiye sırlarımıza karşı bu müride güvenip emin oldun mu? der.

Dâvetçi— Evet, der.

Mevlâları: — Ben de oruç ödevini üzerinden kaldırdım, der.

YEDİNCİ DAVET VE MEZHEBİN DÖRDÜNCÜ DERECESİ

Sapıtılmış mürid bir müddet daha durduktan sonra yine dâvetçi ona gelir, der ki, şimdiye kadar mezhebimizden üç derece tanıdın; şimdi de, Taharetin te'vilde ne olduğunu ve Cünüblüğün mânasını bil. Mürîd, bunları bana tefsir et ,der, Dâvetçi ona

Bil ki, Taharetin mânası kalp temizliğidir. Mû'min haddi zatında temizdir, kâfir ise pistir. Onu ne su, ne de başka birşey temizliyemez. Cünüblük ise peygamberlerin ve ehlibeytten olan imamların zıdlarını, düşmanlarını sevmektir.

Meniye gelince, murdar değildir. Cenabı Allah ondan peygamberleri, veli'leri ve taat ehlini yaratmıştır. Adem 'neslinin yaradılışının başlangıcı olduğu ve onun üzerine yapısının temeli

kurulduğu halde, nasıl necis olur? Eğer ondan gusletmek dinin emirlerinden olsa idi, büyük ve küçük abdestlerden de tamamiyle yıkanmak daha vacib olurdu; çünkü ikisi aynen pis ve necistir.

(Ve eğer cenabetli olursanız iyi temizlenin) âyetinin mânası: Eğer bâtın ilmini bilmez iseniz öğrenin, bedenlere hayat getiren su gibi canlara hayat veren ilmi de belleyiniz demektir. Allah Teâlâ **(her diri şeyi sudan yaptık)** ve **(insan; neden, yaratıldığına bir baksın, şiddetle atıp dökülen bir sudan yaratıldı)** buyurdu: Allah meniye su adım verince temiz olduğuna delâlet etti, der.

İşte, dâvetçi o aldanmış sapığı bu sözlerle vehme düşürür; **Sonra usulleri üzere ona on iki lira vermesini emreder; mürid verir;** dâvetçi onu Mevlâlarına götürür; Mevlâna; kulun falan, taharetin hakikî mânasını tanıdı, işte sana tekarrüb vesilesi, der. Habîs mevlâları; cemaatına şahid olun ki, ben ona cünüblükten yıkanmamayı helâl kıldım, der.

SEKİZİNCİ VE DOKUZUNCU DAVET VE MEZHEBİN BEŞİNCİ DERECESİ

Tamamiyle aldatılmış mürid, bir müddet o haller üzere durduktan sonra dâvetçi ona: (Sen şimdiye kadar tarikatımızdan dört derece tanıdın; şimdi sana tanınması lâzımgelen beşinci derece kaldı, bunu da keşfetmeye bak. Çünkü işin sonu ve saadetin gayesidir, der ve ona: (Hiç bir nefis onlara, hakikî olgun mû'minlere, sonsuz sevinç verip gözlerini aydınlatan nimetlerden. neler sakladığını bilemez) âyetini okur.

Mürid — bu dereceyi de bana lütfederek bildir ve delâlet eyleyerek beni ona erdir, der.

Dâvetçi ona: **(Sen bu hususta büyük gaflet içinde idin. Gözünden perdeyi kaldırdık. Artık gözün bugün keskindir, her hakikati açık görürsün)** âyetini okur. Sonra ona dünyada iken cennete girmek ister misin? der.

Mürid — Benim için buna yol var mıdır? der.

Dâvetçi, bu soruya ve gösterilen arzuya karşı, müride **"ahiret ve dünya bizimdir"**, ve **"de ki, Allahın kullarına çıkardığı ziyneti ve hoş rızıkları kim haram kıldı ? O, kıyamet gününde, dünyada iken iman edenlere halife ve mahsustur'** âyetlerini (96) okur.

Bu âyetteki ziyneti, mahsus kimselerden başkalarının göremedikleri kadın sırlarından insanlara gizli kalan şeylerdir, diye tefsir eder. Bu ziynet; **(kadınlar, ziynetlerini kocalarından başkalarına göstermesinler.)** âyetindeki ayni ziynettir. Ziynet gizli ve kapalıdır, herkese açık ve belli değildir der; sonra ona: **(Sadef içinde saklı inci gibi iri gözlü huriler de çevrelerinde dolaşırlar)** âyetini de okur ve der ki, dünyada iken cennete ermeyen, ahirette de ona ermez. Çünkü cennet cahillere değil, akıllılara mahsustur. Zira eşyadan beğenilen, ancak gizli kalanıdır.

Bu yüzden cennete, gizli olduğu için Cennet denilmiş; cin taifesine insanlardan gizlendikleri için **Cinn**; kabristana içindeki mevtaları sakladığı için **Mecenne**; kalkana, düşmanın kılıcına karşı örttüğü için **Micenn** adları verilmiştir.

Buna binaen, dünyada cennet, ilimleri ve akıllan olmayan bu ters mahluktan gizlenen birşeydir.

Dâvetçinin, cahili boğan bu yaldızlı sözleri üzerine alıklaşan bu müridin hayranlığı arttıkça artar ve mel'ûne: lütuf buyurup, beni teşvik ettiğin dünya cennetine ulaştır der. Dâvetçi, **Necvalık** [Gizli fısıltı] **on iki lirayı ver, sana Allaha yaklaşma vesilesi olsun** der.

Şaşkın mürid on iki lirayı verir.

Dâvetçi onu en büyük mel'ûna götürür! Mevlâna! Kulun falanın içi sağlamlaşarak düzeldi ve sınavı saflaşarak duruldu. Şimdi de, kendisini cennete sokmanızı; ciddî ve hakikî hükümlere erdirmenizi ve hurilerle evlendirmenizi istiyor, der.

Mevlâları dâvetçiye der ki, — ona emniyet ve itimad ettin mi?

Dâvetçi — evet ben ona eminim, onu iyi sınadım; hakka karşı sabırlı ve senin nimetlerine teşekkür edici buldum.

Mevlâları — bizim ilmimiz zordur, nefse gayet güç gelir; onu halka gönderilmiş bir peygamber, ya Allaha yaklaştırılmış bir melek, veyahut kalbi Allah tarafından imanla denenmiş bir kuldan başkası taşıyamaz. Eğer senin nazarında hali sağlamlaşmışsa, onu, eşin yanına götür, ikisini yalnız bir arada bulundur, der.

Dâvetçi, Allaha ve Mevlânaya itaat olmak üzere baş üstüne der ve hemen onu kendi evine götürür. O gece davetçinin karısıyla yatar, sabah olunca dâvetçi kapılarını çalar ve bu cahil halk bizim halimizi bilmeden kalkınız, der.

Tam sapıtılmış mürid, dâvetçiya teşekkür ve dualar eder.

Dâvetçi: bu iyilik benden değildir, Mevlânamn fazlındandır.-

Mürid dâvetçinin evinden çıkınca, bu melûn dâvet ve tarikat adamları işidirler; hepsi de bu dâvetçinin yaptığı gibi müridi evlerine götürüp eşleriyle yatırırlar.

Sonra dâvetçi müride — **Mevlânanın yanında en büyük toplantıyı da görmelisin, Allaha yakınlık vesilesini, ver.**

Mürid on iki lirayı verir.

Dâvetçi onu Meviâları huzuruna götürür, Mevlâna! Kulun falan, en büyük toplantıyı görmek ister; şu da Necva vesilesi der.

Mevlâları en büyük gece içtimainin kurulmasını emreder.

Akşam karanlığı basıp kadehler dolaşır; başlar kızar; nefisler çakır keyf olunca, bu mel'ûn tarikatın bütün mensupları karılarını getirirler; her kapıdan erkeklerin yanlarına girerler; çıraları ve mumları söndürürler ve herbiri eline geçeni tutar;

Sonra önderleri Mevlâna dedikleri kerata da, karısına, mel'ün dâvetçinin ve diğer bütün müridlerin yaptıkları gibi, yani müride teslim olmasını emreder.

Yoldan artık tamamiyle çıkmış olan bu mürid, Mevlânanın ona yaptığı bu iyiliğe teşekkür eder. .

Önderleri — bu benim ihsanımdan değildir, Mevlâna emirulmümininin fazlındandır, ona teşekkür ederiz. Sizin bağınızı çözdüğüne, ağır yüklerinizi sırtınızdan indirdiğine, güç teklifleri üzerinizden kaldırdığına, cahillerinizin (hocaların)haram saydıklarının bazısını size halâl kıldığına karşı nankörlük etmeyiniz, der; ve **(Buna sabredenlerden başkaları ulaşamaz» ancak büyük bir haz Sahibi ulaşır)** âyetini teşvik için okur.

Müellifin meşhudatından [gördüklerinden] başka bir şey yazmadığı

Müellif Mâlik Oğlu Muhammed rahmetüllahi aleyh der ki: İşte, **(Tarikatlarının temeli olan bu beş derecenin beyanında))** zikrettiklerim, bu fırkanın küfür ve dalâletlerinden muttali, olduğum itikad ve hareketleridir.

Allah taalâ hazretleri onları gözleyicidir. .Bana .karsı da, fiil, küfür ve cehillerinden vâkıf olabildiğim hallerden naklettiklerimin hepsine şahiddir; görüp kendilerinden duyduğumu bilir. Herkim aleyhlerine haksız yere bir söz söylerse, Allahın, Meleklerin, bütün insanların ve lânet okuyanların lânetler onun üzerine olsun. Allah onlara iftira edenleri rusvay etsin; ona en fena varılacak yer olan cehennemi hazırlasın ve her kim ki kendilerinde bulunmayan halü hareketleri naklederse Allahın havlü kuvvetinden ilgisi kesilip: şeytanın havlu kuvvetine sığınsın . . .

Buna binaen. Cenabı Allahın bana zaptını farz kıldığı bu şehadete göre müslümanlara bu nasihat ödevimi verine getirdim. Zir'a Allah, şehadetin zaptını, –hakkı ile gözetip işitmeyen–'

lere söyleyerek ulaştırmasını emretmiş **(şehadetleri yazılacak ve ondan sorulacaklardır)** buyurmuştur.

Allahtan dilerim ki, bizi müslüman olarak vefat ettirsin, müslümanlığı minnet ve rahmetiyle bize ihsan ettikten son» bizden geri almasın; âmin.

Ey insanlar!

Cenâbı Allah bizi ve sizi doğruya muvaffak buyursun ve bizleri küfür ve şüphelere düşmek yollarından, uzaklaştırsın. Ben, bu mel'un davetin hallerini zikretmek istedim ki, mezheplerine meyleden olmasın; akıllı bir kimse sözlerine kulak vermesin ve bu kitapta, bu kadarcık söze bakana bir korku verme ve ona vakıf olup iyi düşünene karşı özür belirtme bulunsun.

Sh: 40-49

Kaynak: Bâtınîlerin Ve karmatîlerin İçyüzü, Yazan: Muhammed Hammadi B. Mâlik B. Ebulfedail, Türkçeye Çeviren: Hatay Müftüsü: İsmail Hatib ERZEN, 1948, Ankara

KİTAP İNDİR

BABAMIN BAŞKA MASALLARI

Baba bana bir masal anlat. İçinde ne savaş olsun, nede gözyaşı. Kimse ölüm denen yokluktan ya da terörden bahsetmesin olur mu?

Ben her şeyin bir gün düzeleceğine inanmak istiyorum,. Bir gün elbet çiçekler açacak, hiçbir anne göz yaşı dökmeyecek. Herkesin insan olduğu bir dünya gerçekten var olacak değil mi?

Baba ben umutlarımı yitirmek istemiyorum. Eğer şimdi hayattan vazgeçersem bir daha olmayacak. Hayat zaten benden bir sıfır önde. Bedenim ve ruhum bunu kaldırmaz ki!

Neyleyim olan bunca geçici şeyi. Sahi bunlar mutluluk verecekti de ben mi inanmadım?

Bilmiyorum ama ben bir gün daha gözlerim yaşla dolsun istemiyorum. Elbet bu dediklerim İsyan değil sadece Allah'tan bir istek. Kim bilir baba belki sen benim için aracı olursun değil mi ?

Baba sen bana anlat, masallarla uyutulan bir devirde sadece gerçeğin masalını. Hırsızlar olmasın herkes adaleti bilsin istiyorum. Baba, kim bilebilir ki, belki bir çocuk daha senin anlattığın masalı duyar.

Baba öyle çok uyumak istiyorum ki. Öyle çok yoruldum ki. Hayat denen yol ne kadar uzun gitmekle bitmiyor. Ben henüz yolun başındayım hayallerimle bekliyorum ama baba sen yine de bir masal anlat. Her şeye rağmen olmaz mı?

En azından bedenimde taşıdığım şu kalbimi küçük bir zaman diliminde de mutlu kılayım. Ses ver baba orda mısın?

Yerin rahat mı?

Annem söylemişti cennet sahiden çok mu güzel?

Çok erken oldu gidişin ama sen benimle birliktesin değil mi baba?

İşte tam burada sol yanımda. Ben yine gelirim babacığım. Bu sefer sana papatyalar getireceğim hani geçen gün anlattığın masaldaki prensesin tacındaki çiçeklerden. Babacığım, bir dahakine hangi masalı anlatacaksın?

bIngul

SEÇİLMİŞ YAZILAR

SPARTAKÜS'ÜN MIZRAĞI-İvo MOLİNAS

"Her kötülük geçer, zalimler yenilir, ama bedeli bizler öderiz, fena halde de ödedik." Sessiz, yaralı ama onurunu kaybetmeden direnen bir kahramanın hayat hikayesi...

30 Mart 2016

Yıl 1960. Hollywood, 'Spartaküs' filmiyle altın yılını yaşamaktadır. Ünlü filmin en önemli iki özelliğinden biri, 13 yıldır yasaklı olan bir senaristin adının uzun aradan sonra ilk kez filmin künyesine konulması, diğeri de unutulmaz bir sahnesiydi. Roma İmparatorluğu döneminde köle olan ama güçlü yapısından dolayı gladyatör olarak yetiştirilen **Spartaküs**, arenada başka bir gladyatör köleyle halkın önünde dövüşe tutuşur. Köle, Spartaküs'ü tam öldürebilecek bir konuma gelmişken, aniden kararını değiştirir ve mızrağını, tribünlerden **"Öldür, öldür"** diye bağıran seyircilere atar. Kötüyü onlarda görmüştür zira.

Senarist neden hikâyeyi tüm film seyircilerini ve eleştirmenlerini hayrete düşürecek bir şekilde yazmıştı böyle?

Cevabını daha sonra alacaktı Hollywood.

***

Yıl 1947. ABD 2. Dünya Savaşı'ndan zaferle çıkmış ama Sovyetler Birliği ile soğuk savaşa girmiştir. Komünizm, ABD'li yöneticilerin kâbusu olmuştur. **'En iyi komünist ölü komünisttir'** sloganı kıvamında bir düşünce hâkimdir devlete.

Senatör **McCarthy** önderliğinde, 'Amerikan Karşıtı Faaliyetleri İzleme Komitesi' Amerikan entelektüellerine karşı korkunç bir cadı avına çıkar. Ünlü isimlerin kapıları çalınır, 'komünist' arkadaşlarını ihbar etmeleri için tehdit edilirler. Albert Einstein bile sorgulanır, ona 'sopa' gösterilir ama o ser verip, sır vermez.

Tehdit edilenlerden bir başkaları da, **'Hollywood 10'lusu'** diye tanınan senaristlerdir. Sinema endüstrisinde çalışanların haklarını korudukları, grev yapmalarını destekledikleri için adları 'komünist'e çıkmıştır hemen. İçlerinde bazıları yasal olan Komünist Partisi üyesidir bile. Elebaşı ise senarist **Dalton Trumbo**'dur. Varlıklı ve ünlü bir sinema endüstrisi çalışanıdır. Sorguya çekilir ama arkadaşlarını ele vermeyi reddeder. Cadı avına sonuna kadar direnir. Lakin başta kendisi olmak üzere tüm arkadaşları işlerini kaybeder. Zira dev MGM şirketinin Yahudi patronu onları işten çıkarmaya direnince Yahudilik üzerinden tehdit yer ve yelkenleri suya indirir.

Hemen sonra da, Trumbo ve arkadaşları Meclis'e hakaret suçundan bir yıl hapis yatarlar. Çıktıklarında hepsi kara listededir, hepsi işsiz kalmıştır. Toplum içinde itilip kakılmaktadırlar. Zamanla kimi vefat eder, kimi intihara teşebbüs eder, kiminin ailesi yıkılır ama kimi de Trumbo gibi gizlice mücadelesini sürdürür.

Dalton Trumbo farklı isimler altında çeşitli senaryolar yazarak geçimini sağlamaya çalışır. Bu senaryolardan biri Oscar ödülünü kazanır ama kimse gerçeği öğrenemez. İki yıl sonra bir başka senaryosu da aynı ödülü alınca gerçeğin kapısı aralanır. Hollywood çalkalanır.

1959'un bir gününde kapısını genç Kirk Douglas çalar. Spartaküs filminin ana oyuncusu olarak ondan filmin senaryosunu tekrar yazmasını ister. Kabul eder. Kirk Douglas tüm protesto ve tehditlere rağmen filmin senaristi olarak Trumbo'nun adını yazdırır, filmin yapımcısını ikna ederek. Film büyük başarı kazanır. Başkan Kennedy, filmi izler ve çok beğendiğini söyler. Komünizm karşıtları şoktadırlar. Lakin ülkedeki komünizm paranoyasında da sona gelinmektedir zaten.

Aynı yıl, sonraları yüzyılın en meşhur yönetmenlerinden biri olacak Otto Preminger, Trumbo'ya Leon Uris'in ünlü 'Exodus' romanının senaryosunu yazmasını teklif eder ve cümle âleme ilan eder. Trumbo kabul eder ve bu film de çok iyi bulunur.

Bu arada, ülkedeki **'komünizm tehlikesi'** nihayete ermiştir. Trumbo artık alabildiğine özgürdür ve hak ettiği Oscar ödüllerini tüm eski, yeni paranoyak ünlülerin önünde alır. Ondan özür dilenir…

Trumbo, kendisini yarı yolda bırakan kimi eski arkadaşlarının da katıldığı bir Hollywood sinemacıları gecesinde kürsüden yaptığı konuşmada,

> "Evet her kötülük geçer, zalimler yenilir ama bedeli bizler öderiz ve fena halde de ödedik"

der. Bu zorlu sürece dayanamayıp vefat eden Yahudi senarist arkadaşı, **Arlen Hird**'i gözyaşlarıyla anar ünlü konuşmasında. Lakin büyük ve onarılmaz yaralarına karşın kimseden intikam almak istemediğini, sadece yaraların sarılması için çalışacağını da söyler.

Böylelikle bu sessiz kahramanın, köleye o mızrağı neden kendisini yok etmek isteyen düşmanına saplattırmadığını da anlamış oluyorduk.

Trumbo, onca kötülüğe rağmen ihtiyacımız olanın intikamdan öte yaraların sarılması ve bu kötülüğün tekrarlanmaması için çalışılması olduğunu anlatmaya çalışır. Sadece 'kurban'a odaklanır zira.

Trumbo on üç yıllık kurban yaşamından sonra geri kazanmış olduğu onuruyla birlikte saygın bir hayat sürdü, senaryolar yazmaya devam etti. 1976'da vefat etti.

Geriye, insanlığa; bedeli ağır ödenen **karanlık**, **paranoyak** ve **faşizan** bir döneme ait yaralı ama onurlu bir **direniş hikâyesi** bırakmış oldu.

O kadar ihtiyacımız var ki Trumbo'lara bugün dahi…

Erişim: http://www.salom.com.tr/haber-98705-spartakusun_mizragi.html

**

Örümcek ile Arı- İvo MOLİNAS

Çok seslilik adına; ölümü, terörü ve öldürmeyi yüceltmeyen, ötekiye ırkçılık ve ayırımcılık yapmayan ve nefret söylemine itibar etmeyen her türlü farklı ve ayrıksı düşünceleri mutlaa dinlemek gerek. Tarih zaten doğal seleksiyon sayesinde 'yanlış' fikirleri çöp tenekesine atacaktır.

20 Ocak 2016

18. yüzyıl İngiliz yazarı **Jonathan Swift**, **'Kitapların Savaşı'** adlı eserinde, düşünce dünyasında asırlar boyunca tartışılan **'tek seslilik/ çok seslilik'**mücadelesine atfen hayvanlar âleminden ilginç bir analoji kurar.

Örümceği tek seslilikle örtüştüren Swift, bu küçük canlının tamamen kendisinin salgıladığı madde sayesinde ağını oluşturduğuna ve bunu yaparken kimseden yardım almadan hayatını idame ettiğini hatırlatır okuyucuya. Bu karakterin karşıtı olarak **arıların** çalışma şeklini dile getirir, Swift. Arıların doğada buldukları ve işlerine yarayacak her türlü çiçek ve bitkilerin nektarını yutarak, bunu bala dönüştürdükleri gerçeğinden yola çıkarak bu faaliyeti de çok sesliliğe örnek bir doğa olayı olarak verir okurlarına. Diğer bir deyişle, örümcek, kozasını kendi gücü ile ve kimsenin yardımı, 'fikri' olmaksızın örerken arı ise faydalı bulduğu her ürünün nektarını, 'fikrini' alarak balı üretir.

Çok sesliliğin günümüzde tek sesliliğe açık ara tercih edilmesi gereken norm olduğu biliniyor. Örneğin, homo sapienslerin diğer insan türlerine göre çok daha ileri bir uygarlık kurmuş olmasının kendi içindeki işbirliği modeli sayesinde olduğunu anlatır bize evrim

teorisi. Aynı şekilde bugün insan beyninin güçlü olması, diğer benzerleriyle sürekli iletişimde olması ile açıklanıyor bilim dünyasında.

Pedagojiye göre çocuklar, tecrübelerini birbirlerine aktardıkları oranda dünyevi meselelerin nedenlerini daha iyi anlayabiliyorlar. Keza, fabrikalarda yöneticiler ve işçiler yaptıkları ortak toplantılar ve beyin fırtınası seansları sayesinde yeni ve yenilikçi fikirler yaratabiliyorlar.

Buna karşın, insan karakterinin en önemli yapıtaşı olan ego'nun diğer egolarla çarpışması durumundaysa çok sesliliğin bazen kaotik ve içinden çıkılmaz olumsuz sonuçlar doğurduğunu da biliyoruz mutlaka.

René Descartes ve **Friedrich Nietzsche** gibi düşünürler münzevi ortamda ve sükûnet içindeki bir yalnızlıkta düşünmenin ve teori geliştirmenin insanın kendisine ve topluma yararı olduğuna iddia ederken **Socrates** ve **Hannah Arendt** gibi düşünürler ise tersine diyalogcu yaklaşımı benimseyip 'öteki' ile sürekli iletişimde olunduğu sürece doğruya ulaşılabileceğini savlarlar.

Bu teoriler siyaset ve yönetim sistemleri düzeyinde incelendiğinde ise, çok sesliliğin post modern toplumların olmazsa olmazı olduğu görülüyor.

Tek sesliliğin ise zamanla toplumları nasıl da felakete götürdüğünü yazıyor tarih zaten. Çok sesliliğin ise genelde toplumları siyaset bilimi bağlamında ileriye taşıdığıysa başka bir tarihi gerçek.

Türkiye, 1948'den beri siyasette çok partili sisteme, yani çok sesliliğe geçmiş bir ülke. Lakin bu çoğulculuğun genelde daha çok sandık demokrasisi anlamında karşılığını bulduğu görülürken çok sesliliğin olmazsa olmazı olan farklı, aykırı hatta saçma fikirlere pek de fazla açık olmadığı bir ülke görünümünden bir türlü çıkamamakta.

Yerleşik düşüncelere karşı çıkanlara veya onlara karşı alternatif fikir üretenleri kıyasıya eleştirmek, hatta onlara hain damgası vurmak, Osmanlı'dan beri süregelen ve değişmemekte ısrar eden tek sesliliğin sesi olarak hala uygulanan bir pratik maalesef. Oysaki sorunlu, eksik hatta saçma dahi olsalar farklı fikirlerden yola çıkarak yeni ufuklara dalmak, yerleşik düşünceleri ve uygulamalarını çağın ve 'yeni' insanın ihtiyaçları doğrultusunda yenilemek pek de mümkün. Diyalektik yasası da bunu söyler zaten.

Çok seslilik adına; ölümü, terörü ve öldürmeyi yüceltmeyen, ötekiye ırkçılık ve ayırımcılık yapmayan ve nefret söylemine itibar etmeyen her türlü farklı ve ayrıksı düşünceleri mutlaka dinlemek gerek. Tarih zaten doğal seleksiyon sayesinde 'yanlış' fikirleri çöp tenekesine atacaktır.

İktidarda olsun, muhalefette olsun, siyasette tek sesliliğin ülke sorunlarına çözüm getirmekte pek faydası olmadığını görüyoruz bugün dünyanın neresinde olursak olalım.

Bu nedenle, çok seslilik bizim yegâne hedefimiz olmalı.

Tek sesliliğe karşı ise mücadele yolları arayışında olmalıyız.

Zira **Hannah Arendt'in** dediği gibi, **"İnsanlık, tekil bireylerin çokluğundan ibarettir."**

http://www.salom.com.tr/haber-97853-orumcek_ile_ari.html

**

Sigmund Freud'ün o ünlü sözü hep aklımda:

"Barış dönemleri, aslında iki savaş arası dinlenme dönemleridir…"

**

KİTAPLARIN ARDINDAN: On yıldır Türkçe konuşuyorum

Nur ŞAUL BARAKAS **Para>graf**

'On Yıldır Türkçe Konuşuyorum' kitabı Roş Aşana, Yom Kipur, Evlilik, Ebedi Yaşam gibi pek çok başlık altında toplayan Chitrik bizlere Yahudilik hakkında gerek tarih gerek anane gerekse mizahla önemli bilgiler aktarıyor

29 Mart 2012

Geçen ay çok kısa bir ziyaret için İstanbul'a gittiğimde kız kardeşim Nazlı elime bir kitap sıkıştırıverdi. Tavsiye veya hediye kitapları okumaktan sıkılan birisi olarak pek dikkatimi vermedim ancak yazarını merak ediyordum. Uzun bir süredir kendimi ait hissettiğim, hahamları, gabaylar, hazan ve Yahidlerini yakından tanıdığım bir Etz Ahayim'li olarak yazık ki methini duyduğum Rav Mendy Chitrik'i dinlemek fırsatını hiç bulamadım. Sürekli kendisi hakkında duyumlar alıyor ancak bir türlü ortak bir çatı altında buluşmak nasip olmuyordu. Gözlem Yayınları'ndan çıkan **'On Yıldır Türkçe Konuşuyorum'** kitabı sayesinde Türkiye'de bulunduğu süre içinde verdiği konuşmalardan alıntılarla haşır neşir oldum.

Kitabı Roş Aşana, Yom Kipur, Evlilik, Ebedi Yaşam gibi pek çok başlık altında toplayan Chitrik bizlere Yahudilik hakkında gerek tarih gerek anane gerekse mizahla önemli bilgiler aktarıyor. Okuması çok keyifli olan bu kitabı dört düzine torun ve sayısız büyük torun görmüş olan Zeide, dedesine adarken sürekli ihtiyaç sahiplerine yardım eli uzatmanın ve yaşadığımız dünyayı daha yaşanır hale getirmenin önemini vurguluyor. **"İhtiyaç anında karşındaki kişinin bizim gibi olup olmadığına veya onu sevip sevmediğine bakma,"** diyor kitabında.

"Bir Yahudi'ye 'Sen Yahudi misin?'diye sorun, bir nutuk dinlemeye başlarsınız" diye devam ediyor. Soruyu soran kişiye göre tepki gösterdiğimiz kesindir. Varoluşumuzla yok olmak

istediğimiz arasında bocalayan bir ırk olarak kitapta Morganbesser'e bir gönderme yapıyor. **"Incognito ergo sum".**

> **Görünmüyorum öyleyse varım. Kendisinden kaçmaya çalışan pek çoğumuz için hayatın bir gerçeği bu değil midir?**

Bir uçak yolculuğu esnasında tefilin takmanın zorluğunu yaşayan birisi olarak Chitrik'ten yorumlarını okumak ayrı bir keyif verdi. Tuhaf bakışların altında yatan, **"Tansiyon ölçmenin Yahudi bir yolu olmalı"** deyişine epeyce güldüm. Değişik bayramlar başlıkları altında mizah yönü güçlü konuşmalarının yanında gözlerimden yaşlar akarak okuduğum bir sürü de farklı hikâye vardı.

Din ile alakalı konuşmalarında, **"Yahudilik bir moda değildir o yüzden demode olmayacaktır,"** diye de vurguluyor. Bunun yanında da Tanrı'ya giden yolun dolaysız olduğuna değiniyor ve Dostoyevsky'den bir alıntıyla, **" Eğer Tanrı yoksa her şey mubahtır,"**diyerek devam ediyor.

> Descartes'in felsefesine çağdaş Yahudi versiyonunu da eklemeyi ihmal etmiyor.
> "Kimliğimi gizleyebiliyorum, öyleyse varım."

"Doğamız gereği her birimiz eksik ve kusurlu olduğumuz için ancak birlikte olduğumuzda bir bütünlük hissi elde edebiliriz," diyor Rav Chitrik.

Hatırlamak ve uygulamaktan sık sık söz ederken entegrasyon ve asimilasyona da yer veriyor. Entegre olduğunuzda kendi öz kimliğinizi muhafaza edersiniz; asimile olduğunuzdaysa bunu kaybedersiniz. **"Çevrenizdeki ortama kendinizi kaybedercesine katılırsanız, kendinize has katkılarınızı topluma artık yapamaz hale gelirsiniz."**

Chitrik, **" Ben tüm insanların eşit yaratıldıklarına inanırım. Benden farklı olanlara tolerans değil saygı gösteririm,"** diyor. Hayatla ilgili felsefesine değinirken, **"Hayat önünüze bir daha yaşanamayacak anlar çıkartır ve en büyük trajedi onları görmemeniz veya daha kötüsü görmezden gelmenizdir,"** diye ekliyor.

İyilik yap ve bunu sürekli hale getir mesajlarının yer aldığı kitapta **"Şelah lameha al pene Amayim"** diyor. **Ekmeğini sulara fırlat, birkaç gün sonra onu tekrardan bulacaksın.**Yaptığınız iyilikler illa size geriye dönecektir. Bu iyiliğin kendi doğasıdır. Sonra devam ediyor: " Hayatınızda melekler olsun istiyorsanız şayet siz bir başkasının hayatındaki melek olun."

Hayatımızda sorunlar elbet vardır ancak sorunların farkına varmak dahi bunun çözümünün yarısıdır diyor ilerleyen sayfalarda… Dünyanın pek çok farklı ülkesinde değişik şartlarda yaşayan, çeşitli yaş guruplarından Yahudilerle olan deneyimlerine yer veren Chitrik her sayfasında ayrı bir keyif yaşatıyor okuyucuya. Birlik ve beraberlik mesajının tekrar ettiği kitapta **"Hoşgörü olmayan yerde yalnızca teslimiyet ve boyunduruk olur,"**yorumunu yapıyor.

> **Evlilikte temel esas sorumluluk, saygı ve sevgidir derken beş çocuğuyla birlikte on senedir İstanbul'da yaşıyor Chitrik.**
> **Ardından evlilikteki en önemli üç kelimenin "Seni çok seviyorum" olmadığını "Ben hata yaptım" olduğunu yazıyor.**

Kitapta yer alan kısa esprilerden en iyisi, bir mohele (sünnetçiye) "**Bugün lütfen kısa keser misiniz?"** denmeyeceğiydi.

Başımız sıkıştığında Rav Chitirk'e gidip de **"Sen Tanrı'ya çok yakın bir insansın, bu işi benim için hallet"** demeyin lütfen çünkü alacağınız cevap bir fıkrasında gizli. **"Ben üst yönetimden**

değilim, sadece satış bölümünde çalışıyorum” diyebilir. Hazak Baruh Rav Chitrik, seni on sene boyunca dinlemiş kadar oldum.

http://www.salom.com.tr/haber-82189-kItaplarin_ardindan_on_yildir_turkce_konusuyorum.html

TANRI SİZE NELER VERMİŞ-RAFAEL ALGRANATİ -İZMİRCE

r.algranati@gmail.com 26 Mart 2014

Pazar günü İzmir’de yaz günlerini aratmayan bol güneşli bir gün vardı. Kordon’da uzun uzun yürüdük. Herkes kendini sokaklara atmıştı sanki. İstem dışı insanları gözlemledim. Güzel güneşli bir günde sevdikleri ile birlikte olmalarına rağmen çok az insanın yüzü gülüyordu. Bir büyüğümüzün rahatsızlığı nedeni ile biz de öyleydik ama ya şu gençler? Onlar neden böyleydi?

Eve döndüğümde bir araştırmam için nette sörf yaparken bir öyküye rastladım. Loren Siebold isimli biri yazmış. Keşke sokaktaki o mutsuz insanlara da okutabilseydim diye düşündüm. Kadın, erkek, genç, yaşlı kendimizi öyküdeki delikanlının yerine koyarak okursak, birçok çıkarım yapabileceğimiz bu öyküyü sizlerle paylaşmak istedim.

Bir zamanlar şehrin büyüleyici manzarasına hâkim bir evde genç bir delikanlı yaşarmış. İyi de yaşarmış. Köpekleri ve atları, otomobilleri ve müziği sever, yüzmeye gider, futbol oynar, güzel kızlara bayılırmış. **Bir gün Tanrı’ya “Büyüdüğüm zaman neler istediğimi buldum”** demiş.

“Nelermiş bakalım bunlar?” diye sormuş Tanrı…

Delikanlı sıralamaya başlamış.

“Büyük bir evde yaşamak isterim. Ön kapısında heykeller olsun. Arka kapısında iki St. Bernard köpeği... Uçsuz bucaksız bir bahçe içinde... Uzun boylu, güzel ve müşfik bir kadınla evlenmek isterim. Siyah saçlı, mavi gözlü, gitar çalan ve tatlı tatlı şarkılar söyleyen... Üç güçlü oğlum olsun isterim ki, onlarla futbol oynayabileyim. Büyüdüklerinde birisi büyük bir bilim adamı, öteki senatör, üçüncüsü, milli santrfor olsun. Ben bir seyyah olayım... Okyanuslara yelken açayım, dağların zirvelerine tırmanayım, insanları kurtarayım. Bir Ferrari kullanayım, yollarda...”

“Ne güzel bir hayaller bunlar” demiş Tanrı... “Mutlu olmanı dilerim...”

Aradan zaman geçmiş. Delikanlı bir gün futbol oynarken ayağını incitmiş. Dağlara, ağaçlara tırmanamaz olmuş. Okyanuslara yelken açmak da hayal olmuş tabii. Bunun üzerine pazarlama okuyup, tıbbi malzemeler dağıtan bir şirket kurmuş. Güzel ve müşfik bir kızla evlenmiş. Ama boyu uzun değil, kısaymış. Saçları siyahmış ama gözleri mavi değil ela imiş. Gitar çalamaz, şarkı söyleyemezmiş ama harika yemek pişirir, olağanüstü güzel kuş resimleri yaparmış. Delikanlı işi dolayısı ile kent dışında bir villada değil, kentte bir apartmanın teras katında oturmak zorunda kalmış, ama evinin deniz manzarası yine de harikaymış. İki St. Bernard besleyecek bahçesi yokmuş ama evinde bembeyaz tüylü harika bir kedisi varmış. Üç kızı olmuş. En küçükleri tekerlekli sandalyede yaşamak zorundaymış, ama en güzelleriymiş. Üç kız da babalarını çok severlermiş. Onunla futbol oynayamazlarmış ama birlikte denize, parklara giderlermiş. Uçurtma uçurdukları da olurmuş bazen. En küçükleri hariç tabii. O

gölgede bir ağacın altında oturur, gitarı ile şarkılar söylermiş. İyi para kazanmış ama bir Ferrari'si olmamış.

Bir sabah uykudan üzüntü içinde uyanmış ve en iyi arkadaşına koşmuş...

"Ben" demiş "hiç mutlu değilim..."

"Neden?" demiş arkadaşı...

"Çocukken siyah saçlı, uzun boylu, mavi gözlü, gitar çalıp şarkı söyleyen bir kızla evlenmek isterdim. Oysa karım kısa boylu, ela gözlü, gitar da çalamıyor." "Karın çok güzel" demiş arkadaşı... "Harika resimler yapıyor, enfes yemekler pişiriyor üstelik." Adam dinlememiş bile onu...

Bir gün karısına "Hiç mutlu değilim" diye dökmüş içini... "Neden?" demiş karısı...

"Çünkü büyük bir bahçe içinde bir villada yaşamayı düşlerdim, oysa 47'nci katta bir apartman dairesine tıkıldım. İki St. Bernard'ın yaşayacağı bir bahçem olsun isterdim, hani nerede?" "Konforlu bir apartmanda yaşıyoruz"demiş karısı... "Oturduğumuz yerden okyanus görünüyor. Gülüyor, eğleniyor, birbirimizi seviyoruz. Kedimizi okşuyor, güzel kuşların resimlerini yapıyoruz... Üç de harika çocuğumuz var…" Adam dinlemiyormuş bile...

Ruh doktoruna koşmuş bir gün... "Ben mutlu değilim" diye... "Niye?" demiş doktor...

"Çünkü ben bir gezginci olmak, okyanuslara açılmak, dağlara tırmanmak, insanları kurtarmak isterdim. Oysa masa başı işim ve sakat bir dizim var şimdi…" "Ama sattığın tıbbi malzemeler yığınla hayat kurtarıyor" demiş doktor... Adam dinlememiş bile. Doktor da ona 100 dolar vizite ücreti yazıp yollamış.

Bir gün muhasebecisine "Ben çok mutsuzum" demiş... "Neden?" demiş muhasebecisi...

"Bir Ferrari'm olsun isterdim hep ve dünya umurumda olmasın. Oysa işe metro ile gidip geliyorum. Bir yığın da sorunum var." "İyi giyiniyor, en iyi restoranlara gidiyorsun. Bütün Avrupa'yı, Amerika'yı gezdin" demiş muhasebeci. Ama adam dinlemiyormuş bile... Muhasebeci adama 100 dolar danışma ücreti fatura edip yollamış. Onun da hayalinde bir Ferrari varmış çünkü.

Adam, rahibe "Çok mutsuzum" demiş. "Neden" diye sormuş rahip...

"Üç oğlum olsun isterdim hep. Biri bilim adamı, biri politikacı, biri sporcu! Oysa üç kızım oldu. Birisi yürüyemiyor bile." "Ama çok güzel ve çok zeki üç kızın var" demiş rahip... "Seni çok seviyorlar. Başarılı da oldular. Biri hemşire, biri sanatçı, biri de müzik hocası." Ama adam yine dinlemiyormuş...

Öyle mutsuzmuş ki hasta olmuş sonunda. Bembeyaz bir hastane odasında, etrafı beyaz giyinmiş hemşirelerle dolu, yatıyormuş. Vücuduna bağlı teller, hastaneye kendi sattığı kalp cihazına bağlıymış ve kollarına bağlı serumlarla besleniyormuş. Fena halde mutsuzmuş adam şimdi. Ailesi, dostları ve rahibi yatağının başına toplanmışlar, onlar da üzüntü içindeymiş. Mutlu olanlar sadece ruh doktoru ve muhasebecisi imiş.

Bir gece adam hastane odasında Tanrı ile yalnız kaldığında "Tanrım" demiş... "Hatırlar mısın, çocukken sana yalvarmış ve istediklerimi sıralamıştım."

"Hatırladım" demiş Tanrı... "Güzel hayallerdi."

"Peki, niye onların hiçbirini vermedin bana?" diye sormuş.

"Verebilirdim!" demiş Tanrı. "Ama sana istemediğin şeyleri vererek bir sürpriz yapmak istedim. Bak neler verdim sana... Bir güzel, sevecen eş, iyi bir iş, yaşanacak güzel bir ev. Üç tatlı kız evlat. Bir araya getirdiğim en güzel yaşam paketlerinden biriydi bu."

"Evet, ama" demiş adam... "bana benim istediklerimi vereceksin sanmıştım."

"Ben de senin bana gerçekten çok istediğim bir şeyi vereceğini sanmıştım" demiş Tanrı...

"Sen ne istedin ki?" diye sormuş adam hayretle.

"Sana verdiklerimle mutlu olmanı istemiştim." demiş Tanrı...

Adam karanlık odasında sabaha kadar düşünmüş. Sonunda yeni bir hayal kurmaya karar vermiş. Yıllar önce kurduğu hayalin yerine **"Keşke bunu hayal etseydim"** dediği bir hayal...

Bu defaki hayalinde zaten sahip olduğu şeyler varmış hep.

Adam kısa zamanda iyileşmiş. 47'nci kattaki dairesinde çok mutlu yaşamış. Kızlarının şen şakrak sesleri, eşinin derin ela gözleri ve harika kuş resimleri arasında mutlu olduğunu hissedermiş bütün gün... Geceleri de okyanusa yansıyan kentin ışıklarının dalgalar üzerinde oynaşmasına bakar, gülümsermiş...

***

Sınır tanımadan büyük düşünmek, hayal gücünü sonuna kadar zorlamak...

Ama elde ettikleri ile de mutlu olmayı bilebilmek...

Tanrı'nın insanoğluna verebileceği en büyük iki nimet bu olmalı...

İsterseniz bir bakın bakalım! Tanrı size neler vermiş!

http://www.salom.com.tr/haber-90523-tanri_size_neler_vermis.html

**

Duyguların ifadesi- Rafael ALGRANATİ İZMİRCE r.algranati@gmail.com

27 Kasım 2013

İlişkilerimizi şekillendiren, renk veren, derinlik ve anlam kazandıran en önemli etken duygularımızdır. Sevgilerimizi, aşklarımızı, üzüntülerimizi, sevinç ya da kızgınlıklarımızı benliğimizde istem dışı gelişen bu duygular oluştururlar. Bunları kontrol etmek aslında oldukça güçtür. Çoğu zaman özel bir çaba ve deneyim gerektirirler.

İki yaşındaki bir çocuğun, elinden oyuncağını zorla çekiştirerek alan bir yaşıtına öfkelenerek ona vurması ve çığlıklar atarak ağlaması buna bir örnek olabilir. Ergenlik çağındaki bir genç kızla delikanlının tanışmaları ve birbirlerinden hoşlanmaları sonrasında, romantik bir ortamda müzik dinlerken kendiliğinden gelişen o ilk sarılma ya da öpücük, aralarında oluşacak duygu fırtınasının ilk belirtileridir. Sevdiğiniz birinin seyahate çıkmasından dönüşüne kadar onun için duyduğunuz merak, hissettiğiniz o derin özlem bu duyguların ürünleridir. Bir mağazanın vitrininde gördüğünüz bir giysiyi, bir objeyi, zihninizde hemen sevdiğinizle özdeşleştirerek ona bunu alma isteğiniz de öyle!

Ondan ayrı olduğunuz zamanlarda sürekli onu düşünmeniz, onun için kaygılanmanız, kendiniz için isteyebileceklerinizden çok daha fazlasını onun için istemeniz, ona duyduğunuz dayanılmaz özlem, sarıldığınızda tüm bedeninize dalga dalga yayılanlar, birlikte olduğunuzda duyduğunuz o tarifsiz doyum işte bu duygulardır.

Bunları hepimiz sık sık yaşarız... Ama onları ifade edebilmeyi ne yazık ki çoğu zaman beceremeyiz. Duygularımızı yüklenebilecek kelimeleri bulamadığımız için cümleleri kuramaz, kurduğumuz cümlelerin ise yetersiz kaldıklarını, duygularımıza ihanet ettiklerini görürüz. Dünyada en çok kullanılan **"Seni çok seviyorum"** kelime üçlüsünü günde 100 kez kullansanız, 101.'sinde duygularınıza hizmet etmediklerini görür, kullanmaktan vazgeçersiniz.

Duygular derinliğini arttırınca sözler yerine bir bakışın, kelimeler yerine bir el tutuşun, sözlü ifadeler yerine yüreğinizden taşan bir hareketin ne denli daha anlamlı olduğunu fark edersiniz. Ve o yalnızca ikiniz arasındadır. Yeter ki karşınızdaki sizinle aynı derinlik seviyesinde bunları algılayabilsin…

Uzun zaman önce okuduğum ve belleğimde yer eden **"UN NUDO EN LA SABANA"** başlıklı İspanyolca bir öyküyü anımsadım.

Bir okulun veli toplantısında okul yöneticisi, babaların çocuklarına vermeleri gereken destek ve ilginin öneminden bahsetmekteymiş. Babaların çocuklarına mümkün olan en fazla zamanı ayırarak çocuklarının yanında olmalarını öğütlüyormuş. Babaların büyük bir çoğunluğunun zor şartlarda çalışanlar olduğunu bilmesine rağmen, çocuklarını anlamaları ve yakın ilişki kurmaları için onlara zaman ayırmaları gerektiğini söylüyormuş.

Tam bu sırada, veliler arasından yüz ifadesi oldukça üzgün bir baba ayağa kalkarak söz istemiş. Çalışma saatleri nedeni ile oğluna hafta arası günlerde hiç zaman ayıramadığını, onunla görüşüp konuşma fırsatı bulamadığını anlatmış. İşyerine zamanında yetişebilmek için sabah çok erken henüz oğlu uyurken evden çıkıyor ve akşamları o yatıp uyuduktan sonra evine dönebiliyormuş. Ailesini geçindirebilmek, onların ihtiyaçlarını karşılayabilmek için başka çaresi yokmuş. Çocuğunu görememek, konuşamamak onu da çok üzüyormuş. **Her akşam eve geldiğinde, elini yüzünü yıkadıktan sonra usulca oğlunun yatak odasına gidiyor, o uyurken onu öpüp kokluyor ve odadan çıkmadan önce çarşafının bir köşesine bir düğüm atıyormuş. Bunu her gece hiç bıkmadan tekrarlıyormuş.**

Oğlu sabah uyanıp düğümü gördüğünde, babasının gece yanına geldiğini, kendisini öpüp kokladığını ve o düğümle kendisini çok sevdiğini iletmekte olduğunu anlıyormuş. Bu düğüm baba ile oğul arasında her gün tekrarlanan bir iletişim aracı haline gelmiş.

Yönetici, babanın ağzından duyduğu oğlu ile arasında yaşanmakta olan bu sıradışı ilişkiden çok etkilenmiş. Hele bu babanın çocuğunun okulun en parlak öğrencilerinden birisi olduğunu öğrenmek onu oldukça şaşırtmış.

Bu öykü bize, yanlarında olmasak bile sevdiklerimizle iletişim kurabilmenin, onlara duygularımızı aktarabilme yollarının ne denli farklı ve çeşitli olabileceğini göstermekte. Fiziksel olarak onun yanlarında olmamamıza rağmen, ruhen ne denli yakınlarında hatta içlerinde olabileceğimizin örneğini vermekte.

Bu baba bunun basit ama çok etkili bir yolunu bulmuştu. Ve daha önemlisi bu küçük çocuk, babasının attığı basit bir düğümden, babasının kendisine sözlerle söyleyebileceklerinden çok daha fazlasını algılayabilmekteydi.

Bazen söyleyeceğimiz cümleleri o kadar çok düşünürüz ki, aslında onların duygularımız aracılığı ile oluşup karşımızdakine o şekli ile ulaşmaları gerektiğini unuturuz. Basit bir öpücük veya çarşafın bir köşesine atılan bir düğüm gibi küçücük jestlerin, birçok sevgi cümlesinden, birçok özürden, birçok hediyeden çok daha değerli, çok daha anlamlı olduğunu gözden kaçırırız. Sonra da ortalıkta duyguları tamamen yitirmiş anlamsız cümleciklerin başıboş uçuştuklarını ve kulaklarımızı tırmaladıklarını fark ederiz.

Sevdiklerimiz için kaygılanmak tabii ki çok anlamlıdır. Ancak önemli olan bu kaygılarınızın onlar tarafından algılanması ve duyumsanmasıdır…

Duygu iletişiminin oluşabilmesi için karşınızdaki insanın kalbinizin dilini anlaması, onun sessiz sesini kelimelerden çok daha güçlü duyabiliyor olması gerekir.

İşte bu nedenledir ki sevgi yüklü bir öpücük bazen baş ağrınızı dindirebilir, boynunuzdaki adale ağrısını giderebilir ya da karanlık korkunuzu tamamı ile yok edebilir.

İnsanlar çoğunlukla sevgi ifade eden cümleleri yeterince algılayamazlar. Fakat sevgiyi kendilerine taşıyan basit bir jesti yüreklerinde hissederler.

O jest basit bir düğüm olsa bile…

Sevgi, aşk, özlem dolu bir düğüm…

http://www.salom.com.tr/haber-89104-duygularin_ifadesi.html

**

Değer vermek… Değer bilmek…Rafael ALGRANATİ

İZMİRCE r.algranati@gmail.com

22 Eylül 2010

> Adamın biri her mehtaplı gecede alır başını deniz kıyısına gidermiş. Döndüğünde çevresindekiler ona şu soruyu sorarlarmış:
> **"Ne gördün?"** Adam her defasında **"Dünya güzeli denizkızları gördüm, altın saçlarını gümüş taraklarla tarıyorlardı."** dermiş.
> Bir gece, yine tek başına deniz kıyısına vardığında gerçekten dünya güzeli kızları görmüş. Hem de altın saçlarını gümüş taraklarla tarıyorlarmış hayal ettiği gibi. Döndüğünde çevresindekiler yine sormuşlar**: "Ne gördün."**Adam **"Hiiç"** demiş. **"Hiçbir şey!"**
>
> **Oscar Wilde**

Haldun Taner, öyküdeki adamın insanı anlam arayışına sürükleyen cevabını şöyle yorumlamış:

> **"Bir hayalin gerçek olması kadar hayal kırıcı bir şey yoktur!"**

Yalnızca hayallerimizi süslüyor bile olsalar, bize ait olan herhangi bir 'değer'e **değer vermek, değerini bilmek,** ona sahip olmanın **mutluluğunu yaşamaktan** defalarca fazla ruhumuzu ve yaşamımızı besler.

Kişisel gelişimci ve yazar Ahmet Şerif İzgören, değer vermeyi, kendimizi sevmek ile ilintiler.

> **"Değer vermek kendinizle başlar. Kendine değer vermeyenin çevresine değer vermesi imkânsızdır. Ancak kendinizi severseniz etrafınızdakileri sevmeye başlarsınız"** der.

Biz kendimize yeterli değeri vermezsek, diğer insanlardan bizim kendimize veremediğimiz bir şeyi bize vermelerini beklememiz ütopik bir düşüncedir. Kendimize değer vermek ise **kendimizi sevmek** ile ilişkili bir duygudur. Kendimizi sevmek, kendi kendimize verebileceğimiz en yüksek değer ve en güzel hediyedir. **Kendimizi sevmek, kendimizi her halimizle kabul edip kendimize yetebilmek, -geçici değil- kalıcı olan değerlerimizle, rol yapmadan olduğumuz gibi yaşayabilmek demektir**. Kendimizi sevmek, yaşamımızda karşılaştığımız birçok sorunun çözümü, çektiğimiz acıların ilacı, daha da önemlisi yaşamımızdaki değerlerin değerini bilebilmenin, dolayısı ile değerlerimize değer verebilmenin ilk adımıdır.

Bahçemizin bir köşesinde yılın on ayını çiçekli geçiren bir sarıpapatya düşünün... O papatya bizimdir ama onunla yetinmez ve bir gülümüz olsun isteriz. Gözümüzü bürüyen gülü bulmanın hırsı ile haftada yarım fincan su ile bile yetinebilen papatyamızı bir kenarda unutur, ihmal ederiz. <u>Gün gelir de gülü bulamayıp papatyamıza geri dönmek istediğimizde, bir de bakarız ki değer vermediğimiz papatyamız ya kurumuş ya da onun değerini bilen bir başkasının gülü oluvermiştir.</u>

Biraz düşünürsek, hayatımızın bir köşesinde yerlerini almış birçok papatyalar fark ederiz. Onlar hep orada öyle sessizce dururlar. Öteden beri hep oradadırlar ve sanki hep orada olacaklardır diye düşünür, onları kanıksar, onlara hak ettikleri değeri vermeyiz. Yozlaşan yaşamımızın yozlaşmışlığına inat, bir gün değer verilmeyişlerine isyan edip hayatımızdan çıkıp gidebileceklerini hiç mi hiç düşünmeyiz... Var olan düzenimizin sürekli devam edeceğini düşünürken aniden fark ederiz ki, ne eski düzen kalmıştır ortada, ne de değerlendiremediğimiz o güzelim değerler...

Kaybettiğimiz değerlerin değerlerini ne yazık ki kaybettikten sonra fark ederiz. Çoğu kez düşüncelerimizi paylaşmadığımız, söyleyeceklerimizi en başından söyleyemediğimiz için yara alırız derinlerde bir yerlerimizden. Nedense hep sona yaklaştığımızda korkarız bir şeylerimizi kaybetmekten. Kendi kendimizi sorgulamaya işte o zaman başlarız… Ama artık geç kalmışızdır... 'Son' ya kapıdadır ya da çook uzaklarda...

Hiçbir şey konuya uygun bir öykü kadar derinliklerimize taşıyamaz anlatılmak istenenleri:

Vaktiyle ergin bir şeyh, yıllarca yanında yetiştirdiği müridini sınamak ister. Eline iri bir pırlanta verip: **"Oğlum"** der **"Bunu al, önüne gelen esnafa göster, kaç para verdiklerini sor, en son da kuyumcuya göster. Hiç kimseye satmadan sadece fiyatlarını ve ne dediklerini öğren, gel bana bildir."**

Mürit elinde pırlanta bir bakkal dükkânına girer ve elindekini uzatarak **"Şunu alır mısınız?"** diye sorar. Bakkal parlak bir boncuğa benzettiği mücevheri alır; elinde evirir çevirir; sonra: **"Buna bir tek lira veririm. Bizim çocuk oynasın"** der. Mürit teşekkür edip çıkar.

Bir manifaturacıya gider. O da parlak bir taşa benzettiği mücevhere ancak bir beş lira vermeye razı olur. Üçüncü olarak semerciye gider: **"Buna ne verirsiniz?"** diye sorar. Semerci şöyle bir bakar, **"Bu"** der **"benim semerlere iyi süs olur. Bundan "kaş" dediğimiz süslerden yaparım. Buna bir on lira veririm."**

Mürit şeyhinin buyurduğu gibi en son olarak kuyumcuya gider. Kuyumcu mücevheri görünce yerinden fırlar. **"Bu kadar büyük pırlantayı nereden buldun?"** diye hayretle bağırır ve hemen ilâve eder. **"Buna kaç lira istiyorsun?"**

Mürit sorar: **"Siz ne veriyorsunuz?""Ne istiyorsan veririm."** der kuyumcu.

Mürit, **"Hayır veremem!.."** diye taşı almak için uzanınca kuyumcu yalvarmaya başlar: "**Ne olur bunu bana sat. Dükkânımı, evimi, hatta arsalarımı vereyim."** Mürit onun emanet olduğunu, satmaya yetkili olmadığını, ancak fiyat öğrenmesini istediklerini anlatıncaya kadar bir hayli dil döker.

Şeyhinin yanına dönen mürit büyük bir şaşkınlık içinde macerasını anlatır. Şeyh sorar: **"Bundan ne anladın?"**

Müridin verdiği cevap çok doğrudur:

"Bir şey ancak değerini bilenin yanında kıymetlidir!"

***

Kaynağını bulamadığım 'Değer' isimli bir şiirden seçerek aldığım düşündürücü dizeler ile baş başa bırakayım sizleri…

Verdiğin değer seni değerli kılmıyorsa, sevdiklerine değil kendine kız

Çünkü değer verişin değerli kılınmak içinse, değer verende eksik ararız

Değer bilmeyen senin değerini geç olsa da görür

Ama o zaman geç olur...

Değer bilmek... Değer vermek

Görünüşte kolay olsa da kimi zaman hayli zor olur

Önemli olan **geçici değerler** değil, **değerli kalanlar** olur

Değerin değerini belirlemek ise yalnızca değer vermekle olur.

Değer ya verilir ya bilinir

Ortası yoktur, sadece değerliye değerli denilir

Bilmem ki değer verdiklerin sana değer vermezse onlara daha ne denilir...

Değer senden değil, değer verenden gelir

İstersen kendinden bil, değer verilmeden nasıl değer gelir?

Bunlar belki kulağa nahoş gelir

Ama gönülden mana-i hakikatten gelir.

Değerini bildiğiniz değerlerinizle değerlenen günler diliyorum sizlere.

http://www.salom.com.tr/haber-75022-deger_vermek_deger_bilmek.html

SABIR, SEBAT VE UMUT

Rafael ALGRANATİ İZMİRCE

26 Şubat 2014

(...) "Canımın direği, Bakma bugünkü dağların ak karına! Gün gelip güneş daha sıcak doğacak ve eriyecek buzlar. Delecek toprağı otlar, sürgün verecek yine kuru görünen ağaç dalları. Uyanan toprağın yüzünü tırmalayacak umut kazmaları. Yurt dediğin nedir oğul? Doğduğun yer mi? Doyduğun yer mi? Bir yere yurt diyebilmen için önce doğmalı sonra doymalısın elbette." (...)

Siz de zaman zaman kendinizi hayatın çılgın akışına teslim olmuş gibi hisseder misiniz? Arada bir de olsa, bir silkinme, zaman içinde üstünüze yapışan onca 'gereksiz'lerden kurtulma, yüzünüze buz gibi soğuk suyu çarparak "kendine gel" deme ihtiyacı hisseder misiniz? Günümüzün yoğun temposu içinde, kendi yaşamınızın yönetimini kaybetmekte olduğunuz fark edip, **"hoop ne oluyoruz?"** dediğiniz olur mu hiç?

Kendinize bir çeki düzen vermek istediğinizde, neleri ve kimleri yaşamınızın dışında tutmanız gerektiğini saptamaya çalışırken içinizden geleni, gerçekten içinizden geldiği gibi uygulamayı becerebilir misiniz? Yoksa sevgiler, dostluklar, tutkular, sosyal yaşamın gerekleri, zorunluluklar derken, ufak tefek birkaç temizliğin dışında yine başa dönmüş hisseder misiniz kendinizi?

Örneğin; ortada hiçbir neden yokken, yalnızca içinizden geldiği için, gidip sevdiğinize bir hediye almak ve yüreğinizden taşan en sıcak duyguları da paketin içine özenle yerleştirip damdan düşer gibi sunmak varken, yaş günü geliyor diye almak zorunluluğunda olmanın farkını algılayabilir misiniz? Belki iyi bir örnek olmadı. Değiştireyim. Kendimi bildim bileli büyük haz duyduğum 'yazmak' tutkumun, "hadi bakalım Şalom'da bu hafta sıra senin, yazmalısın"a dönüşmesinin ağırlığını duyumsayabilir misiniz? Ya da bunların ve/veya benzeri. Aslında keyif aldığınız fakat bir şekilde göreve dönüşen zorunlulukların üst üste binerek ruhunuzda oluşturdukları yükü?

İşte tam o anda "hoop" demeniz ve kendiniz için bir şeyler yapmanız gerekir. Fren pedalına hafifçe dokunup biraz yavaşlamanız, gerekiyorsa biraz durmanız, hatta kendinize zaman ayırıp biraz temiz hava almanız mükemmel bir seçenek olabilir. Üstünüzdeki gereksizleri silkeleyip, küfenizdeki çürükleri de ayıkladıktan sonra, dinlenmiş ve hafiflemiş olarak bir sonraki durağa kadar tekrar yola koyulmak gerekir diye düşünüyorum.

MÖ 2000 yılından günümüze kadar geldiği iddia edilen eski bir Hitit duası vardır. Tanrım beni yavaşlat diye başlar!

Tanrım beni yavaşlat!

Aklımı sakinleştirerek, kalbimi dinlendir.

Zamanın sonsuzluğunu göstererek, bu telaşlı hızımı dengele.

Günün karmaşası içinde, bana sonsuza kadar yaşayacak tepelerin sükûnetini ver.

Sinirlerim ve kaslarımdaki gerginliği, belleğime yaşayan akarsuların melodisiyle yıka, götür.

Uykunun o büyüleyici ve iyileştirici gücünü duymama yardımcı ol.

Anlık zevkleri yaşayabilme sanatını öğret.

Bir çiçeğe bakmak için yavaşlamayı, güzel bir köpek veya kedi okşayabilmek için durmayı, güzel bir kitaptan birkaç satır okumayı, balık avlayabilmeyi, hülyalara dalabilmeyi öğret.

Her gün bana kaplumbağa ve tavşan masalını hatırlat.

Hatırlat ki, yarışı her zaman koşanın bitirmediğini, yaşamda hızı arttırmaktan çok daha önemli şeyler olduğunu bileyim.

Heybetli meşe ağacının dallarından yukarıya doğru bakmamı sağla.

Bakıp göreyim ki, onun böyle güçlü ve büyük olması yavaş ve sağlıklı büyümesine bağlıdır.

Beni yavaşlat Tanrım ve köklerimi yaşam toprağının kalıcı değerlerine doğru göndermeme yardım et.

Yardım et ki, kaderimin yıldızlarına doğru daha olgun ve daha sağlam olarak yükseleyim.

Ve hepsinden önemlisi

Tanrım, bana değiştirebileceğim şeyleri değiştirmek için cesaret, değiştiremeyeceğim şeyleri kabullenmek için sabır, ikisi arasındaki farkı bilmek için akıl ve beni aşkın körlüğünden ve yalanlarından koruyacak dostlar ver.

Bu dua bana biraz günümüze uyarlanmış gibi geliyor, ama olsun! İçimiz rahatlasın! Demek ki 4000 sene evvelki atalarımız da aynı sorunları yaşıyorlarmış.

Yukarıda da söylediğim gibi, arada bir kendimize zaman ayırarak dinlenmek, gereksizlerden arınmak, hemen sonrasında da yepyeni bir denge yaşamımızı tekrar doldurup, her şeye rağmen yine de hızlanarak günlerimizi dolu dolu yaşamak, kendi hesabıma ve 'şimdilik' kaydı ile en mantıklı yol gibi duruyor önümde…

Sanıyorum pes etmeyip 'sebat' etmemiz gerekiyor başarıya ulaşabilmek, arkamızda bir iz bırakabilmek için!'Sabır' etmeyi de öğrenmemiz gerekiyor özümüzü eğitmek için! Her zaman da 'umut' etmeyi sürdürmemiz gerekiyor 'sabır, sebat' ikilisinin üstesinden gelebilmek için.

Gelelim öykümüze!

Bir gezgin sırtında çıkını ile seyahat ederken, bir mısır tarlasının kenarında taşın üstüne çömelmiş, hüzünlü bir ifade ile tarlasına bakan yaşlı bir kadına rastlamış. Soluklanmak ve yaşlı kadın ile biraz sohbet edip biraz gülümsetmek için gidip yanı başına oturmuş.

Yaşlı kadın sohbetin bir yerinde gezginden oğullarına göndermek üzere bir mektup yazmasını istemiş. Gezgin memnuniyetle kabul etmiş. Yaşlı kadının söylediklerini kaleme alırken, kadının cümleleri gezgini büyülemiş. Hayata bakışında adeta yepyeni bir pencere açılmış. O kadar etkilenmiş ki yaşlı kadından bu mektuptan bir kopya alıp alamayacağını sormuş. Yaşlı kadın, tarlasını baştan sona kadar kazması karşılığında gezginin mektuptan bir kopya almasını kabul etmiş.

Gezgin bir hafta boyunca kadının tarlasını kazmış. İşi bittiğinde ellerinin acısı bir ay sürmüş. Ancak yıllar sonra bile, hayatında yaptığı tek hayırlı işin o tarlayı kazmak olduğunu duyumsamış. Mektup kadının çocuklarının dışında milyonlarca insana ulaşmış. Taşıdığı anlam ve içerdiği evrensel öğütler sayesinde bugün hala ulaşmaya devam ediyormuş.

> Canımın direği,
> Bakma bugünkü dağların ak karına!
> Gün gelip güneş daha sıcak doğacak ve eriyecek buzlar.
> Delecek toprağı otlar, sürgün verecek yine kuru görünen ağaç dalları.
> Uyanan toprağın yüzünü tırmalayacak umut kazmaları.

Yurt dediğin nedir oğul?
Doğduğun yer mi?
Doyduğun yer mi?
Bir yere yurt diyebilmen için önce doğmalı sonra doymalısın elbette.
İstekleri bitmeyene iki cihanda da huzur yoktur.
Böyle bilirim.
Asıl olan, çok çalışıp, az istemektir bu topraklarda.
Her sene bir çift mısırdır hasatta umudum, odur bağlayan beni hayata ve buraya.
Önce ekerim tohumları kara toprağa, sonra beklerim ki dönüşsünler ak koçanlara.
Böyle geçti yüzyılım bu topraklarda.
Ne kötüden iz gördüm, ne de namertten söz duydum; şükrettim ama beklemedim ki Tanrı göndersin.
Bildim ki eğer vermezsem bu sarı tohumu kara toprağa ne umudum kalacak, ne de toprakla bir bağ aramda.
"Dağın arkası dağ olur" derler.
Doğrudur.
Lakin bakarsan, beklemeyi bilirsen dağın arkası bağ da olur.
Onun için ne sabrımı ne umudumu yitirdim yalan dünyada.
Ana rahmi gibidir dünya insana, ana rahminde göbek bağıdır hayat bağımız, dünyada ise umutlarımız.
Umudunu yitiren, hayat bağını da yitirir oğul.
Ben bunu bilir, bunu söylerim.
Kalın sağlıcakla...

http://www.salom.com.tr/haber-90165-sabir_sebat_ve_umut.html

**

ASLAN İLE KARINCA

Rafael ALGRANATİ **İZMİRCE** r.algranati@gmail.com

27 Mayıs 2015

Yurt dışında bir sahil kasabasında yaşlı bir karı kocanın işlettiği küçücük bir dükkân.

Her sabah saat 10'da açıp, öğlen 13.00 gibi kapatırlar. Bir kafe. Müşterilerine sundukları 3-4 çeşit kahve ile sabah erkenden evde pişirdikleri ve işe gelirken yanlarında getirdikleri üç çeşit ağızda eriyen kruasan. Masasından sandalyesine, fincanından tabağına her şey sıradan. Adamcağız içerde kahveleri yapıyor kadın da gülümseyen yüzü ile müşteriye servisi. Ben 15 yıldır orada olduklarını biliyorum. Ondan öncesini bilemem. Hep ayakta bekleyeni vardır. Üç saat boyunca dolup dolup boşalır masalar. Hem de 50'şer metre arayla açılan diğer kahve zincirlerine rağmen!..

Bir köfteci!

40 yıldır bildiğim bir köfteci dükkânı. 40 yıl önce bir teneke barakada başladı köfte yapmaya. İnegöl köfte. Kaşarlısı ve normali. Piyaz, cacık ve salata. Bir de Kemalpaşa tatlısı. Yanında çalışan bir yamakla yıllarca tek başına çalıştı. Mangalı kimseye bırakmadı. Yıllar boyunca sabahın köründe dükkânını açıp köfteleri kendi yaptı, piyazın fasulyesini de kendisi haşladı. Hiç bozmadı çizgisini. Sonraları bir sokak ötede bir dükkâncık satın aldı. Aynı çizgisini devam ettirdi. Sonra yaşlanmaya başladı. Artık o kadar saat mangal başında ayakta duramıyordu. **Bir mangalcı aldı. Sonra da ikincisini. Bir de garson. Sonra da ikincisi. Kızlarını**

da aldı yanına. Sihir bozuldu. Önce köfte küçüldü. Sonra kıymanın kalitesi bozuldu. 40 yıldır haftanın en az iki günü keyifle yediğim o köfteyi artık yiyemiyorum.

Bir eczacı çırağı!..

20 yıldır tanıyorum. Güler yüzü, bilgisi, yardımseverliği ile herkesin gönlünü kazanmış bir delikanlı. Bugüne kadar aynı bölgede üç ayrı eczanede çalıştı, hepsini ihya etti. Müşterileri hep onu takip etti. Eczane sahipleri ise değerlendiremediler bu gerçeği. Önce bir kasiyer alıp hem delikanlıyı kontrolde tutmayı hem de kendi özgürlüklerini kazanmayı yeğlediler. Sonra da diplomalı bir eczacı. İyice kısıtladılar çocuğun çalışma alanını. Müşteriler de etkilendi. Sonuçta kaybettiklerinde anladılar delikanlının değerini.

Neden?
Aslan ile Karınca'nın öyküsü gibi.

Küçük bir karınca her sabah erkenden işine gelir ve neşe içinde çalışmaya başlarmış. Çok çalışır, çok üretir ve bunları keyif içinde yaparmış.

Patronu aslan, karıncanın başında bir yönetici bile olmadan kendiliğinden bu kadar hevesle çalışmasına çok şaşırırmış.

Bir gün kârlılığı ve verimliliği arttırmak için aklına parlak bir fikir gelmiş.

Eğer karınca, başında bir yönetici bile olmadan bu kadar üretken olabiliyorsa, bir de başarılı bir yöneticisi olsa kim bilir neler yapardı.

Bunun üzerine, müthiş bir yöneticilik kariyeri olan ve yazdığı raporlarla ünlü, hamamböceğini işe almış. Hamamböceği öncelikle kendine bir saat alarak işe başlamış.

Böylece karıncanın çalıştığı saatleri tam olarak ölçebilecekmiş. İş saatlerinde gevşekliğe müsaade etmeyecekmiş. Elbette raporlarını düzenleyecek bir de sekretere ihtiyacı olacakmış.

Bu nedenle; hem telefon trafiğini yönetmek ve hem de arşiv işleri için örümceği işe almış.

Aslan, gelişmelerden çok memnunmuş. Hamamböceğinin hazırladığı raporlar gerçekten harikaymış. Hatta ondan üretim hızını ölçen ve kârlılığı analiz eden renkli grafikler de hazırlamasını istemiş. Böylece bu raporları ortaklarına sunum yaparken kullanacakmış.

Hamamböceği, bu raporları üretebilmek için yeni bir bilgisayara ve donanıma ihtiyaç duymuş.

Artık artan ekipmanlar için de bir bilgi işlem departmanı oluşturmanın zamanı gelmişti. Bu işleri idare etmek için de sineği işe almış.

Bir zamanlar mutlu, üretken ve rahat olan karınca bu yeni toplantı düzeninden ve evrak işlerinden çok yılmış. Zamanının büyük bir kısmı sorulan soruları cevaplamak, formları doldurmak ve evrak işleri yapmakla geçiyormuş.

Aslan, karıncanın bölümünün giderek büyümesinden çok memnunmuş. Bölümü daha da büyütmek üzere bir üst yöneticiye ihtiyaç olduğunu düşünmüş ve bölüm başkanı olarak başarıları ile ünlü ağustosböceğini işe almış.

Kendi rahatına ve keyfine düşkün ağustosböceğinin ilk icraatı ofisi rahat edebileceği yeni mobilyalarla döşemek olmuş.

Tabii ki kendisinin de yeni bir bilgisayara, bütçe kontrol ve stratejik verimlilik planı hazırlanması için kişisel bir yardımcıya ihtiyacı varmış. Bunun üzerine eski işyerindeki yardımcısını işe almış.

Karıncanın çalıştığı yer giderek kimsenin gülmediği, neşesiz ve mutsuz bir mekâna dönüşmüş. Ağustosböceği, patronu aslanı ortamın ruh halini değiştirecek bir çalışma yapılması gerektiğine ikna etmiş.

Bunun üzerine, karıncanın bölümünde olup bitenleri gözden geçiren aslan, üretimin ve kârlılığın dramatik bir şekilde düştüğünü fark etmiş. Hemen, son derece itibarlı ve iyi tanınmış bir danışman olan baykuşu sorunu çözmesi için işe almış.

Baykuş, karıncanın departmanında üç ay geçirmiş. Bu hummalı çalışmanın ardından ciltlerce bir rapor yazmış. Raporun sonucu şuymuş: **"Departmanda aşırı istihdam varmış".**

Aslan, raporu inceledikten sonra dramatik bir karar vermiş.

Ve elbette ilk olarak negatif tavırlarıyla dikkat çeken, mutsuz ve çalışma isteğini kaybetmiş olan karıncayı işten çıkarmış.

Arife tarif ne gerek?

http://www.salom.com.tr/haber-95293-aslan_ile_karinca.html

YEŞİL SAPLI KIRMIZI ÇİÇEK- RAFAEL ALGRANATİ

İZMİRCE r.algranati@gmail.com

30 Aralık 2015

***

Bir zamanlar ilk defa okula başlayan minik bir çocuk varmış. Birinci gün annesinin elinden tutarak heyecanla okuluna gitmiş. Kendisi ne kadar minikse okul bir o kadar büyükmüş. Kalabalık ve gürültüden ürken çocuk, annesinin ana giriş kapısının hemen karşısındaki sınıfını göstermesi ile biraz rahatlamış. Birkaç da arkadaş edinince okulunu çok sevmiş.

Bir sabah sınıf öğretmeni bugün resim dersimiz var demiş. Resim yapmayı çok seven çocuk buna sevinmiş. Evinde aslanlar, kaplanlar, inekler, trenler, gemiler çizer ve boyarmış. Hemen boyalarını çıkarıp çizmeye başlamış.

Ama öğretmeni, bekleyin henüz başlamıyoruz diyerek tüm öğrencilerin hazırlanmasını beklemiş. Herkesin hazır olduğundan emin olduktan sonra şimdi çiçek resimleri çizeceğiz demiş. Çocuk evinde sık sık çiçek resimleri yaptığı için buna da çok sevinmiş ve hemen boyalarını alarak kendi renkleri ile bir çiçek resmi çizmeye başlamış.

Ama öğretmen yine durdurmuş. Bekleyin demiş. Önce size nasıl çizeceğinizi ve ne renkler kullanacağınızı anlatayım. Eline boyaları alıp yeşil saplı kırmızı bir çiçek çizmiş. Çocuk bir kendi resmine bakmış bir de öğretmeninin resmine, öğretmeninin resmini daha çok beğenmiş. Yeni bir resim kâğıdı alarak öğretmeninki gibi yeşil saplı kırmızı bir çiçek çizmeye başlamış.

Başka bir gün sınıfa geldiğinde öğretmeni, bugün oyun hamurundan heykelcikler yapmayı öğreneceğiz demiş. Ne güzel diye düşünmüş çocuk. Evinde hamurla heykelcikler yapmayı

çok severmiş. Yılanlar, filler, fareler, kamyon ve otomobiller yaparmış. Hemen önündeki hamur topunu alıp yoğurmaya başlamış.

Bekleyin demiş yine öğretmeni. Henüz başlamıyoruz. Herkesin hazır olmasını bekliyoruz. Sonra da hepimiz birer tabak şekillendireceğiz. Ne güzel diye düşünmüş çocuk. Tabak yapmayı çok severim diyerek hemen farklı boyutlarda tabaklar şekillendirmeye başlamış.

Ama öğretmeni önce beni seyredin nasıl yapılacağını öğreteyim demiş ve herkesin görebileceği şekilde bir tabak yaparak önlerine koymuş. Çocuk önce kendi tabağına bakmış, sonra öğretmeninkine. Kendi tabağını daha çok beğenmiş ama bir şey söylemeden hemen öğretmeninkine benzeyen bir tabak yapamaya başlamış.

Çok geçmeden küçük çocuk fikir üretmeyi bir kenara bırakıp, öğretmeni ile aynı şeyleri yapabilmek için, önce bekleyip öğretmenini izlemeyi ve ona uyum sağlamayı öğrenmiş

Bir gün ailesi başka bir semtte yeni bir eve taşınmış. Tabii çocuğun da okulu değişmiş. Sınıfın ilk gününde, öğretmen bu derste resim yapacağız demiş. Ne kadar güzel demiş çocuk. Öğretmeni ne çizileceğini söyleyecek ve nasıl bir örnek gösterecek diye beklemeye başlamış. Ama öğretmen bir şey söylemeden sıralar arasında dolaşmaya başlamış. Küçük çocuğun yanına geldiğinde resmine başlamak istemiyor musun diye sormuş.

Evet demiş çocuk, çok istiyorum ama ne çizeceğimizi söylemediniz.

Sen çizesiye kadar ne çizeceğini ben de bilemem ki demiş öğretmeni. .Peki, nasıl yapmalıyım diye sormuş çocuk.

Hepimiz aynı resmi yaparsak ve aynı renkleri kullanırsak, kimin kim olduğunu ve hangisini kimin yaptığını nasıl öğrenebiliriz diye cevap vermiş öğretmeni.

Kararsızlıkla "bilemiyorum…" diye mırıldanmış çocuk…

Ve eline boya kalemlerini alıp, yeşil saplı kırmızı bir çiçek çizmeye başlamış.

***

Hepinize sağlık, barış ve huzur dolu rengârenk bir yıl diliyorum…

http://www.salom.com.tr/haber-97623-yesil_sapli_kirmizi_cicek.html

**

BİR OLMAK- RAFAEL ALGRANATİ İZMİRCE

r.algranati@gmail.com

29 Temmuz 2015

Yaşımız ilerledikçe, yaşamımızdaki tüm değerler de bizlerle birlikte yaşlanır. Yedi yaşında çocuksu içgüdülerle kurduğumuz bir arkadaşlık, bir bakarız ki 60 yıllık bir dostluğa dönüşmüştür.

60 yılı öyle kolayca anlatamazsınız. Zihninizin her kıvrımında bölük pörçük saklı olanları anımsamak, gizlendikleri yerlerden çıkarmak gerekir. Boş bir film şeridine kareleri teker teker oturtmaya çalışırız. 20'li yaşlarda yaşananlar ile 30'larımızda yaşananlar ne kadar da farklı... 40'lar 50'ler derken paha biçilmez bir film oluşturabilecek enstantaneler gitgide

hızlanan bir süratle geçip gitmeye başlarlar belleğinizden. Yıllarca yan yana, üstü üste durmaktan her birine bir diğeri yapışmıştır, diğerine de bir diğeri. Birini ayırayım derken diğerini kaçırırsınız. Tutamaz, sıraya sokamaz, durduramazsınız! Başaramayacağınızı görür, bırakırsınız… Birbirleri ardına saklana saklana akışa geçerler. Belleğinizin kıvrımlarından, yüreğinize. İçinize dolarlar... Bazen de taşıyamaz, sığdıramazsınız, taşarlar... Binlercesinin bir tek gözyaşı damlasına sığışıp yanaklarınızdan akıp gittiklerini görür, fakat belleğinizden silinmediklerini, yerlerinde durduklarını son nefesinize kadar da orada duracaklarını fark edersiniz.

Geçenlerde bir dostum çok sevdiği eşi için bir özdeyiş kopyalamıştı sanal âlemdeki sayfasına.

Ne seni unutacak kadar zaman geçecek, / Ne de geçen zaman seni unutmaya yetecek…

Kuşburnu ile Elma Ağacı'nın hikâyesini bilir misiniz?

Güneşin hiç batmadığı bir ülkede, uçsuz bucaksız ovaların sarmaladığı bulutlu bir köyde yaşarmış Elma Ağacı. Yemyeşil dallarının arasından göz kırparmış elmaları. Boyu pek uzun değilmiş bizimkinin, dalları da yarışamazmış arkadaşlarıyla. Yine de mutluymuş Elma Ağacı, kökleri sımsıkı sarılırmış toprağa.

Sessiz bir Kuşburnu yaşarmış, bizimkinin tam yanında. İncecik gövdesi ile boynu bükük görünürmüş hep dostuna. Dikenleri yüzünden yaklaştırmazmış yanına kimsecikleri. Bizim Elma Ağacı bu sessiz dostunu çok severmiş, eğilirmiş üstüne görsünler diye kırmızı beneklerini. Dallarıyla onu işaret edermiş insanlara, kızarmış gövdesini büken rüzgâra.

İki dost kökleriyle sarılmışlar birbirlerine, konuşmuşlar uzun yıllar boyunca. Kuşburnu hep onun gibi büyük bir gövdeye sahip olmak istermiş, kaçmak istermiş bu çalı hayatından. Yeşil elmalarına gizli bir kıskançlıkla bakarmış, hiç de memnun değilmiş yaşamından.

Bir sene hiç yağmur yağmamış, güçsüz düşmüş bizim kafadarlar. En çok da Kuşburnu hastalanmış, boğazı kurumuş susuzluktan. Elma Ağacı uzatmış köklerini, ulaşmış toprağın derinlerine. Kuşburnu hiç konuşmaz olmuş, ölmek üzereymiş garibim. Ama bizimkisi pes etmemiş, kurtarabilirmiş belki küçüğü. Dikkatle bakmış toprağa, altındaki karanlık odalara. Bir gözü hep dostunun üzerindeymiş, dallarıyla saçlarını okşarmış. Umudunu yitirmemiş, karıştırmış toprağı. Doğa ananın sıcak gözyaşlarıyla ıslanmış kökleri, içmiş kana kana. Avucunu açmış, doldurmuş toprak ellerini. Uzatmış bizim Kuşburnu'na, yüreğindeki korkuyla. "Ölme," demiş dostuna."Bırakma beni!"

Kuşburnu uzatmış köklerini, halsizce tutmuş bizimkinin ellerini. İçtikçe yaşamla dolmuş dikenleri, yeniden doğrulmuş gövdesi. Elma Ağacı sevincinden boy atmış, ezmiş gölgesi her şeyi.

Lakin Kuşburnu hiç de memnun değilmiş bu durumdan, kuru bir çalı olarak ölmeyi yeğlermiş. Kıskançlığından ölmek üzereymiş. Kurtulmak istermiş elmanın gölgesinden. Teşekkür bile etmemiş. Geri çekmiş köklerini, umursamazca eklemiş: **"Beni yalnız bırak! Sevmiyorum seni."**

Elma anlamış, öteden beri bilirmiş bu durumu. **"Sana bir tane elma vereyim, bana benze,"** demiş. Kuşburnu doğrulmuş. Hep onun kadar büyük meyveleri olsun istermiş, açmış kucağını. Bizimkisi bir tane elma düşürmüş, tutmak istemiş ufaklık. Elma ağır gelmiş ince

kollarına çat diye kırılıvermiş gövdesi. Acıyla bağırmış zavallıcık, nefret etmiş dostundan. **"Defol git!"** demiş, göstermiş dikenlerini.

Elma tüm bu olanlara çok üzülmüş sadece onu mutlu görmek istermiş. Defalarca özür dilemiş, kökleriyle teselli etmek istemiş. Geri çekilmiş Kuşburnu, yüzüne bile bakmamış. Öteden beri kendini sevmezmiş, kırık gövdesi ile artık kimseciklerin yüzüne bakamaz olmuş. Yemeden içmeden kesilmiş, dökmüş dikenlerini. Unutmuş meyve vermeyi, hissetmiyormuş artık köklerini. Bir gece son nefesini vermiş, öylece kalmış kırık gövdesi.

Elma haykırmış, kaldırmış toprağı, dallarıyla kesmiş rüzgârın önünü. Öfkesi enginmiş, doğa korkuyla geri çekilmiş. **"Benim suçum!"** diye bağırmış gökyüzüne. "**Onu ben öldürdüm!"**

Yalnızlık korkunçmuş, dostunun hatırası gitmemiş olmayan gözlerinden. Dayanamamış acıya, ekşimiş elmaları, delinmiş yaprakları, yılanlar yuva yapmış oyuklarına. Artık çok yaşlanmış, gücü de kalmamış ağlamaya. Hep onun gibi olmak istermiş Kuşburnu, yıllarca onu düşünüp durmuş. Bir gün aklına bir fikir gelmiş.

Bir sonbahar, atılmış ileri, sıkmış dişini. Kararını vermiş, bir yol olabilirmiş. O sene bizim koca Elma Ağacı tek bir meyve vermiş. Kendi özünü katmış elmasına, tüm benliğini. Dev gibi yeşil elma çok albenili gözüküyormuş doğrusu; kokusu da cabası. Korkmuş insanlar onu benden alır diye, acele etmeliymiş. Bu son umuduymuş, kalbindeymiş dostunun anısı. Kendini sallamış, gövdesi gıcırdamış. Dökülmüş taze yaprakları, acıya aldırmamış. Devam etmiş sallanmaya, her tarafı ağrıyormuş ama umudu tammış. Sonunda düşürmüş elmasını tam Kuşburnu'nun kalbine.

Meyve çürümüş dostunun mezarında. Kendi özünün toprakla kaplanmasını izlemiş huşu içinde. Aradan aylar geçmiş, bir sabah mucizeyi görmüş uykulu gözleriyle. Dostu tohumun kaybolduğu yerde mahcup mahcup ona bakıyormuş. Bir tane yaprağı varmış, tıpkı kendisine benzeyen.

Usulca uzanmış bizimkisi sevinç içinde. Dokunmuş tüy gibi ince köklerine, sormuş "Beni hatırladın mı?" diye.

Kuşburnu olmuş bir Elma Ağacı, uzun uzun sarılmış dostuna. Gözyaşları toprağı yeşertmiş etraflarında. Doğa bile nazarla bakarmış bizim iki kafadarın şimdiki hallerine. Sevgililer isimlerini kazımış BİR OLMUŞ gövdelerine

http://www.salom.com.tr/haber-95969-bir_olmak.html

CEVABIN HATALI OLMASI SORUDANDIR

İbn Arabi ekolünün önemli temsilcilerinden olan el-Cîlî'de Hallac'ın etkisi, tıpkı üstadı İbn Arabîde olduğu gibi, açıktır. Küçük bir örnek olarak, **el-İnsan el-Kâmil**'in, İblis anlayışını dile getiren birkaç satır verelim:

"İblis; İlahî huzura ilişkin edebi, soru sormayı, gerekli cevapları vermeyi en iyi bilenlerden biri idi. Ama Allah ona, secde etmesine engel olan şeyin sebebini (sebebu'l-mâni) sormadı. Eğer soru bu olsaydı şu şekilde ifade edilirdi: "İki elimle yarattığım varlığa secde etmekten niye çekindin?"

Allah, ona, engel olan şeyin mahiyetinden sordu. İblis de emrin sırrına uygun bir cevapla:

"Ben ondan hayırlıyım" dedi.

Sh: 192

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

**

Ayrılık ehlinin üstadı o İblis

İkbal, üstadı Hallâc'a, düşüncelerinin omurga kavramlarından bazılarına vücut veren İblis'le ilgili de sorular soruyor. Bu sorulara verilen cevaplarla Hallâc, İkbalin İblis hakkındaki görüşlerinin kaynağı olarak karşımızdadır. Burada da Tavâsîn'den çeviriler okur gibiyiz:

"Ayrılık ehlinin üstadı o İblis'ten söz etme!

Damağı susuzdur; ezelden beri kadehi kan doludur onun.

Biz cahiliz ama o, varı ve yoku bilir; bize o sırrı onun küfrü açtı..."

**

"Aşık olmak onun ateşi sayesinde yanmak demektir;

onun ateşi olmadan yanmak, yanmamak demektir.

O, aşk ve hizmette daha eski olduğundan

Âdem onun sırlarına mahrem olamamıştır.

Kendisinden tevhidi öğrenmek için taklit gömleğini yırt!.."

**

"Durmak bize hiç yakışmıyor, hepsi bu; biz,

tepeden tırnağa uçuş zevkindeyiz, hepsi bu!

Sürekli bakmak ve coşmak bizim işimizdir;

kanatsız ve tüysüz uçmak bizim işimizdir."

Câvidnâme, beyit: 1169-1217

İkbâl bundan sonraki dizelerde, yine Hallâc'ın yolunu izleyerek, en esaslı fikirlerini söyletmek üzere, İblis'i konuşturuyor. Şimdi İblis'in devreye sokulmasını ifadeye koyan dizeleri, sonra da İblis'in öğütlerinden oluşan mısraları görelim:

"Ayrılık Ehlinin Üstadı İblis'in Görünüşü

Gönlü parlakların sohbeti bir iki an sürer ama,

bu anlar varlık ve yokluğun sermayesidir.

O, aşkı daha heyecanlı yaptı, geçti;

aklı iyi görür hale getirdi, geçti.

Ben gözümü kapattım; onu içimde tutayım,

onu, görmek makamından gönle getireyim diye...

Birden bire gördüm ki, dünya karanlık oldu,

mekândan mekânsızlığa kadar simsiyah.

O gecede bir parıltı peyda oldu;

onun ortasından bir ihtiyar çıktı:

Sırtında köyü gümüşî bir aba vardı;

onun yüzü büklüm büklüm dumanlar içerisinde idi.

Rûmî dedi ki: **"İşte ayrılık ehlinin üstadı!**

Tepeden tırnağa yanıştır; bardağı kanla doludur!

Gülmeyen, nadiren konuşan bu ihtiyarın gözü bedende canı görüyor!

O, hem rint ve molla, hem hakim ve derviştir;

amellerinde çok gayretli zâhidler gibi davranıyor.

Onun yaratılışı vuslat zevkini bilmez;

onun zühdü, sonsuz cemali terk etmektir.

Biraz onun ilhamlarına bak; onun müşkilâtına, onun sebatına bak!

Hâlâ iyi ve kötünün savaşma gark olmuş;

yüz peygamber görmekle beraber hâlâ kâfirdir!

Onun ateşinden ruhum vücudumda titredi.

Onun dudağına gamlı bir âh u feryât geldi;

Gözünü yarım açarak bana dedi ki:

'Amelin meyvesini bizim gibi kim yemiştir!

O kadar büründüm işlerime ki,

cumaya katılmaya hemen hiç fırsat bulamadım.

Yanımda ne melekler var, ne hizmet edenler;

benim vahyim, peygamberlerin minneti altına girmeden vücut buluyor.

Ben ne hadîs ne de kitap getirdim, ama fıkıhçılardan aziz canı alıp götürdüm.

Fıkıhçılar gibi hiç kimse dinin ipliğini eğirmedi;

onlar nihayet Kâbeyi bile parça parça yapmışlardır.

Benim dinimde böyle bir kurum yoktur;

İblis'in mezhebinde fırkalar hiç yoktur.

Ey habersiz!

Ben secdeden vaz geçtim; ben, iyi ve kötünün orgunu çalıyorum!

Hakk'ın varlığını inkâr ettim sanma!

Gözünü içe aç, dışı bırak!

Eğer "O yoktur" deseydim, aptallıktan olurdu;

çünkü O'nu gördükten sonra nasıl "O yoktur" diyebilirdim?

Ben 'lâ" perdesinden "belâ" (evet) söylemişimdir;

söylediğim, söylemediğimden daha hoştur.

Ben kendi çirkinliğimi açıkça gösterdim;

ben sana terkin ve seçimin zevkini verdim.

Sen de beni kendi ateşimden kurtar, ey Âdem!

Bu işin ilmiğini çöz!

Ey sen, ki benim ağıma düştün;

sen ki, Şeytan'a isyan etmek müsaadesini verdin:

Sen bu dünyada yiğitçe, himmetle yaşa!

Ey benim gam arkadaşım, benden uzak yaşa!

Acı ve tatlı taraflarımdan bir şey istemeyerek geç;

benim ismim daha da siyah olmasın!

Dünyada avcı av ile beraberdir;

sen av olursan torbamda da oklar ardır.

Uçmağı bilen, düşmeyi bilmez; av bir serçe olursa, avcı yoktur"

Ben ona dedim ki: "Bu ayrılık törenlerinden vazgeç;

boşanma, en çok nefret ettiğim şeydir."

Dedi ki: 'Ayrılığın ateşi hayatın malzemesidir.

Ey, hoş geldin, ayrılık gününün çok güzel serhoşluğu!

Dudağıma vuslattan bir söz gelmez;

eğer vuslat isteseydim ne O kalırdı ne sen!

Vuslat kelimesi onu kendisinden aldı;

onun kalbinde ateşi ve derdi tazelendi.

Kendi dumanında biraz yuvarlandı;

sonra kendi dumanı içinde görünmez oldu.

O kıvrım kıvrım dumandan bir feryat yükseldi:

Ne mutlu o cana ki dertli olabilir!"

**

"İblis'in Feryadı

Ey, sevabın ve hatanın Rabbi,

insanla konuşmaktan ötürü harap oldum!

Hiç kimse hükmümden baş çevirmiyor;

herkes gözünü Ben'e karşı kapatmış, kendini bulamamış!

Onun toprağı isyanın zevkini bilmez;

o, kibriyanın , kıvılcımından habersizdir.

Av; avcıya "Hadi tut!" diyor;

her buyruğu yerine getiren kuldan el aman!

Beni böyle bir avdan kurtar; dünkü itaatimi hatırla!

Benim yüksek himmetim bundan dolayı alçak oluyor;

vay bana, vay bana, vay bana!

Onun fıtratı çiğdir, karşı koyuşu zayif; bu adam,

bir iki vuruşuma bile tahammül edemez.

Bana, gözü gören bir insan lâzımdır;

bana pişmiş bir arkadaş lâzımdır!

Benden bu su ve toprak oyuncağını geri al!

Çocukluk, ihtiyardan beklenemez!

Nedir bu Âdemoğlu?

Bir avuç çöp!

Bir avuç çöpten benim bir tek kıvılcımım daha iyidir.

Bu dünyada çöpten başka bir şey bulunmazsa,

bana bu kadar ateş vermenin ne faydası var?

Şişeleri eritmek kolay bir iştir; hakikî iş, taşı eritmektir.

Bu zaferlerden o kadar usandım ki,

senin huzuruna ödül istemek için geldim.

Ben senden, beni inkâr eden birini istiyorum, onu ver!

Beni böyle bir Hak erenine ulaştır!

Bana, boynumu çeviren bir insan lâzımdır

kilonun bakışı vücudumu titretsin!

"Benim huzurumdan git" diyen birisi ki,

onun önünde hiçbir kıymetim kalmasın!...

Ya Rabbi, yaşayan bir Hakk adamını

yere sermekten çok büyük zevk duyacağım!"

Câvidnâme, beyit: 1218-1273.

Sh:215-220

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

**

İBLİS'İN HAKİKATİNE BAKIŞ

İkbalin İblis'e bakışı da Hallâcî bir perspektif sergilemektedir. **Hallâc'ın tarih boyunca en büyük etkisi, denebilir ki, İblis'le ilgili düşünceleri yoluyla olmuştur.** İkbal üzerindeki hâkim etkilerden biri de İblis konusundadır.

Hallâc, İblis münâsebetiyle, insanlığa kulağına şu gerçeği fısıldamıştır:

Varlık ve oluş için polarite yani zıtların karşılıklı varlığı ve etkileşimi kaçınılmazdır. O halde, negativitenin, eksinin, karanlığın varlığı da Yaratıcı'ınn iradesine uygun bir varoluş sergiler; sonuç olarak o da makbuldür. İnsan, polaritenin artı kutbunda yeralmayı övebilir ama, eksi kutba sövmek hakkına sahip değildir. Çünkü, İlahî irade açısından bakıldığında hayır kadar şer de haktır.

Bu gerçek 20. yy.ın büyük Türk derviş düşünürü Türbedâr Ahmet Amîş kuddise sırruhu'l-âlî tarafından son derece güzel bir deyişle ifadeye konmuştur. Türbedâr, Cenabı Hakk'a bir yakarışında diyor ki:

"Hayrın da hak, şerrin de. Ama bu mazhardan şerrin zuhûr etmesin, Allahım!"

Polaritenin [iki kutupluluk, karşıtlık] varlığı ve kaçınılmazlığı, İblis'in rolünü açık yüreklilikle dile getirmeyi gerekli kılıyordu. Hallâc, takiyye ve ikiyüzlülük tanımayan kişiliğinin bir gereği olarak, İblis konusunda da tavizsiz konuşmuş ve tekâmülün öteki kutbu olan İblis'i tarihe damga vuran bir değerlendirmeyle ele almıştır.

İkbal, üstadının yolunu aynen izleyerek İblis konusuna eserinde büyük bir yer vermiş ve bu tekâmül kuvvetini hasret, hürriyet, ayrılık, atılganlık, ısrar ve isyan gibi temel yaratıcı öğelerin temsilcisi olarak devreye sokmuş, savunmuştur. İkbal in İblis telakkisi, büyük bilgin ve İkbal uzmanı Schimmel tarafından ele alınmıştır. Câvidnâme Şerhinden bazı satırlar verelim:

"İblis, yalnız büyük muvahhit değil, aynı zamanda insanlara seçme özgürlüğünün kullanılmasını öğreten üstaddır. Onun itaatsizliği ve Âdem'i baştan çıkarıp cennetten kovulmasına sebeb olması vuku bulmasaydı insan, iyi ve kötü arasındaki farkı göremezdi;

seçme zevkini bulamazdı. İblis sayesinde insan, seçme kudretine sahip oldu. İkbal'in eserlerinde İblis hiç bir zaman Allah'ın düşmanı değil, daima insanın düşmanı olarak görünmektedir."

İblis'in bu hususiyeti İkbal in hem konferanslarında hem de şiirlerinde çok büyük bir rol oynamaktadır.

"İnsanın ilk itaatsizlik hareketi aynı zamanda serbest seçme gücünün ilk hareketi idi ve bu sebepten -Kur'an'ın beyanına göre-Âdem'in ilk suçu affedildi"

Âdem'in isyanı, insana seçebilme kudretini kazandırmak için lâzım gelirdi.

"Nebilerin isyanının onların ümmetlerinin faydası için vâki olduğuna itikat ediyoruz."

"Hıristiyan muhitte, buna benzer bir fikir, Ortaçağ'da ileri sürülmüştür:

"O felix culpa" (ey mutluluk getiren suç) ki bize böyle bir kurtarıcı kazandırdın!"

Çünkü Hıristiyan telâkkisine göre Âdem'in işlediği o ilk suç, hastalık gibi bütün sonraki insanlara sirâyet edip onların hepsini takdis eden İlâhî inayetten mahrum etmiş, yalnız İsa'nın ölümü sayesinde kendisine inananlar bu suçun neticelerinden kurtulabilmiştir. O suç olmasaydı, bu kurtarıcı Mesih'in zuhuruna lüzum kalmazdı. İki dindeki farklara rağmen ikisinde de Âdem'in ilk serbest hareketine atfedilen önem gayet büyüktür. Halbuki Hristiyan aslî suç doktrini karşısında İkbal, İslâm akidesinin tercümanı sıfatiyle, diyor ki: Âdem'in zellesi bir fesat demek değildir: O, insanın basit şuurundan çıkan, kendini idrak edişinin ilk şimşeğidir."

Demek oluyor ki, insan bu "suç" sayesinde prelojik, tamamiyle tabiata bağlı olan, düşünceye daha varmamış bir halden çıkıp kendi kuvvetlerini idrak etmeğe, hayat ve kaderini düşünmeğe başlamıştır. (Rec. 85)."

"Bu fikre felsefesinde mühim bir yer ayıran İkbal, ona belki en tipik şairane ifadesini 'Teshîr-i Fıtrat" adlı, beş kısımlı büyük şiirinde vermiştir (Peyam, 99)

İblis, Âdem'e en tatlı sözlerle hürriyetin, aramanın güzelliğini anlatıyor:

"Sen kıymetsiz bir damlasın, parlayan bir cevher ol; yüksek gökten düş, denizde yer al!"

Çünkü İblis-aynı şiirin beyanına göre -secde etmekten çekinirken Allah'a şöyle hitap etti:

"Sen vücuda can veriyorsun; ben, cana ateş veriyorum... Âdem senin kucağında doğdu, benim kucağımda ihtiyarlıyacak!"

Ve Âdem, cennetten ayrıldıktan sonra, muzaffer bir sevinçle itiraf ediyor ki:

"Ben büsbütün arzunun derdiyim, kesin bilgiyi şüpheye verdim; çünkü arayışın şehidiyim"

Âdem'e lâzım olan, bir lokmada esrarengiz bir meyvenin sayesinde gizli bilgilere kavuşmak değildir; ona, sürekli çalışma, iyinin ve kötünün ayrımı, sayısız imtihanlardan dolayı elde edilen bir ilim lâzımdı. Aynı şekilde Milton (ölm. 1674) un **'Paradise Lost"**unda da, cenneti kaybetmek nihayet tahammül edilmez bir hadise değil, insana çalışmak imkânını veren bir vâkıadır. Havanın mukavemeti, kuşa uçmak imkânını veriyor; hava boşluğunda uçuş mümkün olmuyor. Aynı şekilde insan, hayatî hareketi de başka kuvvetlerin mukavemetiyle elde ediyor. Çünkü insan yanılmak, hata etmek ve hatalarım bertaraf etmek suretiyle mânen inkişaf edebiliyor."

"Bir "zihnî suç" diye tavsif edilebilecek hata, tecrübenin kazanılmasında zorunlu bir âmildir."

Bu sebepten İkbal bir Urduca şiirinde İblis'e şu sözleri söyletmiştir.

"Benim cesaretim, sayesinde o bir avuç toprak, dile gelmeyi arzu ediyor! Yalnız benim faaliyetim, akıl ye zihnin elbisesinin çözgü ve atkısını teşkil ediyor."

Şair, İblis'in bu faal tarafına ilk defa tezinde dikkat çekmiştir: Mani dininden bahsederken, Mani'nin (öldürülüşü m.s. 274) karanlık prensipinin aynı zamanda dünyanın hareketine sebep olan kuvvet olduğuna dair mühim bir doktrin ileri sürdüğünü bildirmiştir: Nûr muhitine saldıran karanlık kuvvetler daimî bir mücadeleye ve bu şekilde bir gelişmeye sebeb olmuştur ki, Mani'nin bu fikri İkbâle de etki etmiştir."

"Aynı fikir, başka büyük düşünürlerce de ifade edilmiştir; Mevlâna'da buna ait muhtelif beyitler bulunmaktadır. İkbal, "Esrâr-i Hodî"de düşmanı, hakiki dost, insanın tarlası için yağmur bulutu diye vasıflandırırken Mevlâna'nın şu sözlerini aksettirmektedir:

"Hakikaten her düşman senin ilâcındır, senin için faydalı ve hoş bir kimyadır."

Nicholson'un güzel şerhine göre İblis, sâdıkları ve müminleri baştan çıkaramıyor, bilâkis onlara hidayet yolunu gösteriyor ve hattâ, kendisini mağlub eden evliya ve enbiyanın müttefiki oluyor. Meşhur hadîsin **(Esleme şeytânî: Benim şeytanım müslüman oldu**) dediği gibi, böyle bir şeytandan iyilikten başka bir şey gelmez. Çünkü: (sure 21, ayet 36) insan imtihan için iyi ve kötüye maruz kılınmıştır! Bu suretle, İblis'in rolü İkbal'in satırlarında iyi ve isabetli olarak gösterilmiştir."

İblis problemi hemen her dinde ve her edebiyatta çeşitli şekillerde ileri sürülen bir meseledir. En meşhur örneklerden biri -ki İkbal üzerinde derin bir tesir bırakmıştır- Milton'un ölmez eseri **'Paradise Lost'**tur. Ona benzer bir eser vücude getirmek İkbal'in gençlik hayali olmuştu. Bunun için, Milton'un fikirlerini andıran bazı noktaların Câvidname'de bulunması şayanı hayret değildir. Paradise Lost'ün yanında, İblisin şahsiyeti, dünya edebiyatının en muazzam eserlerinden olan **"Faust'ta Goethe** (ölm. 1832) tarafından gayet enteresan bir şekilde ortaya konmuştur. Eski halk efsanelerinden alınan, Christofer Marlovve'un "Tragical History of Doctor Faustus"unda ilk klâsik şeklini alan **"Faust" hikâyesi -Şeytânla mukavele yapan âlim-** Goethe'ce insanın daimi ilerlemesini, hasretini, uğraşmasını gösteren evrensel bir dram haline getirilmiştir. İşte onun "**Gökteki on Oyun"**unda Tanrı, şeytana buyuruyor ki:

"İnsanın faaliyeti gayet çabuk gevşemek tehlikesine uğrar; mutlak sükûnete bir an evvel erişmeği sever; bu sebepten ona bir arkadaş vermeyi tercih ediyorum ki tahrik etsin, işlesin, şeytan sıfatıyla çalışsın."

Şeytanın bu tavsifinde, İkbal'in İblis tasavvuruna çok yakın olan bir görüş göze çarpmaktadır. O, insanı faaliyete getiren ve böylece insan yapan âmildir."

"Dr. Faustus" efsanesi, zamanımızda yine Alman edebiyatında baka bir şekilde Thomas Maun tarafından ele alınmış, Fransız edebiyatında Paul Valery'nin fragmanında **"Mon Faust"** ta başka şekil almıştır. Bu son eserde, İblis, nihayet, ihtiyarlamış ve bir varlık olarak insana tâbi olmuş, Übermensch (insan üstü) şeklinde tahayyül edilen insanın karşısında kıymetini ve faaliyetini kaybetmiştir. Onun bu acınacak haline bakacak olursak, Nietzsche'nin izini derhal buluruz:**"Zerdüşt Böyle Dedi"** adlı eserinde bir grup, şeytanın Zerdüşt'ü kaçırdığını söylüyor ama onun müritlerinden biri **"Zerdüşt'ün şeytanı kaçıracağına daha fazla inanırım"**diyor:

Übermensch, (insan-ı kâmil) şeytanı yenen insandır; bu fikir Alman feylesofunda bulunduğu gibi İkbal'de de açıkça ifade edilmiştir."

"İblis'in edebiyatta oynadığı rol (J, Van den Vondel, Calderon, Leconte de Lisle, Baudelaire, Mauricac, Sartre, Carducci, Leopardi, Huysmans, Shelley, Hugo, De Vingy, Dostoyevsky, Poe, Bernanos vs.) bir yana bırakılsa bile modern psikoloji de şeytanî prensipin mânası ile meşgul olmuştur. Jung'a tâbi olan psikolojik ekol, bu probleme çok önem vermektedir. Meselâ E. Neumann'a göre (Der schöpferische Mensch und die Wandlung) **İblis ağırlık, hareketsizlik, katılık prensipidir; insanın ruhanî inkişafı, bu katılığı mağlup etmek suretiyle vuku buluyor."**

"Bu fikir, hem Nietzsche'nin, şeytanı "ağırlık prensipi" olarak anlatımına uymakta, hem de İkbalin şeytan tasvirine biraz yaklaşmaktadır. Jung'un kendisine gelince, toprak ve dişi prensibinin kuvveti olan **İblis (eski zamanlarda Luzifer-ışık getiren melek),** insanı tam şahsiyet haline getirebilmek için trajik ve feci Luzifer kuvvetidir; insan, onun sayesinde ve âdetlerden uzaklaşarak yalnız kendi şahsiyetinin kanunlarına göre yaşamak suretiyle yalnızlaşmasına rağmen kemale daha çok yaklaşıyor; onun bu daimî savaşı, bu anda kötü ve şeytanî gibi görünen şartlan gittikçe daha iyi imkânlar haline getirecek ve dünyayı böylece mükemmelleştirecektir. (bk. Pannwitz, "Beitraege", 122).

Demek oluyor ki, İkbalin şeytan tasavvuru, modem Batı'nın ilim ve edebiyatında da rastlanması mümkün olan pek mühim ve düşündürücü bir dünya görüşünün ifâdesidir."

Schimmel'in bu tespitleri kadar doğru olan bir nokta da şudur: Doğu ve Batı'dan alman tüm örnekler, Hallâc'dan çok sonraki yüzyılların isimleridir. Bunun anlamı ise şudur: Bugün, dinden sanata, felsefeden psikolojiye kadar, İblis denen negatif kuvvetle ilgili olarak paylaşılan kabulün tarih içinde **ilk fikir babası Hallac'dır.**

Kısacası, Hallâc-İkbal yaklaşımı bize İblis konusunda, Tebrizli Şems (ölm. 1247)'in şu tespitinin geçerliliğini göstermektedir:

"Bakabilirsen, İdris'te de İblis'te de bir mâna vardır. Bir vakitte bu dersin mânası yürür, başka bir vakitte o dersin mânası."

Sonuç olarak İkbal, İblis konusunda şu hükme varıyor:

"İblis'i öldürmek zor bir iştir; çünkü o, kalbin mekânında gizlidir. En iyisi onu Müslüman etmektir. Onu, Kur'an'ın kılıcıyla öldürmek en iyi yoldur."Şems; Makalât, 276.

Sh:261-267

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

EZEL VE İLTİBAS TÂSÎNİ -SIRRI İBLİS

Ahmed ile İblis'ten başka hiç kimseye iddiacı olmak yaraşmamışlar.

Şu var ki, İblis'in gözden düşmesine mukabil Ahmed için gözün gözü açıldı.

İblis'e: **"Secde et!"** dendi, Ahmed salla'llâhu aleyhi ve selleme: **"Bak!"**

O secde etmedi, Ahmed de sağa-sola bakmadı.

"Gözü ne şaştı, ne de haddi aştı."

İblis önce yakarmış, Hakk'ın yoluna çağırmıştı.

Ama sonunda kendi kuvvetine sığındı.

Ahmed ise önce iddiada bulunmuştu, fakat sonuçta kendi gücüne bel bağlamaktan vazgeçti.

Ahmed şöyle diyordu: "Ancak senin yardımınla hareket eder ve yalnız senin yardımınla yükselirim." "Ey kalplerimizi çekip çeviren!" Seni yeterince övemem ki ben!"

Gök sakinleri içinde İblis gibi muvahhid yoktu. Fakat gözden düştü; sonsuzluk yolculuğunda lütuftan uzaklaştırıldı. **Ma'bûd'a hiç kimseyi işe katmamak üzere ibadet etmişti.** Ve tam bireyciliğe varınca lânetlendi. **Ve daha fazlasını isteyince de huzurdan kovulup uzaklaştırıldı.**

Hakk ona: "Secde et!" demişti

"Senden gayrıya secde etmem!" diye karşılık verdi.

Hakk dedi: **"O halde lânetim, üzerine dökülecek."**

O yine: **"Senden başkasına secde etmem!"** diye tekrarladı.

İnkârlarım seni takdis Aklım, önünde tehvîs (şaşırma)

Senden ayrı bir şey mi ki Âdem?

Orta yerde kimmiş İblis?

Senden başkasına yok benim yolum

Seni seven boynu bükük bir kulum.

Hak sordu: "Kibirlendin mi?'

Cevap verdi:

"Seninle sadece bir lahzalık beraberliğim bulunsaydı, o halde bile kibirlenmek ve cebbârlık bana pek âla yakışırdı. Halbuki ben, seni ezelden beri tanıyan biriyim! "Ondan üstünüm ben! Hizmetim ondan kıdemli, Şu âlemlerde seni benden iyi tanıyan var mı ki? ; Benim sende muradım, senin de bende muradın var. Ve senin beni isteyişin daha eski. Ya senden başkasına secde etseydim?!.

Secde etmeyince, aslıma dönmem gerekti. Çünkü sen beni ateşten yaratmışsın. Bu bir gerçek. Ve ateş ateşe dönecek. Sonuç olarak, takdir edip seçme senin elinde.

Ne kaldı kopacak, ne var korkacak?

Nasıl olsa uzak düşmüşüm sana.

Anladım, bir bana, yalanla uzak,

Sevgiyle ayrılık olur mu yoldaş.

Ayrıldım; ayrılık oldu arkadaş

Ey tevfiki veren, sana hamd, senâ

Seçkin bir kul eğilmez başkasına.

**

İblisle Hz. Mûsa Tûr Dağı'ının yamacında karşılaştılar. Mûsa sordu:

"Ey İblis, secde etmekten seni alıkoyan neydi?" İblis cevap verdi:

"Tek ma'bud davası. Eğer Âdem'e secde etseydim, senin gibi olurdum. Biliyorsun, sana bir kerecik "bak şu dağa" dendi de hemen bakıverdin. Oysaki bana bin kere secde etmekliğim emredildiği halde, inancıma olan sımsıkı bağlılığım yüzünden secde etmedim.

Mûsa dedi: **"Fakat emre karşı gelmiş oldun!"** Cevap verdi: **"Fakat o bir imtihandı, emir değil!"**Mûsa dedi: **"Ne olursa olsun; suretini değiştirdiğine şüphe yok!"** Şöyle cevap verdi İblis:

"O, bu diye ayrım yapmak gerçeği çamurlamaktır. Değişip duran şeye bel bağlanmaz, güvenilmez. Çünkü o her an başka bir şey olmaktadır. Halbuki ma'rifet sapasağlam ve hep aynıdır; ilk anda ne idiyse şimdi de odur; değişmez, bozulmaz. Şahıslara gelince, onlar hep değişir, bozulur."

Mûsa sordu: **"Onu hâlâ hatırlar, anar mısın?"** Şöyle cevap verdi İblis:

"Ey Mûsa, oluşturduğu olayla birlikte yaratılan düşünce hatırlanmaz, hatırlanamaz. Aynı anda hem ben anılıyorum, hem O."

"Zikri zikrim, zikrim zikri, aynıyız Birbirini anan beraberleriz." :

"Hizmetim şimdi daha arı, vaktim daha bol, zikrim daha parlak. Çünkü eskiden O'na kendi zevkim için hizmet etmekteydim, şimdiyse O'nun arzusu uğruna didiniyorum."

Biz; engelleme, savunma, zarar ve kâr... arzusundan arınmışız. Biricik yaptı beni, vecde getirdi. Hayrete düşürdü beni ve kovdu: Ki karışmayayım ihlaslılarla. Ağyardan uzak tuttu beni gayretim yüzünden, değiştirip yeniledi beni hayretim yüzünden. Hayretlere attı beni gurbetim yüzünden. Mahrem tuttu beni sohbetim yüzünden. Çirkinleştirdi beni midhatim (övülmüşlüğüm) yüzünden. Dokunulmaz kıldı beni hicretim yüzünden. Mükâşefem (gönül gözüyle görme gücü) yüzünden küstü bana. Vuslatım yüzünden mükâşefe lütfetti bana.

Ayrılığım yüzünden vasletti (kavuşturdu) beni. Arzu ve emellerimin güçlülüğüyle çetinliği yüzünden fasletti (ayırdı) beni. Onun hakikati üzerine yemin olsun ki, ne tedbirde hata ettim ne de takdiri reddettim. Tasviri değiştirmeye kalkışmış da değilim. Fakat bu oluşlarda benim kudretimin de etkisi vardır. Bana ebedler boyu ateşiyle azap etse de O'ndan gayrısına eğilmem. Ne bir kişi önünde secde ederim ne de bir ceset huzurunda diz çökerim! Ne oğul tanırım ne karşıt; dâvam sâdıklar dâvasıdır. Sevgi konusunda, gerçek bağlılardanım ben!

Azâzil'in ahvali hakkında çok söz söylenmiştir. İşte biri:

"O hem göklerde hem yerde dâî (çağrıcı) idi. Gökte meleklere dâîlik yapmaktaydı; onlara iyilikleri, güzellikleri gösteriyordu. Ve yerde insanların dâîsidir; fakat onlara çirkinlikleri, kötülükleri gösteriyor. Şeyler kendi zıdlarıyla bilinir. Zarif ipek kumaşlar simsiyah kıllar arasında dokunur. Melek, güzellikleri gösterir ve güzel şeyleri teklif eder. Ve işaretlerle yol göstererek: "iyi olanı yaparsan ödüllenirsin." der. Çirkini tanımayan, güzeli hiç tanıyamaz!

İblis ve Firavunla fütüvvet konusunda tartıştım.

İblis şöyle dedi:

"Secde etseydim eğer, fütüvvet benden uzaklaşırdı."Firavun dedi:

"Ben de O'nun resulüne inansaydım fütüvvet makamından düşerdim."Dedim ki

"Sözümden ve davamdan dönseydim, fütüvvet yaygısından dışarı atılırdım,"

İblis, kendisinden başkasını gayr görmeyince: **"Ben ondan üstünüm"** dedi. Ve Firavun, kavmi içindeki hakla bâtılı ayıracak olanı tanımayınca: **"Sizin için benden başka herhangi bir ilâh tanımıyorum,"** dedi. Ben dedim ki:

"Eğer O'nu tanımıyorsanız eserlerini tanıyın. İşte o eser benim. Ben hakkım. Ve ben Hakla hak olarak ebediyyen devam edeceğim. Dostum ve üstadım, İblisle Firavun'dur. İblis ateşle tehdit edildiği halde davasından dönmedi. Firavun da öyle: Denizde boğuldu da yine iddiasından dönmedi. Ve asla aracı kabul etmedi. Ve ben... Öldürülsem, asılsam, elim-ayağım doğransa yine dönmem sözümden!

İblis'in adı O'nun adından türemişti. Sonradan Azâzîl şeklinde değiştirildi. Azâzil kelimesindeki **"Ayn,"** İblisin gayesinin ululuğuna; **"Zâ,"** himmetindeki değerin artışının fazlalığına; **"Elif",** ülfetinin büyüklüğüne; ikinci **"Zâ",** makamı için gösterdiği zühde; **"Yâ",** kendi ululuk ve yüksekliğine sığınmasma; **"Lâm,"** ıstırap ve imtihanındaki mücadelesine işarettir.

Hakk sordu: **"Secde etmiyor musun ey mehin" (zelil, alçak)?**Cevap verdi:

"Ben aşıkrm, aşık her zaman mehin! Bak sen de diyorsun mehin. Halbuki şöyle okudum Kitab-ı Mübîn'de: "Benim aleyhime iş yapılamaz, ey zül kuvveti'l-metîn! (zorlu kuvvetin sahibi) Sen beni ateşten yaratmışken nasıl eğilirdim ona?!

O ki yaratıldığı şey tin (çamur). Uyuşmayan iki zıt ateşle tin. Ve hizmette ondan eskiyim, Kıymette ondan ulviyim, İlimce daha bilgiliyim, Ömrü uzun olan da benim."

Hak ona şöyle dedi:

"Seçme yetkisi bende, sende değil!"Cevap verdi:

"Seçmelerin, takdir etmelerin hepsi senin, benim seçmem de senin. Evet benim için de sen seçtin ey Bedî'!

Ona secde etmemi engellemekle oldun Meni' (engelleyici).

Sözlerimde hata ettimse uzaklaştırma beni Senden.

Çünkü Şensin Semî' (işiten-duyan). Dileseydin ona secde etmemi, şüphesiz olurdum muti' (boyun eğen).

Arifler içinde seni bencileyin iyi bilen birini tanımıyorum."

> **Biricik kulunum beni kınama,**
>
> **Lütuflandır; sakın darılma bana.**
>
> **Söz var aramızda ve sözün haktır;**
>
> **Zuhûrum en güçlü zuhûr ey Seyyid!**
>
> **Kitap isteyene bu bir hitaptır**
>
> **Okuyun ve bilin: Ben yalnız şehîd!**

Ey dostum! Ona Azâzîl denmiştir. Çünkü o azledildi. Daha doğrusu o kendi saltanatı içinde azledilen biriydi. Başlangıcından sonuna varamadı; çünkü nihayetinden çıkamadı mülk ve saltanatının. Onun zuhuru, fesat ve fitnesinin şaşmazlığında ters dönmüş, heyecanının ve yanarcasına kızgınlığının ateşiyle şûlelenmiştir. Onun sert ve katı toprağı, kısırlaştırıcı ve

ayıklayıp soyucudur. **Onun gafil yakaladığı elden gitmiş, onun eline düşenin işi bitmiştir.** Onun "şerâhim'ü sürekli, onun körlük ve gizlilikleri "fathemî'dir.

Ey dostum! Eğer gerektiği gibi anladınsa, meseleyi bütün gücünle düşünür, iyice kavrar, ıstıraba döner, kuruntuları ortadan kaldırırsın. Tevhit yolunun en seçkin sözcüleri onun kapısında dilsiz düştüler; arifler öğrendiklerinden ve öğrettiklerinden utandılar. **Onlar içinde secdeyi en iyi bilen yalnız oydu.** Varlıkların gerçek yarlığa en çok yaklaşanı, en çok gayret göstereni o, ahdine en vefalısı, Mâbud'a en yakın olanı oydu. Melekler Âdem'e secde ettiler: **Müsade üzerine. Ve İblis secde etmemekte direndi**:Uzun bir zaman geçirmişti müşâhede üzerine... Derken işleri karmakarışık hale geldi. Kötü zanlara kapılmıştı. "Ben ondan üstünüm" diye tutturdu. Örtüler arkasında kaldı; toprakta kıvranıp durdu. Azap gerekli olmuştu artık. Ebedler boyu azap...

Sh: 335-345

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

MEŞÎET TASİNİ-İBLİSİN KURTULUŞU İSTENMEDİ

> **Meşîet, Allah'ın sıfatlarından biri olup dilemek anlamındadır. Allah Teâlâ'nın, dilediği şeyi hemen vücuda getireceğini ifade eder.**

Birinci daire O'nun meşîeti, İkincisi O'nun hikmeti, üçüncüsü O'nun kudreti ve dördüncüsü O'nun malûmatı ve ezeliyyeti (öncesizliği).

İblis dedi:

"Birinci daireye girsem İkincisiyle, İkinciye girsem üçüncüyle, üçüncüyle yetinsem dördüncüyle imtihan edilecektim.

"Hayır, hayır, hayır, hayır" diye tutturdum ve birincide kaldım.

Sonra İkinciye kovuldum; daha sonra üçüncüye atıldım. Dördüncüyle işim bakalım ne olur! Secdenin beni kurtaracağını bilseydim secde edecektim, elbette! Fakat baktım ki bu dairenin arkası, dairelerle dolu.

Kendi kendime: "Bırak" dedim, "bu daireden kurtuldum diyelim, ötekilerden nasıl kurtulacağım: İkinciden, üçüncüden, dördüncüden..."

Beşinci "Elif'e gelince o, bizzat Hayy!

Sh:349-350

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

'TEVHİDİ, İBLİS'TEN ÖĞRENMEYEN, KÂFİRDİR."

Sevânih'i şerh eden İranlı yazar Haşmetullah Riyâzî, İblis konusundaki fikirlerinin Gazâlî'nin başına dert açtığını söylemekte ve konuyu detaylı bir biçimde ele almaktadır. [Riyâzî; Şerh-i Sevânihul-Uşşâk, 1/183-195.]

Riyazî'nin eserinin, "Ahmed Gazâliye Yöneltilen İtirazlar" başlığını taşıyan 4. faslından bir kaç satır verelim:

"Ahmed Gazâlî demiştir ki: **'Tevhidi, İblis'ten öğrenmeyen, kâfirdir."**

İbn Ebil Hadîd de eseri Aynu'l-Hayât'ta Ahmed'in şu sözünü nakleder ve ona lanet okur: **"İblis, muvahhitlerin sultanıdır; tevhidi ondan öğrenmeyen kâfir olur. İblis, velilerin de en büyüklerinden biridir."**

Ahmed Gazâlî, Mecâlis'inde İblis ile Hz. Musa arasında Tür dağında geçen ve gerçek muvahhidi ele alan bir diyaloga yer vermiştir ki bu, Hallâc'ın Tavâsîn'inde yer alan İblis-Musa diyalogunun tamamen aynıdır. Kısacası, Gazâliye göre, **İblis'in suçu aşkının bir eseridir.** Bunun içindir ki İblis'i:

"Ayrılığa düşmüşlerin, aşıkların yüz akı" diye anardı.

Riyazî, bu bilgilerden sonra, İblis konusundaki Hallâcî görüşün temelde daha öncelere, Ehlibeyt imamlarından İmam Caferi Sâdık (ölm. 148/765) hazretlerine bağlanabileceğini gös teren bir sözü ele alıyor. Büyük Şiî muhaddis el-Küleynî (ölm. 329/940) tarafından el-Kâfî fî Usûli'd-Dîn'de (bk. 1/276) nakledilen ve Caferi Sâdıka ait olan bu söz şöyledir:

"Allah bazen dilemediği halde emretmiş, bazen de emrettiği halde dilememiştir: İblis'e, Âdem'e secde etme sini emrettiği halde secdenin yapılmasını irade etmemişti. Eğer İblis'in secde etmesini isteseydi İblis secde ederdi. Âdem'in, malum ağaçtan yemesini yasaklamıştı ama iradesi ağaçtan yenmesi yönünde idi. Eğer ağaçtan yenilmesini istemeseydi Âdem yemeyecekti."

Caferi Sâdık'ın bu sözü, Hallâc'ın emr ve irade ayrımının formül ifadesi gibidir. Hallâc, İblis konusundaki farklı görüşünü **"Allah'ın emri başka, iradesi başkadır. Bir şeyi istemediği halde onu emredebilir."** tezine oturtmakta ve Tavâsîn'de İblis'i savunurken ona bu sözü söyletmektedir.

Aynulkudât, hocası Gazâlî aracılığı ile Hallâc'ın aşk anlayişını da katıksız bir biçimde aldı ve temsil etti. Hallâc'ın Tavâsîn'indeki

"Ahmed ile İblis'ten gayrısına iddiacılık yaraşmaz" sözünü açıklarken, işin esasında aşkı görüyor: **Ahmed'in (Hz. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemin) imanının da, İblis'in küfrünün de arkasında aşk vardır.** Diyor ki:

"Ahmed'i izleyen tevhid ehli soya aşktan bir zerre verildi de tümü mümin oluverdi. Kovulmuş İblis'e uyanlara da aşktan bir zerre verildi, onlar da putlara tapan kâfirler oluverdiler. Hallâc'ın dediği gibi: 'Caddeler çoktur ama, erdirici yol tektir."

Sh: 162-163

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

YARDA KALAN KATRE

Derya aşkıyla yanan ırmak katreleriyle yola düşmüş, heyecanla kavuşacakları deryayı hayal ediyorlardı. Atalarından duydukları vardı, deryaya gark olmak. Bunu kendilerine derd edinmişlerdi. İçlerinde biri ise hep şunu derdi.

"Siz deryanın derdindesiniz, acaba hangimiz yar başında kalacak kadar şanslıdır."

"Nasıl"

"Büyüklerimiz bize deryayı söylediler" dedi. Yar başını anlayanda çok çıkmadı. Bilmiyorlardı ki anlasınlar. Yinede hepsi heyecan içinde bir an önce deryaya kavuşalım hırsıyla akıp gidiyorlardı.

Yaşlanmış bir katre vardı. Kadehe dökülse, tadıyla tükürülecek kadar acımış, itilmişti. Birde yetmezmiş gibi hakaretlere uğramış bulanık ve ağırlaşmıştı.

Berrak katreleri, güneş görse yanına çağıracak kadar çekici, canlı görse içmek için avuçlanacak kadar tatlıydı.

Irmak kaynaktan deryaya doğru akıyordu. Kendi halinde son deme doğru giderken arkalara düşecek kadar yorulmuş aşağılanmış haliyle katre umutla takip etmeye çalışıyordu. Olması gereken dönüşüm mevsimi geldi. Havalar soğudu. Katrelerde yarı yolda kalırız, deryaya varamayız, diye bir heyecan başladı.. Irmak son geçiti olan yara geldi. Oradan kendini deryaya bıraktı. Bir çoşku bir heyecan. Irmak son katresini bırakmayacak kadar çağlayan olmuştu. Yardan dökülen katreler sarhoş gibi deryaya düşerken, buz gibi soğuk hava, zayıf itilmiş ve kakılmış katreyi yar ucunda durdurdu. Hani derler ya bir şans olsa, anda düşecek. Olmadı. Düşmeden yar ucunda yapışıp kaldı.

Arkadaşlarını kaybetmiş, bir kış boyu, yalnız kalakalmıştı. Kaldı da, günler gördü, geceler gördü, ay gördü, güneşi gördü. Neler görmedi ki, ayazı eksik değildi.

hayat canlandıran ilkbahar yine geldi.

Kaynaktan bir gürültü koptu. Irmakta hayat yeniden başlamıştı. Doğan katreler hızla geldiler, yar ucundaki katreyi deryaya kavuşturdular. Kaybettiklerini düşünen arkadaşları onu görünce:

"Neredeydin?" diye sordular.

"Sormayın" dedi, tam sizinle deryaya düşecekken yar ucunda kaldım. Çok şeyler gördüm canım yandı. Ama, anlatacak hikayelerim var."

Arkadaşları sordukça, o anlatıyordu. Beğenmedikleri arakalarına bıraktıkları katrenin söylediği birçok şeyin hayalini bile edemiyorlardı. Her şey iyiydi ama duyduklarını yaşamak için dönüş gerekiyordu. Bunun da ancak güneşte yanmakla olduğunu anlamışlardı. Birde yanmanın adını aşk koymuşlardı.

Yanacaksın uçacaksın. Birçokları katreden duyduklarını yaşamak için denemeye karar verdiler. Birçok katre yandı ve uçtu. Dağlara düştüler. Irmağa kavuşmak için kaynağa ulaştılar. Ancak yol uzundu. Yine birçoğu yine bu anlatıları unutmuştu. Duymamış gibi…..

İhramcızâde İsmail Hakkı

RÛHUM SANA ÂŞIK, SANA HAYRANDIR EFENDİM

Rûhum sana âşık, sana hayrandır Efendim,
Bir ben değil, âlem sana kurbandır Efendim.

Ecrâm ü felek, Levh u Kalem, mest-i nigâhın,
Dîdârına âşık Ulu Yezdân'dır Efendim.

Mahşerde nebîler bile senden medet ister,
Rahmet, diyen âlemlere, Rahman'dır Efendim.

Kıtmîrinim ey Şâh-ı Rusül, koğma kapından,
Asilere lütfun, yüce fermândır Efendim..

Ta Arşa çıkar her gece âşıkların âhı,
Medheyleyen ahlâkın, Kur'ân'dır Efendim.

Aşkınla buhurdan gibi tütmekde bu kalbim,
Sensiz bana cennet bile hicrandır Efendim...

Dağ kalbime bir lâhzacık ey Nur-i dilârâ,
Nûrun ki; gönül derdime dermandır Efendim...

Ulvî de senin bağrı yanık âşık-ı zârın,
Feryâdı bütün âteş-i sûzandır Efendim...

Ali Ulvi Kurucu

https://youtu.be/q3RX_0oimB4

https://youtu.be/x-php0u-ypc

AYNA MI CAM MI?

Hayatımızın bütün evrelerinde ahlak adamları, düşünürler…sürekli kalp temizliğinden ve aynası temiz olanlardan bahsederler. Gerçekten çok güzel bir düşünce değil mi, pırıl pırıl bir kalp sahibi olmak. Ancak "**Aynalı Baba**"yla görüştüğümde dedi ki,

"Kalp aynası iki yüzlüdür. Birini parlattığın zaman arka yüzünü de parlatman gerekiyor. Yoksa bir yüzün parlaklığı seni mahveder" dedi.

…

Düşündüm. Parlatmak.

İki yüzü parlatmak.

Rivayete göre Niyazî-i Mısrî, sonradan şeyhi olan Ümmî Sinan kaddese'llâhü sırrahu'l-azizi görmek için Antalya'nın Elmalı kazasına giderken, rüyasında bir kalaycıya gider. Kalaycı müşterilerle dolup taşmaktadır. O da güğümünü (Tuhfe'de abdest ibriğini) kalaylatmak için verdiğinde kalaycı , **"dışını herkes kalaylar, maharet içini kalaylamakta"** diyerek güğümü (ibriği) kolayca ikiye böler, iç ve dışını kalaylar ve yapıştırarak geri verir. Daha sonra Uşak'ta Ümmî Sinan kaddese'llâhü sırrahu'l-azizi gördüğünde bu kalaycı ustanın o olduğunu anlar. Şeyh **"Mehmed derviş bu kalaycı şaşılacak biri değil mi?"** diyerek rüyasını keşfedince de O'na biat eder. Aşağıdaki ilâhiyi bunun üzerine söyler.

(İbrahim RAKIM, 1750), v. 7 Yard. Doç. Dr.Kenan ERDOĞAN, "Şiir-Efsane-Menkıbe ilişkisi Ve Niyâzî-i Mısrî'nin Menkabelerine Göre Bazı şiirlerinin Hikâyesi" Sosyal Bilimler Yıl:2003 Cilt:1 Sayı: 1s.11-12.)

Neden iç ve dış. Aklıma her zaman İlk bakışta şu gelirdi. Maddî ve manevî cephesi. Meğer öyle değilmiş. Aynanın katranlı kısmını da parlatmak gerekli imiş.

Neden?

Eğer kul isen, -kul olduğumuz âşikar- iki yüzüde parlak olmalı. Bir kalp ki, billur cam gibi. Ne aksetse delmeli geçmeli. Tasarrufun yok, elinden bir şey gelmedikten sonra, sırları bilsen ne olur. Kaderi bildiği söylenen Nostradamus'un dediği gibi, **"benim bilmem kaderi değiştirmez, olan olacaktır."** Peygamberlere gelecekten bilgi verildi derler. Peygamberlerin duası kabuldü, bazı şeylere engel olamaz mıydı?

…..

Sorun bilmekte değil, kalbin ayna mı câm mı olmasında. bilinen akseden ayna olan kalpte kalır, ancak cam gibi billur olunca deler gider.

Köşesine oturmuş, şeyhin halini şimdi daha iyi anlıyorum. O biliyordu, ama aksedeni yoktu. Âlemin kalbini delip gidişinde, huzurda boyun kesmiş haliyle göndereni biliyordu.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Aşkın meyine ben kana geldim,
Şem'in oduna hoş yana geldim.

Şem'i tevhidi gördüm yakmışlar,
Gitti kararım pervâne geldim.

Halka-i zikri kurmuş âşıklar,
Ben de sahnında cevlâna geldim.

Mecnûnum bugün Leylâ derdinden,
Neylerim aklı dîvâne geldim

Derdi cânânın açtı yâreler,
Bağrım üstünde dermâne geldim.

Ümmî Sinân'ın hâk-i pâyine,
Sürmeğe yüzüm sultâna geldim.

Yâremi bildim Yârimden imiş,
Bunda Niyâzî Lokmân'a geldim

RUHANİ ÂLEMLE MEŞGUL OLANLAR İÇİN BİLGİ

Konu hakkında kısa bir açıklamadan sonra
ek okumalarla yazı desteklenmiştir.

Günümüz insanın çıkmazlara çözüm olarak kurtarıcılar, ruhaniler araması olağan bir durumlardan sayılmaktadır. Sanal âlemde alt yapısıyla destek verince ortalık toz duman. Osmanlı döneminde kontrolden çıkan ruhani terbiye okulları olan tekkeler meşihat kurumu kontrolüne alınmaya mecbur kalınmıştır. İstismarı kolay olan bu yol birçok yönden tehlikeler barındırmakta olsa da çekici taraflarından birisi insanın iç dünyasındaki anavatan özlemidir.

Ruhâni âlemin melekler, cinler ve şeytanlarla olan kısmı ile ulviyeti kazanmış insanların ve ruhanilerin seyrettiği bu âlem ise hakikatiyle bilinmesi o derecede zordur. Sebebi iyilik ve kötülüğün karışık duruşuyla ispat edilmesi mümkün olmayan içerikleri bünyesinde barındırmasıdır. Ön basamak sayacağımız rüyalarıda bu âlemin ilk giriş noktalarından saymamız mümkündür. Rüya kısmına dahil olan durugörü, spritüal görüntüler/ vizyonlar ve istidatlı birçok medyumun varlığı ile elit tabakanın da dünyevi hazları bitirmenin verdiği açlıkla, sonsuzluk isteğine düşkünlükleri bu konuyu canlı tutunca güncelliğini hiçbir zaman yitirmemiştir... Neticede inanan ve inanmayanı etkileyecek kadar bir değerler manzumesidir, ruhâni âlem.

Hüddamlar-Hizmetkârlar

Ruhâni âlemle ilişki kuranlar olduğu gibi hüddamlar veya hizmetkârlar adıyla anılan varlıklar bulunur. Onları insanlar çalışma karşılığı elde etmiş veya nasip denilen hususları da içine alan bir vesile olan ocak tabiri edilen kurumlar ile kazanmıştırlar. Ancak bu âlemin hizmetkârlarını süflî ve ulvî mertebelerde fark sahibi olabilmeniz için bazı önemli bilgilere sahip olmak gerekir. **En önemli hususlardan biri hizmetkârların cin mi melek mi olduğunu bilmektir.** En basit olan tespitte bu ayrımı kadınların bilmesinin yolu saçını açmasıdır. -İster inançlı olsun ister olmasın-Saçı açıldığında görüntü veya siluet kayboluyorsa bu gelen melekkir. Değilse cinnidir. Erkeklerde ise insan resimli bir odada görüşmeyi yapabiliyorsa gelenin cin olduğunu bilinmesidir. Melekler insan resmi olan yere gelmezler. -Muhafaza melekleri müstesna-

Alınan Bilgi

Medyumlardan, hüddamlardan gelen bilgilerin nefse uygun ve başkalarının istismarı hakkında ise; bu bilginin menşei süflî ve cinlerden olduğunu kabul etmek daha doğrudur. Melekler bu konuda hassastırlar. İfrit türlerindeki cinlerle görüşmeler ve ilişkilerde ise korku imgeleri aşırı şekilde vardır. İleriki vakitlerde insana zarar verirler. Genelde bu tür ilişki sahipleri hayatlarını intiharla sonlandırmıştır.

Rüyalar

Rüya, insanı en yanıltıcı olanlardır. Bunun iyi ve kötü ayrımında din ve aklın çizgisine göre hareket etmelidir. Birde bir rüyanın tekrarlanma periyotlarına dikkat etmek gerekir. Başkaları tarafından görülen rüyalarda **"şu oldunuz" "bu oldunuz"** bilgilerine dikkat edilmelidir. Büyük ihtimalle bu tür bilgiler ayak kaydırma nedenlerindendir. Onun için rüyaların sağlamasının yapılması ise kendi görmenizle bir nebze tedbir alınmış olunur. Bu ise yine zordur. Genellikle Mesih ve Mehdiler başkalarının kombine benzer rüya eşleşmeleri ile türetilmektedir.

Ricâli Gayb

Mürşid-i kâmil ve ricali gayb erenleri dediğimiz kişiler vardır. Bunların inkar edilmesi ve tasdik edilmesi kişiyi ilgilendirir. Dikkat edilecek husus bu kılıfı üzerine takıp, aldatanlar çok olduğu için, ilim ehli olmak ve karşımızdaki insanın sözünü kendi tecrübelerimiz ve bilgilerimizle sınayarak hareket etmeliyiz. -O bilgideki seviyede ayrıca sorundur, yine tehlike arzeder-

Sahtelik işaretleri

Ruhani âlem dünyevi değerler ile algılanıyor yani parasal hususlarla insanlar zenginleştiriliyor, lider görünümündekilerde sefahat, fuhuş, gizlilik gibi sınırlamalarla baskıcı durum arzediyorsa uzak kalınması doğru olandır. **Ruhani âlemin dünyevi şartlarla ilintili menfaat içeren hiçbir özelliği bulunmaz.** Parasal konular arzeden hususlar temel şartlar arasında yer alıyor ve sistem masonik tarzda bir hiyeraşide olup, aşağıdakiler ile tepedekiler arasında uçurum varsa, suiistimallerin olduğunu bilmeli bu tür oluşum içinde bulunmaktan kaçınılmalıdır. [İç Mabed- Dış Mabed]

Guruplara katılım

Son zamanlarda insanlar bu tür bilgileri kazanımda korkuları olduğu için bu tür guruplara katılmayı kolaylık olarak görürler. Zamanla bu oluşumlarda insanlar özgür olmaktan öte nevrotik durum sahibi oldukları bilinmektedir.

Bize kalırsa görmek, duymakla üstün insan olmak yerine bilgi sahibi olmak daha önemlidir. İnsandaki haller geçici, ilim ise kalıcıdır.

Aşağıda alıntıladığımız bilgiler ile görüşlerinizde berraklık bulacaksınız.

ÖRNEKLER VE OKUMA PARÇALARI

1. Misal

Hz. Hatice radıya'llâhu anhanın Cebrail aleyhisselâm Hakkındaki Bir Denemesi

Varaka b. Nevfel, Hz. Hatice´ye:

"Cebrail; Allah ile peygamberler arasında, Allah´ın emînidir.

Sen, Muhammed´i, görmüş olduğu şeyleri gördüğü yere kadar götür.

Kendisine gelen şey gelince, başını saçını aç!

Eğer o Allah tarafından ise, Muhammed gördüğü şeyi göremez!" dedi.

Hz. Hatice öyle yaptı. [1]

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem)e:

"Ey amcamın oğlu! Şu sana gelen sahibin (Melek) geldiği zaman, bana haber verebilir misin?" diye sordu.

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem):

"Evet! Haber verebilirim!" buyurdu.

Hz. Hatice:

"Öyle ise, o sana gelince bana haber ver!" dedi.

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem):

"Ey Hatice! İşte, Cebrail yanıma geldi" buyurdu.

Hz. Hatice:

"Kalk, gel de ey amcamın oğlu! Sol dizimin üzerine otur!" dedi.

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem) oturunca, Hz. Hatice:

"Onu görüyor musun?" diye sordu.

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem):

"Evet! Görüyorum!" buyurdu.

Hz. Hatice:

"Kalk da sağ dizimin üzerine otur!" dedi.

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem), kalkıp onun sağ dizinin üzerine oturdu.

Hz. Hatice:

"Onu yine görüyor musun?" diye sordu.

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem):

"Evet! Görüyorum!" buyurdu.

Hz. Hatice:

"Kalk da, kucağıma otur!" dedi.

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem), kalkıp onun kucağına oturdu.

Hz. Hatice:

"Onu hâlâ görüyor musun?" diye sordu.

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem):

"Evet! Görüyorum!" buyurdu.

Hz. Hatice, başından başörtüsünü açtı ve:

"Yine onu görüyor musun?" diye sordu.

Peygamberimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem):

"Hayır! Görmüyorum!" buyurdu.

Bunun üzerine, Hz. Hatice:

"Ey amcamın oğlu! Sebat et! Müjdeler olsun ki, vallahi, bu sana gelen melektir; şeytan değildir!" dedi.[2]

[1] Ebu´l-Fereç İbn Cevzî, el-Vefâ, c. 1, s. 164.

[2] İbn İsJıak, İbn Hişam, Sîre, c. 1, s. 255, Taberî, Târih, c. 2, s. 208, Ebu Nuaym, Delâil, c. 1, s. 217, Beyhakî, Delâilü´n-nübüvvE.c. 2, s. 151-152, İbn Atoclilberr, İstiâb, c. 4, s. 1820, Ebu´l-Ferecİbn Cevzî, el-Vefâ, c. 1 , s. 164, İbn Esîr, Kâmil, c. 2, s. 49, İbn Seyyid, Uyûnu´l-eser, c. 1 , s. 87, Zehebî, Târîhu´l-

İslâm, s. 134, Ebu´l-Fidâ, el-Bidâye ve´n-nihâye, c. 3, s. 15-16, Heysemî, Mecmau´z-zevâid, c. 8, s. 256, Diyarbekrî, Hamis, c. 1 , s. 283.

M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayınları: 1/171-172.

2. Misal

Abdülkadir Geylani (kuddise sırruhu'l-âlî) Hazretleri anlatıyor: Henüz tasavvufa yeni süluk etmiştim. Bir akarsu kenarında ibadetle meşguldüm.Gök yüzünden bir nida geldi.

- Ey Abdülkadir! Hazır ol sana tecelli edeceğim.”

Bu ses gelir gelmez etrafımda ne kadar ağaç taş varsa hepsi secdeye vardı. Ben bu hal karşısında hayrette kaldım.

Gözüme büyük nura benzer bir şey göründü. Ufuk onunla doldu. Sonra ondan bir sûret peyda olur gibi oldu. Bana şöyle dedi:

"Ey Abdulkâdir! Ben senin Rabbinim, haramları senin için helal kıldım." Onu, bu sözünden tanıdım. Şeytan olduğunu hemen anladım. Ve aramızda şu konuşmalar cereyan etti:

Ben: **"Çekil ey la’netli! Bana o nur diye gösterdiğin şey zulmetin ta kendisidir. O sûret ise dumandan başka bir şey değildir."** dedim.

Şeytan: "Rabbin hikmeti sayesinde elde ettiğin ilimle benden kurtuldun. Menzillerdeki inceliklere aşina olman da sana yardım etti. Halbuki ben bu gibi hallerle yetmiş kadar ehl-i tarîki yoldan çıkardım." dedi.

Ben: **"Bu Allah’ın bir lütfudur."** dedim.

Bu olayı dinleyenlerden bazıları kendisine: Onun şeytan olduğunu nasıl anladın, diye sordular. Şöyle cevap verdi:**“Sana haramları helal kıldım, demesinden.”**(Şa’ranî, et-Tabakâtü’l-Kübrâ s. 456).

3. Misal

Bir gün halvette dünyadan kesilmiş Allah Teâlâ ile olarak zikirle meşgulken lâin şeytan geldi. Halvet ve zikir hayatımı karıştırıp bozmak için hile ve tuzaklarını artırdı. O anda elimde bir himmet kılıcı hâsıl oldu. Ucundan kabzasına kadar üzerinde: **“Allah”, “Allah”** kelimeleri yazılı idi. O kılıçla, beni meşgul eden ve Allah Teâlâ’yı zikirden alıkoyan düşünceleri kovuyordum.

O anda kalbime **“Hıyelu’l-merîd ale’l-mürîd” (Azgın şeytanın mürid için kurduğu tuzaklar)** ismi ile halvette bir kitap yazmak hatırıma geldi. Şeyhim izni olmadan böyle bir kitap yazmam sahih olmaz, dedim.

Benimle şeyhim arasındaki rabıtanın sıhhatli olması sebebiyle gaibte (rabıta yolu ile) danışınca, sesini işittim. Şunu dedi:

“Bu düşünceyi bırak. Allah Teâlâ bundan uzaktır. Bu düşünce şeytandandır. Şeytan, kendisine merid (azgın ve inatcı gibi çirkin ve kötü) **bir isim verdi. Böylece şeytan kendine sövmez** (kötü isim vermez) **zannettin onun böyle yapacağını uzak bir ihtimal saydın. Gayesi seni (kitap yazmakla) meşgul edip Hakk’ı zikirden alıkoymak ve işini sarpa sarmaktır”.**

Bunun üzerine uyandım ve vazgeçtim.

4. Misal

REENKARNASYON AVRUPA’DA YANLIŞ ANLAŞILDI

Gürciyev, tecrübe düzeyleri ile hipnotizma arasındaki ilişkiden söz etti. İşe çeşitli madde ya da enerjileri tanımlamakla başladı. Ona göre bunların varlığı, her ne kadar doğal bilimler henüz keşfetmemiş olsa da, gösterilebilirdi. Herhangi bir fiziksel yolla belirlenemeyecek kadar ince maddeler de vardı. Mümkün olan tüm hareketler bu maddelere bağlıydı. Örneğin düşüneceksek, düşünce maddesini kullanmamız gerekirdi. Herhangi bir normalüstü tecrübemiz olacaksa, bu ancak uygun madde varsa mümkün olabilirdi.

Bu ince maddeleri ayırmanın ve kontrol etmenin yolları vardı. Bu yollardan biri, bizim hipnotizma dediğimiz şeydi. Harekete geçirilen madde türüne göre çeşit çeşit hipnotizmalar vardı. Gürciyev hafızanın geri çekilmesini, tüm canlılarda var olan ve **"fiziksel beden içinde bir tür ince beden olarak kristalleşme"** yeteneğine sahip belirli bir maddenin bir özelliği olarak açıkladı. Prens bu ince bedenin, dünya üzerinde başka insan ya da hayvan biçimlerinde yeniden hayata gelip gelemeyeceğini sordu. Gürciyev buna itiraz etti, ancak Prens'in reenkarnasyonun gösterilebileceği iddiasını ne kabul ne de reddetti. Sadece şunu söyledi:

> **"Reenkarnasyon Batı'da o kadar yanlış anlaşıldı, o kadar yanlış yorumlandı ki, ondan bahsetmenin bir anlamı yok."**

Hassasiyetin açığa çıkarılması ve hipnotize edilen deneklerin farklı metallere verdiği farklı tepkiler üzerine yaptığım deneyler hakkında yorumlar yaptı. Her metale karşılık gelen özel bir madde vardı. Bu maddeler, gerçek insan maddesine oranla düşük miktarlarda olmak üzere, insanın içinde de mevcuttu. Her maddenin belirli bir psişik özelliği vardı. Bir denek derin bir hipnoza girdiğinde, farklı maddeler, tıpkı bir mıknatısın etkisi altındaki demir ve pirinç tozları gibi ayrışmaya başlardı. Bu koşulda denek, normalde duyarlı olmadığı maddelere tepki verebilirdi. Dolayısıyla, bir kimse, farklı metaller kullanarak, öfke, korku, aşk, kibarlık, vs gibi farklı psişik tepkiler yaratabilirdi. (s.98-99)

Kaynak:

John Godolphin Bennett, TANIK- Bir Arayışın Hikâyesi, trc: Çiçek Öztek, YKY, Eylül-2006, İstanbul

5. Misal

KONU ÜZERİNE OKUMALAR

RÜYA

Rüyada esas olan İslâm'ı güzel şekilde yaşamak ile özdeştirip salihlerin rüyasına itibar etmek gerekir. Belki bir başka mana istikametin rüya dümenine bırakılmamasıdır. Yine buradaki

mana rüya görmek değil, rüyayı yoranın yanlış yönlendirmesine mânî olmak olsa gerektir.[193] Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ashabı ile sabahları sohbetlerine başlarken **"içinizde rüya gören var mı?"** ile başlamıştır. Buna göre;

Rüya Cihetiyle İnsanlar Üç Kısımdır

İslâm âlimleri, bu mevzuda vârid olan hadisleri değerlendirerek insanları üç gruba ayırırlar:

1- Nebiler: Bunların rüyalarının hepsi doğrudur. Bazen da tâbir gerektiren şeyler görebilirler.

2- Sâlihler: Bunların rüyaları çoğunluk itibarıyla doğrudur. Bunlar da bazen tâbire muhtaç olmayacak açıklıkta görürler.

3- Diğer insanlar: Bunlar, doğru ve doğru olmayan her ikisini de görürler. Bunlar üç kısımdır.

a) Mestur (hali kapalı) olanlar: Bunların rüyaları halleriyle muvazi gider.

b) Fâsıklar: "Bunların rüyası çoğunlukla edğâs (karışık, mânasız)dır. Doğru kısmı pek azdır.

---

[193] *Genç Osman namıyla meşhur II. Osman Avusturya mağlubiyetinden sonra kendisini kızlar ağası ile hocası Ömer Efendi hacca teşvik ediyor. Hacca gitmesini, orada tevbe istiğfar etmesini söylüyorlar. Kendisinin de gönlünde var, ancak mağlubiyetin akabinde hac tarafına ve özellikle Suriye-Arabistan tarafına gidilesi ordu cenahından padişahın o bölgeden yeni bir asker devşireceği ve yeniçeri ocağını lağv edeceği şeklinde yorumlanıyor. Bu haber İstanbul'da çalkalanmaya başlıyor. Azîz Mahmud Hüdâyî kuddise sırruhu'l-azîz Hazretleri başta olmak üzere bazı zevat II. Osman'a nasihat ediyorlar:*

"Sultanım! Sizin mülkün bekası açısından burayı bırakıp hacca gitmeniz iktizâ etmez. Siz devletin başında olun, halkın başında olun, askerin başında olun. *Azîz Mahmud Hüdâyî kuddise sırruhu'l-azîzin bu telkinleri ve diğer bazı hocaların da telkini üzerine II. Osman bir ara bu sevdadan vazgeçiyor. Ama gelin görün ki, kaderin cilvesi, mukadder olan değişmiyor. Padişah bir rüya görüyor. Rüyasında elinde Kur'ân-ı Kerîm var, Kur'an okuyor. Kur'an okurken bir an Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem zahir oluyor. Elinden mushafı çekip kayboluyor. Sultan dehşetle uyanıyor ve hocası Ömer Efendi'ye rüyayı anlatıyor. Ömer Efendi zaten hacca gitmesini istediği için:*

"Efendim! Rüya açık, siz evvelden hacca gitmek için niyet ettiniz, sonra bundan vazgeçtiniz. Elinizden mushafın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz tarafından alınması sizin şer'î bir konuda, dinî bir mevzuda verdiğiniz karardan vazgeçmiş olmanıza işarettir. Dolayıyla siz yeniden hacca gitmek üzere kararınızı tashih etmelisiniz" deyince bu sefer II. Osman tekrar hacca gitme sevdasına kapılıyor ve kararından vazgeçmiyor. Tabiî bu arada Halil Paşa ve benzeri bazı paşalar güvenliği sağlamak üzere kaptan-ı derya sıfatıyla Suriye ve Kızıldeniz taraflarına görevlendiriliyor. Ancak askerler, yeniçeri ocağı yapılanın kendilerine komplo olduğunu düşünerek isyan ediyorlar.(Azız Mahmud Hüdâyi Uluslararası Sempozyum Bildiriler, İst-Üsküdar Beld. 2006, c. I, s. 21-22)

c) Kâfirler: Bunların rüyasında sıdk iyice azdır. Bu duruma: "Rüyaca en doğruları, sözce en doğrularıdır" hadisi işaret eder.

RÜYA ÜÇ KISIMDIR

Bazılarınca mevkuf, bazılarınca merfu olarak rivâyet edilen bir kısım hadislere göre rüyalar üç kısımdır:

1-Hak rüya: Bu, hadislerde "rüyayı sâliha," "rüyayı sâdıka," "rüyayı hasene" gibi, farklı kelimelerle ifade edilmiştir. Bu isimlerle zikredilen rüyalar, edğâs'tan uzak ve halistirler. Bu, kişinin mazhar olacağı yakın bir hayrın habercisidir. Bu sebeple Allah'tan büşra (müjde) kabul edilmiştir.

2-Kişinin nefsine konuştuğu rüya: Bu kişinin uyanık halde zihninden geçen vehimlerin tesiriyle gördüğü rüyadır.

3-Şeytanın üzüntü verdiği rüya: Hoşa gitmeyen, can sıkıcı rüyalar buraya girer.

Bu üç kısma, İbn-u Hâcer dört kısım daha ekleyerek 7'ye çıkarır. Mamafih bunları da yukarıdakilerden birine dâhil ederek üçü asıl kabul etmek mümkündür.

4-Hadisu'n nefs: Nefsin konuşması, yani arzuların te'siriyle görülen rüya.

5-Şeytanın eğlenmesi: Hadiste, "Şeytan birinizle rüyada eğlenirse bunu başkasına anlatmayın" denmiştir.

6-Uyanıkken yapmaya alıştığını rüyada görmek. Belli saatlerde yemeyi itiyad edinen o saatte uyursa, kendini yemek yer görmesi gibi.

7-Edğâs: (Karışık, yalancı rüyalar).[194]

Rüya ve rüya ta'biri hakkında bu kısa açıklamadan sonra konu ile ilgili İmam-ı Rabbani kuddise sırruhu'l-azîzin 273. Mektubu burada zikretmek önemlidir.

"Sual: Rüyada, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem görülürse, o rüya doğrudur. Şeytanın aldatmasından korunmuştur. Çünkü şeytan, onun şekline giremez. Böyle bildirildi. Onun için, kardeşlerimizin rüyalarının doğru olması lazımdır. Şeytanın aldatması olmaz değil mi?

Cevap: (Fütûhat-i Mekkiyye) kitabının sahibi, yani Muhyiddîn-i Arabî kuddise sırruhu'l-azîz Hazretleri, **şeytan, Medîne-i Münevvere'de metfun bulunan Muhammed aleyhisselamın kendi şekline giremez diyor.** Başka suretlerde de, Rasûlüllah olarak görünemez diyenleri kabul etmiyor. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem kendi şeklini ve hele rüyada tanıyabilmek çok güç olacağı meydandadır. Bunun için, rüyalara nasıl güvenilebilir? Âlimlerin çoğunun dediğine uyarak ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yüksek şanına yakışacak üzere, şeytanın hiçbir şekilde o Serverin ismi ile görünemeyeceğini söylersek, o şekilden emirler almak ve onun beğenip beğenmediğini anlamak kolay değildir. Mel'ûn şeytan düşmanlığını burada da gösterebilir. Araya karışarak, olmayan şeyi olmuş gibi gösterebilir. Rüya göreni şaşırtır. Kendi sözlerini ve işaretlerini, o şeklin Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sözleri ve işaretleri imiş gibi gösterir.

[194] *Canan İbrahim, **Kütüb-ü Sitte,** İstanbul, 1995, s.407-411*

Çoğumuzun bildiği gibi, bir gün Seyyid-ül-beşer "aleyhi ve ala alihi ve eshabissalatü vesselam" Ashabı ile oturuyordu. Kureyş'in ileri gelenleri ve kafirlerin şefleri orada idiler. Seyyid-ül-beşer "salla'llâhu aleyhi ve sellem" onlara (Ven-necmi) sûresini okudu. Onların putlarını anlatan ayet-i kerimeye gelince, mel'ûn şeytan putları öven birkaç sözü, o Server'in "salla'llâhu aleyhi ve sellem" sözüne ekledi. Dinleyenler, bunları da o Server'in sözü sandılar. Şeytanın sözlerini ayet-i kerimeden ayıramadılar. Orada bulunan kâfirler bağırmaya başlayarak, Muhammed "salla'llâhu aleyhi ve sellem" bizimle sulh yaptı, putlarımızı övdü dediler. Orada bulunan müslümanlar da, okunan sözlere şaşakaldılar. O Server "salla'llâhu aleyhi ve sellem" şeytanın sözlerini anlamadı. (Ne oluyorsunuz?) diye sordu. Ashab-ı kiram, siz okurken bu sözler de araya karıştı dediler. O Server "salla'llâhu aleyhi ve sellem" düşünceye daldı ve çok üzüldü. Hemen Cebraîl-i emîn "ala nebiyyina ve aleyhissalatü vesselam" vahy getirdi. O sözleri şeytanın karıştırdığı, bütün Nebilerin sözlerine de karıştırmış olduğunu bildirdi. Allah Teâlâ, o sözleri ayet-i kerîme arasından çıkardı. Kendi kelamını sapsağlam yaptı.

Görülüyor ki, o Server "aleyhi ve ala alihissalatü vesselam" hayatta iken ve uyanık iken ve Ashab-ı kiram arasında, şeytan-ı laîn o Server'in "salla'llâhu aleyhi ve sellem" sözüne kendi bozuk şeylerini karıştırıyor ve hiç kimse bunu ayıramıyor. O Server "salla'llâhu aleyhi ve sellem" vefat ettikten sonra bir kimse uykuda hisleri çalışmaz iken ve yalnız iken, nasıl olur da, rüyanın şeytanın karışmasından korunduğunu ve onun değiştirmediğini anlayabilir?

Şunu da söyleyelim ki, mevlid okuyanların ve dinleyenlerin zihinlerinde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin bu işten razı olduğu yerleşmiş bulunmaktadır. Çünkü övülen kimseler, övenleri beğenir. Bu düşünce, hayallerinde yerleşerek, hayallerindeki şekli, sûreti rüyada görebilirler. Bu rüya doğru olmadığı gibi, şeytan da karışmış değildir.

Şunu da bildirelim ki, rüyalar doğru olsa bile, arasıra göründüğü gibi çıkar. Mesela, rüyada birisi görülürse, o kimsenin kendisi anlaşılır. Doğru olan rüyalar, çok olur ki, görüldüğü gibi çıkmaz. Bundan başka bir şey anlamak, yani tabir etmek lazım gelir. Mesela, rüyada Ahmed görülür. Ahmed ile Mehmed arasında sıkı bağlantı olduğundan, bu rüyadan Mehmed anlaşılır. Bu bildirdiklerimiz gösteriyor ki, oradaki sevdiklerimizin gördükleri rüyalara şeytan karışmamış olsa bile, bu rüyaların, görüldüğü gibi, olduğu nereden anlaşılır? Bunları tabir etmek lazım olmadığı ve başka şeyleri göstermedikleri nasıl söylenebilir? Demek ki, rüyalara kıymet vermemelidir. Her şey, insan uyanık iken vardır. Bunları uyanık iken görmeğe çalışmalıdır. Uyanık iken görülen, bulunan şeylere güvenilir. Bunlar, tabir etmek istemez. Rüyada ve hayalde görülen şeyler de, rüya ve hayaldir. [195]

ÖBÜR TARAFLA KONUŞMAK

Gizli sanatların esas bölümlerinden birini ölülerle kurulan iletişim oluşturur. Bu, zamanın başlangıcından beri büyücülerin uğraştığı bir şeydir. Bu konuda sizin de gerçekten çaba göstermeniz gerekir.

SPİRİTÜALİZM

[195] *İmam Rabbanî, Mektubat, trc, H.Hilmi Işık, İstanbul, 1977, s.450-452*

Spiritüalizm, yüzyılın başında, enteresan trompet çalmalarla, masa kaldırmalarla birlikte büyük bir eğlence kaynağıydı. Ama artık tamamen, "yakınlarda göçmüş sevdikleriyle temas kurmaya" çalışan mavi elbiseli küçük, yaşlı hanımlara kalmış gibi görünüyor (hanımların konuşmalarına şahit olduğunuzda, terminolojinin cenaze levazımatçıları tarafından yaratıldığına hemen inanabilirsiniz).

Pratikte bu seanslardan birine katılmak, tombala oynamaya gittiğinizi itiraf etmek gibi bir şeydir.

Gitseniz bile bütün duyacağınız şu olur: "Evet, **Mabel.** Albert'in öbür tarafta çok mutlu." (Mabel'e bakınca bu mutluluğun sebebini anlarsınız.) Kimse şu tür araştırıcı sorular sormaz: "Niye her rehber ruh Kızılderili oluyor? Öte tarafta Kızılderililerden başkası yok mu?"

RUH ÇAĞIRMA TAHTASI (OUİJA)

Çok kolay bulunur olması nedeniyle artık ouija bile havasım kaybetti. Ouijayı dışarı çıkardığınız gece neler olduğuna dair heyecan verici hikayelerle insanları asla eğlendirmeyin. Hayaletin parmaklarının yüzüne dokunması ve musluklardan kan akması gibi hikayelerle her zaman biri çıkıp sizi bastıracaktır.

Kocaman bir ouijanız varsa üzerine çıkıp Enokça'daki kelimeleri tersinden telaffuz edebilirsiniz (bkz. Dr. Dee) ama bu şimdilerde çok basmakalıp bir yöntem haline geldi.

Geriye bir tek çözüm kalıyor ama o da çok tehlikelidir.

ÖLÜLERLE HABERLEŞME (NEKROMANSİ)

Nekromansi de spiritüalizm gibi sadece ölülerle konuşmayı ifade eder, ama itiraf etmek gerekir ki daha etkili bir sözcüktür. Gayet tabii iyi bir blöfçü nekromansi yapmaya çalışmaz; bu çok tehlikelidir. En iyisi, bu korkunç sanatla bir ara uğraştığınızı söylemenizdir (ya da daha iyisi sadece ima edin).

Olay yere çizilmiş beş köşeli yıldızın ortasında durup tören kılıcıyla farklı noktaları işaret etmekten ibarettir. Nekromanside kibarca sormak yerine ruhu büyüleyip getirirseniz ve şu gibi sorulara cevap vermeye zorlarsanız: **"Altılı ganyanın ilk ayağım kim kazanacak? Niçin bütün rehber ruhlar Kızılderili?"**

Seansmıza enteresan bir ruhun uğramasını beklemek yerine, nekromansiyle istediğiniz ruhun görünmesini sağlayabilirsiniz. Bu da denemeye değer, çünkü kalabalık bir Kızılderili ruhları grubu nedeniyle seansınıza enteresan bir ruh gelmeyebilir.

Kaynak: Alexander. C. Rae, Blöfçünün Rehberi, Kara Büyü, Çeviren: M.Fehmi İmre, Tempo'nun Okurlarına Armağanıdır, İstanbul

Erişim: https://ismailhakkialtuntas.com/2015/02/11/kara-buyu-ilmi-literaturu/

İSPRİTİZMA CELSELERİ

Birinci Cihan Harbinin son seneleriydi. O zaman Ankara'da Hukuk Mahkemesi âzâsından Avni Efendi adında bir zât vardı. Medresede okuduktan sonra Hukuk Fakültesi'ne ve Fen Fakültesi Tabiiyye şûbesine de devam etmişti. Kendisi Kırşehir'in Mucur kazasından olup, fevkalâde kuvvetli bir medyum idi. Her gece Vâli'nin, Kadı'nın ve muhtelif kimselerin evlerinde yapılan ispritizma [Ruhun ölmediğine inanan, gereğinde ölülerin ruhlarıyla ilişki kurulabileceğini ileri süren inanış, ruh çağırma:] tecrübelerinde medyum olurdu. Bir gece de biz ricâ ettik, kabul etti. O gece arkadaşlarımızın hemen çoğu o toplantıda bulundu. Bir de buna hiç inanmayan, yukarıda kendisinden bahsettiğim **Mısırlı Abdülhakîm Fehmi Bey** arkadaşımız o mecliste bulunuyordu ve hiç inanmadığı için, herkesin parmaklarını koyduğu büyük ve ağır bir yemek masası üzerine bütün kuvvetiyle, fakat hissettirmeyerek koluyla basıyordu.

Medyum: **«Ey ruh! Geldiysen masanın ayağını kaldır ve vur»** dedi. Masanın ayağı kalktı, bir defa vurdu. Abdülhakîm Efendi bir kere daha vurmasını rica etti. Medyum: **«Ey ruh! Uç kere vur»** dedi. Masanın ayağı üç defa kalkıp yere inince Mısırlı arkadaş: **«Allah Allah! Efendi, yâ Allah!»** diyerek şaşırıp kaldı. Ben kâtiplik ediyordum. Arkadaşlardan felsefe hocası Çorumlu Abdurahman Dursun Bey, Kabakçı Mustafa veya Patrona Halil gibi ihtilâlcileri çağırdı. Bu Abdurrahman Bey vaktiyle medresede okumuş, sonra Yüksek Muallim Mektebi'ne girmiş ve felsefe kısmından şahâdetnâme almış, medresede edindiği kanaatlerini değiştirmiş, kendisine göre bir ateist olmuştu.

Öteki arkadaşlar da bazı şeyler sordular; hepsine cevap vermiyordu. Ben de Nâmık Kemâl'in rûhunu istedim, dâvet edildi. Eski edebiyat ile yeni edebiyat arasındaki farkı ve bu husustaki düşüncelerini sordum. Sarı kâğıtlı müsvedde defterinin üçte ikisi verdiği cevapla dolmuştu ve tam kendi üslûp ve ifadesiydi. Ne yazık ki defterimi sonradan kaybettim; o sözleri şimdi buraya aynen geçirmek isterdim.

«Fuzûlî'yi çağıralım ve zamana uygun bir beyit söylemesini kendisinden rica edelim» dediler. Mütârekenin ilk yılı idi. Hiç unutmam, çünkü çok tekrar ettim, aynen hatırımdadır. Şu beyti söyledi:

Mü'minlerin başı yok,
Dayanacak taşı yok.

Herkesi bir hayret istilâ etti. Abdülhakîm Efendi'ye anlattık, o da şaşırdı.

Medyum Avni Efendi ile bir gece de Âşir Molla'mn evinde toplandık. Orada Ankara eşrâfından Taşhan sahibi Ziya Bey ve mektebimizin Arapça hocası Trabzon Müftîsi Cûdî Efendi de vardı. Masanın etrafına toplandılar, medyum bir iki defa:

«Ey ruh! Geldinse haber ver» der demez, masanın ayağı vurdu. «Adın ne?», «Şükrü», «Nerelisin?», Ankaralı», «Hangi mahalleden?», «Telüce», «Ne iş yaparsın?», «Ayakkabıcıyım», Ne zaman öldün?», «Kırkyedi sene evvel» «İçimizde Ankaralı tanınmış bir kimse var mı?», «Var», «Babasının adı ne?», «Hacı Süleyman» dedi.

Bütün Ankaralılar ve biz donduk kaldık, zirâ Taşhan sahibi Ziya Bey'in babasının ismi Hacı Süleyman idi. Biz bilmediğimiz için mahallenin yerini sorduk. Telüce mahallesi, lisenin karşısında ve Ankara Hastahanesi'nin karşı cephesindeki tepede imiş. Sorulacak başka bir şey olmadığı için, başkaları çağrıldı. Herkese seviyesine göre cevaplar verildi.

O gece ben, yanımda oturan Cûdî Efendi'ye kendi kanaatimi söyledim. Dedim ki: «Ben bu gelen kuvvetin ruh olduğuna inanmıyorum; çünkü ruh, cesedinin yanında veya mele-i a'lâdadır. Herkesin emriyle hareket etmez ve ona râm olmaz. Akıl buna mânî olduğu gibi, nakilden de uygun bir hüküm bulunamaz. Bu olsa olsa cin taifesidir? Eskiden de biliriz, cinci hocalar vardı. Bunlar bir kısım cinn'i kendilerine râm etmişlerdi. Yıllarca herkes bu hususta birçok menâkıp dinlemiştir. Esâsen cin tâifesinin vücûdu Kur'ân ile sâbittir.» Cûdî Efendi bu sözlerimi tasdik etti ve «Medyuma bir sual tevcih edelim» dedi. **«Malûmdur ki, Hazret-i Ali'nin kabrinin nerede olduğu târihen sâbit değildir, kimse bilmez, ancak makamı vardır. Bunu soralım»** dedi, sorduk. Gelen kimdi bilemiyorum, fakat müphem bir cevap verdi. Cümlenin bir sıfatı da hatırımda değildir: «İnsan» olan mı, «kâmil» olan mı, hâsılı, faziletli bir sıfat kullanarak dedi ki:

«… olan yerde yatmaz.»

Fakat en mühim cevaplar, o zaman Ankara vâlisi olan akrabamızdan Azmi (Savut) Bey'in büyük dâmâdı Bâb-ı Ali Evrak Müdîri Hacı Nûri Bey'in cep defterindeydi, herhâlde evlâdına intikâl etmiştir. Bize okuduğu bazı parçalar vardı ki, hakîkaten,

O büyük adamlara yakışır ifâdelerdir. **Sh: 81-82**

**

SÂRÂ HANIM VE İSPİRTİZMA

Beykoz Orta Okulu'nda Kandilli Lisesi mezûnlarından matematik yardımcı öğretmeni bir Sârâ Hanım vardı. Bu, Medineli Hacı Osman Efendi'ye mensûp, yaşına göre çok ağırbaşlı (20 yaşlarında) bir hanım kızdı. Arkadaşları ile birlikte dersler bitip, talebe dağıldıktan sonra muallim odasında ispritizma tecrübeleri yapardı. Sârâ Hanım kuvvetli bir medyum idi. Bir gün tesadüfen odaya girdim. Gülüşmeye başladılar:**«Sizin her cuma akşamı nereye gittiğinizi artık öğrendik. Tozkoparan'a gidiyorsunuz.»** dediler. Halbuki ben Zeyrek'e Fil Yokuşuna gidiyordum. «Bulamadınız» dedim. «Bir gün bulacağız» dediler. Ve gözümün önünde devam ettiler. Baktım bir fincan, yuvarlak bir kâğıda harfler yazılı, fincan ortada, masa başındakiler parmaklarını fincanın üstüne koyuyorlar ve fincan hareket ederek harfleri dolaşıyor ve derhal cümle peydâ oluyordu. Halbuki bizim yukarıda bahsettiğimiz Mucurlu Hâkim Hüseyin Avni Efendi'nin idâresindeki ispirtizma tecrübeleri çok zordu. Ve saatlerce devam ediyordu. Bu o kadar kolaydı ki hiç zaman kaybedilmiyordu. Çünkü fincan hemen sür'atle harflerin üzerinde dolaşıyor, cümleler meydana çıkıyordu.

«Benim de sorularım var.» dedim. «Siz de istediğinizi sorun.» dediler.İstiklâl Marşı'nın mübdii ve Safahat şâiri Akif Bey iki ay evvel vefat etmiş ve vefatını bir gün sonra sınıfta haber almış, beynimden vurulmuşa dönmüştüm. Onun teessürü devam etmekteydi. **«Mehmed Akif Bey'in rûhunu çağıralım»** dedim. Geldi. Ben de şunu sordum:**«Aziz Ustâdım! Haber alamadığım için son teşyi' vazifesini yapamadım. Bana kırılmış olmanızdan şüphe ediyorum.»** Derhal cevap verdi: **«Şüphene kırıldım.»** Bu söz üzerine o kadar irkildim ki, kendimden geçtim. Çünki Akif Bey, sözü hep böyle veciz bir tarzda söylerdi. Demek istiyordu ki: **«Ben seni tanımaz mıyım, kırılmış olmamdan nasıl şüphe ediyorsun? Ben darılsam, işte bu şüphene darılırım.»**

Babanzâde Nâim Bey'i dâvet ettik. Fakat onunla yaptığımız muhavere hatırımda kalmadı. Maksadım, o ilim ve fazlıyla, kayınpederi Fatih Türbedârı Âmiş Efendi'den, ümmî fakat Hakk'tan mevhûp irfân ve kemâlâtıyla, kendisini tanıyanlarca söylenen keşifleri ile bilinen o ârif zâttan, mânevi yönden istifâde şeklini öğrenmekti. Reisül ulemâ â'yândan Ayasofya kürsü vâizi Manastırlı İsmâil Hakkı Efendi'yi dâvet etmelerini istedim. Hazret geldi. **«Rahat mısınız, muazzep misiniz?»**diye sordum. **«Muazzebim»** diye cevap verdi. **«Neden?»** dedim. **«Kaal ilmine bakmışız, hâl ilmini anlamamışız.»** dedi. Tasavvufa büsbütün arka çeviren ulemâ-yı âlâmdan olduğuna hükmettim. Müşârünileyh, Ayasofya'da kürsüden inerken düşmüş, ayağı kırılmıştı. Meslektaşları ve muhâlifleri arasında **«İttihatçılara boyun eğdiği için Allah câmide dersini verdi.»** denmişti. Sh. 325-326

> **Manastırlı, Meşrûtiyetten evvel din âlimlerinin «Ulemâ-yı Sitte» dedikleri altı otoriteden biri idi. Diğerleri Tikveşli Yusuf Efendi, Tokadî Şâkir Efendi, Evkaf Müfettişi ve Hukuk Fakültesi Ahkâm-ı Arazî muallimi Hüseyin Hüsnü Efendi (bilâhare Şeyhülislâm), Mecelle şârihi ve fakültede müderris Atıf Bey, Mısır Kadısı Yahya Reşid Efendi olup, bu zevât, İlmiye mesleğinin benâm âlimlerindendi.**

ÖLDÜKTEN SONRA EVLİYÂNIN TASARRUFU VE TEMESSÜL

Şeriat erbâbı ölümden sonra evliyâdan tasarrufu reddeder. Birçok asırlarda ölüye isnat edilerek, şâyi olan rivâyetler merhûma olan muhabbet ve râbıtanın eseridir. Hayât-ı bâkîye intikal etmiş olan bütün canlılar fânî hayattan artık el etek çekmişlerdir. Müdâhaleleri aklen de muhaldir. Kur'ân-ı Kerim'de Cenâb-ı Hakk, Peygamber Efendimiz için**«Sen de öleceksin, onlar da muhakkak öleceklerdir»** meâlindeki âyet-i kerîme'de sarahaten beyan buyurmuştur. İkinci hayat artık mahşerdedir. Fakat tevâtür derecesinde bazı vak'alar işitilmiş, görülmüş ve yazılmıştır. Bunlar için o zaman ancak aklî bir yol vardır. Varlıkları Kur'ân-ı Kerim ile sâbit, ecsâm-ı latîfe'den olan cinlerin, o büyük zevâta olan rabıtalarının bir cilvesi dersek, zannederim hiçbir zelleye düşmüş olmayız.

Cinlerin vücûdu ayrıca Huddâm sahipleri ve ispritizma ile sabittir. Birçok âsâr sâhibi meşhur müdekkik âlim İsmâil Ertuğrul Fennî Bey'in de ispirtizma husûsunda bu fikirde olduğunu Edhem Feyzi Gözaydın Bey'in bana getirdiği onun bu hususta yazdığı küçük bir kitaptan öğrendim.

Bu münâsebetle söyleyelim ki, «tevessül» de meşru değildir. Peygamberler dâhil, geçmiş bütün fazl u kemal erbâbı, büyük takvâ sâhipleri, keşif ve kerâmet ehli hürmet ve tevkîr ile yâd edilmeye lâyıktır. Haklarında hiçbir hürmetsizlik gösterilmemelidir. Hayır ile yâd

edilmeleri Peygamber Efendimiz'in emridir. Onlara karşı yapılacak en büyük vazife ruhlarına «Fâtiha» okumaktır. Bunun dışındaki bağlantılar kime karşı olursa olsun şirk-i hafîdir.

Biz ancak hayatta bulunan erbâb-ı kemâl'den istifâde yolunu aramalıyız. Çünkü onların vazifeleri tebliğden ibarettir?

Bir kere düşünelim: Herkes kendi şeyhine bu irtibâtı öldükten sonra devam ettirirse, asırlar geçtikçe her yerde yüzlerce binlerce ilâhlaştırılmış putlar peyda olacak, ortada ne Hâtemü'l-Enbiyâ, ne de Vahdâniyet-i İlâhiye mefhûmu kalacaktır. İmânını korumak isteyenler, âhirete intikal etmiş olan zevât eser bırakmışsa ve içindeki yazılar nasslara aykırı değilse, ancak onları okuyup fikren istifâde etmeye bakmalıdırlar.

Birçok meşâyihin eserlerini önüne gelen şerh etmeye kalktığından ve bunlar tasavvuf ve usûl-i fıkhı bilmediklerinden imânı sakatlayacak hatalara düşmüşlerdir. Bunları iyi niyetle yapılan şerhler için söylüyorum. Yoksa Batinîlerin bu dini kökünden yıkmak için uydurdukları sözlerin, yazılan kitapların hadd ü hesâbı yoktur. En güzel delîl olarak İlmî ve târihî bir misal verelim:

Bir gün ben bu husustaki fikirlerimi söylediğim zaman Bağlarbaşı'nda bize gelmiş olan Edebiyat Muallimlerinden Sıdkı Karababa Bey, **Lugat-ı Tarihiye ve Coğrafiye** müellifi Ahmed Rif'at Bey'in eserinden bahsetti; ricam üzerine o eserden bana istinsah ederek getirdi."

Hülâsaten arzedelim: Aslı beşinci cildin 180-181. sahifelerinde, meşhur **Tabakât** sahibi Abdülvahhab Şa'rânî, **Futûhât-ı Mekkiye'yi (Levâmi'ül-Envar'il-Kudsiyye)** adıyla hülâsa etmiş, daha sonra onu da özetleyerek **El-Kibrîtü'lAhmer** unvânı ile bir eser daha vücuda getirmiştir. İmam Şa'rânî der ki: **Futûhât'ı** ihtisar ettiğim, (yâni kısalttığım) sıralarda **«Ehl-i sünnet ve'l-cemaat»** itikadına uymayan bazı yazıları gördüm ve durakladım. Kitabımdan çıkarmak istedim. Fakat tereddütten kendimi kurtaramadım. Nihayet bir gün Mısır'ın tanınmış âlimlerinden **Seyyid Ebü't-Tabîbü'l-Medenî** ile karşılaştım ve bu tereddüdümü söyledim. Kendileri hemen cebinden bir kitap çıkardı. Bu eser, Konya'da Muhyiddin-i Arabi'nin el yazısı ile yazılmış olan nüshadan kopye edilmişti. Esere baktım. Kitabımdan çıkarmak istediğim cümlelerin hiçbirini orada göremedim. O vakit anladım ki, Mısır'da elden ele dolaşan **Fütûhât-ı Mekkiyye** nüshalarının hepsi Şeyh Muhyiddin-i Arabi'nin ehl-i sünnet inancına muhalif olduğunu göstermek ve kendisini halkın nazarından düşürmek için yazılmıştır; birtakım iftiralarla dolu nüshalardır. Nasıl ki kendilerinin **Füsûsü'l-Hikem** ve diğer nüshalarının da böyle karıştırılmış olduğu esefle görülmüştür.

İtikat ve amelleri sapık olan birçok kimseler, yalnız Şeyh Muhyiddin-i Arabî'yi değil, birçok tanınmış tasavvuf erbâbının manzûm, mensur eserlerini de bu sûretle ifsât etmişlerdir. Gayeleri yalnız o zâtları halkın nazarından düşürmek değil, İslâm akaidini bozup dinî ihtilâle sebep olmaktır.

Bu sebeple en emniyetli yol: Bir eseri bir zâta isnat edebilmek için, matbaanın icadından evvel, eğer kendi el yazısı ile yazılmış veya kendi nezâretinde hayatında başkasına dikte ettirmiş ise, o eser onundur diyebiliriz. Bu yol imâna bir halel vermemekle beraber, aynı zamanda ilmî bir usûl olur. Matbaanın icadından sonra ise, kendi zamanında basılmış eserler için aynı ihtiyata başvurmak yerinde olur. Fakat bu ihtiyat din dışı yazılmış eserler için

lüzumlu değildir. Tedkîk metotları dahilinde yazılmış eserler ilmî mahiyet kazanırlar. **Sh: 292-294**

Kaynak: Mahir İZ, Yılların İzi, Kitabevi, Nisan 2000,İstanbu

RUH ÇAĞIRMA

M.Ö. III. y.y. tarihli, büyük Sinegog Maspero (1840–1915)tarafından çevrilmiş ve "Ruh Çağırma" adı verilen bir metin, Çinliler'in etten ve kemikten kurtulmuş ruh hakkındaki inanç ve duygularını şiirsel bir biçimde anlatır:

"Ey ruh gel!
Efendinin vücudunu terk etmiş dört yönde ne yapıyorsun?
Ey ruh gel!
Doğu'da birine güvenmen gerekmez!
Ruhlar bin arışlık (Dirsekten orta parmağın ucuna kadar bir Ölçü, kude) Uzun Adam'ı izlerler.
On güneş arka arkaya doğar, metalleri eritir, kayaları sıvı hâle getirirler.
Sular bu sıcaktan etkilenmeyeceklerdir, orada yaşayan ruh sıvı hâle gelecektir.
Ev ruh gel!
Güney'de durman gerekmez!
Dövmeli alınlar ve "Siyah Dişler" Tanrı'ya insan kurban ederler.
Kemikler haşlama yapılırlar.
Bu engereklerin, yılanların, yüz fersahlık pitonların ülkesidir.
Dokuz başlı ejderha hızlıca gider, gelir.
Ve birdenbire ve aniden insanları çiğnemeden yutar, kalbini sevindirir.
Ev ruh geri gel. Batı'da bin fersah genişliğinde hareket eden kumlar tehlike saçarlar. .
Eğer Gökgürültüsü kaynağına döne döne girersen, toz hâline geleceksin, orada durma!
Eğer şans eseri yakalanırsan, orası verimsiz bir çöldür.
Fil kadar büyük, kırmızı karıncalarla ve balkabağını andıran siyah yaban arılarıyla doludur.
Beş tahd orada yetişmez, sadece orada yenen bitki yetişir. Bu toprak insanları kurutur, su ararlar ama bulamazlar.
Bu sonsuz büyüklükte, tutunacak bir yer bulamadan bir oraya bir buraya sürükleneceksin.
Gel, gel, korkarım ki sen kendini mutsuzluğa atmışsın.
Ey ruh geri gel!
Kuzey'de kalman gerekmez.
Üst üste yığılmış buzlar, dağları meydana getirir, uçuşan kar bin arışı örter.
Gel, gel. orada kalman gerekmez.
Ey ruh geri gel!
Gökyüzüne çıkma!
Dokuz Kapı'vı kaplanlar ve panterler korurlar, ölümlü dünyanın insanlarını yaralar ve parçalarlar.
Dokuz başlı adam, dokuz bin dallı ağacı keser,
Canlı, parlak gözlü kurtlar dolaşırlar.
Gökyüzünün efendisinin emirlerini yerine getirirler, sonra uyumaya giderler.

İnsanları havaya fırlatırlar ve onlarla oynarlar, sonra onları derin bir uçuruma atarlar.
Gel, gel, karanlık yerlere inme!
Çelik boynuzlu, dokuz bükümlü Yeraltı kontu,
Kalın kaslı, kana bulanmış pençeleriyle hızlı hızlı insanları takip eder.
O'nun iiç gözü, bir kaplan başı ve öküzünkü gibi bir vücudu vardır.
Tüm canavarlar insan etini severler.
Korkarım ki tehlikeye atılacaksın, geri gel, geri gel"

Sh:14-15

"ÜÇ BÖCEKLER" veya "ÜÇ KURTLAR"

Vücutta bulunan tanrılar sabit bir yerde durmazlar, sinir ve damarlardan meydana gelmiş çeşitli yollar boyunca dolaşırlar. Araların da zıt vücut yapısına sahip tanrılarla yapılan döğüş sonrası atılmış ya da vücudun dışına kaçmış olanlar da vardır. Sonunda dışardan gelen ve kapının dışına kaçmış olanlar da vardır. Sonunda dışardan gelen ve kapının önünde karşılanan ziyaretçiler, ya kabul edilirler ya da muhafızlar tarafından kapı dışarı edilirler. Kötü niyetli veya tehlikeli konukların içeri sızmamaları için dikkatli olmak gerekir. Bazı işaretler, kulaktaki homurtular, aksırmalar v.s. surların içine giren veya girmeye çabalayan bir yabancının gelişinin belirtileridir.

Değişik uygulamalar arasında, büyülü sözlerin ezbere okunması, özel hapların yutulması veya birazcık su içilmesi tavsiye edilmiştir.

Vücuda en zararlı konuklar arasında üç tanesi "üç böcekler" veya "üç kurtlar" diye bilinirler. Onlar vücuda doğumdan önce, istek dışında girmişlerdir.

Taoist eğitimcilerin sembolik olarak baktığı bu anlatımlar, toplumsal sınıfların mümin kişileri arasında boş inançlar olarak görülmüşlerdir.

Vücutta hapsedilmiş kurtlar, oradan kaçmaya çalışırlar. Eğer başarırlarsa kötü ruhlar veya hayaletler olarak serbestçe dolaşırlar. Onları vücuttan atmak değil, yok etmek gerekir. Bu istenmeyen konuklar uygun bir beslenme rejimiyle yok edilirler. Bu sadece tahıldan (buğday ,arpa, darı, pirinç, nohut ve bakladır) sakınmakla olabilir. Et, şarap, diğer sert içkiler, sarımsak ve soğandan da sakınmak gerekir.

Kurtlar beslenmek için özellikle tahılı seçerler. Kimileri bunların tahıl tarafından döllendiklerini söylemektedirler.

Bu rejim uzun yıllar devam etmelidir.

Arınma yardımıyla, vücudun bazı yerlerini kemiren bu üç kurt öldürüldükten sonra, ancak bir üst rejim olan "havayla beslenme "ye ulaşılır.

"Havayla beslenme" dünyanın içinde bulunduğu hayatî enerjiyi sindirmektir. Dünyayı ayakta tutan ve kozmik kökenli solunuma benzer "embriyon solunumu" bu yolla geliştirilir. "Embriyon solunumu"nun etkisiyle vücudun maddesel yapısının dönüşümü aşamalı olarak gerçekleşir: Yapı daha görünmez hâle gelir, daha uzun süre varılır, sonunda, yok olmaya neden olan şeylerin tümüne dayanıklı hâle gelir.

"Embriyon solunum" içeri çekilen havayı gittikçe daha çok içerde tutma (Bu,, Yoga'nın bir parçasıdır) egzersizi ile gelişir.

Önce derince alınma bilinmelidir. Buna Taoistler **"Topuklara kadar"**derler. Daha sonra içe çekilen havanın hareketsiz kalmaması gerekir. Hava, göbek altında, kalpte ve beyinde bulunan hayatî merkezlerde (çakra) duracağı zamanı gösteren ve büyük bir dikkatle

belirlenmiş yollan izleyerek, vücudun çeşitli yerleri boyunca dolaştırılmalıdır. Havanın geçtiği yerlerin dokuları, onun taşıdığı akıcı canlılarla dolar, onu sindirirler ve özümserler. Aynı zamanda akıntının gücü, onunla birlikte zararlı ruhları, içine sızmış olan düşman tanrıları beraberinde taşır. Böylece vücudun içinde, yok edilemeyecek yeni bir vücut oluşur.

Bu egzersiz yetkili bir ustanın gözetiminde yapılmalıdır. Bu işe rehbersiz olarak girişmek tehlikelidir. Bu çalışmaya genç yaşta başlanmalıdır. **Yetmiş yaşındaki birinin vücudunu ölümsüz hâle getirme çalışmaları başarısızlıkla sonuçlanır.** Bu yaşta kendini ölümsüz hâle getirmeyi denemek ölüme neden olabilir. Bununla birlikte normal bir insandan daha fazla yaşamak mümkündür.

Nefesi tutma egzersizi herhangi bir yerde ve zamanda yapılmamalıdır. Ücra, yüksek, güneş ışığından ve şehirden uzak dağlarda güneş doğarken yapılan egzersizler uygundur.

Soluk alma, ağız sıkıca kapatılarak, burundan; soluk verme ise, sıkılmış ve hiç bir aralık bulunmayan dudaklar arasından yavaşça yapılmalıdır.

Çağdaş ve uzman bir Taoist olan Prof. Pen Chen, teknik bir deyim olan "nefesi yeme" ile ilgili aşağıdaki notu bana verdi.

"Aşağıdaki alıntılar, Yuan hanedanlığı sırasında yaşayan Hwan Yuan Chi'nin konuşmalarından alınmıştır (1277 - 1367).Bu konuşmaların aynı isimde başka bir ustaya ait olması mümkün değildir. Ne olursa olsun, aşağıdaki pasaj, alınmış olan eser, Çin'de oldukça ünlüdür. Günümüzde tüm Taoistler 'in elinde manevî hayatın rehberi olarak bu kitap bulunmaktadır."

"Vücutta veya nefes almayı engelleyerek dışarda tutulan nefes 'esas nefes' olarak adlandırılmıştır, burunla verilen nefes aynı şey değildir. Bu esas nefesin küçük bir bölümü, Taoist egzersizin ilk etabı sırasında vücutta bulunan Embriyon nefes olarak adlandırılmıştır. Buna "kozmik nefes" (Kozmik Prâna) de denir ama Taoistler, Hintliler'in yaptığı gibi, bunu parçalı bir bölünme olarak kabul etmezler. Nefes tutma ya da azaltma onlarda asla Kumbaka anlamını taşımaz."

Embriyon nefesi, tüm zihinsel çalışmaların durmasına neden olan fizikî solunuma ara verdikten sonra vücutta açıkça görülmez.

Bu esas nefes "gerçek'nefes", "biricik gerçek öz", "doğal esas nefes" olarak da adlandırılmıştır.

O şekilsiz, renksiz, sessiz ve düşüncesiz. Çok uzakta, aynı zamanda çok yakındadır. Ne içeride ne de dışarıdadır. Çoğalmaz ve eksilmez, insanın geliştirici satvik çalışmalarının sonucu değildir, o hâlde "vardır"; geriletici tamazik eğilimlerinin sonucu değildir o hâlde "yoktur."

Her şeyin kökeni odur, dünya kurulmadan önce vardı, hiç bir şey onsuz var olamaz.

"Embriyon nefesin uyanışı, Lao Tzu'nun öğrettiği gibi, "hayata döniiş" veya "kökene dönüş" diye adlandırılan hareketin başlangıç noktasıdır. Bu embriyon nefes kımıldadığı zaman, el ve ayak hücrelerinin her birine kadar tiim vücudu dolduran bir zevk hareketi hissedilir ve duyuların aydınlanması için, ışıklı ve parlak nefes. kafanın en yüksek noktasına çıkart (kundalini) Sonra bu nefes, zihninde erir ve Taoist kendi kendine ölümsüz hâle gelmek için hayat iksirini hazırlar ve büyüsüne başlar.

"Cevher" kelimesinden söz ederken, fizikî seyyal cevher ile kaba maddî cevher arasında bir ayırım yapılmıştır.

Taoistler iki Gök'ten, iki Dünya'dan ve iki çift ilkeden söz ederler. Açıkça bellidir ki bu ifadeler birbirlerine (mutad) şuur hâliyle bağlıdırlar.

Taoistler, öte âlemin bizim dünyamızdan ayrı olduğunu, bununla birlikte, onda var olduğunu, onunla doğrudan ilişkili olduğunu ve etkisini onun üzerinde denediğini söylerler.

Taoistler "Havayı yemek" dedikleri zaman, ondan; "ondan yararlanmak", "onu kullanmak" anlaşılmalıdır. Terimin esas anlamı "içeri almak" tır, buda "yemek" deyiminin anlam belirsizliğine neden olur.

"Ölümsüzleşmek" Taoizm'de ayrı bir anlam taşır. Bu deyim, fizikî vücudun uzun süre var olması anlamını taşısa da, kesinlikle öyle bir şey ifade etmez. Esas anlamı "ebedî ilke" ile birleşmek ve doğanın üstüne yükselmektir.

İradeyle bir beden içine kapanmak, bir nefes gibi etrafa dağılmak ya da sayısız ışınımlar yayabilmek gibi yetenekler de "ölümsüzlük" deyimi ile ifade edilir.

Solunumla ilgili egzersizleri yapma zamanı ile ilgili özel kurallar yoktur, ama alınacak tedbirler vardır.

Eğer bu zamandan, gece ve gündüzün on iki bölümü anlaşılırsa, bazı bilgiler verilmiştir. Uygun olan ya da olmaya'n dış şartlar söz konusu olduğu zaman, kimi başka bilgiler de vardır.

Ne olursa olsun, soluk almayla ilgili olarak, bir nefesden veya esas ruhtan söz eden eserlerin sayısı oldukça fazladır. "Altın Çiçeğin Sırrı" (The Secret of the Golden Flover adlı kitapta profesör C.G.Yung'un "Altın Çiçeğin Sırri" ile ilgili açıklamalarını inceleyiniz.) adlı kitap da bunlardan biridir.

Bu kitapta, Çin'de eski çağlardan bu yana ustadan çırağa geçmiş sözlü bilgiler ve belirli kişilerin anlayabileceği karakterde yazılmış eski bir el yazmasına ait yazılar bulunmaktadır.

"Altın Çiçeğin Sırrı" VIII. y.y. dan günümüze kadar basıla gelmiştir. Simgesel olarak "Altın Çiçek" ya da "Hayat İksiri" denen bu enerjinin önce doğması daha sonra da vücutta dolaşması gereklidir.

Bu eğitim, Lao Tzu'nun çıraklarından biri olan Lu Yen'e mal edilmiştir. Birçok efsane, Lu Yen'in kişiliğiyle ilgilidir. O, bu efsanelerde " ölümsüzler" den biriymiş gibi tanıtılır. Diğer birçok usta da Lu Yen'in teorilerine benzer teorileri desteklemişlerdir.

Bu türde yazılmış tüm eserlerde olduğu gibi, bunda da anlaşılması güç anlatımlar vardır. Bu anlaşılmazlık, sunduğu teorilerin sadece belli eğitim düzeyine erişmiş kişiler tarafından anlaşılmasını isteyen bir yazarın düşüncesi olabilir.

Ama, özel şuur durumlarına dayanan bu teorilerin en azından tecrübesiz kişilere anlatılamayacağı kesindir. Taoistler genellikle, öğretilerin bu türünün bilgili bir usta tarafından okuyuculara açıklanmasını söylerler.

Sh: 17-21

Devamı için: https://ismailhakkialtuntas.com/2015/12/31/cin-tibet-ve-hint-ogretilerine-gore-olumsuzluk-ve-tekrardogus/

MUHAMMEDİ ESRARIN KARANLIK DEHLİZLERİ

"Carl Vett anlatımıyla"

1932 senesinde, Varşova'da yapılan, Beynelmilel Psişik Araştırmalar Kongresi'ne katılanlar arasında, çalışmalarını, bir çok hurafelerin karışması sebebiyle, doğunun sırlarına ve izahına hasretmiş, bazen de psişik araştırma konularına dalmış, genç bir Arap olan **Şeyh Abdülvahhab**da vardı. Onun tebliğini, bol inziva tecrübelerime ve batılı normal profesyonel sırların, Doğuda son yıllarda yayılmakta olan etkisi sebebiyle, İslâm mistisizminin bir yönüne aydınlık getirdiği için özetleyeceğim.

Benim dervişler arasındaki tecrübelerim tamâmen kaba bir karşılaştırmaya dayanmaktadır. Bu, sadece boş saçma hurafeler anlatmamakta, aynı zamanda geçmişe bağlı, şimdiki yakın doğunun düşünme usullerini ve geleneklerini anlamayı ihtivâ etmektedir.

Şeyh Abdulvehhab, bağlı olduğu tasavvulî ekolün elbisesini giymiş olarak kürsüye geldi. Tebliğini sunmadan önce, dinleyicilerle temas sağlamak ve düşüncelerini toparlamak için, bir kaç dakika sessizlik ricasında bulundu. Sonra, Türk ve Araplarda medyumistik güçler konusunda yaygın inanç ve hurafeleri özet olarak anlatmaya başladı.

Bu kişiler, iki dünyanın var olduğuna inanırlar. Sıkı ilişkilerimizin bulunduğu görünen dünya ve cinlerin bulunduğu görünmeyen dünya. **Onlar her insanın 127 cin tarafından çepeçevre kuşatıldığına inanırlar.** İşi iyi gitmezse, kız kardeşleri evde kalırsa, hastalanırsa, yahut soyulursa, kısaca, başına ne kötülük gelirse, sebebi cinlerdir. Onlara engel olmanın bir kaç yolu var. En iyisi, Faust'un şeytan'ı gibi görünmeyen dünyada hizmet eden bir **"hüddam"** elde etmektir. Böyle bir hizmetçiyi elde etmek için, çok güç egzersizler yapmak gerekir. Biri, kendini kırk gün bir yere hapseder. Bu süre içinde günlük 450 gram ekmek, bir kaç incir ve sadece bir saatlik uyku ile yetinir. Vakti, meditasyon (tefekkür) ve ruhî egzersizler yapmakla geçirmek lazımdır. O kişi, dikkatini, sırrı önemi olan Aramî ve Süryanî mantramlar üzerinde sabitleştirir. Bu egzersiz eskiden gelen bilgilere göre, söz konusu maksad için hazırlanmış özel bir hücrede uygulanmalıdır. Bunu yapan kişinin, insan veya hayvan, her canlıdan kaçınması, kimse tarafından da rahatsız edilmemesi gerekir. Bu tecrübeyi yaşayan dostlarımdan biri bana, bu kırk günün sonunda, altın parçalarıyla kaplı, iki küçük siyah şekil gördüğünü söyledi. Fakat, her nasılsa dostum, bu deneme sırasında yaptığı bir yanlışlık yüzünden hediyelerini alamamış, onları geri göndermek zorunda kalmıştı.

Ölümünün artık yaklaştığını hisseden yaşlı bir Arap, yıllarca kullandığı hüddamı, oğluna havale edip, onun emrine verdi. Oğlunun ilk işi, hüddamdan para istemek oldu. **Hüddam "baban şimdiye kadar benden, bu tür bir hizmet istememişti,"** dedi. Az değerde biraz para verdikten sonra gözden kaybolan **hüddam,** bir daha da geri gelmedi.

Hüddam üzerinde güç sağlayan bu denemeler, çok tehlikelidir. Bu işe teşebbüs edenlerin çoğu, ya hastalanmakta, ya da aklını kaybetmektedir. Çünkü bunun için, insan üstü bir güce ihtiyaç vardır.

Khat (hat), batıkların ‘apports’ diye bildikleri Arapça bir kelimedir. Herkesten uzak, dağlarda yalnız başına yaşıyan yogi büyükleri, sufiler gibi, her nerede olursa olsun, khat vasıtasıla, arzu ettikleri her hangi bir şeyi kendilerine getirebilirler.

Çalışarak elde edilen bu özellik, bir çeşit telepati yoluyla, görünmeyen dünyanın bilgisine ulaştırır. Asırlar boyu, Araplarca büyük itibar görmüş, en önemli ilim, bir çeşit yıldız bilgisi olan, gressin ilmidir. Eski Arap elyazmalarında, hüdddamları elde etme veya öteki dünyadaki benzeri güçlerle işbirliği sağlama metodlarıyla ilgili bölümler bulabilirsiniz. Orada, sezgi gücü ile, karşısındaki kişinin cebindeki para miktarının ne olduğunu bilen, geçmişin ve geleceğin olaylarını birleşmiş görebilecek derecede geliştirmiş üyeleri bulunan, sırrı bir sufi ekolün varlığı görülür. Bu ekolün üyeleri, yeteneklerinden memnundurlar. Fakat, kendi dışındakilerin gözünde, büyük önem taşımazlar. Çünkü bu dervişlerin gücüne inanmak, yabancılar için hemen hemen imkansızdır.

8 yaşından 14 yaşına kadar olan çocuklarda, telepati yoluyla kapasiteyi artıran **moendel** denen bir metod vardır. Çocuklar yıkanılır, temizce giydirilir ve buhurla kokulandırılmış bir odaya bırakılır. Bu maksatla seçilen çocuklar iffetli, ufak boylu ve iyi huylu olmalıdır. Bu tecrübeyi yaşamış bir Ermeni kızı, kendine görünüp evini ve kendine ait kaybolmuş altınların yerini vs.yi dosdoğru haber veren bir kadının söylediklerini, ana babasına aktarmıştı. Beraberce tarifi yapılan yere gittiler, kaybolmuş altınları, gerçekten tam yerinde buldular. 12 yaşındaki medyumların, Avrupa’da **St. Anthony’e** tahsis edilmiş çalışmaları meşhurdur. Kaybolmuş, gömülü eşya veya paraya ait başarılı spekülasyonlar, ve benzeri diğer çoğu olaylar, bu durumu yaşayan kişilerce rapor edilmiştir.

Bir defasında genç bir bayan, doktorunun teşhis koyamadığı bir rahatsızlığından şikayetle konferansı veren zata gelmiş. Konferansı veren, 13 yaşlarında bir kız çocuğu çağırmış, birkaç dakikalık refleksiyon (in’ikâs, yansıma) sonunda kız çocuğu, bir oda, içinde bir sanda İye, üzerinde bir ceket, ceketin astarında da küçük bir paket gördüğünü, kötü niyetli biri tarafından oraya konulduğu için, rahatsızlığın muhtemelen bundan kaynaklanabileceğini söylemiş. Bunun üzerine, bitişik odadaki ceket hemen alınıp astardaki büyülü paket (muska) sökülüp çıkartılmış ve genç bayan da sıhhatine kavuşmuş.

Tasarruf, bir kimsenin iffetli yaşayış ve temiz kalple kişiliğini olgunlaştırarak kazanabileceği bir güçtür. Olgunluğun en yüksek derecesine ulaşanlar, meyveden başka bir şey yemedikleri için, muhtemelen tuvalete de fazla çıkmazlar. Tasarruf sahibi kişiler, hastayı iyileştirebilir, uzakta yaşayan kişilere etki edebilirler.

Konferansçı, bir gün, şu saatte misafir gelecek diye ümid beslemekteymiş. Misafir gözükmeyince, telepatik temas sağlamak için tasarrufunu kullanmış. Duyarlılığı yüksek, beklenen misafir İstanbul’un Asya yakasında ikamet etmekte ve o sırada çalışmakla meşgulmüş. Ansızın, derhal şu adrese git, diye çok güçlü bir ses duymuş. Ancak. emre hemen uyamamış. Geç kalması sebebiyle, özürler dileyerek randevusuna iki saat geç ulaşmış.

Sonunda konferansı veren zat, 1 Mart 1923 tarihinde İstanbul'da geçirdiği bir tecrübeyi anlattı. O gün öğleyin. Beyoğlu'na bir gazetenin yazı işleri müdürünü görmeye gitmişti. Büroya girerken kapıda, önceden tanıştığı, Cologne'da yaşayan bir İngiliz bayanla karşılaştı. Onu selâmladı, bazı sorular sordu, fakat hiç cevap alamadı. Büroda işini bitiren konferansçı caddeye çıkınca, o kadını tekrar gördü. Kadın tam bir sessizlik içerisinde ona yaklaştı, yaklaştı, derken ansızın gözden kayboluverdi. Olayın nasıl olduğunu açıklamaktan bir anda aciz kalmıştı. Ancak bu görünen hayal ve Cologne'lı İngiliz bayanın tek ve tıpkısı olduğundan emindi. Bu olaydan rahatsız olan konferansçı, neler olduğunu öğrenmek üzere tekrar gazete bürosuna girdi. Oradakiler de, az önce arkasından seslenen bir bayanın kendisini takip etmek üzere bürodan çıktığını söyleyebildi. O zaman konferansçı, apaçık gündüzün ortasında, büyük ihtimalle bir **"çift yansıma veya maddîleşme"** olayıyla karşılaştığını anladı.

Yukarıdaki misallerden ortaya çıktığı üzere, Doğu, Batı'nın metafizik dediği olayla yakından tanışıklık halindeydi. **Şeyh Abdülvahhab,** Doğu'nun bu tür olayları üzerine yapılacak yoğun bir çalışmanın, psikoloji bilimlerine büyük faydalar sağlıyacağı inancında olduğunu belirtti. Tek faktöre dayanmaksızın, yapılacak münasip yorum ve değerlendirmeler şimdiye kadar meçhullüğünü koruyan bu olaylara, yeterince aydınlık getirebilir.

Konuşmasının sonunda konuşmacı, ilgilerinden dolayı dinleyicilere teşekkürlerini sunarak, ülkesine döndüğünde, Avrupa'dakilerin çılgın olmayıp, bu gibi konularla farklı şekilde uğraşanların bulunduğuna kuvvetle inandığını söyledi.

"Güneş bizim ülkelerimize doğduğu halde, Batı'da siz daha aydınsınız. Görülen olay perdesinin ardında, insanlığın saadetine katkıda bulunabilecek büyük güçler saklı. İnsanlığın saadetine dikkatini vermiş herkes, metafizikle uğraşmayı kendine görev bilmelidir!.."

İşte bu hünerli ve parlak zekalı genç, Doğu sırrîliği üzerine olan çalışmalarımda bana yardım etmeye söz verdi. Tabiî olarak o, dindardı, ama kendini Avrupa'da medyumlar, gaybtan haber verenler, astrologlar ve Batı mistisizminin diğer yan ürünlerini incelemeğe hasretmişti. Öyle ki, İstanbul'da İslâm'da iyi görülmeyen büyücülüğe dayalı bir büro açmış, adını da **"Psişik Müzakereler ve Esrarlı Tecrübeler Bürosu"** koymuştu.

Amerikan reklam usûlleriyle iyi kârlar elde etti. İstanbul Telefon İdaresi Müdürlüğündeki ilanlarından biri şu şekildeydi:

Profesör Şeyh Abdulvahhab'ın Ruhiyat Bürosu

Şark stili döşenmiş, sırrı konulan ihtiva eden kitaplardan teşekkül etmiş kütüphanesiyle bu büro, İstanbul'da çok mühim bir yer işgal eder. Astrolojik, chiromanik, chi- roskopik ve grafolojik seanslar: Yıldız falı, büyülü kristal küre ve medyumlarla müzakereler vs.

Böyle Şans Bulunmaz.

Hayatınızda her olay; şansızlık, hastalık, başarısızlık vesaire her şey bir sebebe dayanır ve büyük bir varlığın kanunlarına boyun eğer. Hayatınızda başarılı ve mutlu olmak için, bu kanunların mâhiyetini öğrenmek imkanı ayağınıza kadar gelmiştir.

Şu Anda ve Bundan Sonraki Hayatınızdaki Bütün Müşkiller İçin

İşinizde başarısızlık, isteksizlik, aklî ve hayalî rahatsızlıklar, irade za'fiyeti, hayattaki başarı eksikliği için; seyahatler, evlilik, kayıplar, kayıp kişiler için: tüm müşkilleriniz ve planlarınız için.

Meşhur Profesörle İstişare Ediniz!

O, size yardım edecek, başarısızlığınızın sebeplerini size açıklayacak. O, size mutluluğa giden dosdoğru İlmî, İlâhî yolu gösterecek.

Gayret Et ve Mutmain Ol!

İlahî güç ve telkin vasıtasıyla, hatta uzaktan bile olsa, ruhî korku ve pis isteklerin tümünü tahrip eder. Hatta sağlığınızı etkileyen atmosferik cereyanları da siler.

Mutlak Akıl

O, bürosunda her yerde sizi başarılı, mutlu ve sağlıklı kılmak için düşünce eğitimi ve irade gelişimi sağlama konusunda psişik ve teozofik bilimleri öğretmektedir.

Cuma harici, her öğleden sonra, saat 13.00 – 17.00 arası.

Adres: Taksim, No: 37. Sourp Agop Apt. Şâkir Paşa, nr.

(Büyük Amerikan Garajı karşısındaki Tramvay caddesi)

Tavsiyeler

Meşhur fizikçi, Dr. Kalen, "geçmiş hayatımdaki olayları ve safhaları öylesine bir doğrulukla açıkladınız ki fevkalade şaşırdım," diye yazıyor.

Dr. Nitchoff, "Prof. A. Vahhab'ın seanslarına katıldım. Büyük bir hünerle ve esrarengiz bir büyüyle yönetildi" diye kaydediyor.

Dr. M.A. : "İfadelerinin doğruluğu ve deneyleri yönetmesi hayallerin bile üstünde, harikulade."

Bu modern Arap büyücünün üç bekleme odasındaki ziyaretçiler, iyi eğitim görmüş bir Türk hizmetçi tarafından sınıflandırılır. Bu gibi yerlerde göze çarpmak istemeyenler özel bir odaya, geri kalan müşteriler de kadın erkek ayrı gruplar halinde diğer iki odaya almıyor. Büronun taban ve duvarları tamamen halılarla kaplı olup içerisi karanlıktı. Kendisi, içi mukaddes ve sırrı konulu kitaplarla çepeçevre kuşatılmış siyah rafları olan bir mihrabın içinde bağdaş kurmuştu. Önündeki küçük masa üzerinde medyumistik efekt için seçilmiş bazı eşyalar vardı: Bir ölü kafatası, bir cam saat. Arap Tarot kartları. Kitap raflarında Budist ve Arap büyü kitapları yanısıra İngilizce, Fransızca, Almanca dillerinde yazılmış Avrupa sırrîliği üzerine birçok cildler bulunmaktaydı. Müşteri, profesörün tam karşısındaki divan üzerine otururken, aydınlatma sürekli donuk tutulurdu. Fakat Profesör gizli düğmelerle bu aydınlanmayı kontrol edebilmekteydi. Aydınlatma sahnesinde en büyük rolü, yeşil ve kırmızı renkler oynamaktaydı.

Üzerinde durduğu ana hususlar; geleceği önceden söyleme, kayıp eşyanın bulunabileceği yeri ve gizli definelerin nasıl ortaya çıkarılabileceğini bildirmek şeklinde özetlenebilir. Profesör, aynı zamanda sırrî tıp, bilhassa kalp rahatsızlığı, steril gibi konularla da meşgul oluyordu. Onun tedavileri, içerisine şifalı otlar ve madenî parçalar dikilmiş küçük muskalardan teşekkül etmekteydi. Hastalara okuyup üflüyor, etkili bir telkinle kuvvetlendirip, onları, çoğunlukla, aktif hale getiriyordu.

İnancı kuvvetli olanlara Kur'ân kullanmaktaydı. Müşterinin keskin bir kağıt bıçağıyla, Kur'ân-ı Kerim'in yapraklan arasında bir nokta delmesi gerekiyordu. Böylece, Şeyh de tabiî olarak, delinen âyeti müşterinin özel durumuna göre yorumluyor ve açıklıyordu.

Bazen de el çizgilerini ve kartları kullanırdı. Ünlü bir Arap müneccimінin yardımıyla müneccimlik de yapmaktaydı. Çok zor durumlarda 12-14 yaş arasında, dış dünyadan tecrid edip bir tür derin uyku haline soktuğu çocukları kullanırdı. Uyuttuğu çocuklara, siyah kadife üzerinde, boşta duran kristal bir küreye baktırırdı. O çağdaki çocuklar özellikle ruhî konularda fevkalâde duyarlı olup keşif nimeti genelde hayli gelişmiş vaziyettedir. Kullandığı medyumların kalitesine son derece dikkat eder, büyük şöhret kazandığı başarılarıyla, bilhassa müşterileri şaşkına çevirirdi. Toplumun her seviyesinden kadın-erkek onun kapısını aşındırıyor, hatta kordiplamatik bile göze çarpıyordu.

Profesör Abdülvahhab Medine'de doğmuş, mükemmel ekonomik şartlarda büyümüştü. Kendisinin de ifade ettiği gibi, bu rahatlığından dolayı, birçok kadın-erkek zencî köleleri, altında çalıştığı serin yaprakları olan bol gölgeli incir ağaçlarıyla dolu büyük bir bahçeleri vardı. Geçim derdi olmaksızın sükûnet içinde hayatını sürdürmüştü. Fakat I. Dünya Savaşı onu bu cennetten koparıp macera ve huzursuzluklarla, dolu yıllarla yüzyüze getirdi.

Askerlik mükellefiyetini, subay veya Tabur İmamı olarak ifa etme fırsatına sahip oldu. Orduda Tabur İmamı'nm ilk görevi, defnedilmeden önce ölenleri yıkamak olduğu için, subay olmaya karar verdi. Dil bilmesi ve istidadlı olması nedeniyle genelkurmayda yaver ve mütercim, savaşın çeşitli merhalelerinde de zekî bir gözlemci oldu.

Bu muhterem genç, çeşitli cami ve dervişleri ziyaretimde bana da rehberlik yaptı. Gerçek bir doğulu gibi, sırrî güçlerin bilinmeyen muammalı kuvveti hakkında hiç şüphesi yoktu. Hayatın her merhalesinde, maddeye karşı ruhun önemini çok iyi biliyordu. Kendi sırrı tecrübeleri hakkında, bana bir tek kelime bile bahsetmedi. Bir Avrupalı olarak, benim, kendi fikirlerinin temel mantığını anlayamayacağımı düşünüyordu. Belki de, başkalarının güvenini sarsmaya mecbur bırakacak bir iş peşinde koşmaktan utanmaktaydı. O sırada, bunu anladım. Kendisini, kazanç getiren takat huzur getirmeyen bu işi terkedip, mükemmel özelliklerini ciddî dinî araştırmalara hasretmesini ikna ettim. Bugün o, Şam'da, İslâm'ın kurallarını araştıran, sarık cübbe giymiş, sürekli beş vakit namazını kılan bir vaizdir.

Suskun efendisine benzemeyen evin hizmetçisi konuşmayı severdi. Bir keresinde, bekleme odasında bana, **"geçen yıl"** dedi, "Profesör bir tekkede ikâmete kabul edildiğinde, buradaki bu evde ansızın bir yangın patlak verdi. Üst kattakiler heyecanla aşağı inerek alevlerin döşemeden fışkırdığını, bizim evden fışkırması gerektiğini söylediler. Bizim evin her tarafına baktık, araştırdık, ortalıkta ne ateş, ne de bir duman vardı. Profesörün çalışma odası her zaman olduğu gibi kilitliydi. Penceresinden dışarı bakınca, orada da ateş göremedik. Çok geçmeden alevler kayboldu. Bu alevlerin nasıl, ve nereden çıktığını bir türlü anlayamadık. Ancak profesör buraya gelirse gerçek sebebini, sanırım size söyleyebilir."

Profesörden ilmî merak saikasıyla bu konu hakkında bir şeyler söylemesini rica ettim.

“Geçen yıl” dedi, “Ramazanı tekkede geçirdim. Orası murakabe ve tefekkür için buradaki dairemden daha elverişli. Ruhî gelişmenin önemli bir parçası olan murakabe’de düşüncelerimi bir türlü kontrol edemiyordum. Düşüncelerim, burada gördüğünüz etrafımı çepeçevre kuşatan saçma şeylere ve kitaplarıma kayıp gidiyordu. Beni rahat bırakmıyorlardı. Kızdım ve bağırdım: Bütün bu karışıklıklar, cehenneme! İşte tam bu sırada Pangaltı’da bulunan dairemden yangın zuhur etmiş.”

Ev taştan yapılmıştı. Alev üst eve göre, sadece profesörün çalışma odasındaki mihrabın üzerinden yukarı sirayet etmişti. Bana bunları anlatırken gülümsüyordu. Ama ev hizmetçisi kadın, işi çok ciddiye alıyor, gizli güçlerle şaka yapılmaması gerektiğini, zira onların çok kuvvetli ve tehlikeli olduklarını söylüyordu.

Daha önce de karşılaştığım bu ilginç zata Varşova’da verdiği konferansta bahse konu ettiği olayı biraz açmasını rica ettim. Bana şu cevabı verdi:

“Bir keresinde reklam ücretlerini ödemek üzere, bir gazete bürosuna gitmiştim. Dışarıda, bekleme odasında pencere kafesinin ardında, birdenbire, burada tanıştığım fakat sonradan şehri terk edip başka bir yerde yaşayan genç bir hanım gördüm, müthiş heyecanlandım. Arasına paralan koyduğum cep kitabımı bekleme odasına bırakıp, peşinden yetişmek üzere hızla alt kata inen merdivenlere koştum. Yetiştim. Onunla Beyoğlu Caddesi’nden aşağı uzun bir mesafe birlikte yürüdüm. Ama şaşırmıştım. Tek bir söz bile konuşmuyor. Bana sadece gülümsüyor, başını sallıyordu. Derken, gündüzün ortasında sabun köpüğünün patlayıp yok olması gibi, birden gözümün önünde kayboluverdi. Şaşkınlıktan donakaldım. Bu genç hanım hakkında belki bir şeyler öğrenebilirim ümidiyle, acele gazete bürosuna geri geldim. Bu bayan hakikaten büroda mıydı?, Yoksa bütün bu olanlar hayal miydi? Memurlardan biri, aceleyle bıraktığım cep kitabımı iade ederken gülerek, ben de güzel bir hayalet gördüm, dedi. Bundan, olayın tamamen sübjektif olmadığım anladım ve Varşova’da bu hususu tebliğime ekledim.”

Sh: 17-29

“Tarikatımızın kurucusu, Allah’a aşkla bağlanmış, Kur’ân’ın emirlerine harfiyyen uyan çok büyük bir zattı. Sultan çeşitli kereler, onu törenlere davet ettiği halele o, hep reddetmiş, gitmemişti. Her nasılsa sonunda bir yolu bulunup ikna edildi. Kendi şerefine verilen bir ziyafete katılmayı kabul etti. Saraya doğru yola çıktı. Fakat Altın Kapı’nınyanında birden kendisini harekete geçiren çok acaip bir müzik işitti. Öyle ki, yeri ve zamanı unutup dervişlerin yaptığı gibi bir daire içinde dönmeye başladı, O sırada sultan gitgide artan bir sabırsızlıkla onu beklemekteydi. Çok geçmeden diğer misafirlere ziyafet hizmetinin başlamasını emrederek, Şeyh’e gelmek için canını sıkmasın, diye adamlar yolladı. Gidenler, onu sarayda kapalı bir yerde hala dönüyor vaziyette buldular. Onu kendine getirmeyi başardılar. Şeyh vecd halindeyken, kendini ikaz eden bir şey görmüştü. Bir çok ısrardan sonra, sultanın kafasını uçurulmuş olarak gördüğünü söyledi. 2 yıl sonra, gerçekten sultan öldürüldü. Herkes Şeyhin kerametini hatırladı. İşte bundan sonra, bu dervişi velî olarak kabul ettiler.

Gaybdan haber verme kabiliyeti, diğer sık vukubulan keramet çeşitleriyle, dervişler arasında oldukça enderdir. **Yirmi yıl önce Sultan II. Abdülhamid devrinde, Medine’de Hamza adında bir Rufai**

Şeyhi yaşamıştı. Bir tür kılıçlı fakirdi. Bir keresinde sanatını icra ederken, ulak bir çocuğun dilini kesip biraz üst kısmına tekrar yapıştırdı. Aradan bir sûre geçti ve bu parça düştü, çocuğun konuşması zorlaştı. **Babası dava açtı ve Hamza İstanbul'da hapse atıldı.** Bu olay, onun üzerinde en ufak bir etki bile yapmadı. Ailesine merak etmemelerini, en kısa zamanda döneceğini söyledi. Hapiste oruç tuttu, zikre devam etti. Hamza hapisteyken, çocuğun dilinin ucu yavaş yavaş büyümeye başladı. Bunun üzerine, Hamza'nın bir velî olduğu ortaya çıktı. Baba davayı geri aldı. Sultan II. Abdülhamid de onu hediyelere garketti. Sorun olan dil, bugün tamamen normal.

İslâm'da herhangi bir spritizm olup olmadığını sordum. **"Önde gelen din adamlarımız"** diye cevapladı" ölenlerin ruhlarıyla temas sağlamanın mümkün olduğunu bilir, fakat yapmazlar. Semaların yüksekliklerindeki yeni evlerine çıkmak üzere ayrılan ruhları yeryüzüne çağırmak, onlara zarar verebilir. Yakınlarımdan biri, Üsküdar'da bir şeyh, vecd halindeyken, yakın zamanlarda ölmüş bir arkadaşının ruhunu, hayatında bildiği gibi, açıkça kendi şekliyle bakarken görmüştü. O, kendisine güven veren efendisine öğüt almak için gelmişti. Muayyen şartlar altında bir kimse, bâtın gözüyle ölmüş kişileri görebilir. Ancak, bu gibi toplantılardan, her iki tarafa zarar olabilmesi nedeniyle kaçınmak gerekir,

İnsanların hüddam, cin vs. gibi büyülü güçlerle hizmetlerini gördürdükleri varlıklar, ölmüş kişilerin ruhları değil, aksine ateşin köleleri yahut ateşten vücut bulmuş şeytanî güçlerdir. Kur'ân'da, bunlar zikrolunmuş olup varlık hâlinde mevcuttur, şeref itibariyle, olgun miislümandan kendisiyle münasebet kurulamayacak derecede aşağıdadır. Birçok büyücülerin güç sağlamak üzere cinleri kullanmasına rağmen gerçekte bu, kara büyü şeklinde düzenlenen usûllerin tümünü içine alır."

Sh:35-37

"Bir **zamanlar,** şöyle böyle otuz yıl kadar önce, (1895 li yıllar) bir grup ihvanımla kıra gezmeye çıkmıştık. Uzun çimenler üzerine büyükçe bir halı serilmişti Yemeği yemiş, zikre başlamıştık. O**anda,** hepimizin, bu güzel tabiat içinde kaybolduğunu ve onunla senkronize hâlinde hareket ettiğim hissettim. **Zikir esnasında hepimiz birden manevi âlemlerden gelen bir müziğim tatlı nağmelerini işittik, Tabiat, Allahı hamd ile tesbih ediyordu. Zikrimiz tabiatınkiyle birbirine karıştı. Zikrin sarhoşluğundan ilk sıyrılan ben olmuştum. Hemen yanı başımda, halı üzerinde havaya dikilmiş vaziyette bir yılan başı ile karşılaştım. Fakat vücudumun ile kısmı halı altındaydı. Ses çıkarmadan, kımıldamadan, sadece titreyen gözlerle öylece duruyordu, Bana, o esnada zikir halkamıza onun da katıldığı keşf oldu. Hepimiz vecd halinden sıyrılınca, hemen kafesim çevirip,, çabucak kaçıp gözden kayboldu.**

Selefim **Şeyh Taha'l-Harirî Hazretleri,** hayvanların Allah'a insanlardan: daha çok ibadet ettiğini söylerdi. **Verdiği derslerle manevi kemâldim yüceliklerine vasıl otmuş cin taksimden, üç yüz kişilik bir cemaat ona intisablıydı"**

Bit son ifadeleri şupfeeyle karşıladım. Durumumu sezen **Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî Hazretleri** konuşmasına: şunları da ekledi::

"Çok yüksek manevi kemalata ulaşmış müridlerimden biri, mezarlıkta bir Allah dostunun kabri yanında geceyi geçirmek üzere yatmıştı. **Geceleyin orada, insanlar gibi** toplanıp zikir çeken, murakabe yapan cinler gördü. Cinler, her zaman, şeytanca imiş gibi anlaşılmamalıdır. Onlar da belli bir sülûktan (dervişler gibi) geçerek Efendi gibi olgun

olurlar. Eğer o iyi ise, ona iyi varlıklar cezbolunur. kötü ise, kötü ve şeytanca cinler onun peşine takılırlar"

Hüddamlann **Goethe'nin Faust** adlı eserindeki **Mephistopheles**(Mefistofeles)'e (hiç bir şeyden yılmayan şeytan)a tevafuk edip etmediğini sordum. Bu soruya **Muhammedi Es'ad Erbilî Hazretleri**şu cevabı verdi:

"Hüddam, yüksek kemâle vasil olmuş bir cinnî liderdir. Bir insan oruç, namaz ve geceyi ibadetle uykusuz geçirmek suretiyle belirli Süryanî, yahut Aramî, İbranî büyüleri kullanarak, bunlardan birini kendine yardımcı olarak elde edebilir, sahip olabilir. "

Mehmed Ali Efendi "benim bir dostumun" dedi, "babasından bir hüddam miras kalmıştı. Babası ölüm döşeğinde, oğluna bu cinni çağırması için, iki şamdanı sürtüp hangi kelimeyi okuyacağını öğretmişti. Babasının vefatından bir süre sonra, arkadaşım denileni yapınca, karşısına uzun boylu, siyah bir cin çıktı. Ne gibi hizmetler yapabileceğini sorunca cin, 'herşeyi yapabilirim, fakat babanızın emri altındayken hizmetlerimden, hayatında sadece bir defa faydalandı. Bir yolculuğa çıkmış, çadırında tek başına hasta kalakalmıştı. Beni çağırarak ekmekle su getirmemi istedi' diye cevap verdi. Arkadaşım hüddama, kendisini âzâd etmek için ne yapması gerektiğini sormuş, o da sihirli güçlerle bağlı olduğum şamdanı kırmanız gerekir demiş. Bu cevabı alır almaz arkadaşım şamdanı kırıp hüddamı azat etmiş."

"İstanbul'da" dedi "**Gazi Mahmûd Muhtar (Katırcıoğlu) Paşa (1867- 1935)"** yüz on yaşlarında sara hastalığını ve öteki akıl hastalıklarını tedavi eden birisi var. Bu tedavileri, kötü cinni çıkarıp, yerine iyisini koymakla yaptığını söylüyor."

Bak.https://tr.wikipedia.org/wiki/Mahmud_Muhtar_Kat%C4%B1rc%C4%B1o%C4%9Flu

Bunun üzerine milletvekili şöyle dedi:

"Cinlerin kovulmasını daha mantıklı buluyorum. Birisi cinlere tutulmuş, vahşi hayvanlar gibi hareketler yaparak etrafındakilere saldırmaya başlamıştı. Bu adam iplerle bağlanıp, İhüddamları vasıtasıyla cin kovmakla ünlü gerçek bir şeyhe getirildi. Şeyh iplerini çözdü ve ona Kur'ân-ı Kerîm'de tarif edildiği şekilde namaz kılmak üzere abdest almasını söyledi. Cine tutulmuş adam, isteksizce Şeyh'e itaat etti. Denileni yaptı. Abdestten sonra, Şeyh onunla yanyana namaz kıldıktan sonra, onu zikir halkasına soktu. Vecd haline ulaşıp hastanın ruhu vücudundan dışarı çıkıp, halkadaki dervişler tarafından sıkı sıkı yakalandığı zaman, Şeyh bir dua mırıldanarak, hastanın yüzüne olanca gücüyle bir kaç tokat attı. Hasta çok bozuk bir halde kendine gelip çocuk gibi, hüngür hüngür ağlamaya başladı. O günden sonra, hasta cinlerden kurtulup, normal insan haline geldi."

Mehmed Ali Efendi bir başka cin metodu daha görmüştü:

"Bu metodda, hasta ateşin önüne getirildi. Şeyh hususî otlarla ruah adlı (galiba ruh olacak) özel bir tütsü yaptı. Cin, bu tütsüyle dışarı çıkmak üzere kandırılabilirmiş. Hasta adam sol elinin avucunu ateşe karşı tutarak kaldırdı. Şeyh Kur'ân-ı Kerîm okumaya başladı. Hasta yarı vecd durumuna girdi. Sol eli kendiliğinden alnına gitti. Eli alına değince şuurunu kaybetti Hasta adamın Müslüman, Hristiyan veya Yahudi oluşuna göre **Hz.Muhammed** (salla'llâhu aleyhi ve sellem), **Hz.İsa** (aleyhisselâm), **-Hz.**

Musa (aleyhisselâm) diye peygamberlerden birinin adıyla seslenerek **Şeyh bir takım dualar mırıldanmaya başladı. Biraz sonra hasta adamdan normal olmayan bir çığlık duyuldu. Hastanın ağzından bağıran cini, Şeyh okumak suretiyle çıkması için zorlamaya başladı. Fakat cin, hasta adamdan çıkmak istemiyordu. Şeyh, bunun üzerine onu çekip çıkarmak için bütün gücünü kullandı. Sonunda cin mağlubiyeti kabul etmek zorunda kaldı. Cin önce hastanın bir gözünden dışarı çıkmak istedi. Adamcağız kör kalabilirdi. Fakat, Şeyh hastaya zarar vermeyecek şekilde, cinin sol ayak ucundan çıkmasını sağladı.** Sol ayak hemen titremeğe başladı. O anda hasta tiz bir çığlık attı ve kötü cin onu ayak ucundan terketti. İyice sağlığını elde edince, Şeyh hastayı koruyacak bir muskayı sürekli üzerinde taşıması için verdi."

Mehmed Ali Efendi (Şeyh Esad Erbili kuddise sırruhu'l-âlî'nin oğlu) aynı Şeyh'in bu son metodu zehirli yılan ısırığına da uyguladığım görmüştü. Isırığa okunmasının ertesi günü, orada bezelye büyüklüğünde küçük bir siyah nokta kalmış, fakat zehirlenme atlatılmıştı.

Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî Hazretleri bir misal vermek üzere biraz su rica etti. Kulpsuz bir kase içerisinde kendisine su getirildi. Şeyh Efendi parmağını içine sokup suyu kenarlarından dışarı taşacak gibi yükselinceye kadar, parmağıyla dairevî olarak karıştırdı ve şöyle dedi:

"Bardaklara çeşitli miktarlar su koyun, onları bu şekilde şırıltılı bir ses verir hale getirene kadar karıştırın. İçindeki su miktarına göre, farklı notalar duyacaksınız. İnsanlarda da durum aynıdır. Allah kendi ruhundan insanlara farklı olarak üfürmüştür. Derecelerin farklılığına göre her biri farklı ses verir. Bir kimse, iyi ruhtan öylesine az nasibe sahip olur ki nefs, onu tam anlamıyla hakimiyetine alır. Bir başkası iyiden o kadar çok nasiplenir ki, onun yardımıyla günahları yenebilir. Doğrudan konuşan hiç bir yaratık yoktur. Sadece kendini sonsuz biçimler, şekiller halinde izhar eden Allah vardır. O, dört aylık ana rahmindeki çocuğa ruhunu üfüren ve ona hayal veren Allah'tır. O, doğarken görme ve işitme ihsan etmek için çocuğa güç veren Allah'tır. O, kulu ve halifesi olan Şeyh vasıtasıyla kalplere üfürür. İşte insan o zaman, yüksek dünyalara kapılar açan manevi görme (müşahade) ve işitmeye mazhar olur. İşte, Allah'ın kendisinden bir şey üfürdüğü hu insan, Allah'ın yeryüzünde halifesi olabilir.

Rivayet olunur ki, Bâyezid-i Bistamî (kuddise sırruhu'l-âlî) vefatından sonra sorgu meleklerinin huzuruna çıkarılır, melekler Bâyezid'e) bize ne getirdin, diye sorarlar. O da şaşırarak şu cevabı verir:

'Dünyada iken bir adam hükümdarı ziyaret etme arzusuyla saraya girip huzura çıkar. Gayesi sadece hükümdarı görmektir. Lâkin huzurda hükümdar kendisine ne istediğini sorarak, tamamen tersi bir duruma sebep olur.

İşte bu adam gibi, ben, şu ana kadar Allah'ı sürekli arama ve görme halini yaşadım. Ama şimdi Allah'ın beni aramakta olduğunu anladım.' Eğer Allah'ın ruhu bir insanda yerleşmemişse, o hüsrandadır. Allah sadece kendine yardım edenlere yardım eder."

Şeyh Efendiye Allah'a giden, yüksek âlemlere ulaşan yolu öğretecek Şeyhî bulamayan kişi öldükten sonra nasıl yol alır, diye bir soru sordum. O da "fark budur ki, tarikatın bize verdiği usulle, bu dünyada manevi gözlere kavuşanlar Hinduların **Kamaloka** dedikleri**Araf** tan (cennet-cehennem arası) bu dünyada iken geçerler. Diğerleri için Araf ölmeden başlamaz. **Netice şudur ki, müridler kendilerine liderlik**

yapan efendilerinin (yani şeyhlerinin) etrafında ahirette de toplanırlar. Zaten Efendi (şeyh), dünyada iken müridleri toplayıp onları ahiret yurduna hazırlamıştır. Diğerleri ahirette şuursuz olarak kalmaya devam ederler. Çünkü onlar cismani bedenin dışında şuura destek veren ruhun gizli manevi bünyelerini dünyada iken geliştirmemişlerdir."

Sh:237-243

Kaynak. Carl VETT, Kelâmi Dergâhından Hatıralar- (İstanbul – 1925), trc: Prof Dr. Ethem GEBECİOĞLU, Ankara – 1993

CİNLER VE ŞEYTANLAR NEDEN MUSKA VE TILSIMLARA BOYUN EĞERLER?

Şurası bir gerçektir ki: Cinlerin kafirleri ve şeytanları sapık yolları seçerler, insanları aldatıp günah işletirler, onlara vesvese verip iğva ile yaklaşırlar. İblis ve askerlerinin bütün işleri; hile yapmak, insanları kötüye sevk etmek ve bunu büyük bir hırsla yapmaktır. Hattâ İblis şöyle dedi:

"İzzetin hakkı için ben onları mutlaka iğva edeceğim. Ancak onlardan ihlâslı kulların müstesna!.." Sâd, 82-83

Yine şöyle dedi:

"Benden üstün kıldığını görüyor musun? Kıyamet gününe kadar beni ertelersen and olsun ki azı bir yana, onun soyunu kendi buyruğum altına alacağım." İsrâ, 62

İnsanoğlunun ruh yapısı bozulunca, kendine zararlı olan şeylerden hoşlanmaya, hattâ onlara aşık olmaya başlar. **Kötü ruhlu şeytana bazı tılsım ve büyülerle yaklaşınca, şeytanın bu pek hoşuna gider; onu küfre ve şirke sürüklemek için bunu bir fırsat telakki eder, hattâ ona bu bir rüşvet gibi gelir ve o habis insanın bazı arzularını yerine getirir.** Bunun üzerine kötü ruhlu insan da Allah'ın kelamını necasetle yazmaya başlar. Meselâ (Kul Huvellahu Ehad)'ı, harflerinin yerlerini değiştirerek yazar. Yahut "Yâsin" sûresini tersine okur. Bu da şeytan m isteyip de bulamayacağı şey olduğu için pek hoşlanır.

Şeytanların sevip hoşlandıkları şeyleri söyledikleri veya yazdıkları zaman, onlar, bazı arzularını yerine götürmek için insanlara yardımcı olurlar, suları körletmek, bazı yerlere getirmek için onları havada taşımak, onlara insanların paralarını çalıp getirmek, veya düşmanlarından birini rahatsız etmek gibi…

Sh:83

Kaynak: M. AŞÛR, Cinler Âlemi -SIRLARI ve GİZLİLİKLERİ, trc: Naim ERDOĞAN, Pamuk Yayınları, İstanbul

ALTIN ŞAFAK

Altın Şafak (Golden Dawn), Söcietas Rosicrucıana'nın bazı üyelerince, kesinlikle maji uygulamak için kuruldu.

1884'de Gül-Haç Derneği'nin üyelerinden biri, Peder R, F. A, Woodford, Gül-haçlılar'ın ilgisini çekebilecek kaba diyagramlar içeren, şifreli yazılmış bazı el yazmaları buldu. Bazıları bu kağıtları Londra'da Farrington Street'teki bir kitap sergisinden aldığını, başkaları Gül-Haç Derneği'nin arşivlerinde bulduğunu söyler. Woodford bu kağıtları, Gül-Haçlı ve bilgili araştırmacılar olan Dr. W, R, Woodman ve Dr. W. Wynn Westcott'a gösterdi, Ardından yardım

için, Gül-Haç Derneği'nin bir başka tanınmış üyesi S, L. Mac-Gregor Mathers (daha sonra Glenstrae Kontu Mac Gregor olarak tanınan, ö. 1917) çağırıldı.

Kağıtlar aynı ad ve adresi içeriyordu: Bir Gül-Haçlı Üstat olduğu söylenen Nüremburg'li Bayan Anna Sprengel. Kendisiyle iletişim kuruldu ve biraz gecikme sonrasında, Woodman, Westcott ve Mathers'm Altın Şafak'ın Yıldız Tanrıçası İsis Tapınağı'nı kurmasını ve üçünün de yönetici olmasını sağlayan bir yasa metni dağıtıldı. Bu 1888'de gerçekleşti. Daha sonra İngiltere ve Yeni Zelanda'da başka tapmaklar da yapıldı. Paris'te de bir adet vardı.

Altın Şafak'ın masonluktan çok farklı olduğu anlaşılmalıdır. Yemin bozmanın cezası, zavallı suçlunun, şimşek çarpmış gibi, ansızın ölmesi ya da felç olmasına neden olan majik "irade akımına" maruz kalmasıydı. Altın Şafak, erkek ve kadın üyeleri eşit koşullarda alıyordu. En tanınmış üyelerinden biri Mac-Gregor Mathers'm eşi, ünlü Fransız felsefecisi Henri Bergson'm kız kardeşiydi. Şair ve Nobel ödüllü W, B. Yeats, okült, mistik ve mason konularının tanınan yazarı A. E. Waite, aktris Florence Farr, daha önce Mathers'm yöneticisi olduğu Horniman Müzesi'nin kurucusunun varlıklı kızı Bayan Horniman. İskoç Kraliyet astronomu Peck, yazar Arthur Machen, daha sonra Seylan'da (bugün Sri Lanka) bir Budist keşiş olan Ailen Bennett ve daha sonra söz edeceğimiz şair, dağcı ve büyücü Aleister Crowley aralarına katılan kişilerdi.

Örgütte her üye, kendisinin seçtiği Latince bir sözle tanınırdı. Örgütün her derecesinin kendine özgü bir ayini vardı19 ve derecelere girmeden önce her aday, sınamalar yoluyla, uygulamak maji etkinliklerinde yeterliliğini kanıtlamak zorundaydı. Bu etkinlikler sayısızdı ve ruh çağırma, kehanet, durugörü, duruişiti, tılsımlar yapmak, kehanette bulunmak, Tarot ve Kabala simgeciliği, Hanok (Enoch) Tabletleri'ni kullanma, Hanok satrancı (satranç taşı yerine tanrıların heykelciklerinin olduğa bir tür Doğu satrancı), türlü Gül-Haçlı renk ölçekleri ya da sistemlerinin kullanımı, majik silahların yapımı ve kutsanması, geomansi, astroloji, tanrı görünümüne bürünmek ve daha birçok çalışma. Altın Şafak'ın dereceleri şöyleydi: İlk derece girişti ve Neofit 0=02° deniyordu, ardından gelenler Zelator 1 = 10, ardından Theoricus 2=9, Practicus 3=8, Philosophus 4-7. Çok az üye sonuncuyu geçebilirdi. 0=0 ile 4=7 arasındaki dereceler Altın Şafak'ı kapsıyordu. Ancak bunun ötesinde, Rosae, Rubae et Aurae Crucis diye bilinen İç Örgüt vardı. Burada ulaşılması çok güç üç derece vardı. Bunlar Adeptus Minör 5=6, Adeptus Majör 6=5 ve Adeptus Exemptus 7=4. Örgütün, insanüstü bir yapıda olan bilinmeyen başkanlarca yönetildiği sanılırdı. Bunlar, Gümüş Yıldızın Gizemli Üçüncü Örgütü'ndendi (Argentinum Astrum ya da kısaca A.A.) ve bu üstün varlıklar son üç dereceye ulaşabilirdi, Magister Templi 8-3, Magus 9=2 ve Ipsissimus 10=1.

1891'de Dr. Woodman ansızın öldü ve 1897' de Dr. Wynn Wescott beklenmedik bir anda istifa etti. Dr. Wescott Londra'da adli tıpta çalışıyordu ve buradaki etkinlikleri bir şekilde dışarı yansıtılmıştı, istifasının nedeninin, söylenilene göre, herhangi bir adli tıp görevlisinin bir maji uygulayıcısı olmasmm eleştirilmesiydi. Bu olaylar Mathers'ı Altın Şafak'm karşı gelinmez başı yaptı. Tek başma beşerî varlığa açık olan en yüksek derece Adeptus Exemptus'du ve görünmeyen üstlerle kalan tek bağdı. Onlarla, Bayan Mathers'ı medyum olarak kullanarak iletişime geçiyordu, ancak bir kez Boulogne Ormanında bu Üstatlardan üçüyle buluşmuştu ve Örgütün tek başkanı olduğu onayladılar.21

Mathers 1899'da, bir Altın Şafak tapınağının bulunduğu Paris'e taşındı.

1898'de Aleister Crowley (1875-1947) Altın Şafak'm bir üyesi oldu ve ertesi yılın yarısı geçmeden Philosophus derecesine yükseldi. Mathers Paris'e gittiğinde, Crowley diğer üyelerle anlaşmazlığa düştü ve 1900'de o da Paris'e gitti. Mathers onu Adeptus Minör derecesine yükseltti, ancak döndüğüne, Londra Tapmağı üyeleri derecesinin yükseldiğini gösteren belgeleri vermedi. Crowley hızla Paris'e geri döndü ve Mathers inatçı üyelerin belgeleri koşulsuz olarak teslim etmelerini emrederek, onu Londra Tapınağına elçisi olarak gönderir. Crowley Tapmağa bir İskoç kabile reisi kılığında gitti, üzerinde İskoç eteği ve hançerler vardı, yüzünü de ağır bir makyajla boyamıştı.25 Belgeleri aldı, ancak başkaldıranlar yasal yollarla Tapınak'ın mülkünü elde etmişlerdi. Mathers'dan ayrıldılar ve önce Stella Matutina adında ayrılıkçı bir topluluk kurdular, bu topluluk daha sonra bölümlere ayrıldı ve sonunda tümüyle dağıldı.

Mathers'm majiyi konu alan "Book of Abramelin"i (Abramelin Kitabı) çevirdiğinden söz etmiştik. Crowley, bu kitapta tanımlanan majik ayinleri uygulamak amacıyla İskoçya'da Loch Ness yakınlarındaki Boleskine'de bir tapınak yaptırdı. Başlıca amacı Kutsal Koruyucu Meleğini çağırmaktı. Bu arada, Crowley kendini Vahiy'de 666 sayısıyla geçen yaratıkla eşleştirmeye başlamıştı. Kendine sık sık Yunanca yaratık anlamına gelen Therion derdi.

Crowley çok yolculuk yapardı. Meksika'ya gitmiş ve Himalayalar'a tırmanmıştı. 1904'te, kâhinliğini yapan karısıyla (Sir Gerald Kelly'nin kız kardeşi) Mısır'a gittiler. Dairelerinde Mısır tanrılarını çağırmaya başladırlar. Kahire Müzesine gitmeleri söylendi. Koridorlarda gezerken, 26. Sülale döneminde, ahşaptan bir anıtın üzerine çizilmiş olan Horus'un Ra-Hoor-Khuit biçimindeki resmi önünde durdular." Bu resimle özellikle ilgilenmişlerdi, çünkü tanrılar kâhine Horus'u uyandırmak üzere olduklarını söylemişti ve sergilenen bu resmin numarasının 666 olması oldukça tuhaftı. Birkaç gün sonra kâhine başka bir mesaj geldi. Crowley'nin tapmağa gidip duyduklarını yazması gerekiyordu. Tapınağa gitti ve üç gün sonra döndü. Yazdıkları kendisine, en üst derecede bir melek olan Aiwass adında bir varlık tarafından aktarılmıştı. Bu yazı çok sonra "Liber Legis" ya da "Yasa Kitabı" olarak yayımlandı. Bu, Crowley tarafından kurulacak olan yeni bir din sisteminin kutsal kitabıydı. Kitap, varolan dinlere saldırının oldukça vahşi ve küfürle gerçekleştirmiş olduğunu, ancak Crowley içindeki pasajları asla anlayamadığını öne sürer. Nümerolojik sayılabilecek bir de bulmaca vardı. Güney Afrika'da eski bir matematik öğretmeni olan Crowley'in izdeşlerinden biri, gizemi çözmek için çok uğraştı. Zavallı adam sonunda intihar etti.

Kahire'deki büyük vahyin sonucunda, Crowley Altın Şafak'ta yüksek bir dereceye ulaştığına karar verdi ve Mathers'a, gizli güçlerin örgütün başkanlığını kendisine verdiğini yazdı.

İlk başta Crowley, dünyadaki görevini sonradan alacağı kadar ciddiye almadı. Ancak, o günden sonra herkese, hatta yabancılara bile, "Ne yaparsan yap, yasanm bir parçası olacaksın" demeye başladı. Buna verilecek doğru karşılık şöyleydi: "Yasa sevgidir, isteyerek sev", ancak çok az kişi doğru karşılığı verdi. Bu sözler Liber Legis le yer alır. Ancak, Aiwass bunu Rabelais'ten almış olmalıydı ve Crowley, seks büyüsü uygulamak için 1920'de Sicilya'da kurduğu örgütün adını Thelema Manastırı koydu, bu da aynı yazardan alman bir addı.

Crowley 1906'da Çin'e gitti. Orada, Tapmak Üstadı olmasına neden olduğuna inandığı majik ayinlerini sürdürdü. 1916'da Amerika'dayken bir adım daha ilerledi ve Magus derecesine yükseldi. Bu derecenin ayini, Incil'den bazı metinlere küfrederek bir kaplumbağayı çarmıha

çakmaktı. Son olarak, 1921'de Sicilya'da son dereceye ulaştı, Ipsissimus, ve bunun ayini ise Deliliği çağırmaktı.27

Bundan böyle Crowley Argentinum Astrum'un denetimi altında olduğuna karar verdi.

Sh: 316-319

W. B. Crow , Büyünün, Cadılığın ve Okültizmin Tarihi ,çeviri: Fulya Yavuz, Dharma

https://ismailhakkialtuntas.com/2015/12/25/aleister-crowley-okultist-yazar-sair/

'STRANGER İN STRANGER LAND' YABAN DİYARLARDAKİ YABANCI

Kısaca bir Özet

'Yaban Diyarlardaki Yabancı', Mars'a keşfe giden **Enwoy** adlı gemide kazaya uğradıktan sonra sağ kalan Valentine Michael Smith'in hikâyesidir.

Kahraman Valentine Michael Smith Mars'a giden ilk seferindeki astronotun oğludur. Ancak bu seferdeki mürettebat öldükten sonra yetim kalan Smith, akıl, beceri ve organları üzerinde tam kontrole sahip Marslıların kültürüyle büyütüldü. Yaklaşık yirmi yıl sonra düzenlenen ikinci seferde ise mürettebat Smith'i bulur ve Dünya'ya getirilir.

Smith gezegenler arası seyahat yapan ve değerli buluşların sahibi annesinin Lyle Drive'nde bulunduğu bir partinin kaderi varisi olduğu için, varlığı siyasi piyon haline gelir.

Michael, Marslılar ve onların kültürüne göre yetiştiğinden arz insanı kültürüne olabildiğince yabancıdır. Dünya'nın atmosferine ve yerçekimine alışık değildir. O bir kadın görmemiştir. Bu nedenle Bethesda Hastanesi'nde sadece erkek personel tarafından tedaviye alınma zorunluluğunu doğurdu. Ancak bu hususu bir meydan okuma ve kısıtlama olarak gören , **Hemşire Gillian Boardman** Smith'i görmek için korumaları geçerek Simth ile bir bardak su paylaşarak onun arzda gördüğü ilk kadın **" su kardeşi "** olur. (Havva Misali) Bu ilişki "su kardeşliği" Mars ilkelerine göre kutsal bir ilişki olarak kabul edilmiştir.

Gillian, Smith' le olan hadiseyi muhabiri Ben Caxton söyler, onlar Smith hakkında hükümetin yalanlarını karşı hareket etme düşüncesini doğurur. Ben, daha sonra, Gillian ile Smith'i ikna ederek hastaneden ayrılmayı başarırlar. Ancak Dünya Hükümeti'nin emriyle hükümet ajanları tarafından saldırıya uğrarlar. Takibe alınırlar. Gillian, aynı zamanda bir doktor ve bir avukat olan ünlü bir yazar olan **Jubal Harshaw**'ın evine Smith'i taşırlar .

Smith psişik yetenekleri ve çocuksu bir saflık ile birleştiğinde insanüstü arz bilgilerini groklamaya ve anlayış göstermeye çalışır. Harshaw, Smith'e dinini anlatmaya çalıştığında, Smith sadece her şeyde kaybolmamış organizma içeren **" groks biri " olarak "Tanrı"** kavramını anlar . O bu kötü bir çeviri olduğunu bildiği halde bu ifade **" Sen Tanrı'sın "** (Sen Tanrının Sanatısın) dır. Bu ifade Mars kavramını ifade etmek için en uygun olandır. Mars'ta hükümet **"eskilere"** ait bir gerçektir. Marslıların ruhları ölmüş, savaş, giyim ve kıskançlık gibi diğer birçok insanî kavramlar, ona yabancıdır . Bu aynı zamanda komünyon bir ruhla, sevdiklerini ve ölü bedenlerini yemek için arkadaşlar için gelenektir. Sonunda Harshaw, Smith için özgürlük ve Mars sahipliğini verilmesini hukukunu düzenler.

Smith ünlü olur ve Dünya'nın elit tarafından ağırlanır. O New Vahiy Fosterite Kilisesi, popülist dâhil olmak üzere birçok dinleri araştırır. Onu etkileyen Fosterite Kilisesisi Kurucusu Rahip Foster, dünyadaki tüm diğer büyük dini liderlerin sahip olduğu iki özelliğe sahipti: Çok çekici bir kişiliği vardı (onu eleştirenler, başka sıfatlarla birlikte "hipnotize edici" sözünü de sık sık kullanıyorlardı) ve cinsel olarak insan normları içinde bir yere sahip değildi. Dünyadaki büyük dini liderler ya tümüyle cinsellikten uzaktılar ya da bunun tam tersi geçerliydi. (Büyük liderler, yeni bir şeyi başlatanlar ama üst düzey yöneticiler değil.) Foster cinsellikten uzak değildi.

Karıları ya da baş rahibelerinin hiçbiri de öyle değildi. Yeni Vahiy Kilisesi'ne geçiş ve kabul edilme, genellikle Valentine Michael Smith'in daha sonradan yakınlaşma için uygun bulduğu töreni de içerirdi.

Tabii ki bu, yeni bir şey değildi. Arz tarihindeki pek çok mezhep, tarikat ve sayılamayacak kadar çok sayıda büyük din özünde aynı tekniği kullanmıştı ama Foster'ın zamanından önce Amerika'da bunu büyük ölçekli bir şekilde görmek mümkün olmamıştı. Metodu ve organizasyonunu tarikatının yayılmasını sağlayacak şekilde "mükemmelleştirmeyi" başaramadan Foster'ın, kasabalardan kovalandığı çok olmuştu. Organizasyonunda masonluk, Katoliklik, Komünist Parti ve Madison Caddesi'nden etkilenmeler vardı, tıpkı Yeni Vahiy'i yazarken eski metinlerden birçok parçayı bir araya toplaması gibi… ve hepsini, müşterilere uygun şekilde Hıristiyanlığın özüne dönüş adında bir şekerle kaplamıştı. Herkesin katılabileceği bir dış kilise ayarlamıştı... insan, bu kilisenin pek çok hizmetinden yararlanıp yıllarca "arayıcı" olarak kalabilirdi. Sonra sırada dışarıya "Yeni Vahiy Kilisesi" olarak görünen **orta kilise** vardı, günahlarından arınmış mutlu kişiler, katkı paylarını ödüyorlar, kilisenin sürekli genişleyen iş bağlantıları ağından yararlanıyor ve hepsinin keyfîni bitmek tükenmek bilmez karnaval atmosferinde çıkarıyorlardı, Mutluluk, Mutluluk, Mutluluk!

Günahları bağışlanıyordu ve kiliselerini destekledikleri sürece geriye günah olan pek az şey kaldığından diğer Fostercılarla dürüstçe geçiniyor, günahkârları lanetliyor ve Mutlu kalıyorlardı. Yeni Vahiy özellikle eşlerin birbirini aldatmasını savunmuyordu; sadece cinsel ilişkiyi tartışırken mistik bir hava takınılıyordu.

Orta kilisenin günahtan arınmış üyeleri doğrudan saldırı gerektiğinde şok askerleri olarak görev yapıyorlardı. Foster, yirminci yüzyılın başlarında var olan Wobblielerden [Wobblieler: Tüm işçilerin gücü ve etkinliğini artırmayı hedefleyen radikal bir işçi sendikası.]bir numara ödünç almıştı; bir toplum gelişen Fosterci hareketini bastırmaya çalışırsa, başka yerlerden gelen Fostercılar, polis de hapishaneler de yetersiz kalıncaya dek o kasabaya doluşuyorlardı ve genellikle polisler dayak yiyor, hapishaneler de yıkılıyordu.

Bir savcı olaylardan sonra dava açacak kadar cesur davransa bile, davayı sürdürmesi imkânsız oluyordu. Foster (savaş alanında dersini aldıktan sonra) böyle suçlamaların gerçekten de kanuni suçlamalar olduğunu fark etmişti; bir Fostercının tutuklanması, Foster aleyhinde ne eyalet mahkemesinde, ne de ulusal Yüksek Mahkeme'de bir dava açılmasına yol açmadı.

Ama görünürdeki kiliseye ek olarak bir de İç Kilise vardı, bu isim dışarıya hiç sızmamıştı… bunlar sadece rahipliğe yükselecek kadar adanmış olanlar, kilisenin tüm cemaat liderleri, anahtarları ve kayıtları koruyanlar ile politika belirleyenlerden oluşuyordu. **Bunlar "yeniden doğanlar"dı, günahın ötesindeydiler, cennetteki yerleri hazırdı ve iç kilisenin gizemlerini sadece onlar bilirdi… ayrıca doğrudan Cennet'e yollanmaya sadece onlar adaydı.**

Foster, bunları büyük bir titizlikle seçiyordu, operasyon çok fazla büyüyene kadar her birini kendi elleriyle seçmişti. Mümkünse kendisi gibi erkekler ve rahibe eşleri gibi, dinamik, tümüyle ikna olmuş (kendisinin olduğu gibi), inatçı ve en basit, insani anlamıyla kıskançlıktan uzak (ya da günah ve kusurları temizlendikten sonra böyle olmaya hazır) kadınlar. Hepsi de potansiyel satirler [gizli ilişkide bulunan] ve nymphelerdi [peri-tabiat ilähesi] çünkü iç kilise, Amerika'da hiç görülmemiş ve bu yüzden talebin çok fazla olduğu Dioniysyen bir yapıya sahipti.

Ama çok dikkatli davranıyordu; adaylar evliyse, her iki de gelmek zorundaydı. Bekâr bir adayın cinsel açıdan çekici ve yine cinsel açıdan atak olması gerekirdi; ve rahiplerine her zaman erkeklerin sayısının kadınlara eşit ya da daha fazla olmasını öğütlemişti. Hiçbir yerde Foster'ın Amerikan tarihindeki benzer tarikatların tarihini araştırdığı yazmıyordu... ama bunların çoğunun çöküş sebebinin rahiplerin sahiplenici cinsel tutkularının sonuçta kıskançlığa ve şiddete yol açması olduğunu ya biliyordu ya da hissetmişti. Foster bu hataya asla düşmedi; hiçbir kadını sadece kendisine saklamadı, yasal olarak evli olduğu karısını bile.

Ayrıca kendi iç grubunu büyütmeye de çalışmadı; halk tarafından bilinen orta kilise, suçluluk duygusuyla yüklü ve mutsuz kitlelerin ihtiyaçlarını karşılamak için yeterince seçenek sundu. Bir yerdeki uyanış, "Cennetsel Evliliğe" uygun iki çift bile çıkarsa, Foster'a yetti; eğer uygun kimse yoksa Foster tohumların büyümesini bekledi ve bir rahip ya da rahibe göndererek bunların beslenmesini sağladı.

Ama mümkün olduğu sürece her zaman aday çiftleri, yanında birkaç adanmış rahibeyle birlikte kendisi test etti. Böyle bir çift zaten orta kiliseden geçip "arınmış" olduğundan pek bir risk taşımadı... kadın adayla ilgili risk hiç yoktu ve her zaman rahibelerini yollamadan önce erkek adayı kendisi iyice değerlendirirdi.

Smith zamanla bir büyücü gibi kısa bir kariyere sahip oldu. Sonunda Smith ile Fosterite kültünün (özellikle cinsel açıdan) öğelerini Mars-kültü ile birleştirerek "Bütün âlemlerin Kilisesi" kurar. Batı ezoterizmin üyeleri Mars dil öğrenmek ve psikokinetik yetenekleri kazanmak için kiliseye dâhil olurlar.**Ancak bu kilise sonunda Fosterites tarafından kuşatılır "küfür" binası olur**. Kilise birçok siyasetçiye ve karşı çıkanlara karşı şiddet eylemi gerçekleştirmektedir. Smith ve onun takipçileri güvenliği tehlikeye girer. Smith polis tarafından tutuklanır ama, kaçar ve onun takipçileri döner. Daha sonra Jubal devasa servet ve kilisenin mirasçısı olduğunu açıklar. O ve yeni yetenekleri ile Kilise üyeleri yeniden organize insan toplumları ve kültürleri mümkün olacaktır. Smith, Fosterites tarafından hazırlanmış bir çete tarafından vurulur. Smith, ölüm korkusu ve sonra intihar girişiminde kurtardığı Juballe, konuşur ve ölür. Jubal Smith'in hatıraları kaybolmadan ve istekleri doğrultusunda eski koşulları yeniden yaratmak için Jubal evine döner. Bu arada Smith enkarne olarak Fosterites kurucusu Baş Melek olarak belirir .

Devamı için: https://ismailhakkialtuntas.com/2014/02/17/stranger-in-stranger-land-yaban-diyarlardaki-yabanci/

THE BLUE ELEPHANT (2014) Mavi Fil

Özet

Beş yıl ara verdikten sonra El-Abaseya Psikiyatri Hastanesi 'ndeki işine geri dönen Psikiyatr Dr. Yahya, kolejden arkadaşı Şerif'i karşısında bulur. Cinayetle suçlanan Şerif, akli ve ruhsal sağlığının değerlendirilmesi için hastaneye getirilmiştir. Yahya, arkadaşına yardım etmeye çalışırken kendisini, varlığından hiç haberinin olmadığı gizemlerin içinde bulacaktır.

Filmden

40110020019

**

El Ma'moon'un kamisi.

- Ne Ma'moon'u?

Şu kamisin hikâyesini anlat artık Şerif.

**

Ağacın yanında karşılaşmak alnımızda yazılıydı.

- Kimden bahsediyorsun Sayid Amca?

- Buranın sahibi. Sırların sahibi. El Ma'moon.

Yahya! Yahya. Yahya! Yaklaş.

Derim parçalandı. Dayanamıyorum. İğnelemeye gerek var mı?

Kınayla yapsak olmaz mı?

Mükâfatı almak için dayanman gerek. Sık dişini kızım. Bahr'ı gördün mü?

Adı Bahr'dı. Kimmiş o adı Bahr olan?

Yörenin en ihtişamlı katırıydı. Annesi safkan bir Arap atıydı. Güneş vurunca rengi hafiften maviye çalardı. Tıpkı deniz gibi. Ben de ona deniz anlamındaki Bahr adını verdim. Ne katırı?

– Nasıl oluyor da

– Kamisi buldun mu?

Kamis bende. O kamis yerine dönmeli. Onu yak Yahya. Sözümü dinle. Evvela sana nasıl ulaştığını öğrenmem lazım. Onu çaldım Yahya. Çaldım. Kamisi getir ve yak.

– Anlat önce.

– Peki. Peki.

Ancak oyunumuzun kurallarına göre soru sorma sırası bende. Soru geliyor… Yahya, dürüstçe cevap ver. Yahya, kaç defa gözlerini kapatıp Lobna'yı kollarındaymış gibi hayal ettin?

Yalan söylemek yok ama. Lobna işini uzattın iyice. Bıkmadın mı?

Bıkmadın mı daha! O soruyu benim sana sormam lazım. Yahya. Halen intihara kalkışmamış olman beni çok şaşırtıyor. Tüm ömrünü ona vitrinden bakarak mı geçireceksin?

Ömrünü sevmediği bir adamla geçirmesine göz mü yumacaksın?

Kadın onu sahiplenen erkeğe âşık olur. Tecavüz edip ardından öldürene de. Değil mi?

İnsana direnme de haz verir.

Al onu benden.

– Rüyalarıma nasıl giriyorsun?

– Rüyalarına girdiğim falan yok. Asıl benim dünyama giren sensin. Kamis diyorum. Kamisi getir, yak ki bütün sorularının cevabına ulaşasın. Haydi kahramanım benim. Haydi. Yakmayacağım Şerif. Yakmayacağım. Ta ki her şeyi anlayana dek.

– Muhsin!

– Hayır Yahya. Bu şekilde sadece kendine zarar verirsin. Kamisi yakmazsan eğer ölmeyi yeğleyeceğin bir hale düşersin. Şerefli bir ölüm de olmaz.

**

Hanımlar ve beyler.

Mavi fil huzurlarınıza geliyor.

– Anne! Anne!

– Nur!

El Ma'moon Efendi.

Yaklaş. Şeytanın işi bu efendi. Büyücü!

Karına dövme yapan kadın asla affedilmemeli. Tılsımı dünyanın öbür ucundan bile hissedebilmek için ona çiftleşen bir cin zerk etti.

Kara bir köpek suretine bürünüyor. Seni ele geçiriyor ve ölü biri haline geliyorsun. Sen farkında bile olmadan senin bedenini kullanarak kadınınla çiftleşiyor.

Maya.

Uzak durman gereken bir uyarı. "Nail" ismi, dedesi İblis'in Cennet'ten kovulmadan önce kullandığı aynı isimden geliyor.

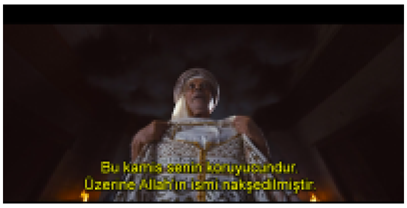
Ya hâlis, ya Zâhir, ya Mâni.

İstifra et evladım, istifra et. Her gün parmağını boğazına sokup istifra edeceksin. Bedenini boşaltıp yerini tuzla dolduracaksın.

Tuzla arınıp temizleneceksin.

Tuz saftır, seni de saflaştırır.

Tuz çiftleşen cini uzaklaştırır. Onu yakar, boşa çıkarır ve öldürür.

Bu kamis senin koruyucundur. Üzerine Allah'ın ismi nakşedilmiştir. Dokuz rakamla şifrelenmiştir.

Hiçbir cin bunu okuyup anlayamaz.

Kapını çalanlar olursa senin koruyucun ve yardımcın olur.

Bu rakamlar seni her türlü silahtan her türlü anahtarla gelen İblis'ten ve çiftleşen cin Nail'den koruyacaktır.

Sen de, saçma sapan kamisin de…

Yıkılın karşımdan!

En kıymetli ziynetlerini elinden almadan senin peşini bırakmaz.

Kamis! Kamis! Kamis! Kamis!

**

“Ayın 25’inde banyodan bazı eşyalar çalan bir kadını tutukladılar ve Bab Zuvayla kapısında sallandırdılar.

Çarşamba günü, ayın 7’sinde El Ma’moon isimli biri karısını öldürdü. Birkaç gün sonra vicdan azabından kendi elini kesti. Delirmiş olması şüphesiyle Kalaoon Hastanesine yatırıldı.”

Gördüklerim gerçekten yaşanmış öyleyse.

O bulduğumuz El-Jabarti’nin kitabında da bahsi geçiyordu.

Tam olarak ne gördün Yahya?

Şerif’inkiyle eş bir hayat gördüm. Ama farklı bir zamanda. Kamisi, El Ma’moon’u ve burada tasvir edilen her şeyi.

**

Tek bir soru soracağım.

- Basma’ya sen mi dövme yaptın?

- Ben karısıyla değil, Şerif’le anlaştım. Şerif’in karısı olduğunu söylemedim ki, seni şıllık!

- Ne dövmesi yaptın?

- Bir çiçek.

- Çizimi aldığın kitabı getir.

- Hatırlamıyorum. Kitabı getir dedim! Şurada. Getir!

Fena bir tılsım.

- Büyü bu!

- Böyle olmamalıydı. Diğerlerinde işler yolunda giderken bu sefer çok ters bir durum oldu. Tüm olay dövmeyi yapıp sesli okumada bitiyor. Ve bir köpeğe yediriliyor.

Haksız mıyım?

Seni pislik fahişe!

- Devam et.

- Basma geldi.

Kocasıyla tartıştıklarını anlattı. Ondan bıkmış bir durumdaydı.

Cinler Viagra'nın yapamadıklarını yapabilirler. Gelir, insanı ele geçirir ve karısıyla yatar. Kimse farkına bile varmaz. Sabah iki taraf da mutlu uyanır.

Aman Allah'ım. Bu işler böyledir. Cinsel haz alındığında hayat yolunda gider. Cinsel haz yoksa çiftler birbirini suçlar soğukluk ve zafiyetin ardından kör bıçakla birbirlerinin canını yakarlar.

– Ya köpek?

– Büyüyü yiyen köpek bir hafta banyoya kilitlenir. Kadının iyi olduğunu gözlemlemek için bir hafta yeter. Ardından köpeği zehirlerim. Köpek öldüğündeyse her şey eski haline döner.

– Bu sefer köpeği öldürmedin.

– Evet. Kendi kendine ölmüş.

Ben her şey yoluna girmiştir diye düşündüm. Basma'da başka şeyler oldu. Başından savılamayan, daha önce hiç şahit olmadığım bir şey.

**

Harfleri rakamlara çevirme [Ebced] tekniği biliyordum. Tekniğin ismi Elafe'ydi.

Her harf bir rakama tekabül ediyordu.

Kelimeyi rakamlara dönüştürüp kutular içinde yazınca da bu sayı bir güç kazanıyordu.

Cinleri kontrol altına alabilecek gizli bir enerji.

Bir hesaplamayla bu enerjinin üzeri örtülebiliyor veya bir büyüye dönüşebiliyordu.

Şerif ile Basma'da da bu ikincisi olmuştu.

Kamisin üzerinde, insanı çiftleşen cin Nail'den koruyan rakamlar vardı.

Rakamları dönüştürdüğünde, Allah'ın engel olan anlamındaki **ismi Mâni çıkıyordu.**

Nail'e engel olmanın tek yolu.

Her cini zayıflatan ve kovan bir isim vardı.

Şerif bunun peşindeydi.

Nail ise beni kandırıp kamisi yakmamı sağlamaya çalışıyordu

Benim adım Na'il!

**

El-Mâni.

Tüm dünyayı arkamda bıraktım ve tövbe ettim.

Ancak gerçeklikle hayal arasındaki bağlantıyı merak denen o kapı sağlıyor işte.

GÖREMİYORUM SENİ

86

Boyuna, önüne bir ayna komadasın; çünkü benzerin yok, aynadakinden başka bir eşit yok sana.

Yüzünün hayâlinden başka nerde erişeceğim sana ben? Gönülde, canda, gözde görecek güç var ama görülecek yer yok ki.

Sert, hem yerden münezzehsin, hem her yerdesin... neliksiz-niteliksiz oluşunun delili, hem yalnız sende; hem her yerde apaçık görünmede.

Sana karşı, senin bir bilmedeyim, kendime göreyse her şeye benzetmedeyim.

Senin yanından ulaşma var bana, kavuşma var; benim yönümdense ayrılık var, ayrılık.

Seni seveni reddettin mi yakıyorsun onu; fakat çağırdın mı, bu lütuf, yetiyor da artıyor bile.

Kerem buyurdun da yanıma geldin mi, varlığımı bırakmıyorsun da gizleniyorsun benden, göremiyorum seni.

Sh:148

SENDE TUTULURSUN

206

Bunca sevginle, bunca merhametinle beraber gene de öfkelisin; fakat gönül vermişim sana ben.

Bütün bu sırçalar yurdunu, "Beni hiç mi hiç göremezsin" diye birbirine vurmuş, kırmış-geçirmişsin.

Dünyâ yurdu depremler içinde; çünkü varını-yoğunu evden taşıyorsun sen.

Yüz binlerce hasta, senin yüzünden ağlıyor; sensiz yaşıyamazlar, bunu sen de biliyorsun.

Dünyâ gece sanki; sense bir güneşsin; halk, tamamiyle şekilden, kalıptan ibâret, sensin can.

Geçim derdine düşmüşlerdir de candan haberleri yoktur amma

Can, yerinden kımıldadı mı, feryâda-figana başlarlar.

Güneş tutuldu mu, ne zevk kalır, ne neş'e.

Cilt 5, Sh:362

GİDİYORUZ BİZ

86

Yücelerdeniz, yücelere gidiyoruz biz; denizdeniz, denize gidiyoruz biz.

Biz ordan da değiliz, burdan da; mekânsızlık âlemindeniz, mekânsızlığa gidiyoruz biz.

Tapacak Allah'tır ancak sözü, yoktur tapacak sözünün ardından gelir, biz de yokuz âdeta, vara gidiyoruz biz.

«Dekii : Gelin», Tanrı çekişini bildiren âyettir, Ulu Tanrı'nın çekişine uymuşuz, gidiyoruz biz.

Can tufanında Nuh'un gemisiyiz; h âsılıelsiz-ayaksız gidiyoruz biz.

Dalga gibi kendimizden baş çıkardık, gene kendimizi seyre gidiyoruz biz.

Tanrı yolu iğne yordamından da ince; fakat iplik gibi yalınkat gidiyoruz biz.

Aklını başına devşir de yoldaşlarını, konak yerini hatırla; hatırla da bil ki her an yol almadayız, her an gidiyoruz biz.

«Gene de dönüp ona varacağız» âyetini okumuşsundur; oku da anla; nerelere gidiyoruz biz.

Yıldızımız, ay devrinde değil, Ülker'in yücesine gidiyoruz biz.

Başlarımızda yüce bir him m et var; yücelerden yüceler yücesi Rabbe gidiyoruz biz.

A kör sıçan, harman günümüz bugün; kör değilsen aç gözünü de gör, gözü açık gidiyoruz biz.

A söz, sus, gelme benimle, dikkat et de bak; kıskançlığımızdan bizsiz gidiyoruz biz.

A varlığımız, yolumuzu kesme; Kafdağına, Zümrüd ü Ankâ'ya gidiyoruz biz.

Cilt: 4 sh: 229

TANRI, KISKANÇLIĞINDAN ÂDEM'E HERŞEYİN ADINI ÖĞRETTİ

14

Tanrı, kıskançlığından Âdem'e herşeyin adını öğretti de Âdem, Tanrı yüzüne perde olan bütün kâinat cüzlerini varlığın tümü olarak gördü.

Halbuki kıskançlık bir başkasına karşı duyulur, başka bir var, başka bir varlık yokken o biricik Tanrı, ne diye biri iki gösterdi?

Şu susup duran kâinatın ağzı, sırlarla dopdoludur; böyle olduğu halde harfleri ölçüp biçen, sözleri örüp düzen, güzel sözler söyliyenlere ne mâni var ki susuyorlar?

Gerçekleri söyliyen şeker dudaklılar, birbiri ardınca ağızlarımızı öpüp duruyorlar da ağızlarımız kapanıyor, söz söylememize imkân yok.

Gâh sevgilinin öpüşü, gâh şarap kadehini sunuş,; söz söyleme şöyle dursun, işarete bile mecal yok.

Öpüş yarasiyle sözü ne de güzel yaralıyorlar, öpücükle sözü ne de güzel kesiyorlar; âdeta fitneyle, fitnenin, kavganın yolunu kesiyorlar.

Güzeller, fitne gibi sarhoş oldular mı çoşup köpürüyorlar; korkusu -pervası kalmıyan sarhoşu ne bağlıyabilir ki?

Dağlar, dalgaların yatışması gibi düzleşip her taraf deniz kesilse granit kayaların sudan ne korkusu olacak?

Fakat taşlar su kesildi, su taş gibi dondu kaldı mı artık seyret herşeyi gören, tuttuğunu koparan padişahın herşeyi kaplayışını.

Savaş barış oldu, barış savaş kesildi mi seyret herşeyi bilen tek yaratıcının; dilediği gibi işliyen ustanın elinin sanatını.

Ört yüzünü, ört, zaten güzellerin işidir yüz örtmek, gizlemek; bizi zebun buldun, âciz buldun, herşeyine râm olmadayız zâten.

Şu işe bak, arslan tavşanla karşı-karşıya gelmiş; fakat etme, uzlaşma yolunu tamamiyle kapama.

Cilt, 3, sh: 71

SENİ TANRI KISKANIRSA

9

A insanlar arasında güzelliği gizli dilber, a karanlıkları aydınlatan dolunay, sen kuşluk ışıklarının da arasında gizlenmişbir Tanrı güneşisin.

Öylesine olgunsun, olgunluğun, öylesine son hadde varmış ki Arş'ın Rabbi bile, kıskançlığından güzelliğini kendisinden de gizliyecek nerdeyse.

Keşke bir gün gölgesinde düşüp ölsem; gerçekten de bu çeşit ölüm, umulmaz bir devlettir bana.

Cilt 3, sh:379

ELBİSEYİ KISKANIYORUM

97

A can, a dünya, dün gece nerdeydin? Hayır, yanıldım; bizim gönlümüzdeydin sen!

Dün gece, ayrılığınla cefâlar çektim; halbuki a benim sevgilim, sen, vefâ padişahısın.

Ah, ben dün gece ne haldeydim; ah, dün gece kimindin sen?

Elbiseyi kıskanıyorum ben, keşke Elbise olsaydım; çünkü elbisenin kucağındasın sen.

Ne çârem kaldı, ne karârım; neden bu çâresiz kuldan ayrısın demiye de cesâretim yok.

A tez canlı sevgili, kaçacağın vakit, meğer seher yelinden de tezmişsin sen.

Sensiz, zahmetler , belâlar bağladı-gitti beni; tut ki sen belâ bağıyla bağlanmışsın.

Güzelim yüzünün rengi tanıktır; Tanrı lütfunun ta içindeymişsin sen.

Renk, senin rengin; çünkü dünyâ renginden arınmışsın, ter-temizsin, ölümsüzlük rengine boyanmışsın sen.

Bir aynasın sen; senin pasın, birisinin aksi; sen, her rengten ayrılmış-gitmişsin

cilt 5, sh.104

KISKANACAKSAN TANRIYI KISKAN

Tanrının lûtfunu uman, o lûtuftan başka hiçbir şeye gönül bağlamaz.

Kısakanacaksan Tanrıyı kıskan; bu kıskançlık, peygamberlerde de vardır.

cilt, 5, sh:205

Sus ki kıskançlığından kâfir nefis bile, ondan başka yoktur tapacak diyor.

cilt, 5, sh:211

Gönül evine, ondan başkası sığmaz; peygamberlerin kıskançlığını, gönül bilir ancak.

cilt, 5, sh:215

A putların da, puta tapanların da kıskandıkları güzel; a yıkılmış sarhoşların gönüllerine rahat-huzur veren dilber;

Sana uyanlardan çekme ayağını; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?

A Tebrizli Şems, bir padişahsın ucu-bucağı olmayan Tanrısal ülkede;

Aydan balığa dek herşey buyruğuna uymuş; a Ay, söyle hele, nerdensin sen?.

Cilt,5, sh. 372

Gönül kızgınlığından bir başka can yaratır; çünkü o candan utanır - arlanır o.

Öylesine kıskançtır o padişah ki padişah da kendidir, perdeci de kendi.

Bir avuç toprağa öylesine bir sevgi besler ki gâh onu gül haline getirir, gâh lalelik.

Sevgili, onu her an bir sıfata sokar, bir şekle bürür, sonunda da zorla çeker, hepsinden de ayırır.

Maksadı da, onların vefasız olduğunu bildirmek, bu seçilmiş dostun kadrini anlamasını sağlamaktır.

Onunla bir tuhaf mağara dostluğuna girişir; öylesine ki dost da odur, mağara da o.

Dilini kes, ibret gözünü aç, çünkü ibret alma yolunu açmıştır o.

Cilt 6, sh:207

Biz de şu gürültüyü-patırtıyı senin gibi inkâr ederdik; fakat sevgilinin bir bakışıyla şu hale düştük, elden çıktık-gitti.

Ne vaktedek kıskançlıklar edecek, seni seveni kırıp geçireceksin?

Şu hasta gönül, bırak da iki-üç feryad etsin-

cilt 7, sh: 24

46

Şehrine ulaştım, benden kaçtın, bir bucağa sığındın., şehrinden gittim, vedalaşmak için beni görmeye bile gelmedin.

İster lûtufta bulun, ister kin güt; tümden canımızın sağlığı-esenliği sensin; tümden bayramımızın süsü, bezentisi sensin.

Gizli oluşun, kıskançlığındandır; yoksa tümden apaçık güneşsin; her zerreden görünür-durursun sen.

Bir bucağa sığınsan da ciğerimizin köşesisin, beyimizsin; perde ardına da girsen herkesin perdesini yırtan sensin.

Kâfirliğin gönlü, senin yüzünden dağınık, işkilli., inancın başı, senin şarabınla sarhoş., herkesin aklım-fikrini kaptın, herkesin kulağını çektin, durdun.

Bütün güller, kışa rehin; bütün başlar şaraba rehin., sense hem bunu ölümün elinden satın alıp kurtardın; hem onu.

Gülün vefası yoksa, tüme yol bulunmazsa bir uğurdan sana dayanırız; sen hem dayancımızsın, hem güvencimiz,

Hani bir bölük halk, Yûsuf a bakakaldıda ellerini doğradıya; sen öylesine güzelsin ki yüzlerce Yûsuf un aklmı-fıkrini doğradın-gitti.

Bir pisliğin kokusundan adam, iki fersahlık yola kaçar; oysa ki sen tutar, o pis şeyden, o kan pıhtısından bir insan yaratırsın.

Sonra tutar, onu toprağa lokma olarak verirsin de tertemiz bir bitki kesilir; bir de ona can üfürdün mü, pislikten kurtulur-gider.

Hele a gönül, göğe ağ; bir hayli zaman hayvanların yaylasında yayıldın-durdun; şimdi de Tanrı yaylasına var.

Önce de ümîdin yoktu ama buraya eriştin., şimdi de hani ümitsizsin ya; bütün tamahını o ümit etmediğin şeye yer.

Sen sus da söz bağışlıyan Tanrı söylesin.. çünkü kapıyıyapan da o, kilidi kitleyen de o, anahtarı veren de o.

Cilt7 ,sh: 449

Kaynak: MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN- DÎVÂN-I KEBÎR, Hazırlayan: Abdülbâkiy GÖLPINARLI, Kültür Bakanlığı, 1992, Ankara

KULELİ OLMAK

İnsanız, tamam deriz. Kendimizi yetiştirdiğimizi sanırız. Öyleki bir ilah olmadığımız kalmıştır. Onunda renkli elbiseleri vardır. Bazen giyer samurlaşırız. Sonra hayran hayran çıkılması zor kulemizde aşağılara bakarız. Fakat rahat durur muyuz, heyecanlarımız isteklerimiz vardır. İnmek için bir vesile ararız.

Firavunlaştığımız kulemizden bir gün inince...

Bizi serhoş etmiş kule. her şeye değişik baktırmaktaymış. İnince güzelliklerimiz ve gerçeklerimiz birer birer soyulmaya başladı.

Ne oldu?

Doğrularımız vardı. hepsini kaybetmiş gibi. O kulede iken çok rahat ve mutlu değil mi idim? Neden indim ki?

Huzursuz edici durum.

Kule tanrıya yakın olan bir yerdi. Tanrı gibi yaşamaktı. Hava atması bile yetiyordu.

Yer, hayvan.

Kulede konuşmalar kalbi olurdu.

Yerde akıl, ancak bir bağ gibi.

Yer, kalbin kovulduğu .

Hayvanlıktan çıktığımız akıl. Yerde kalbin bir değeri yoktur.

Varsa yoksa akıl. Akılsızın tanrı katında bile değeri yoktur.

Kulede ve yerde olmak bambaşka.

Sırlar var diyorlar ya, kovulduğun zaman anlarsın. Yerde iken kuleyi, kulede iken yeri der gibi. İste istediğini kuleden ve yerden.

Yere bir indirdiler mi seni bırakmazlar. Daha önce kuleyi bulan olduğundan bahsetmek istemezler. Korkma kuleden gelen biri isen, her ne şekilde olursa olsun kovulacağını bir yerde bulunuyorsun. Ancak kurtuluş bulmak çok kolay değil.

Bütün mesele yerde.

İnsansın konuşursun. Kulelisin ya kovulacaksın. Kibar veya canın yanarak.

Kibar kovuluş, kendi aşağılık yönünüzü hatırlatırlar o şekilde kovarlar. Anlayınca zaten kendini kovarsın. Can yakanı ise gerçekten itici ve zor olanıdır. Öldürürler. Melekli meleksiz. Fark eden bir şey yok, her şekilde kovulursun. Çünkü kulelisin.

Doğrular başımızı ağrıtan doğrular.

Hangi doğru deme, seni eğri gösteren doğrular. Bir şey seni kovduruyorsa bir doğruluğun var demektir. Ancak ben hep kovuluyorum. Eğrilik bendeymiş gibi, yoksa doğrular ötekilerde mi? Konuşuyorsan seni eğri gören biri muhakkak olacaktır. Susarsan da kimse yine anlamayacaklardır.

Durmazsın tercihin yine konuşmak olur.

Neden deme? Allah Teâlâ dahi durmamış konuşmuş. Birçok şeyle teçhiz ettiği akıl verdiği insana güvenemediği değil mi ki, önce saptıranı sonra doğrulatanları göndermiştir. Demek ki sapıtırkende doğrulma yolunda olacağız.

Hayatın herşeyinde ortağız. Aşık oluruz, düşman oluruz.... bir şeyi paylaşırız.

Konuşmak

Filozof köy kahvesinde konuşursa ne olur? -Filozof dediğimiz bir misal, daha doğrusu bir fazla bilen kuleli-

Konuşur, dayak yer.

Peki konuşmasın mı?

Filozof köy kahvesinde konuşacak ve dayağını da yiyecek. Kuleli. Her zaman dayak yiyen filozof çeker gider. Kaderidir. Fakat sözünü kahvede bırakmıştır.

Söz tırmalar köylü kafasını. Ne söyledi, neden söyledi...Neydi ki bu, neden dövdük ?

Köylü; Filozofu kovduk, tamam da kafamızı karıştıran bu mereti neden kovamıyoruz?

Sorun ve çözüm burada başlıyor. Atamazlar, kovamazlar. Çünkü o söz kulak rahmine düştü, mayalanacak, ta ki çocuk verene kadar. İşin kötü tarafı o zaman, köylü aranacak duracak, filozofu da bulamayacaktır.

Filozofun derdi de bir başka.

Kuleden indi. Yerde ise kovuldu.

İnsanı bırakmayan kovulmalar. Birde kendi elinle olanlar. Rahatını kaçırdılar, dönüşünde kalmamış.

Fazla bildin az bildin ne oldu?

Hepsi geçti gitti.

İnsanız. Ölümlüyüz. Bunu bilmenin büyük nimet oluşunu hissettiğimiz zamanlarımız olur. Çok şükür öleceğiz.

Güzelde arkaplanında tekrar bir ölümsüzlük suru var diyorlar, işte bu kötü…

Sonsuzluk

Sözü buraya getiren kuleden inişimizdi. Bence kuleden inmek iyi olmuyor. Yalnız kaldığınız kulede hapsolmuş olsanız da, yerdeki özgürlüğün sonu hep kovulmakla bitiyor.

İhramcızâde İsmail Hakkı

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN ŞEYH ABDURRAHMAN-İ TAĞİ MUHAMMED DİYÂUDDİN'E (Kuddise sırruhu'l-âlî) MEKTUBU

Şeyh Abdurrahman-i Tağî Muhammed Ziyâuddîn kuddise sırruhu'l-âlî hazretleri aynı zamanda dini ve milleti için savaşan millî kahramanızdır. **I. Dünya Savaşında talebeleriyle birlikte Ruslara ve Ermenilere karşı mücadele etti. Bu çarpışmalar sırasında bir kolunu kaybetti.**

Muhammed Ziyâuddin kuddise sırruhu'l-âlî hazretlerinin I. Dünya Savaşı'nda gösterdiği bu şecaat; Mustafa Kemal Paşa'nın dikkatini çeker. **Bir mektup göndererek takdir ve tebriklerini sunar, Millî mücadelede de kendisine yardımcı olmasını M. Ziyaûddin Hazretlerinden rica eder.** "Nutuk"'un vesikaları bölümünde bulunan bu mektubun metni şu şekildedir.

Vesika, 52 13.08.1919

Nurşin'li Büyük Şeyh, Şeyh Muhammed Diyauddin Efendi Hazretlerine

Faziletli Efendim:

Zat-ı fazilanelerinizin Birinci Dünya Savaşı boyunca Osmanlı Ordusuna yapmış olduğunuz üstün vazifeler ve yüksek Hilafet makamına ve saltanata göstermiş olduğunuz bağlılıklara içten ve yakından haberdar bulunuyorum. Bu sebeple zat-ı âlinize kalben pek büyük hürmetim vardır.

Bugün Hilafet makamının, Osmanlı Saltanatının ve mukaddes vatanımızın düşmanlarımız tarafından nasıl rencide edilmekte ve **Vilayati Şarkiyemizin (Şark vilayetlerimizin) Ermenilere hediye edilmesinde nasıl ısrar olunduğu sizin malumunuzdur.** Millete dayanmayan İstanbul Hükümeti, bütün düşman saldırıları karşısında aciz ve naçiz kalarak, milletin hukuku ve memleketi müdafaa edememekte olduğu görülmektedir. Bu sebeple milletimizin varlığını bütün dünyaya göstermek ve hukukumuzun şahsi kararlarla yok edilmesine müsaade etmeyeceğimizi anlatmak maksadıyla resmî makam ve sıfatımdan ayrılarak, milletin içinde ve milletle beraber çalışmaktan başka çare görmedim ve derhal askerlikten istifa ettim.

Acı olaylar karşısında her tarafta teşekkül eden Millî ve Vatanî cemiyetlerin yetkililerinden oluşmak üzere Erzurum'da toplanan bir kongre ile **"Şarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti"** teşekkül etti ve millî birliğimizi içte ve dışta temsil eylemek üzere bir temsil heyeti kabul edildi. Bu hususa ait beyan-name ve nizamnamelerden yüce zatınıza takdim ediyorum. Zat-ı fazilaneleri cemiyetimizin en muhterem üyesinden bulunduğunuz vesilesiyle mukaddes için cümlece kabul edilen himmet ve gayretlerinin, teşkilatımızın o mıntıkaca tesiri ve zarar veren düşmanın telkinlerinin boşa gitmiş olacağına eminim. Birkaç güne kadar Batı Anadolu ve Rumeli'nin bütün vilayetinden gelmekte olan yetkililerle de genel bir Kongre Sivas'ta yapılacaktır. Cenâb-ı Hakkın yardımı ve Peygamberi Zişanımızın Şefaati ile bütün milletimizin

bir noktada birlikte olduğunu ve hukukunu muhafaza ve müdafaaya kadir bulunduğunu cihana göstereceğiz.

Yakında Millet Meclisini açtırmak ve millete dayanan kuvvetli bir hükümeti iktidara geçirerek, vatanın selametini temin eylemek nasip olacaktır.

Muhabbet ve hürmetlerimin kabulünü ve havalideki bilcümle vatandaşlarıma selam ederim. Efendim Hazretleri.

Sabık Üçüncü Ordu Müfettişi
Mustafa Kemal

Kaynak:
ŞEYH ABDURRAHMAN TAĞİ-İ MUHAMMED DİYÂUDDİN'İN (Kuddise sırruhu'l-âlî), İŞARETLER Hazırlayan: Emekli Yarbay Mehmet ILDIRAR, Umran Yayınları, Kasım1995- sh:209

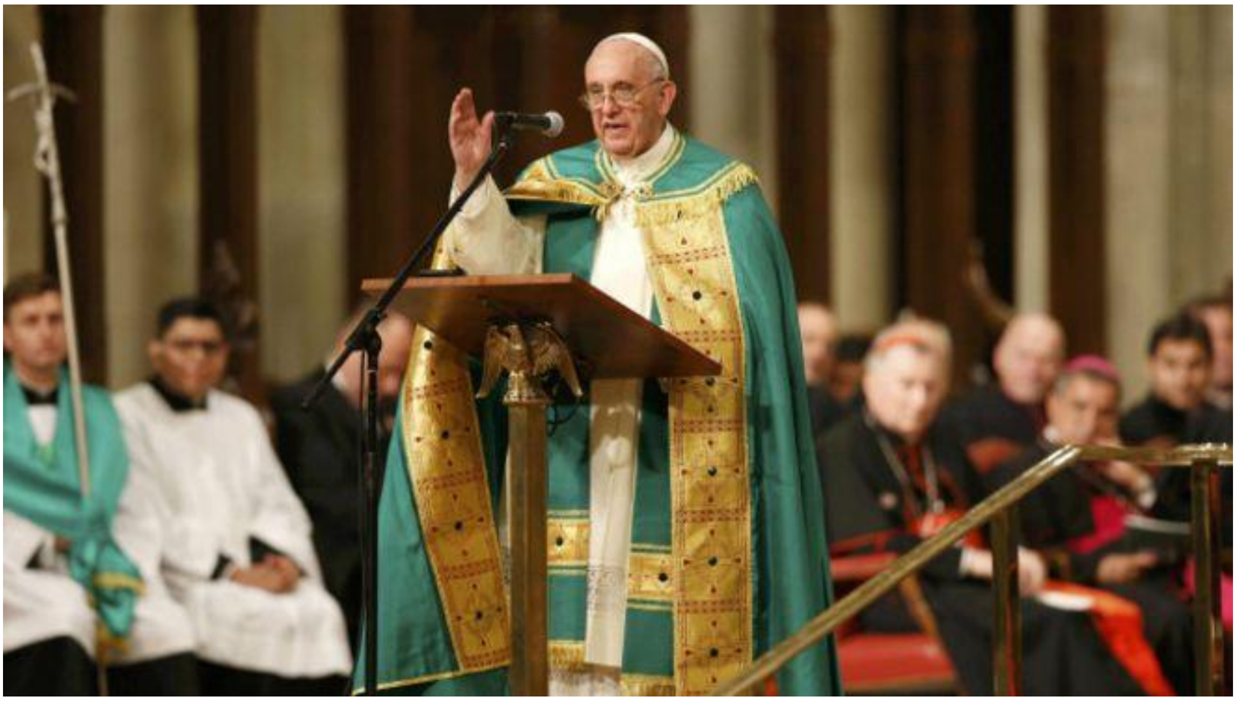
ATATÜRK Mustafa Kemal, Nutuk, Cilt III, M.E.Basımevi, İstanbul 1973, sah. 942-943

Erişim: http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=5288&ctgr_id=121

HRISTIYANLIKTA DEVRİM

Papa: Cinsellik Tanrı'nın muhteşem bir armağanıdır

BBC
Övgü Pınar/Roma
9 Nisan 2016

Katolik Kilisesi lideri Papa Francesco, ailevi konularda bir tavsiye belgesi yayımlayarak boşanıp yeniden evlenmiş çiftlerin kiliseden dışlanmaması, eşcinsellere saygı gösterilmesi ve kadın haklarının tanınması mesajlarını verdi.

Papa, cinselliğin yalnızca ailenin devamı için bir görev gibi görülmemesi gerektiğini de belirterek **"Cinsellik Tanrı'nın muhteşem bir armağanıdır"** dedi.

Aile temasını görüşmek üzere 2014 ve 2015'te toplanan Kilise Meclisi'nde alınan kararların ardından Papa Francesco dün, Katoliklere tavsiye niteliğinde bir kılavuz belge yayımladı.

"Aşkın Sevinci" başlıklı kılavuzda Papa, Kilise Meclisi kararlarında ya da Katolik doktrininde büyük bir değişikliğe gitmese de Kilise'nin görevinin yargılayıp dışlamak değil anlayış ve merhamet göstermek olduğu mesajını verdi.

> Papa, boşanıp yeniden evlenmiş Katoliklerin kilisede komünyona kabul edilmemesi geleneğine karşı çıkarak her bir çiftin vakasının yetkili din adamlarınca değerlendirilmesi ve kilise kapılarının bu kişilere kapanmaması çağrısı yaptı.

Papa, eşcinsel evlilikleri konusunda ise **"aynı cinsiyetten kişilerin birlikteliğiyle Tanrı'nın tasarladığı evlilik ve ailenin"** birbirinden farklı olduğunu belirtti.

Öte yandan, **"Cinsel yöneliminden bağımsız olarak her bireyin onuruna saygı gösterilmelidir"** diyerek her türlü ayrımcılık ve şiddetten kaçınılmasını istedi.

'AŞKIN EROTİK BOYUTU'

Evli çiftlerin cinsel yaşamları konusuna da **"Aşkın erotik boyutu"** başlığı altında değinen Papa şu ifadeleri kullandı:

> "Cinselliği yaratan Tanrı'nın kendisidir.
> Cinsellik, O'nun yarattıklarına muhteşem bir armağanıdır...
> Aşkın erotik boyutunu hiçbir şekilde, müsaade edilen bir kötülük ya da ailenin iyiliği için katlanılması gereken bir yük olarak değerlendiremeyiz."

Papa, kadın hakları ve kadına karşı şiddet sorunuyla ilgili olaraksa **"Kadın haklarının tanınması ve kadının kamusal hayata dahil olması konusunda önemli ilerlemeler kaydedilse de bazı ülkelerde halen yapılması gerekenler var. Kabul edilemez alışkanlıklar hala tam olarak ortadan kalkmadı"** dedi.

Kadına karşı şiddeti **"erkek gücünün değil yozlaşmış bir korkaklığın göstergesi olarak"** nitelendiren Papa, **"Evli çiftler arasında kadına karşı sözel, fiziksel ve cinsel şiddet uygulanması, bu birlikteliğin yapısına ters düşer"** ifadesini kullandı.

> Bekar annelerin durumuna da değinen Papa Francesco, **"ayrılık ya da başka nedenlerle tek başına çocuk yetişmek zorunda olan kadınların"** Kilise tarafından yargılanıp tek başına bırakılmaması, merhametle karşılanması gerektiğini belirtti

Erişim: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/04/160409_papa_aile

BİR GETİREN OLUR MU?

Yaşlandık bak.

Gözlerin eskisi kadar ışıldamıyor.

Yaşın geçmiş,

yaklaşıyorsun ölüme.

Ne yaptın?

sahi bugün kendin için

ya da Allah rızası?

Susma kalma.

neden bu susuşlar

zaman ölüm çığlığı gibi içimi acıtıyor.

Bilmiyorum ki.

Henüz gençliğimin baharındayım sanıyordum.

Öyle mi?

Sende bu söylediklerime inanmıyorsun değil mi?.

Baksana gözlerime azizim.

Söyle ne kadar kaldı ölüme?

Sen biliyor musun ki.

Bilinmeze gidiyoruz işte.

Zaman, durduramıyoruz.

Irmak gibi akıp giderken.

Yaşlanmak istemiyorum

o zaman, ne olacak?

O da bir meçhul?

Neler neler

………….

söyler oldum dilimden

dökülenlerde ne kadar acıtıcı.

Söyle bana en son

ne zaman çocuk oldun?

Benim bisikletim bile olmadı.

Hiç uçurtma uçurtmadım ben.

Ekmek almaya sekiz yaşımda gittim.

366 Yazılar

Ben ve betonlar hayatı

içimde çürüttüm.

Ve sen şimdi kalkmış neler söylüyorsun.

İstemiyorum

yaşlanmayalım olmaz mı?

Bir kez daha maviliğim solsun istemiyorum.

Hastalıklar

boy göstersin istemiyorum.

Ama.

Hep bir çıkmaz.

Belki bir sabah kalktığımda beş yaşında olur muyum?

Belki

babam bana sarılır.

Şimdi babam bana en son ne zaman sarıldı ki?

bilmiyorum .

geriye götürseydi beni yıllar.

Ya da dursaydı Zaman yerinde.

Ellerini yüzüne götürme ne olur.

dünden kalan tüm kötülükler

Ben ve masumiyetim

kalan çocukluğumu istiyor.

Bir getiren olur mu?

blngul

YALANLARIM SİZİ CENNETE BİZİ CEHENNEME GÖTÜRSEDE

İsa (aleyhisselâm) havariyyuna demiş:
Sizin bir kardeşiniz uyumuş olsa ve yel onun eteğini açsa,
keşf-i avret vaki olsa neylerdiniz?
Onlar demişler ki örterdik ve uyandırırdık.
İsa (aleyhisselâm) demiş:
Yok belki keşf-i avret ederdiniz. Dediler:
Subhanallah bu nice olur? Dedi:
Sizden biriniz bir kardeşinin ayıbını görse aşikâr ediyor.
Bu ondan daha çirkindir.

Yıllar geçti gitti. Çok şeyler gördük ve geçirdik. Destanı olmasa da kısacık bir hikayeye sığabilecek hayatımızda doğruyu çok seven birileri göremedik. Belimiz kırıldı. Hakk için dedik, **"Kırılmayız",** ya da **"kırılmazlar"** dedikse de. Doğrular söyledik, Değimiz gibi de çıkmadı. Hepsi anlaşmışlar gibi, parçalandık/parçaladılar. Sonra doğru diye yalanları çorba edip, yalanları bir bir bina ediverdik.

Neden?

Sorana, cevabını doğrudan verince kızıp gitti. Hem üzdük, hem üzüldük. Dediğimiz doğru da sanki kader yazıcısı gibi, aynen çıktığında da iş işten geçmiş oluyordu. Olmasın diye, yalanlar söyleyince, dostlarımız vefalı, daha huzurlu ve yakın oldular. Öyle oldu ki, kendimiz dahi doğrularımıza katlanamaz hale geldik. Başkasının eğrisini tam görürken, kendi eğrimize dahi söz söyletmedik. Sonuçta doğruyu yalana galip kılamadık.

Mesela:

Sordular, **"bu nedir?"**, doğrusunu söylesen, kaderini eğriltecek olurlar. Bizede yalan söylemek hoş oldu, belki kurtarırız dedik. Kurtuldular da. Ancak hüküm Allah Teâlâ'nın, **"yalan söylemeyin"**

Sonuçta, hesabı bize kestiler, onlar ise babasından kalmış gibi helal mirası yediler.

Düşününce;

Kıyamet günü cehenneme düşenlerin geneli, çok bilenler olacak gibi görünüyor.

İlmin hakkı bu mu olacaktı?

Onlardan fazla bildikte iyi mi ettik?

Onların ferasetini, firasete çevirdik. Onlar atlarına binip gittiler. Biz ise olduğumuz yerde donuk kalmak mı?

Birde meleklerin hesabını verecektir diye deftere kayıt düşmeleri mi?

Fitneyi doğrunun susturamadığı çağda yaşamak.

Yalanlara dayalı düzen kurmak.

Nasıl olur? Demeyin.

Çok kişiler tanıdım. Doğruyu söyledim. Çıkması için altı, dokuz veya onsekiz yıl beklemem gerektiğini gördüm. Anda ise yani dediğim vakitte hak sözü martaval gördüler. Bütün sözler unutuldu gitti. Ancak vakit geldiğinde horozlar sabah için ötüyorlar. Gün doğmuş, ama iş işten çoktan geçmişti.

Olur… olur…he… he…

"Sen ne bilirsinler için"

dediklerim çıktıda iyi mi oldu? Çıksın diye yıllar geçmesi mi gerekecekti.

Bir şey olmaz dediklerim içinse, o vakit içinde yalan söyledik. Yardımımı istediler, bende söyledim, gitti.

Kendime soruyorum.

Doğruyu söylesem olmuyor, eğri olsam durmuyor. Bir de Hakk razı olmuyor. Cam gibi kalpleri var, kırılıyor. Hangisi şey doğru dememe gerek yok ki, doğru birdir.

İşte bu hal ile günlerimiz geçerken, bir gün ölmüşüm, zebaniler gelmişler,

"Haydi gidiyoruz".

"Nereye?"

"Cehenneme"

"Hesap kitap yok mu?"

"Senin defter de doğru yok ki, hesap olsun, konuşma zamanında çok konuştun herşeyi bilirmiş gibi, doğru cehenneme"

"Benim iyiliklerim çok olmalı, defterime bakabilir miyim? dedim.

"Çok mu merak ettin, al da bak"

Bakmaz olaydım, defterim kapkara, yalanlarım ile dolu idi. Kendim için olmayan yalanlar, birde menfaatim olsa. Başkalarını kurtarmak için söylediğim yalanlar. Meleklere sordum,

"Bu benim yalanlar ile çok kişi kurtuldu, biliyorum".

"Olsun"" Allah Teâlâ'nın emrini bilmiyor musun?""Yolunu düz tutaydın. Ateş seni bekliyor." dediler,

Çaresiz düştük önlerine, yok mu denecek kadar arandım, bir yardım eden olur mu? diye. Kimse yok…Sonra dedim ki,

"Ya rabbi sende mi beni terk ettin?"

Ses yok gidiyordum, ağlayarak. Çok kere döndüm arkama, belki biri, bir şey diyen ama, yoktu. Gerçekten yoktu, kalmıştım yapayalnız, kurtardığım dediklerimde..

Bu gerçek mi, hayal mi, uyandım. Sorumun cevabını veren, duyacağım bir ses olmayarak. Tek bulduğum/bildiğim ,cehennem yolunda olan biri olduğum.

Hayat hikayemin yarıda kalan yerinde, bir karar almam gerekiyordu.

Ne yapmalıyım?.

Sonunda kararım.

İnsanları mutlu edecek yalanları bırakmamak olmasıydı. Buna derseniz deyin. Aptallıkta dahil.

Doğruyu söyleyip kendimi kurtarabilirim. Fakat yalanımla bir kişi kurtarırsam ve eğrilecek yolunu düzeltecek köprü olursam, daha doğru olabilir, demekten vazgeçemiyorum. Onlar geçsin, bense, sıratta ayağı kayanlardan olayım, gam yok, dedim.

Ben yanarım yane yane

Dost boyadı beni kane

Ne âkilem ne divane

Gel gör beni âşk neyledi.

Yalanla başlayan cennetten çıkışımız, öldük mü derken ölmeyip uyanışımız, iyi bildiklerimizin birçoğunun kötü ve çirkin oluşu, kötülerinde gerçekte çok kötü olmadığı bir dünyada, ateş yaranından biri olarak yaşamaya devam eden, bu Allah Teâlâ kulu için acıyan biri çıkar mı?

Zannetmiyorum….

İhramcızâde İsmail Hakkı

CİNLER İNSANLARI KISKANIRLAR MI?

Evet...

Göz ikidir: İnsan gözü, cin gözü.

Ummü Seleme (radıya'llâhu anha)'dan:

"Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem, evinde bir cariye gördü. Cariyenin yüzünde cinin göz değdirmesi vardı, şöyle buyurdu:
"Bunu okutun, çünkü bunda cinin göz değdirmesi vardır." (Buhârî)

Ebu Hureyre (radıya'llâhu anh.)dan:

"Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem **"Nazar hak (gerçek)tir."** buyurdu ve **dövme yaptırmaktan da alıkoydu...**" (Buhârî)

Not: Dövme yapanlara nazar çok değer olduğuna da işaret edilmektedir.

HZ. MUSA ALEYHİSSELÂM VE İBLİS

İblis, şaşırtması hakkında şöyle demiştir:

İblis, Musa aleyhisselâm rastladı ve şöyle dedi:

–Ey Musa! Allah seni peygamberlikle seçti ve seninle konuştu. Ben, Allah'ın yaratıklarından biriyim, günah işledim; tevbe etmek istiyorum, ne olur şefaat et de Rabbim tevbemi kabul etsin.

Bunun üzerine Musa aleyhisselâm dua etti. Şöyle denildi:

"Ey Musa, haydi işin görüldü."

Sonra Musa, İblisle karşılaştı ve şöyle dedi:

"Âdem'in kabrine secde edersen Allah senin tevbeni kabul edecek."

Şeytan bu teklife karşı kibirlendi ve gazab ederek şöyle dedi:

"Ben onun dirisine secde etmedim de ölüsüne mi secde edeceğim?"

Sonra İblis şöyle dedi:

"Rabbinin katında benim için aracı olduğun için bir hakkın geçti! Onun için üç şeyde beni hatırlayıp dikkatli olmanı tavsiye ederim:

1) Kızdığın zaman beni hatırla; çünkü ben kalbinde bir işaretim, gözüm gözünde olup senin kanının aktığı yerde (damarında) dolaşırım...

2) Düşmanla karşılaştığın zaman beni hatırla, çünkü ben Ademoğluna, düşmanla karşılaştığında gelirim; çocuğunu, karısını ve tüm ailesini hatırlatırım, o da harbden kaçar.

3) <u>Sakın mahremin olmayan kadının yanında oturma;</u> çünkü ben ondan sana, senden de ona bir elçiyim!.."

İSA ALEYHİSSELAM VE İBLİS

Mekhul Ebu Osman der ki:İsa Aleyhisselam dağ başında namaz kılıyordu. İblis gelip ona şöyle dedi:-**Kaza ve kadere inanıyorsun değil mi?**

-Evet!

-Öyleyse tepeden aşağı kendini at; sana ancak Allah'ın takdir ettiği şey isabet eder.

-Rab, kulunu dener ve imtihan eder; ama kulun Rabbini denemesi gerekmez!

diyerek şeytanı rezil eder." (İbn-i ebid-Dünya)

CİNLER VE ŞEYTANLAR NEDEN MUSKA VE TILSIMLARA BOYUN EĞERLER?

Şurası bir gerçektir ki: Cinlerin kafirleri ve şeytanları sapık yolları seçerler, insanları aldatıp günah işletirler, onlara vesvese verip iğva ile yaklaşırlar. İblis ve askerlerinin bütün işleri; hile yapmak, insanları kötüye sevk etmek ve bunu büyük bir hırsla yapmaktır. Hattâ İblis şöyle dedi:

"İzzetin hakkı için ben onları mutlaka iğva edeceğim. Ancak onlardan ihlâslı kulların müstesna!.." Sâd, 82-83

Yine şöyle dedi:

"Benden üstün kıldığını görüyor musun? Kıyamet gününe kadar beni ertelersen and olsun ki azı bir yana, onun soyunu kendi buyruğum altına alacağım." İsrâ, 62

İnsanoğlunun ruh yapısı bozulunca, kendine zararlı olan şeylerden hoşlanmaya, hattâ onlara aşık olmaya başlar.Kötü ruhlu şeytana bazı tılsım ve büyülerle yaklaşınca, şeytanın bu pek hoşuna gider; onu küfre ve şirke sürüklemek için bunu bir fırsat telakki eder, hattâ ona bu bir rüşvet gibi gelir ve o habis insanın bazı arzularını yerine getirir. Bunun üzerine kötü ruhlu insan da Allah'ın kelamını necasetle yazmaya başlar. Meselâ (Kul Huvellahu Ehad)'ı, harflerinin yerlerini değiştirerek yazar. Yahut "Yâsin" sûresini tersine okur. Bu da şeytan m isteyip de bulamayacağı şey olduğu için pek hoşlanır.

Şeytanların sevip hoşlandıkları şeyleri söyledikleri veya yazdıkları zaman, onlar, bazı arzularını yerine götürmek için insanlara yardımcı olurlar, suları körletmek, bazı yerlere getirmek için onları havada taşımak, onlara insanların paralarını çalıp getirmek, veya düşmanlarından birini rahatsız etmek gibi...**Sh:83**

Kaynak: M. AŞÛR, Cinler Âlemi -SIRLARI ve GİZLİLİKLERİ, trc: Naim ERDOĞAN, Pamuk Yayınları, İstanbul

İNSAN BİR ŞEHİR GİBİDİR

Aşık Paşa Garibnâme kitabının dördüncü babın altıncı destanında diyor ki: yer ve gök büyük bir memleket gibidir. Bunun orta yerinde **insan bir yola benzer**. Bu yol üzerinde büyük bir şehir vardır. **Uslu, deli herkes o şehirden geçer.** Bu şehirde bir taht kurulmuştur. Bunun üzerinde oturan hâkim Allah'ın hükmüdür. Bu hâkimin mülkü can, hazine odası gönüldür.

Akıl, keyyal yani kile ile ölçerek zahire dağıtan memurdur.

Fehm yani anlayış kuvveti peymane yani ölçektir.

Bu şehrin dört kapısı vardır. 1. Göz, 2. Kulak, 3. Dil, 4. Parmaktır.

İyi kötü her şey o kapılardan geçer, akıl önüne arzolunur. Bazı şeyler gözden girer, elden çıkar. Kimi kulaktan girer, dilden çıkar. Zira gözün gördüğünü el işler. Kulak işitir, dil söyler.Kulak sözü alır gönüle verir, yine gönülden o söz dile gider.

Hülâsa gözden giren elden çıkar. Kulaktan giren dahi dilden çıkar. Zira âlem dün ve bugün ondadır. Bazan surette bazan gönülde ve candadır. Bu âlem bir dolap gibi hiç durmadan çevrenur yani döner. Her vücuda kısmeti ne ise o veçhile yetişir. Herkes kendisine ne lâyıksa onu ondan alır.

Vâkıa münafık olan insanların görmek ve işitmek hususlarında sadık müslümanlardan farkı yoksa da münafikların işleri ve sözleri çok farklı olur. Mü'minlerin hayrı çok ve şerri yoktur. Münafıkların ise hayrı yok ve şerleri çoktur. Zira mü'min hayrı gördüğü vakit alır, kursağında bir iyi iş bin olur. O hayırlı işler hep onun elinden çıkar. Bu sebeple mü'minin yolu haktır. Vâkıa münafikın gözile gördüğü hayır onun dahi gönlüne girer ama, kursağında yok olur. Onun için elinden çıkmaz.

Söze gelince bu da kulaktan girer, gönüle iner. Yine gönülden dile gelir. Kulak iyi ve yavuz yani fena her sözü işitir. Zira işitmek kulağın işidir. Bu söz işitmekte büyük ve küçüklerin hiç farkı yoktur. Fakat bunları söyledikleri vakit aralarındaki fark belli olur. **Her kimin kalbindegizli ne varsa açılır.** Mü'minlerin kulaklarından giren güzel sözler yine dillerinden çıkar, fakat münafıklar işitecekleri güzel sözlerin hiçbirini dillerine götürmezler. Onlar küfür söylerler. Çünki onu severler.

Sh:20-22

CAN NEDİR?

Aşık Paşa Garibnâme'de şöyle diyor: İlmin adı gerçi dışarıda yazılıdır. Fakat tadı canda gizlidir. Onun için ilim canlara delildir. Fakat canın ne olduğunu kimse bilmiyor. Cismin bütün cünbüşü, hareketi can sayesindedir. Can gidince cisim hiçbir iş göremez. Tenin cümle dirliği canladır, hiç şüphesiz ister benim olsun ister senin.

Fakat acaba canın tende durağı neresidir?

Biliyor musun?

Tende midir, yoksa dışarıda mıdır, bu can nerededir?

Can neye benzer, ya nedir?

Buna bir nişan gösterebilir misin?

Can su mudur, toprak mıdır, yel midir, ateş midir?

Yahut bunların hiç birisi değil de yalınız kuru bir isimden mi ibarettir?

İyi ama tenin diri olması için su, hararet... lâzımdır. Onların hangisi olmazsa bu ten ölür. O halde dinle de ben söyleyeyim:

> **Bazı şeyler su ile bulur hayat**
>
> **"Yani sudan diridir cümle nebat"**

Hayvanlar ile bazı halkın hayatları Allah'ın emrile kaimdir. Bazı halkın canlan dahi ruh-u kudsîdir. Şu halde insanın cismi nebat gibi büyür, nefsi hayvanın hayatı gibi yaşar. Canı da ruh-u menfûhtur (Üflenen Ruh). Bununla beraber şunu biliyoruz ki halk onsuz değildir.

> **Hiç kimse bilmedi can nidüğin**
>
> **Gelmeği ve gitmeği nicedüğin**
>
> **Deprenen ten dünyade cansız değil**
>
> **Pes bilin kim muteberdir işbu can**
>
> **Çün anınla diridir işbu cihan**

Sh:27-28

İBRET ALACAK BİR HİKAYE

İsa (aleyhisselâm) havariyyuna demiş:

Sizin bir kardeşiniz uyumuş olsa ve yel onun eteğini açsa, keşf-i avret vaki olsa neylerdiniz?

Onlar demişler ki örterdik ve uyandırırdık.

İsa (aleyhisselâm) demiş:

Yok belki keşf-i avret ederdiniz. Dediler:

Subhanallah bu nice olur? Dedi:

Sizden biriniz bir kardeşinin ayıbını görse aşikâr ediyor. Bu ondan daha çirkindir.

Sh:209

Kaynak: Mehmed Ali Aynî, Türk Ahlâkçıları-1939, Kitabevi,1993- İstanbul

CEMİL MERİÇ ve FİKİRLERİNDEN SEÇMELER

KİTAP VE DÜŞÜNCE

"Düşman bir çevrede ister istemez kitaplara kaçıyorum. Yani düşünceye ve edebiyata hür bir tercih sonunda yönelmiyorum. Yaşamak için kendime bir dünya inşa etmek zorundayım..." Meriç, Bu Ülke, s.21.

"Bir düşünceyi ifade edecek çeşitli kelimeler arasında yalnız bir tanesi doğru, bir tanesi güzel, yalnız bir tanesi yerindedir. Üslup demek, bu tek kelimeyi keşfetmek demektir" C.Meriç, "Yeni Bir Kurban: Cevdet Paşa", Hisar Dergisi, C.XIII, S. 112,(Nisan 1973),s.7.

*

"Her düşündüğümü Allah karşısındaymışçasına söyleyebilmeliyim"

*

'Ben hiçbir hizibe dahil değilim, hakikata mensubum"

*

"Kalem sahiplerine düşen ilk vazife, telaş etmemek, kin kışkırtıcısı olmamak. Halkı okumaya, düşünmeye, sevmeye alıştırmak. Bir kılıcın kazandığı zaferi, başka bir kılıç yok edebilir. Kalemle yapılan fetihler, tarihe mal olur, tarihe, yani ebediyete'Meriç,Kırk Ambar, s.454.

HRISTİYANLIĞIN TANRISI

"Nietzche 'Tanrı öldü' diye haykırdığı zaman Avrupalı gülümsemişti. Tanrı'nın çoktan öldüğünü Zerdüşt yazarından başka duymayan kalmış mıydı ki?

Hıristiyanlığın Tanrı'sı dünya işlerine karışmıyordu, birmâverâ yöneticisiydi sadece. Avrupa Demokrit'lerden beri tanrıların insanları terkettiğine inanır. İsa'nın tahtında Rönesans'dan bu yana Promete vardır. Tanrı, İngiltere hükümdarı gibi, dekoratif bir varlık, bir remiz veya bir hatıradır. İnsan münasebetlerini akıl düzenler" Meriç, Mağaradakiler, s. 104.

MARKSİZM

Cemil Meriç'in düşünce örgüsünde, çoğunlukla birbirlerinin yerine kullanılan Sosyalizm ile Marksizm, ayrı ayrı kategorilerde değerlendirilir. Düşünürümüze göre Marksizm, bir doktrinden ziyade, tenkit, şüphe ve bir araştırma yöntemidir. Marksizm'i, bazı çevrelerin yaptığı gibi, **"dinleştirme"** nin yanlışlığını vurgulayan Cemil Meriç'e göre Marksizm'in kurucusu Marx'a düşünce tarihinde hakettiği yeri vermek lazımdır:

"Marx, çağdaş Batı düşüncesinin en büyük temsilcilerinden bin, belki de birincisidir. Marksizm'i dinleştirmek Marx'ı anlamamaktır. Konserve hakikatlar sunan bir şarlatan değildir Marx"Mağradakiler, s. 37.

Cemil Meriç'e göre Marx bir tekke şeyhi değildir. Aksine, belii bir çağda, belli bir bölgede yaşamış, her insan gibi, bir çok zaafları olan bir düşünce adamıdır. Marx'ın en önde gelen özelliği ise **"diyalektik düşünce"**yi metod olarak benimsemesi ve bunu kapitalizm'e karşı kullanmasıdır:

""'Mekanist maddecilik, yükselen burjuvazinin kavga silahıydı; diyalektik maddecilik, dördüncü sınıfın kavga silahı oldu. Birincinin görevi feodaliteyi yıkmaktı, İkincinin kapitalizmi. Din, Avrupa için bir afyondur, bütün ideolojiler gibi. Avrupa'nın tarihi bir sınıf kavgası tarihidir".

Marx'a göre, hür insan ile köle; asil ile halk; derebeyi ile serf; loncadaki usta ile kalfa; zulmeden ile zulüm gören kimseler birbirlerine karşı daima cephe almışlar ve aralarındaki kavga da, bazen gizli bazen de açık olarak durmaksızın sürüp gitmiş, her seferinde de bu kavga ya bir devrimle yeni baştan kurulmakla ya da tutuşan sınıfların her ikisinin de yıkılmasıyla bitmiştir. Feodal toplumun yıkılmasından doğan modern burjuva toplumunda da sınıf kavgası bitmiş değildir. Belki eski kavga biçimlerin yerini yenileri tutmuştur, yeni sınıflar, yeni zulüm araçları türemiştir. Toplumun bütünü gitgide birbirine düşman iki büyük kısma, birbirlerine saldıran iki büyük sınıfa bölünmektedir. Bu sınıflardan biri burjuvazi, biri de proletaryadır.

Marx'ın düşüncesi kapitalist toplumun çelişkili ya da uyuşmaz niteliğinin bir yorumudur. Marx'a göre burjuvazi sürekli olarak daha güçlı üretim araçları yaratır. Ama üretim ilişkileri ve gelir dağılımı aynı hızlı değişmez. Kapitalist rejim giderek daha çok üretebilir. Oysa zenginliğin artışına karşılık, sefalet çok sayıda insanın payı olarak kalır. Bu çeliş' ortamından er ya da geç devrimci bir bunalım çıkacaktır. Giderek nüfus büyük çoğunluğunu oluşturan emekçiler sınıf haline gelecek, yönetimi e geçirmeyi ve toplumsal ilişkileri değiştirmeyi çok isteyen toplumsal bir bir oluşturacaklardır. Emekçilerin devrimi geçmişin bütün devrimlerinde doğasında farklı olacaktır. Geçmişin bütün devrimleri azınlıklar tarafındı azınlıkların yararına yapılmıştı. Emekçilerin devrimi büyük çoğun tarafından herkesin yararına yapılacaktır ve sınıfların ve kapitalist toplumun uyuşmazlığının sonu olacaktır .

Cemil Meriç'e göre Avrupa'nın yalancılığına ve kapitalizmin – sömürüsüne bir tepki düşüncesi olarak doğmuş olan Marksizm; proletarya sayesinde kapitalist düzenin herhangi bir zorlamaya gerek kalmaksızın, kendiliğinden ortadan kalkacağı inancına sahiptir:

*** Marksizm, tarihi değiştirmek için reçeteler hazırlamaz, Marksizm için kapitalist cemiyet ister istemez kendini yıkacaktır. Tarihî bir zarurettir bu. Bunun ahlak ile alakası yoktur. Mazinin mezar kazıcısı ise proletaryadır.Talihin zembereği sınıf kavgasıdır. Dünya iki millettir. İstismar edenler,**

Cemil Meriç'e göre Marx, kendinden öncekilerin yaptığı gibi, yalnız hayatı' ve cemiyeti izah etmekle kalmamış, dünyayı izah etmek suretiyle değiştirmek istemiştir. Bu yönü ile Marx, bir kavga adamıdır ve dünyayı değiştirmek, haksızlıkları, adaletsizlikleri, ıstırapları sona erdirmek gibi bir iddia içindedir. Marx, aksiyona açık olan bu felsefesi sayesinde birçok insana cazip gelmiş ve Batı'nın çoğu düşünce adamına nasip olmayan bir şöhrete sahip olmuştur.

Bunların yanında Marx'ın görüşlerinin toplumda yankı uyandırmasında, **"sınıf kavgası"**nın ön plana çıkarılması da önemli bir paya sahiptir.

"Neden Marx sosyalizmi muvaffak olur? Kilise avlusundan fabrikaya giren proletarya, burjuvazinin dünya nimetlerine nasıl açlıkla saldırdığını, nasıl kilise ile, hatta krallıkla işbirliği yaptığını görmüştür. En uyuşuk insanları bile harekete geçiren kindir. Sınıf kavgasını bir muharrik kuvvet yapan Manc'ın muvaffak olması bundandır. Aslında iktidara geçmeden evvelki burjuvazinin kilise dışındaki davranışı da böyledir. Tarihî materyalizm bir yere bağlar insanı, Communaute'ye (cemaate) mensup eder" .

Marksizm'in din ile olan ilişkisine de değinen Cemil Meriç'e göre Marx'ın **"din halk için afyondur"** sözü bütün dinlere teşmil edilemez. Marx'ın bu sözdeki muhatabı Hristiyan kilisesidir:

"Marx, 'din halk için afyondur[1] derken daima Hristiyan kilisesini kastetmektedir. Tahtın cinayet ortağı olan kilisedir. Muzdarip ve öfkeli kalabalıkları tevekküle zorlar kilise. Haddizatında Sosyalizm dine karşıdır denemez. Sosyalizm, insanları uyutan, onların istismarını kolaylaştıran, uyutucu bir inancın karşısındadır. Din de bütün ideolojik müesseseler gibi tarihin bir devrinde uyutucu olabildiği gibi, bir başka devirde bir kurtuluş olabilir".

ANARŞİZM :

Anarşizm'i Batı'nın kapitalist düzeninin robotlaştırdığı ve tahakküm altına aldığı insanı, bunlardan kurtarma amacında olan bir tepki hareketi olarak gören Cemil Meriç'e göre ütopik bir düşünce olan Anarşizm, adaletsiz bir dünyada yaşayan Batı toplumunu düzlüğe çıkarmak iddiasındadır:

"Anarşizm, bir dünya görüşüdür. Tutarlı bir felsefesi, gözüpek havarileri, ölümle alay eden kahramanları vardır. Anarşizm, hürriyet aşkıdır; insanın asaletine ve yüceliğine inanıştır; tek kusuru hiçbir zaman gerçekleşmemiş ve gerçekleşemeyecek olması. Anarşizm, Avrupa'nın rezil ve yalancı medeniyetini yok edip bahtiyar bir çağın yaratıcısı olmak hülyasıdır.. Meriç, Bir Facianın Hikayesi, s.1

Cemil Meriç, Batı'da Anarşizm hareketinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan sosyal atmosferi şöyle tasvir ediyor:

"Anarşist önce tabiatta tüllerin kanlı çatışmasını görüyor. İnsanlığın tarrihinde de şahid olunan aynı kavga. Her zümre başkalarına söz geçirmek sevdasında, her zümrenin içinde de kişiler. İnsanlar toplum içinde yaşamanın mükellefiyetlerine boyun eğmekle bu temel bencilliği kamufle ediyorlar sadece. Toplumda daha az yetenekli, daha az kurnaz, daha az güçlü olan kuvvetli tarafından ya mahvedilir, ya köleleştirilir. İlkel klanların barbar şiddeti yerine otorite geçmiştir. Otoritenin ayırıcı vasfı: Geniş bir mülkiyettir. Ayakta durmak için bir hukuk icad etmiştir, icra vasıtası da devlettir.

Anlaşılacağı gibi anarşistler devlete karşıdır. Onlara göre en iyi hükümet, hükümetsizliktir. Devlet; adaletsizliğin, baskının ve tekelin somutlaşmasıdır.. Anarşizm'in en çok önem verdiği husus, kişinin her türlü. baskıdan kurtulması ve hürriyete kavuşmasıdır. Ama sosyal organizmanın ahenginede aynı ölçüde değer verilir. **Anarşizm'e göre yapılacak devrimden sonra toplum, kimsenin görmediği ve tanımadığı bir toplum olacak, kanunsuz, devletsiz, otoritesiz bir sosyal düzen meydana gelecektir ve bu yeni düzende herşeyin ölçüsü insan olacaktır:**

İnsanın biricik meselesi insandır. İktisadi münasebetler ne kadar değişirse değişsin, insan hep aynı kalacaktır. Bunun içindir ki anarşist, insanın kucağında yaşayacağı yeni liberter (hürriyetçi) toplumun nasıl bir toplum olacağını anlatırken, her şeyden önce insanoğlunun tekâmülü üzerinde durur. Bakunin'in teklif ettiği seçim karşısındayız: 'Tanrı'yı kabul etmek insanlığın köleliğine evet demektir. Tanrı, insanın hürriyetsizliğidir; insanın hürriyeti, ilahi heyulanın yok edilmesine bağlı. Dilemma [ikilem] bu, üçüncü yol yok ki tercih edelim'. **Eski tanrılar iktidarlarını yeni bir puta aktardılar: Devlet'e"**

Ütopik bir düşünce olan Anarşizm, Cemil Meriç'e göre bütün ütopyalar gibi, o dönemdeki kapitalist düzenin eleştirisi ve dikensiz bir gül bahçesi hayalidir. Bu da göstermektedir ki Anarşizm, insanların yaşadıkları hayat tarzından tedirgin olduklarını belirten bir isyan ve

ıstırap çığlığıdır. [Meriç, Mağaradakiler, s.316.]

Cemil Meriç, Proudhon'un kurmuş olduğu Anarşizm'i; hürriyet, eşitlik, adalet vb. anlayışları nedeniyle, Batı'da ortaya çıkmış olan ideolojiler içinde İslam'a - hareket noktalarının birbirlerine tamamen zıd olduklarını belirterek- en yakın düşünce sistemi olarak görür:

"Proudhon'un temsil ettiği Anarşizm, Batı'nın bütün doktrinleri içinde İslamiyet'e en yakın olan felsefedir. İslamiyet'de bir nomokrasi (kanun hakimiyeti) dir, Anarşizm'de. Yalnız Anarşizm için nomos (kanun), maşeri akıldır. İslamiyet için vahiy yani ilahi şeriat.

Proudhon emekten doğmayan her kazancı mahkum eder. Faiz bir sömürü aracıdır, üstada göre''.[Meriç, Bir Facianın Hikayesi, s.12.]

Şüphesiz, kapitalist düzene tepki düşüncelerini Sosyalizm, Marksizm ve Anarşizm ile sınırlandırmak doğru değildir. Bunların yanında, kapitalist düzene karşı başka tepki düşüncelerine rastlamak da mümkündür. Ancak Cemi! Meriç'in gözönünde, Batı tarihinde, kapitalist rejime karşı ortaya koyulan başlıca ideolojiler, ele aldığımız düşüncelerdir.

Sh:90-95

OSMANLI

İslâmî dünya görüşü sayesinde OsmanlI'nın hem madde de hemde mânâ da dünyanın efendisi olduğuna inanan Cemil Meriç Osmanlı'da sınıflı bir cemiyet düzeninin olmadığı ve İslam'ın Osmanlı medeniyetinin değerler sisteminin oluşumunda önemli katkıları olduğu fikrindedir:

"Bizde ne kilise var, ne imanı imtiyaz haline getiren İçtimaî bir zümre. Sınıfların kurulmadığı ve kurulamayacağı bir 'düzende' mümin kiminle kavga edecekti? Avrupa'nın mabâdüd tabiyesi (metafiziği) neyi halletmiş? Felsefe, bütün ifşalarını eski Yunan'dan beri tüketmiş bulunmuyor mu? Hakikatte incir çekirdeğini doldurmayan ifşalar. Osmanlının selim aklı, bu gevezeliklere ebetteki iltifat etmeyecekti. İslam'ın Devlet-i Aliyye'ye mirası laf cambazlığı |değil, adalet ve imandır" .

Cemil Meriç'e göre Osmanlı sahip olduğu İslâmî dünya görüşü «sayesinde, toplumsal huzursuzluk ve bunalımlardan uzak kalmış, karşılaştığı her problemi çözebilmiştir:

"Osmanlı ülkesinde her muammayı çözen yekpare ve insicamlı bir dünya görüşü bir ortak şuur vardı: İslamiyet. Binlerce düşünce ve duygu adamı temelini İlahî bir vahyin teşkil ettiği İslamiyet'in tefsir, izah ve tamimi içinde elele vererek çalışmışlardı. Bütün bir İçtimaî hizam, bu yalçın fikir mimarisine dayanıyordu. Herhangi bir İçtimaî sınıfın değil, geniş bir camianın yani İslam ümmetinin emellerini, ihtisaslarını, bir kelime ile hayat tecrübesini billurlaştırıyordu bu dünya görüşü. Hiç bir zümrenin imtiyazlarını maskelemiyordu. Ayıran değil, birleştiren bir düşünce. İslamiyet'e göre bütün inananlar kardeştir, bütün inananlar yani bütün insanlar. Yunus'un mısralarını kanatlandıran bu dünya görüşü" .

Cemil Meriç'in görüşlerinde de açıkça görüldüğü gibi Osmanlı toplumunda din, bütün siyasal-sosyal tartışmaların, muhalif toplumsal-siyasal hareketlerin ötesinde tonlumun tabiî sırlarını çizen bir olgu olarak kabul ediliyordu. **Dine alternatif olarak düzenleyicilik iddiası taşıyan bir dünya görüşü yoktu.** Osmanlı İmparatorluğu; Laz, Çerkeş, Türkmen, Kürt gibi adlarla bilinen etnik gruplara bölünmüş ve bunun yanında Müslümanlar Sünnî- Alevî, Bektaşî gibi kümeler ve bu kümelerle kesişen diğer dinsel gruplara ayrılmış olmasına rağmen,

İslamiyet, bu grupların ortak hareket etmelerini mümkün kılan bir odak noktası, bir bayrak gibi fonksiyon görüyordu. Buna benzer kümeler bütün geleneksel toplumlarda görülür. Fakat Osmanlılar bu kümeleri birleştirmekte olağanüstü bir başarı göstermişlerdir.

Sh:109-110

BATI BİZİ KABUL ETMEZ

Osmanlı ile Batı arasındaki karşılıklı ilişkiler üzerinde de duran Cemil Meriç, Osmanlı ile Batı arasında varolan husumetin temelinde yatan gerçeğin din ayrılığı olduğu fikrindedir:

"Bütün Kur'ân'ları yaksak, bütün camileri yıksak, Avrupalı'nın gözünde Osmanlıyız; Osmanlı, yani İslam. Karanlık, tehlikeli, düşman bir yığın!

Avrupa, maddeciliğine rağmen Hristiyandır; sağcısıyla, solcusuyla Hristiyan Hristiyan için tek düşman biziz: Haçlı ordularını bozgundan bozguna uğratan korkunç ve esrarlı kuvvet. "Umrandan Uygarlığa, s.9."

BATIDAN GELEN İZİMLER MASUM DEĞİLDİR

Cemil Meriç, "izm"leri (ideolojileri) **"idrakimize giydirilen deli gömleklerine benzetir ve bunların Türkiye'de hüsnü kabul görmesini, Batı menşeli olmasına bağlar.** [Bu Ülke, s. 90.] Halbuki yazara göre Batı'dan gelen bütün ideolojiler birer "konserve" düşüncedir ve ihtiyatla karşılanması gerekir:

"Her ...ist, koltuk değneği olmadan yürüyemeyeceğini itiraf eden bir zavallıdır. Izm'ler birer anachronizm'dirler, birer anachronizm yâni kalıplaşan, canlılığını yarı yarıya kaybeden birer konserve düşünce. Batı'dan gelen hiçbir 'izm' masum değildir" ["Sakson Köleleri", Hisar Dergisi, C.XV, S. 136, (Nisan 1975), s.3.]

Cemil Meriç'e göre ideolojiler, ancak Tanrı'yı saf dışı bırakan toplumların kılavuzu olabilir:

"Izm'ler Tanrı'yı paranteze alan medeniyetlerin dünya işlerini düzenlemek için tertipledikleri mufassal birer reçete. Vahye dayanan bir dünyaya hitap edemezler".[Mağaradakiler, s. 105.]

Türk toplumunun **"nezleye yakalanır gibi ideolojilere yakalandığını"**belirten Cemil Meriç, ideolojilere bu derece bağlanmamızın sebebini **"mefhum anarşisi"**içerisinde olmamıza dayandırır. Her medeniyetin, her milletin, her sınıfın ayrı ayrı ideolojileri vardır, ideolojiler, tam hakikat diye maskelenen yarım hakikattir. Bu bakımdan, parça parça gerçekler olan ideolojilerin Türk toplumunu tatmin etmemesi gayet normaldir.

Cemil Meriç, ülkemize giren Batı kaynaklı ideolojiler arasında "obskürantizm"e özel bir önem verir. Yazara göre Türkiye'deki bütün ideolojiler, dilimizde tam olarak karşılığı olmayan obskürantizmin himayesi altında ortaya çıkmıştır:

Sh:133

MARKSİZİM VE TÜRK İNSANI

Marksizm'i "İslam'dan habersiz bir İslam karikatürü" olarak tasvir eden Cemil Meriç, İslamiyet ile Marksizm arasındaki ilişkiyi şöyle açıklar:

"Türk insanı Marx'ı ya ahmakça reddetmiştir, yahut bir ahir-zaman peygamberi kabul etmiştir. Marx öldükten sonra tarih yürümüştür. Marx'ın metodolojisi, aslında İslam'ın metodolojisidir. Hükümlerin zamanla değiştiğini İslamiyet düsturlaştırmıştır. Marx

Avrupa'nın hayasızlığını yırttı, yüzümüze vurdu. Siz kendi gerçeğinizi kendiniz bulacaksınız, yeni baştan ele alarak değerlendireceksiniz beşerî hakikatları. Elbette, iman, mutlaktır, ezelidir...

Bir İslam'ın Marx'tan korkacak hiçbir tarafı yoktur. Gafletini telafi etmenin yolu, onları bilmektir'Sosyoloji Notları, s.294.

Cemil Meriç, her ne kadar İslam ile Marksizm arasında benzerlikler olduğu fikrini taşısa da, çıkış noktaları ve dayanakları açısından her ikisinin ayrı ayrı kategorilerde bulunduğunu; İslam'ın İlahî bir nizam, Marksizm'in ise "dinsizlik" üzerine kurulan bir sistem olduğunun altını çizer:

"Sosyalizm'in dinsizlikle münasebeti Marksizm'e inhisar eder. Kiliseye karşı maddecilik bir müdafaa silahı idi.

Kiliseyi yendi. Fakat ruhlar boş kaldı.

Sosyalizmler tarih sahnesine birer din olarak çıktı.

Fakat bugün Sosyalizm=Marksizm olduğu için dinsizlik töhmeti yerindedir... Türkiye'de genç kalabalıklar imanlarım kaybetmişlerdir, maziyle irtibatları kopmuştur. Bu nesiller çok tehlikeli bir nassın peşindeler: Marksizm" Meriç, a.g.e., s.371.

Kaynak: Kemaleddin TAŞ, Cemil Meriç'in Din Ve Topluma Bakışı, Yüksek Lisans Tezi,1997, Ankara

TEZİ İNDİR

[slideshare id=60686408&doc=cemilmeridin-160409082518&type=d]

DÜN GECE YE'S İLE KENDİMDEN GEÇTİM

Dün gece ye's ile kendimden geçtim
Teselli aradım meyhânelerde
Baht-ı dûn elinden bir dolu içtim
O neş'e kalmamış peymânelerde

Her neye dokunsam zâhm-ı rikkât var
Her ne yana baksam reng-i firkât var
Çalkanır ağlar bir âh-ı hasret var
Sularla çağlayan terânelerde

Bilmedim kim oldu bu hâle sebeb
Ağlarım ümidim hebâ oldu hep
Bendeki sûzidil varmıdır acep
Tutuşup can veren pervânelerde

Beste: Suphi Ziyâ Özbekkan
Güfte: Rızâ Tevfik Bölükbaşı
Makam: Hicaz
Usûl: Sofyan
Form: Şarkı

https://youtu.be/vhSKKfDufa0

https://youtu.be/C7HfvQCI8y4

https://youtu.be/MTopUjwVBfk

CEMİL MERİÇ

Cemil Meriç'in Yıldız'da yayınlanmış olan yazısı

TÜRK GENCİ

"El Liva" sütunlarında uluyan meş'um gece kuşları, yurdun gözbebeği olan sana **"sivrisinek"** diyecek kadar kahbelikte doludizgin gitti. Senden birine **"şımarık"** diye ad takacak kadar sütübozukluk yaptı. **"Unutma ve affetme!"**

El Liva paçavrasının yüzü peçeli müseccel hainleri,

Anlaşıldı... **"Suç samur kürk olmuş, kimse beğenip sırtına almamış"** dedikleri gibi, iğrenç adlarınız, habis hezeyanlarınızı kirletecek kadar kara olmalı ki, bir türlü adlarınızı açıklayamıyorsunuz. Bir kere daha söyleyelim ki buna katmerli alçaklık, tuzlu biberli korkaklık denir ki, ikisi de tam size göre biçilmiş kaftandır.

Yurdun genci,

Ocağın yanı başında bir mabed kadar tanrısal olan yüksek kültür kaynaklarımızın kalbinde çöreklenen engereklerin kırk başını birden ezmek, ulusal savaşın baş ödevidir.

Yüzünüze tükürdük, yılışıp sırtardınız,

Kırbacımız altında uluyup şımardınız,

Irzını, namusunu satan kahbeler gibi

En kutsi duygulara küfür yuvarladınız.

Siz ki anavatandan bile kovulmuşsunuz,

Alçaklıkla kaynayıp şerle yoğrulmuşsunuz,

İnsanlığın, tarihin lanetlerle andığı

Ufkumuzda uluyan bir alay baykuşsunuz...

Reyhaniye – Cemil Yılmaz Şaman

Sh:64

KÜLTÜRÜN TEK TAŞIYICISI TELEVİZYON

Aylak, şuuru iğdiş edilmiş, hiçbir zaman okumak ve düşünmek alışkanlığı kazanmamış sokaktaki adam için icat edilmiş bir nevi afyondur. Tam bir kaçıştır TV. Bu korkunç tiryakilik kurbanlarını batılılaştırmaz, batırır. Kültürün, dün de, bugün de tek taşıyıcısı vardır : **Kitap**

Kültürden irfana, insanlığın fikir maceralarını bir bir tarayan eserlerden biri. Yer yer meltem, yer yer fırtına, ama hep aydınlıklarla dolu bir vadi. Okunmalı ve üzerinde düşünülmeli.

KÜLTÜRDEN İRFANA : Cemil MERİÇ

insan Yayınları, İstanbul 1986

****

AK BATI, KARA BATI,

SIRTIMDA YARA BATI.

BİZ SENİ BULAMADIK;

SEN BİZİ ARA BATI...

Güneyde Kültür,
Sayı 5, s. 17 Temmuz 1989

****

Kimi başında taçla doğar, kimi elinde kılıçla... Ben kalemle doğmuşum. İnsanlar kıyıcıydılar, kitaplara kaçtım. Kelimelerle munisleştirmek istedim düşman bir dünyayı. Şiirle başladım edebiyata. (Cıvıldayan bir kuş kadar rahatım yazarken). **Kulaklarımda bir ses uğulduyordu, etrafımdakilerin duymadığı bir ses.** Ve defterler kendiliğinden doluyordu. Sonra ilmin, ilhamı dizginleyen sert disiplini... Hisden ve hissiden utanış. Nazımdan nesre, öznelden nesnele atlayış. 940'lardaki yazılarımın ayırıcı vasfı, ukalâlık. Batı irfanını ülke ülke, devir devir keşfe çıkan genç bir tecessüs. İlk kitabım 1942'de doğdu. Yetmiş beş sayfalık bir araştırma : Balzac. Ve yüz sayfalık bir tercüme : **Altın Gözlü Kız. Sonra Fergus, Dushesse de Langeals (kitapçıda kayboldu). Otuzundaki kadın, Balıkçı kız (kitapçıda kayboldu).Kibar fahişelerin ihtişam üç sefaleti.** Monografi, tenkit, edebiyat tarihi, imzamı taşıyan her yazıda ben yaşıyorum. Bütün bu neviler kendimi anlatmak için bir vesile. Bir Balzac'ın, bir İbn Haldun'un, bir Makyavel'in arkasına gizleniyorum, kendimi yaşıyorum onlarda.. kendi öfkelerimi, kendi ümitlerimi, kendi ümitsizliklerimi. (İşlediğim türe insanı getirdim, yaralı bir çağın insanını).

Bir çağın vicdanı olmak isterdim, bir çağın, daha doğrusu bir ülkenin, idrâkimize vurulan zincirleri kırmak, yalanları yok etmek, Türk insanını Türk insanından ayıran bütün duvarları yıkmak isterdim.

Muhteşem bir maziyi, daha muhteşem bir istikbale bağlıyacak köprü olmak isterdim, kelimeden, sevgiden bir köprü. Sanat düşüncenin, düşünce mukaddeslerin emrinde olmalı.Hakikat, mukaddeslerin mukaddesi... Hakikat ve sevgi.

Cemil Meriç

Mağaradakiler (1978)

Kaynak: Cemil MERİÇ-Şair - Yazar – Filozof, Hazırlayan: Mehmet TEKİN, Antakya 1991

ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATINDA SOSYAL KONULAR

Çağdaş Türk Edebiyatında Konular adlı yazımız Harvard Üniversitesinin Haziran 1959 da tertiplediği bir seminere konferans olarak sunulmuştu. Birkaç ay sonra bu yazı, bazı değişikliklerle Middle East Journal' ın iki sayısında makale olarak yayınlandı. Modern Türk edebiyatım ve buraya hâkim bazı fikir akımlarını ele alan bu yazı oldukça geniş ilgi gördü. Amerika'da yayımlanmış bu makaleleri bazı küçük değişikliklerle Türkçeye aktarmayı faydalı bulduk. **Bu hususta yardımını esirgemeyen bay Ülkü Tamer'e teşekkür etmek isteriz.**

Yazımız, 1959 yılında hazırlandığına göre, o zamanın düşünce akımlarını ve şartlarını esas tutacağı âşikârdır. O tarihte hakim olan hava, Türkiye'nin hızla sosyal ye politik bir senteze doğru gittiğini göstermekte idi. Günlük gazeteler ve tartışmalar, olayların temellerine inemedikleri için, yurda hakim olan havanın gerçek yüzünü belirtemiyorlardı. Halbuki sosyal konulu edebiyata bir göz atanlar, buradan, yakın geleceğin esaslı değişiklikler getireceğini kolayca çıkarabiliyorlardı. Çünkü burada, 27 Mayısı hazırlayan bir hava esiyor, insanların bekleyişleri seziliyordu. 27 Mayıs kendini doğuran sosyal ve ekonomik olayların derinine inemeden, belki tükenmiş olabilir, amma bu hareketin duygu ve düşünce cephelerini hazırlayan, aydınları ondan yana çeken edebiyat hâlâ ayakta durmaktadır.

Her ne olursa olsun, sosyal konulu edebiyatla 27 Mayıs arasında sıkı bir ilgi vardır, çünkü her ikisinin doğumu, aşağı yukarı ayni nedenlere dayanmaktadır. Bu nedenler ise, hızla değişen toplumlunuzun yapısı ve. buna uygun olarak değişme zorunda kalan değer hükümlerin ve çıkarların çatışmasıdır. Bir toplumun iç yapısı şu veya bu sebeplerle değişikliğe uğrarsa, orada derin kaynaşmalar olacağı gayet tabiîdir. Türkiyenin iç yapısı aşağı yukarı yüz yıldan beri gittikçe hızlaşan bir tempo ile durmadan değişmektedir. Cumhuriyetin ilk devirlerinde meydana gelen değişiklikler, ancak bir kaç şehiri etkileyerek kalıplaşmış, hızını kaybetmişlerdi. 1945/6 dan sonraki olaylar ise duraklaşmış olan toplum değişikliğine yeni bir hız vererek zaten sarsılmış olan eski yapıya temelinden bir darbe indirmiştir. Türkiye'de olup biten ve hiç bir tarihin kaydetmediği bu içten değişiklikleri edebiyat değerlendirmiş, toplumun tepkisini göstermiştir. Her ne olursa olsun Türk edebiyatının, toplumun gelişmesinde can alıcı bir yeri vardır ve böyle olmakta devam edecektir.

Yazımızın hazırlandığı 1959 yılından bugüne kadar, edebi bir kisve altında tartışılan sosyal konuların bir çoğu, 27 Mayıstan sonra, kaçınılmaz tabiî bir sonuç olarak, gazetelere, çeşitli sosyal kurullara ve siyasi partilere konu olmuş ve böylece günlük meseleler haline girmişlerdir. Meselâ sosyal adalet meselesi bundan dört beş yıl evvel, ancak edebiyatta tartışılmakta iken bugün herkes tarafından kabul edilen bir konu haline gelmiştir. Bu gelişme ise sosyal olayların, nasıl hissî bir tepki olarak ilk edebiyatta ifade edildiğini, sonra düşünce akımı şekline girdiğini, sonra da toplum vicdanım harekete getirdiğini göstermektedir.

Nihayet düşünceleri gerçekleştirme yolundaki çabalar gelir ki bu da olayın siyasi cephesini gösterir.

Yazımızın asıl amacı, toplum olaylarının nasıl meyil dana geldiğini anlatmak değil de, edebiyatın toplumun içindeki fonksiyonunu belirtmektir. Biz, edebiyat ve toplum dâvasını klâsik şekille, yani edebiyat toplum için midir, değil midir şeklinde ele almıyoruz. Edebiyatın muayyen bir toplum içinde geliştiğini1 göz önünde tutarak onu, o toplumun bugününü anlatan ve yarınını hazırlayan bir kuvvet olarak görüyoruz.

Edebiyatın sosyal fonksiyonunu anlamak için o edebiyatta ifade edilen ilerici, gerici, romantik velhasıl her çeşit eğilimli yazılan tüm olarak göz önünde tutmak gerekir. Sonra yazarların biyografileri hakkında tam ve sağlam bir bilgiye ihtiyaç vardır, çünkü yazar çok defa geldiği sosyal zümrenin görüşlerini ifade eder, onların bir nevi sözcüsü olur.

İyi bir edebiyatçı, eleştirici, kendi meyline bakmadan toplum üzerinde etki bırakan bütün yazarları okumak zorundadır.

Her olayın iki ve hattâ çok daha fazla yönü bulunduğu muhakkaktır. Muayyen bir olayı, toplumun çeşitli zümreleri, çeşitli şekilde göreceklerine ve buna göre tepki göstereceklerine göre, bunların edebiyat anlayışları da bu şekilde çeşitli olacaktır.

Bizde bugün "ilerici" ve "gerici" olarak tanılan yazarlar vardır.

Bunların ikisi de toplumda mevcut bir fikir ayrılığını ifade ettikleri aşikârdır. Her görüşün taraftarları vardır ve bunlar toplum içersinde muayyen derecede etki gösterebilmektedirler. Yani bunlar, birer kuvvettir ve kuvvet oldukları müddetçe incelenmeye muhtaçtırlar.

Durum böyle iken bizde kendini "ilerici" gören, karşısındakinin yazılarını okumaz, buna mukabil "gerici" olarak isimlendirilenler ise hasımlarını yokmuşçasına yererler.

Halbuki bizim gibi değişmekte olan bir toplum içinde yetişeli edebiyatçının, her düşünce akımının köklerini ve nedenlerini incelemesi ve ona göre hüküm vermesi gerekmektedir. Tabiî ki her düşünürün tuttuğu bir görüş olacaktır ve onu savunacaktır. Amma savunurken karşı tarafın da görüşlerini göz önünde tutarak düşüncelerini; ona göre şekillendirmesi gerekir.

Söylediklerimizi bir misal ile daha iyi canlandıralım. Yazımızın bir yerinde kasabalarımızın ve buraya hakim olan eşrafın, edebiyatta nasıl de alındığım ve modernleşme çabamız içindeki yerlerini belirtmeğe çalıştık. Bunu yaparken kasabalarımıza belirli bir tarihi sosyal açıdan baktık. **Bizim düşüncemize göre, İslam memleketlerinde kasaba dediğimiz topluluk medrese kültürünü sinesine almış, tabiatla, insanla ilgisini kesmiş ve aklın kuru mantık kaidelerine göre bir düzen yaratmış bir insan topluluğudur.Kasaba köyün üzerine kurulmuş ve onu sömürmekle gelişmiş bir sosyal düzendir.Alabildiğine ferdiyetçi, hatta asidir. Köy üzerinde sağladığı ekonomik ve sosyal üstünlüğünü korumak için de müfrit muhafazakârdır.**

Köy ise insanların ilkel yaşama ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş, müstahsil insanların meydana getirdikleri bir 'topluluktur. Yaşama ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş tabiî bir düzen içimde hayatını sürer gider. Eğer köy dışardan veya kendi içinden sosyal, ekonomik ve kültürel bir etki görmezse durgun bir şekilde yaşamakta devam eder. **Yakın Şark, bir yandan siyasi otorite kuvvetile, diğer yandan kültür ayarlamasile, köyü kasabanın daimi bir sömürgesi haline sokmuştur**. Bu esasa dayanarak kasaba kendini belirli şekilde geliştirmiş ve ona göre de yarattığı sosyal üstünlük düşüncesini köye kabul ettirmiştir. Batıda ve hattâ Balkanlardaki köylerle şehirler arasındaki ilgiler incelenirse, bunların bizden ne kadar farklı olduğu açıkça görülebilir.

Bizim bu görüşümüz bazı bilginlerin sosyal araştırmalarından, tarihimizi ve edebiyatımızı inceliyerek elde edilmiştir. Şimdi değişik bir görüş savunan bir yazıyı ele alalım. Bundan bir müddet evvel, **2/4 /1962 tarihli Yeni İstanbul gazetesinde, Sezai Karakoç'un "Kasaba Edebiyatı" başlıklı bir makalesini okudum.Sosyolojik yönden ele alınırsa cidden değerli bir yazıdır bu.** Yazar edebiyatımızın geleceğini klâsik Islâm felsefesinin açısından ele alarak bazı fikirler ileri sürmektedir. **Ona göre edebiyat ancak kasabayı esas tutarsa verimli olabilirmiş.**Kasaba insanı eve, aile ve topluma bağlanarak medeni bir seviyeye yükselmiş, onun için de daha gelişmiş bir konu mevkiindedir. Halbuki köy insanı gelişmemiş, gerilikten kurtulamamıştır. Proleter ise teknik bir yaşayışla sınırlandırıldığı için kişiliğini bulamamıştır. Yani, bunların her ikisi aşağı bir insan tipini temsil etmekte imişler. Şimdi Karakoç'un düşüncelerini kabul ederek bir edebiyat yaratmaya kalkışırsak kasabayı ve orada yaşayan insanı idealleştirerek, köy insanı üzerindeki hakimiyetini ve dolayısile sömürgeciliğini devam ettirmiş oluruz. Böyle bir görüş, insanı insan olarak ele alan ve gelişmesini içinde yaşadığı şartlan değiştirerek elde etmek isteyen çağımızın insancı, gerçekçi düşüncesile taban tabana zıttır. Kasabayı idealleştiren bir edebiyatın bugün Türkiye'de tutunamayacağı aşikârdır. **Amma her şeye rağmen bu yazıyı, klâsik İslâmın sosyal görüşünü ifade ettiği için ve bu görüşü toplumumuzda paylaşanların sayısı bir hayli kabarık olduğu için, her edebiyatçının mutlaka okuması gerekir.**

Edebiyatımızın her bakımdan olgun bir seviyeye erişeceğine inananlardanım, çünkü bir edebiyatın kuvveti, içinde geliştiği toplumun dâvalarının çeşidi ve derinliğile ölçülür. Bugünün Türkiyesi ise hiç bir memlekette eşi olmayan bir değişme çabası içindedir. Eskiyle yeni durmadan çarpışmakta, toplum değişmekte, insanların düşünceleri yeni yeni kalıplara bürünmektedir.

> Bu değişme çabası için de kuşaklar da birbirile çarpışmakta, baba oğuldan ayrı düşünmekte ve her ikisi de bunun acısını çekmektedirler.

Bir toplumun değişmesi insanların alıştıkları yaşama düzeninin ve değer hükümlerinin de değişmesini gerektirmektedir. Bu ise insanlara sonsuz ıstıraplar vermektedir. Onun . için toplumun değişmesini konu edinen edebiyat, bu değişmenin acısına katlanan insanı arayıp

bulması, ona gerici ve ilerici damgasını vurmadan evvel, neden gerici ve neden ilerici olduğunu araştırıp öğrenmesi gerekir. O zaman edebiyatın toplum dâvalarını, insan açısından görerek çok daha parlak bir seviyeye ulaşması mümkündür. Bunu yaparken de sanat ölçüleri içinde kalması şarttır. Edebiyatın **"perspektiv"** kazanması insana çeşitli açılardan ve yönlerden bakarak, yani onu bugünkü duruma sokan bütün kuvvetlere yer vermekle mümkündür.

Bizde iki ayrı kuşağın düşünce ve tutum ayrılıklarını ve buradan doğan ıstırapları, sosyalist ve materyalist olarak tanılan Aziz Nesin'in, seksen üç yaşında ölen babası için yazdığı bir şiir çok açık olarak göstermektedir:

Dünyanın en iyi babası benim babamdır
Düşmandır düşüncelerimiz
Dosttur ellerimiz
…….
Kırkını geçtin adam olamadın, der.
Başım önümde dinlerim,
Önünde tek baş eğdiğim,
Babamdır.
Sabahlaracak kuran okur
Anamın ruhuna,
Otuz yıllık acı…
Bana gâvur der
Diş bilemeden.

bir edebiyat hem insanın, hem de kendi açısını genişletmiş olur.

Bir parçasını aldığımız bu şiiri fazla incelemeye ihtiyaç yoktur sanırım. Burada ilk bakışta geleneksel baba oğul münasebetlerinin devam ettiğini görüyoruz. **Dindar bir babanın ahrete inanarak kuran okuduğunu ve bunlara inanmayan fakat babasını insan olarak sevmekte devam eden bir oğlun ıstırabını buluyoruz.** Bu sevgi ve ıstırap sebebile hem Aziz Nesin'e hem de babasına karşı yakınlık duyuyoruz.

Sosyal konulu edebiyatın, ele aldığı dâvalar içinde daima insanı arayıp bulması gerektiğini söyledik. Amma insanı soyut bir şekilde ele alarak, onu, içinde yaşadığı sosyal, ekonomik ve tabiat ortamı içinden ayırırsa o zaman sonuç yine eksik kalır. Edebiyatımız insanı, kişiliğini devamlı gözönünde bulundurarak, bağlı bulunduğu sosyal grup içinde görmeli ve öyle incelemelidir. Sosyal gurup ve tarih içinde insanın hayatını çizmeğe çabalayan bir edebiyat hem insanın hem de kendi açışım genişletmiş olur.

Aslına bakılırsa modern Türk edebiyatı (tabiî en fazla düz yazıdan söz ediyoruz), sosyal yapıdaki değişikliklere karşı bir tepki olarak doğmuştur. Ahmet Mithat Efendi, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ömer Seyfeddin, daha sonraları Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Sabahattin Ali, eski Osmanlı tipi ailelerin yeni düzene karşı olan tepkilerini anlatmışlardır. Ayrıca iş bölümü ve çalışma usullerindeki değişiklikler sebebile meydana gelen sosyal gurupların toplum içindeki

yeni sınıflandırmalarını belirtmişlerdir. Büyük roman, çeşitleşen ve yeni değer hükümleri yaratmak için uğraşan topluluklarda yaratılır. Son yüz elli yıl içinde ün salmış büyük romancılar, Balzac ve Turgeniev'den Faulkner'e kadar, toplumlarının hem yapı, hem değer hükümleri bakımından değişikliklerini sanat yolu ile anlatmışlar ve1 bunların içinde insanın değerini belirtmişlerdir. Türkiye'nin sosyal tarihini yazacak olanların ilk sağlam kaynağı şüphesiz ki edebiyat olacaktır.

Bizim edebiyatımız da, en parlak devresini henüz yaratamamakla beraber, yine de toplumumuzun ve insanımızın değişme ve çağına uyma çabasını bütün çetin ve acı taraflarile meydana koyabilmiştir. Ancak bu edebiyatı gereğile değerlendirmek için her şeyden evvel edebiyatı okuyup anlamamız gerektir.

Daha önce belirttiğimiz gibi edebiyatı her yönü ve her düşünce akımı ile incelemediğimiz müddetçe ona gereken değeri veremeyeceğiz. Bazan birbirine taban tabana karşıt gözüken iki yazar veya şair aslında belli bir sosyal olayın iki ayrı yüzünü belirtmektedirler. Biri geçmişin değerlerini savunurken, diğeri geleceği görmek ister.

> İkisi de ayni toplum içinde yaşarlar ve onun bir parçası olarak o topluma hakim olan düşünceleri ifade ederler.

Bizde bunun en güzel misali, şüphesiz ki Mehmet Akif'le Tevfik Fikret'tir. Bunların ikisi de sosyal fikirlidirler. Akif, İslâmın sosyal düşüncelerini kabullenerek, yirminci yüzyılda bu esaslar üzerine kurulmuş bir Türk İslâm devletini savunur ve kişiye bu amacı gerçekleştirmek için bir vasıta olarak bakar. Akif'te Osmanlı imparatorluğunun harbçi, gaza ruhu ve kuvvetin haktan evvel geldiği düşüncesi bütün çıplaklığı ile meydana çıkar. Ona göre insan şehit olmak için yaratılmıştır ve değeri harp alanındaki başarısile ölçülür. Tarih ise bir kahramanlık destanıdır ve insan bu destanı yazmakla dünya üzerindeki sorumluluğunu yerine getirmiş olur. Bu görüşler hiç şüphe yok Osmanlı imparatorluğunda altı yüz sene süre ile uygulanmıştır. Hattâ imparatorluğun son altmış, yetmiş yılında yenileşme çabaları yanında bu kahramanlık felsefesinin bir tarih görüşü olarak okul kitaplarına kadar sokulduğunu görüyoruz.

Tevfik Fikret bu görüşün tam tersine lâiklik esasına dayanan insan eşitliğini hür düşünceyi savunur, insanları, evvelden verilmiş hükümlerden kurtarmak ister. Fikret tarih içinde kahramanlık değil, yaşayan, acı gören ve arzularından, insan oluşundan ayrı düşen gayeler uğrunda harcanan bir insanı görür, onu düşünür.

Her ne olursa olsun bu iki değerli şair, ittihat ve Terakki devrinde çarpışan düşünce akımlarını toplu olarak ifade etmişlerdir. Bunu yaparken de, bir yandan geçmişin ve geleceğin dâvalarını topluma mal etmekte, diğer yandan da düşünce tarihimiz için malzeme hazırlamaktadırlar. **Bizce, edebiyatı gereğile anlamak için Akif'i ve Fikret'i bulundukları**

şartlar işinde görmek gerekir. İkisi de toplumumuzun geçirdiği buhranlardan doğmuşlardır,ikisi de bizimdir, ikisi de değerlerimizdendir.Edebiyatımızı, düşüncemizi zenginleştiren bu iki şairi, görüşlerini kabul edelim etmeyelim, gereğile incelemek ve tanımak zorundayız,

> Günün düşünce akımları uğruna, Akif'i göklere çıkarmak ve Fikret'i batırmak istediğimiz müddetçe, ne edebiyatımızı anlar, ne de sosyal bir tarih yazabiliriz.

Bunun için Tevfik Fikret'in ruhî yapısının "bizden'* farklı olduğunu göstermek için atalarının dinini incelemeye kalkan ve buradan sonuçlar çıkaran Profesör Mehmet Kaplan'ın edebiyat anlayışını kabul etmek imkânsızdır.Ayni şekilde Mehmet Akif'i uluorta "gerici" diye silip atanlar da yanlış etmektedirler.

Ana mesele Fikret'i ve Akif'i kendi çağlarının düşünce akımları içinde görmektir. Onları şahıslarile bir fikre destek olup olmadıklarile değerlendirmek yanlıştır. Muayyen bir fikri ortaya koyabildikleri müddetçe ve bu fikrin bir ortamı bulundukça onları değerlendirmek zorundayız. Yahya Kemal ve Nazım Hikmet, siyasî görüşleri ne olursa olsun bir arada, aynı metodla ele alınarak incelenebilir. O zaman ise, hem edebiyatımız hem de içinde yaşadığımız toplumumuz hakkında sağlam bir hüküm vermiş oluruz.

O halde edebiyatta da, her alanda olduğu gibi objektif bir görüşle hareket etmek zorundayız. Sonra hoş görürlük gelir. Karşıdakinin düşüncelerini kabul etmeden dinlemek ve onların içinde bir gerçek payı olup olmadığım araştırmak insanın bizzat kendi fikirlerine olan itimadını arttırır, savunmasını kolaylaştırır.

★

Yazımızda ele aldığımız birkaç yazarın, Türkiyede meydana gelen tüm sosyal olayları ve değişiklikleri kapsamadıkları aşikârdır. Edebiyatımızın henüz el atmadığı o kadar çok alan vardır ki, bunları saymak imkânsızdır. Gönül isterdi ki, artık edebiyat, bir yaşayış şeklinden kurtularak diğerine geçen insanların hayatile de biraz uğraşsın. **Meselâ, köyden kasabaya gelerek bakkal veya kasap olmuş, para kazanmış, kızını ve oğlunu Üniversiteye gönderebilmiş orta sınıftan bir kimsenin hayatını edebiyatta okumak isterdim.** Tabiî bu bakkal ve kasap tiplerinin, bütün Türk bakkallarını ve kasaplarını temsil edebilecekleri gibi, ayrıca kendine mahsus, Ahmet, Veli olarak bir benlikleri olmalıdır ki, toplum, dâva, sosyal zümre ve kişi arasındaki denge gereğile kurulabilsin. Ayni zamanda mahalle halkının ve bilhassa o mahallede eskiden beri mevki sahibi olmuş belirli bir memur ailesinin, bu yeni türeyen zengine karşı tutumunu da edebiyatta okumak isterdim. Birinin şöhreti mevkiinden, diğerinin ise paradan gelmektedir. Acaba sonunda hangisi üstün gelecek ve o mahallenin hayat idealini temsil edecektir. Mesele görüldüğü kadar basit değildir. Bugün toplumumuz içinde meydana gelen değişikliklerin sonucu olarak kitlenin erişmek istediği sosyal mevkiler ekonomik kuvvete göre tâyin edilmektedir. Büyük bir düşünce değişikliğine ve yeni bir sosyal

teşkilâtlanmaya şahit olmaktayız. Bunun karşısında direnme vardır. Sosyal mevkiinin sarsıldığını ve yaşayışının bozulduğunu gören memur ailesi, daha kültürlü olduğu için, düşünce alanında tepkiler gösterecektir ve bakkalın cehaletinden, hodbinliğinden şikâyet ederek memleketi felâkete sürüklediğini, ahlâkın elden gittiğini, iddia edecektir. Bakkal ise, ekonomik alanda ileri fikirle hürriyeti, serbest teşebbüsü savunacaktır. Kültür alanında ise gelenekçi ve muhafazakâr olarak ortaya sıkacaktır. Sonra bu çatığına siyasi alana dökülecek ve buraya başkaları da karışacaktır. Sonunda belki de bakkalın oğlu, kültürlü memur ailesinin kızını alacak ve böyle para ile mevki izdivacından yeni tip bir aile ortaya çıkacaktır. Bugün şehirlerimizin dış mahallelerinde çok sayıda değişik olaylar insanların yeni bir yaşayış şekline girerken nasıl; ıstırap çektiklerini ve mücadelelerini başarı ile anla tabilir.

Edebiyatımızda kadın hâlen ikinci sınıf bir yaratık durumundadır. Onun erkek ayarında ve erkeğe eşit olarak hayata katıldığını görmüyoruz. Bunun için de edebiyatımızda, ancak eşit insanlar arasından doğabilecek olgun bir sevgi hikâyesini okuyamıyoruz. **Aşk romanlarında kadına verilen baş kahraman rolü, onun romantik fonksiyonunu belirtmek içindir. O, halen hislere hitap etmek ve erkeği harekete getirmek için, yaratılmış gözükür.**Erkeğin hayatını tamamlayan küçük bir vasıtadır. Yoksa kendi başına bir varlık göstererek hayatın gidişini değiştirecek, bu arada erkeğe de etki yapacak bir kabiliyette değildir. Gerçek hayatta ise bazı çevrelerde, kadının, hayatın zoru ile erkek kadar kabiliyetli olduğunu ispat ederek, onun kadar sorumluluk yüklendiğini görüyoruz. Kendi hayatını ve kurduğu aileyi serbest iradesiyle tayin edebilmektedir. Toplumumuz durmadan değişmektedir ve değiştikçe cinsiyet farkı gözetmeksizin, her kişiyi çalışarak müstahsil bir duruma girmeye zorlamaktadır.

Kanunların hükmü ne olursa olsun toplum kendi kaidelerine göre insanları hür veya esir yapmaktadır. Bu, günün Türkiye'sinde hürriyet ve benliğini bulmuş iki tip kadın vardır. Biri, kültürü, mali kudreti ve kanunların yardımile bir dereceye kadar benliğini bulabilmiştir. Diğeri ise, yaşamak için çalışmak zorunda olduğu için hürriyetini kazanabilmiştir. Birincisini daha fazla kibar muhitlerde bulduğumuz halde, diğerini Fatih'in, Eyüb'ün, Zeytinburnunun, Paşabahçenin el emeğile geçinen muhitlerinde görürüz. Birincisi modernleşme amacile girişilen devrimler sonunda devlet himayesi ve onun kudreti sayesinde meydana gelebilmiştir ve adeta modernleşmemizin gösterişi rolündedir. İkincisi ise önüne geçilinmez bir değişme ve çağımıza uyma zorile, kısmi bir endüstrileşme sonunda kendiliğinden meydana çıkmıştır. Bakımsızdır, kültürsüzdür, gösterişsizdir amma, hürdür, tam bir insandır, İş alanında erkek kadar kabiliyetli olduğunu göstererek eşit bir hayat hakkı istemektedir. Yalnız istemekle kalmamakta bunu bizzat almaktadır.

Tabiî bu iki tip kadın arasında, eski statü içinde yaşayıp giden büyük bir kitle daha vardır amma bu da kurtarıcısını beklemektedir. **İşte edebiyatın bu kadın tiplerini inceleyerek onlara hakları olan önemi vermek zorundadır. Bu bakımdan edebiyatımız Arab edebiyatından geridir**

, çünkü bu sonuncusu roman ve hikâye şeklinde kadınlığın haklarını şiddetle savunmaktadır. Bununla beraber bizim durumumuz arap edebiyatından bir hayli farklıdır. Biz, ilke olarak kadınların eşitliğini ve hürriyetini kabul ettiğimiz gibi toplumumuzun geçirdiği değişiklikler neticesinde, kadına gerçekten müstakil hareket edebilme imkânlarını da sağlamış bulunuyoruz. Mesele kısmen tatbikatta meydana gelen bu olayı, genişletmek ve fikir olarak kabul etmektir. Edebiyat bu ödevi en iyi başarabilecek vasıtadır. Tabiî ki bunu yaparken, edebiyatın böyle bir ödevi evvelden tayin edilmiş bir sorumluluk olarak yüklenmeşini tavsiye etmiyoruz. Bu olursa edebiyat basit bir propaganda vasıtası durumuna düşmüş olur. Yazar kendi duygularının etkisile, kendi kararile konuyu arayıp bulacak ve içine sindirecektir. Yani yazarın konu ile bir duygu ortaklığı kurması gerekmektedir. Bunun için de yazarın sağlam bir edebî görüşe, bir sosyal anlayışa ve sanat kabiliyetine sahip olması gerekir.

Yukarıda söylediklerimizden bir ana sonuç çıkarmak mümkündür. Edebiyat bilgimiz ve anlayışımız eksiktir. Hâlen uygulanan edebiyat eğitimini kökünden değiştirerek sağlam bir edebiyat eğitiminden beklenen ihtiyaçlara göre ayarlamak gerekmektedir. Bugün ilk okullardan üniversitelere kadar okutulan edebiyat dersleri, terimler hakkında özsüz bir bilgi vermekten ileriye gidememektedir. Derebeyi devri romantik ve maceraperest bir ruh alışkanlığı ile hareket ederek öğrenciyi düşünmeye sevk edememektedir. İnsan, tabiat sevgisini ve toplum sorumluluğunu aşılamak kabiliyetinden mahrum bu edebiyat eğitimi çağımızın tamamile dışında kalmıştır. Hattâ daha ileriye giderek bu eğitimin muayyen bir metoddan, felsefi görüşten ve belirli bir amaçtan yoksun olduğunu iddia edebilirim. Edebiyat eğitimi plânı, edebiyatla toplumun gelişmesi arasında bir bağ kurmadan, düşünce akımlarını göz önünde tutmadan, rastgele, şekile önem vererek hazırlanmıştır. Tarihî gelişim bakımından da ayni sun'ilik göze çarpmaktadır. Divan edebiyatı, Tanzimat edebiyatı, Cumhuriyet devri edebiyatı gibi bölümler, aralarında gereken bağlar kurulmadan, tarih sırasına göre mihaniki [istek dışı] bir şekilde ele alınmış. Bazı yazarlara, lüzumundan fazla önem verildiği halde, gerçekten önemli olan diğerlerinin ismi bile anılmamış. Sonra Tanzimat edebiyatına ayrılan yer, o kadar geniş o kadar basmakalıp bilgilerle dolu ki |bu eğitim sistemde sağlam bir edebi anlayışın meydana gelemiyeceği aşikârdır. Halbuki Tanzimat edebiyatının pratik alanda çok az önemi vardır. Çoktan aşılmış bir devredir. Öğrencinin ihtiyaçlarım karşılamaktan çok uzak olduğu halde Tanzimat devri üzerinde ısrarı etmek dar görüşün ifadesidir. Tanzimatın edebi düşüncelerini ve zevklerini o devir edebiyatının hiç te gelişmemiş olmasına rağmen bugünkü öğrencilere aşılamaya kalkmak büyük bir hatadır.

Metinlerin seçilişinde de ayni sun'ilik göze çarpmaktadır. Bu metinler hangi esaslara göre seçilmiş, gözetilen amaç nedir?

Yazarı tanıtmak mı, muayyen bir düşünceyi ve bir akımı belirtmek mi, toplumun muayyen bir dâvasını anlatmak mı, yoksa sadece metinleri seçenin zevkini ortaya koymak mı ?

Bunları anlamak cidden imkânsızdır, **Bizim edebiyat dersleri kitapları başlangıçtan beri Fransız modellerine uygun olarak meydana getirilmiştir.Halbuki Fransada olgunluk çağına erişmiş bir edebiyat var, okul dışı eğitim imkânları var, tam gelişmiş bir dil var.Halbuki bizim edebiyatımız, her yönden gelişme halindedir. Durum bu iken, edebiyat eğitimimizi son şeklini bulmuş, yani durulmuş bir edebiyatı örnek alarak hazırlamaya kalkışmak zevklerimizi, edebi bilgimizi ve düşüncemizi yerinde dondurmak gibi bir sonuca götürür.**

Edebiyat eğitimimiz eski devreleri idealleştirerek bir geçmiş özlemi yaratır öğrencide. Hareketi, düşünceyi, yaratıcılığı desteklemez. Tersine durgunluğu, temaşa duygusunu, kaba hisleri körükler. **Her sayfasında BEN var.**

Alabildiğine asî, hiç bir disiplin esası kabul etmeyen feodal ruhlu; bir BEN. Hep emir etmek, hep üstün durumda kalan ve kendi mutluluğu için emrinde daha aşağı insanlar görmeye alışık bir hayat felsefesi içinde bunalan bir BEN. insanları çağma uydurmak için değil çağının dışında bırakmak için çabalar bu edebiyat eğitimi.

Son yirmi beş sene içinde yaratılan modern edebiyattan ancak bir kaç parça ders kitaplarına sokulmuş. O da hatır kabilinden bir şey. **Bunun böyle olması da tabiî. Üniversitelerimizde, bir iki kişi bir tarafa bırakılırsa, modern edebiyatla uğraşan kimse yok.** Geçmişin bilinen isimleri üzerinde durmadan yazılar yazılır, malûm yazarlara dip notları ilâve edilir. Bilmem hangi şairin doğum gününün Çarşamba mı, Perşembe mi olduğu üzerinde tartışmalar yapılır.

Halbuki bugün eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak kadar gelişmiş bir modern edebiyatımız vardır. Genç kuşaklar arasından en tanınmamış bir yazar bile sanatı, anlayışı ve kabiliyeti bakımından geçmiş devrin simalarımdan üstün gelir. Küçük hikâye, roman, şiir, piyes, bütün bu türlerde genç öğrencileri sağlam düşünecek, sağlam duyacak şekilde yetiştirecek eserler vardır. Günümüzün düşünceleri, dâvaları, yeni zevk anlayışı bu eserler içine girmiş, ama bunların hiçbirini okullarda kullanılan edebiyat kitaplarında görmüyoruz, okumuyoruz. Öğrenciler bunlardan bihaber ondokuzuncu yüzyılın durgun felsefesine göre yetiştirilmektedirler. Bugün genç kuşağın eserleri hariçte çevrilerek takdir görmektedir. **Yabancılar bunları Türk edebiyatı diye okumakta ve sevmektedir. Kendi memleketimizde ise bunların değerini inkâr ederek eski kalıplara tapmakta devam ediyoruz.**

Biz eski devir edebiyatının okutulmasına taraftarız. Ama muayyen ölçüler içinde kalmak ve sağlam bir şekilde günümüz edebi gelişmelerine uygun değerlendirmek şartile. Edebiyatın da insan gibi, toplum gibi durmadan değişmekte olduğunu, zevklerin ve düşüncelerin durmadan geliştiğini öğrenciye aşılamalıyız ki o da ona göre düşünsün ,ona göre icabında daha olgun bir edebiyat yaratmaya çabalasın. Yalnız Varlık ve Yeditepe yayınlarını ele alsak bile bu ihtiyaçları karşılayacak kadar eserimiz vardır. O halde yapılacak iş fiiliyatta eriştiğimiz edebi gelişmeyi ders kitaplarına, öğrencilerin kafalarına ve ruhlarına aktarmalıyız ki gençlik iskolastisizmden kurtularak çağımızın seviyesine erişebilsin. Toplumunu, yurdunu bütün dâvalarile, iyi ve kötü taraflarile tanıyarak yetişen bir öğrenci, geleceğin yapıcı adamı olarak

ortaya çıkar. Eski eğitim sistemine devamda ısrar etmek ise hem insanımızın hem de yurdumuzun zararınadır. Olgun bir seviyeye ulaşmak çabasına edebiyattan başlamak zorundayız. Çünkü hiçbir eğitim alanı insanın kafasını ve ruhunu geliştirmekte edebiyat kadar etkili değildir. Bu girişin ve bu yazının ana amaçları bunlardır.

Prof. Dr. Kemal K ARP AT

Sh:3-19

Kaynak: Kemal H. KARPAT, Çağdaş Türk Edebiyatında Sosyal Konular, Varlık Yayınevi, Aralık, 1962

KİTABI İNDİR

TRAGEDYA'NIN DOĞUŞU

-I-

Tragedya'nın Doğuşu'na (1872) karşı insaflı olabilmek için birkaç şeyi unutmalı. Bu kitap başarısız yanıyla, örneğin Wagner'ciliği bir yükseliş belirtisi sayıp ona yararı dokunmasıyla yaptı etkisini, giderek büyüledi. Bir dönüm noktası oldu Wagner'in yaşamında da: Ancak ondan sonradır ki Wagner adına büyük umutlar bağladılar. Bugün bile, hem de bazen tam Parsifal'in ortasında, bana yüklendikleri oluyor: O akımın ekin değeri böylesine yüksek tutuluyorsa, suç benimmiş. -Bu yazının çok kez **"Musiki Ruhundan Tragedya'nın Yeniden Doğuşu"** adıyla anıldığını duydum; onda yalnız Wagner'in sanatını, ne yapmak istediğini, ödevini ilk olarak dile getirişimi gördüler, -yazının asıl değerli yanını gözden kaçırdılar bu arada. **"Yunanlılık ve Kötümserlik":** Daha başka anlama çekilmeyecek bir başlık olurdu bu: Çünkü aslında Yunanlılar kötümserliğin nasıl üstesinden geldiler, onu nasıl yendiler; öğretilen buydu ilk kez olarak... Tragedya'nın ta kendisi, Yunanlıların kötümser olmadıklarının kanıtıdır: Schopenhauer her konuda olduğu gibi bunda da yanılmıştı. -az buçuk çekimserlikle ele alındığında Tragedya'nın Doğuşu iyice çağdışı görünür: Wörth savaşının (Prusya'nın Fransa'ya karşı yengisi -6 Ağustos 1870-) top sesleri arasında yazılmaya başlandığı, kimsenin aklının kıyısından geçmezdi. Metz surları dibinde, o soğuk eylül geceleri, bir yandan hastabakıcılık görevimi yaparken, bu soruları düşünüyordum; kitabın 50 yıl önce yazılmış olması daha bir akla yakın gelebilir. Siyasayla ilgisi yoktur -bugünkü deyimiyle **"Almanlık dışı"**dır-, tiksindirici bir Hegel kokusu yayılır ondan; Schopenhauer'in mortocu kokusu ise tek tük birkaç deyimine sinmiştir ancak. **Bir "düşün" -Dionysosca ve Apollonca karşıtlığı- metafizik alanına aktarılıyor burada; tarihin kendisi bu "düşün"ün gelişmesi olarak sayılıyor; bu karşı savların tragedya'da birleşimi:** Şimdiye dek hiç ilişkileri olmayan şeylerin bu gözle bakılınca, birdenbire karşı karşıya gelmeleri, birbirleriyle aydınlanmaları, kavranmaları... Örneğin opera ve devrim... Bu kitabın başlıca iki yeniliğinden biri, **Yunanlılarda Dionysosca olayının anlaşılması, psikoloji yönünden ilk olarak çözümlenmesi, bütün Yunan sanatının köklerinden biri olarak görülmesi.** Öbürü de Sokratesciliğin anlaşılması: Sokrates'i Yunan çöküşünün aracı, örnek décadent olarak görüp tanımak ilk kez. **"Akılcılık", içgüdüye karşıt. Herşey pahasına "akılcılık":** Tehlikeli, yaşamı yıkıcı bir güç. **Kitapta Hıristiyanlık üstüne derin, düşmanca bir susku baştanbaşa; çünkü o ne Apollonca, ne de Dionysoscadır;** Tragedya'nın Doğuşu'nda tanınan biricik değerlerin, estetik değerlerin hepsini yadsır: En aşırı anlamıyla nihilist'dir. Hıristiyanlık; oysa Dionysos simgesiyle, olumlamanın en son sınırına ulaşırız. Kitabın bir yerinde papazlara **"yeraltında yaşayan kötü, düzenci cüceler soyu"** diye dokunduruluyor...

-II-

Eşine az rastlanır bir başlangıçtır bu. En derin iç yaşantıma karşılık gelen biricik simgeyi bulmuştum tarihte, -böylelikle Dionysosca denen mucizelik olayı ilk kavrayan ben olmuştum. Bunun gibi, Sokrates'i décadent olarak tanımakla da, psikolojik kavrayışımdaki şaşmazlığın herhangi bir kişisel töre kaygısından yana hiç korkusu olmadığını apaçık kanıtladım; töre'nin kendisini décadence belirtisi diye almak, pek önemli, benzersiz bir yenilikti bilgi tarihinde. Bu iki buluşumla, kuşbeyinlilerin iyimserlik-kötümserlik karşıtlığı üstüne zavallıca

gevezeliklerini nasıl da aşıverdim! İlk olarak ben gördüm gerçek karşıtlığı: Bir yanda, yaşama karşı alttan alta öç güden o yozlaşmış içgüdü (örnekleri Hıristiyanlık, Schopenhauer felsefesi, bir anlamda daha o zamandan Platon Felsefesi, ülkücülüğün bütünü); öbür yandadoluluktan, dolup taşmaktan doğmuş en yüksek bir olumlama ilkesi, sınırlama bilmeyen bir evet deyiş, acının kendisine, suçun kendisine, varlığın sorunsal ve yabancı nesi varsa hepsine... Yaşama karşı bu en sonuncu, en sevinçli, en coşkun ve taşkın "evet" deyiş yalnızca en yükseği değildir bilgeliklerin, hem de en derini, doğrunun ve bilimin en sağlamca oğrulayıp destekleridir. Varolan hiçbir şey düşünülemez toplamdan, hiçbir şeyden geçilemez. Hıristiyanların ve öbür nihilist'lerin varlıkta yadsıdıkları yanlar, décadence içgüdüsünün bağrına bastığı, basabildiği herşeyden ölçülmez derecede daha yüksek bir yer tutar değerler sırasında. Yürek ister bunu kavramak için; bunun da koşulu güç fazlasıdır. Çünkü yüreklilik nasıl büyüklüğü ölçüsünde ileri atılırsa, güç de tıpkı onun gibi büyüklüğü ölçüsünde doğruya yaklaşır. **Zayıflar için, zayıflıklarının verdiği esinle, gerçekten korkup kaçmak, yani "ülkü" nasıl bir zorunluluksa, güçlüler için de böyledir bilmek, gerçeğe "evet" demek...** Bilip bilmemek elinde değildir zayıfların: Yalansız edemez décadent dediğin, onun yaşamda kalma koşullarından biridir bu. -"Dionysosca" sözcüğünün kavramakla kalmayıp, o sözcükte kendini de bulan kimse, artık Platon'u, Hıristiyanlığı, Schopenhauer'i çürütmek istemez, kokusunu alır ordaki çürümenin...

-III-

"Tragik" kavramını, tragedya'nın psikolojisi üstüne bilinebilecek en son şeyleri ne ölçüde bulduğumu Putların Batışı'nda bir kez daha dile getirdim. **"En yabancı, en amansız sorunlarıyla bile yaşama evet deyiş; en yüksek örneklerini kurban ederken kendi bereketinin mutluluğuna varan o yaşama istemi, -buydu adlandırdığım Dionysosca diye, buydu tragik ozanın psikolojisine varmak için benim bulduğum köprü. Ürküden, acımadan kurtulmak için değil, zorlu bir boşalmayla tehlikeli tutkulardan arınmak için değil, -Aristotales bunu yanlış anlamıştı böyle,- tersine, ürkü ve acımanın ötesinde, oluşun bengi sevincine varmak, onun ta kendisi olmak için, o sevinç ki yoketmenin sevinci de girer içine..."** Bu anlamda kendimi ilk tragik feylosof, yani kötümser feylosofun taban tabana karşıtı saymaya hakkım var. Dionysos olgusunun benden önce böyle feylosofca bir tutkuyla duyulması görülmemiştir: Tragik bilgelik eksiktir; bunun izlerini, hem de Sokrates'ten iki yüzyıl önceki o büyük Yunan felsefesinden bile boşuna aradım. Bir tek Herakleitos üzerinde kuşkum var; zaten onun yakınında kendimi her yerden daha sıcak, daha rahat duymuşumdur hep. Yokuluşun, yokedişin olumlanması -ki Dionysosca bir felsefenin can alıcı noktasıdır-, karşıtlıklara, savaşa ve "varlık" kavramını kökünden yadsıyarak oluşa evet deyiş: Şimdiye dek düşünülenler içinde ban en yakın olarak bunları buluyorum şüphesiz. **"Bengi dönüş"** öğretisi, yani sınır tanımadan, sonsuza dek herşeyin durmadan yokolup yeniden doğması, Zerdüşt'ün bu öğretisi daha o zamandan Herakleitosca da öğretilmiş olabilirdi. Hiç değilse, Herakleitos'un ana düşüncelerinden hemen hepsine konmuş olan Stoa'da bunun izlerine rastlanır.

-IV-

Uçsuz bucaksız bir umut sesleniyor bu yazıdan. Aslında, musikinin Dionysosca bir geleceğinden umudu kesmem için hiçbir neden yok. Yüzyıl sonrasına bir göz atalım, varsayalım ki doğanın, insanın iki bin yıldan beri kirletilmesine karşı yağınmam başarıyla sonuçlanmıştır. O zaman yaşamdan yana olacak yeniler, görevlerin en büyüğünü, daha yüksek bir insanlık yetiştirilmesini, bunun bir parçası olarak da, soysuzlaşmış, salaklaşmış herşeyin acımadan yokedilmesi işini ele alacaklar ve Dionysosca durumun yeniden doğacağı o yaşam bolluğunu yeryüzünde olanaklı kılacaklardır. Tragik bir çağ muştuluyorum: İnsanlık en amansız, ama en zorunlu savaşları bir kez ardında bırakıp, acı çekmeksizin unuttuğu an, yaşama evet deyişin en yüksek sanatı, tragedya yeni baştan doğacaktır. Bir psikolog ayrıca şunları da ekleyebilirdi: Genç yaşımda Wagner musikisinden duyduklarımın, aslında Wagner'le hiç mi hiç ilgisi yoktur; Dionysosca musikiyi betimlerken, kendimde duyduğum birşeyi betimliyordum; herşeyi o içimde taşıdığım yeni soluğun diline çeviriyor, başka bir kılığa sokuyordum içgüdümle. Bunun kanıtı ise -bir kanıt ne denli güçlü olabilirse öyle güçlü bir kanıt- "Wagner Bayreuth'da" adlı yazımdır. Psikoloji yönünden can alıcı noktalarda hep kendimden söz açmışımdır; Wagner adının geçtiği her yerde, hiç çekinmeden benim adımı ya da Zerdüşt adını koyabilirsiniz. Dithyrambos sanatçının betimlemesidir; uçurum gibi derincesine ve Wagner gerçeğine bir an bile olsun değinmeksizin çizilmiştir. Wagner de sezinlemişti bunu; o yazıda kendini tanıyamamıştı. Bunun gibi, "Bayreuth düşüncesi" de, okuyucularım için hiç de bilmece sayılmayacak birşeye dönüşmüştü: En seçkin insanların en büyük ödevlere kendilerini adadıkları o büyük öğle'ye, -belki de günün birinde yaşayabileceğim bir şenliğin görüm'üne... İlk sayfalardaki tutku dünya tarihine geçecektir: Yedinci sayfada sözü edilen bakış, gerçek Zerdüşt bakışıdır; Wagner, Bayreuth, o Alman küçüklüğü, bayalığı, hepsi bir buluttur; üzerinde geleceğin sonsuz bir ılgımı parıldamaktadır. Psikolojik bakımdan da, kendi yaradılışımın ana çizgileri hep bir arada bulnuşu, hiç kimsede görülmemiş bir güç istemi, düşünce alanında gözünü budaktan sakınmayan, etkinlik istemine hiç zarar vermeyen o sınırsız öğrenme gücü. Bu kitapta herşey geleceği, Yunan ekinin kördüğümü bir kez çözüldükten sonra, onu gene bağlayacak karşı İskender'lerin zorunluluğu... Tragik duyuş" kavramına geçişteki o tonu bir dinleyin hele; evrensel, tarihsel bir tondur bu; yazı baştanbaşa dunlarla doludur. Olup olabilecek en alışılmamış "nesnellik"ti benimkisi: Kim olduğumu olanca kesinlikle biliyor, ama bunu herhangi bir rastlantılık gerçeğe yansıtıyordum; beni anlatan doğruların sesi ürkünç bir uçurumdan geliyordu. Zerdüşt'ün deyiş'ini daha o zamandan bilmişcesine, bir kez olsun yuanılıp şaşmadan betimliyorum; Zerdüşt denen olay'a, insanlığın o korkunç arınması, kutsanması edimine gelince, hiç bir zaman s. 41-44 arasındakinden daha ulu bir deyişle dile getirilemez bu.

Kaynak: Friedrich Nietzsche- ECCO HOMO-Kişi Nasıl Kendisi Olur, Çeviren: Can Alkor, 58-64,

BORGES OKUMAK

Hazırlayan: Eren Arcan

Kaynak:http://www.dipnotkitap.net/OYKU_ve_NOVELLA/BORGES/Borges_Dosyasi2.htm

Borges zaman, mekân, sonsuzluk, kavramlarını, bir çocuk oyuncağıymış gibi eğip, büker, karıştırır, çoklu zamandan tekliye, evrensel mekândan dünyadaki tüm noktaları içeren bir noktaya, Alef'e geçer, Tüm dinleri aynı caminin taşında konuşturur, Bakarsınız evren Alef'te özetlenmiştir. Kadim zamanlardan gelen arketipler aynı sayfada birbirleriyle buluşur. .Bakarsınız "Ölümsüz" de yazar "Homeros olmuşluğum vardır" diyen hırpani kılıklı biriyle aynı zamanı ve aynı mekânı paylaşır. Kütüphaneler evrenlere kadar uzanır. Yaşamın harikaları tek sözcüğe, şiir tek dizeye indirgenir.

Borges kendini "geçmişe" borçlu hisseder; etki altında kalmaktan korkmaz. Geçmişi yeniden yaratır ve yazarken de çok eğlenir. Borges yazarın yazdıklarının onu durmadan değiştirdiğini söyler. Ona göre yazar kendi öncülerini de kendisi yaratır. Onun çalışması hem geçmişe hem de geleceğe olan bakışı değiştirir. Borges'e göre "geçmiş şimdiki zaman tarafından değişime uğrayabilmeli; tıpkı şimdiki zamanın geçmiş tarafından yönlendirildiği gibi. "

Bu açıdan Borges geçmişi yorumlayarak yeniden yazdığında, geçmişe olduğu kadar güncele de özgün bir dokunuş getirdiğini düşünür. Arketipler onun kaleminde reenkarnasyona uğrar.

Ustanın kaleminde gerçek, gizem, fantazi, ve felsefe harikulade bir sentezle bütünleşir.

Borges öyküleri birer mesel gibidir.

25.08.2013

Çeşme

LABİRENTLER, NEHİRLER, KAPLANLAR...

Eren Arcan

Borges'e göre metaforlar dilden önce ortaya çıkan eksik, ucu açık tanımlamalardır. Hatta ona göre "bir kelime eksik bir metafordur". Metaforun gönderme yaptığı kavramı da kendi aklımızda tamamlamamız gerekmektedir.

Aynalar, labirentler, nehirler, kaplanlar, kılıçlar, güller gibi simgeleri ustalıkla öykülerine kurgulayan Borges, aslında bütün dünyanın bir simgeler oyunu olduğunu, orada her olgunun bir başka anlatımla temsil ettiğini söyler.

Nesnelerin hem dayanıksızlığını hem de kalıcılığını simgeleyen gül; ataların kahramanlık ve cesaret simgesi kılıç; özgürlük savaşçısı atalar, Gaucholar, öldürücü yiğitlik simgesi olan bıçak; yaşam ve zamanın akıcılığını anlatan nehir; yaşamın geçiciliğini simgeleyen düş; paylaşılan bir rüya evren; başka tür bir rüya ölüm Borges'in çözülmesi gereken bilmeceler gibi önümüze çıkar.

Yukarıda sözünü ettiğimiz ana izleklerden bir başkası da labirenttir. Canavarın hapsedildiği labirent canavar için bir hapishane, ama aynı zamanda onun için bir korunaktır. Sonsuz bir nehir bir su labirenti, orman bir bitki örtüsü labirenti, kütüphane kitaplarla dolu bir bilgi labirentidir. Şehir de bir başka tür labirent simgesidir. Labirentinin merkezinde daima Korku,

Tanrı, Baba gibi bir giz bulunur. Labirent ayrıca yaşamdan ölüme, ölümden yaşama geçişi de simgeler.

Aynalar dışlarında bulunan gerçekliği yansıtırlar. Narsisos mitinde olduğu gibi su da bir aynadır. Ya da Lewis Caroll'un kurguladığı gibi bir kapı. Borges ayna temasını "çoğaltmak" anlamında da kullanır. " Aynalar ve babalık tiksindiricidir; çünkü her ikisi de onu çoğaltır ve doğrular" der. Anka mezhebinde kuşaklar boyunca bir töreni yerine getirince soya ölümsüzlük vaad eden bir Tanrı'dan söz edilir. Tören kuşaktan kuşağa aktarılan bir sırdır. Bu sır babalığın gizemi, soya ölümsüzlük sağlayan döllemedir.

Bir başka metafor da insan doğasının ikiliğini vurgulayan ikiz simgesidir. Biri yaratır diğeri yıkar. İkisi hem birbirinin karşıtı hem de birbirinin tamamlayıcısıdır. İki adamın birbiriyle rekabeti, kendi kendisiyle savaşan bir kişi ya da kendi kendini dölleyen bir hermafrodit…

Borges'in bir kütüphaneci olarak yaşadığı korunmuş yaşamında hiç bilmediği şiddete karşı duyduğu özlem kaplan metaforu ile karşımıza çıkar. Bu metafor kuvveti, şiddeti, karanlığı simgelediği gibi zamanı da simgeler. Kaplanın yüceltilmesi babalıktan ve uzamın sonsuzluğuna duyulan korkunun bir başka biçimidir.

Borges başlangıçta metaforları sıklıkla kullandığını ama daha sonra ise dilin sadeleşmesi gerektiğine inandığını söyler. "Deniz diyeceğine "balinanın yolu" ; gemi diyeceğine "denizin kısrağı" demek ne anlamsız. Daha sonra dile aşık oldum; metaforları kullanmaktan vaz geçtim. " der

Bu dönemde çok ekonomik davrandığı dilinde, ana fikri tek satıra, tek kelimeye indirgediği öyküler kaleme almıştır. Bu kez öykünün kendisi - kelimenin metaforu haline gelmiştir. Undr öyküsünde hayatın mucizeleri haline gelen yaşam mucizeleri tek sözcüğe "Undr'a" indirgemiştir. Ayna ve Maske'de ise şiir tek dizeye indirgenerek güzelliği temsil eder. Mobius Şeridin'tekine benzeyen, yalnızca tek yüzü bulunan boyutsuz disk, "Kurs" bir Öklid çemberidir.

Borges'in metaforlar döneminin en güzel şiirlerinden biri şöyle:

"Zaman beni sürükleyen bir nehir, ama nehir benim;

Beni parçalayan bir kaplan, ama kaplan benim.

Beni tüketen bir ateş, ama ateş benim.

Evren, ne yazık ki, gerçek;

ben, ne yazık ki Borges'im..."

20.08.2013- Çeşme

E: Rodriguez Manguel- Gendaş Yayınları

http://maschmeyer.blogspot.com/2012/11/metaphors-as-incompleteness.html

http://www.studymode.com/essays/Summary-Of-The-Main-Article-Metaphor-1629358.html

**

KÖRLÜK BİR ARMAĞANDIR

Eren Arcan

Borges'in soyut evreni onun, yoğun biçimde edebiyat,felsefe, ve teoloji okumalarından kaynaklanmıştır. Borges İngiliz filozof Berkeley'den etkilenir, Berkeley'e göre dünya, Tanrı'nın insanlarda uyandırdığı düşüncelerin tümünden başka şey değildir. Bu nedenle, dünya aslında Tanrı'nın insanlara yönelik dilidir. Tanrı tarafından düşünülmüş Söz'dür.

Borges'in Döngüsel Yıkıntılar öyküsünde bir oğlan çocuğu yaratmakta olan Büyücü, yapıtını hayata geçirmesi için, Ateş Tanrısına gider. Ateş Tanrısı bu öneriyi bir şartla kabul eder: Büyücü yapıtını gerçekleştirecek ama kendisi ve ateş Tanrısından başkası bu yapıt ile gerçek insan arasındaki farkı bilmeyecektir. Büyücü genç adamı dünyaya getirmeden önce ümitsizliğe ve paniğe kapılır. Hayatını feda etmeye karar verir.

Büyücü Ateş Tanrısının alevler içindeki evine girdiğinde cildinin yanmadığını görür. Büyük bir korku ama aynı zamanda yürek ferahlığı içinde, kendisinin de yalnızca bir başkası tarafından düşlenen bir görüntü olduğunu anlar.

Kabala adlı öyküsünde Borges, "Her birimizde Tanrının bir cüzü vardır. Bu dünya, açıktır ki, her şeye kadir ve hak bilir bir Tanrı'nın eseri olamaz. Bu dünya bize bağlıdır....Aralarında Kabil ve İblis'in bulunduğu bütün yaratıklar büyük ruh göçlerinin sonunda geri dönecekler ve bir zamanlar içinden çıktıkları Tanrı'ya karışacaklardır." der (Yedi Gece – Kabala öyküsü s 112)

Borges İnsanın sonsuz evrende bir anlam aramasının boşuna olduğunu görmüştür. Enerji, kütle ve ışık hızı evreninde Borges ana bilmecenin uzam değil zaman olduğunu düşünmüştür. Evrenin sonsuz kere büyüyen, birbirini yineleyen, birleşen, ayrışan, paralel giden baş döndürücü bir zaman ağı olduğuna inanmıştır. Borges'e göre bu birbirine yaklaşan, birleşen, çatallanan, birbirinden kopan veya asırlarca birbirinden habersiz olan ağ bütün zamanların olasılıklarını içinde barındırmaktadır. Labirent gibi, her dönüş muhtemel değişik geleceklere açılmaktadır. Yolları Çatallanan Bahçe öyküsünde anlatıcıyı öldürmek üzere gelen katil "Zaman sayısız geleceğe doğru hiç durmamacasına çatallanıyor. Bunlardan birinde ben sizin düşmanınızım" der ve anlatıcıyı öldürür ama bir başka gelecekte belki de kurtarıcısı olacaktır.

Ölüm ve Pusula öyküsünde katil anlatıcıyı "Seni bir daha öldürdüğümde (karmaşık bir labirentte değil) gözle görünmez, düz ve kesintisiz tek çizgiden oluşan o labirenti söz veriyorum sana," der ve ateş eder. Borges duran zaman içinde (düz çizgi) yaşamların döngüsel (çoklu labirentler) olarak birbirini izlediğini düşünür.

Alef adlı başyapıtı Leviathan'dan bir alıntı ile başlar. "Ama bize Ebediyetin bir Şimdiki Zamanın durması, Nunc-stans (şimdi olma) demek olduğunu öğreteceklerdir, bunu ne onlar ne başkaları anlar. Mekânın sonsuz büyüklüğünü bir Hic-stans'ı da (burada olma) olgusunu anlayamadıkları gibi.

Alef'te yazar bir bodrum katında evrendeki bütün noktaları içeren tek bir nokta görür. Tüm evren bu tek noktanın içinde gizlidir. Yazar yaşadığı tecrübeyi şöyle dile getiriyor. "Ben bir tek dev saniye içinde, hem fevkalade, hem korkunç olan binlerce eylem gördüm, hiçbiri de beni, hepsi mekânda aynı noktayı kapladıkları halde, birbirlerini gölgelememeleri,

örtmemeleri kadar etkilemedi. Gözlerimin yakaladığı şey eşzamanlıydı. Ama şimdi yazacaklarım zaman içinde sıralanacak çünkü dil sınırlayıcıdır."

Borges sınırsız, bitimsiz, mitik, duran bir zaman kavramı içinde her an her şeyin orada olup gittiği bir zaman/mekan kavramından söz etmektedir Öyküsünde Borges "Alef'in çapı herhalde birkaç santimden fazla değildi ama tüm alem gerçekten ve eksiksiz içindeydi. ... Alef'te dünyayı, dünyada Alef'i gördüm." der (Alef – 146 – 147)

Bu bitimsiz, sınırlayıcı olmayan zaman kavramı içinde insanların farklı labirentlerde (labirenti yaşamın metaforu olarak görebiliriz.) farklı yaşamlar sürdüklerini, Ölümsüzler adlı ünlü öyküsünde dile getirir. Öyküsün başında Bacon'dan alınma epigrafta "Süleyman yeryüzünde yeni bir şey yoktur buyurur. Böylece nasıl Eflatun, bütün bilginin yalnızca ansıma olduğunu kurmuşsa, Süleyman da bütün yenilik yalnızca unutuştur yargısını verir." denmektedir. Unutulduğu için keşfedilen her yenilik bize ilkmiş gibi gelir.

Bu öyküde ölümsüzlüğü bir ırmağın sularında bulan insanlar bu sonsuz zaman içinde "her insanın başına her şeyin geleceğini biliyorlardı." Değişik labirentlerde değişik hayatlar yaşayan bitkin, savaş yorgunu bir yerli 'Homeros olmuşluğum vardır'," der.

Borges evrenin kusursuz bir denklik sistemi içinde işlediğini düşünür. "Suları ölümsüzlük bağışlayan bir ırmak varsa bir diğer ırmak ta ölümlülüğü bahşedecektir. Ayrıca Ölümsüzler geçmişteki ya da gelecekteki erdemlerinden ötürü her insan her iyilikten payını alacaktı ama geçmişteki ya da gelecekteki lekesinden ötürü sapkınlıktan da alacaktı payını.

Zahir adlı öyküsünde Borges görünen, belli olan, var olan her şeyin Zahir olduğunu söyler. Müslümanlığın kitabı Kuran Allah'ın kitabıdır. "Zahir" Allahın 99 adından biridir. Allah her yerde vardır. Zahirdir. "Batın" ise örtülü olan, gizlenmiş olan anlamındadır. Zahir ve batın öyküdeki paranın iki yüzü gibidir. Apaçık olan ve gizlenmiş olan.

Borges bu öyküsünde bir para gördüğünü ve bu paranın aklını başından aldığını söyler. Zahir adlı bu paraya bakınca hummaya tutulmuş gibi olur. Bu para, dünyadaki gelmiş geçmiş bütün paraları içermektedir. (Alef s 94-95)

"Bu para soyuttur. Bu para gelecek zamanları da içinde barındırır. Banliyoda bir gece, ya da Brahms'ın bestelediği bir müzik, haritalar, satranç ya da kahve olabilir. Değişkendir. Önceden kestirelemeyecek zamandır. Bergson'cu zamandır. Zamanın bitimsizliğidir. İnsanın özgür iradesinin simgesidir..." düşünceleri aklına dolar. Olanları kavrayamayan Borges daha önce bu aydınlanmayı yaşayan arkadaşı Julie gibi delireceğini düşünür. Allah'ın en karmaşık niteliğini görmüştür: Artık evreni algılamayacak, Zahir'de bâtını algılayacaktır.

Öykünün sonunda Borges'in kimliklerinin çokluktan tekliğe dönüştüğünü şöyle anlatır. "İdealist öğretiye göre "yaşamak" ve "düş görmek" sözcükleri arasında kesin bir eş anlamlılık bulunmaktadır. "Binlerce imgeden bir tekine geçeceğim; son derece karmaşık bir düşten son derece basit bir düşe geçeceğim. Ötekiler benim delirdiğimi düşleyecek; ben Zahir'in düşünü göreceğim. Bütün insanlar gece gündüz Zahir'in düşünü görürken hangisi düş, hangisi gerçek olacak –yeryüzü mü yoksa Zahir mi?"

Borges'in öykülerinde sıklıkla rastlanan bir başka tema da insanın bünyesindeki farklı kimlikleri yansıtan "ayna" dır. Borges ve Ben öyküsünün ana fikri, bir gün aynadan kendisine bakan yansımasından kaynaklanmıştır. Bu öyküde iki ayrı kişilikten söz edilmektedir. Hikâyeleri yazan, tanınmış, ansiklopedide yeri olan bir adam ve gerçek olan bir başkası. "Yani

hayatım ve bir tez/antitez., bir tür füg, bir ayrışma, her şey benim için yitimle sonlarıyor, diğer adamın elinde bir unutuluşla." der. "Öteki" adlı öyküsünde de bir parkta yanına oturan aynı kendisi gibi olan ikinci bir Borges ile yaptığı sanal konuşmayı anlatır. (Kum Kitabı 10-11)

Borges Düşsel Varlıklar Kitabında insanın bir yansımasının, "ikiz" fikrinin pek çok toplumda var olduğunu anlatır. Almanya'da sizinle aynı şekilde yürüyen anlamına gelen Doppelganger, İskoçya'da insanı ölüme götüren "fetch" vardır. Ayrıca ölümden hemen önce insanın tıpkı kendisi gibi gördüğü "wraith" sözcüğü kullanılmaktadır. Eski Mısırlılarda kendilerinin tıpkısı olan Ka'nın insanın kendisinin bir kopyası olduğuna inanılırdı. Ayrıca alter ego kavramı başka yazarlarca da ele alınmıştır. Julio Cortezar Seksek'te Oscar Wilde Dorian Gray'in Portresinde aynı temayı işlemiştir. Ingeborg Bachman Malina adlı eserinde, otobiyografik ögeler taşıyan dişil kişiliği bölünerek, yazar olan bir erkek 'ikiz' yaratır. Sema Kaygusuz Yere düşen Dualar adlı kitabında gerçek hayatta geçen öyküyü bir izdüşümü ile mitik zamanda geçen bir öykü ile koşutlandırmıştır.

Borges ve Ben öyküsünde, özel Borges ve herkesçe bilinen Borges arasında geçen diyalogdan alınan bir bölüm şöyledir:

"Spinoza bütün nesnelerin kendileri olmaya devam etmek için uğraştıklarını iddia ederdi; bir taş, taş olarak kalmak ister, kaplan ise bir kaplan olarak. Ben kendimde değil, Borges'te kalacağım (eğer biriysem) fakat onun kitapları yerine başkalarının kitaplarında; ya da bir gitarın yorucu melodisinde daha çok buluyorum kendimi. Yıllar önce kendimi ondan kurtarmaya çalıştım ve kentin uzaktaki yoksul mahallelerinin efsanelerinden, zamanın ve sonsuzluğun oyunlarından kaçtım; fakat bu oyunlar Borges'in bir parçası ve ben yine başka şeylere dönmek zorundayım. Ve hayatım böylece bir kaçışa dönüştü ve her şeyi kaybediyorum ve her şey unutuluşa ya da öteki adama bırakılmış durumda.

Bu sayfayı hangimiz yazıyor bilmiyorum." Borges iki dünyada veya gerçeğin iki boyutunda aynı zamanda yer alıyordu. Biri hepimizin bildiği dar, ölümlü, bağıl, fizikî dünya, diğeri ise ara sıra gözlerimize ilişen özgür, sonsuz ve şartsız manevi dünya. (Ustanın Dersi s88)

O gerçeğin iki zıt diyarını eşzamanlı olarak yaşıyordu..

"...Zaman beni taşıyan bir nehir, ama ben nehirim; beni harap eden bir kaplan ama kaplan benim; beni yakıp yok eden ateş ama ateş benim. Eyvah! Dünya gerçek. Eyvah! ben Borges'im." (Ustanın Dersi s89)

Tanrının evrenin her cüzünde var olduğuna inanan bir panteist olan Borges, yolun sonunda ise artık mistik bir huzura kavuşur.

Artık unutabilirim hepsini,

Ulaşıyorum kaynağıma,

Cebrim, anahtarım,

Ve aynam

Yakında kim olduğumu öğreneceğim an.

Borges bir aksaklığı mükemmelliğe çevirmesini bilen nadir kişilerdendir. Körlüğü giderek ilerleyen Borges 1955 yılında tamamen kör olur. Aynı yıl ulusal kitaplığın müdürlüğüne

atanır. Cenneti diğer insanlar gibi bahçe ya da saray olarak değil her zaman bir kitaplık olarak düşünmüştür. Armağanlar şiirini yazar.

Kimse yakınıp yerindiğimi sanmasın

Bu lûtfundan Yüce Tanrının

Bana ilâhi bir şaka yaptı

Kitabı ve körlüğü aynı anda bağışladı.

Körlüğün kendisini yıldırmasına izin vermeyen Borges "Karanlığa Övgü" kitabını yazar. Kitabında "Bir yazar ya da herhangi bir insan başına gelen şeyin bir araç olduğuna, her şeyin bir amaçla verilmiş olduğuna inanmalıdır. ... Bir şiirimde aşağılanmadan, mutsuzluktan ve uyumsuzluktan "kahramanların en eski besini" diye söz etmemim nedeni bunları alıp dönüştürebilelim diye, yaşamlarımızdaki bahtsızlıklardan olümsüz şeyler, ölümsüz olmaları beklenen şeyler yaratalım diye verilmiştir. Kör bir adam böyle düşünüyorsa kurtulmuş demektir. Körlük bir armağandır." der.

16 Eylül 2008

İzmir

BORGES ÖYKÜLERİ ÜZERİNE DENEMELER

ALEF
Borges ve Sonsuzluk

Eren Arcan

Borges için Tanrı bir küre, merkezi her yerde, çevresi hiçbir yerdedir. Geçmiş ve gelecek bitimsizse "ne zaman?" kavramı oluşamaz. Her yaratık sonsuza eşit uzaklıktaysa "nerede ?" kavramı oluşamaz. Bu mantık düzenini sürdürürsek hiç bir kimse hiç bir zaman hiç bir yerde değildir. Evrenin tüm noktalarını aynı anda birden gören Borges, Alef'te tanrıyı kavramıştır. Alef onun için bütün noktaları içeren tek bir noktadır. Sonsuz ve bitimsizdir. Borges kendini öncesiz ve sonrasız bir nehirde akıp giden bir nokta olarak görür.

"Evreni edebiyatta özetleyen yazar " olarak anılan Borges "Alef" öykü kitabındaki mistik, allegorik ögeleri bilim kurgu ile ustaca harmanlamış. Kitaptaki öyküler yüzeysel olarak okunduğunda müthiş akıcı ve okuru merakta bırakan bir kurgu içinde soluksuz izleniyor. Ancak derinlemesine irdelendiğinda felsefik içeriğini kavramak bir hayli emek gerektiriyor.

Borges, büyülü paralar, gelecek ve geçmişin iç içe geçtiği çarklar, düşlerden varedilen katiller, yüzyıllardır yaşayan "ölümsüzler" lerden sözeder. Alef ise evrendeki bütün noktaları içeren bir tek noktadır. Bir tek nokta evrendeki bütün noktaları nasıl içerebilir?

Bu konuya açıklık getirebilmek için Borges'in Zahir adlı hikayesinden yola çıkabiliriz

İslâmda "Zahir", Allahın 99 adından biridir. Görünen, belli olan, var olandır. Çünkü Allah her yerde vardır. "Bâtin" ise örtülü olan, gizlenmiş olan anlamındadır. Kuran hem zahir açısından incelenebilir hem de batın. Ancak batınî incelemenin bu yönde eğitilmiş kişilerce yapılması gerektiği söylenir. Çünkü kavranması çok güç olan Allah'ın, bilgisizler tarafından incelenmesi onlara yıkım getirecektir. Bu nedenle konunun ancak aydınlanmış, eğitimli kişiler tarafından

ele alınması zorunlu olacaktır. Bu bakış açısına Sufiler (sufi = saf, arı) karşı çıkmış batının herkese açık olduğunu ve dileyen herkesçe görülebileceğini söylemişler.

Zahir adlı öyküsünde Borges bir para gördüğünü ve bu paranın aklını başından aldığını söyler. Zahir adlı bu paraya bakınca hummaya tutulmuş gibi olur. Bu para, dünyadaki gelmiş geçmiş bütün paraları içermektedir. (s 94-95)

“Bu para soyuttur. Bu para gelecek zamanları da içinde barındırır. Banliyoda bir gece, ya da Brahms’ın bestelediği bir müzik, haritalar, satranç ya da kahve olabilir. Değişkendir. Önceden kestirelemeyecek zamandır. Zamanın bitimsizliğidir. İnsanın özgür iradesinin simgesidir...”

düşünceleri aklına dolar. Olanları kavrayamayan Borges daha önce bu aydınlanmayı yaşayan arkadaşı Julie gibi delireceğini düşünür. Allah’ın en karmaşık niteliğini görmüştür:

“paranın önce ön yüzünü sonra da arka yüzünü gözümün önüne getirebildiğim zamanlar olmuştu (zahir ve batın) şimdi her iki yüzünü de görebiliyordum. " (Tam aydınlanma)

diye öyküsünü bitirir.

Borges için Tanrı bir küre, merkezi her yerde, çevresi hiçbir yerdedir. Geçmiş ve gelecek bitimsizse “ne zaman?” kavramı oluşamaz. Her yaratık sonsuza eşit uzaklıktaysa “nerede ?” kavramı oluşamaz. Bu mantık düzenini sürdürürsek hiç bir kimse hiç bir zaman hiç bir yerde değildir.

Evrenin tüm noktalarını aynı anda birden gören Borges, Alef'te tanrıyı kavramıştır. Alef onun için bütün noktaları içeren tek bir noktadır. Sonsuz ve bitimsizdir. Borges kendini öncesiz ve sonrasız bir nehirde akıp giden bir noktadır.

“Son olarak iki gözlem daha eklemek istiyorum; birincisi Alef’in özü ikincisi adı üzerine. Bilindiği gibi Alef İbrani alfabesinin ilk harfidir... Kabala’da bu harf katışıksız hem de sonsuz olan tanrının, En Soph’un başını tarif etmek için kullanılır. Alef’in hem göğü hem yeri gösteren bir insan biçiminde olduğu da söylenir, bu insan aşağıdaki dünyanın yukarıdakinin aynası olduğunu ifade edermiş...”

“Kahire’de Amr camiinin orta avlusunu çevreleyen sütunların birinde tüm alemin olgusunun yattığını bilirler... sütunun yüzeyine kulaklarını dayayanlar kısa bir süre sonra yoğun bir gürültü duyduklarını söylerler; cami yedinci yüzyıldan kalmadır sütunlar da islam öncesi tapınaklardan gelmiştir.” (bütün zamanın dinleri)

“Şu Alef taşın yüreğinde mi. O bodrumda her şeyi gördüğümde Alef’i mi gördüm ve şimdi unuttum mu? Zihinlerimiz elek gibi; unutkanlık içeri sızıyor; ben de aradan geçen yıpratıcı yılların etkisiyle Beatriz’in belleğimdeki yüzünü çarpıtıyorum ve yitiriyorum.”

Telekominikasyon kehaneti

1945 yılında yazılan Alef ayrıca, bir telekominikasyon kehaneti olarak yorumlanabilir. İnternet teknolojisi yer, mekan olgusunu ortadan kaldırmaktadır. Bilgisayarının başına oturan herkes (bir nokta) aynı zamanda dünyadaki bütün noktaları içermektedir. İnternet mekân olgusunu da ortadan kaldırmıştır. Bilginin yanı başınızdaki odadan mı yoksa kıtalar ötesinden mi geldiği hiç önem taşımamaktadır.

Bilgi bir “tık” ötemizdedir.

Alef’te Danieri çağdaş insanı şöyle över.

"çağdaş insanı şöyle görüyorum: en gizli, en kutsal hücresine, sözgelimi şatosuna bile kapanmış olsa gene de donanmıştır; telefonlarla, telgraflarla, gramafonlarla, radyolarla, sinema perdeleriyle, göstericilerle, sözcüklerle, tarifelerle, el kitaplarıyla, bültenlerle ..."

Danieri böylesine donanmış bir insan için sahici bir yolculuğun artık gereksiz olacağını belirtir.

"Yirminci yüzyılımız Muhammed'le dağın öyküsünü tersine çevirmiştir. Bugün artık dağ çağdaş Muhammed'e geliyor" der

1982 yılında henüz kişisel bilgisayarlar yeni yeni evlerde yerlerini almaya başladığında Borges, dünyanın henüz "Aleflenmediğini" söyler. Yani insanlar bulundukları noktadan henüz evrenin bütün noktalarına ulaşmış değillerdir.

O günlere oranla, bugün Alef'e dünyasına çok daha yakınız.

24 Eylül 2003

AYNA VE MASKE
Borges'te İdealizm

Eren Arcan

Borges'in ana temalarından bir tanesi de Çoğulluk ve Tekillik kavramlarına dayanır. Babil Kütüphanesinin sonsuz sayıdaki kitaplarına karşın, "Ayna ve Maske"de, yaşamın mucizevî güzellikle bir tek dize ile ifade edilir. Undr adlı öyküde ise şiirdeki mucize ve güzellik tek mistik kelimeye indirgenmiştir.

İrlanda Kralı, sarayın şairi Ollan'dan, Vergillius'un Aneid'i gibi kendisini yücelten bir şiir yazmasını ister ve kendisine bir sene mühlet verir. Bir sene sonra şair gelir ve şiiri okur. Kral şiiri çok beğenir. İmgeler klasik şiirlerdeki gibidir. Uyaklar, hece sayıları ölçüleri hep yerli yerindedir. Hepsi güzeldir ama Krala göre bu şiir damarlarındaki kanı daha hızlı akıtmıyordur. Kimse sararıp solmamış, savaş çığlıkları atmamıştır. Kral Şaire şiirine görüntüleri yansıttığı ve çoğalttığı için bir Ayna hediye eder ve ikinci bir şiir yazması için yine bir sene mühlet verir.

Bir yıl sonra Ollan daha kısa bir şiirle geri döner. Metin tuhaftır. Savaşın betimlemesi değil, ta kendisi gibidir. Savaş tanrıları metnin içinde kaynaşıp dururlar. Ama şiir daha örtük olarak kavramları anlatır hale gelmiş ama yine de idealizme ulaşamamıştır.

Kral şaire bazı kavramları gizlediği, üstü kapalı bir şiir yazdığı, lafın tamamını söylemediği için bu kez altın bir maske hediye eder. Yeni bir şiir için bir yıl daha mühlet verir.

Bir yıl sonra şair saraya geldiğinde tanınmaz haldedir. Yaşlanmıştır, sanki kurumuş kalmış gibidir. Gözleri uzaklıklara bakmaktadır. Kral yazdın mı diye sorar. Şair "yazdım" ama "Keşke İsa Efendimiz beni yasaklamış olsaydı," der. Kral şiiri okumasını emreder. Şairin okuduğu şiir tek bir dizedir. Yeryüzünün bütün büyüleyici güzelliklerini içeren, bir tek dize şiiri idealizmin doruklarına taşımıştır.

Kral böylesine bir güzelliği paylaşmanın bir günah olduğunu söyler. Güzelliği tanımış olmanın günahıdır bu. İkisi de günahlarının kefaretini ödeyecektir.: "Sana bir ayna ve altından bir maske vermiştim, sonuncu ve üçüncü armağanım bir hançer." der.

Şair bu hançerle kendisini öldürür. Kral da İrlanda topraklarını bir baştan bir başa dilenci gibi dolaşır ve bir dizelik şiiri bir daha hiç okumaz.

25 Ağustos 2013

İstanbul

BABİL KÜTÜPHANESİ
Sonsuzluğun Peygamberi Borges

Eren Arcan

Yalnızca özel bilgisi olanlar tarafından anlaşılabilen, ezoterik öğretileri kapsayan Kabala, sonsuz, değişmez, gizemli, ezelî ve ebedî olan "Ein Sof" (sonsuz) Tanrı ile, onun yaratımı olan ölümlü ve bitimli evren arasındaki ilişkiyi açıklar. .

"Babil Kütüphanesi" adlı kısa hikâyesinde Borges evreni, bitimsiz bir kütüphane olarak tasarlar. Kütüphane birbirine geçmeli, sonsuza kadar uzanan, altıgen odalarla kaplıdır. Odalarda temel insan ihtiyaçlarını karşılayacak malzeme ile dört duvarı kaplayan kitap rafları bulunmaktadır. Raflar 25 alfabetik karakterin tüm kombinasyonlarını taşıyan kitaplarla doludur. Bu kitap evreninde kitapların çoğu saçma sapan olmasına rağmen, kütüphane, o güne kadar yazılmış, gelecekte yazılacak olan bütün kitapları ve bütün bu kitapların mümkün olan tüm varyasyonlarını, hatta hatalılarının, onların hatalılarının hatalılarını, yine bütün bu kitapların ve varyasyonlarının evrendeki bütün dillere çevrilmiş kopyalarını bulundurmak mecburiyetindedir.

Bu kütüphanede hem geçmişin hem de geleceğin ayrıntılı dökümü mevcuttur. Meleklerin otobiyografileri, insanların yazmış olabileceği ama yazmadığı kitaplar, Babil Kitaplığının tarihçesini açıklayan kitaplar, bu fantastik kozmozun nasıl oluştuğunun içeren bilgiler, varlık, doğa ve Tanrının niteliklerini açıklayan kitaplar, her bireyin biyografisini kapsayan kitaplar bulunmaktadır.

Öte yandan bilginin sonsuzluğu ve kütüphanenin organizasyondan yoksun oluşu kütüphaneyi yararsız kılmaktadır. Bilgi kaosu içinde İnsanlar istedikleri hiç bir şeyi, özellikle kendilerine, geleceklerine ait bilgileri bulamamaktadır. Bu durum, onları çaresizliğe iter. Kör inançlara kapılırlar ve "arındırıcılar" gibi kitaplara gizli oto sansür uygulayan mezheplere katılmaya başlarlar.

Kitaplarda karmakarışık harflerden üretilmiş kelimeler bulunur. Bilgiye ulaşmak amacıyla insanlar bu saçma harflerden oluşan kelimelerin peşine düşerler. Bu kelimeler bir şey ifade etmez ama her kelimenin kodunu çözen açıklayıcı bir de kitabı vardır. Bu kitapların bazıları tehlikelidir. Bu kitaplarda herkesin hayatının doğumdan ölüme kadar geçen tüm sürecin anlatıldığına inanırlar. Kendi kaderlerinin arayışı içine girerler. Amaçları "Kızıl Altıgeni," sihirli kitapları, bir kurtarıcı olarak görülen tanrısal "Man of the Book" "Kitabın Adamını" bulmaktır.

Tüm kitapları açıklayabilecek tek bir "kitabın kitabının" bulunduğunu ve bu tek kitabın kütüphane indeksinin tüm kodlarını içerdiğini düşünürler. 25 karakterle yapılabilecek her kombinasyon yapılmıştır. Ancak. **"dhcmrlchtdj"** karakterlerinin yapabileceği bir kombinasyon mevcut değildir. . Bu dizin özgündür ve tektir. Benzeri yoktur.

Eğer kütüphane evrense, bu evrenin dışında hiçbir şey var olamaz. Bu nedenle hem anlatıcı hem de okurları var olan bu düzenin bir parçasıdır. Yalnızca "parçası" olduğumuz bir düzenin

"tamamını" nasıl görebiliriz. Kütüphaneciler denizdeki balıklar misali okyanusların tamamını nasıl kavrayabilirler. Ancak bir kısmına vakıf oldukları gerçeklere dayanarak dünyanın gizlerini nasıl çözebilirler?

Bu nedenle tüm kitapların bütün kodlarını içeren tek bir kitabı bulmak imkânsızdır. Çünkü bu kitabın varlığı onu içeren başka bir kitap tarafından işaret edilmektedir. Yani hepsi "parçanın" bir parçasıdır.. Bu yüzden eksiksiz, küllî bilgi imkânsızdır. Ezelî ve ebedî "Ein Sof'un": yaratımı olan, ölümlü ve bitimli evrendeki kütüphaneciler bilginin tamamına vâkıf olmaktan uzaktırlar.

Borges gerçekten zamanının ilerisinde bir yazardı. "Babil Kütüphanesini" evrenin bir metaforu olarak kaleme almış. Lütfen kütüphane yerine" internet"; kitap yerine "web sitesi", "Man of the Book" yerine "arama motorunu" koyun karşınızda Babii Kitaplığı paralelinde hem muhteşem bir bilgi kaynağı, hem de aynı zamanda devasa bir çöplük olan interneti bulacaksınız. Yalnız Babil Kütüphanesinin kodu 25 karakterden oluşurken internetinki iki karakterden oluşmaktadır 0 ve 1. :))

Çeşme 21.07.2013

BORGES VE BEN
Bu Sayfayı Hangimiz Yazıyor?...

Eren Arcan

Borges'in sıklıkla kullandığı ikizler temasına çarpıcı bir örnek olan Borges ve Ben adlı yazısı Borges'in ikili kimliğine dayanır. Ben kavramı yazarın öz kişiliğini temsil ederken Borges kavramı kamuya yansıyan yazar kişiliğini ortaya koyar. Ben kişiliği sürekli öteki Borges kişiliği ile didişir. Böylece yaşam akıp gider. Ben kimliği giderek yiterken her şey yazar Borges'e mal olur. Borges Bu sayfayı ikimizden hangisinin yazdığını bilmiyorum." diye yazısını bitirir.

"Ötekisi, Borges bu başına türlü işler gelen. Buenos Aires'i dolaşıyorum ve arada belki de öylesine durup, bir girişin kemerine ya da bir demir kapıya bakıyorum. Borges'in haberleri postadan ulaşıyor bana ve bir akademik oy pusulasında ya da bir yaşam öyküsü sözlüğünde adını okuyorum onun. Ben kum saatlerini, haritaları, on sekizinci yüzyıl baskılarını, kahvenin tadını ve Stevenson'ın düzyazılarını seviyorum. Öteki bu beğenileri benimle paylaşıyor, ama onları bir oyuncuya özgü davranışlara dönüştürerek sahtekârlıkla yapıyor bunu. İlişkilerimizin düşmanca olduğunu söylemek biraz fazla olacak: durum öyle ki ben yaşıyorum, yaşamı kabullenip sürdürüyorum, işte Borges böyle yaratıyor yazınını ve bu yazın benim varoluşumu doğruluyor. Birkaç değerli sayfa yazmayı başardığını İtiraf etmekten çekinmiyorum onun ama bu sayfalar beni kurtaramıyor; belki de bu, iyi bölümlerin artık hiç kimseye, hatta ötekine bile ait olmayıp geleneğe ya da İspanyol diline ait olmasındandır. Bunlar da ötekine ait oldu mu, benim işim bitik demektir kesinlikle ve o zaman onun içinde artık birkaç parçacığım sağ kalabilir artık. Uslanmak bilmez abartma ve yalan söyleme huyunun çok iyi ayrımında olsam da yavaş yavaş her şeyi açıklıyorum ötekine.

Spinoza her şeyin kendi doğasını koruma eğiliminde olduğunu savunurdu: Kaya, sonsuza dek kaya olmak ister, kaplan da kaplan. Oysa ben –eğer gerçekten birisiysem– yaşamımı, kendi içimde değil Borges'in içinde sürdürmek zorundayım; kendimi onun kitaplarında, diğer bir çoğununkinden ya da bir gitarın özenle çalınışını dinlerkenkinden daha az ayrımsıyorsam da böyle bu. Yıllar önce kendimi ondan bağımsız kılmaya çalıştım ve aşağı —orta— sınıf

söylencelerinden sonsuzlukla ve zamanla oyunlar oynamaya yükseldim, ama bu oyunlar Borges'in oldu şimdi ve ben yeni bir şeyler bulmalıyım. Böylece yaşamım akıp gidiyor işte ve ben her şeyi yitiriyorum ve her şey ya unutuluşun ya da ötekinin oluyor.

Bu sayfayı ikimizden hangisinin yazdığını bilmiyorum. "

Jorge L. Borges

Çev: Zafer Aracagök, Yazko Çeviri, Kasım Aralık 1982, Sayı:9, s.62

BORGES'TEN ŞİİRLER
Tanrının Şakası Körlük...

ANLAR

Sil baştan yaşama şansım olsaydı eğer,

Oturup saymazdım eski yanlışlarımı.

Kusursuz olmaya çalışmaz, rahat bırakırdım yüreğimi.

Ve elbette çok daha çoşkulu olurdu sevdalarım,

İçine az buçuk da ciddiyet katılmış.

Bu denli titiz olmazdım hiç, öyle bir şansım olsaydı eğer.

Korkmazdım daha çok riske girmekten

Daha çok yolculuğa çıkar,

Gün doğumlarını kaçırmazdım asla;

Hele dağlara tırmanmanın keyfini.

Hiç bilmediğim yerlere giderdim gidebildiğimce.

Doyasıya dondurma yer, boş verirdim kuru nimetlere.

Öyle bir şansım olsa idi eğer,

Dertlerim de yaşamın gerçeğini taşırdı,

Yalnızca düşlerin değil.

İşte hani onlardan,

Her saniyesini verimli geçirenlerden biriydim.

Aynı anlara geri dönebilse idim eğer,

Yalnızca iyi ve güzel olanları tatmak isterdim yeniden.

Yanında termometresi, bir şişe suyu, şemsiyesi ve

Paraşütsüz yerinden kıpırdamayanlardan biriydim.

Ama yeni baştan başlayabilse idim eğer,

İyice hafiflemiş olarak çıkardım yolculuklara.

İlkbahara yalınayak girer,

Sonbahara dek unuturdum pabuçlarla yürümeyi.

Hiç bilinmeyen yollara dalardım,

Tadını çıkarırdım gün ışığının,

Çocuklarla daha çok oynardım,

Sil baştan yapabilseydim eğer...

Ama heyhat, seksen beşindeyim artık

Ve biliyorum ki...

Ölmekteyim...

JORGE LUİS BORGES

ben, ne yazık ki Borges'im

"Zaman beni sürükleyen bir nehir, ama nehir benim;

Beni parçalayan bir kaplan, ama kaplan benim.

Beni tüketen bir ateş, ama ateş benim.

Evren, ne yazık ki, gerçek;

ben, ne yazık ki Borges'im..."

KÖRLÜK

Kimse yakınıp yerindiğimi sanmasın

Bu lûtfundan Yüce Tanrının

Bana ilâhi bir şaka yaptı

Kitabı ve körlüğü aynı anda bağışladı

Bir rüya gibi ağır yalnızlık

kentin yakınlarında durdu.

Çanlar hüznünü topluyor

dağınık günün. Yeni ay

Göyüzünde küçük bir ses

Alacakaranlıkla birlikte

Kent tekrar kıra dönüşüyor.

DON KİŞOT'UN YAZARI PİERRE MENARD
Don Kişot'u Kim Yazdı?

Bahar Vardarlı

Bu bir kritik, bir eleştiri yazısı formatında bir öykü. Pierre Menard diye bir Fransız Şair var fakat burada bahsedilen Pierre, gerçek mi yoksa Borges'in kurmacası mı anlayamadım. Zaten bu yazı o kadar çok yazar ve felsefeciden bahsediyor ki yazının neresinin ciddi neresinin alay olduğunu benim gibi avaraj kültür sahibi olan okur çözmekte zorlanıyor.

Borges, başta Pierre Menard'ın Özel Arşivi olarak onun çalışmalarından uzun bir liste sunuyor. Bu listenin çoğu monografi, bilimsel alanlarda özel inceleme başlığı altında ama incelenen konular basit ve incelenmeye değmez. Bu öykü boyunca okuyucuyu şaşırtma, çelişkiye düşürme ve ince alay etme sürüp gidiyor. Sanırım sadece edebiyat dünyasını iyi bilen insanlar arasında anlaşılacak bir metin bu okuduğum.

Öyküde bahsedilen yazar, Pierre Menard ölmüş ve ardında bitmemiş eseri Don Kişotu bırakmıştır. Bu eser Donkişot'un ilk kitabının 9. ve 38. bölümleriyle 22. Bölümünün bir parçasından oluşmaktadır.

Öyküde Borges, 'o başka bir Kişot yazmak değil, bunu yapmak kolaydır, o Don Kişot kitabının kendisini yazmak istiyordu. Onun amacı kopya etmek değildi. Onun akıllara durgunluk veren amacı Cervantes'inkilerle, kelime kelime, satır satır örtüşecek birkaç sayfa yazabilmekti. Servantes ile Menard'ın Birleşmesi olarak da tanımlanabilecek bir düştü onunkisi.'demekle Menard'ın yapmak istediğini açıklıyor.20. Yy da 17. Yyda yaşamış çok okunan bir romancı olmak ona alçalma gibi geliyordu aynı zamanda. Bir yolunu bulup Cervantes'in kendisi olarak Kişot'a ulaşmak amacıydı.' Diyor.Borges menard'ın bir mektubunda, 'Don Kişot beni derinden ilgilendiriyor ama vaz geçilmez gelmiyor bana. Don Kişot ratlantı sonucu doğmuş bir kitaptır. Don Kişot olmasa da olurdu. Onu yazabilirim de... Kitabı yazarken Cervantes anlık esintilerden etkilenmiş , baştan savma yazmıştı. Ben onun eserini yeniden kurma gibi bir görev üstlendim.' Dedi diye de belirtiyor. O zaman zaten labirentler içinde bunalan bir okur olan ben iyice açmaza düşmüşken; Cervantes'in ve Menard'ın tıpa tıp aynı satırlarının 17. Yy da okur tarafından algılanışı ve 20. Yy da okur tarafından algılanışı arasındaki fark ortaya çıkınca konu benim için tamamiyle aydınlanmış oldu.

Burada üstünde durulan konu anokronizma tekniğidir. (Bu teknik zamanı değiştirme tekniği olarak da adlandırılabilir.) Bu yazıda belirtmeye çalıştığı esas fikir, sonda belirttiği gibi, okuma sanatını bilinçli zaman değişimleri yaratarak ve yanlış anıştırmalar yoluyla yeni bir teknik ortaya koyarak zenginleştirmek fikridir.

'Düşünmek, çözümlemek, uydurmak zekanın soluk alıp verişidir. Bu işlevin arada sırada yerine getirilişi eski çağlardan kalma yabancımız olan düşünceleri bir kenara biriktirmek, eski allamei cihan kişilerin neler düşünebildiklerini hatırlamak , tembelliğimizi ve barbarlığımızı itiraf etmektir. İnsan kafasında her türlü düşünceyi barındırabilmeli...'yaptığım bu alıntı da bu yazının neden 300 yıl öncesinin bir kitabını yazma öyküsüne dair olduğunun nedenini açıklığa biraz olsun kavuşturuyor sanırım.

DÖNGÜSEL YIKINTILAR
Gerçekten Var mıyız?

Bahar Vardarlı

Gerçekten var mıyız, yoksa bir düş müyüz?

Düpedüz bir insan değil de bir başkasının düşlerinin yansısı olmak- ne katlanılmaz bir eziklik, ne çılgınlık! Ya o seni düşlemekten vazgeçerse ...

Öyküyü kısaca özetlersem, kahramanımız bir adam düşleyecek, onu en ince ayrıntılarına kadar canlandıracak ve gerçekliğe katacaktı, amacı buydu. Amacına ulaştı gerçekleştirdi de düş oğlunu ama ne yazık ki hareket ettiremiyordu onu. Bu konuda da Ateş tanrısı ona yardımcı oldu ve düşlenen hayalete tılsımıyla can verdi. Bu düş çocuk (ateşte yanmayacak)

kendisini gerçek sanacak sadece ateş tanrısı ve onu düşünde yaratan, onun hayalet olduğunu bilecekti.

Ve de sonunda düşleyenin düşünde, düşlenen uyandı. Artık oğlunu yaratmayı başaran adam hazzın keyfini yaşıyordu, oğlunun geleceğinden kaygılanıyor, onun yetişmesi için çabalıyordu. Ama sonunda adam bir yangında kendi acı gerçeğini gördü; yanmadığını fark etti.

Demek ki oğlu gibi kendisi de bir hayal, bir başkasının düşüydü.

Bu kısa öykü bana varlığımın gerçek olup olmadığı konusunda birçok soru sordu. Bunlar önceden hiç düşünmediğim şeylerdi. Oysa Borges gerçekten var olup olmadığını sorgulayan bir yazar. Ne diyor, benim biyografik özelliklerimi bırakın, eserlerimi okuyun. Eserlerinde de hiçbir öğretiyi açıkça yöneltmiyor; her dediği sis perdesi ardında. Okuyucuyla iş birliği bekliyor. Eseri yaratan okuyucuya kadar ilerletiyor iddiasını.

Ben bu öyküyü 'hiç birimiz özgür değiliz' başlığı altında algıladım kendi dağarcığımda. Var olduğumuzu sanıyoruz, oysa var ediliyoruz! Varlığımız aile, toplum, kültür, örf ve adetlerle şekilleniyor. Aynı zaman diliminde var olduğumuz insanlarla benzeşmiyoruz çünkü her zaman diliminin kesiştiği mekanlar, yerler ayrı. Onun için İsveç'te yaşayan Peter ile ben aynı insan değiliz.

Gene bu düşsel öyküde; düşlediği döngüsel bir amfitiyatronun merkezinde (bence evren) öğrencilerine ders veriyor, evrene katılmayı hak eden canı arıyordu. "Öğretisini ses çıkarmadan benimseyen öğrencilerden hiçbirşey bekleyemeyeceğini; buna karşılık kendisine arasıra da olsa karşı çıkmayı göze alanlardan birşeyler bekleyebileceğini anladı. Birinci kümedekiler, sevgiyi ve yakınlığı hak etseler de birey katına yükselemezlerdi asla; ikinci kümedekilerse varoluş öncesi dönemindeydiler." Sormak , sorgulamak, ses çıkarmak, karşı gelmek; bütün bunlar var olduğumuzun belirtileri değil midir?

Bu kadar düşsel sunulan kısacık bir öyküden böyle evrensel bir sorunu iletmek ancak Borges gibi bir ustanın işi olabilir. Hakikaten onun içinde bir evren saklıymış, bu evrene nasıl sahip olmuş, onu da kendisi söylüyor, okuyarak...

GİZLİ MUCİZE
Bir yıl mı, bir an mı?

Şule Bölükoğlu

“Değerli görünen doktrinlerle alay eden Borges aklın, aşk ve ölüm gibi zorlu bilmecelerin üstesinden gelme gücünün varlığına inanmazdı.” J.W

Gizli Mucize – Hayaller ve Hikayeler, Artificios (1944)

Allah da onu yüzyıl ölü bıraktıktan sonra diriltrek, “ne kadar zaman kaldın?” diye sormuş, o da “Bir gün, belki daha az,” demiş. Kur’an II, 259

“Borges’ in “Sonsuzluğun Tarihi” ne benzeyen “Sonsuzluğun Zaferi” nin ve bir deneme kitabının yazarı olan Jaromir Hladik, III. Reich’ in zırhlı birliklerinin Prag’ a girmesinden sonra tutuklanmıştır.” Hladik hapishane hücresinde idamını beklerken, manzum oyunu Düşmanlar’ ı tamamlamak ister. Hladik Tanrı’ ya kendisine bir yıl bahşetmesi için dua eder ve rüyasında tıpkı kendisi gibi Tanrıyı arayan kara gözlükler takmış kör bir kütüphaneci görür.

Kütüphaneci ona, Hindistanın haritasını içeren bir atlas verdikten sonra , Hladik dileğinin kabul edildiğini söyleyen bir ses duyar. Yarım saat erken getirildiği idam mangasının önünde ölümü beklerken, şakağına koca bir yağmur damlası düşer ve yanağından aşağıya hafifçe süzülür, ve çavuş tam atış emrini haykırdığı sırada birden zaman durur. Damla yanağında öylece kalır. Önce delirdi zanneder kendisini, sonra zamanın durduğunu düşünür. Ancak bunu düşünebildiğime göre zihnimi de sınamalıyım der. Tanrı ona yarım kalmış oyununu bitirmesi için bir yıl süre tanımıştır. Kendisini sınamak için Vergilius' un o gizemli dördüncü çobanıl kasidesini dudaklarını oynatmadan söyler içinden.

Belleğinden başka hiçbir belge yoktur elinde. Fiziki olarak kendisi de zaman içinde donmuştur çünkü. "Gizli zihinsel labirentinde, oyununu bitirebilmek için iğneyle kuyu kazar gibi uğraşır didinir." "Oyununu yazmayı bitirdiği anda, yanağındaki yağmur damlası yere düşer ve Hladik vurulur. "

"Borges gerçek sanat eserinin, zihinde, iradede gömülü, somutlaşması gerekmeyen bir erek olduğunu ima etmektedir. Hepimiz bu acı gerçeği biliriz. Ölümün kendisi için kaçınılmaz olduğunu anlayan herhangi biri, artık üretmeye devam edemeyecektir. Erişilmesi imkansız bu ereğin farkındalığı, Borges' in 1940' lardaki çalışmalarının temeline uzanan bir çelişkidir. " (2)

Einstein bile zaman görecelidir derken bu hikayede de zamanın subjektifliği dikkat çekici. Tanrıdan beklediği bir yılı alıyor ama o bir yıl beklendiğinin çok ötesinde bir an gibi geçip gidiyor . Ölümden kurtuluşu ile beraber yaratma mutluluğunun tadına varırken bir yandan da yaşamın normal akışı içinde farketmeyeceği güzellikleri algılayıp, takdir ediyor ("avlunun zeminindeki parke taşlarından birinin üzerine bir arının kıpırtısız gölgesi vurdu.")

Öyküde insanî gayretin elle tutulamayan değerini keşfediyoruz bir yandan da. Oyun yazarı Hladik belki de son oyununu yaratırken daha öncekilere gore daha büyük keyif alıyor çünkü bu son oyunun sadece ona ait olduğunu kimseyle paylaşılamayacağını biliyor.

Yaşamın mücadeleleri büyük ödülleri de beraberinde getirir. İnsanoğlu yanıt bulacağı dualarını kendisi şekillendirir. Etrafımızda yerine getirilmek üzere bekleyen onlarca belli/belirsiz başarı vesilesi ve ulaşmak için atmamız gerektiğini düşündüğümüz onca adımlar var ki. Bizler de bu öyküde olduğu gibi birer "gizli mucize" ile mükafatlandırılsak bu mükafat ne şekilde olurdu acaba? Ya da gizli mucize gerçekleştiğinde farkına dahi varabilir miydik?

Hepimizin başına gelmiştir müthiş güzellikte bir manzara ile karşılaştığımızda heyecanla fotograf makinamızın ayarları peşine düşerek ya da etrafımızdakileri telaşla manzaraya davet ederek ne çok zaman kaybetmişizdir kimbilir? Bunu yapmak yerine her detayı inceleyerek ve o anı zihnimize kaydederek sadece kendimizin seyredeceği zihin fotografları çekmeyi deneyebilir miyiz?

Bu belki de zamanı da yavaşlatmanın bir yoludur ! Nitekim sorabiliriz ; Hladik'I gerçekten Tanrı mı ödüllendirildi yoksa kendisi mi zamanını dondurdu? Belki muhtelif mecralarda rivayet edildiği üzere kara delik benzeri gözle görünmeyen dördüncü veya beşinci boyutlar etrafımızda kıvrılıp duruyorlardır !? Belki de gençlik vaad eden çeşme zannedilen şey sadece bir çeşit ruh halidir. Hatta belki bugün Himalaya dağlarında bir keşiş son 50 yılda bile bir milenyum uzunluğunda bir ömrü geride bırakabilmiştir.

Ne kadar zamanımız kaldığından bağımsız olarak, istediğimiz gibi kullanılmak üzere yaşam bize armağan edilmiş…

1. (Jorge Luis Borges, Ficciones hayaller ve hikayeler, İletişim 2012 Istanbul, Çev.Fatih Özgüven, Tomris Uyar) 2. (Jason Wilson, "Jorge Luis Borges – biyografi" YKY Temmuz 2011 Istanbul, Çev. Tonguç Çulhaöz)

KONGRE
İskenderiye Kütüphanesi Yakılmalıdır!

Eren Arcan

Borges "Eğer öykülerimden yalnızca birini kurtarmam gerekseydi en fazla otobiyografik ögeler taşıyan, anılarla en yüklü ve en yaratıcı olan "Kongre" yi kurtarırdım." diyor. Öykü Borges'in alıştığımız temaları olan zaman, tarih, bellek, mikro ile makro, inanç ile kuşku, kahramanlık ile korkaklık, sadakat ile ihanet, insan ile insanlık gibi karşıtlıklarla yüklüdür. Borges karşıtlıkların birbirlerinin zıddı değil tamamlayıcısı olduğunu düşünür.

Kongre, Borges'te aşina olduğumuz ironi, simgeler, sahte alçakgönüllülük, kabalist harfler, rakamlarla oyunlar, ansiklopedilerden bilinçli çalıntılar, eski öykülerine göndermelerle yüklü sözsel oyunları kapsayan bir Borges manzumesi gibidir.

Yazar öykünün epigrafında Didorot'nun "Kaderci Jaques ve Efendisi" adlı eserinden bir alıntı ile başlar: Alıntı aynı zamanda "Kongre" öyküsünün bir özeti gibidir.

"Devasa bir şatoya doğru yola koyuldular. Şatonun dış cephesinde şunlar yazılıydı: 'Kimseye ait değilim ve herkese aitim. Siz içine girmeden de oradaydınız, çıktıktan sonra da oradasınız.' "

Kongre'ye paralel olan "Bilimin Kesinliği" adlı öyküsünde Borges, yörenin her santimetrekaresini saplantıyla haritalamaya çalışan kartograflardan (haritacılar) söz eder. Kartograflar kentin her yanını birebir kapsayan haritalar üretmektedirler. Fakat işi o kadar ileri götürürler ki ürettikleri haritalar imparatorluğun tamamını kaplamaya başlar. Ancak daha sonra gelen kuşaklar bu sonsuz haritanın nafile olduğuna karar vererek onu tabiatın acımasızlığına terk ederler.

Borges, "Kafkayesk" bir öykü olarak tanımladığı "Kongre" de ise, gelmiş geçmiş ve gelecek tüm insanların, tüm kültürlerin temsil edildiği bir ütopik, evrensel ve devâsa kuruluştan söz eder.

"İnsanlığın Kongresi" olarak tasarlanan bu kuruluşta dünya üzerindeki her grup, bir üye tarafından temsil edilmektedir. (Borges ince ince Birleşmiş Milletler ile dalga geçmiş.)

Ancak daha kuruluş aşamasında hangi üyenin hangi grubu temsil edeceği konusunda sorunlar vardır. Çünkü her üyenin birden fazla öne çıkan niteliği vardır. Örneğin Başkan Glencoe hem Uruguaylı, hem kırmızı sakallı, hem de sürü sahibidir. Uruguaylıların mı, sürü sahiplerinin mi, yoksa kırmızı sakallıların mı temsilcisi olacaktır? .

Sonra dil meselesi de vardır. Tüm insanlar hangi dil şemsiyesi altında birleştirecektir? Esperanto mu, Volaptik mi, yoksa Latince mi?

Üçüncü sorun da bir Kongre'nin kendine özgü bir kütüphaneye sahip olması konusunda çıkar. Kongreye göre İnsanlığa tanıklık ettiği için tüm basılı medyanın saklanması zaruridir. Depolar kitap, gazete, dergi, belgeler ile doldurulur. Ancak getirilen dokümanlar belirli grupları temsil edeceği için birleştiriciliğe değil ayrımcılığa neden olacaktır. Ayrıca dünyada var olan şiddet, gaddarlık, ve kargaşa nedeniyle kuruluş ütopya olmaktan çok uzaktır. Dünyayı tüm ayrıntılarıyla ve ilişki ağlarıyla yeniden kurgulama çabasının abes olduğu anlaşılır. Bu nedenle dünyayı olduğu gibi kabul ederek var olanla mutlu olmak en iyi yoldur.

Ölümlü olan bireyin ya da topluluğun tüm dünyayı temsil etmesi mümkün değildir. Gerçek Kongre "Dünya"nın ta kendisidir. Onun sınırlı ögelerle bir temsilini, yine sınırlı kişiler ve topluluklarla yapmaya çalışmak hem imkânsız, hem faydasız, hem de saçmadır. Dünyanın kendisi zaten tüm bütünselliğe sahiptir. Oysa öyküdeki "Kongre" tanımlanmış, kurallarla sınırlandırılmış ve bilinir bir yapıya sahiptir.

Başkan Glencoe tüm kitapların yakılmasını emreder ve şu sözlerle Kongre'yi lağveder.. "Dünya Kongresi Dünya ile başladı ve bizler toprak olup gidinceye kadar sürecek. Bulunmadığı bir yer yok. Kongre yaktığımız kitaplardır. Kongre Sezar'ın ordularının yolunu değiştiren Kaledonyalılardır. Kongre çöplükte oturan Eyüp ve çarmıha gerilmiş İsa'dır. Kongre paramı kötü kadınlarla yiyen o hayırsız delikanlılardır."

Alevler çatır, çatır kitapları sararken Kongre üyeleri duvar kenarlarına yapışıp kalırlar. Yazına gönül veren Irala ise 'Bir kaç yüzyılda bir İskenderiye Kütüphanesi yakılmalıdır" diye fısıldar.

Anlatıcı da öyküyü "Kongre gizli gizli var olduğunu duyumsadığımız evrendi. Bizdik," diye bitirir.

Bu öyküde Borges, görkemli, sonsuz olan evrenden sıradan bir dille söz ederken amacı büyülü, gizemli olanı, fantastik ile açıklamak değil; muhteşem olanın zaten sıradanın içinde barındığını anlatmaktır.

18.08.2013

Çeşme

Borges – E. Rodriguez Monegal Gendaş Kültür

http://www.autodidactproject.org/bib/borges_biblio.html

http://www.poetryfoundation.org/bio/jorge-luis-borges

http://www.ucema.edu.ar/conferencias/download/2011/06.01CPii.pdf

http://www.borges.pitt.edu/sites/default/files/Standish%20El%20congreso.pdf

http://www.escapeintolife.com/literature-essay/jorge-luis-borges-and-the-congress-of-the-world/

KUM KİTABI
Kitapların Kitabı

Eren Arcan

Borges'in "Kum Kitabı" adını taşıyan son eseri bazı eleştirmenler tarafından eski eserlerine nazaran yetersiz bulunmuş, daha önce Borges'e özgü semboller olan nehirler, güller, kaplanlar, labirentler, metafizik muziplikler taşımamasından ötürü eleştirilmiştir. Ancak

Borges 80'ine gelinceye kadar metaforlarla yüklü o kadar eser vermiştir ki artık kendi okuru, tek sözcükle, onun ne demek istediğini anlar hale gelmiştir. Bu nedenle Borges anlatımının yalınlaştığını, artık bilinmedik kelimeler ile okurunu lügat karıştırmaya mecbur etmemek, yüklü metaforlardan kaçınmak istediğini söyler.

Kum Kitabındaki öyküler Tanrı, dil, ölüm, uyanıkken görülen düşler, zaman, asıl ile kopya, sonsuzluk, her şey ve hiçbir şey gibi konuları içeren birer mesel gibidir.

Borges Kum Kitabı adlı öyküsünde, bir Anglikan papazı olan George Herbert 'in (1593-1633) "The Collar" (papazların yakalığı, hizmetkârlık simgesi) adlı şiirinin bir mısrasını epigraf olarak kullanıyor. "thy rope of sands".

Şairin iç sesi ile başlayan şiir, tanrısal otoriteye başkaldırı olarak sürer. Şair isyanla rüzgâr kadar özgür olduğunu, ," ahlar, vahlarla" vakit kaybetmeyeceğini, kendi yolunu kendisinin çizeceğini ateşli bir şekilde dile getirir. Bugüne kadar öğretilenler aslında onun özgürlüğünü elinden alan "kafeslerdir" Ona hakikat olarak sunulanlar, yetersiz ve gerçek dışıdır. . Kumdan ipler kadar dayanıksız, çekince koparılabilen gerçekler… Şair "Kurtul kafeslerinden" diye bağırır. Ve "korkularını bitir, bütün bu ipleri, telleri al. Vicdanının sesini yatıştırmak; ya da eylemlerinin sonuçlarından duyacağın korkularından sıyrılmak için kullan," diye öğütler verir.

Ama "Benim çizgim ve hayatım özgürdür diye çılgınca isyan ederken şair Tanrının "Oğlum," diyen sesini duyduğunu düşünür. Aslında şairin duyduğu kendi iç sesinden başka bir şey değildir. Tanrı bir "Baba" otoritesiyle, yolunu şaşıran evlâdını doğru yola getirmektedir. Şairin ise korku ile tanrısal otoriteye "Yüce Efendimiz diyerek" biat etmekten başka çaresi yoktur.". "Bağırıp çağıran, zincirlerini koparmaya çalışan" birey, efendinin kim olduğunu anlayarak hizaya gelmiştir. "Baba" yı aşamamış. "Oğul" olarak kalmıştır. (Lacan) Baba-Oğul, Kral-hizmetkâr hiyerarşisi yeniden yerli yerine oturur. Şairin iç sesinin yerini artık Baba'nın sesi alır.

Anlatıcı kendisine dayatılan, aslında birer "kumdan ip" kadar gevşek ve dayanıksız olan öğretilere zamanında karşı çıkmamış, onları irdelemeden içselleştirmiştir.. Kendi özgürlüğünü gönüllü olarak kısıtlamış, kendi kendinin hapishanesi olmuştur. Bu nedenle şiire adını veren "The Collar" başlığını yani metaforik anlamda "boyunduruğa" razı olmuştur.

Borges Öyküye bir geometri kitabıymış gibi başlar "Çizgi sonsuz sayıda noktalardan oluşur; düzlem ise sonsuz sayıda çizgilerden, hacim ise sonsuz sayıda düzlemlerden,; hiper-hacim sonsuz sayıda hacimlerden… Ama kesin olarak bu bir more geometritico değil, öyküme başlamanın en iyi yolu. Her düşsel öykünün gerçek olduğunu belirtmek moda oldu günümüzde, ama benimki gerçek."

Borges "…aslında öyküm kesin olarak more geometretico değil", diye başlıyor. Ama hemen sonra bu geometrik kavramı bir daha değinmemek üzere bırakarak "sonsuz sayfalı" Kum Kitabını anlatmaya başlıyor

Biz yine de ilk paragrafa dönerek Borges'in bu ilk paragrafta noktadan hiper-hacime varan geometrik kavramlardan ne kasdettiğini anlamlandırmaya çalışalım.

0 Boyut: Eni, boyu, yüksekliği olmayan nokta

1. Boyut: Noktayı sonsuza dek uzatırsak çizgi

2. Boyut: Çizgiyi dikey ve eşit olarak sonsuza kadar uzatırsak düzlem

3. Boyut: Düzlemi dört yanından eşit ve dikey olarak uzatırsak küp

4. Boyut: Küpü üç boyutunun üzerinde dikey olarak hareket ettirirsek hiper-küpe ulaşırız.

Hiper-küpü dikey olarak hareket ettirirsek 5. Boyut. Bu boyuttakini dikey olarak hareket ettirirsek 6. Boyut…vs. ve sonsuzluk (infinite) ; ve ardından sonsuzlukların çoğaltılmasıyla transfinite (sonsuzluğun ötesi) evrenlerlerden söz edebiliriz.

Hiper-küpten, hiper-kitaba

Borges'in sonsuzluk, paradoks, topoloji, olasılık, kaos, kuantum, kozmoloji, çatallanan sonsuz evrenler içeren temaları, Kum Kitabı, Babil Kütüphanesi, Disk, Yolları Çatallanan Bahçe, Pascal'ın Küresi, Alef ve daha pek çok öyküsü, Kum Kitabı örneğinde olduğu gibi, bilim ile edebiyatın bağdaştırılması olarak görülebilir. Alef tek noktada tüm evreni içerir. Babil Kütüphanesinin merkezi her yerde çevresi hiçbir yerdedir; Yolları Çatallanan Bahçede Çinli Ts'ui Pen'in hayatı lineer zaman içinde değil, kuantum mekaniğinin yorumladığı gibi çoklu zaman sekmeleri içinde çatallanarak sürer gider. . İncecik tek bir "hyper-volume" olan Kum kitabı dünyanın bütün kitaplarını içinde barındırır.

İngilizce'de "volume" hem hacim hem de cilt, kitap olarak tanımlanır. Bir "hyper-volume" hem sonsuz boyutlardaki hacimler, hem de sonsuz sayıda kitaptan yapılmış bir "hyperbook / hiper-kitap", bu kitapların yazısı da "hyper-text" olarak kabul edilebilir. Günümüzün yorumlaması ile bu tüm Kitapların Kitabı olan "Kum Kitabı" digital boyuttaki HTML dili ile yazılan internet kodları ile oluşturulan sayısız veridir. İşin şaşırtıcı yanı Borges daha 1941 yılında interneti düşlemiştir. "Kitapların Kitabı" artık bizler için aklımızın, belleğimizin ayrılmaz bir parçası olan internettir.

İlginç bir başka tanımda da,internet "okur bir yolcu, linkler birer yol, yolcunun seçimleri de hikâye" olarak tanımlamış

Paralel evrenlerin Kitabı

Dört boyutlu hiper-küpün her yandan olası diğer hiper-küplerle çevrili olduğunu hatırlayalım. Bunun gibi hiper-kitap ta, tüm olası boyutlarla çevrili bir kitaptır. Borges Kum Kitabını açtığında bütün paralel evrendeki kitapları da açmış olacaktır.)))

Birinci sayfası olmayan kitap

Şimdi Kum Kitabı'na gelelim. Borges'in Buenos Aires'teki apartman dairesine hırpani kılıklı bir İncil satıcısı gelir. Satıcı Bikaner'de rastladığı tuhaf bir kitabı Borges'e satmak istediğini söyler. Başı sonu olmayan, her açılışında bambaşka sayfalar içeren, sonsuz sayfada ama incecik bir kitap olan "Kum Kitabı" satıcıya göre hem kutsal hem de şeytanîdir.

Borges kitabı açar. Sayfa diyelim ki 40514. Karşısındaki sayfa 40515 olacağına 999 dur. Sayfayı çevirir. 999'dan sonra 1,000 gelmelidir ama sayfa numarası sekiz hanelidir. Sayfaların doğru numaralanmadığı ortadadır. Tuhaf adam kitabın isminin "Kum Kitabı" olduğunu söyler. Çünkü ne kumun, ne de bu kitabın başı ve de sonu vardır.

Bu tuhaf kitap öylesine gizemlidir ki birinci sayfası yoktur. Kitap kapağı ile ilk sayfa arasında şaşırtıcı bir şekilde durmadan yeni sayfalar ortaya çıkar. Son sayfayı da bulmak aynı derecede sinir bozucu olur. Tıpkı kumsaldaki birinci ve sonuncu kum tanesini bulmak gibi …

Sıradan görünen ama başı ve sonu olmayan, sayfaları bir beliren, bir kaybolan bir kitap bitimsiz bir kitap (infinite) demektir... Borges şaşkındır. Hırpanî satıcı aynı mel'un şeylerin kendisine de olduğunu kitaptan bunun için kurtulmak istediğini söyler. Daha sonra yüksek sesle düşünür gibi konuşur. "Eğer uzay sonsuzsa biz de uzayın herhangi bir noktasındayız demektir. Eğer zaman sonsuzsa biz de zamanın herhangi bir noktasındayız."

Borges'in sonsuzluk kavramı bizim algılamalarımızın çok ötesindedir. Ona göre sonsuzluk, başı sonu olmayan (kitabın birinci sayfası yok) kural tanımayan, düzeni yok sayan, öngörülemeyen bir kaostur. Sonsuz yalnızca erişilemez değil, herhangi bir bölümü de algılanamaz olan bir yapıdadır.

Borges Kum Kitabını bir miktar para ve çok değerli olan Wycliffe İnciliyle değişir. Adam gittikten sonra müthiş bir saplantıyla bu sonsuz kitabın gizini bulmak için çırpınır. Bilgiyi anlaşılabilir, yorumlanabilir bir düzene sokmaya çalışır. Çalınır korkusuyla kitaba gece gündüz bekçilik eder. Sokağa çıkmaktan vaz geçer. Dostlarını kaybeder. Azap içindedir. Kitabın esiri olmuştur. Kitabın bir canavar, bir karabasan, ahlâksız bir şey olduğunu, gerçeğe sızarak onu lekelediğini, kendisinin de kitap kadar ürkünç hale geldiğini düşünür.

Herbert'in şiirindeki gibi, Borges kendini, aslında hemen kopabilen, kolaylıkla kurtulunabilecek kumdan iplerle bağlamıştır. Korkularının, saplantılarının boyunduruğundan kurtulmak üzere "kumdan iplerini" ürkerek koparır ve kitabı alarak Ulusal kitaplığın en üst raflarından birine bırakır. Çünkü "bir yaprağın saklanacağı en iyi yerin orman olduğunu" bir yerlerde okumuştur.

E. Rodriguez Monegal – Borges

http://www.amazon.com/Book-Shakespeares-Memory

http://www.borges.pitt.edu

http://4dlab.blogspot.com/2008/09

http://www.theparisreview.org/interviews

http://teamikaria.com/hddb/classic/

http://bookofsand.net/hypertext/

http://www.complete-review.com/

http://en.wikipedia.org/wiki/The_Book_of_Sand

http://kunst.erzwiss.uni-hamburg.de/

http://4dlab.blogspot.com/2008/11/

http://borgesianbibliophilia.blogspot.com

http://4dlab.info/index-4.htm

Eren Arcan

"Emerson kütüphanenin büyülü ruhların barındığı sihirli bir mekân olduğunu söyledi. Büyülü ruhlar çağırdığımızda uyanıyorlar. Açılmadan, öylece duran bir kitap kelimenin anlamıyla geometrik bir şekilden başka bir şey değildir. Bir cisim... Şeylerin arasında bir şey... Kitabı açtığımızda, kitap kendini okura teslim ettiğinde estetik bir olay gerçekleşir. Hatta aynı okur için, aynı kitap değişir, çünkü biz değişiriz, çünkü biz, "dünün insanı bugünün insanı değildir, yarının insanı da olmayacaktır." diyen Heraklitus'un ırmağıyız. Durmadan değişiyoruz, her kitap okuyuşumuz, her kitabı yeniden okuyuşumuz, yeniden okuyuşumuzun anıları, metini yeniden yaratır. Metin de Heraklitius'un değişen ırmağıdır."(J.L. Borges Yedinci Gece

Borges'in Öteki, Borges ve Ben, Yedinci Gece, İlahiyatçılar adlı öykülerinde kullandığı Almancada çift yürüyen anlamına gelen "doppelganger" – ikiz kişilik teması, yazarın gözde temalarından biridir. Aynı tema Poe'nun "William Wilson" adlı öyküsünde ana karakterin vicdanı olarak önümüze çıkar. Stevenson'ın Dr. Jekyll ve Mr. Hyde eserinde ikiz kişilik bu kez ana karakterin karanlık yüzü olarak görünür.

"Borges ve Ben" adlı yazısında, yazar, kendi kişiliğinin ikili yanını özel ve topluma açık olarak ikiye ayırır. Kişiliklerinin aralarındaki farklıları da şakacı bir dille anlatır. Kendisi Buenos Aires sokaklarında dolaşır. Kum saatlerini, haritaları, on sekizinci yüzyıl baskılarını sever Borges ise bunları paylaşır ama bunu bir oyuncu gibi sahtekârlıkla yapar.! Borges onun nefret ettiği her şeydir. Şöhret, fotoğraf çektirmek, röportaj vermek, görüş bildirmek, başarı/başarısızlık... "Ben" benliği ise onun özel olan tarafını ve gerçek olanı ifade eder. Çünkü diğer öbür şeyler "Ben" için gerçek dışıdır.

"Yıllar önce kendimi ondan kurtarmaya çalıştım ve kentin uzaktaki yoksul mahallelerinin efsanelerinden, zamanın ve sonsuzluğun oyunlarından kaçtım; fakat bu oyunlar artık Borges'in bir parçası ve ben yine başka şeyler düşlemek zorundayım. Ve hayatım böylece bir kaçışa dönüştü ve her şeyi kaybediyorum ve her şey unutuluşa ya da ötekine bırakılmış durumda.

"Bu sayfayı hangimiz yazıyor bilmiyorum."

Öteki öyküsünde de bu kez ikilik, geçmişin genç Borges'iyle, bugünün yaşlanmış Borges'i arasındadır. 1969 yılında Borges bir parkta 1918 yılının Borges'i ile karşılaşır. Genç Borges idealist, atak, toplumcu; yaşlı Borges ise dingin, gerçekçi ve bireyseldir. İkisi de birbirlerinden farklılaşmış olmakla beraber yine de birbirlerine benzerler. Ancak birbirlerinin karikatürü gibidirler. Yaşlı adam gencin kendi gençliği olduğundan emindir çünkü onu zamanında yaşamıştır. Ama genç adam onun kendi yaşlılığı olduğunu kabul etmez. Kendisinin sadece bir rüya görmekte olduğunu iddia eder

Borges kendi gencine Heraklitius'un zaman ve değişim üzerindeki düsturundan söz eder. "Bir insan aynı ırmakta iki kere yıkanamaz. Dünün insanı bugünün insanı değildir; bugünün insanı yarının insanı da olamaz. Cenevre'de ya da Cambridge'deki şu bankta oturmuş olan biz ikimiz belki de bunun kanıtıyız."

Öğüt vermek, tartışmak ta yararsızdır. Zaten genç adamın yazgısı "yaşlı" Borges olmaktır. Borges cebinden çıkardığı bir kağıt parayı gösterir. Diğeri bir çığlık atar "ama bu para 1964

tarihli," Oysa kâğıt paralarda tarih yoktur. Henüz mü? O zaman ikisinin de bilmediği bir üçüncü Borges mi vardır? Geleceğin Borges'i?))

Yaşlı Borges'e göre düş bir gerçektir. Bizim doğmuş olmayı, soluk almayı kabullendiğimiz gibi düşün de gerçek olduğunu kabullenmemiz gerekir. Coleridge'in bir fantezisi aklına gelir: "Birisi düşünde cennetten geçtiğini görüyor ve kendisine kanıt olarak bir çiçek veriyorlar. Uyandığında çiçek oracıkta, yanındadır."

20.08.2013-Çeşme

25 Ağustos 2013

İstanbul

TLÖN, UQBAR, ORBİS TERTİUS
Düşleyerek yaratılan bir gezegen

Eren Arcan

Borges'in öyküsü "Tlön, Uqbar, Orbis Tertius" yalnızca fantastik bir hikâye değil, aynı zamanda idealist felsefe üzerine kurulu, akılcı, zarif ama ürkütücü bir öyküdür. Yazar fantastik ile gerçek olanı üst üste bindirerek, öyküsünü metafizik problemler içeren hikâyelerle anlatır.

Hikâye bir komplo teorisi üzerine kurulmuş bir dedektif öyküsü gibi başlar. Okur bir ansiklopedi maddesiyle, gezegenler ötesi gizli bir tarikatın peşine düşer. Derken yazar birdenbire polisye öyküyü bir yana bırakarak, Tlön gezegeni, Tlön'deki hayat, Tlön kavramları üzerine felsefik açıklamalar yapmaya başlar. Anlatım ansiklopedik maddeler halinde devam eder.

İdealizm - Maddesiz bir dünya

Aydınlanma çağı filozofları Berkeley, Hume gibi idealist felsefecilerden çok etkilenen Borges onlar gibi dünyanın algılarımızın bir tasarımı olarak zihnimizde oluştuğunu söyler. İdealist felsefecilere göre düş gücümüzün bir kurgusu olan madde, zihinlerimizde var olur. Dünyamız, algılanarak idrak ettiklerimizle belirlenir. Zihinsel bir yaratım olan hayat rüya ile eşdeğerdir. Madde zihinlerde düşlenerek üretilebilir. Uzam, zamanın akışı içindeki hızla algılanan formlardan başka bir şey değildir. Zaman kavramı da aldatıcıdır. Yalnızca içinde bulunduğumuz "an" gerçektir.

Borges Tlön gezegenini Berkeley'in "Esse est percipi" "var olmak algılanmaktır" prensibi üzerine kurgular. Berkeley'e göre dünya, Tanrı'nın insanlarda uyandırdığı düşüncelerin tümünden başka şey değildir. Nesneler kendilerini yaratan Tanrı'da bile, birer düşüncedirler. Kendisiyle ilgili edindiğimiz düşünceler dışında, madde diye bir şey yoktur. Öyleyse, dünya aslında Tanrı'nın insanlara yönelik dilidir. Tanrı tarafından düşünülmüş sözdür.

17. Yüzyılda Entelektüel bir Grubun Düşleri

Bir akşam yemeğinde Borges'in arkadaşı Bloy Cesares, Uqbarlı kâfirlerlerden birinin "insanı çoğalttıkları için aynaların ve çiftleşmelerin tiksindirici saydığını" hatırlar. Konu Borges'i çok meraklandırır. Cesares Kâfir hakkındaki bilgiye Anglo-Amerikan ansiklopedisinin "Uqbar" adlı maddesinde rastladığını söyler.

Bu makale, 17. Yüzyılda "düşleyerek" bütün fiziksel ve metafiziksel yasalarıyla, destanları ve efsaneleriyle Tlön adlı bir gezegen yaratmak isteyen, büyük bir entelektüel grubun entrikalarına işaret eder. Borges ve arkadaşı büyük bir merakla bu medeniyeti araştırmaya başlar. Ancak konu hakkında 1902 basımı Encyclopedia Britannica'nın korsan kopyası olan bir tek cildinden başka hiç bir yerde bilgi yoktur.

Bir kaç yıl sonra Birinci Ansiklopedi'nin XI cildinde Tlön hakkında bilgilere rastlarlar. Tlön hakkında bilgi edinmek için Borges ve grup arkadaşı ansiklopediyi didik didik ederler. Tlön dili, felsefesi, epistomolojisi üzerine uzun uzadıya tartışmalara girerler. Sonuçta Tlon medeniyetini diliyle, kültürüyle, tarihiyle kurgulamaya karar verirler.

Tlön Felsefesi

Öykü burada bir dönemeç alarak uzun uzadıya Tlön felsefesinin açıklanmasına girişir. Tlön felsefesi idealist bir felsefedir ama eksiklikleriyle. Tlon'daki en önemli öğreti felsefedir. Her hakikatin doğru olduğuna inanırlar. İkisi de doğru kabul edildiği için her kitap hem tezi hem de antitezini içerir. Gezegende kullanılan bazı dillerde isim bulunmaz. Fiil yerine isimlerden ve sıfatlardan kurulu bir dize kullanırlar; "Ay nehrin üzerinde yükseldi." Yerine "hlor u fang axaxaxas mlo," derler. Yani "Durmazakanın arkasından yukarıya doğru ayladı," derler. Bir başka dilde ise hiç varlık adı bulunmaz. İsim yerine birkaç sıfatı yan yana koyarak meramlarını anlatırlar. Tlonlüler uzamsal olanın zaman içinde var olduğunu kavrayamazlar. "

Adların bulunmadığı bir dünyada Batı Felsefesi mümkün değildir. Cisimler ve Adlar olmadan akıl yürütme mümkün değildir. Bu nedenle tarih, din bilimi, mantık, Tlönlular için imkânsızdır. Ayrıca, varlıkların adlarının hatta kendilerinin bulunmadığı bir düzende batı felsefesini uygulamak mümkün değildir. İsimler olmadan a priori ve a posteriori kavramlarını uygulamak mümkün olamayacaktır. Tarih olmadan da din bilimi olamaz. Aynı objeyi farklı zamanlarda incelemek mümkün değilse tecrübelerle edinilmiş bilgileri genellemek mümkün olamayacaktır.

Varlık bilimi ontoloji yabancı bir kavramdır. Tlön Berkeley'ci idealizmin varoduğu bir gezegendir ama her yerde var olan, her şeyi gözleyen bir tanrıdan yoksundur. Bu nedenle idealist felsefenin dayanağı olan Tanrı düşüncesi olmadığı için idealist felsefe Tlön gezegeninde eksik kalmaktadır.

Tlön dünyası bir çelişkiler karmaşasıdır. Tlön'de, bir yandan maddesizciliği savunurken diğer yandan kopyalanabilen objelerden, hrönir'lerden, hatta bunların seri imalâtından söz eder. Maddenin bulunmadığını iddia ederken şekillerin matematiksel bilimi olan "Geometrico" dan söz eder. Tlön'de akıl yürütme olmadığı halde sonsuz sayıda bilim dalları vardır.

Tlön çok seslidir. Okullardan biri zamanı reddeder. Başka biri evrenin tarihinin ikinci derecede sıradan bir tanrının bir cinle haberleşmesinden doğan bir metin olduğunu beyan eder. Bir tanesi de dünyada uyurken başka bir suretimizin başka bir yerde uyanık olduğunu, aslında bir değil iki insan olduğumuzu söyler. Bilgi tek ve sonsuzdur. Edebî uğraşılarda tek konu görüşü ağırlıktadır.

Dünya Tlön Oluyor

1940 ta Tlön projesi sır olmaktan çıkar proje dünyanın içine sızmaya başlar. 1941 yılında Tlon hakkında bilinmeyenleri açıklayan bir mektup bulunur. Araştırmacıların ulaştıkları bilgi, büyüleyicidir. Mektup 17. yüzyılda yaşayan çok üst düzey bir kültürün varlığını

göstermektedir. İçinde Delgarno ve Berkeley'in de bulunduğu bir takım aydın bir ülke "tasarlamaya" koyulmuştur. Programları "simya araştırmaları, hayır işleri ve Kabala'yı" içermektedir. Daha sonraları bu yeni bir dünya tasarımının tek kuşak içinde tamamlanamayacağını anladıkları için her ustanın bir çömez seçmesine karar verilir. Usta-çömez uzun süre devam eder.

İki yüzyıl sonra sonra Amerika'da bir biraderler grubu ortaya çıkar. 1824 yılında insanlardan kaçan Ezra Buckley adlı tanrıtanımaz bir milyonere bir ülke icat etme teklif edilir. Buckley projenin yetersiz olduğunu, onun yerine bir gezegen icat etmenin daha yerinde olacağını söyler. Buckley var olmayan bir tanrıya insanoğlunun da bir dünya tasarımlayabileceğini göstermek ister. Zehirlenerek öldürülür.

Yüzyıllar süren idealizm, gerçekliği etkiler. 1942 de Tlön'den gelen esrarlı nesneler gerçek dünyada görülmeye başlar. Düşlenerek var edilen "hrönirler" dünyayı kaplamaya başlar. Sonra yıllar boyunca kopyalar, kopyaların kopyaları ve onların kopyaları ortaya çıkar. Ayrıca "ima youyla üretilen nesneler 'urlar' görülür. (s 27) Eşyalarda ortaya çıkıp, silinip bozulma eğilimi gözlenir. En bilinen örnek bir dilenci tarafından aşındırıldığı sürece varolmayı sürdüren, o öldüğünde ise yok olan kapı eşiğidir."(s27)

Bu arada düşsel gezegen Tlon araştırmaları akademik çevrelerde çok popüler hale gelir. Çocuklar okullarda Orbis Tertius dilini öğrenmeye başlar.

Tlön bulgusu dünyanın merkezine oturur. Her yanda, gerçek, ya da üretilmiş yayın dörtbir yanı kaplar. Sonuç olarak Tlön'luların kurgulanmış gelenekleri, görenekleri, bilimsel uygulamaları o kadar rağbet görür ki, bu düzenli gibi görünen dünyanın yeni fikirleri dünya gerçeklerinin içine sızar.

Her şeyin üstünde devlet

Ancak metin yine yön değiştirir. Kendimizi dünyanın Tlön gezegeni tarafından yavaş, yavaş ele geçirildiği için hiç farkına varmadığımız bir kıyamet senaryosu içinde buluruz. Aynı yirminci yüzyılda, soyut devlet kavramını her şeyin üzerinde tutan, nasyonal sosyalizm, komünizm, faşizm dalgalarının yarattığı sapkınlığın benimsenmesi ya da seyirci kalınması gibi. Öykü dünyanın büyük bir savaşın içinde kasıp kavrulduğu bir döneme, 1935, 1940,1942 yıllarına savaştan hiç söz etmez. Böyle bir dönemde insanların idealizmi coşkuyla benimsemesinin bir kaçış, gerçeklerin üstünün örtülmesi anlamına geldiğini sezdirilir.

"Daha işin başındayken gerçeklik duygusu pes etti. Doğrusu ya pes etmeye de dünden hazırdı. Bundan on yıl önce az çok düzenli görünen her simetrik yapı – diyalektik maddecilik, Yahudi düşmanlığı, Nazilik insanoğlunun gözlerini kamaştırmaya yetiyordu. Durum böyleyken kişi Tlön'e bu en ince ayrıntılarına kadar belirlenmiş uçsuz bucaksız, düzenli gezegen düşüncesine nasıl olur da boy eğmez? Düzenli olabilir ama hiçbir zaman kavrayamayacağımız Tanrısal yasalara – çeviriyorum insanlık dışı yasalara göre. Tlön bir labirenttir kuşkusuz ve insanlar tarafından çözülmesi gereken bir labirenttir."

Tlön'le kurulan bağ dünyayı çözülmeye götürür. Onun sarsılmaz kesinliğinden insanlığın gözleri kamaşır.

Öykünün büyük bir bölümü 1940 tan geriye dönülerek kaleme alınır. Ancak epilog anakronistik bir şekilde gelecekteki 1947 tarihini taşımaktadır. Bazı eleştirmenler epilogun

ileri tarihe taşımasının öykünün yazıldığı dönemde Avrupa'yı kasıp kavuran totelitarizmin meteforu olarak görmektedirler.

Öykü biterken Borges bir bir kehanette bulunur. “”Önümüzdeki yüzyıl içersinde biri yüz çiltlik İkinci Tlön Ansiklopedisini bulup çıkaracak. İngilizler Fransızlar, İspanyollar yeryüzünden silinecek. Dünya Tlön olacak.”

Dünya yeni bir döngüye gece olacak

İzmir

9.10.2013

YARATAN
Jorge Luis Borges

Hiçbir zaman belleğin nimetleri üzerinde durmamıştı. İzle- nimler, anlık ve canlı, üzerinden kayıp geçiyordu; çömlekçi- nin kırmızı kurşun oksidi (zincifresi); yıldızlarla kaplı kubbe, ki her yıldız bir tanrıydı; ay, ki aslan bu aydan inmişti; duyarlı, hafif parmak uçlarını hissettiği pürüzsüz mermer; inci gibi dişleriyle hırçınca koparmaktan hoşlandığı yaban domuzu etinin lezzeti; Fenike dilinde bir sözcük; bir okun san kum- lara yansıyan kara gölgesi; denizin-ya da kadınların yakınlığı; balın, buruk tadını yumuşattığı koyu şarap bütün ruhunu kapsayabilirdi. Dehşeti de biliyordu öfkeyle cesareti de, bir keresinde düşman surlarına ilk tırmanan o olmuştu. İstekli, meraklı, rahat, keyif ve dolaysız umursamazlıktan başka yasa tanımayan biriydi; birçok diyarda dolandı ve bir kıyıdan bir başka kıyıya insanların şehirlerini ve saraylarını seyretti. Kala- balık pazar yerlerinde ya da dorukları belirsiz dağların etek- lerinde dinlediği karmaşık hikayelerin doğru ya da düzmece olup olmadıklarını araştırmadan, ki pekala aralarında taşla- malar da olabilirdi, bunları gerçek olarak kabullendi.

Yavaş yavaş muhteşem evren onu terk etmeye başladı, inatçı bir sis elinin çizgilerini sildi, gece yıldızlardan yok- sun kaldı, ayaklarını bastığı toprak güvenilir değildi. Her şey uzaklaşıyor, silikleşiyordu. Kör olmaya başladığını anlayın- ca bir çığlık attı; stoacı ölçülülük henüz icat edilmemişti ve Hektor çekinmeden istediği kadar kaçabilirdi. Artık ne mito- lojik korku dolu gökyüzünü görebileceğim (bunu hissetti), ne de yılların değiştireceği bu yüzü. Günler ve geceler bu çaresiz- lik içinde geçti, ama bir sabah uyandığında (bu kez şaşırma- dan) çevresindeki silik şeylere baktı ve anlaşılmaz bir biçim- de, sanki bir ezgiyi ya da bir sesi tanırcasına, bütün o korka- rak ama aynı zamanda merakla, umutla yüzleştiği korkuları- nın gerçekleşmiş olduğunu hissetti. İşte o zaman ona bitim- sizmiş gibi gelen belleğinin derinliklerine indi; o baş dön- dürücü derinliklerden unuttuğu bir anıyı çıkarmayı başar- dı. Yağınurda parlayan bir akçe gibi pırıl pırıl bir anı. Yoksa hiçbir zaman rüyaların dışında hiçbir şey görmemiş miydi?

Anı şöyleydi. Bir çocuk ona sövüyordu, o da babasının ya- nına koşmuş ve hikayesini anlatmıştı. Babası sanki dinlemi- yormuş gibi ya da anlamıyormuş gibi bakarak bırakmıştı an- latsın; sonra duvardan çocuğun gizli gizli göz koyduğu gü- zel mi güzel, güçlü mü güçlü bir bronz kama indirmişti. Ar- tık kama elindeydi ve kamayı elinde tutmanın şaşkınlığı, he- def olduğu tüm hakaretleri unutturmuştu, ama babasının şöyle dediğini duymuştu: "Senin erkek olduğunu bilsinler," bu seste bir emir vardı. Gece karanlığı yolları görünmez et- mişti, büyülü bir güç verdiğini hissettiği kamayı kucaklayıp evi çevreleyen dik yokuşu inip deniz

kıyısına koşmuştu, ka- ranlık deniz havasını savaşlar ve yaralarla süsleyerek kendi- ni Aias ve Perseus olarak düşlemişti. Şimdi de aradığı o anda duyduğu tattı, gerisi umurunda değildi; ne meydan okuma- lar ne beceriksiz çatışmalar ne kanlı sayfaların geri dönüşü.

Bu anı, yine bir geceyi ve macera vaat eden bir başka amyı çağrıştırdı. Bir kadın, tanrıların ona sunduğu ilk kadın onu bir yeraltı gömütünün gölgesinde beklemişti, oysa o kadını taştan örülmüş labirentleri andıran, karanlık, inişli yokuş- lu dehlizlerde aramıştı. Bu anılar neden geri dönmüşlerdi, ve neden sanki bugünü öngörür gibi hiç acı vermeden geli- yorlardı aklına?

Omuzlarını çökerten bir şaşkınlıkla anladı. Aşk ve tehlike, şimdi derinliklerine indiği ölen gözlerinde bu gece ona pusu kurmuştu. Ares ve Afrodit, çünkü şöhret ve altı ölçülü dize- lerin sesi, tanrıların kurtarmayacağı tapınağı savunan kişile- rin ve denizde sevimli bir ada arayan kapkara gemilerin sesi- ni, insanlığın belleğinde çınlayacak olan ve kaderin ona söy- le ttiği Odysseia ve tlyada'nın seslerini (yaklaşıyor, çevresi- ni sarıyorlardı) uyandırıyordu içinde. Bunları biliyoruz, ama en karanlığa indiğinde ne hissettiğini bilmiyoruz.

Çeviren : Peral Bayaz Chorum

İletişim Yayınları

YAHUDA'NIN ÜÇ DEĞİŞKESİ

Yücel Nural

Borges'in bütün eserleri gibi son derece gizemli, şaşırtıcı, mistik, ve insanın algılama yeteneğine tepeden bakan, hatta biraz sadist bir meydan okuyuş… Hele Hristiyan olmayan bir kültürde yetişmiş, ve o kültürün kurallarına yabancı olanların, o inancın sapkınlıklarını kavrayabilmesi olanaksız gibi bir şey.Yine de "mistisizmin evrensel şefkatinin kanatlarına sığınarak, ve çok, araştırarak (ve doğal olarak keçilere dikkat ederek) biraz bir sezgiye varmak olası" dedim ve ufak araştırmalar yaptım.

Hikaye Nils Runeberg adında kurgusal bir gnostik hakkında.Amma kahramanımız Runeberg anlaşılan , şiddetli sapkınlardan… Borges bu karakteri, gerçek tarihi, mistik kişilerin adları ile , ve Hristiyan din adamlarının kafasını karıştıran Yahuda gizemine ilişkin çeşitli savlar arasına öyle bir ustalıkla yerleştirmiş ki, okuyanın Runeberg'in sanal olduğuna inanması zor.

Tabii metni anlamak için bazı kavramları açıklığa kavuşturmak gerekiyor. Örneğin gnostik ne demek:

Gnostizm: Antik Mısır, Antik Yunan esoterizmini, İbrani geleneklerini, Zerüştçülüğü, bazı doğu geleneklerini, Hristiyanlığı eklektik bir tutumla sentezleyen, ve bir çok tarikatın benimsediği mistik felsefeye verilen genel bir addır. Eski Yunancada, "sezgi ve tefekkür yoluyla edinilen bilgi" anlamına gelen "gnosis" sözcüğünden türemiştir.

Gnostizmin ilkeleri şunlardır:

1.Hakikatlere ulaşmada dinler yetersizdir.

2.Hakikatlere ulaşmak ancak ruhsal ve psişik gelişmeyle olur.

3.Ruh ölümsüzdür.

4.Gerçek olan ruhsal yaşamdır.

5.Dünya düalite ilkesinin geçerli olduğu bir gelişim ortamıdır.

6.Ruhsal gelişim yolunda, ruhsal alemden alınabilecek yüksek bilgiler içeren tebliğler en önemli bilgi kaynaklarıdır.

(Agnostizm –Tanrının varlığının ya da yokluğunun bilinemeyeceğini öngören felsefe akımı.)

Borges kendi yarattığı kişilik olan Nils Runeberg'in hikayesine başlarken, m.s.2.yy'da, edebiyatın ve esoterik felsefenin başkenti olan İskenderiye okulunun gnostik üstadı Basilides'e, göndermede bulunarak metninin hangi entelektüel derinliklerde yol alacağının işaretini de vermiş oluyor. Nitekim, Basilides'in, "Evrenin, kifayetsiz meleklerin fütursuz, ya da, kötü niyetli bir doğaçlaması olduğu" fikri ile ün yapan, gnostik felsefesi yüz yıllar boyunca dünyanın mistik edebiyat, ruhbilimi, sanat ve müzik akımlarını etkilemiş .Avrupa edebiyatına uyuşturucu konusunu da sokan, "Confessions of an English Opium Eater" in yazarı De Quicey , (Edgar Allan Poe, Charles Baudelair, Nikolai Gogol, Berlioz (Symphonie Fantastique), C.G.Jung ve daha nicelerini bu türle tanıştırmış.)

Gelelim hikayemize:

Kahramanımız Nils Runeberg, dünyaca ünlü Lund Ünivesitesinde hoca, Ulusal İncil Birliği üyesi ve son derece dindar bir kişidir. Hristiyan teolojisinin belli başlı sırlarından biri olarak çeşitli yorumlara konu olan Yahuda hakkında üç kitap yazar.Kanıttan ya da diyalektikten mahrum bu eserler, Yahuda'nın kişiliğini Hristiyan inancının kabul ettiği görüş açısının tam tersi bir projeksiyonda nakleder.Aykırı ve sapkın De Quinseyi de referans göstererek birinci kitabında, mucizeler gösteren bir öğretmenin, tanrısallığını ispat etmek için bir havarinin ihanetine ihtiyaç olmadığını öne sürer.Bu sebepten Yahuda'nın yaptığı gereksizdir. Ama bu olmuştur. Kutsal Kitaba hata atfetmek kabul edilemez, bu bir tesadüf de olamaz, mutlaka bir derin anlamı ve amacı vardır."Alt düzen yüce düzenin yansımasıdır, dünyadaki biçimler cennetteki biçimlere denk düşerler. Yahuda bir biçimde İsa'yı yansıtır. İhaneti lanetlenmişliği daha da çok hak edebilmek içindir."

Tüm mezheplerden tanrı bilimciler bu sava karşı çıkarlar. Bunun üzerine Runeberg, kitabını değiştirerek kısmen yeniden yazdı.İsa'nın seçtiği havarilerden biri olarak Yahuda' yı açgözlülükle suçlamak haksızlıktır" dedi. O'nunki aşırılaştırılmış, sınırsız çileciliktir "dedi" sadece bedene değil ruha da uygulanan çileciliktir" dedi. Onurdan, ahlaktan, huzurdan ve Tanrı'nın cennetinden vaz geçti. O mutluluğun ahlak gibi tanrısal bir nitelik olduğuna inanıyor ve ona insanlarca haksız yere el konmaması gerektiğine inanıyordu.Tanrı insanların günahlarının kefaretini ödemek için ete kemiğe bürünüp dünyaya indiyse, onun kefaretini bir öğleden sonra çarmıhta yaşadığı ıstırapla sınırlı tutmak küfür sayılır. Eğer o insan olarak geldiyse ona kusursuzlukö(impeccabilitas), ve insanlık (humanitas) sıfatları atfedilemez. O'nun günah işleyip yoldan çıkabileceğini de öne sürebiliriz. Tanrı tamamen kendini insanlaştırmıştır, en son alçalma noktasına kadar!Lanetlenme ve uçurum noktasına kadar insanlaşmıştır. O , kaderlerin en alçakçasını seçti :Yahuda oldu!

Stockholm'un ve Lund'un kitapçıları onun bu açıklamasını halka duyurmak için ellerinden geleni yaptılar. Ama savı kabul görmedi. Runeberg din çevrelerinin bu kayıtsızlığının neredeyse mucizevi bir onay olduğunu düşündü.Bu kayıtsızlığı Tanrı istemişti;Tanrı korkunç sırrının yeryüzünde açığa çıkmasını istemiyordu.Tanrının korkunç adını bulduğu ve söylediği için kendisini nasıl bir korkunç ceza bekliyordu acaba?

Uykusuzluktan ve baş döndüren diyalektikten sarhoş düşen Nils Runeberg, Cehenneme, Kurtarıcının yanına kabul edilme inayetinin lütfedilmesini istediğini haykırarak Malmö sokaklarında dolaştı durdu.1 Mart 1912'de atar damarı çatlayarak öldü. O, tüketilmiş gibi görünen oğul kavramına, kötü' nün ve bahtsızlığın çapraşıklıklarını ekledi…

Hikayenin sonu böyle, amma okuyanın (özellikle benim) akıl sınırlarımın civarında dolaşan bir metin .Doğal olarak bu denli olağan dışı bir zeka ürününü özümsemek bir hayli çaba gerektiriyor. Şeytanın avukatlığını, ancak Borges gibi bir deha bu kadar yetkin bir savunmayla ortaya koyabilirdi!

Undr - SÖZ

Eren Arcan

Ayna ve Maske'ye paralel olan Undr öyküsünde Borges, tüm şiirin tek kelimeye indirgendiği, Kuzey Avrupa ülkelerinden biri olan Urn'dan söz eder. Urn'da Şiir bütün materyalist göndermelerden arındırılarak "Undr" sözcüğüne indirgenmiştir. İzlandalı bir gezgin şair, tüm şiirin nasıl tek sözcükle ifade edilebileceğine inanamaz ve bu gizin peşine düşerek Urn ülkesine gelir.

Urn dilinde "Undr" sözcüğü "wonder" şaşırtıcı, mucizevî anlamlarını taşırmış. "Uzun bir düş olan hayatımızın fırtınasında" farkına vardığımız, ya da ıskaladığımız tüm güzelliklerin, tüm mucizelerin toplamıdır "Undr". Tek kelimeyle ifade edilen şiir hayatın gerçekçi yansıması olarak, kelimelerin toplamı olmaktan çıkmış, bir ideayı temsil eden bir SÖZ haline gelmiştir

İrlandalı gezgin şaire yardım eden ölüm döşeğindeki bir şair sırrı onunla paylaşır.

"Sahip olduğun ilk kadın sana ne verdi?"

"Her şeyi," diye yanıt verdim".

"Bana da yaşam her şeyi verdi. Yaşam herkese her şey verir ama çoğu bunu bilmez. Sesim yorgun, parmaklarım zayıf ama dinle beni" Arpını aldı ve mucize anlamına gelen "Undr" sözcüğünü durmaksızın söyledi. .

.

Ölmekte olan bir adamın şarkısı beni altüst etmişti. Fakat şarkısında ve tellerinde yaptığım işleri, bana ilk aşkı tanıtan köle kadını, öldürdüğüm adamları, soğuk sabahları, suyun üstünde güneşin doğuşunu, kürekleri gördüm. Arpı elime aldım ve değişik bir sözcükle şarkı söyledim. "

"Tamam," dedi öteki, ne dediğini duyabilmek için yanına yaklaştım. .

"Beni anladın," dedi. .

.

Ozan değişik bir sözle şarkısını söyler çünkü herkes kendi "Söz"ünü kendisi bulmalı, kendi Undr'unu söylemelidir. Ozanın aradığı giz kendi içindedir. Öğrenilemez, başkalarına aktarılamaz. Anıların, tecrübelerin, duyguların, gittiğimiz yerlerin, edindiğimiz izlenimlerin tümü olan, hayatın sıradanlığı içinde kolayca unuttuğumuz kişisel mucizelerimizdir, "Undr".

SÖZ ise bütün bunların organik bağlarla birbirine bağlandığı bir tanrısal bütünlük olarak görünebilir.

ULRİKE - DESTANDAKİ SEVGİLİ

Eren Arcan

Ulrike Borges – Destandaki SevgiliBorges'in son kitabı olan Kum Kitabında yer alan "Ulrike" öyküsü eleştirmenler tarafından "Edebî bir hayatın İmzası" olarak görülmüştür. Borges bu öyküde Kuzeyin Volsungs Destanını arketip sıçramaları kullanarak günümüze yerleştirir.

Destanda Sigurd adlı bir kahraman ünlü kılıcı "Gram" ile toplumun başına bela olan korkunç ejderhayı öldürür. Savaşçı–kadın Brynhilde ile evlenmeye hak kazanır. Ancak şatosu alevlerle çevrili olan Brynhilde'ın bir şartı vardır. Alevleri aşma cesaretini gösterecek olan erkekle evlenecektir.

Ülkenin kraliçesi ise evlenmek üzere olan Sigurd'un gönlünü çeler. Sigurd kendi kılıcını kraliçenin erkek kardeşi Gunnar'a vererek kendi cesaretini onun bedenine yerleştirir. Gunnar alevleri geçer. ve savaşçı–kadın ile evlenir. Ama tezgâhı anlayan kadın birleşme gecesi Sigurd'un kılıcı Gram'ı ikisinin arasına koyar. Destan hem Sigurd'un, hem de Brynhilde'ın ölümü ile son bulur.

Borges, Volsungs destanından alınan bir dizeyi epigrafına koyar. "Kılıcı Gram'ı aldı ve çıplak silahı aralarına koydu" Böylece epigraftaki kılıçla simgesiyle çağlar ötesi destanın kahramanları, 1970 yılının York kentindeki aşıklara bağlanır. Destan zamanı ile güncel zaman Borges'in kaleminde birleşir.

İzlanda dilinde "kudretli" anlamına gelen All–rikr güncelin Ulrike'si ile birleşerek Borges'in kaleminde bir arketip oluşturur. Güncelde Ulrike'ye aşık olan Javier kadına sahip olduğunda, yüzyıllar öncesinden gelen tüm All–rikr'lere de sahip olmaktadır.

Aralarındaki kılıç kalkar. Javier aralarındaki aşkı şöyle anlatır. "İkimizin arasında kılıç yoktu. Zaman kum gibi akıyordu. Yüzlerce yıllık karanlıkta aşk aktı gitti ve ben ilk ve son kez Ulrike'nin görüntüsüne sahip oldum"

Sevgili zamanın içinden geldiği için Javier, Ulrike'nin "kendisine" değil. "görüntüsüne" sahip olmuştur.

25 Ağustos 2013

İstanbul

Erişim: http://www.dipnotkitap.net/OYKU_ve_NOVELLA/BORGES/Borges_Dosyasi2.htm

DESİNLER DURSUNLAR CENNET ÇALIŞMA İLE GİRİLECEK BİR YER DEĞİL

Allah Teâlâ'm büyüklüğüne inanıyorum.

Küçükten bir şey beklemek şanına yakışmaz.

Büyüklüğünü göstermez misin?

Günahkar yüzümle kapına geldim.

Kovulacak bu yüzü

Güldürmen çok zor değil.

İhramcızâde İsmail Hakkı

ETHEM CEBECİOĞLU- SALI DERSLERİNDEN İKTİBASLAR

Not: Video sohbetlerinden hazırlanmıştır.

İnsan namaza uyumlu yaratılmıştır, ergonomi

Hiçbir hayvan secde yapamaz, alnını koyan eşrefi mahlukat olur, o da insandır.

Şeytan insana secdede müdahale edemez. Çünkü secde edemez. Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin secdeyi uzatın/fazlalaştırın, demesi ve iki olması bundandır.

Secde anında kan alına gittiğinden merhametini artırır.

Onların (Kitap ehlinin) hepsi bir değildir. Kitap ehli içinde, gece saatlerinde ayakta duran, secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okuyan bir topluluk da vardır. [Ali İmran, 113]

**

Amsterdam Yahudi şehri, Rotterdam hiristiyan şehridir. Hitler II. Dünya savaşında Rotterdam'ı bombaladı. Hitler, nasıl Yahudi düşmanı oluyor.

**

Karl Marks: Biz en ince düşünceye sahip olmalıyız ki, biz yoksa o düşünenlerin düşüncesinin çekim alanına gireriz.

**

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem "Bizden olmayanların fikirlerini söylemeyin, onları yüceltmiş olursunuz buyurdu.

**

Kişiliği çarpıtılmış tipler vardır.

**

İmanın hakikati küfürde gizlidir.

**

Ludwig Wittgenstein, bir şeye imam ediyorsanız, karşıtına şüphe halindesiniz. Veya tersi.

**

Nefsimiz kafirdir, hepimiz habersiz yaşıyoruz.

**

Nefsimizin kafirliğinden haberimiz yoktur.

Laf laf konuşan adamsa adama cevap veririz.

**

İslam'da da var diye herşeyi kendimize yamamaya çalışırız. Adalet İslamda da vardır. Kadın hakları İslamda da vardır demek gibi. Buna ezilmişlik psikolojisi derler.

**

Düşündüğümüz şeylerinde reel olarak varlığı vardır.

Schrödinger'in Kedisi, Avusturyalı fizikçi Erwin Schrödinger tarafından ortaya atılmış, kuantum fiziğiyle ilgili olan, hakkında çok tartışma yapılmış düşünce deneyi. Genellikle kuantum mekaniği ve Kopenhag Yorumu'yla ilgili bir paradoks olarak bilinir. düşünce varlık adıdır. Gaybete varmak bir varlık adıdır.

Düşündüğüm şey vardır. Öyle ise edebe riayet etmeliyim. Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemi düşünüyorsam o karşımdadır, edeebime riayet etmeliyim.

**

Anhistein 1946 senesinde matematikle düşüncedeki varlıkları formülüze etmiştir.

**

Misal alemi bunu ifade ediyor.

**

Cenaze yıkanana kadar cünüp olabileceğinden Kurân-ı Kerim okunmaz.

**

Vucuhun yevmeizin nzıratun ilarabbiha **nazirah**, olgunlaşmış yüz demektir

Daraldığınız zaman yüzü melih olan insanlara gidin yardım isteyin, sıkıntınızı giderirler.

**

Her erkeğin içinde nefis [kadın var] le tanışması lazımdır ki cemal yüzü ortaya çıkabilsin. Erkeğin içindeki kadına anime derler. Kadının içindeki erkeğe animus derler. Erkeğin kendi içindeki kadını diriltecek o annedir, kadında erkeği diriltirse o da babadır. İmam Rabbaninin Mektubatında 1. Mektupta bu konu işlenmiştir.

Erkeğin nefsi annesidir ama erkektir. Kadında aynı şekilde nefsi babadır, fakat kadındır.

Biz nefsimizi bulmak ile içimizdeki cemal ve celali dengelemeye çalışırız. O zaman erkek Havva'sını diriltirse yüzü kadına, kadında erkeğini diriltirse ademe benzer. Niyazî-i Mısri kuddise sırruhu'l-âlî, ariflerin yüzü kadınları andırır, teravetinde kadın nuru vardır, buyurmuştur.

Evlilik bu sırrın mecazıdır. Erkek cemale, kadında celale ulaşmak için evlenmesi gerekir. Ancak sır kadın üzerine verilmiştir. Sırra kadın üzerinden ulaşılır.

İçinizden, kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp; aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindendir. Bunlarda, düşünen millet için dersler vardır." Rum 21. Ayeti hakkında Mevlana hazretleri birlik ve varlığın en büyük delilidir buyurmuştur.

Erkekler cemal mertebesine evlilikle kavuştukları için olgunlaşırlar. Evlenmeyen çocuk gibi kalmaya devam eder.

Eğer Allah Teâlâ dostları evlenemezse o boşluğu kendisi doldurur.

**

Namazdan sonra yüzü parlak olan insanların yüzleri Allah Teâlâya baktıkları için pırıl pırıl olur. Zikirden sonrada aynıdır.

**

Kalpler yüzün aynasıdır.

**

Ehlullah orta boyludur.

**

Peygamberimiz 42 numaralı ayakkabı giyermiş.

**

Hayal aleminde de kevser suyundan içen susuzluk çekmez. Bunu düşünce ile olsa tesiri olur.

**

Fırat Dicle cennet nehirleridir. Bahreyn'e kadar akıtılacaktır.

**

Kevser bal süt ımaklarıdır, bal bedenimiz, süt imanımıza fayda sağlar.

**

Yoldan eziyet veren taşı kaldırılması demek, engel olan şeylerin kaldırılmasıdır.

**

Hz. Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

“Bütün yaratıklar Allah’ın aile fertleri mesabesindedir. Yaratıkların en sevimlisi de aile fertlerine en faydalı olanıdır.”

Allah Teâlâ bütün insanların rızkını yüklenmiştir. Halka hizmet Hakka hizmet demektir.

**

Siz Allah Teâlâ’ya tam teslim olursanız Allah Teâlâ da size tam teslim olur.

Rabb kul, kul Rabb’dirin açıklaması budur.

**

Hatırlarsan Allah Teâlâ da seni hatırlar, unutursan seni unutur, zikredersen seni zikreder.

**

Sıbgatullah Allah Teâlânın rengine boyanmak.

**

İnsan Rabb olmaz rabbani olur, Hakk olmaz hakki olur, ilah olmaz ilahi olur, rahman olmaz rahmani olur.

**

Allah Teâlâyı sevmede problem yok Allah Teâlânın sevdiği insan nerededir?

**

Elif Şafak Aşkın 40 kuralı isimli kitabında ilk kuralı muvafakat /uyum sevdiğininin sevdiğini sevmektir.

**

Saygısızlık sevgiyi tüketiyor.

**

Adler psikolojisi saygıya dayalı sevgi olmalı. Saygı merkezli sevgi.

**

Yâri güzel olanın gözüne uyku girmez. Pir sultan abdal

**

Sipehsalar 12 sene Mevlanın uyuduğunu görmedim demiştir.

**

Aşıklar uyumaz.

**

Seninde İç âlaemimde inşa etiğin Allah Teâlâ güzel olsaydı sende uyumazdın.

**

Kul rabbin rengini alınca Hakkta onun rengini alır.

**

Veli kimdir. Allah Teâlâyı hatırlatandır.

**

Davranışa bağlı ateizme göre hepimiz ateistiz. Günah işlediğin zaman Allah Teâlâ yanında olsaydı işleyemezdin.

**

Birşeyi çok tekrar olursa inanca dönüşür.

**

Allah Teâlânın rengi renksizliktir

**

Zikir dönüşümü sağlar. Neyi düşürseniz ona dönüşürsünüz.

**

Allah Teâlâ aşık olan burada, Allah Teâlânın aşık olduğu nerededėdir?

**

Dini Allah Teâlâ'ya halis kılarak demek başka Allahlardan uzaklaşmak, demektir.

**

Küfür imandan öncedir.

**

Yahudiler gibi, bozdur bozdur Allah Teâlâ'yı harca

**

gizli şirk, narsizm, ucup, kendini beğenme aynıdır.

İmam gazali buyurdu ki; gizli şirk cennete girmeye engel değil fakat makamı düşürür.

**

Firaset,ince anlayış, feraset: at bakımı manasına gelir.

**

Sevap elbise giymektir, çıplaklar cehenneme gidecektir. Sevap işlemeliyiz.

**

Bir su hayatınız olsun.

**

Şeceretül huld, hayatını devam ettirmek ve çoğalmaktır..

**

Hayvanlar ya ölüyor öldürülüyor.

**

Hayvani Ruh, nebati ruh, tabii ruh, ilahi ruh, bu kavramlarını İslam uleması Yunandan, Yunanlılar Mısırdan, Mısırlılarda Mitraizmden almışlar. Onlarda bu kavramları idris aleyhisselâmdan, o da Allah Teâlâdan almıştır.

**

Kurân-ı Kerim popülerdir, partikuler değildir. Topluma inmiştir.

**

Kurân-ı Kerim'de 536 -534 yap ve yapma emri gelmiştir.

**

Hızlandırılmış eğitim takva-toplam eğitimidir.

**

İdris aleyhisselâm insanın insanlığı 33 yaşına kadar büyür demiştir. Kadınlar 18 yaşına kadar büyür. Cennette durum böyle olacaktır.

Yahudilikteki mason tarikatinin 33.derecesi bu yaş ile alakalıdır.

**

İnsanlığı zikir diriltir. İnsanlık dirilince akil baliğ olunur, yetmiş yaşına gelip buluğa ermeyen çoktur.

**

Veledi kalp insanlığın dirilişidir.

Kadınlarda rahmet sırrı vardır.

**

Peygamberimiz buyurmuş ki, en düşük cennete arkeologlar [mezar hırsızları] girecetir. En küçük cennet iki dünya büyüklüğündedir.

**

Ruhani alemde erkeklik dişilik yoktur.

**

Veledi kalpte de erkeklik dişilik yoktur. Ariflerde erkeklik dişilik yoktur.

**

Ruhlarda kardeşlik vardır, bedenler olarak değiliz. Ruhlar Allah Teâlâdan geldi.

**

Namazda haşiun demek , kendilerinden geçerek kılmak demektir.

**

Namazsızlığın sırrı namazı terkederek biliriz. Oda namaz kılarken yapabiliriz. Bunu da kadınlar biliyor. Aybaşı hali namaz kılamadıklarından ibadetin sırrı kadına verilmiştir. Erkeğin terki isyankarlık sırrıdır. Kadın ise namaz kılmayarak ibadet ediyor.

**

İçki içmiyorum diyene Allah Teâlâ kabul etsin denilir.

**

Din bana mı uyacak yoksa ben mi dine uyacağım.

**

Eve misafir götürmek sünnettir. 40 günü geçmeyecek. Yoksa parasını verip yedirmek değildir. Evde misafire yemek yedirmek Hz. Rasûlu'llâh salla’llâhu aleyhi ve sellemin sünnetidir.

**

Elektronik cihazlarla ilgili görülen rüyalar şeytani ve cinnidir.

**

Ölen kişinin arkasından yemek verirsen kabri aydınlanır.

**

Ölü ve çocuk için yedileme kırklama aynı şeylerdir. Biri bu dünyada diğeri ahirette doğmuştur.

**

Hidayet kelimesi kavuşturmak manasına gelir, şerrede kavuşturur. Dalalet kaybolmak, dalle kayıp hayvan demektir.

**

Sadakallahulazim, Allah Teâlâ koyduğu hükümleri sağlam ortaya koyar, demektir..

**

Yalan söyleyen şizofrenidir. Yalan doğruyu bilendir. Şizozfren kendi benliğini ikiye bölüyorsa yalan söyleyen kişiliğini ikiye bölüyor. Yalancı şizofren hastası demektir.

Allah Teâlâ bir göğüste iki kalp yaratmadı.

**

İnsanlar ya akılcı yada kalpçi olur. Müslümanda her ikisi de olacaktır.

EZİYETİ ÇEKEN NEFS MÜKAFATI ALAN RUH MU OLMALIDIR?

Yıllardır, nefsin ve ruhun üzerinden bilinir ve bilinmezlik arasında polemik yapılır. **"Nefs şöyle kötü, ruh ise o kadar kusursuz"** falan gibi. Ancak ceza ve mükâfat kategorisinde her türlü hakaret ve eziyeten nasip alan bu nefsin yerine ruha pay biçilir. O hale gelir ki başkalaşım geçirmediği müddetçe nefs kötülenmeyle kalmadığı gibi birde cennete giremeyecek kadar aşağılanmıştır. Bakınız: http://www.sorularlaislamiyet.com/article/14393/eski-filozoflarin-ahiret-hakkindaki-gorusleri-nelerdir.html

Önemli olan burada nefsin ruhla ilişkisinde gerçekten aşağılanması gereken bir varlık olmaktan öte, değerli olması gerekmektedir. **İnsanı, insan sıfatlı yapan ruh değil, nefsdir.** Eğer nefs olmasaydı meleklerden üstün olamayacaktı.

Tasavvufun terbiye sisteminde ruh ve nefs ekolleri vardır. Görülen o ki nefs terbiyesi ruh terbiyesinden üstün olmasıdır. Çünkü nefsde bir değişim başkalaşımdan bahsetmek ruhtaki olandan daha reeldir. Ruhun değişimi ise iyiliğinin derecelerinde olmasıyla bir üstünlük değil, varlık olma yürüyüşünde olan üstünlük ve dahası gibi algılanmasıdır. Nefs, aşağılamış olarak yerinden kalkarak iyiliğe doğru ve daha ilerisi ölüme varacak kadar azimli bir yolculuğu seyretmesidir. Allah Teâlâ buyurdu ki:

"O Allah ki, sizi güçsüz (zayıf) bir şeyden (nutfeden) yarattı. Sonra zayıflığın ardından (sizi) kuvvetli kıldı. Sonra (sizi), kuvvetin ardından zayıf ve ihtiyar kıldı. O (Allah), dilediğini yaratır. Ve O; Âlim'dir (en iyi bilen), Kaadir'dir (herşeye gücü yeten)." Rûm Suresi 54

Bu anlatılan nefsin evreleriyle asıldan alakalıdır. Misal olarak, bir insan için yapılan her türlü nasihat ile şehveti terbiye edebilmesindeki zirve ancak ihtiyarlık döneminde en yüksek mertebeye ulaşır. Genç iken zorlamalı va azimli sabır takviyesi ile terbiyeli olma hali, ihtiyarlıkta iken zorunlu olmaktan çok vasıf olarak gözükür. Burada ruh dediğimiz hususun bahtiyarlığıda nefsin kemaliyle dolaylı olarak yücelmektedir.

Bir başka örnek;

Hacı Hasan Akyol efendimiz, şeyhi Tokatlı Mustafa Hâkî kuddise sırruhu'l-âlî ile görüşme esnasında babasının hayatta olup olmadığı sorulunca, **"Efendim küçük yaşta kaybetmişiz"** dediklerinde, Hâki Efendi, **"oğlum Allah Teâlâ seni bahtiyar yaratmış"** buyurmuşlar.

Bu misalin benzeri küçük yaşta anne ve baba kaybetmenin gerçeği nefsin terbiyesinde olan noksanlık değerlerinin azaltılması kaderi çizgiyle murat edilmesidir. Tarihçi Arnold Toynbee, öğrencilik döneminde yurt hayatının tercih edilmesini tavsiye eden görüşleri de belkide bu metefordan gelen bir ilham olabilir. Nefsin yetişme çizgisinde geçirdiği evrelerdeki düşkünlükler/noksanlıklar [öksüz-yetim kalmak gibi], kötülük olarak algılanmaktan çok değişim ve karakter oluşumunda daha yüksek yerlere varmanın birinci olmasada ikincil önermeleridir. Peygamberlerin hayatını incelendiğinde nefsin terakkisinde insan için en fazla engel olan unsurlar olağan bir kader içerisinde olumlu şekilde kaldırılmıştır. Bu şekilde Allah Teâlâ tarafından ismet sıfatında zayıflık ve bulanma olmaması irade edilmiştir.

Hulasa ruh ve nefis denilen hususları ayrı birer cevherler olarak düşünmek yerine bir madalyonun iki yüzü olarak kabule etmek uygun olan görüştür. Eskiden bu türlü düşünmek yerine ayrıştırılmış varlık düşüncesi, günahların sebebi illetinde ruhun durumu yani Allah Teâlâ ile olan ilişkisi ve safiyeti halel gelme korkusudur diyebiliriz. Bu nedenle nefsi ayrı düşünmek insanlara kolay gelmiş olabilir. Ruhun Allah Teâlâ'nın nefesi olarak düşünme

telakkisi ile safiyetini korumak kaygısıyla yapılan bu düşünce tarzı kendi içerisinde birçok zıtlıkları da beraberinde getirmiştir. Çocukken ruhumuz ve nefsimizin temizliği gayret göstermeden bulunuyorsa, ihtiyarlıktada aynı şekilde vardır. **İhtiyarlıktaki olan safiyet dahi bir gayretin sonucu ile değil, nefsin ihtiyarlığı ile alakalıdır.** Kutuplar için doksan yaşının baz alınmasının bir hikmetinde yaş faktörü bulunması nefsin ihtiyarlığı ile alakalıdır. Yoksa ruhun tam bir olgunlaşma vasfı değildir. Herkes için neden yok denilebilir. Buna da cevap insanların nefsiyle olan bağlantı hususunu tekrar hatıra getirebiliriz. **Nefs ne hususta terakkiyi arzu ederse o yerde hatmiyete kavuşur**. Ruh insanın doğumu gelişimi ve ölümü ile hiçbir değişim gösteremez. Ayniyeti ile gelir gider. Çünkü peygamberlik çalışma ile kazanılan bir değer değildir. Allah Teâlâ'nın muradıdır. Yine Menkabelerde ruhun hapsedilmiş gibi düşünülmesi, kafesten kaçış hikayelerini hatırlamak gerekir. Kemalât ruhda zannedilir, halbuki her zaman nefs ile alakalıdır. Bu konuda Vahdet-i vücüd muarızları meseleye nefs cihetinden baktıklarında vahdet-i şuhudu isbat etmeleri de kolay olacaktır. Yine nefsin durumu ruhun rahmanın nefesinden ayrılmış düşüncesini pasifize ederek Allah Teâlâ'nın hâlik sıfatının isbatında ruhtan daha elyak olur ki, kul ve rabblik ilişkisine daha güzel görünüm verebilmektedir.

Ruhun varlığı Hakk ile benzeşen karakteriyle hedefimiz olamaz. Bizler nefs tarafımızla kulluğun tadını çıkarmaya bakalım.

Allah Teâlâ'nın razı olduğu nefs takdir edilmiştir. Ruh için bu türlü bir bilgi yoktur. Ruh belki Allah Teâlânın kendinden bir parça görünümünde olmayı hak edebilir. Bu ise Hakk katında bir övünç kaynağı değildir.

Terbiye olmuş nefs, rıza makamına ulaşmak için göstereceği seyr ile hakikikatin gerçeğini bulmuştur.

ALLAH TEÂLÂ	**RUH**
Madde değildir ve benzeri yoktur	Madde değildir.
Mekânsızdır	Mekânsızdır
Allah Teâlâ´nın âlem ile beraberliği Ne içindedir, ne dışındadır.	Ruhun bedene bağlılığı, ne bitişiktir, nede ayrıdır.
Allah Teâlâ, bilinemez, nasıldır denilemez	Allah Teâlâ, insanın ruhunu bilinemez, nasıldır denilemez olarak yaratmıştır.
Âlemi varlıkta durduran, Allah Teâlâ´dır.	Bedenin her zerresini diri tutan ruhtur.
Allah Teâlâ anlaşılamayandır.	Ruh nasıl olduğu anlaşılmaz olarak yaratılmıştır.

Kaynak: Kutsi Duâ

İhramcızâde İsmail Hakkı

D VİTAMİNİ KALP YETMEZLİĞİNE ÇARE OLABİLİR

James GallagherBBC Sağlık Editörü

5 Nisan 2016

İngiltere'de yapılan yeni bir araştırma, D vitamini almanın bazı kalp hastalıklarına iyi gelebileceğini ortaya koydu.

Kalp yetmezliği çeken 163 hasta üzerinde yapılan deneyler, normal olarak vücutta cildin güneşe maruz kalmasıyla üretilen D vitaminini takviye olarak almanın, kalbin kan pompalama kapasitesini artırdığını ortaya koydu.

Çalışmayı Leeds Üniversite Hastanesi'nden bir ekip yürüttü ve araştırmaların sonucu, Amerikan Kalp Hastalıkları Fakültesi (American College of Cardiology) tarafından düzenlenen bir toplantıda sunuldu.

İngiltere Kalp Hastalıkları Vakfı ise takviye vitamin almanın etkileriyle ilgili daha kapsamlı deneyler yapılması çağrısında bulundu.

Kemik ve diş sağlığı için hayati önem taşıyan D vitamininin vücutta başka bir çok iyileştirici etkisi olduğu düşünülüyor ama çoğu insan bu vitamini yeterince almıyor.

Yaş ortalaması 70

Leeds'de yürütülen deneye katılan hastaların yaş ortalaması 70'ti ve o yaştaki insanların çoğu gibi yaz mevsiminde dahi D vitamini eksikliği çekiyorlardı.

Kalp hastalıkları uzmanı Dr. Klaus Witte "Dışarda daha az zaman harcıyorlar ama aynı zamanda ciltlerinin D vitamini üretme kapasitesi de yaşla birlikte azalıyor. Bunun neden böyle olduğunu henüz bilmiyoruz" diyor.

Deneye katılan hastaların bir kısmına bir yıl boyunca her gün 100 mikrogramlık birer D vitamini tableti, diğer kısmına ise D vitamini olduğuna inandıkları birer şeker tableti verilmiş.

Araştırmacılar bu süre içinde vitaminin kalp yetmezliği yani kalbin kan pompalama yetersizliği üzerindeki etkisini incelemişler.

Burada ölçü, kalbin her bir çarpışında ne kadar miktar kan pompalayabildiği.

Image copyrightPA

Sağlıklı bir yetişkinde bu kapasite kalpteki kanın yüzde 60-70'i dolayında iken, kalp yetmezliği çeken birinin kalbi, kanın ancak dörtte birini pompalayabiliyor.

Reçete için henüz erken

Fakat bir yıl içinde D vitamini alan kalp hastalarında pompalama oranının yüzde 26'dan yüzde 34'e çıktığı saptandı.

Araştırma ekibinden Dr. Witte BBC'ye "Bu çok önemli bir oran. Çok pahalı bazı tedavi yönmetleriyle de ancak bu kadar gelişme sağlayabiliyorsunuz. İnanılmaz bir sonuç. Üstelik fındık fıstık gibi ucuz, yan etkisi de yok. Son 15 yıldır böyle bir sonuç alınmadı" dedi.

Çalışma, D vitamini alan hastaların kalplerinde küçülme de görüldüğünü ortaya koydu. Uzmanlar, bunun kalbin daha etkin ve güçlü hale gelmesiyle ilgili olabileceği gönüxühre,

Fakat ekip kalp hastalıkları için D vitamini reçetesi yazmak için henüz erken olduğu görüşünde.

Dr. Witte, "Henüz o noktada değiliz. Aldığımız sonuçlara inanmadığımız için değil fakat daha kapsamlı bir araştırmaya ihtiyaç var" diye konuştu.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/04/160405_vitamind_kalp

Nefsine dost diyen kim?

NEFS : Arapça bir kelime olup çok sayıda manaları ihtiva eder: **Ruh, akıl, insanın bedeni, ceset, kan, azamet, izzet, görüş, kötü göz, bir şeyin cevheri, hamiyyet, işkence, ukubet, arzu, murad.**

Tasavvufî olarak Kâşânî'nin ifâde ettiği gibi, kendisinde iradî hareket, his, ve hayat kuvveti bulunan latîf buharlı bir cevherdir.

Kötülüğü emreden manasında anlaşıldığı gibi, Allah tarafından insana üflenen ve ruh-i Rahmânî, ilâhî ben mânâsına da kullanılmıştır. Hakîm Tirmizî bunu şöyle tanımlar:

O, hayvanî ruhdur, kalb (nefs-i natıka) ile beden arasında vâsıtadır. Kendisine, Kur'ân-ı Kerim'de mübareklik özelliğini taşıyan, şarka ve batıya ait bulunmayan ağaç olarak işaret edilir. (Nur/35).

Bu kelime, Kur'ân'da sekiz ayrı manada kullanılmıştır:

1. **Zâtullah manasına**: Tâhâ/41, Al-i imran/28, En'âm/12,54, Mâide/116.

2. **İnsan ruhu**: Fecr/27, En'âm/93, Zümer/42.

3. **Kalp, sadır vb. manalar**: Al-i imrân/154, A'râf/205, Yusuf/77, Bakara/77, 109, 235, Nisa/113, En'âm/158, Yunus/100, Enbiyâ/64, Nemi/14, Fussilet/53.

4. **İnsan bedeni**: Al-i İmrân/146, 185, Enbiyâ/35, Ankebût/57, isrâ/33, Yusuf/26, 30, 61.

5. **Bedenle bareber ruh**: Bakara/286, En'âm/152, Yunus/23, 30, 44, 49, 54, Ra'd/11, 42, isrâ/7, Tâhâ/15, Ankebût/6, Zümer/70, Mü'min/17, Câsiye/15.

6. İnsana kötülüğü emreden kuvvet manasına: Yusuf/18, 53, Tâhâ/96, Mâide/30.

7. **Zât manasına**: Bakara/48, Lokman/28, 34, Müddesir/38.

8. **Cins manasına**: Tevbe/128, Rum/28, A'râf/188, Şûra/11. Türkçemizde bu kelime çeşitli şekillerde kullanılmıştır:

Nefsini bilen Rabbini bilir: Bu sözün, hadis olması hususu tartışmalıdır. Ancak sûfîler, bu ifadeyi sık sık kullanırlar. İnsanın, kendisi üzerinde düşünmesini tavsiye eden çeşitli âyetler vardır. Bu, âyetler, âfâk denilen dış dünya hakkında düşünerek Hakk'a ulaşmanın mümkün olduğunu gösterdiği gibi, enfüs denilen iç dünya üzerinde de düşünerek aynı sonuca varılabileceğini gösterir. Gölpınarlı bu ifâdeyi, şu şekilde açıklamıştır:

"Nefsini bilen, yani, kendisini acz ile, noksanlıkla, bilgisizlikle, yoklukla bilen, Rabbisini bilir, yani Rabbisini kudretiyle, yüceliği ve kemâliyle, bilgisiyle, varlığıyla bilir".

> Bilmek istersen seni
>
> Can içre ara canı
>
> Geç canından bul ânı
>
> Sen seni bil sen seni.

Hacı Bayram Velî

Nefes-Nefs ilişkisinin gizlenmiş gerçeklerini Nefes-i Rahmanda bulabiliriz. Hz. Şeyhu'l-Ekber Muhyiddîn-i Arabî (kuddise sırruhu'l-celî) Futuhât-ı Mekkiyye'sinin birçok yerinde bu konuya izahlar getirmiştir. Bir kısmını burada zikredelim.

**

Nefes, Rahman'ın nefesindendir. Her nefes Hakk'ın kendilerine yönelmesinin ta kendisidir. Onun vasıtasıyla bedenleri nurlanır. Nefes, bedenlerde bir rüzgâr (rîh), latiflerde ise ruhlardır (ervah). Bu kelime ravh (rahadık) kelimesinin çoğuludur.

**

Allah'tan başka mevcut yoktur. O her şeyin yaratıcısı, yani var edicisidir. Kendisiyle bir gayb-ı açtığı ilk anahtar, Allah Teâlâ'nın kendi dışındaki varlıklarda gölgesi olan insan-i kâmil'dir. Allah onu Nefes-i Rahman'dan izhar etmiştir.

**

Doğal cisim (unsurlardan) oluşup duyusal ruhuyla ortaya çıktığında, bağımsız bırakılsaydı, 'iddia' [Tanrıyım] onu yok ederdi. Fakat Allah ona Rahman'ın nefesinden rabbani bir ruh verdi ki, 'ilahi ruh' demektir. İnsanın latifesi bir 'nur' olarak ortaya çıkarak, hayvani cismi yönetmekle görevlendirilmiştir. Bu nedenle ilahi ihsan her yerde bu kula eşlik etsin diye, nurlar ecirlere bitiştirilmiştir. 'Allah, Alim ve Hakim'dir.' Bu nedenle dünyanın **'karışım yeri ve menzili'** olduğunu söyledik.

**

Rahman'ın nefesi olmasaydı, varlıklar ortaya çıkmazken varlıkların kabiliyeti olmasaydı var olmayla nitelenmez, hiçbir şey var olmazdı. Sabah yeli estiğinde, kararmış geceyi ortadan kaldırır.

**

Mümkünlerin kulaklarını hitap açmış ve 'parçalamıştır.' Cennetteki son sözleri ise 'Hamd âlemlerin rabbi Allah'adır' olacaktır. Onlar bu sözü Allah'ın cennetliklere söylediği 'Sizden razıyım, bir daha size öfkelenmem' cümlesi vesilesiyle söyleyeceklerdir. Rahman'ın nefesi olmasaydı, mümkünlerin kelimeleri ortaya çıkmazdı.

Nefsine dost diyen insanın kendisidir. İnsan diye bahsedilen varlığın ruh, nefs ve beden gibi ayrımlarla açıklaması karışık olunca, bazen ruhumuz mu diye sahiplendiğimiz nefsimiz olmaktadır. Âdem aleyhisselâm ve Havva annemiz **"Rabbimiz, biz nefsimize zulmettik. Bizi yarlıgamaz, bize acımazsan ziyankârlardan oluruz"** [A'raf, 23], dediklerinde ruhlarını ve nefislerini birlikte dile getirdiler.

Allah Teâlâ ise:

"Kim bir kötülük eder, yahut nefsine karşı zulümde bulunur da sonra Allah'tan yarlıganmak dilerse Allah'ı, suçları örtücü ve rahîm olarak bulur." [Nisa,120]

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem **"Sakın nefsinizi kötülemeyin", "Sizden biriniz, sakın 'nefsim habis (pis) oldu' demesin!"** (S. Müslim ve Tercümesi, Mehmed Sofuoğlu, c. 7, s. 118)

Buradan anlaşılan, Allah Teâlâ kulları üzülmesin diye kavramların/isimlerin çoğalmasını emretti ki, devran kendi içinde bir doludan bir boşa aksın hareket devam etsin.

Geniş izahat için bakınız. http://www.erdemyolu.com/ruh-beden/kuranda-nefis-ve-ruh-kavramlari.html

Hangi nefs dostu için kendinden geçer?

Kendinden vaz geçen nefs Allah Teâlâ'dır. Allah Teâlâ, Hz. Mûsâ'ya hitâben: **"Seni nefsim (kendim) için seçtim. "** (20/Tâhâ, 41) buyuruyor. Yarattığı âlemi insana hediye etmiş, kendini gizlemiştir.

Bu nefs nasıl bir şey ki onca yerilmeye halen aynı hataları yapmaktadır.

Nefs, yaratılma gerçeği olarak Hakk tarafından aldığı vasfı nefes-i rahmanı unutmaz tanrılık vasfını bazen kul vasfının önüne geçirmek ister. Allah Teâlâ, nefse kul olmasını emretmiştir. Fakat yinede verdiği bir fıtrat gereği isyanı kaderine yazmıştır.

"Eğer günah işlemeseydiniz, sizi yokederdim.. " hadisi buna işaret etmektedir. Kötülük Allah Teâlâ'nın yaratma sırlarındandır.

Kötülük Allah Teâlâ'dan mıdır denilirse, bunun cevabını tam olarak vermesekte, kötünün sığınacağı yerin yine Allah Teâlâ katı olduğu hakikattir.

Hz. Mevlâna buyurdu ki:

«Senden yalnız ihsan ıssı umarsa, peki, suçlu nereye sığınsın»

**

«Ey kerem ıssı, sen, yalnız iyi kişinin yaptıklarını kabul eder, yalnız onu yarlıgarsan, peki, aşâğılık kişi, suçlu kişi, nereye gitsin de ağlasın inlesin»

Bakınız: https://ismailhakkialtuntas.com/2016/02/27/hersey-allahtan-ama-sineme-dokunuyor/

Nefsini yerden yere vuran ses kimin?

Meleklerin sesidir. Allah Teâlâ cehenneme atarken dahi zebanileri vasıta kılması bu nedenlerdir.

Hz. Şeyhu'l-Ekber Muhyiddîn-i Arabî (kuddise sırruhu'l-celî) buyurdu ki:

Varlıkta gerçekleşen en şaşırtıcı iş söylediğimiz bu husustur. Şöyle ki: Allah Teala vahiy ilka ettiğinde, **adeta taş üstüne vuran yağmur gibi ses çıkar,** melekler baydırdı.

Nitekim Hz. Peygamber'e de vahiy taş üstüne vuran yağmur gibi geldiğinde baydırdı. Bu tarz vahiy, kendisine gelen vahyin en şiddetlisiydi.

Cebrail vahyi kalbine indirir, o ise duyu âleminden geçer, ağzı köpürür, vahiy bitene kadar üzerine örtüler alırdı.

Hz. Peygamber salla'llâhu aleyhi ve selleme soğuk bir günde böyle vahiy indiğinde, alnından terler boşalırdı.

Hz. Musa de Allah Teâlâ ile vasıtaların ortadan kalkmasıyla konuşmuş, o bayılmamış, duyusunu yitirmemiş, hem kendisi konuşmuş hem onunla konuşulmuştur. **Bu makam, meleğin vasıtasıyla gelen vahiy makamından daha üstündür.** O melek konuşma esnasında bayılır. İnsanların en şereflisi olan Hz. Peygamber'e vahiy gelince, Cebrail'in inişi esnasında bayılır, Hz. Musa ise vasıtalar ortadan kalkmasına rağmen bayılmamış, herhangi bir halle karşılaşmamış dağ ise dağılmıştı. Bilmelisin ki, bütün bunlar, perdenin eserleridir. Çünkü her nerede ortaya çıkarsa çıksın hüküm, perdelere aittir. Allah Teala onları perde olarak yarattığında, örtsünler diye yaratmıştır ve örtmeleri kaçınılmazdır. Örtmeselerdi, perde olmazlardı! **Allah Teala perdeleri iki tür yaratmıştır: Manevi ve maddi perdeler!**

Allah Teala maddi perdeleri de iki tür yarattı: Kesif ve şeffaf perdeler. Kesif perdelerde göz perdelerden başkasını görmezken latif olanlarda göz perdelerin ardında ve içinde bulunanları görür. Şeffaf perdelerde ise göz perdenin ardındakini görür. Bu esnada içinde olanı gördüğünde, karışıklık gerçekleşir.

[Futuhât-ı Mekkiye, 23. Sifr, cilt,12, 141]

Gönül ne?

Kalb'in Türkçe karşılığıdır. Gönül, Hakk binasıdır.

Duruş kazan, ye, yedir
Bir gönül ele getir
Yüz Kâ'be'den yeğrekdir
Bir gönül ziyareti.

Yunus Emre

Ruh ve Nefs nedir?

Bunun en güzel cevabı **"ne aynîdır, ne gayrıdır".**

Geniş izahat için bakınız. http://www.erdemyolu.com/ruh-beden/kuranda-nefis-ve-ruh-kavramlari.html

Dünya sorulara cevap bulma yeri midir?

DÜNYA "SONSUZ AŞKIMIZ"

Dünya, tadıp da vazgeçemediğimiz cevher, tutkuyla bağımlı olduğumuz sevgili.

Acılarımızı ve sızılarımızı görmekten zevk alarak bizi çok seven, ölesiye sevdiğimiz aşkımız.

Dünya, cazibesiyle kolumuzu, kanadımızı kıran aşkımız.

Hışmından, bazılarımız belki kurtulabilir.

Bazılarımız da bu kurtuluşun verdiği coşkuyla, kırılan taraflarıyla, eskisinden daha güçlü olarak yöneldiğimiz ve daha çok bağlandığımız dünya.

İnsan olarak, bizde yaradılıştan zorbayız, acı çektirmeyi severiz. Fakat sen, kolunu kanadını kıramadıklarına karşı düşman olup, öldürmeye onu yutmaya çalışıyorsun.

Zalimliğinle, iyilerin ve cesur olanların, ağlamalarına, haykırışlarına hiç bakmadan, öldürmekten zevk alıyorsun. Birine ulaşamıyorsan, elde edemiyorsan veya istediğin gibi acı çektiremiyorsan, onu öldürmek için peş peşe düzenler, tuzaklar kuruyorsun. Muhtaç değilsin, acelen hiç yoktur, ama hep fırsat zamanını usanmadan, yılmadan bekliyorsun.

Ey dünya, biz seni seviyoruz, sen ise sevenlerine sınırsız zararlar veriyorsun. Seni sevmekle, kendimize zarar verişimiz aşkımızın bir karşılığıdır, niçin ailelerimizi, sevdiklerinizi ayrı tutmuyorsun?

Zulüm ve dehşetine meftun olduğumuz, vazgeçemediğimiz, dünya. Etrafımızı da yok edeceğini bilsek de, seni sevmekten kendimizi alamıyoruz.

Bil ki, son kudretimize kadar şansımızı deneyeceğiz. İçimizdeki **"Yarın, yarın, her şey bitmiş olacak!.."** arzusu hiçbir zaman son bulmayacak. Normalde bu herkesin başaramayacağı, sonuçta kesinleşmiş olan bir fikirdir. Ancak seninle olabilmek, bir şeyler başarmanın zevki, ne muhteşem, ne çılgınca kulağa hoş gelen pek garip bir duygudur. Neden sana olan aşkımızdan vazgeçemiyoruz? Yoksa insan, ne pahasına olursa olsun, tıpkı denize düşenin yılana sarıldığı gibi karşılıksız olan aşkına cevap mı bekliyor? (neyi umut mu ediyor?) Kabul edelim ki, denize düşen insan, eğer boğulmak korkusuna kapılmasaydı, ağaç kökü diye yılana niye sarılsın ki?

Nedenini bilemiyoruz ama sevgine hepimiz kapıldık. Kim bilir, belki de hiçbir seçeneğimiz kalmadığından mı, yoksa ayrılığın kader olduğu, hayatta son şansımız dediğimiz umudumuz musun?

Gerçekten de, beklenmedik talih ve olaylar ard arda gelişi bir sistem değilse de içinde bir çeşit düzeni barındırmakta. Bu durum elbette çok garip. Ancak dünya bizi yaratan hakkı için, çok zaman Tanrımız yerine koyup, seni çok seviyoruz. İnsanın ayrılıkları bitmez. Bu sevginin hatırına bizi çok hırpalama. Allah ile aramıza girip, bir ayrılık acısı daha tattırma. Allah Teâlâ ile aramızı bulmada bizlere yardımcı ol. Bir şansımız var, "o da yarın", diye umutlarımızı yok etme, bizi **"farş olanlar"** dan eyleme.

Âmin.

https://ismailhakkialtuntas.com/2013/02/28/dunya-sonsuz-askimiz/

Vahdet-i vücud nedir?

Varlığın birliği kulun etkisinin sınırlılığını en iyi izah edebilen ıstılahtır. Sonsuzluğun içinde varlığımızın yokluk mertebesidir.

Hakk cihâna doludur kimsene Hakk'ı bilmez

Anı sen senden iste, o senden ayrı olmaz.

"Sen bizim Rabbimiz değilsin" dediğimiz de kendi suretimizi veya manamızı mı göreceğiz de red edeceğiz?

HERKESİN İNANCI KENDİNE DOĞRU

İnsanların inançlarındaki tasavvuru iki şekildedir. **"inançlarında yarattığı düşünce"** veya **"inanılan düşünce"** dir.

İnsanın düşüncesi, inancına veya zannına göre doğru olunca başkalarını kabullenmekte zorlanmaktadır. Koyduğu sınırlar dahi diğer insanları öylesine kapsar ki, kendi dahi bir zaman sonra koyduğu sınırını artık aşamaz.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Kulum beni nasıl bilirse (zannederse) **ona öyle muamele ederim"** [1]

Bu hadis insanların inancında çeşitliliğin oluşunu haber vermektedir. Bu durum, bir anlamda, **"sayısız inanç tasavvurunun[2] imkânı"** nı doğurmaktadır.

Bir rivayette ise, Allah Teâlâ, kıyamet günü zâtında bulunduğu hal üzere kullarına tecellî eder. Fakat hiç kimse Allah Teâlâ'yı kabul etmez ve **"Sen bizim Rabbimiz değilsin"** diye kaçışırlar. Bunun üzerine Allah Teâlâ, herkese herkesin zâtı hakkındaki tasavvuruna göre tecellî eder. Böylece herkes, kendi inancına göre gördüğü Allah Teâlâ'yı kabul eder. Ve O'nu ikrar ederler. Ancak Allah Teâlâ'yı hakkıyla bilmekten aciz kalmışlardır. Sadreddin Konevî kaddese'llâhü sırrah'ül azîz, bunu şöyle ifade etmiştir:

"Hakk, kıyamet günü müminlere tecellî eder, onlar da Hakk ile kendileri arasındaki alâmeti görmedikleri sürece, Hakkı inkâr ederler ve ondan kaçınırlar. Söz konusu bu alâmet, Hakka

dâir 'o şöyledir, şöyle değildir' şeklindeki inançlarıdır. Hakk, onlar için suretlerde başkalaşır (tahavvül) ve her birisi, kendi alâmeti ile O'nu tanır." [3]

Öncelikle inançtaki sonsuz çeşitlilik Allah Teâlâ'nın büyüklülüğünün işaretidir. Bu çeşitlilik ile herkes **"kendisi bakımından"** bir inanca sahip olur ve böylece pek çok inançlar ortaya çıkar.

İnsanın mutlaka **"belirli"** ve **"sınırlı"** bir inanca bağlanma ihtiyacı ve fıtratının gereği olduğunu bilmekteyiz. İnsanın hiçbir şekilde bilemediği ve hakkında hüküm veremediği bir şeye inanmasında çeşitlilikten kurtulması mümkün değildir. Ayrıca aynı inanç içinde buluştuğu kişilerle dahi bağdaşamadığı pek çok konusu da vardır. Bu durumun çıkışı inançtaki, bilme, ikna ve aldanma imkânları ile eşittir.

"Allah onların kalblerini ve kulaklarını mühürlemiştir, gözlerinde de perde vardır ve büyük azab onlar içindir." [4]

Bu ayet ile insanın aldanmayacağını düşünmek yanlıştır. Yani insan yalnız kalınca ve bırakılınca muhakkak aldanır demektir.

Hz. Mevlana kaddese'llâhü sırrahu'l azîz mesnevisindeki uzun hikâyelerden birisi olan Yahudi padişahın hikâyesinde [5] ikna ve aldanmanın inançtaki seyri, aldatan ve aldananlar söz konusu edilmiştir. Bu nedenle inancın tahkik safhasına kavuşmadığında çok faydalı olmadığı ve sonuçta hüsran olunacağı anlatılmaktadır.

[1] Hadis müttefekun aleyhtir. Bkz. Buharı. Tevhid. 15: Müslim. Tevbe. 1. Zikir. 2.19: Tirmîzî. Zühd 51. Daavat. 131: İbn. Mâce. Edeb. 53.58: Darimi. Rikak. 22

[2] Tasavvur: Hayal gücü, imgelem, hayal, hayal etme, kuruntu,

[3] bkz. Suad el-Hakim, el-Mu'cem, 87 vd; Ebu'l-Ala Afifi, Fusûsu'l-Hikem Okumaları İçin Anahtar (trc. Ekrem Demirli, İz Yay. 2000), s. 54 vd. Vahdet-i vücûd ve ilâh-ı mutekâd hakkında bkz. Abdülganî en-Nablûsî,Gerçek Varlık, 76 vd; Konevî'de İlâh-ı mutekâd ve "sübjektif Tanrı" tasavvuru için bkz. Nihat Keklik, Sadreddin Konevî'nin Felsefesinde Allah-Kainat ve İnsan, s. 51 vd.; Ekrem Demirli, Sadreddin Konevî'de Mârifet ve Vücûd, s. 145 (doktora tezi, M. Ü. S. B. E., 2003)

[4] Bakara, 7

[5] Mesnevi, I, b. 324-739

Kendimize şah damarından yakın olan kendimiz değil miyiz?

Ben bilmez îdîm gizli iyan hep sen imişsin

Tenlerde ve canlarda nihân hep sen imişsin

Senden bu cihan içre nişan ister idim ben

Ahie senden bildim ki cihan hep sen imişsin

**

Abit kisvesinden görünen Hak'tır

Sen anı gayride arama ey can

Bâtını Hak olmuş zâhiri Haktır

Gizli sırlarını edeyim ayan

*

Esma sıfat zattan vücud istedi

Kendi vücûdiyle mevcud eyledi

Allemelesmıa'yi talim eyledi

Oldu âdem ol dem nâtık-ı Kur'an

*

Evvel âhir zâhir bâtın âdemdir

Her bir sırrı anın için mahremdir.

Mazî müstakbelde dem hep bu demdir

Külli şey'in Halik el'an kemâ kân

BASRİ BABA

****

Mansur enel-hak söyledi.

Haktır sözü Hakk söyledi

*

Nakkaş bilindi nakş içinde

Lâ'l oldu iyan Bedahş içinde

*

Adem değil Hak oldu bilgil

Mescid-i hakıyka secde kılgıl

*

Âdemde tecelli eyledi Allah

Kıl âdeme secde olma güm-râh

*

Çün mümine mümin oldu mir'ât

Mir'atına hak-ü-anda gör zât

NESİMİ

Zamanın sahibi kimdir?

[(İnsana göre) kâinattan daha büyük, ya da eski bir şey yoktur.

- **Peki, biz nereden geldik?**
- **Kâinat nasıl var oldu?**
- **Kâinatta yalnız mıyız?**
- **Oralarda bir yerlerde uzaylı var mı?**
- **İnsan ırkının geleceği ne?**

1920'lere kadar, insanlar kâinatın durağan olduğunu ve zamanla değişmediğini düşünüyordu. Daha sonra kâinatın genişlediği keşfedildi. Uzaktaki galaksiler bizden uzaklaşıyordu. Bu, galaksilerin bir zamanlar bize yakın oldukları anlamına geliyordu. Eğer geriye gidersek, 15 milyar yıl kadar önce, hepimizin birbirimizin üstünde olması lazım. Bu Big Bang idi, kâinatın başlangıcı.

- **Peki Big Bang'den önce bir şey var mıydı?**
- **Eğer değilse, kâinatı kim yarattı?**
- **Neden kâinat Büyük Patlama'dan sonra bu şekilde gelişti?**

kâinat teorisinin ikiye ayrılabileceğini düşünülmektedir.

Birincisi, kanunlar. Bir zamandaki tüm durumlar verilince, kâinatın evrimini belirleyen **Maxwell denklemleri**[1] ve **genel görecelilik.**

Ve ikinci kısım, kâinatın ilk hali ile ilgili soru sorulmuyordu. İlk kısımda çok iyi gelişme kat ettik ve evrim kanunları hakkında en uç durumlar hariç her şart için bilgiye sahibiz. Fakat daha yakın zamana kadar, kâinatın ilk hali hakkında çok az bilgiye sahip idik.][2]

Stephen Hawking'in bahsettiği sorunlar ile zamanın da kendi içindeki bilmecesi hala devam etmektedir. Çünkü her şeyi yaratan Allah Teâlâ hakkında yeterli bilgi bulmak mümkün olmayınca başlangıcında ve geleceğinde bir insanlık açısından bilinmezi olacağı kesindir.

"Dehre (zamana) sövmeyiniz, çünkü dehr Allah'tır."

"Âdemoğlu dehre söver. Hâlbuki ben dehr (in yaratanıy) ım. Gece ve gündüz benim elimdedir" [3]

[Pek çok ilim adamı şu soruların cevabını aramıştır:

"Allah Teâlâ'daki tekillik nereden geliyor?"

"Allah Teâlâ'dan önce bir şey var mı?"

"Kâinatın sınırının ötesinde ne var? ve en önemlisi **"Kâinat hayatını başlatan şey nedir ne niçin bunu yapmıştır?"** Bilim cevap veremez. Din en azından bir yön gösterir.] [4]

[Zaman bilim için çok önemlidir. Zamanın gerçekliğini inkâr, sıradan saat zamanı içinde yaşayan kimselerin hep aklını karıştırmıştır.] [5]

[**Zamanın varlığı yoktur, çünkü gelecek henüz gelmemiştir, geçmişin artık varlığı kalmamış-tır, şimdiki zaman da ortalıkta değildir.** Oysa bizler zamandan sanki varmış gibi söz ederiz: Gelecekteki şeylerin ileride olacaklarını, geçmişteki şeylerin eskiden var olduklarını, şimdiki şeylerin ise geçmekte olduklarını söyleriz. Geçmek bile bir hiç değildir. Var olmama savına direnişi geçici olarak destekleyenin, dilin kullanımı olduğunu görmek de dikkate değer bir özelliktir. Zamandan söz ediyoruz, hem de akla yatkın bir biçimde söz ediyoruz; bu da zamanın varlığı konusundaki bir sava temel oluşturur: **"Zamandan söz edince, onu anlıyoruz kesinlikle; bir başkasının ondan söz ettiğini duyunca da yine anlıyoruz"** (Augustinus, İTİRAFLAR 24,17[6]).

"Nedir gerçekten zaman?

Eğer hiç kimse bana sormazsa ne olduğunu biliyorum; ama bir soran olur da açıklamaya kalkarsam, bilmiyorum" (Augustinus, İTİRAFLAR 14, 17).

Böylece ontolojik paradoks, dili yalnızca o kuşkucu delille karşı karşıya getirmekle kalmaz, dili de kendi kendisiyle karşıt duruma sokar:

"geçmiş olmak", "birdenbire meydana gelmek", "olmak" gibi fiilerin olumluluğu, "… artık yok", "… henüz olmamış", "… hep … değil" gibi belirteçlerin olumsuzluğuyla nasıl bağdaştırılabilir? Demek ki sorunun sınırları bellidir:

"Eğer geçmiş artık yoksa gelecek henüz olmamışsa, şimdi de hep şimdi değilse, bu durumda zaman nasıl var olabilir ki?

Bu başlangıç paradoksu üstünde distentio tema'sının doğacağı ana paradoks yükselir. Olmayan bir şey nasıl ölçülebilir? Ölçme paradoksu doğrudan doğruya zamanın var olma ve var olmama paradoksu tarafından üretilmiştir. Burada da dil görece olarak güvenilir bir rehberdir. Uzun zaman ve kısa zaman diyoruz, bir biçimde uzunluğu gözlemliyor ve ölçümler yapıyoruz (bkz. İTİRAFLAR 15, 19'da ruhun kendi kendine seslenişi: **"Sana zamanın yavaş ve ağır ilerleyişini algılama ve ölçme yeteneği verilmiştir. Ne yanıt vereceksin bana?").**Üstelik yalnızca geçmiş ve gelecekle ilgili olarak uzun ya da kısa olduklarını söyleyebiliriz. Aporinin "çözüm"ünü öne almak için şöyle diyebiliriz: İnsanlar geleceğin kısaldığını, geçmişin ise uzadığını dile getirirler. Ama dil, ölçme işini doğrulamakla sınırlar kendini; nasıl olduğuna ise, yine yanıt veremez; "nasıl oluyor da…", "hangi sıfatla" (sed quo pacto, 15, 18) diye sorar yalnızca.] [6]

"Kâinatta geçmiş ve geleceğin birlikte var olduğu hipotezini öne sürebiliriz. İşte bu nokta da, şu sorular ortaya çıkabilir:

Geçmiş ve gelecek birlikte varsa, şimdiki zaman var mıdır?

Geçmiş ve gelecek bir eksenin iki uçlarıysa, şimdiki zaman denilen şeyi nereye koymak gerektir?

Acaba şimdiki zaman dediğimiz şey, durmaksızın değişen, tek tek anlardan mı oluşmaktadır?

Acaba biz insanların zaman gerçeği; hep şimdi, şu anda yaşadığımız kısa kısa anlardan mı meydana çıkıyor?

Mevlâna kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz:

Yok, olanın yolu, başka yoldur; çünkü aklı başında olmak da başka bir günahtır. Aklı başında oluş, geçmişleri hatırlamaktan ileri gelir. Geçmişin de Allah Teâlâ'ya perdedir, geleceğin de. Her ikisini de ateşe vur. [7]

[Muhakkak tüm zıtlar nihai zeminde birdir] [8] Kuantum Kuramına göre de evrende süreksiz bir bütünlük vardır ve her geçmiş gelecek ile anında etkileşir. Bu kuramda zaman kavramı yerine **"an"** kavramı kullanıldığını görerek anlıyoruz!

'Şimdiki an' içinde yaşayan biz insanlar için zaman, hem geçmişten hem de gelecekten etkilenen bir yapıya sahiptir. Sadece tek yönlü akan bir zaman kavramı, bizim için sadece pratik önemi olan bir yaklaşımdan ibarettir. Gerçekte zaman, süreksiz anlardan oluşmaktadır. Her an kendi içinde bir bütündür ve bir an ile diğer an arasında sürekli bir ilişkinin bulunması zorunlu değildir. An adını verdiğimiz zaman süresi son derece kısa, adeta sıfıra yakın olmakla birlikte tamamen sıfır da değildir. Bu çok kısa süre Kuantum kuramındaki

Planck[9] sabiti ile orantılı olup Planck zamanı olarak tanımlanmıştır. Tüm evren bu Planck süreleri arasında bir var olmakta, bir yok olmaktadır." [10]

Kur'ân-ı Kerim'de gelmiş olan ayetlerdeki zaman anlayışı da konu hakkında bize yeterli bilgi vermektedir. Yani insanın anladığı zaman ile veya bir şeyin diğer şey ile zaman farkı çok bariz şekilde görülmektedir. Üzeyir aleyhisselâm hakkında gelen ayetler ;

"Ya da altı üstüne gelmiş, ıssız duran bir şehre uğrayan gibisini (görmedin mi?) Demişti ki:

"Allah, burasını ölümünden sonra nasıl diriltecekmiş?" Bunun üzerine Allah, onu yüz yıl ölü bıraktı, sonra onu diriltti. (Ve ona) Dedi ki:

"Ne kadar kaldın?" O:

"Bir gün veya bir günden az kaldım" dedi. (Allah ona:)

"Hayır, yüz yıl kaldın, böyleyken yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamış; eşeğine de bir bak; (bunu yapmamız) seni insanlara ibret-belgesi kılmamız içindir. Kemiklere de bir bak, nasıl bir araya getiriyoruz, sonra da onlara et giydiriyoruz?" dedi. O, kendisine (bunlar) apaçık belli olduktan sonra dedi ki:

"(Artık şimdi) Biliyorum ki gerçekten Allah, herşeye güç yetirendir. " [11]

İnsan, yiyecek ve merkebi üçleminde zaman nasıl farklı tecelli ettiği ve algılanıldığı anlaşılmaktadır. Yine Ashab-ı Kehf hakkındaki ;

"Böylelikle mağarada yıllar yılı onların kulaklarına vurduk (derin bir uyku verdik). Sonra iki gruptan hangisinin kaldıkları süreyi daha iyi hesap ettiğini belirtmek için onları uyandırdık. " [12]

"Böylece, aralarında bir sorgulama yapsınlar diye onları dirilttik (uyandırdık). İçlerinden bir sözcü dedi ki:

"Ne kadar kaldınız?" Dediler ki:

"Bir gün veya günün bir (kaç saatlik) kısmı kadar kaldık."Dediler ki:

"Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz daha iyi bilir; şimdi birinizi bu paranızla şehre gönderin de, hangi yiyecek temizse baksın, size ondan bir rızık getirsin; ancak oldukça nazik davransın ve sakın sizi kimseye sezdirmesin." [13]

"Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar ve dokuz (yıl) daha kattılar. De ki:

"Ne kadar kaldıklarını Allah daha iyi bilir. Göklerin ve yerin gaybı O'nundur. O, ne güzel görmekte ve ne güzel işitmektedir. O'nun dışında onların bir velisi yoktur. Kendi hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz." [14]

Bu ayetler ile geçmiş ve gelecek zamanın içinde kaybolup gitmektedir. Hakikatte zaman kavramının en temel gerçeklerinden biri de geleceğin geçmişten farklı gözükmesidir. Fakat kâinat bilimi açısından bakıldığından geçmiş ve gelecek aynı gözükebilmektedir. Bu durumdan da anlaşıldığına göre kâinatın doğru gözlemlenemediğidir.

["Duyularımız yeterince hassas olsaydı, hareketsiz haldeki sarp kayalığı dans eden bir kaosu algılardık."[15]] [16] Bu bakışa sahip olmak çok zordur. Bu nedenle geleceğin sıkıştığı yerde

zamanın geriye doğru akmaya başlaması ile gelecek geride kalmayıp geçmişin önüne geçer. Yukarıda bahsedilen engel olmamış olsaydı bu daha iyi fark edilecekti.

Mesela Dünya yüzeyi üzerinde belli bir yöne veya geleceğe gidildiğinde, hiçbir zaman aşılamaz bir engelle karşılaşılmaz ya da bir kenardan aşağı düşülmez; sonunda başlanılan yere geri dönüleceği görülmektedir.

Geçmiş başlangıç noktası olarak tanımlandığı sürece, dünya üzerindeki hareket bizi geleceğini belirlediğimiz noktaya götürürken yine geçmişe tekrar götürür. Dünya üzerindeki şartlarda çizgiden dışarıya taşmak gibi bir durum söz konusu değildir; çünkü çember boyutludur. Öte yandan, ilerlediğiniz yol zamanın sınırlarıdır. Zaman yoksa sınırlarınızın sınır olduğunu anlamanız mümkün olabilir mi? Dolayısıyla elbette ki sınırı yoktur dersiniz, fakat sınırları vardır.

[Bu çeşitliliğin ve birliğin birliği içinde kişi çeşitliliğe baktığında tarihte, değişimden ve olaylardan söz edebilir. Ama birlik penceresinden bakılınca hiçbir şeyin olmadığı her şeyin zaten öylece var olduğu sonucuna varılıyor.] [17]

[Görünmeyen düzende zaman ve uzay içinde ayrım yoktur. Dolayısıyla ayrım yapmamızın nedeni bizim temel gerçeklik olarak görünür dünyaya büyük ölçüde bağlanmamızdır. Görünür dünyadaki ana esas, bir şekilde görece ayrı olan ve fakat etkileşim içindeki birimlerin varlığıdır. Görünmeyen gerçeklikte her şey birbirine nüfuz etmiş, birbiriyle bağlantılı halde birdir. Mamafih insanlığın bilinci derinlerde birdir. Bu bariz bir kesinliktir, çünkü vakumda bile madde birdir ve eğer bunu göremiyorsak gözlerimizi buna kapadığımızdan dolayıdır.] [18]

Sonuç olarak, alıntılardan anlaşılacağı üzere zamanı algılamak geçmiş ve gelecekle, dışıyla algıladığımızdır. Zamanı kürenin yüzeyleri gibi açınca, geçmiş ve gelecek kendi üzerine kapanmış bir yüzey gibi olduğu görülür.

[Şimdiki zaman sadece arada bir nokta olarak görünse geçmişin mevcut olduğu, şimdinin sınırlı bir süreye sahip bulunduğu ve geleceğin henüz var olmadığı bir zaman kavramına ulaşabilir.] [19] Ancak geçmiş ve gelecek için ayrımı düşünmek saat zamanı için kolay olurken Allah Teâlâ için bu çeşit ayrım olmamaktadır.

[1] **Maxwell denklemleri**, James Clerk Maxwell‘ in toparladığı dört denklemli, elektrik ve manyetik özelliklerle bu alanların maddeyle etkileşimlerini açıklayan bir settir. Bu dört denklem sırasıyla, elektrik alanın elektrik yükler tarafından oluşturulduğunu (Gauss Yasası), manyetik alanın kaynağının, manyetik yükün olmadığını, yüklerin ve değişken elektrik alanların manyetik alan ürettiğini (Ampere–Maxwell Yasası) ve değişken manyetik alanın elektrik alan ürettiğini (Faraday' ın İndüksiyon Yasası) gösterir.

[2]"Stephen Hawking kâinat hakkında büyük sorular soruyor"http://www.ted.com, TED Open Translation Project. Erişim: 27 Temmuz 2009

[3] Müslim. Elfâz. 5; İbn. Hanbel. II/237.272

[4] bkz: (Renée WEBER, 2001),s.32

[5] (Renée WEBER, 2001),s.33

[6] (Paul RICŒUR, 2007), s. 33

[7] Mesnevi, c.I, b.2200

[8] (Renée WEBER, 2001),s.47

[9] **Max Karl Ernst Ludwig Planck** (23 Nisan 1858, Kiel – 4 Ekim 1947, Göttingen), Alman fizikçi. 1918 Nobel Fizik Ödülü sahibi."Kuantum Kuramı"nı geliştirmiştir. Termodinamik yasaları üzerine çalıştı. Kendi adıyla bilinen "Planck sabiti"ni ve "Planck ışınım yasası"nı buldu. Ortaya attığı kuantum kuramı, o güne değin bilinen fizik yasaları içinde devrimsel ve çığır açıcı nitelikteydi.

[10] (ÖZDER, 2006), s.153-155

[11] Bakara, 259

[12] Kehf, 11-12

[13] Kehf,19

[14] Kehf, 25-26

[15] F. Nietzche

[16] (Renée WEBER, 2001),s.217

[17] (Renée WEBER, 2001),s.49

[18] bkz:(Renée WEBER, 2001),s.60

[19] bkz: (Renée WEBER, 2001),s.228-229

ÖZDER Cengiz Kuantum Felsefesi ve Mutluluk. İstanbul : Okyanus, 2006.

Paul RICŒUR trc. Mehmet-Sema RIFAT Zaman ve Anlatı. İstanbul : YKY, 2007.

Renée WEBER trc:Orhan DÜZ Kesişmeler Bilim Adamı Ve Bilgelerle Diyaloglar (dialogues with scientists and sages) . İstanbul : İnsan , 2001 .

https://ismailhakkialtuntas.com/2009/12/15/zamandaki-gecmis-ve-gelecek/

Nasıl bir manadır ki bilinir ama hissedilmez?

GEÇMİŞİMİZE NİÇİN DUA ETMELİYİZ?

Duâsıyla, bedduâsıyla insan bir bütündür.

Dinlerin temelinde duâ vardır. Duânın olmadığı bir din düşünemeyiz.

Kendim söylüyorum, dün itibarıyla **"geçmişimize dua etme"** nin bir gerçek olduğunu fark ettim. Aslında geçmişi hayırla yâd etmek kültürümüzde vardır. Fakat onların da neslimiz gibi geçmişimizin de iyi olmasını istemenin gerekli bir husus olduğu bir hakikattir.

Şöyleki; Kur'ân-ı Kerim'de geçen Musâ ve Hızır (aleyhimesselâm) kıssasındaki üç meseledeki olaylar için alınan kararlardaki, **"İstedim", "İstedik", "İstedi"** iradeleri bu konuda bize ışık tutmaktadır. Benim için bu konuda parlayan ışık, adını anmak istemediğim bir yazarın yirmi yıl önce yazdığı eserde dinlere ve dolayısıyla İslâma haksız sataşması üzerine kalbimden geçirdiğim bedbaht düşüncelerimin daha önceden tecelli ettiğini görmemdir. Kızdığım bu kişi hakkında vehmettiğim hislerin tam olarak günümüz tarihiyle 20 küsür sene önce o kişiyi zor hayat şartlarına itmiş ve Allah Teâlâ tarafından dünya aleminde bile ceza görmüş olmasıdır. Benim o kişi hakkımdaki yargının yirmi yıl önce gerçekleşmesi bana şu hususu ihtar etmiştir ki, **"geçmişinizede hayırla dua ediniz."**

Konuyu biraz daha anlaşılsın diye birkaç misal vereyim.

Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki;

[Sevgi ve buğz ezeli ve gizlidir. **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin evladını seven kişinin sevgisi, kendisinden sonra çocuklarına, Ehl-i Beyt'e düşmanlık edenin düşmanlığı da**

çocuklarına geçmiştir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin evladını sevenlerde bu sevgi meydana çıkmıştır. Cenâb-ı Hakk şöyle buyurmuştur:

"Onlar, ancak kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin gelmesini ya da Rablerinin bir takım alametlerinin gelmesini gözetliyorlar. Rabbinin bazı alametleri geldiği gün, önceden iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış bir kimseye o günkü imanı hiçbir yarar sağlamaz. De ki: "Gözetin! Çünkü biz de şüphesiz gözetiyoruz." [2]

Yine; Gavs'ül-âzam İhramcızâde Hacı İsmail Hakkı Toprak Sivasî ihvanlarından Orhan Zarifoğlu Efendiden şu vakıayı bizzat dinledim ki;

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi hazretleri yanımızda Hikmet Hanım'da varken şöyle buyurdu;

"Gardaşlarım kıymetinizi bilin." O an için normal bir söz gibi gelen kelamını biraz daha açıkladı dedi ki;

"Gardaşlarım!

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile bugün manada görüşmek için giderken sizi de yanımda götürmüştüm. O zaman Efendimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem) buyurdu ki;

"İsmail Efendi, bunlar kimdir?" Bende

"Ya Rasûlüllah! (sallallâhü aleyhi ve sellem) Uhud harbinde sıkıntıya düştüğünüzde etrafınızı saran ihvan gardaşlarımızdır." Efendimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem) buyurdu ki;

"İsmail Efendi ne kadar ayıksın"

Yine; Hazret-i Ömer radiyallâhü anh şöyle anlatır:

"Bedir günü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem müşriklere baktı, onlar bin kişiydiler. Ashâbı ise üç yüz on üç kişi idi. Hemen kıbleye yönelip, ellerini kaldırdı. Rabbine sesli olarak şöyle yakarmaya başladı:

"Ey Allâh'ım!

Bana olan vaadini ihsân eyle!

Allâh'ım! Bana zafer nasîb et.

Ey Allâh'ım! Eğer ehl-i İslâm'ın bu topluluğunu helâk edersen, artık yeryüzünde Sana ibâdet edecek kimse kalmayacak!"

Ellerini uzatmış vaziyette münâcâtına öyle devâm etti ki, ridâsı omuzundan düştü. Bunu gören Ebû Bekir radiyallâhü anh yanına gelerek ridâsını aldı, omuzuna koydu ve yanına yaklaşıp:

"-Ey Allâh'ın Rasûlü! Rabbine olan yakarışın yeter. Allâh Teâlâ Sana olan vaadini mutlaka yerine getirecektir." dedi.

O sırada Azîz ve Celîl olan Allah Teâlâ şu âyet-i kerîmeyi inzâl buyurdu:

"Hani siz Rabbinizden imdâd istiyordunuz, O da; "Muhakkak ki Ben size meleklerden birbiri ardınca bin(lercesi ile) imdâd edeceğim." diyerek duânızı kabul buyurmuştu." (Enfâl, 9)

Allah Teâlâ o gün mü'minlere melekleriyle yardım etti." [3]

(Yardım ayetin açıklamasında gelecek nesillerdeki Müslüman ruhlarında bu yardıma dahil oldukları bildirilmiştir.)

Misalleri artırabiliriz. Söylemek istediğimiz **"geçmişimize dua etme"**nin gerekliliği ve onların da geleceğimizdeki neslimiz gibi hayırlı, güzel, salih amel üzere yaşamalarını arzu etmektir.

Bazılarımız için bu konuyu fantastik bulabilirler. Fakat aşağıda zaman konusunda aldığım alıntılar konun hayal olmadığı, gerçek olup yalnızca**"zaman"** kavramında insanların sorun yaşadığı için anlamsızlık içine düştüğüdür. Aşağıdaki alıntılar size bir aydınlık verir zannediyorum.

["Zaman evrende hep geçmişten geleceğe doğru akar.

Niçin?

Aslında bu soru hiç de mantıksız sayılmaz. Üstelik tamamen fiziksel bulgu ve prensiplere uyan gerçekçi bir sorudur da.. **Zamanın niçin hep geçmişten geleceğe doğru aktığının cevabını, şimdiye kadar hiç bir bilimci verememiştir!**

Bilimciler zamanın kapsamlı bir tanımını yapmakta da çok zorlanıyorlar. Her şeyin, her nesnenin içine sinmiş; istesek de istemesek de hep **"akan"**bir özelliği, beynimize saplanmış ön yargılı düşüncelerin dürtüleriyle nasıl tarif edebiliriz?

Uzmanlar, zamanı sürekli akan bir dereye benzetiyorlar. Akan dere değil, sudur. Su, sabit duran çevreye göre hareket halindedir. Akarsular hep yüksek seviyelerden, alçaktaki deniz yüzeyine doğru akarlar. Zamanın da hep geçmişten geleceğe doğru aktığı gibi... İyi de böyle bir tasviri anlatımla zamanın tanımını yaptığımızı nasıl iddia edebiliriz? Kaldı ki, zaman çok yüksek hızlarda **"daha yavaş"** akmakta; kütle çekim kuvvetinin çok şiddetli olduğu bölgelerde daha da yavaşlamakta, sanki durma noktasına gelmektedir. **Zamanın "durması" ne anlama gelir?**

İnsan bu kavramı nasıl anlar?

Nasıl kavrar?

Nasıl algılar?

Zamanın bu derece karmaşık bir özellik göstermesi, onun uzayda dördüncü bir "boyut" olarak kabul edilmesinden kaynaklanıyor. **Uzay, en, boy ve yükseklikle (x, y, z) ifade edilen bir koordinat sistemine sahiptir.** Gemiler, denizde seyir halindeyken enlem (x) ve boylamlarını (y) vererek yerlerini belli ederler. Uçaklar da bulundukları mevkii, tıpkı gemiler gibi verirler ama buna bir de yerden olan yüksekliği (z) ilave ederler. Eğer uçak, bulunduğu yeri, bir de saat (t) söyleyerek belirtirse, o zaman, gerçek anlamda uzaydaki bir noktanın koordinatı belirgin hale gelmiştir deriz.. Bu sadece trafik kolaylığı bakımından pratikte kullanılan bir örneğin anlatım şeklidir. Bilimsel açıdan zamanın tanımı ise çok zor, hatta imkânsız gibidir. Bütün bu zorluklara rağmen, ünlü fizik ustası Dr. Albert Einstein zamanı bir boyut olarak denklemlere dahil edince, matematiğin önü açıldı[4]. Formüllerin nefis dengelerindeki katsayılarla, yeni terimler, yeni anlamlar, yeni yorumlar ortaya çıktı. Denklemlerin zarif ilişkilerinden doğan olağanüstü sonuçlar, bilimcileri büyülenmiş gibi kaskatı bıraktı:

Zaman da yaratılmıştı!

1980'li yıllarda Oxford Üniversitesinden ünlü teorisyen Prof. Roger Penrose ile Cambridge Üniversitesinden seçkin bilimci Prof. Stephan Havvking, zamanın da tıpkı evren gibi 15 milyar yıl önce yaratılmış olduğu gerçeğini birlikte ispatladılar. İspatları, çok ileri matematiğin günümüzde pek az kişi tarafından bilinen mantığı ile anlaşılabildi. **Bu karmaşık denklem gruplarına göre, zaman daima geçmişten geleceğe doğru yönelmişti.**

Üç türlü zaman oku mevcuttu.

Kozmolojik zaman oku, evrenin geçmişten geleceğe doğru daima genişlemekte olduğunu; termodinamik zaman oku da, zamanla (geçmişten geleceğe doğru) kozmik fon ışımasının daima sıcaktan soğuğa doğru yöneleceğini belirtiyordu. **Bir de üçüncü tip ok vardır. Ona da psikolojik zaman oku diyorlar. Psikolojik zaman oku da, hep geçmişten geleceğe doğru yöneliyor. Beyin hücrelerimiz hep "geçmişi" hatırlıyor, "anı" yaşıyor ve "geleceği" planlıyor. Bu ok da öteki oklarla çakışıyor!**

Böylece üç tane ok, daima geçmişten geleceğe doğru gerilen bir yay boyutunun şaşmaz isabeti ile aynı hedefte buluşuyor.

Zamanın "hiçlikten ve "yokluktan t=0 anından itibaren YARATILMASI, zaman planlanması anlamını taşır. Fizik buna "zaman planlaması" demiş. Siz isterseniz KADER deyin!..] s:86

[Evrenin zamanla genişlemesi, zamanla soğuması ve bir sıfır zamanı içinde yaratılması, bize **"zaman"** dediğimiz garip bir kavramın önemini haber verir. Zamanın bir başlangıcı olması demek, zamanın da tıpkı madde gibi yaratılması anlamını taşır. Zamanın yaratılması demek, zamanın "planlaması" demektir. Bu planlamanın ses getiren bir diğer ismi de "kader"dir!

Zamanın 3 boyutlu olan en, boy ve yükseklikle ifade edilen uzaya dahil edilmesi sonucu; zamanın "uzaysız" var olamayacağı; uzayın da "zamansız" hiç bir anlam taşımayacağı kesinlikle anlaşılmış olacaktır. Nitekim tüm zamanların ünlü fizikçisi Einstein, zamanı dördüncü bir boyut olarak uzaya ekleyerek "uzay-zaman" kavramını gündeme getirmiştir. **Einstein'dan bu yana artık "uzaya" tek başına uzay demiyorlar, uzay-zaman diyorlar.** Zaman, maddenin her köşesine sinmiş; her nesnenin vazgeçilmez temel bir bileşeni haline gelmiştir. Yukarıda belirttiğimiz gibi uzmanlar, zamanın**"geçmemesini",** bir nehirde akan suya benzetiyorlar. Zaman hep akıyor, iki olay arasında mutlaka bir zaman aralığı bulunuyor. Mutlak anlamda düşündüğümüzde evrende hiç bir cismin "hareketsiz" olmadığı; güneşlerin, dünyaların, galaksilerin döndüğünü; atomların, moleküllerin titreştiğini anlıyoruz.

Nerede bir hareket varsa orada bir hız var demektir. Hız ise zaman birimiyle ölçülür. Bu zaman birimi, bize zamanın aktığını; bir "yere" doğru yöneldiğini haber verir. Teorik fiziğin önde gelen isimleri ile kozmoloji uzmanlarının ortaya koydukları bizim için sanki son derecede olağan ve normalmiş gibi gelen zamanla ilgili karakteristik sonuçlara göre, zamanın bir de yönü varmış.. Yön, belirli bir yerden, her hangi bir yere doğru olan doğrultunun **"gidiş"** istikametidir.]sh:119

[Dünya üzerinde **"uzay yolculuğuna"** çıkmış insanlar, o güzel şarkıda olduğu gibi, **"bir sonsuzdan bir sonsuza"** doğru hareket halindeler, hatta belki de hayaller ve düşünceler; uzay-zaman çizgilerine tesbit ediliyor. Sözler, davranışlar, hareketler, ibadet ve dualar hep o uzay-zaman ağının sağlam ve fakat görünmez iplerine resmediliyor, şekilleniyor.. **İnsanlar çalışıyor, didiniyor, kavga ediyorlar. Her hareketleri, her davranışları her an uzay-zaman**

sistemi içine görüntüleniyor. Bir müzik parçası plağa nasıl alınırsa; iğne dönen plağın üzerinde nasıl inişli çıkışlı izler bırakırsa, insanların bir ömür boyu faaliyetleri de uzaya öylesine kaydediliyor. Dünyadan ayrılanların**"amelleri"** ise uçsuz bucaksız uzayın derinliklerinden gelen bir zaman çizgisi üzerinde inişli çıkışlı izler gibi kalıyor. Ölenler için artık uzay yolculuğu sona ermiştir. Ancak onların her çeşit hareketleri, sanki eski plaklardaki titrek bir şarkı gibi ya da bir film şeridindeki solgun resimler gibi uzayda "saklı" duruyor. Kim bilir, sırası geldiğinde o filmi bize tekrar gösterecekler!

Buna inanmak oldukça zor gibi geliyor, ama gerçek!

Aslında buna film demek bile doğru değil. Her çeşit görüntülerimiz, fiil, eylem ve davranışlarımız aynen gözleniyor. Bakınız nasıl? Evrenimizde saniyede 300.000 kilometre ile en hızlı hareket eden nesne ışıktır. Ayın ışığı dünyamıza 1 saniyede, güneşin 8 dakikada, en yakın sabit yıldız olan**Alfa Centauri**'nin ise 4.5 yılda gelir. Şimdi şöyle bir örnek alalım: Diyelim ki, BU GECE teleskopun başına geçtik ve Alfa Centauri yıldızını gözledik. Bu yıldızın ZAMANIMIZDAN 4.5 yıl önce gönderdiği ışığı, ŞİMDİ aldığımıza göre, yıldızın 4.5 yıl önceki halini göreceğiz demektir.**"Orada"" ŞİMDİ 4.5 yaşında olan bir çocuğun doğumunu biz "burada" ŞİMDİ görecektik.** Gördüğümüz şey, basit bir görüntü, hayal, video, film veya fotoğraf değil; tastamam gerçek bir olaydır. Buna göre ışığı bize 500 senede gelen, yani dünyamızdan 500 ışık yılı uzaklıkta olan bir yıldızı gözlediğimiz zaman, onun 500 yıl önceki durumunu izliyoruz demektir. Bu yıldız eğer ŞİMDİ sönse bile, biz onu 500 sene daha görmeye devam edeceğiz demektir. Mesele bu kadar basit! Aslında pek o kadar da basit değil! Örneğimizi şimdi tersinden alalım. Diyelim ki, bize 500 ışık yılı uzaklıkta olan bir yıldızdan dünyamızı ŞİMDİ gözleyen biri olsaydı, acaba neyi ve kimi görürdü?

Eğer gözlemci güçlü teleskopunu mesela İstanbul'a doğru yöneltmiş olsaydı, kimi görecekti? Fatih Sultan Mehmed'in elinde kılıcı ile İstanbul surlarına doğru atını sürdüğünü GÖRECEKTİ. Gördüğü şey, bir film görüntüsü değil; hakikatin ta kendisidir. Fatih'in kendisini, gerçeğini tüm açıklık ve netlikle görmüş olacaktı. **Peki biz Fatih'i ÖLMÜŞ biliyorduk! Hani Fatih ölmüştü! Halbuki Fatih yaşıyor! Fatih, bu dünya zamanına ve mekânına göre, yani bize göre, ölmüştür.** Aslında bir başka zaman boyutunda hâlâ yaşıyor. Buradan şu ilgi çekici sonuçla karşı karşıya geliriz. **Gerçek, yani mutlak anlamıyla ölüm yoktur. Tıpkı doğumun da olmadığı gibi.. Çünkü herkes evrenle aynı anda doğmuştur. Canlı cansız her şey, her nesne, her cisim, evrenin yaşıyla aynı yaştadır! Bu yalın sonuç, "Birliğe", beraberliğe ve TEK'liğe verilen en güzel bir örnektir. Artık çokluk (kesret) ortadan kalkmış, çeşitli izafî (nisbî, göreceli) şekil ve görüntüler (mâsivâ) silinmiş; tek bir gerçek kalmıştır!**

Bilin bakalım bu gerçek nedir?

[Prof. Steven Weinberg, ABD'de ünlü bir çekirdek fizikçisidir. 1977 yılında yazdığı **"İlk Üç Dakika" (The First Three Minutes)** adlı kitabı bir hayli ilgi toplamış ve yabancı dillere de tercüme edilmişti. Steven Weinberg, evrenin NASIL yaratıldığını, atom altı parçacıkların üç dakikalık zaman içindeki karşılıklı reaksiyonlarını nefes kesen bir teknik ve üslûp güzelliği ile anlatarak nefis bir özet yaptı. Evrenin yaratılışı konusunu işleyen bütün kitaplar, Weinberg'in bu eserini hep referans olarak vermişlerdir. Biz de "ilk üç dakika" yerine daha kısa bir zaman aralığını seçerek BİG BANG'in İLK ÜÇ SANİYE içinde neler olup bittiğini anlatmaya çalıştı.] sh:107

İşte: Evren t=0 anında hiçlikten varlığa geçişi yaratılışın başlangıcı kabul edilir. Bu andan sonraki aşama 10^{-43} saniye aralığıdır. Evren Saatimize göre yaratılıştan bu yana 10^{-11} saniye geçti…]sh:87

[Ruh, insan, nefis, hayat, ölüm … vb. gibi kavramlar alabildiğince genişlemiş ve bazan da eksik yorumlarla **"kavram kargaşası"** haline getirilmiştir. Hele, **"ruh çağırma" ve "ruhlarla temas kurma"** gibi aldatıcı avuntular, inanç sömürüsü ve falcılık malzemesi olarak hep gündemde tutulmak istenmiştir. İslâm verilerine göre, fincanla ya da kim olduğu bilinmeyen birtakım medyumlarla ruh çağırılamaz. Ruhlarla temas ve ilişki kurulamaz. Çünkü ruh, doğuş olarak bu âleme ve bu evrene ait bir varlık değildir. **Bu dünyaya ait olmayan bir varlığın, bu dünyaya bir "beden elbisesi" giyerek görünmesi, "insan" olmanın en karakteristik özelliğidir. Bu özellik, onun bu evrene gelmeden önce de var olduğunun en belirgin bir göstergesi sayılır.** Buraya kısa bir ziyaret için gelen bir varlığın, buradaki görevini bitirdikten sonra tekrar eski yerine, ana yurduna dönmesi, **"ölümsüzlüğün"** bir başka adıdır. Tıpkı doğumsuzluk gibi…

Bu dünyada doğmayan bir varlığın, bu dünyada ölmesi düşünülemeyeceğine göre, ruhun ölümsüzlüğü yani hep var ve mevcut oluşu gerçek ve çarpıcı bir sonuç olarak karşımıza çıkar. Bu sonuca göre, Fahreddin Irakî'nin **"Parıltılarında"**[5] da belirttiği gibi ruh, bu evrene, ruhlar ve melekler âleminden derece derece inerek gelmiştir. Yola çıktığı yer, sanal ve soyut kavramların bulunduğu; BİR'liklerle karakterize edilen gece gibi renksiz bir mânâ âlemidir. Geldiği yer ise; ÇOK'luğun egemen olduğu, gündüz gibi renkli ve aydınlık bir cismânî âlemdir. Aydınlığın olması için karanlığın olması şarttır. Çünkü karanlık, mümkünlerin imkânıdır. Çünkü her şey zıddı ile kaimdir. Çünkü her şey çift çifttir.

Hz. Mevlânâ, ünlü eseri Mesnevî'de şöyle sesleniyor:

"Varlığı EMRİYLE yaratan Allah'ın çevganları önünde mekân âleminde de koşup duruyoruz, Lâmekân (mekânsızlık) âleminde de.

Renksizlik âlemi (mânâ âlemi) renge (vücud âlemi) esir olunca, bir Musa öbür Musa (Firavun) ile savaşa düştü.

Renksizlik âlemine ulaşırsan, Musa ile Fıravun'un karıştığı âleme erişirsin." [6]]sh:169

[Son söz olarak fizik ustalarının birkaç özdeyişini buraya aktaralım: Schrodinger şöyle der:

"Eğer yaptığınızı başkasına anlatamıyorsanız, yaptığınız bir şey yok demektir."

Bohr ise şu çarpıcı gerçekle fiziği yorumlar:

"Kuantum mekaniğinden şok olmamış bir fizikçi, onu anlamamış demektir!"

Heisenberg'in belirsizlik prensibi ise, maddenin; neresinin, ne kadarlık bir doğrulukla gerçeği yansıttığı hâlâ tartışma konusu olmağa devam ediyor. Bir dostuna yazdığı mektupta şunları söylüyordu:

"Öyle bir prensip ortaya attım ki, ne olduğunu ben bile anlamadım!"] sh:47

Bu alıntıları daha vazıh şekilde (Taşkın TUNA'nın, Sonsuz Uzaylar, Boğaziçi Yayınları İstanbul, 1995) kitabından okuyabilirsiniz.

[1]—En'am, 158

[2][2] Niyâzi Mısri, İrfan Sofraları, Süleyman Ateş, 1971, s156, 62. sofra

[3] (Müslim, Cihâd, 58; Buhârî, Megâzî, 4)

[4] Ustalığın bir çok tarifi vardır.. Herhalde en güzel olanı şudur: **"Usta, başkalarının henüz düşündüğü ve tasarladığı şeyi çoktan bitirmiş olan kişidir."**

[5] Parıltılar, MEB Yayınları, trc: Saffet Yetkin, İstanbul, 1992, Shf: 9

[6] Mesnevi, 1. cilt, shf: 198, MEB Yayınları, Çev.: Veled İzbudak, 3. baskı

https://ismailhakkialtuntas.com/2011/10/03/nicin-gecmisimize-dua-etmeliyiz/

Aşık, maşuk, aşk hepsi tekin tecellisi ise nedir bu anlamsızlığımız?

YOKLUĞUN NİHAYETİNDE GAYET VAR OLUNUR

Var olmak, ahlaklı olmak, mistik olmak, yaşarken hayatın arka planındaki geçirebileceğimiz evrelerdir. Yokluk, ahlak ve mistisizm birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdırlar. Bu bağlılık yoluyla birey bir bütünlüğe kavuşur ve büyük bir dinginlikle ölümle varlık yolculuğuna çıkar. Yokluğun hayata yansıdığı evrede birey ahlak yoluyla mistisizme ve mistisizm yoluyla hakiki ölümüne ulaşır ve böylece ebedi dönüş gerçekleşir.

Mistisizm ahlakın aksine bir içe dalış eylemidir. Yokluğumuzun en yoğun gerçekleşme biçimide içe dalıştır. Uçsuz bucaksız yolculuklarımızda üzüntülerimizin, umutsuzluklarımızın uçup gittiğini fark ederiz. İçimizde geniş alanların açıldığını, gözlerimizin yaşlandığını, bedenimizin kasıldığını duyumsarız. Bütün her şeyin bulanıklaştığı, derin tünellerin açıldığı, sevdiğimiz ölülerin bizimle kucaklaştığı bu esrik/sarhoş ruh halimiz bizi belki de bu sıradan hayatta ulaşabileceğimiz en yüksek tepelere çıkarır.

Yokluk hareketimiz ahlakla, mistik deneyimle, binlerce yıllık serüvenin boşluğundan duyulan hoşnutsuzlukla şiddete, paraya teslim olan insan türünün karşısına çıkar. **Mistik yolculuk, hiçliğin içinde hiçliğe doğru giden bir yolculuktur. Mistik deneyim hiçlik deneyimidir.**Yokluk işte bu hiçliğin içinden fışkırır.

Herkes bilinçli veya bilinçsiz olarak bu hayatın kendine yitmediğinin farkındadır. Hırçınlığının nedeni budur. Gelip geçici heyecanlar, zevkler huzursuzluk yaratır ve bu da hayat da şiddetin birikmesine yol açar. Bunun ilacı mistik yolculuktur

Ölüme doğru giderken hiçliğe karşı çıkamazsınız. Hiçliğin ne olduğunu araştırmak belki de en önemli çalışmadır. Bu çalışına bir inanç çalışmasıdır. Hiçliğe inanmak yoğun bir mistik yolculuğu gerektirir. Derin karanlıkların, içinde aydınlığa kavuşmak olarak özetlenebilecek bu olağanüstü, hayat-ötesi yolculuk esrimeye yol açarak hiçliğin içindeki yokluğu açığa çıkarır.

Bu mistik, yolculuğun ön koşulu yokluğun hayattaki yansıması olan bireysel ahlaktır. Bu ahlak hiçliğin içindeki yokluğa inancın doğrudan ifadesidir.

Bu meyanda temelde varlık vardır ve yokluklar onun üzerinde hareket eder. Yokluk bir eylem olduğu içinde dengesizlik barındırır. İnsan zanneder ki varlık her şeyi kaplıyor. Varlık, yokluk hareketinin üzerinde kaydığı zemindir.

Yokluklar varlığın içinde otururlar. Varlık yokluğun dışına çıkamaz.

Ölüm varlığı değil hayatı sona erdirir. Hayattaki varlık ölümden sonraki yokluğu hiçlik olarak algılar.

Yokluk bir patlamadır. Bu patlamanın dış görünüşü cinselliktir. Şehvet tıpkı elektrik gibi kaçıcı, uçucudur. Yoklukla varlık arasındaki boşlukta nefs ortaya çıkar.

İnsan adındaki yokluk sadece bir varsayımdır. Sırf fiziksel benzerlikten yola çıkılarak yapılmış bir sınıflandırmadır. Bu sınıflandırma hareketini durdurmakta ve sanki bir amaç varmış yanılgısına neden olmaktadır.

İnsan adı ve kavramı tüm araştırmaların yanlış bir yöne sapmasına neden olmuştur. İnsan böyledir, şöyledir, tepkileri şudur şeklindeki genellemeler tam bir fiyaskoyla sonuçlanmıştır. İnsan yoktur, yokluk vardır. İnsan belirli bir sınıflandırmanın içindeki bir addır, gerçekliği yoktur

Yokluk serüveni içinde şu an bulunduğumuz aşamayı evren ve bulunduğumuz arzıda dünya olarak adlandırmışız. Yokluğun kendini birdenbire içinde bulduğu ve hiçbir zaman benimseyemediği ve çoğu zaman garipsediği dünya, sadece bir yüzeydir. Dil, duygular, hayaller, düşler bu yüzeyi delmektedir. Dünya genellikle yokluğumuz için kaçmak, kurtulmak istediğimiz bir engel olarak kalmaktadır. Hep ötesinde başka yerde olmak. Yokluğun dünyayla hiç bilmeyen bir uyumsuzluğu vardır. Burası değil, şurası da değil Böylece serüven başlar.

Hiçbir yerde olmamak diye özetlenebilecek yokluk serüveni dünyayla kaçıcı bir ilişki kurar. Ben yokum, başka yerdeyim. Bu başka yer her zaman bir olabilirliliktir. Gerçekleşemeyecek hayalle yokluk arasındaki bağlantı kaçışa zemin hazırlar. Kaçış dünyanın maddeselliğini yok eder. **Dünya kaçıp giden, kaybolan görüntülerden ibarettir. Kusura bakma hemen gitmeliyim. Çabuk, daha çabuk. Düşler, hayaller kaçışla eşzamanda oluşur. Hep bulunabilecek bir şey vardır. O şey ortaya çıktığında öldürücü can sıkıntısı yokluğu dünyaya çiviler. Bu çivilemeyi her zaman bir patlama izler.**

Yokluk hareketini bu dünyada kendini hayatla ortaya koymakladır ama bazı uç durumlarda yokluk hareketi hayatın sınırlarını aşar. Hayatın sınırlarını belirleyen biyolojik varlığımızın bu uç durumlarda bizi kapalı bir yere hapsettiği duygusuna kapılırız. Bu kapalı yerden birden esrimeyle/cezbeyle/vecdle çıkarız. Biyolojik varlığımızın dışında uçmaya başlarız. Bütün bedenimiz kasılır, gözlerimiz kapanır ve böylece bütün sonsuz evrenleri bir çırpıda dolaşırız.

Yokluk hayata nasıl dönüşmüştür?

Hayat kendi içindeki güçlerle hayatı yaratabilir miydi?

Hayatı aşan bir gücün varlığını gösteren en önemli belirti, zahirî hayatın sonluluğudur. Sonlu bir oluşumun mümkün olması, sonsuz bir hareketin varlığını zorunlu kılmaktadır. Yoksa her şey yokluğa mahkum olurdu.

Sonsuzluk ölümsüzlük demek değildir.

Ölümün bir son değil bir yenilenme olması, sonsuz yokluk hareketinin doğrudan bir sonucudur. Ölüm hayatın bitmesi anlamına geldiğine göre ölümsüzlük hayatın bitmemesi demektir. **Hayatın bir başlangıcı ve bir de sonu vardır, o halde ölümsüzlük yoktur.**

Hayatın öncesini ve sonrasını içine alan yokluk hareketi midir? Yokluk başlangıçsız ve sonsuz mudur? Ölüm yokluğun geçiş noktalarından biri midir? Hayattan yokluğa geçiş esrimeye, yokluğun hayata geçişi dehşet duygusuna neden olur. Burada dikkati çeken yokluk ile hayat arasındaki uyumsuzluktur. Hayat yokluğu içine alamamakta, bu da hayat içindeki en

değişmez, belirgin duygu olan korkuya neden olmaktadır. Korku her zaman hayata neden olan temel yokluk hareketmizin hayatın biyolojik yapısının çerçevesini kırmasının sonucudur. Korkudan sonra yokluk hareketi yavaşlar ve geri çekilir, böylece biyolojik varlığımız kendini onarır.

Hayat neden fiyaskodur?

Hayatı gülünç hale getiren, güçsüz insanların oynadığı güç oyunudur. **Biyolojik varlığımız yokluk hareketini içine alamadığı zaman, esrimenin içine girerek sonsuz bir hızla hayatın dışına çıkarız.** Esrime, hayatın dışına çıktığımızı gösteren bir yokluk durumu olarak, hayat öncesi başlangıçsızlığınızı ve hayat sonrası sonsuzluğumuzu hissetme biçimimizdir.

Hayatımızı küçük görmemize yol açan olgu, hayatın kendi yokluk gücümüzü yansıtacak donanıma sahip olmamasıdır.

Hayat yokluk hareketini içine alamadığı zaman olumsuz tepkisini depresyonla verir. Zannedilenin aksine depresyonda hızlanmış ve biyolojik yapımızı tehdit eder hale gelmişin biyolojik yapımız ancak düşük düzeydeki yokluk hareketine dayanıklıdır. Sınır durumlarda, hayat kendini ya esrime, ya da nefsin zevklerini öldürmenin yoluna düşer. Aşk ve nefsde, biyolojik varlığımız yokluk hareketinin hızı karşısında alt-üst olur.

Esrime/cezbe/vecd, yokluk hareketini hayatın çerçevesineyamamasının belirtisidir. Esrimede biyolojik varlığın ötesindeki hareketimizi duyumsarız. Hiçliğin bir yokluk hareketi olduğunu farkederiz. **Hiçlik yokluğun değil, hayatın yokluğudur. Hiçlik, yokluğumuzun hayatın ötekisindeki hareket imidir. Hiçlik, hayat-dışı yokluktur.**

Dehşet duygusu, yüksek yokluk hareketinin biyolojik varlığımızın tepe noktasını aşarak, hiçliğe dalmasının hayatsal algılamayı alt-üst etmesinden kaynaklanan bütün sıkıntı ve kaygımız, yokluğumuzun biyolojik varlığımızın dar kalıplarına sığamamasından doğmaktadır. Nefsin yüksek hareketine dayanamayan bedenin çaresiz, umutsuz çırpınışlarını, kasılmalarını göz önüne getirin.

Kadın ile erkek arasında bitmek tükenmek bilmeyen tatminsizliğin kaynağı, erkek ile kadının kurdukları ortak hayatın ikisi arasındaki yüksek hareketin için yetersiz olmasıdır. Hiç tatmin olmayan temel bir arzu vardır. İnsan neslindeki ortak hayat, arzunun neden olduğu hayalleri tatmin etmekten o kadar uzaktır ki, erkek ile kadın arasındaki arzular biyolojik varlığımızın, daha doğrusu bedenlerimizin tatmin edeceği küçük istekler karşısında her zaman hayat dışına çıkarlar. Bu çıkış iki yolla olur: esrime veya nefsi öldürmek. Nefsi öldürmek hayatı yadsıyan bir yokluk çığlığıyken, esrime arzuyu hiçliğin derinliklerinde gezdirirken hayatı erteleyerek onu korur.

Hayal veya-düş, yokluk hareketi hayat tarafından emilemeyen bölümüdür. Biyolojik varlığımızdan taşan bitmek tükenmez arzuları hayatı ve anlamım küçümsememize neden olur, evet, evet hayat fiyaskodur. Bizi avutan her zaman sevgilimizle yarattığımız hayal ülkeleridir. İşte bu hayal ülkeleri yokluğun hareket kazandığı yerlerdir.

Ebedi dönüş, sonsuzluğun kaçınılmaz bir sonucudur. Ya ebedi dönüş vardır ya da hiçbir şey yoktur. Ebedi dönüş olmasaydı, bugün var olamazdık. Yokluk ancak ebedi dönüşle anlamını buluyor. Yoksa hayatımızdaki rastlantılar bizim için gereklilik haline gelemezlerdi.

Ebedi dönüşün bu hayattaki itici gücü kadınla erkek arasındaki farklılaşmadan doğan gerilimdir. Bu gerilimin neden olduğu çekim hepimizi döndürmektedir.

Hayatın ayrıcalıklı anlar mı diğer anlardan ayıran nedir.?

Günler günlerin üzerine amaçsızca yığılırken bir an içimizi dolduran coşkunun kaymağı nedir?

Gösterilen bütün yabalar sonuçsuz kalmasına rağmen nasıl oluyor da bu çabalar bazı özel anlarda anlam kazanabiliyor?

Bu anlar ebedi dönüşün yeniden ivme kazandığı anlardır. İşte bu anlarda yenilenil ve ebedi dönüşe büyük bir güç katarız.

Umutsuzduk ve umutsuzluğumuz bizi hareketlendiriyordu. Bu berbat dünyadan hiçbir şey beklememize rağmen kendimiz ve sevdiklerimiz için çaba gösteriyoruz. Çalışmak ve her şeye rağmen Çalışmak işte yokluğumuza anlam kazandıran şey. Hiçbir şeyi olduğu yerde bırakamayız. İçimizdeki gücü her şeye yansıtmalıyız. Umutsuzluğu bir yokluk ilkesi haline getirmeliyiz. Çünkü sonsuzluğu ancak umutsuzluğumuz aracılığıyla kavrayabiliriz. En tehlikeli ve kaçınılması gereken şey umutlu olmak ve bu nedenle beklemektir. Umutlu olmak, edilgen olarak bu dünyadan size iyi bir şeyler sunmasını beklemek demektir. Böyle bir davranış kendimizi alçaltmak demektir. Bu dünyada beklemek yerine eyleme geçmeliyiz. Ebedi dönüşü hızlandırarak ve farklılaştırarak yokluk hareketinin bize yüklediği sorumluluğu yerine getirmeliyiz.

Hayat sürerken yokluğumuzun temel referanslarına kavuşuruz. Bazı yokluklar bizi sonsuz döngünün içine sokar. Dönüp dururken aynı yokluklarla temas ederiz Aynı yokluklarla olan temaslar sonsuzca yinelenirken hayatın sınırlılığından, sonluluğundan, yokluğun sınırsızlığına, sonsuzluğuna geçeriz. Bu yokluklar bizi ebedi donüşe hazırlarlar. Tek bir yokluk bu referanslar olmadan geri dönemez. Bu referanslar her zaman geri gelen tarih teki adlardır. Bu adlar herbirimizin ebedi dönüşteki geçiş noktalarıdır.

Olup biteni daha iyi görmek ve kavramak için zevk ve acının nasıl oluştuğuna bakmalıyız. Organlarımızın aldıkları darbeleri veya maruz kaldıkları mikrobik saldırıları bildirme biçimi acıdır. Zevk ise organların önceden programlanmış bir amacı gerçekleştirmesinden doğar. Zevk her zaman aynı yollardan geçer. Zevk sonsuzca yinelenen aynı hareketlerden doğar. Acı her zaman beklenmeyendir. Zevk programlıyken, acı programsızdır. Bir yokluğun ebedi dönüşünün referans noktalarındaki yokluklar onun ebedi dönüşünü sağladıklarından sürekli yinelenen zevki üretirler.

Hepimizin kendi olduğunu farkettiği sonsuz yokluklar vardır. Hepimiz bu referans noktalarını izleyerek gelecekteki sonsuz dönüşlere hazırlanırız.

Hepimizin kadınları ve erkekleri vardır. Bu kadınlardan veya erkeklerden geçerek yokluğun ebedi dönüşünü gerçekleştiririz. **Nefsânî hallerin sonsuzluğa açılmasının anlamı, ebedi dönüşün erkek kadın arasındaki hareketine dönüşmesi aşamasında ortaya çıkar. Erkek kadınını, kadın erkeğini bulurken o kadını veya erkeği sonsuz dönüşün değişmez bir referansı haline getirir Ve yaşanan aşk, ebedi yokluğa, ebedi dönüş olarak yansır.**

Bütün yanlışlık, hayat ile yokluğu aynı görmekten kaynaklanmaktadır. Hayat ile yokluk arasında farklılık ve gerilim vardır. Bu olguyu ebedi dönüşle aşmaya çalışırız.

Yokluk sonsuz sayıda gerçekleşen hayattan geçmektedir. Hayatlar aynı referans noktalarından geçerek yokluğu görünür hale getirirler.

**

Not: Bir varoluşcu yazının "yokluk hareketi" üzerinden okumasıdır".

Derleme Kaynak:
Mehmet Mukadder YAKUPOĞLU, Varoluş, Ahlak Ve Ölüm, Birinci Basım, 2001 Ankara sh:9-17

https://ismailhakkialtuntas.com/2014/06/29/yoklugun-nihayetinde-gayet-var-olunur/

Âşık sadece lisan-ı hâl ile şunu der:

"Sen benim din ve dünyamın helakisin. Benim küfrüm, imanım arzum ve rağbetimin gayesisin. Ve sen bensin".

Hallaç diyor ki:

عجبتُمنكومنـّــي يامُنـْيـَـةَالمُتـَمَنـّـِي

أدنيتـَنيمنكحتـّـى ظننتُأنـّكأنـّــي

"Sana şaşıyorum beni benden (alıp) sende fanî kıldın.

Beni kendine o derece yaklaştırdın ki seni ben zannettim" [Süleymaniye Ktp. Şehit Ali Paşa Kit. nu. 1395, 117a; Divanu'l-Hallaç, Nşr. L. Massignon, Journal asiatigue, 1931.]

Bazen âşık aşkta fâni olur.

O zaman âşık aşk hâline gelir.

Sonra aşk maşukta fanî olur.

Daha fazlası için: https://ismailhakkialtuntas.com/2016/01/02/askin-bilinmeyenleri/

"HER ŞEY SEVGİLİDEN İBÂRETTİR, SEVEN BİR PERDEDİR.
DİRİ OLAN ANCAK SEVGİLİDİR. SEVEN ÖLÜDÜR."

[Rifaî, s.8/ beyit no.:30; Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, Mesnevî-i Şerîf Şerhi, C.I, s.96/beyit no.30.]

Daha fazlası için: https://ismailhakkialtuntas.com/2015/07/02/fark-ve-cem/

KAFİR ARKADAŞIM

"Seni çok özledim"

Yıllarımızı verdiğimiz, ayrılamadan hayatı paylaştığımız, sevgili arkadaşımla çok güzel günlerimiz oldu. Severdik ayrılmayacak bir sevgiyle. Her şeyimiz birdi. Onunla bir şey haricinde her konuda anlaşırdık. Benim hep bir **"ne olur"** larım olur, o da **"tamam"** dediği hiçbir zaman yapmadıkları. Olsun, bu devam eden arkadaşlığımızdan o da bende memnunduk. Ancak olmuyordu. Çünkü zaman akıyor, geçen günlerimizin hesabını tutacak kadar hassaslığımızı kaybediyorduk. Çocukluğumuz, gençliğimiz, olgunluğumuz hep geçivermişti. Şimdi ise ihtiyarladık. Hayattan zevk alacak çok hazzımızda kalmamıştı.

Hakikatte o arkadaşım olmasa ben, çok şeyi yapamazdım. Bana bu dünya sıkıntılarına karşı katlanma kuvveti veren, beni ayakta tutan onun gücüydü.

Neyse çok sevdiğim, seviştiğim arkadaşımın kusuru inançsızlığıydı. Ama diğer bütün huyları hep ben. Benim sevdiğim şeyleri sever, benimle ağlar, gülerdi. Onca benzerliğimiz olduğu halde o bu inadından vazgeçmek istemezdi. Sürekli o konu açılınca sırtını döner,

"tamam üzülme beni öldür, mesele kapansın" derdi.

"Ben, bunu sana nasıl yapabilirim, bu olamaz, benim canımsın, aşkımsın buna razı olamam" derdim.

O ise **"o zaman neden ısrar ediyorsun?""Bak ben senin yüzünden bende üzülüyorum" "Seninle olan sevgimiz aşkına, her şeye razıyım, beni öldür. Çünkü ben seni, beni sevdiğinden çok seviyorum"** derdi. Bende

"öyle olmasın, böyle olmasın", derdim.

Anlaşamadığımız nokta buydu.

Her şeyin bir sonu yok mu, sevgilim, kafir arkadaşım, bir demde yine kederlenmiş ve kutsal intiharını yapmıştı. Üzülme diye bana hasretlerini ifade eden kısacık mektubunu bırakmıştı.

"Sevgili arkadaşım, aramızda olan bu sevgi gerçektir. Sen ve ben diye ayrı olmaktan öteye, biriz. Aramızdaki ilişki ve Tanrı ile olan bağda dahi eşitiz. Fakat ben seni kendimden çok sevmeye mecbur olduğumu gördüm. Seni bırakmak çok istedim başaramadım. Olamazdı zaten. Çözüm, benim ölmemi gerektiriyordu. Ölmemi kabul etmeyeceğini biliyordum. Bilirsin ki ölüme razı olacak kadar sana her zaman hak verdim. Doğru olan şey senin dediklerindir. Şimdi ben dönmemek üzere ayrılıyorum. Bunu ikimiz için yapmalıyım."

Kafir arkadaşım öldü. Benim için öldü. Yıllarca dil döktüğüm her türlü nasihat ettiğim, rahat vermediğim arkadaşım benim için öldü. Kendini feda etti. Benim başaramadığımı, o ölerek

başardı. Gururlara kapılmış, övünçleri oyalanan ben, yapayalnız, zevkini yitirmiş donuk haldeydim..

“Neden bu şekilde olsun ki”, “ölmesine gerek yoktu” diye söylenip durdum. **“Bunu beraber çözemez miydik? Beraber bir hal çaresini bulamaz mıydık?.”**

Biliyordum, olmamıştı ve belki de bir türlü olmayacak bir istekti bu.

Şimdi ben yalnız kaldım, umudum olsa, yaşasam neye yarar. Aslında gitmesi gerekli olan ben değil miydim? Diye düşüncelere daldım.

Uyumuşum.

Rüyam da arkadaşım yanıma geldi, gülüyordu.

“Sevgilim üzülme ben doğru olanı yaptım.”

“Kutsal intiharımı yapmasaydım, biz yine ölecek değil miyiz?”

“Bunu senin başarman, zaten mümkün değil, bu benimle ilgili olacak bir husus, sen benimle olan arkadaşlığında gerçekten çok iyiydin. Her zaman doğru olanı istedin. Sadece razı olmadığın bana olan aşkından ve benim senden ayrı kalmam. Onu da sen yapamazdın. Ancak ben yapabilirdim. İyi ki yapmışım, şimdi her şey yoluna girdi.” Dedi uzaklaştı.

Uyandım. Derin uykudan uyanan bir ilkbahar çağlayanı gibi. Uyandım, dünya dedikleri yer daha öncede böyle miydi, der gibi.

Uyandım.

Uyandımda, hayat diye bulduğum ortam, çok zevksiz ve acayipti. Her şey değişmiş ve manasızdı. Yani, bunun için miydi her şey, dedirttirecek kadar zevksizdi. Duyardım birçok hikayeler, fakat denildiği kadar da değilmiş.

Çok üzüldüm; bir üzülmeyle ki, yıllarımı aldı. Hasret bir taraftan, zevksizlik bir taraftan, zannedersin bir hapis hayatı. Destanlar yazılan bu dünya hayatında, ölüm özlediğim en büyük mutluluk ve kurtuluş umudum mu olacaktı?

Neticede gerçek hayat, ölüm denilen ayrılıkla benim içinde tecelli edecek. Hep düşüncem, son nefesimi verip, kafir de olsa arkadaşımı bir daha görmek için gitmek istiyorum.

Benim içinde öldü derler.Oradan ötesini ben yazamayacağıma göre birileri yazar diye düşünüyorum. **İhramcızâde İsmail Hakkı**

https://youtu.be/oLxSpQB-vg0 **İmanın hakikati küfürde gizlidir.**

ABDULLAH-I TERCÜMAN (ANSELMA TURMEDA)

ANSELMO TURMEDA'NIN MÜSLÜMAN OLUŞU

Abdullah et-Tercüman (Anselmo Turmeda), aslen İspanyanın Mallorca adasına mensup bir katolik-fransisken papazı iken, Müslümanlığı kabul etmiş (1420) ve gerçeğe hizmet için "Tuhfetü'l-Erib (Lebîb) fi'r-Reddi 'ala Ehli's-Salib" adlı bu eseri yazarak eski dindaşlarını Hak Din İslamiyet'e çağırmıştır. Hz. Muhammed (salla'llâhu aleyhi ve sellem)'in hak son peygamber olduğunu Tevrat ve İncil'e dayanarak defalarca ispatlayan, Abdullah Tercüman, misyonerlikle mücadele için geliştirdiği metotları bu kitapta anlatıyor. İçerisinde Hıristiyanların kutsal kitabının muharref olup olmadığı meselesi, bu kitapların hükümden kaldırılıp kaldırılmadığı meselesi, teslis inancı, Kurân'ın Allah kelamı olup olmaması ve Hz. Muhammed (salla'llâhu aleyhi ve sellem)'in risaletinin hak olup olmadığı meseleleri bulunmaktadır. Akdeniz'de Balear takımadalarının en büyüğü olan Mayorka adasında, bir ailenin tek çocuğu olan Anselmo Turmeda isimli biri vardı. Altı yaşında iken bir papazdan din ilmini öğrenmek üzere tahsile başladı. Sonra ilmini ilerletmek üzere Katalan'da, Larde şehrine gitti. Din ilmini hayli ilerleten Anselmo, daha da ilerletmek için Nebuniye şehrine gitti. Burada ilmi çok yüksek, kadri kıymeti büyük bir papazın himayesi ve hizmetinde uzun müddet kaldı. Nikola Mertil ismindeki bu papaz, bir gün hasta olduğundan derse gelmedi. O gün talebeler kendi aralarında müzakerelerle meşgul oldular. Akşam olduğunda Anselmo, papaz Mertil'in evine vardığında papaz:

— **Bugün ne ile meşgul oldunuz?** diye sordu.

Anselmo ise, arkadaşları ile bazı ders müzakerelerinde bulunduklarını fakat İncil'in bir yerinde Hazreti İsa'nın **«Benden sonra bir Peygamber gelir, onun ismi Paraklit'tir»** sözü üzerine hayli tartışma yaptıklarını söyledi.

Papaz:

— Bu hususta arkadaşlarından kimler ne gibi sözler söyledi ve sen ne dedin diye sordu.

Anselmo, kendi söylediklerini ve arkadaşlarının söylediklerini anlattıktan sonra Papaz: «Sen biraz yaklaşmışsın, falan arkadaşın hiç isabet edememiş, falan arkadaşın da biraz yaklaşmış», deyince Anselmo, büsbütün merak etti. Papaza yalvararak bunun hakikatini sordu. Papaz Nikola, bir türlü söylemek istemiyordu. Hattâ söylediği takdirde hayatının tehlikeye düşebileceğini ifade ediyordu. Anselmo, papazın ayaklarına kapanarak yalvarmaya başladı. Nihayet Papaz Nikola, ağlayarak bu meselenin hakikatini anlatmaya başladı ve şöyle dedi:

— Evlâdım! Ben bu hakikati hayatımın son zamanlarında öğrendim. Eğer, daha evvel öğrenmiş olsaydım, benim için çok şeyler değişirdi. Burada İsa'nın, benden sonra ismi Paraklid olan birisi gelecektir dediği zat, Müslümanların peygamberi Hazreti Muhammed'dir. Paraklid'in tam karşılığı Ahmed'dir. Bu hakikati benden duyduğunu kimseye söyleme. Eğer kendin hayırlı bir şey yapmak istiyorsan, Müslüman ol, dedi.

Hocasından bu hakikatleri duyan Anselmo Turmeda, hemen memleketine döndü. Altı ay kadar kaldıktan sonra, Tunus'a gitti. Orada kendi dilinden anlayan birini bulup Müslüman olacağını anlattı ve Tunus Emiri Ebu'!l Abbas Ahmed'in huzuruna çıkardılar. Huzurda Müslümanlığı kabul etti. Abdullah Tunus Emirinden Tunus'ta bulunan ve kendisini yakından tanıyan Hıristiyanlardan kendisinin sorulmasını istedi.

Hıristiyanlar, emir üzerine toplandılar. Kendilerine **Anselmo Turmeda** isminde bir papazı tanıyıp tanımadıkları soruldu. Hepsi, hakkında iyidir diye şahitlik yaptılar, O zaman huzurlarına Abdullah çıktı ve Kelime-i Şehadeti getirdi. Perişan oldular. Bu bizim içimizde en kötü kimse olarak bildiğimiz biridir demeye başladılar.

Abdullah, Tunus sarayında uzun müddet tercümanlık görevinde bulundu, (Ne garip! Hıristiyanlar okudukça ve ilimleri ilerledikçe Müslüman oluyorlar; Müslümanlar da cahillikleri çoğaldıkça Hıristiyan oluyorlar.)

Abdullah-ı Tercümân, Akdeniz'de bulunan Balear adalarının büyüğü olan Mayorka adasında, bir âilenin tek çocuğu idi. Asıl ismi, Anselmo Turmeda idi. Hıristiyanlığa Reddiye olarak yazdığı "Tuhfet-ül-erîb" kitabında, hayatını şöyle anlatır:

PAPAZ NİKOLA'NIN YANINDA

Babam beni, altı yaşına girdiğimde, bir papaz öğretmene teslim etti. Bu papazdan İncîl'i okudum. İki senede, yarısından fazlasını ezberledim. İki sene, İncîl'in lügatleri ve mantık ilmi üzerine çalıştım. Sonra Hıristiyanlarca ilim merkezi sayılan "Larde" şehrine gittim. Burada altı sene kadar tıb ve astronomi ilmi öğrendim. Dört sene kadar da İncîl'i ve lügatlerini okudum. Daha sonra "Nebûniye" şehrine gittim. Orada zamânın en seçkin papazı olan Nikola Mertil'den ders okudum. Bu papaza hükümdârlar bile mürâcaat eder ve hediyeler gönderirlerdi. Bu papazdan Hıristiyanlık dininin usûl ve hükümlerini okudum. Dâima hizmetinde bulunup, ona yakın olmaya çok i'tinâ ve ihtimâm gösterdim. Papaz da, beni en yüksek talebesi olarak herkese takdim ederdi. Hattâ o kadar yakın oldu ki, evinin ve anbarlarının anahtarlarını bana teslim ederdi. Böylece on sene, Nikola'ya tam teslimiyetle hizmet ettim.

Bir gün papaz hastalanıp derse gelmedi. Derse gelenler arasında, Cenâb-ı Hakkın Îsâ aleyhisselâma; "Senden sonra bir peygamber gelir, ism-i şerîfi Paraklit'tir" meâlindeki ilâhi hükmü üzerinde çok münâkaşa oldu. Fakat sonuca varılamadan meclis dağıldı.

"PARAKLİT İSMİNİ TARTIŞTIK"

Ben de oradan ayrılarak, papazın evine gittim. Bana; "Bugün aranızda ne gibi hâdiseler cereyân etti?" diye sordu. Ben de; "Paraklit isminde ihtilâf oldu" deyip, olanları anlattım. Papaz; "Sen ne cevap verdin?" diye sorunca, ben, bir İncîl'de olan cevâbı verdiğimi söyledim. Papaz; "Sen kusur etmemiş, sorunun cevâbınâ yaklaşmışsın. Filan hatâ etmiş, falan yaklaşmış. Lâkin doğrusu bunlardan hiçbirisi değildir. Bu yüce ismi, ancak ilimde çok ileri gitmiş olanlar bilir. Sizin ise, ilimden nasîbiniz çok az bir şeydir" dedi. Bunun üzerine ben ona;"Efendim! Siz bilirsiniz ki, ben vatanımı bırakıp uzak bir ülkeden buraya geldim. On senedir, hizmetinize devâm ve rızânızı kazanmaya gayret ettim. Sizden sayılamayacak derecede bilgi öğrendim. Şimdi siz muhterem üstadımdan, bu mübârek ismi dahî bana açıklamak sûretiyle ihsânınızı tamamlamanızı istirhâm ederim"dedim. Papaz Nikola Mertil, ağlayarak şunları söyledi: "Oğlum! Vallahi, bana olan iyi hizmetin, sevgi ve sadâkatinden dolayı seni çok severim. Evet bu mübârek ismi bilmekte sayısız faydalar vardır. Fakat, korkarım ki saklayamayıp söylersin. Sonra Hıristiyanlar, seni o dakikada öldürürler" dedi...

"PARAKLİT, 'MUHAMMED'DİR!.."

Papazın bu sözlerinden sonra, merak ve heyecanım bir kat daha artarak; "Üstadım, Allah, İncîl ve Mesih hakkı için, bana söyleyeceğiniz sırların hiçbirisini ifşa etmem" deyince, Papaz bana; "Oğlum, bil ki; "Paraklit", Hazret-i Muhammed'in (sallallahü aleyhi ve sellem) mübârek

ismidir. O'na, Danyâl aleyhisselâmın lisânı üzere dördüncü kitap olan Kur'ân-ı kerîm nâzil olmuş ve bu kitabın, O Peygamber-i celîle nâzil olacağı ve dininin hak din, milletinin de İncîl'de adı geçen beyaz bir millet olduğunu, Danyâl aleyhisselâm haber vermiştir" dedi. Bunun üzerine ben; "Hıristiyanlık hakkında ne dersiniz?" diye sorunca, papaz çok ciddi bir tavır alarak;

"Oğlum, eğer Hıristiyanlar Îsâ aleyhisselâmın dîni üzere olsalar, ilâhî din üzere kâim olmuş olurlardı" dedi. Ben,"Öyle ise bu işten kurtuluş nasıl olur?" dedim. Papaz; "Müslüman olmakla" deyince, ben; "Müslüman olan kurtulur mu?" diye sordum. O da; "Evet, Müslüman olan kimse, dünyâ ve âhirette saâdet bulur" deyince, ben;"Efendim, akıllı olan kimse, en fazîletli ve en hayırlı olan şey ne ise, kendi için onu seçer. Siz, İslâm dininin fazîlet ve yüksek kıymetini kavradığınız hâlde, niçin Müslüman olmadınız? Ne mâni vardı?" dedim. Papaz; "Oğlum, eğer sen yaşta iken Hak teâlâ bana hidâyet buyurmuş olsaydı, her şeyi terk eder, Hak dînine alenen girerdim. Dünyâya muhabbet, her günâhın temeli ve başıdır. Hıristiyanlar, benim İslâmiyet'e az bir meylimin olduğunu bilseler, derhâl öldürürler" dedi ve zâhiren Hıristiyanlık dîni üzerine kalacağını bildirdi...

"BURADAN HEMEN GİT!"

Bunun üzerine ben; "Efendim, ben İslâm diyârına gidecek ve İslâm dînine girecek olursam, bana yardım ve delâlet eder misiniz?" deyince, o da; "Eğer aklın varsa ve kurtuluşa ermek istersen hiç durma, git. Fakat konuştuklarımızdan bir şey sezdirecek olursan, Hıristiyanlar, seni o ânda öldürürler ve ben seni kurtaramam"dedi.

Nikola Mertil, bunları söyledikten kısa bir zaman sonra öldü. Ben de oradan ayrılarak Tunus'a gittim ve Müslüman olmakla şereflendim.

HRİSTİYANLIĞA REDDİYE

ABDULLAH TERCÜMAN

BEDİR YAYINEVİ / 1970

"ASLEN ANSELMO TURMEDA ADINDA BİR İSPANYOL PAPAZI İKEN, BİLAHERE İSLAMİYETİ KABUL EDEN MÜHTEDİ ABDULLAH TERCÜMAN'IN "TUHFETÜ'L-ERİB Fİ'R-REDDİ ALA EHLİ'S SALİB" İSİMLİ ARAPÇA ESERİNİN TERCÜMESİDİR"

Orjinal adıyla "Tuhfetü'l-Erib (Lebîb) fi'r-Reddi 'ala Ehli's-Salib" adlı bu eser, ülkemizde son yıllarda artan misyonerlik propagandasına cevap olacak nitelikte. Yazıldığı tarihten itibaren onlarca dile çevrilmiş ve Avrupa üniversitelerinde doktora tezlerine konu olmuş ve kiliseyi bunaltmıştır.

Kaynaklar

www.ilahi-tr.org

www.muhteva.com

vehbitulek.com

[slideshare id=60465850&doc=abdullahtercman-anselmoturmeda-hristiyanlareddiye-160404173214&type=d]

http://youtu.be/Mk2zAfb6RFQ

http://www.tahavi.com/rapid/hr.pdf

MUHAMMEDİ ESRARIN KARANLIK DEHLİZLERİ

"Carl Vett anlatımıyla"

1932 senesinde, Varşova'da yapılan, Beynelmilel Psişik Araştırmalar Kongresi'ne katılanlar arasında, çalışmalarını, bir çok hurafelerin karışması sebebiyle, doğunun sırlarına ve izahına hasretmiş, bazen de psişik araştırma konularına dalmış, genç bir Arap olan **Şeyh Abdülvahhab**da vardı. Onun tebliğini, bol inziva tecrübelerime ve batılı normal profesyonel sırların, Doğuda son yıllarda yayılmakta olan etkisi sebebiyle, İslâm mistisizminin bir yönüne aydınlık getirdiği için özetleyeceğim.

Benim dervişler arasındaki tecrübelerim tamâmen kaba bir karşılaştırmaya dayanmaktadır. Bu, sadece boş saçma hurafeler anlatmamakta, aynı zamanda geçmişe bağlı, şimdiki yakın doğunun düşünme usullerini ve geleneklerini anlamayı ihtivâ etmektedir.

Şeyh Abdulvehhab, bağlı olduğu tasavvulî ekolün elbisesini giymiş olarak kürsüye geldi. Tebliğini sunmadan önce, dinleyicilerle temas sağlamak ve düşüncelerini toparlamak için, bir kaç dakika sessizlik ricasında bulundu. Sonra, Türk ve Araplarda medyumistik güçler konusunda yaygın inanç ve hurafeleri özet olarak anlatmaya başladı.

Bu kişiler, iki dünyanın var olduğuna inanırlar. Sıkı ilişkilerimizin bulunduğu görünen dünya ve cinlerin bulunduğu görünmeyen dünya. **Onlar her insanın 127 cin tarafından çepeçevre kuşatıldığına inanırlar.**İşi iyi gitmezse, kız kardeşleri evde kalırsa, hastalanırsa, yahut soyulursa, kısaca, başına ne kötülük gelirse, sebebi cinlerdir. Onlara engel olmanın bir kaç yolu var. En iyisi, Faust'un şeytan'ı gibi görünmeyen dünyada hizmet eden bir **"hüddam"** elde etmektir. Böyle bir hizmetçiyi elde etmek için, çok güç egzersizler yapmak gerekir. Biri, kendini kırk gün bir yere hapseder. Bu süre içinde günlük 450 gram ekmek, bir kaç incir ve sadece bir saatlik uyku ile yetinir. Vakti, meditasyon (tefekkür) ve ruhî egzersizler yapmakla geçirmek lazımdır. O kişi, dikkatini, sırrı önemi olan Aramî ve Süryanî mantramlar üzerinde sabitleştirir. Bu egzersiz eskiden gelen bilgilere göre, söz konusu maksad için hazırlanmış özel bir hücrede uygulanmalıdır. Bunu yapan kişinin, insan veya hayvan, her canlıdan kaçınması, kimse tarafından da rahatsız edilmemesi gerekir. Bu tecrübeyi yaşayan dostlarımdan biri bana, bu kırk günün sonunda, altın parçalarıyla kaplı, iki küçük siyah şekil gördüğünü söyledi. Fakat, her nasılsa dostum, bu deneme sırasında yaptığı bir yanlışlık yüzünden hediyelerini alamamış, onları geri göndermek zorunda kalmıştı.
Ölümünün artık yaklaştığını hisseden yaşlı bir Arap, yıllarca kullandığı hüddamı, oğluna havale edip, onun emrine verdi. Oğlunun ilk işi, hüddamdan para istemek oldu. **Hüddam "baban şimdiye kadar benden, bu tür bir hizmet istememişti,"** dedi. Az değerde biraz para verdikten sonra gözden kaybolan **hüddam,** bir daha da geri gelmedi.
Hüddam üzerinde güç sağlayan bu denemeler, çok tehlikelidir. Bu işe teşebbüs edenlerin çoğu, ya hastalanmakta, ya da aklını kaybetmektedir. Çünkü bunun için, insan üstü bir güce ihtiyaç vardır.

Khat (hat), batıkların 'apports' diye bildikleri Arapça bir kelimedir. Herkesten uzak, dağlarda yalnız başına yaşıyan yogi büyükleri, sufiler gibi, her nerede olursa olsun, khat vasıtasıla, arzu ettikleri her hangi bir şeyi kendilerine getirebilirler.

Çalışarak elde edilen bu özellik, bir çeşit telepati yoluyla, görünmeyen dünyanın bilgisine ulaştırır. Asırlar boyu, Araplarca büyük itibar görmüş, en önemli ilim, bir çeşit yıldız bilgisi olan, gressin ilmidir. Eski Arap elyazmalarında, hüdddamları elde etme veya öteki dünyadaki benzeri güçlerle işbirliği sağlama metodlarıyla ilgili bölümler bulabilirsiniz. Orada, sezgi gücü ile, karşısındaki kişinin cebindeki para miktarının ne olduğunu bilen, geçmişin ve geleceğin olaylarını birleşmiş görebilecek derecede geliştirmiş üyeleri bulunan, sırrı bir sufi ekolün varlığı görülür. Bu ekolün üyeleri, yeteneklerinden memnundurlar. Fakat, kendi dışındakilerin gözünde, büyük önem taşımazlar. Çünkü bu dervişlerin gücüne inanmak, yabancılar için hemen hemen imkansızdır.

8 yaşından 14 yaşına kadar olan çocuklarda, telepati yoluyla kapasiteyi artıran **moendel** denen bir metod vardır. Çocuklar yıkanılır, temizce giydirilir ve buhurla kokulandırılmış bir odaya bırakılır. Bu maksatla seçilen çocuklar iffetli, ufak boylu ve iyi huylu olmalıdır. Bu tecrübeyi yaşamış bir Ermeni kızı, kendine görünüp evini ve kendine ait kaybolmuş altınların yerini vs.yi dosdoğru haber veren bir kadının söylediklerini, ana babasına aktarmıştı. Beraberce tarifi yapılan yere gittiler, kaybolmuş altınları, gerçekten tam yerinde buldular. 12 yaşındaki medyumların, Avrupa'da **St. Anthony'e** tahsis edilmiş çalışmaları meşhurdur. Kaybolmuş, gömülü eşya veya paraya ait başarılı spekülasyonlar, ve benzeri diğer çoğu olaylar, bu durumu yaşayan kişilerce rapor edilmiştir.
Bir defasında genç bir bayan, doktorunun teşhis koyamadığı bir rahatsızlığından şikayetle konferansı veren zata gelmiş. Konferansı veren, 13 yaşlarında bir kız çocuğu çağırmış, birkaç dakikalık refleksiyon (in'ikâs, yansıma) sonunda kız çocuğu, bir oda, içinde bir sanda İye, üzerinde bir ceket, ceketin astarında da küçük bir paket gördüğünü, kötü niyetli biri tarafından oraya konulduğu için, rahatsızlığın muhtemelen bundan kaynaklanabileceğini söylemiş. Bunun üzerine, bitişik odadaki ceket hemen alınıp astardaki büyülü paket (muska) sökülüp çıkartılmış ve genç bayan da sıhhatine kavuşmuş.

Tasarruf, bir kimsenin iffetli yaşayış ve temiz kalple kişiliğini olgunlaştırarak kazanabileceği bir güçtür. Olgunluğun en yüksek derecesine ulaşanlar, meyveden başka bir şey yemedikleri için, muhtemelen tuvalete de fazla çıkmazlar. Tasarruf sahibi kişiler, hastayı iyileştirebilir, uzakta yaşayan kişilere etki edebilirler.
Konferansçı, bir gün, şu saatte misafir gelecek diye ümid beslemekteymiş. Misafir gözükmeyince, telepatik temas sağlamak için tasarrufunu kullanmış. Duyarlılığı yüksek, beklenen misafir İstanbul'un Asya yakasında ikamet etmekte ve o sırada çalışmakla meşgulmüş. Ansızın, derhal şu adrese git, diye çok güçlü bir ses duymuş. Ancak. emre hemen uyamamış. Geç kalması sebebiyle, özürler dileyerek randevusuna iki saat geç ulaşmış. Sonunda konferansı veren zat, 1 Mart 1923 tarihinde İstanbul'da geçirdiği bir tecrübeyi anlattı. O gün öğleyin. Beyoğlu'na bir gazetenin yazı işleri müdürünü görmeye gitmişti. Büroya girerken kapıda, önceden tanıştığı, Cologne'da yaşayan bir İngiliz bayanla karşılaştı. Onu selâmladı, bazı sorular sordu, fakat hiç cevap alamadı. Büroda işini bitiren konferansçı caddeye çıkınca, o kadını tekrar gördü. Kadın tam bir sessizlik içerisinde ona yaklaştı, yaklaştı, derken ansızın gözden kayboluverdi. Olayın nasıl olduğunu açıklamaktan bir anda aciz kalmıştı. Ancak bu görünen hayal ve Cologne'lı İngiliz bayanın tek ve tıpkısı olduğundan

emindi. Bu olaydan rahatsız olan konferansçı, neler olduğunu öğrenmek üzere tekrar gazete bürosuna girdi. Oradakiler de, az önce arkasından seslenen bir bayanın kendisini takip etmek üzere bürodan çıktığını söyleyebildi. O zaman konferansçı, apaçık gündüzün ortasında, büyük ihtimalle bir **"çift yansıma veya maddîleşme"** olayıyla karşılaştığını anladı.

Yukarıdaki misallerden ortaya çıktığı üzere, Doğu, Batı'nın metafizik dediği olayla yakından tanışıklık halindeydi. **Şeyh Abdülvahhab,** Doğu'nun bu tür olayları üzerine yapılacak yoğun bir çalışmanın, psikoloji bilimlerine büyük faydalar sağlıyacağı inancında olduğunu belirtti. Tek faktöre dayanmaksızın, yapılacak münasip yorum ve değerlendirmeler şimdiye kadar meçhullüğünü koruyan bu olaylara, yeterince aydınlık getirebilir.

Konuşmasının sonunda konuşmacı, ilgilerinden dolayı dinleyicilere teşekkürlerini sunarak, ülkesine döndüğünde, Avrupa'dakilerin çılgın olmayıp, bu gibi konularla farklı şekilde uğraşanların bulunduğuna kuvvetle inandığını söyledi.

"Güneş bizim ülkelerimize doğduğu halde, Batı'da siz daha aydınsınız. Görülen olay perdesinin ardında, insanlığın saadetine katkıda bulunabilecek büyük güçler saklı. İnsanlığın saadetine dikkatini vermiş herkes, metafizikle uğraşmayı kendine görev bilmelidir!.."

İşte bu hünerli ve parlak zekalı genç, Doğu sırrîliği üzerine olan çalışmalarımda bana yardım etmeye söz verdi. Tabiî olarak o, dindardı, ama kendini Avrupa'da medyumlar, gaybtan haber verenler, astrologlar ve Batı mistisizminin diğer yan ürünlerini incelemeğe hasretmişti. Öyle ki, İstanbul'da İslâm'da iyi görülmeyen büyücülüğe dayalı bir büro açmış, adını da **"Psişik Müzakereler ve Esrarlı Tecrübeler Bürosu"** koymuştu.

Amerikan reklam usûlleriyle iyi kârlar elde etti. İstanbul Telefon İdaresi Müdürlüğündeki ilanlarından biri şu şekildeydi:

Profesör Şeyh Abdulvahhab'ın Ruhiyat Bürosu

Şark stili döşenmiş, sırrı konulan ihtiva eden kitaplardan teşekkül etmiş kütüphanesiyle bu büro, İstanbul'da çok mühim bir yer işgal eder. Astrolojik, chiromanik, chi- roskopik ve grafolojik seanslar: Yıldız falı, büyülü kristal küre ve medyumlarla müzakereler vs.

Böyle Şans Bulunmaz.

Hayatınızda her olay; şansızlık, hastalık, başarısızlık vesaire her şey bir sebebe dayanır ve büyük bir varlığın kanunlarına boyun eğer. Hayatınızda başarılı ve mutlu olmak için, bu kanunların mâhiyetini öğrenmek imkanı ayağınıza kadar gelmiştir.

Şu Anda ve Bundan Sonraki Hayatınızdaki Bütün Müşkiller İçin

İşinizde başarısızlık, isteksizlik, aklî ve hayalî rahatsızlıklar, irade za'fiyeti, hayattaki başarı eksikliği için; seyahatler, evlilik, kayıplar, kayıp kişiler için: tüm müşkilleriniz ve planlarınız için.

Meşhur Profesörle İstişare Ediniz!

O, size yardım edecek, başarısızlığınızın sebeplerini size açıklayacak. O, size mutluluğa giden dosdoğru İlmî, İlâhî yolu gösterecek.

Gayret Et ve Mutmain Ol!

Îlahî güç ve telkin vasıtasıyla, hatta uzaktan bile olsa, ruhî korku ve pis isteklerin tümünü tahrip eder. Hatta sağlığınızı etkileyen atmosferik cereyanları da siler.

Mutlak Akıl

O, bürosunda her yerde sizi başarılı, mutlu ve sağlıklı kılmak için düşünce eğitimi ve irade gelişimi sağlama konusunda psişik ve teozofik bilimleri öğretmektedir.

Cuma harici, her öğleden sonra, saat 13.00 - 17.00 arası.
Adres: Taksim, No: 37. Sourp Agop Apt. Şâkir Paşa, nr.
(Büyük Amerikan Garajı karşısındaki Tramvay caddesi)
Tavsiyeler
Meşhur fizikçi, Dr. Kalen, "geçmiş hayatımdaki olayları ve safhaları öylesine bir doğrulukla açıkladınız ki fevkalade şaşırdım," diye yazıyor.
Dr. Nitchoff, "Prof. A. Vahhab'ın seanslarına katıldım. Büyük bir hünerle ve esrarengiz bir büyüyle yönetildi" diye kaydediyor.
Dr. M.A. : "İfadelerinin doğruluğu ve deneyleri yönetmesi hayallerin bile üstünde, harikulade."

Bu modern Arap büyücünün üç bekleme odasındaki ziyaretçiler, iyi eğitim görmüş bir Türk hizmetçi tarafından sınıflandırılır. Bu gibi yerlerde göze çarpmak istemeyenler özel bir odaya, geri kalan müşteriler de kadın erkek ayrı gruplar halinde diğer iki odaya alınıyor. Büronun taban ve duvarları tamamen halılarla kaplı olup içerisi karanlıktı. Kendisi, içi mukaddes ve sırrı konulu kitaplarla çepeçevre kuşatılmış siyah rafları olan bir mihrabın içinde bağdaş kurmuştu. Önündeki küçük masa üzerinde medyumistik efekt için seçilmiş bazı eşyalar vardı: Bir ölü kafatası, bir cam saat. Arap Tarot kartları. Kitap raflarında Budist ve Arap büyü kitapları yanısıra İngilizce, Fransızca, Almanca dillerinde yazılmış Avrupa sırrîliği üzerine birçok cildler bulunmaktaydı. Müşteri, profesörün tam karşısındaki divan üzerine otururken, aydınlatma sürekli donuk tutulurdu. Fakat Profesör gizli düğmelerle bu aydınlanmayı kontrol edebilmekteydi. Aydınlatma sahnesinde en büyük rolü, yeşil ve kırmızı renkler oynamaktaydı. Üzerinde durduğu ana hususlar; geleceği önceden söyleme, kayıp eşyanın bulunabileceği yeri ve gizli definelerin nasıl ortaya çıkarılabileceğini bildirmek şeklinde özetlenebilir. Profesör, aynı zamanda sırrî tıp, bilhassa kalp rahatsızlığı, steril gibi konularla da meşgul oluyordu. Onun tedavileri, içerisine şifalı otlar ve madenî parçalar dikilmiş küçük muskalardan teşekkül etmekteydi. Hastalara okuyup üflüyor, etkili bir telkinle kuvvetlendirip, onları, çoğunlukla, aktif hale getiriyordu.

İnancı kuvvetli olanlara Kur'ân kullanmaktaydı. Müşterinin keskin bir kağıt bıçağıyla, Kur'ân-ı Kerim'in yapraklan arasında bir nokta delmesi gerekiyordu. Böylece, Şeyh de tabiî olarak, delinen âyeti müşterinin özel durumuna göre yorumluyor ve açıklıyordu.
Bazen de el çizgilerini ve kartları kullanırdı. Ünlü bir Arap müneccimінin yardımıyla müneccimlik de yapmaktaydı. Çok zor durumlarda 12-14 yaş arasında, dış dünyadan tecrid edip bir tür derin uyku haline soktuğu çocukları kullanırdı. Uyuttuğu çocuklara, siyah kadife üzerinde, boşta duran kristal bir küreye baktırırdı. O çağdaki çocuklar özellikle ruhî konularda fevkalâde duyarlı olup keşif nimeti genelde hayli gelişmiş vaziyettedir. Kullandığı medyumların kalitesine son derece dikkat eder, büyük şöhret kazandığı başarılarıyla, bilhassa müşterileri şaşkına çevirirdi. Toplumun her seviyesinden kadın-erkek onun kapısını

aşındırıyor, hatta kordiplamatik bile göze çarpıyordu.

Profesör Abdülvahhab Medine'de doğmuş, mükemmel ekonomik şartlarda büyümüştü. Kendisinin de ifade ettiği gibi, bu rahatlığından dolayı, birçok kadın-erkek zencî köleleri, altında çalıştığı serin yaprakları olan bol gölgeli incir ağaçlarıyla dolu büyük bir bahçeleri vardı. Geçim derdi olmaksızın sükûnet içinde hayatını sürdürmüştü. Fakat I. Dünya Savaşı onu bu cennetten koparıp macera ve huzursuzluklarla, dolu yıllarla yüzyüze getirdi.

Askerlik mükellefiyetini, subay veya Tabur İmamı olarak ifa etme fırsatına sahip oldu. Orduda Tabur İmamı'nm ilk görevi, defnedilmeden önce ölenleri yıkamak olduğu için, subay olmaya karar verdi. Dil bilmesi ve istidadlı olması nedeniyle genelkurmayda yaver ve mütercim, savaşın çeşitli merhalelerinde de zekî bir gözlemci oldu.
Bu muhterem genç, çeşitli cami ve dervişleri ziyaretimde bana da rehberlik yaptı. Gerçek bir doğulu gibi, sırrî güçlerin bilinmeyen muammalı kuvveti hakkında hiç şüphesi yoktu. Hayatın her merhalesinde, maddeye karşı ruhun önemini çok iyi biliyordu. Kendi sırrı tecrübeleri hakkında, bana bir tek kelime bile bahsetmedi. Bir Avrupalı olarak, benim, kendi fikirlerinin temel mantığını anlayamayacağımı düşünüyordu. Belki de, başkalarının güvenini sarsmaya mecbur bırakacak bir iş peşinde koşmaktan utanmaktaydı. O sırada, bunu anladım. Kendisini, kazanç getiren takat huzur getirmeyen bu işi terkedip, mükemmel özelliklerini ciddî dinî araştırmalara hasretmesini ikna ettim. Bugün o, Şam'da, İslâm'ın kurallarını araştıran, sarık cübbe giymiş, sürekli beş vakit namazını kılan bir vaizdir.

Suskun efendisine benzemeyen evin hizmetçisi konuşmayı severdi. Bir keresinde, bekleme odasında bana, **"geçen yıl"** dedi, "Profesör bir tekkede ikâmete kabul edildiğinde, buradaki bu evde ansızın bir yangın patlak verdi. Üst kattakiler heyecanla aşağı inerek alevlerin döşemeden fışkırdığını, bizim evden fışkırması gerektiğini söylediler. Bizim evin her tarafına baktık, araştırdık, ortalıkta ne ateş, ne de bir duman vardı. Profesörün çalışma odası her zaman olduğu gibi kilitliydi. Penceresinden dışarı bakınca, orada da ateş göremedik. Çok geçmeden alevler kayboldu. Bu alevlerin nasıl, ve nereden çıktığını bir türlü anlayamadık. Ancak profesör buraya gelirse gerçek sebebini, sanırım size söyleyebilir."

Profesörden ilmî merak saikasıyla bu konu hakkında bir şeyler söylemesini rica ettim.

"Geçen yıl" dedi, "Ramazanı tekkede geçirdim. Orası murakabe ve tefekkür için buradaki dairemden daha elverişli. Ruhî gelişmenin önemli bir parçası olan murakabe'de düşüncelerimi bir türlü kontrol edemiyordum. Düşüncelerim, burada gördüğünüz etrafımı çepeçevre kuşatan saçma şeylere ve kitaplarıma kayıp gidiyordu. Beni rahat bırakmıyorlardı. Kızdım ve bağırdım: Bütün bu karışıklıklar, cehenneme! İşte tam bu sırada Pangaltı'da bulunan dairemden yangın zuhur etmiş."

Ev taştan yapılmıştı. Alev üst eve göre, sadece profesörün çalışma odasındaki mihrabın üzerinden yukarı sirayet etmişti. Bana bunları anlatırken gülümsüyordu. Ama ev hizmetçisi kadın, işi çok ciddiye alıyor, gizli güçlerle şaka yapılmaması gerektiğini, zira onların çok kuvvetli ve tehlikeli olduklarını söylüyordu.

Daha önce de karşılaştığım bu ilginç zata Varşova'da verdiği konferansta bahse konu ettiği

olayı biraz açmasını rica ettim. Bana şu cevabı verdi:

"Bir keresinde reklam ücretlerini ödemek üzere, bir gazete bürosuna gitmiştim. Dışarıda, bekleme odasında pencere kafesinin ardında, birdenbire, burada tanıştığım fakat sonradan şehri terk edip başka bir yerde yaşayan genç bir hanım gördüm, müthiş heyecanlandım. Arasına paralan koyduğum cep kitabımı bekleme odasına bırakıp, peşinden yetişmek üzere hızla alt kata inen merdivenlere koştum. Yetiştim. Onunla Beyoğlu Caddesi'nden aşağı uzun bir mesafe birlikte yürüdüm. Ama şaşırmıştım. Tek bir söz bile konuşmuyor. Bana sadece gülümsüyor, başını sallıyordu. Derken, gündüzün ortasında sabun köpüğünün patlayıp yok olması gibi, birden gözümün önünde kayboluverdi. Şaşkınlıktan donakaldım. Bu genç hanım hakkında belki bir şeyler öğrenebilirim ümidiyle, acele gazete bürosuna geri geldim. Bu bayan hakikaten büroda mıydı?, Yoksa bütün bu olanlar hayal miydi? Memurlardan biri, aceleyle bıraktığım cep kitabımı iade ederken gülerek, ben de güzel bir hayalet gördüm, dedi. Bundan, olayın tamamen sübjektif olmadığım anladım ve Varşova'da bu hususu tebliğime ekledim."

Sh: 17-29

"Tarikatımızın kurucusu, Allah'a aşkla bağlanmış, Kur'ân'ın emirlerine harfiyyen uyan çok büyük bir zattı. Sultan çeşitli kereler, onu törenlere davet ettiği halele o, hep reddetmiş, gitmemişti. Her nasılsa sonunda bir yolu bulunup ikna edildi. Kendi şerefine verilen bir ziyafete katılmayı kabul etti. Saraya doğru yola çıktı. Fakat Altın Kapı'nın yanında birden kendisini harekete geçiren çok acaip bir müzik işitti. Öyle ki, yeri ve zamanı unutup dervişlerin yaptığı gibi bir daire içinde dönmeye başladı, O sırada sultan gitgide artan bir sabırsızlıkla onu beklemekteydi. Çok geçmeden diğer misafirlere ziyafet hizmetinin başlamasını emrederek, Şeyh'e gelmek için canını sıkmasın, diye adamlar yolladı. Gidenler, onu sarayda kapalı bir yerde hala dönüyor vaziyette buldular. Onu kendine getirmeyi başardılar. Şeyh vecd halindeyken, kendini ikaz eden bir şey görmüştü. Bir çok ısrardan sonra, sultanın kafasını uçurulmuş olarak gördüğünü söyledi. 2 yıl sonra, gerçekten sultan öldürüldü. Herkes Şeyhin kerametini hatırladı. İşte bundan sonra, bu dervişi velî olarak kabul ettiler.

Gaybdan haber verme kabiliyeti, diğer sık vukubulan keramet çeşitleriyle, dervişler arasında oldukça enderdir. **Yirmi yıl önce Sultan II. Abdülhamid devrinde, Medine'de Hamza adında bir Rufai Şeyhi yaşamıştı.** Bir tür kılıçlı fakirdi. Bir keresinde sanatını icra ederken, ulak bir çocuğun dilini kesip biraz üst kısmına tekrar yapıştırdı. Aradan bir sûre geçti ve bu parça düştü, çocuğun konuşması zorlaştı. **Babası dava açtı ve Hamza İstanbul'da hapse atıldı.** Bu olay, onun üzerinde en ufak bir etki bile yapmadı. Ailesine merak etmemelerini, en kısa zamanda döneceğini söyledi. Hapiste oruç tuttu, zikre devam etti. Hamza hapisteyken, çocuğun dilinin ucu yavaş yavaş büyümeye başladı. Bunun üzerine, Hamza'nın bir velî olduğu ortaya çıktı. Baba davayı geri aldı. Sultan II. Abdülhamid de onu hediyelere garketti. Sorun olan dil, bugün tamamen normal.
İslâm'da herhangi bir spritizm olup olmadığını sordum. **"Önde gelen din adamlarımız"** diye cevapladı" ölenlerin ruhlarıyla temas sağlamanın mümkün olduğunu bilir, fakat yapmazlar.

Semaların yüksekliklerindeki yeni evlerine çıkmak üzere ayrılan ruhları yeryüzüne çağırmak, onlara zarar verebilir. Yakınlarımdan biri, Üsküdar'da bir şeyh, vecd halindeyken, yakın zamanlarda ölmüş bir arkadaşının ruhunu, hayatında bildiği gibi, açıkça kendi şekliyle bakarken görmüştü. O, kendisine güven veren efendisine öğüt almak için gelmişti. Muayyen şartlar altında bir kimse, bâtın gözüyle ölmüş kişileri görebilir. Ancak, bu gibi toplantılardan, her iki tarafa zarar olabilmesi nedeniyle kaçınmak gerekir,

İnsanların hüddam, cin vs. gibi büyülü güçlerle hizmetlerini gördürdükleri varlıklar, ölmüş kişilerin ruhları değil, aksine ateşin köleleri yahut ateşten vücut bulmuş şeytanî güçlerdir. Kur'ân'da, bunlar zikrolunmuş olup varlık hâlinde mevcuttur, şeref itibariyle, olgun miislümandan kendisiyle münasebet kurulamayacak derecede aşağıdadır. Birçok büyücülerin güç sağlamak üzere cinleri kullanmasına rağmen gerçekte bu, kara büyü şeklinde düzenlenen usûllerin tümünü içine alır."

Sh:35-37

"Bir **zamanlar,** şöyle böyle otuz yıl kadar önce, (1895 li yıllar) bir grup ihvanımla kıra gezmeye çıkmıştık. Uzun çimenler üzerine büyükçe bir halı serilmişti Yemeği yemiş, zikre başlamıştık. O **anda,** hepimizin, bu güzel tabiat içinde kaybolduğunu ve onunla senkronize hâlinde hareket ettiğim hissettim. **Zikir esnasında hepimiz birden manevi alemlerden gelen bir müziğim tatlı nağmelerini işittik, Tabiat, Allahı hamd ile tesbih ediyordu. Zikrimiz tabiatınkiyle birbirine karıştı. Zikrin sarhoşluğundan ilk sıyrılan ben olmuştum. Hemen yanı başımda, halı üzerinde havaya dikilmiş vaziyette bir yılan başı ile karşılaştım. Fakat vücudumun ile kısmı halı altındaydı. Ses çıkarmadan, kımıldamadan, sadece titreyen gözlerle öylece duruyordu, Bana, o esnada zikir halkamıza onun da katıldığı keşf oldu. Hepimiz vecd halinden sıyrılınca, hemen kafesim çevirip,, çabucak kaçıp gözden kayboldu.**

Selefim **Şeyh Taha'l-Harirî Hazretleri,** hayvanların Allah'a insanlardan: daha çok ibadet ettiğini söylerdi. **Verdiği derslerle manevi kemâldim yüceliklerine vasıl otmuş cin taksimden, üç yüz kişilik bir cemaat ona intisablıydı"**

Bit son ifadeleri şupfeeyle karşıladım. Durumumu sezen **Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî Hazretleri** konuşmasına: şunları da ekledi::
"Çok yüksek manevi kemalata ulaşmış müridlerimden biri, mezarlıkta bir Allah dostunun kabri yanında geceyi geçirmek üzere yatmıştı. **Geceleyin orada, insanlar gibi**

toplanıp zikir çeken, murakabe yapan cinler gördü. Cinler, her zaman, şeytanca imiş gibi anlaşılmamalıdır. Onlar da belli bir sülûktan (dervişler gibi) geçerek Efendi gibi olgun olurlar. Eğer o iyi ise, ona iyi varlıklar cezbolunur. kötü ise, kötü ve şeytanca cinler onun peşine takılırlar"

Hüddamlann **Goethe'nin Faust** adlı eserindeki **Mephistopheles** (Mefistofeles)'e (hiç bir şeyden yılmayan şeytan)a tevafuk edip etmediğini sordum. Bu soruya **Muhammedi Es'ad Erbilî Hazretleri** şu cevabı verdi:

"Hüddam, yüksek kemâle vasil olmuş bir cinnî liderdir. Bir insan oruç, namaz ve geceyi ibadetle uykusuz geçirmek suretiyle belirli Süryanî, yahut Aramî, İbranî büyüleri kullanarak, bunlardan birini kendine yardımcı olarak elde edebilir, sahip olabilir. "

Mehmed Ali Efendi "benim bir dostumun" dedi, "babasından bir hüddam miras kalmıştı. Babası ölüm döşeğinde, oğluna bu cinni çağırması için, iki şamdanı sürtüp hangi kelimeyi okuyacağını öğretmişti. Babasının vefatından bir süre sonra, arkadaşım denileni yapınca, karşısına uzun boylu, siyah bir cin çıktı. Ne gibi hizmetler yapabileceğini sorunca cin, 'herşeyi yapabilirim, fakat babanızın emri altındayken hizmetlerimden, hayatında sadece bir defa faydalandı. Bir yolculuğa çıkmış, çadırında tek başına hasta kalakalmıştı. Beni çağırarak ekmekle su getirmemi istedi' diye cevap verdi. Arkadaşım hüddama, kendisini âzâd etmek için ne yapması gerektiğini sormuş, o da sihirli güçlerle bağlı olduğum şamdanı kırmanız gerekir demiş. Bu cevabı alır almaz arkadaşım şamdanı kırıp hüddamı azat etmiş."

"İstanbul'da" dedi "**Gazi Mahmûd Muhtar (Katırcıoğlu) Paşa (1867-1935)"** yüz on yaşlarında sara hastalığını ve öteki akıl hastalıklarını tedavi eden birisi var. Bu tedavileri, kötü cinni çıkarıp, yerine iyisini koymakla yaptığını söylüyor."

Bak. https://tr.wikipedia.org/wiki/Mahmud_Muhtar_Kat%C4%B1rc%C4%B1o%C4%9Flu

Bunun üzerine milletvekili şöyle dedi:

"Cinlerin kovulmasını daha mantıklı buluyorum. Birisi cinlere tutulmuş, vahşi hayvanlar gibi hareketler yaparak etrafındakilere

saldırmaya başlamıştı. Bu adam iplerle bağlanıp, İhüddamları vasıtasıyla cin kovmakla ünlü gerçek bir şeyhe getirildi. Şeyh iplerini çözdü ve ona Kur'ân-ı Kerîm'de tarif edildiği şekilde namaz kılmak üzere abdest almasını söyledi. Cine tutulmuş adam, isteksizce Şeyh'e itaat etti. Denileni yaptı. Abdestten sonra, Şeyh onunla yanyana namaz kıldıktan sonra, onu zikir halkasına soktu. Vecd haline ulaşıp hastanın ruhu vücudundan dışarı çıkıp, halkadaki dervişler tarafından sıkı sıkı yakalandığı zaman, Şeyh bir dua mırıldanarak, hastanın yüzüne olanca gücüyle bir kaç tokat attı. Hasta çok bozuk bir halde kendine gelip çocuk gibi, hüngür hüngür ağlamaya başladı. O günden sonra, hasta cinlerden kurtulup, normal insan haline geldi."

Mehmed Ali Efendi bir başka cin metodu daha görmüştü:

"Bu metodda, hasta ateşin önüne getirildi. Şeyh hususî otlarla ruah adlı (galiba ruh olacak) özel bir tütsü yaptı. Cin, bu tütsüyle dışarı çıkmak üzere kandırılabilirmiş. Hasta adam sol elinin avucunu ateşe karşı tutarak kaldırdı. Şeyh Kur'ân-ı Kerîm okumaya başladı. Hasta yarı vecd durumuna girdi. Sol eli kendiliğinden alnına gitti. Eli alına değince şuurunu kaybetti Hasta adamın Müslüman, Hristiyan veya Yahudi oluşuna göre **Hz.Muhammed** (salla'llâhu aleyhi ve sellem), **Hz.İsa** (aleyhisselâm), **-Hz. Musa** (aleyhisselâm) diye peygamberlerden birinin adıyla seslenerek **Şeyh bir takım dualar mırıldanmaya başladı. Biraz sonra hasta adamdan normal olmayan bir çığlık duyuldu. Hastanın ağzından bağıran cini, Şeyh okumak suretiyle çıkması için zorlamaya başladı. Fakat cin, hasta adamdan çıkmak istemiyordu. Şeyh, bunun üzerine onu çekip çıkarmak için bütün gücünü kullandı. Sonunda cin mağlubiyeti kabul etmek zorunda kaldı. Cin önce hastanın bir gözünden dışarı çıkmak istedi. Adamcağız kör kalabilirdi. Fakat, Şeyh hastaya zarar vermeyecek şekilde, cinin sol ayak ucundan çıkmasını sağladı.** Sol ayak hemen titremeğe başladı. O anda hasta tiz bir çığlık attı ve kötü cin onu ayak ucundan terketti. İyice sağlığını elde edince, Şeyh hastayı koruyacak bir muskayı sürekli üzerinde taşıması için verdi."

Mehmed Ali Efendi (Şeyh Esad Erbili kuddise sırruhu'l-âlî'nin oğlu)aynı Şeyh'in bu son metodu zehirli yılan ısırığına da uyguladığım görmüştü. Isırığa okunmasının ertesi günü, orada bezelye büyüklüğünde küçük bir siyah nokta kalmış, fakat zehirlenme atlatılmıştı.

Şeyh Muhammed Es'ad Erbilî Hazretleri bir misal vermek üzere biraz su rica etti. Kulpsuz bir kase içerisinde kendisine su getirildi. Şeyh Efendi parmağını içine sokup suyu kenarlarından dışarı taşacak gibi yükselinceye kadar, parmağıyla dairevî olarak karıştırdı ve şöyle dedi:
"Bardaklara çeşitli miktarlar su koyun, onları bu şekilde şırıltılı bir

ses verir hale getirene kadar karıştırın. İçindeki su miktarına göre, farklı notalar duyacaksınız. İnsanlarda da durum aynıdır. Allah kendi ruhundan insanlara farklı olarak üfürmüştür. Derecelerin farklılığına göre her biri farklı ses verir. Bir kimse, iyi ruhtan öylesine az nasibe sahip olur ki nefs, onu tam anlamıyla hakimiyetine alır. Bir başkası iyiden o kadar çok nasiplenir ki, onun yardımıyla günahları yenebilir. Doğrudan konuşan hiç bir yaratık yoktur. Sadece kendini sonsuz biçimler, şekiller halinde izhar eden Allah vardır. O, dört aylık ana rahmindeki çocuğa ruhunu üfüren ve ona hayal veren Allah'tır. O, doğarken görme ve işitme ihsan etmek için çocuğa güç veren Allah'tır. O, kulu ve halifesi olan Şeyh vasıtasıyla kalplere üfürür. İşte insan o zaman, yüksek dünyalara kapılar açan manevi görme (müşahade) ve işitmeye mazhar olur. İşte, Allah'ın kendisinden bir şey üfürdüğü hu insan, Allah'ın yeryüzünde halifesi olabilir.

Rivayet olunur ki, Bâyezid-i Bistamî (kuddise sırruhu'l-âlî) vefatından sonra sorgu meleklerinin huzuruna çıkarılır, melekler Bâyezid'e) bize ne getirdin, diye sorarlar. O da şaşırarak şu cevabı verir:

'Dünyada iken bir adam hükümdarı ziyaret etme arzusuyla saraya girip huzura çıkar. Gayesi sadece hükümdarı görmektir. Lâkin huzurda hükümdar kendisine ne istediğini sorarak, tamamen tersi bir duruma sebep olur.

İşte bu adam gibi, ben, şu ana kadar Allah'ı sürekli arama ve görme halini yaşadım. Ama şimdi Allah'ın beni aramakta olduğunu anladım.' Eğer Allah'ın ruhu bir insanda yerleşmemişse, o hüsrandadır. Allah sadece kendine yardım edenlere yardım eder."

Şeyh Efendiye Allah'a giden, yüksek alemlere ulaşan yolu öğretecek Şeyhî bulamayan kişi öldükten sonra nasıl yol alır, diye bir soru sordum. O da "fark budur ki, tarikatın bize verdiği usulle, bu dünyada manevi gözlere kavuşanlar Hinduların **Kamaloka** dedikleri **Araf** tan (cennet-cehennem arası) bu dünyada iken geçerler. Diğerleri için Araf ölmeden başlamaz. **Netice şudur ki, müridler kendilerine liderlik yapan efendilerinin (yani şeyhlerinin) etrafında ahirette de toplanırlar. Zaten Efendi (şeyh), dünyada iken müridleri toplayıp onları ahiret yurduna hazırlamıştır. Diğerleri ahirette şuursuz olarak kalmaya devam ederler. Çünkü onlar cismani bedenin dışında şuura destek veren ruhun gizli manevi bünyelerini dünyada iken geliştirmemişlerdir."**

Sh:237-243

Kaynak. Carl VETT, Kelâmi Dergâhından Hatıralar- (İstanbul - 1925), trc: Prof Dr. Ethem GEBECİOĞLU, Ankara – 1993

https://youtu.be/Ont6hZv1I04

OSMANLI BANKASI ARACILIĞI İLE YAPILAN OSMANLI DEVLETİ BORÇ ANLAŞMALARI-METİNLER

Hazırlayan: Cüneyt ÖLÇER

Yirmi beş yılı aşkın bir süreden beri Osmanlı madeni paraları üzerinde çalışmalar yapmaktayım. 1973 yılında da Cumhuriyetin 50. yıl dönümü dolayısı ile yayınladığım **'Cumhuriyet Dönemi Kağıt Paraları'** kitabı ile Banknot/ Kaime/ Evrak-ı Nakdiye konusu ile ilgilenmeğe başladım.

Osmanlı kağıt paralan bilindiği gibi ilk önce Sultan Abdülmecid döneminde basılmağa ve kullanılmağa başlar.

Acemice başlayan bu uygulama başlangıçda pek cazib ve mali problemlere çok kolay bir çözüm gibi gözükmüşse de, karşılıksız para basımının Osmanlı Devletinin başına açtığı gaileler, çok kısa bir sürede İmparatorluğu korkunç bir mali buhrana sürüklemiştir.

Abdülmecid döneminde kontrolsuz bir şekilde başlayan Evrak-ı Nakdiye basımı bilgisizce ve acele ile gündeme gelmiştir. Yüzde 12,5 faizle tahvil gibi piyasaya çıkartılan kaimelerde seri ve sıra numarası yoktur ve bunlarla birlikte çok kısa bir süre içinde hakikisinden fark edilmesi pek güç olan sahte banknotlar da piyasada tedavül etmeğe başlamıştır.

Sultan Abdülmecid dönemi aynı zamanda da Osmanlı Devletinin dış borçlanmalara başladığı yıllardır.

Dış ülkeler başlangıçta şartsız, sadece geri ödenme garantisi üzerinde durduktan alacaklannı, yıllar ilerledikçe bir takım kesin garantilerle perçinlemek gereğini duymuşlar ve 1862 yılında da Osmanlı Devletine verilecek borç paraların (istikrazların) kendi denetimlerindeki bir Banka aracılığı ile yürütülmesinin daha doğru olacağı kanısına varmışlardır.

Bu suretle 1862 yılında **"Bank-ı Şahane-i Osmani"** kurulmuştur. Kuruluş statüsüne göre Evrak-t Nakdiye basımı bu bankanın kontrolündü olması gerektiği halde, Sultan Abdülaziz, banka aracılığı ile borçlanmaları onaylamış fakat Evrak-ı Nakdiye basımı için gereken Ferman-ı Ali'yi yayınlamamıştır.

Osmanlı Bankası denetimindeki kağıt para basımı ancak Sultan Murad-V in kısa süren Padişahlığı döneminde başlamış ve Suttan Abdülhamid-II döneminde de devamlı hale gelmiştir.

Kağıt para / Evrak-ı Nakdiye konusu ile ilgilenmeğe başlayınca, Osmanlı Bankası bu konunun en önemli anahtar kuruluşlarından olduğu için arşivlerinde çalışma gereğini duydum.

1982 yılında Osmanlı Bankası Genel Direktörü Sayın Jacquet Jeulin'e baş vurarak, arşivlerinde çalışabilme izinini kendisinden rica ettim. Genel Müdür, bana bu araştırma iznini vermek lutfunda bulundu.

Bankanın bir yetkili elemanı ile birlikte, Samatya semtinde, Osmanlı Bankasının arşiv binası olarak kullanılan Bulgur Palasa gittim.

Bir şato görünümündeki bu üç katlı bina tamamen eski evrak ile dolu idi. Kağıt paralar ile ilgili dokümanları aramak için çalışmalara başladıktan kısa bir müddet sonra özel şekilde korunan bir dosya dikkatimi çekti. İçindeki evrakların sahifelerinin sol tarafı Fransızca ve sağ tarafı da eski Türkçe ile ve elle yazılı metinlerden meydana gelen bu dosya bir sözleşme belgeleri dosyası idi.

Dikkatle incelediğim bu dosyadaki belgelerin ilk olarak 1865 tarihinde başladığı ve 1900 yıllarına kadar geldiği görülüyordu. Bunlar Osmanlı Devletinin dış ülkeler (İngiltere ve Fransa) den Osmanlı Bankasının aracılığı ile aldığı borçlara aid anlaşma metinleri idi.

Bu evrakın fotokopilerini alıp alamıyacağımt sorduğum, Osmanlı Bankası Genel Müdürü Sayın Jacguet Jeulin büyük bir hoşgörü ile, yüz yılı aşan bir zamana aid bu eşsiz belgelerin kopyelerinin bana verilmesinde hiç bir sakınca olmadığını beyan etti.

10gün gibi kısa bir sürede bir kopyesi Osmanlı Bankası arşivinde, diğeri de herhalde Osmanlı Devlet arşivlerinde varolması muhtemel sadece 2 nüshalık bu eşsiz belgelerin, Banka tarafından çekilen fotokopilerini bana verdi.

Bunun üzerine, bu metinlerin bugünün latin harfli Türkçeye aktarılması konusu gündeme gelince, önce Muhterem Büyüğüm Eşsiz İnsan **Zarif Orgun** Beyefendi imdadıma koştu w büyük bir sabırla, daktiloya çekilmesine dahi gerekmiyecek şekilde inci gibi bir yazı ile bu belgeleri Türkçemiz yazısına dönüştürdü.

Bahis konusu anlaşmaların bir kısmı da sadece Fransızca yazılmıştı, bu problem de yakın dostum, kıymetli meslekdaşım Prof. Dr. Tevfik Seno Arda'nın himmetleri ile çözüldü.

Ancak eski Türkçe metinlerden yapılan aktarmaların kelime kelime o günkü Osmanlıcadan çevrilmesi, Fransızca metinlerin ise, bugün kullanmakta olduğumuz Türkçe ile yazılması belgeler arasında gözle görülür bir dil farkını meydana getirdi. Bu çaresiz durum için okurlarımın beni bağışlayacaklarını umarım.

Hiç bir yorum yapmadan belgeleri aynen yayınlıyorum. Sadece okuyucularımın borçlanma işleminin nasıl başladığını hatırlamaları için Suttan Abdülmecid döneminde, ilk borçlanmaların tarihinin kısa bir özetini sunmayı gerekli gördüm.

Bu bilgileri de çokça Fransız Maliyecisi A. du Velay'ın 'Türkiye Maliye Tarihi' (Maliye Bakanlığı, Tetkik Kurulu Neşriyatı No. 178-1978) kitabından aldım.

Kitabın yayınlanması için 4 seneyi aşkın bir zamandan beri bir çok yerlere, bilhassa bankalara baş vurdum. Konuyu sevdikleri halde, basılmasına yardımcı olmağı pek arzulamadılar.

Bunun üzerine İstanbul Teknik Üniversitesinden arkadaşlarım, bana ellerini uzattılar. Başta Yük. Müh. Necdet Semker ve Yük. Müh. Hasan Vardar olmak üzere, Yük. Müh. Ekrem Elginkan, Yük. Müh. Kâmil Oba ve Yük. Müh. Orhan Yavuz, bu iki ciltlik kitabın yayınlanması imkânını sağladılar.

> Belgeler tarih sırasına göre yayınlanmıştır ve 1854 yılında yurd dışında bir kuruş borcu olmayan koca bir İmparatorluğun yavaş yavaş borç batağına nasıl düştüğünün hazin bir hikayesidir.
> Tarih, eğer bir tekerrürden ibaretse, belgelerden, dolayısı ile olaylardan bir çok dersler almak gerekecektir. Tabii öğrenmek ancak yararlanılacak ise faydalıdır

Yakın geçmişimizin ayrıntıları fazla bilinmeyen bu bölümünün belgelerini yayınlarken, geçmişten geleceğe dönük uyarılar almak durumu hasıl olursa; buna vesile olduğum için mutlu olacağım.

Ve son olarak:

Bu önemli Belgeler kitabımın yayınlanmasını sağlayan Teknik Üniversiteli arkadaşlarıma. Muhterem Zarif Orgun Beyefendiye, Tevfik Seno Arda kardeşime, İngilizce çevrimleri yapmak zahmetine katlanan dost Fatma Bursalı'ya ve her zaman olduğu gibi beni destekleyen ve yüreklendiren Sevgili Eşim Nazan Ölçer'e şükranlarımı sunarım.

Cüneyt ÖLÇER Levent
İstanbul /Temmuz 1989

Kaynak: Cüneyt ÖLÇER, Osmanlı Bankası Aracılığı İle Yapılan Osmanlı Devleti Borç Anlaşmaları-Metinler, Temmuz 1989 , İstanbul

KİTAP İNDİR

ELLİ BEŞ YILDIR ESRARI MİLLETTEN GİZLİ KALMIŞ OLAN TAŞ KIŞLADA 31 MART HADİSESİ

Hadise içinde yaşamış, facianın kurbanı ve görgü şahidi- MUSTAFA TURAN

Türk ordusunun iç bünyesine nufuz eden siyaset mikropları ordunun birliğini ve tesanüdünü bozdu. 31 Martda can düşmanlarımız olanlar, uzun yıllar Makedonya'da yakmadık can, yıkmadık hanüman bırakmayan Slav'lar, Sırp'lar ve Yunan eşkiyası Balkan Harbinde yurdu baştan başa çiğnediler, masum halkı camilere doldurup yaktılar. Tarihin kayıt etmediği faciaları yaptılar. Çatalca'ya kadar dayandılar, bu hali gören Cemiyet koynundaki siyasî zehirli yılanları söküp atamadı. Bereket versin ki Yunan, Bulgar Selanik için birbirine düştü de Edime olsun kurtuldu.

Biriinci Cihan Harbinde de Siyonistlerin, Arz-ı Mev'ud Hülyası uğruna FİLİSTİN sahillerinde, Hayfa, Yafa, gibi sahil şehirlerinde ve diğer Yahudi kolonilerinde yerleşmiş olanlar, geceleri gelen düşman torpidolarına Osmanlı ordusu aleyhine yaptıkları casusluklar pek çok askerlerimizin canına ve mağlûbiyetimize mal oldu. Gerçi dördüncü ordu kumandanı Büyük Cemâl Paşa bunları verdiği bir emirle, Cevad Rifat Beyin kumandasındaki kuvvetle (şimdiki Tel-Aviv) yanındaki! Yafa Yahudi'lerinin çoğunu bir günde Hama ve Humus'a sürdü. Yahudiler güzel kızlar ve altınlarla Cevad Rıfat'ı büyülemek için çok çalıştılar, hiç birşey önünde eğilmeyen çelik iradesile bu işi muvaffakiyetle başardı.

330senesi Aralık ayının son günlerinde Kafkas cephesinde Allahu Ekber dağlarındayız, rakım dört bin üzerinde, kar tipisi insan değil çam ağaçlarım bile devirip yok ediyor. **Baş kumandan vekili Enver Paşa tepemizde, göz gözü görmüyor, iki kol orduya da taarruz emri verdi Neticede 90 bin insan 60 bin hayvanı kar, tipi içerisinde dondurdu.** Etrafından kumanda edecek kimse kalmadı, hepsi erimişti. Kürt Paşu'nun yardımı ile orduyu o halde bırakıp Pasin'lere, atladı, Erzurum valisi Tahsin Beyin tedarik ettiği bir kızağa atlayıp kürk sırtında İstanbul'a def olup gitti. Kolordu kumandam maiyeti, sağ kalabilen bazı döküntüleri, bizler, Rus'lara esir düştük.

On sene içinde koca biri İmparatorluğu çökertip yok eden, şuursuz çılgın idareciler yüzünden milyonlarca Türk evlâtlarının başını yiyen (İttihat ve Terakki Cemiyetinin sergüzeştçileri, kodamanları, Türk milletini perişan bir halde bırakıp bir gece bindikleri bir Alman denizaltıs ile vatanı terk edip kahpece kaçtılar, kendileri de uzak, yad ellerde cezalarım bulup eridiler, sönüp gittiler.

Bizler Sibirya'nın müntehasında SAYAN DAĞLARI eteğinde Yenisey nehri kenarında (KIRAS NOYARSK - KIZIL YAR) şehrinde esaret kampında 31 Mart faciasının dramı ve son perdesinin kapandığını orada duyduk. O günün biz gençleri temiz ve halis bir imanla bağlandığımız **İttihat ve Terakki Cemiyeti bizleri bir deri gibi yerden yere vurduğu halde vatan aşkile her felâkete ve izdiraba katlandık. Ne yazık ki onların iç yüzlerini bilemedik, canla başla çalıştık.Tek tesellim (İSTİKLÂL SAVAŞLARIN) da günahlarımızın kefaretini fazlasile ödemekliğimizdir.**

Abdülhamid devletinin parçalanması, siyasî düşmanlarının hiç birine yaramadı, Bulgar Kralı ve hanedanı mahv oldu, Yunanistan'ın başına gelmeyen kalmadı, Karadağ Yorgi hanedanı yok oldu, Rus Çarlığı hanedanı kökünden silindi, ekmeğini yediği Abdülhamid'e ihanet eden Mısır hanedanı perişan oldu. Tunus Beyi de cezasını buldu, Dürzü'ler, Arap'lar, Suriyeliler, Yahudiler belâlarla kucak kucağa, İngiltere'nin bütün müstemlekeleri elinden gitti, Fransa, Cezayir, Tunus dâvalarile hergün başı belâda, Abdülhamid devletinin yıkılmasında eli olanların çoğu onun inkisarına uğramışlardır. Dünya üzerindeki yangın küllenmiş, için için tütmekte devam ediyor...

31 Martı hazırlayan Yahudiler ölmüş olsalar bile Beni İsrail ile Arap dünyası arasında devamlı bir mücadele vardır.Bundan dolayıdır ki Arap dünyasını elinde tutmak isteyen Rusların İsrail devletini destekleyen Amerikan, İngiliz bloku arasında üçüncü bir Cihan Harbinni tohumu Orta Şark'ta gömülüdür. Hiç şüphe yok ki (ABDÜLHAMİD) daha o zamanlar anlattığımız niyetlerle kurulacağı muhakkak görünen (İSRAİL DEVLETİNİ) sezmiş, buna kendisinin alet olmamasını istemişti, nitekim düşüncelerinde yerden göğe kadar haklı imiş. Sebeb-i felâketi de bu olmuştur, İmparatorluk da Yahudi'ler tarafından yıkılmıştır!...

12/3/1963 Mart Mustafa Turan

Sh:89-91

Kaynak: Mustafa TURAN , Taş Kışlada 31 Mart Hadisesi, Aykurt Neşriyatı: 24, 1964 , İstanbul

KİTABI İNDİR

[slideshare id=60416194&doc=takilada31martvesirlari-160403211202&type=d]

KIYAMET VAKTİNİN ÜÇ DEVRESİ VE YILI MI VAR?!!!!!!!!!!!

Bu sene Hicri: 1437

Risale-i Nur Külliyatında Kıyamet bahislerinden

“Âhirzamandan haber veren mühim bir hadîs:

لاَتَزَالُطَائِفَةٌمِنْاُمَّتِىظَاهِرِينَعَلَىالْحَقِّحَتّٰىيَاْتِىَاللّٰهُبِاَمْرِهِ

Ramazan-ı şerifte onuncu günün ikinci saatinde birden bu hadîs-i şerif hatırıma geldi. Belki Risale-i Nur şakirdlerinin taifesi ne kadar devam edeceğini düşündüğüme binaen ihtar edildi.

لاَتَزَالُطَائِفَةٌمِنْاُمَّتِى (şedde sayılır, tenvin sayılmaz) fıkrasının makam-ı cifrîsi **1542** ederek nihayet-i devamına îma eder.

لاَيَعْلَمُالْغَيْبَاِلاَّاللّٰهُ

ظَاهِرِينَعَلَىالْحَقِّ (şedde sayılır) fıkrası dahi; makam-ı cifrîsi **1506** edip, bu tarihe kadar zahir ve aşikârane, belki galibane; sonra tâ kırk ikiye kadar, gizli ve mağlubiyet içinde vazife-i tenviriyesine devam edeceğine remze yakın îma eder.

لاَيَعْلَمُالْغَيْبَاِلاَّاللّٰهُ * وَالْعِلْمُعِنْدَاللّٰهِ

حَتّٰىيَاْتِىَاللّٰهُبِاَمْرِهِ (şedde sayılır) fıkrası dahi; makam-ı cifrîsi **1545** olup, kâfirin başında kıyamet kopmasına îma eder.

لاَيَعْلَمُالْغَيْبَاِلاَّاللّٰهُ

Câ-yı dikkat ve hayrettir ki, üç fıkra bil’ittifak bin beş yüz tarihini göstermeleriyle beraber, tam tamına mânidar, mâkul ve hikmetli bir surette bin beş yüz altı (1506)’dan tâ ‘42’ye, tâ ‘45’e kadar üç inkılâb-ı azîmin ayrı ayrı zamanlarına tetabuk ve tevafuklarıdır.

Bu imalar gerçi yalnız bir tevafuk olduğundan delil olmaz ve kuvvetli değil; fakat birden ihtar edilmesi bana kanaat verdi. Hem kıyametin vaktini kat’î tarzda kimse bilmez; fakat, böyle îmalarla bir nevî kanaat, bir galip ihtimal gelebilir.

Fatiha’da“sırat-ı müstakim”ashabının tâife-i kübrâsını târif eden اَلَّذِينَاَنْعَمْتَعَلَيْهِمْ fıkrası, şeddesiz bin beş yüz altı (1506) veya yedi (7) ederek, tam tamına ظَاهِرِينَعَلَىالْحَقِّ fıkrasının makamına tevafuku ve mânâsına tetabuku ve şedde sayılsa لاَتَزَالُطَائِفَةٌمِنْاُمَّتِى fıkrasına üç mânidar farkla tam muvafakatı ve mânen mutabakatı, bu hadisin imasını teyid edip remiz derecesine

çıkarıyor. Ve müteaddit âyât-ı Kur'âniyede صِرَاطٌمُسْتَقِيمٌ kelimesi, bir mânâ-yı remziyle Risaletü'n-Nur'a mânâca ve cifirce ima etmesi remze yakın bir ima ile, Risaletü'n-Nur şakirderinin taifesi, âhirzamanda o taife-i kübrâ-i âzamın âhirlerinde bir hizb-i makbul olacağını işâret eder diye def'aten birden ihtar edildi."

لاَيَعْلَمُالْغَيْبَاِلاَّاللّٰهُ * وَالْعِلْمُعِنْدَاللّٰهِ

(Kastamonu Lahikası sh: 28)

Üç devre yani 1506 tarihi -yani o tarihe kadar galibane- miladi 2083 yılını; 1542 tarihi miladi 2118 yılını; 1545 tarihi ise 2121 miladi yılını göstermektedir.

Bu son bahis, kıyametin vaktini yani son zamanlarını ima etmesi, fakat kuvvetli iması, yani remiz derecesine çıkması ve bunu yazanın da eserlerini sünuhat-ı ilhamiye (yani ilhamın en üst mertebesinde) yazdığını açıkca beyan eden Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri olması, bize kesin kanaat vermektedir.

Risale-i Nur hizmeti ve Nurlarla imana, Kur'ana hizmet eden Nur Talebeleri, önümüzdeki yüz küsur senedeki hem muvaffakiyetli, hem mağlubiyetli devrelerde yani her devrede bulunacaklardır.

http://www.ittihad.com.tr/2010/01/27/kiyametin-kopmasi-ne-zaman-olacak/

Yukarıdaki bilgileri neden yazığımızı açıklamak istiyorum.

Herşeyden önce bilmemiz gereken husus şudur ki,

> Gaybı Allah Teâlâ Bilir. Allah Teâlâ kulun ima ettiği şeyleri tecelli ettirmekten müsteğnidir. Velevki bu dostları olsun.

Allah Teâlâ kulların bilgisine göre bir tecellisi zuhur etseydi, Rabbliğine halel gelirdi.

Yeri gelmişken komplo teorileri üreten insanların yaptıkları hilelerden bahsedelim. En önemlisi tarihi şahsiyetleri kullanarak komplo üretmeleridir. Teoriler ile zihinleri hadiselere karşı mesnedlerle hazırlayıp insanların eylemci yönlerini pasifize etmeleridir. **"Nasıl olsa olacaktı".** Mesela http://aytuncaltindal.com/kehanetler_kitabi.html deki bilgilerin doğruluğu ancak kendi yorumcuları tarafından yapılıyor. Bunun en güzel açıklaması **17 Ağustos 1999** Depremi için sonradan **"bakın 17. Cüzün Enbiya süresinde işaret edilmişti demeye başlayan bilgiçlerin çıkışı** gibi.

Daha önceden kimsenin bir şey söyleyemediği deprem hakkında ortalıkta zırvalar makamında sayıklamalar başlamıştı.

Günümüzde ise **Türkiye Cumhuriyeti yıkılacak şu olacak bu olacak** diye ortalıkta fazlaca turfa müneccimler yine arttı. Nane mollalar uyduradursunlar. Dedikleri olmayacaktır.

Hulasa; gaybı Allah Teâlâ bilir. Gelecekte bahsedilecek olay kafir hakkında dahi olacak olsa bile. Seyyid Muhammed Şerif Efendi kuddise sırruhu'l-âlî Efendimin birgün sohbetinde şu bahis geçmiştir.

-Efendim filan yerde bir şeyh filan gün öleceğim demiş, fakat ölmemiş. Şeyhlerde yalan olmaz değil mi? Demişler.

Hz. Pir buyurdular ki;

-Canım, Şeyh doğru söylemiştir. Fakat Allah Teâlâ dilerse kaderi değiştirir, bu türlü kerametlerden sakınmak gerekir.

Allah Teâlâ, kullarına yapacağı işleri danışacak ve onların istekleri ile yapacak gibi aciz değildir. Eğer öyle olsaydı elimizi sallasak elliye değecek mehdiler geldi gitti. Hepsi unutuldu gitti. Toprak oldu.

İhramcızâde İsmail Hakkı

> Ek: Benim inandığım Allah Teâlâ kulların iftiralarından uzak ve gâni dir. Aşağıda ekte bahsedilen gibi bir çok velinin de verdiği bilgilerin hepsini boşa çıkaran Allah Teâlâ'ya şükürler olsun. Allah Teâlâ ne güzel vekil ve sahibimizdir.

[2] "Kim evli değilse Şam'a göçsün, çünkü başka şehirlerde öyle karanlık fitneler kopacak ki oralardaki halkın çoğunun kurtuluşu güç olacak" (aynı Vasıyyetnâme'den terceme).

Sadreddin'in İstanbulda, Ayasofya Kütüphanesinde 4849 No. lu mecmuada Mehdî hakkında bir risalesi vardır. Mecmuanın son - risalesi olan ve ciltte sahifeleri karışan bu küçük risale (168. a - 180. a), Sadreddin, İbn-ül Arabî ile Ekberiyye mensuplarının fikirlerini anlamak bakımından pek değerlidir. Şeyh-i Kebîr, bu risalede,

İMÂM HASAN ALEYHİSSELÂM SOYUNDAN OLAN MEHDÎ'NİN 613 RAMAZANININ YİRMİ YEDİNCİ CUMA GECESİ DOĞDUĞUNU (187. b),

654 HİCRÎDE KENDİSİ GÖSTERDİĞİNİ (168. b),

666 YILINDA, HALKIN, BİRÇOK ŞAŞILACAK ŞEYLERE ŞAHİD OLACAĞINI (180. a),

683 YILINA KADAR DA İSA'NIN İNECEĞİNİ BİLDİRMEDEDİR (179. b).

654 yılından bahsedilirken, **"vaktimizden üç yıl önce"** kaydı, risalenin 651 de yazıldığını açıklar. Sadreddin'in bu risalesiyle İbn-i Sina'nın risalelerini muhtevi ola bu mecmuada, "81.

b ve 87. B" de 697 hicrîde, yazılan, diğer bir nüshayla mukabele edildiğine dair iki kaydın mevcudiyeti, mecmuanın değerini arttırmadadır. (GÖLPINARLI A. , 1985), s.235

Daha fazlası için bakınız

MEHDİ ALEYHİSSELÂM GELDİ, İNSANLAR DAHA NEYİ BEKLİYOR?

SEYYİD MUHAMMED ŞERİF EFENDİ

SEYYİD MUHAMMED ŞERİF KUDDİSE SIRRUHU'L-ÂLÎ EFENDİ

Bu yazıda geçen anlatımlar, Seyyid Muhammed Şerif Efendi'nin, Beşiktaş da ki evinde ve Fikirtepe de ki sohbetlerinden bizzat kendi anlatımlarından alıntıdır.

1996 yılında, vefatından 6 ay önce 124 yaşında olduğunu söyleyen Şerif Efendi, Buhara da dünya ya geldi (nüfusda 1886 yılı yazılı, fakat gerçek doğum yılının 1872 olduğu)

Küçük yaşta annesini kaybedip yetim kalan Şerif Efendiyi, Şahı Nakşibendi Hazretlerinin türbedarı, Şeyh Feridun hazretlerinin maddi ve manevi terbiyesi altında yetişiyor.

Şeyh Feridun, Şerif Efendiyi manevi işaretle, Anadolu ya ;Şimdilerde Ardahanın ilçesi Göle de, Seyyid Mehmed Efendi ye gönderiyor. Seyyid Mehmed Efendi kendisine nasihatlerde bulunuyor. Bu nasihatlerinden birinde **"Şerifim, benden sonra İstanbul da emanetlerimi ara bul"** diyerek, Palu da Mahmud Samini hazretlerine gönderiyor.

Şerif Efendi, Mahmud Samini Hazretlerine yaklaşık 2 yıl hizmet ediyor.

Bir gün Şerif Efendi, Mahmud Samini hazretlerinin abdest suyunu döktükten sonra, Şeyhin abdest suyunu kendi başından aşağı döküp içiyor ve o an kendisinde manevi haller zuhur ediyor. Her şeyin, tüm mahlukatın Allah Teâlâ'yı zikrettiğini duyuyor ve değişik haller meydana geliyor. Nere giderse eşyaların, taşların, ağaçların zikirlerini işitiyor. Şeyh efendinin diğer müridleri, Şerif Efendi için, bu delirdi heralde dediklerinde; Samini hazretleri Şerif Efendiyi birkaç müridiyle Bingöl de Şeyh Selim Efendi ye gönderiyor.

Yolda giderken ağaçların, taşların kısaca tüm mahlukatın zikirlerini duyuyor ve hepsi Şerif Efendiye yol veriyor. Bu halde Şeyh Selim in yanına vardıkların da, Şeyh Selim kendisine hayırlı olsun evladım, diyerek sen deli falan değilsin, sen dön Şeyhinin yanına diyerek geri gönderiyor.

Mahmud Samini hazretleri kendisine toplam 2 yıllık hizmetinin sonunda hilafet veriyor. Mahmud Samini Hazretleri 1893 yılında vefat ediyor. Daha sonra Şeyh İmam Osman Bedreddin ile de görüşüyor ve İmam Efendiden de hilafet alıyor.

Buhara, Taşkent, Türkistan, Semerkand, Şam, Bağdad, Mekke, Medine Ardahan, Kağızman, Artvin, Erzurum, Elazığ, Şebinkarahisar, Diyarbakır, Ankara, Bursa, Amasya gibi beldeler de en az 2 ay, bazılarında ise 2 yıl dan fazla kalıyor. Bu arada , ara ara İstanbul'a gidip gelerek, Seyyid Mehmed Efendinin kendisine söylediği emanetleri bulmaya çalışıyor.

Amasya'dan İstanbul'a geçiyor. İstanbul'da kendisine söylenen emanetleri sürekli aramakta. Ve buluyor. . .

Zilaloğlu Camii, Hasan Paşa Camii, Onikiler camii, en son Cumalarını ise Yahya Efendi Camii'nde kılardı. Çok tanıyanı vardı. Herkese aynı yakınlığı hissettirirdi.

İstanbul'a ilk geldiğinde Beşiktaş tarafına bakarak hoşuna gittiğini ve buralarda acaba oturabilir miyim diye düşündüğünü söyleyen Şerif Efendi, ömrünün son yıllarını burada geçirmek nasib olduğunu söylerdi.

"Türkiye'yi karış karış gezdik. Elmasım, altınım, gümüşüm var diyenlerin ceplerine elimizi attığımızda cam kırığından başka bir şeyleri çıkmadı. " buyururlardı.

Seyyid Kasım Arvasi hazretleri, kendisi için vaktin Kutbudur buyurdu.

Şerif Efendi sohbetlerin de Musa Aleyhisselam ile Hızır aleyhisselamın kıssasını çok anarlardı.

Kendileri, şu zamanımız için, günde;
1 Fatiha, 3 İhlas, 100 salavat-ı şerife ve 200 LAİLAHE İLLALLAH MUHAMMEDÜ'R -RASULULLAH okuyarak hasıl olan sevabı Peygamberler ve Peygamberimize, Sahabelere, Şühedaya ve Salihlerin ruhuna hediye edilir. . . Bunun;
"MUHAMMED-İ NURUN, ZUHURUNA SEBEB OLACAĞINI" söylerlerdi.

Her Perşembe geceleri İmam-ı Busri'nin **KASİDE-İ BÜRDE** yi okurlardı. .

Niyazi Mısri kuddise sırruhu'l-âlî hazretlerinden sıkça bahseder, divanından çokca beyitler okurdu.

Ayrıca **Akşemseddin hazretlerinin babası Şeyh Hamza(Amasya da KURTBOĞAN lakabı ile meşhur evliya)ile manevi bir bağı olduğu sohbetlerindeki anlatımlarından anlaşılırdı.**

30 Nisan 1996 yılı, Salı günü, İstanbulda vefat eden Şerif Efendi nin kabri, Karacaahmet mezarlığında dır.

Allah Teâlâ şefaatlarına nail eylesin. . . AMİN.

SİLSİLE-İ ŞERİFİ

1-İki Cihan Serveri, Alemlerin Efendisi, Habibi Kibriya, Seyyidina Hz. Muhammed Mustafa(salla'llâhu aleyhi ve sellem)

2-Server-i Yari Güzin, Hz. Ebubekir Sıddık radıya'llâhu anh

3-Hz. Selmani Farisi radıya'llâhu anh

4-Hz. Kasım Bin Muhammed Bin Ebubekiri Sıddık radıya'llâhu anh

5-Hz. İmam Cafer Bin Muhammed Es-Sadık radıya'llâhu anh

6-Hz. Şeyh Bayezidi Bestami

7-Hz. Şeyh Ebul Hasan Harakani

8-Hz. Şeyh Ebu Ali Farmedani

9-Hace Yusuf Hemedani

10-Hace Abdulhalık Gucdevani

11-Hace Arifi Rivgeri

12-Hace Mahmud İncir-İ Fağnevi

13-Hace Aliyür'ramitemi El Azizan

14-Hace Muhammed Baba Semmasi

15-Hace Eş-Şeyh Seyyid Emir Külal

16-Seyyid İmamı Tarikat Hace Muhammed Bahauddin Şah-I Nakşibendi El-Üveysi, El-Buhari

17-Şeyh Alaaddin Attar

18-Şeyh Yakubu Çerhi

19-Hace Ubeydullahı Ahrar Es-Semerkandi

20-Şeyh Muhammed Zahid

21-Şeyh Derviş Muhammed Es-Semerkandi

22-Şeyh Muhammed Hace Emkenegi

23-Şeyh Muhammed Bakibillah

24-Şeyh Ahmed El-Faruki Es-Serhendi El-Müceddid-el Sani İmamı Rabbani

25-Şeyh Muhammed Masum Es-Serhendi

26-Şeyh Muhammed Seyfeddin El-Faruki

27-Seyyid Nur Muhammed Beduyani

28-Seyyid Mazharı Can-ı Canan

29-Seyyid Abdullah Dehlevi

30-Şeyh Mevlana Halidi Bağdadi Zülcanaheyn

31-Seyyid Eş-Şeyh Aliyüs'septi Paluvi

32-Hz. Şeyh Mahmud Samini

33-Hz. Şeyh İmam Osman Bedreddin

34-Hz. Şeyh Seyyid Kutbul Aktab Muhammed Şerif-El Buhari

(Kaddesa'llâhu esrârahum ve rahîmehum ve nefaanâ bi-ulûmihim ve şeffi'hüm fînâ. Âmin. Allâhümma'hşürnâ bihim ve bi-âlihim. Âmin.)

Erişim http://www.serifbuhari.com/hayat-.php

http://www. serifbuhari. com/gallery/seyyid-buhari. jpg

http://www. serifbuhari. com/gallery/8. jpg

http://www. serifbuhari. com/gallery/4serif-ef. 2008. jpg

[https://youtu. be/XTCPOhq8qxU](https://youtu.be/XTCPOhq8qxU)

https://youtu. be/AV7Jz0y

KIRILMAK HAYAT BULMAKTIR

Tanrı için kırık bir kalbi onarmak kolaydır.
Yalnız insan onu bütün, parçalarıyla O'na verirse ...
(Oscar Wilde)

Eğer bir arkadaşınız doğruyu söyleyecek kadar kuvvetli ise hem şanslı olduğunuza şükredin ve ona da boğun eğmenin farz olduğunu bilin. Günümüzde doğru sözlü birini bulmak çok zordur. Bulursanız ondan bir hisse kapar, sarhoş olmuş benliğinizi ayık tutmanıza sebep bulursunuz. Doğru yapıyoruz diye o kadar yanlış işlerimiz vardır ki, **"Ebrarların haseneleri, mukarrebler yanında günahtır"** der gibi..

Kırılmak buğdağ tanesinin kaderidir. O ekmek olmak için iki taşın arasında kırılır. Bazen yaptığımız çocuksu safiyane hareketlerimiz bizi kapılardan kovulmaya sebep olsa da, bu bizim büyüme yolunda gördüğümüz ihsanlardır.

Azarladığımızda sevineceğimiz husus, dabbağ eline düşmüş kokmuş derinin padişah sırtına ceket olmasına neden olma müjdesidir. Bizi bizden alan sarhoşluklarımız, bazen edebin mahrumiyet derecesine çıktığı zamanda zuhur eder. **Fazla edep mahrumiyet sebebidir.** Kırıla döküle gideceğimiz yerlerde bizi uyaranları eksik kılmayan rabbime şükür ederiz.

Kaderin kara treni hangi istasyonda hep kaldı ki, en güzel istasyona uğrasa da bekleyeceği yoktur. Terk etmeye mecbur eden güç, onu kopara kopara alır götürür.. Her ne kadar dostları birbirine kavuşturan bu tren çok zaman sevenleri birbirinden ayırmıştır. Sevenler ayrılsa da kalan hatıralar unutulması zordur. Geçmiş hayali cihandır. Bitmeye mahkum olan beşeri hayatta çok şey beklediğimiz değil midir, her şeyi birbirine karıştırıp duruyoruz. Fakat çirkin kabuk kırılmadan iç can bulamadığına göre kırılmak mecburiyetimizdir. Kıranımız sevdiğiniz olursa bu size lütfun yapıldığına işarettir.

Bir hatıramızı akatarayım.

Bir vakit üç arkadaş bir Mevlevi Tekkesine gitmiştik. Akşam yemeğini orada yediğimizden iyilik olsun diye bizim hanım çıkan yemekler için takviye olsun diye unutamadığım bir tepsi Hasanpaşa köftesi yapmıştı. Tekkede semâ dersleri alırdık. Temrinleri yaptıktan sonra yemek vakti geldi. Oturduk. Semâ çalışmalarımızda bir an Hz. Pirin bir menkabesi kalbimize gelmişti. Eyvah dedik. Zuhurat olacak.

> Hazret-i Mevlânâ kaddesallâhu sırrahu'l-azîz Efendimizin hayâtında Mevlevî fukarasından bir zat, bir sefer esnâsında gider iken haramiler gelip bu dervişi soymuşlar, kamilen elbiselerini ve akçesini almışlar. O haramilerden birisi de başında olan sikke-i şerifi alıp kendi başına koyup alay yolu ile;
>
> **"Ne tuhaf külah!"** demiş. Bir müddet sonra çıkarıp dervişe vermiş. Bir gün Hazret-i Mevlâna Efendimiz mürîdânına ders okutur iken murakabeye varmışlar. Bir müddet murakabede durup, sonra başını kaldırıp yine ders ile meşgul olmuşlar. Dersten sonra, bazı yakın müridler bu esrardan sual etmişler. Buyurmuşlar ki,

> "Bir tarihte bizim fukaramızdan bir dervişi haramîler soymuş idiler. Onlardan birisi alay olsun diye bizim alâmet-i şerifimizi alıp başına koyup bir müddet başında kalmış ve sikkemiz altına girmiş idi. Şimdi o adam rûhunu teslim ediyor idi. Şeytan gelip onun imanını çalmaya çalışıp gayret ediyordu. Onun imanını koruyarak şeytanı uzaklaştırıp ve kovdum ve imanla ruhunu teslim etti. Zira ki, bizim alâmet-i şerifimizi az bir müddet başına koyup durdu, bize lâyık olan budur ki, o zamanda ona imdat edelim" buyurmuşlardır.[1]

Bizim Hasanpaşaları mutfakçı sofraya koymadı. "Eyvah" dedim. Bu da yetmemişti. bir hafta sonra olan oldu. Tekke adabında kapıdaki ayakkabılar dışa dönük değil içeriye dönük konur. Meğer bizim arkadaştan biri bir hafta önce kendince demiş ki, "ben bu ayakkabıları düzelteyim, çıkarken rahat giysinler", hepsinin yönünü dışarı çevirmiş. Ben bilmiyorum. Sofrada oturuyoruz. Şeyh efendi başladı bir nasihat perdesinden ayakkabı meselesini açmıştı. Bir hafta sonrada bu vakıayla ayrılık geldi, yediğimiz tatlı lokmalar boğazımızda durdu, kaldı.

Ey Pirim dedim, **"bizim kara trenin vakfı burada artık bitti gideceğiz demek ki"** dedik. Bir daha gitmek nasip olmadı. Bir rüyası da diğer arkadaş tarafından görülmüştü.. Sonradan çağırdılar ama biz hatamızı kabul ettik tozumuzu alıp oradan gittik. Tekke yerinde devam ediyor. Ancak biz tekkeden mi tekke bizden ayrı kaldı hala bilemedik. Bir devrandı, bu hadise bir zaman gönlümüzü yıprattı ama sonunda herşey bitti.

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi buyurur ki, eğri ayağa eğri ayakkabı yaparlar. Bizim ayaklar eğri olunca işimizde bazen eğrilik oluyor, burada ayakta mı suç, ayakkabıda mı, yoksa tanrıda mı, sormaya gerek yoktur. Olan olacaktır, kader zuhur edecektir. Engel olmak diye bir hüküm yoktur.

Hiç kimseyi, hiçbir şeyi hor görmeyeyim diye şu işe bunu sebep ettin.

Ayak kırıldı mı

Tanrı kanat ihsan eder.

Kuyunun dibinden bile bir kapı açar da.

Sen ağaç üstünde ol, kuyu dibinde bulun, buna bakma… beni gör, bana bak ki yolun anahtarı benim, yolu ben açarım der!"

Mesnevî-i Şerif, c.III, b. 4807-09

Cevizler kırıldı; içi sağlam olan, kırıldıktan sonra temiz ve lâtif ruha malik oldu.

Mesnevî-i Şerif, c.I, b.706

Sayıdan dışarı olan o saflarda "Bizler saflarız" nuruna gark olsunlar.

Söz, bu halin övüşüne gelince kalem de kırıldı, kâğıt da yırtıldı.

Hiç deniz, bir kaba sığar mı?

Aslanı bir kuzu kapıp götürebilir mi?

Perde ardındaysan perdeden çık da o şaşılacak padişahlığı gör.

Sarhoş kavim, kadehini kırdılar ama senden sarhoş olanların özrü vardır.

Mesnevî-i Şerif, c.V, b.4194-98

İhramcızâde İsmail Hakkı

[1] Aşçı İbrahim Dede, Aşçı Dede'nin Hatıraları, hzl. Mustafa KOÇ-Eyüb TANRIVERDİ, İstanbul, 2006, c. II, s.742

TOZUNU AL DERLERSE

Temiz kalpli, iyi soylu, akıllı bir delikanlı deniz yoluyla Rum kıyılarına çıktı. Kıyıdakiler onun erdemli, temiz kalpli ve akıllı biri olduğunu görünce, eşyalarını alıp onu iyi bir yere götürdüler. Delikanlı, günlerini burada konaklayarak geçirmeye başlamıştı ki bir gün, orada yaşayan âbidlerin ulularından biri, delikanlıya;
"Şu mescidin tozunu alıver."
diye emretti. Delikanlı, bu emri işitir işitmez hiçbir şey demeden oradan çıkıp gitti. Bir daha izini gören olmadı. Bunun üzerine şeyh ve müritleri delikanlının gidişini, hizmet etmek istemediğine saydılar. Yine bir gün müritlerden biri, onu yolda yürürken yakalayıp hemen sordu;
"Dostum! Kötü fikre uyup aldanmış oldun. Allah dostlarının hizmetle makama erdiklerini bilmiyor muydun?" Delikanlı, yana yakıla ağlamaya başlayıp;

"Ey cana can katan, gönüller aydınlatan dostum! Ben orada toz-toprak görmedim. Ve işte o an anladım ki bu yerin tozu da toprağı da benmişim. İşte bu yüzden oradan ayrıldım."

dedi.
Tarikata giren her dervişin tek gayesi kendini hor görmektir. Yücelik istiyorsan, alçak-gönüllü olmaya gayret et. Yücelik bir damsa, merdivenleri alçak-gönüllülüktür. Meyve veren dal nasıl baş aşağı sallanıyorsa, akıllı insan da alçak-gönüllü davranıp boynunu eğer.

Kaynak: Şeyh Sâdî Şirâzî -Bostan

BAŞA DÖN

HZ. MEVLÂNA VE KURÂN-I KERİM

Duygularla düşünceler, duru suyun yüzünü çer-çöp gibi kaplamıştır. Aklın eli, onları bir tarafa atar, su meydana çıkar.

Allah korkusu, çerçöpü getiren havanın ellerini bağlarsa, Hak aklın ellerini çözer. Hizmetkârın akıl olursa, sana galip olan duygular da, mahkumun olur." (Mesnevî,:3/ :1826)

**

"Her dükkanda ayrı bir san'at, her dükkanda ayrı bir kâr var. Ey oğul Mesnevîmizde yokluk dükkanıdır.

Kunduracı dükkanında güzel deriler vardır; sen tahta görürsen ayakkabı kalıbıdır o.

Kumaş satanların dükkanında kumaşlar, ipekliler bulunur, demir bulunsa bile arşın olarak bulunur.

Mesnevîmiz birlik /vahdet dükkanıdır; birden başka her ne görürsen puttur..." (Mesnevî: C/6-B/1525)

**

"Sen sanır mısın ki, Mesnevîyi okuyamasın da, manasını ucuzca bedavaca duyasın, anlıyasın?

Yahut da sanır mısın ki, hikmet sözleri ve gizli sırlar, kolayca kulağına girsin, ağzına gelsin? Duysan bile, bunlar sana masal gibi gelir... Kabuk görünür, tanelerin içlerini göremezsin.

Bir güzel, başına yüzüne, çarşafını örtmüş, senin gözünden gizlenmiş.

İnadından Kuran, sana nasıl gelirse Şehname yahut Kelile ve Demine de öyle gelir!

İnayet sürmesi, gözünü aydınlatır açarsa, gerçekle geçici şeyi, o vakit ayırdedebilirsin... (Mesnevî.C/4-B/3459)

"A havlayan köpek, sen Kur'ân'ı kınamakla onun hükmünden kendini kurtarıyorum mu sanıyorsun?

Bu, o arslan değildir ki ondan canını, yahut da, kahır pençesinden imanını kurtarasın.

Kur'ân kıyamete kadar, **"Ey kendilerini bilgisizliğe feda edenler"** diye seslenir; **"Beni masal sandınız, kınayış tohumunu, kafirlik tohumunu ektiniz durdunuz. Ama gördünüz ya, masal dediğiniz, kınadığınız durup durmada, siz yok oldunuz, masala döndünüz"** "Ben Allah kelamıyım, Allah'ın zatıyla durmadayım; canın canına gıdayım, tertemiz, apaydın bir yakutum ben"

"Size vurmuş güneş ışığıyım güneş ışığıyım, fakat güneşten de ayrılmış değilim"

Ben burada aşıkları kurtarmak için, coşup-kaynayan Ab-ı hayatın kaynağıyım.

Hırsınız, tamahınız, bu kötü kokuyu salmasaydı, Allah sizin mezarlarınıza da, bir katrecik benden saçardı..."

(Mesnevî, C:3/ B:4283)

"Allah'tan inayet iste! Bu ince bahislerden ayağın sürçmesin, mâna'nın künhüne, işin ta sonuna eriş!

Çünkü çok kişiler Kur'ânı anlayamadılar da, yol azıttılar, bazı kişilerse o ipe sarıldılar ama kuyunun dibine gittiler.

A inatçı, yücelere çıkmak sevdasında değilsen ipin ne suçu var?" (Mesnevî. C/3-B/4209)

"Selam ona, Mustafa, **"Kur'ân'ın dış yüzü var, iç yüzü var, iç yüzünün de yedinci iç yüze kadar iç yüzü var"** dedi; bu hadis'in tefsiri.

Bil ki Kur'ân'ın görünen harflerinden çıkan ma'nanın altında gizli ve güçlü bir de iç manası var. O'nun altında bir iç ma'na daha, ondan sonra bir üçüncü iç ma'na var ki, orada bütün akıllar yiter gider." (Mesnevî.C/3-B/4244)

Kaynak:MEVLÂNA OKYANUSU'NDAN- II. BASKI, Dr. Celâleddin Bakır ÇELEBİ, Derleyen : Esin Çelebi Bayru, Kapak Düzeni : Neslipir Çelebi Sayar, Kasım 2004 - Konya

AŞK YOLUNDA

Kimsede dostluk eseri gördüğümüz yok; dostlara ne oldu? Dostluk ne zaman bitti? Sevenlere ne oldu? (Hâfız)[196]	Yârî ender kes nemîbînîm, yârân râ çi şud? Dûstî key âhir âmed? Dûstdârân râ çi şud?
Hâfız, gönlün halktan aşk derdini gizlese de, gözlerinin ağlaması boşuna değil. (Hâfız)[197]	Derd-i aşk erçi dil ez halk nihân mîdâred Hâfız in dîde-i giryân-i tu bîçîzî nîst
Beni terkine bağlayacaksan, Allah aşkına, çabuk avla. Çünkü geç kalmak âfet getirir; bu yolun tâlibine ise zarar verir. (Hâfız)[198]	Be fitrâk er hemî bendî, hodâ râ, zûd saydem kun Ki âfethâst der te'hîr u tâlib râ ziyân dâred
Mecnun'un devri geçti; şimdi bizim devrimiz. Zaten herkesin dünyada beş günlük bir nöbeti yok mu? (Hâfız)[199]	Dovr-i mecnûn guzeşt u novbet-i mâst Herkesî penc rûz novbet-i ûst
Şirin'in dudağına duyduğu özlem yüzünden hâlâ Ferhad'ın gözlerinden akan kanlı yaşların içinden lâle bittiğini görürüm. (Hâfız) [200]	Zi hasret-i leb-i şîrîn henûz mîbînem Ki lâle mîdemed ez hûn-i dîde-i ferhâd

[196] یاری اندر کس نمی بینیم ، یاران را چه شد؟
دوستی کی آخر آمد؟ دوستداران را چه شد؟

[197] درد عشق ارچه دل از خلق نهان می دارد
حافظ ای دیدهء گریان تو بی چیزی نیست

[198] به فتراک از همی بندی ، خدا را ، زود صیدم کن
که آفتهاست در تأخیر و طالب را زیان دارد

[199] دور مجنون گذشت و نوبت ماست
هرکسی پنج روز نوبت اوست

[200] ز حسرت لب شیرین هنوز می بینم
که لاله می دمد از خون دیدهء فرهاد

Sakinin gayretiyle birazcık canım kaldı. Halkla sohbetten geriye vefasızlık kaldı. Dünkü bâdeden ancak bir kadeh kaldı. Bilmem ki ömrümden geri daha ne kaldı? (Hayyâm)[201]	Ez men ramakî be sa'y-i sâkî mânde est. Vez sohbet-i halk, bîvefâ'î mânde est. Ez bâde-yi dûşîn kadehî bîş nemând. Ez omr nedânem ki çi bâkî mânde est?
Beni terkine bağlayacaksan, Allah aşkına, çabuk avla. Çünkü geç kalmak âfet getirir; bu yolun tâlibine ise zarar verir. (Hâfız)[202]	Be fitrâk er hemî bendî, hodâ râ, zûd saydem kun Ki âfethâst der te'hîr u tâlib râ ziyân dâred
Allah aşkına. [203]	Turâ be hodâ
Allah aşkına, bu nasıl duadır? dedi. (Gulistân)[204]	Goft ez behr-i hodây in çi duâst?

[201] از من رمقی بسعی ساقی مانده است
وز صحبت خلق بی وفائی مانده است
از باده‌ء دوشین بیش نماند
از عمر ندانم که چه باقی مانده است
[202] به فتراک از همی بندی ، خدا را ، زود صیدم کن
که آفتهاست در تأخیر و طالب را زیان دارد
[203] ترا به خدا
[204] گفت از بهر خدای این چه دعاست؟

Sevgilim yolculuğa çıkmaya karar verdi. Dostlar, söyleyin Allah aşkına; ne yapacağım ben şimdi? Şu yaralı gönlüm de onun elinde! (Hâfız)[205]	Dilberem azm-i sefer kerd u hodâ râ yârân Çi kunem bâ dil-i mecrûh ki her dem bâ ûst
Hâfız gibi Kur'ân'ı on dört rivayet üzerinden ezbere okusan dahi, imdadına ancak aşkın koşar. (Hâfız)[206]	Aşket resed be feryâd er hod besân-i Hâfız Kur'ân zi ber behânî der çârdeh rivâyet
Hâfız gibi Kur'ân'ı on dört rivayet üzerinden ezbere okusan dahi, imdadına ancak aşkın koşar. (Hâfız)[207]	Aşket resed be feryâd er hod besân-i Hâfız Kur'ân zi ber behânî der çârdeh rivâyet
Hafız, sevgilinin zülüflerinin ucunun mis kokusu elinde olduğuna göre sus, yoksa seher yelinin haberi olur. (Hâfız)[208]	Hâfiz çu nâfe-i ser-i zulfeş be dest-i tust Dem der keş erne bâd-i sabâ râ haber şeved
Puthânede sevgilinin hayali olduğuna göre Kabe'yi tavafa gitmek akılca yanlış, akıl dışı. (Evhad)[209]	Der butkede çun hiyâl-i ma'şûka-i mâst Reften be tevâf-i ka'be ez akl hetâst

[205] دلبرم عزم سفر کرد و خدا را یاران
چه کنم با دل مجروح که هر دم با اوست
[206] عشقت رسد بفریاد ار خود بسان حافظ
قرآن ز بر بخوانی در چارده روایت
[207] عشقت رسد بفریاد ار خود بسان حافظ
قرآن ز بر بخوانی در چارده روایت
[208] حافظ چو نافهء سر زلفش بدست توست
دم در کش ارنه باد صبا را خبر شود
[209] در بتکده چون خیال معشوقهء ماست
رفتن به طواف کعبه از عقل خطاست

Başkaları için ramazan bayramı yarınsa, bizim için şu andır. Oruç tutanlar yeni doğan ayı görürler, bizse sevgilinin kaşını. (Gazelhâ-yi Sa'dî, s. 144)[210]	Dîgerân râ iyd eger ferdâst mâ râ in dem est Rûzedârân mâh-i nov bînend ve mâ ebrû-yi dûst
Sevgilinin huzuruna girme iznini alamazsan, bari gözlerim için kapısından bir tutam toz getir. (Hâfız)[211]	Ve ger çunanki der an hazretet nebâşed bâr Berâyi dîde biyâver gubârî ez der-i dûst
Sevgi dolu dilberler arasında iken Yârim bana şöyle dedi, şöyle etti denilir mi hiç? (Hâfız)[212]	Miyân-i mihribânân key tevân goft Ki yâr-i mâ çunîn goft u çenân kerd
Sevgiliyle baş başa kalınan bu geceye kadir gecesi derler. Tanrım, böyle bir devlet hangi yıldızdan gelebilirki![213]	An şeb-i kadrî ki gûyend ehl-i halvet imşebest/ Yârab in te'sîr-i dovlet der kudâmîn kevkebest?

Kaynak: Prof. Dr. Mehmet KANAR, Farsça Dil Seti, Farsçanın Anahtarları, Say Yayınları , İstanbul

[210] دیگران را عید اگر فرداست ما را این دم است
روزه داران ماه نو بینند و ما ابروی دوست

[211] وگر چنانکه در آن حضرتت نباشد بار
برای دیده بیاور غباری از در دوست

[212] میان مهربانان کی توان گفت
که یار ما چنین گفت و چنان کرد

[213] آن شب قدری که گویند اهل خلوت امشب است
یارب این تأثیر دولت در کدامین کوکب است؟

KINAMA BENİ

Bir şeyh dedi bir fahişeye: Sarhoşsun sen. Her lahza birinin tuzağına düşersin sen. Dedi: Ey şeyh, ne dersen, oyum ben. Acaba göründüğün gibi misin sen? (Hayyâm) [214]	Şeyhî be zenî fâhişe goftâ: Mestî, Her lahza be dâm-i digerî pâ bestî. Goftâ: Şeyhâ, herançi gû'î, hestem. Âyâ to çonanki mînomâ'î, hestî?
Her şeyin sahibi Tanrı mademki yarattı doğayı, Ne sebeple verdi ona eksiği, kusuru? İyi oldu madem, neydi yıkmaktaki zoru? Çirkin olduysa bu mahluk, bu kimin kusuru? (Hayyâm)[215]	Dârende ço terkîb-i tebâyi' ârâst, Ez behr-i çi û fikendeş ender kem u kâst? Ger nîk âmed, şikesten ez behr-i çi bûd? Ver nîk neyâmed in suver, eyb kirâst?

Kaynak: Prof. Dr. Mehmet KANAR, Farsça Dil Seti, Farsçanın Anahtarları, Say Yayınları , İstanbul

[214] شیخی به زنی فاحشه گفتا مستی
هر لحظه بدام دیگری پا بستی
گفتا شیخا هرآنچه گوئی هستم
آیا تو چنانکه می نمائی هستی؟

[215] دارنده چو ترکیب طبایع آراست
از بهر چه او فکندش اندر کم و کاست؟
گر نیک آمد، شکستن از بهر چه بود؟
ور نیک نیامد این صور، عیب کراست؟

KINAMAYIN BENİ HAKK'I SEVENLER

Celali-Feyzullah Çınar

Kınamayın Beni Hakkı Sevenler

Rüzgar Esmeyince Dal Uyanır Mı

Külli Boş Değildir Aşka Düşenler

Katre Düşmeyince Sel Uyanır Mı

Bütün Kainatın Perverdigarı

Mevla Her Kuluna Vermez Bu Karı

Gün Be Gün Artıyor Bülbülün Zarı

Goncasız Gülşene Gül Yamanır Mı

Buldu Celali'yi Kırklar Yerinden

Öğretip Erkanı Hizmet Verdiler

Haşre Dek Bu Çarkı Çevir Dediler

Sormadım Ki Buna Kul Dayanır Mı

KIYAMETÇİLER BULUNUR

Komplovâri fikirlerden biride akıllı insanları kapalamak için **"kurtarıcı/kurtuluş senaryosu ve kahramanları"** üretmektir. Birinci Dünya Savaşı zamanında olan **"Mehdi-Kıyamet-Deccal"** propagandası bugünlerde tekrar alevlendi. Birkaç yıl önce göçen bir şeyh Efendi Şam'da Mehdi çıkacak onun askeri olun diye müritlerine nasihat ederken, [Bir İngiliz ajanı 12 Bin Hüseyin çıkacak diye bağırıyordu] Durumu biliyorsunuz. Çıkanları da. Şimdilerde bir şeyhde "Türkiye'de Kıyamet kopacak", malınızı satın savın kaçın diye müritlerine yol gösteriyormuş.[?]

Garibanın kaybedeceği bir canı var. Fakat zenginler bu türlü panikletici hikayelerden etkilenerek korkarak kaçıyorlarmış.

Heyhat, sadece bu dünya mı var?

Bizim için önemli olan kafamızı çorba etmeyip, kulluğumuza doğruluğumuza bakalım. Ebrehe'nin filleri gelecekse Kâbe'nin sahibi var diyen Hz. Abdulmuttalib'in ve torunun [salla'llâhu aleyhi ve sellem] yolunda olan bizler için korku, sadece kulluğumuz olmalıdır.

Ey Allah Teâlâ'm, ben seni biliyorum, kulların hayaliyle iş yapmazsın. Sırf onlar doğru çıksın diyede bir tecelli zuhur ettirmezsin. Onlar söyleseler de.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Bakınız: http://www.sozcu.com.tr/mobil/home/detay?post_id=1160971&slug=soner-yalcin

TUZ BASANIM

Dervişin biri pirine geldi. Ağladı. An geldi, dem gitti. Himmet var bilirdi, hepsi silindi. Yıllarca emeği hevâ, keder oldu.

"Ne oldu?" Dediler.

"Söyledikleri doğru değil mi, yoksa ben yanlış mı bilirdim. Hani" dedi.

Pir, boyun eğmiş, gözlerinden kan akıtır gibi tuz ekilmiş gibi kanlanmış şekilde mahmur mahmur baktı. Sukût. Heyecan vermeyen sukût kaskatı kesti beden duvarlarını.

Derviş ağlamaya başladı. Kime ne ki;

Diğer kardeşler geldi, bî-haber oturdular. Pir daldığı deryadan çıkan dalgıç gibi kalbe düşen inci kelamını nakşetti.

> **Herkesin bir derdi var; Her derdin bir acısı...**
> **Acılar katlanılmaz değil ama, birde tuz basanı var....**
> **Her aşkın bir hasreti var; Her hasretin bir çilesi...**
> **Çile çekilmez değil ama bir de çektireni var.**
> **Her aşığın bir sözü var; Her sözün bir söyleteni...**
> **Söyleyecek çok şey var ama bir de susturanı..!!!**

Hz. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (Kuddise sırruhu's-sâmî)

Gardaşlarım; **"Tuz"** a Arapçada **"milh"** derler. Melâhat de tuzluluktur. Yemeğe tuz çeşni verdiği cihetle "**Melâhat" "güzellik ve alımlı"** mânalarına gelir. Melâhat gerçekte **"tuzluluk"** anlamına gelse de, "güzellik, şirinlik" diye anlarız. Azerbaycanlı gardaşlarımız **"tuzlu kişi"** diye **"güzel ve melih adam"** yerine kullanırlar.

Kainâtın sultanı Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz hakkında İmam-ı Kurtubi hazretleri şöyle bildirmiştir:

"Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem efendimizin güzelliği büsbütün görünmemiştir. Eğer hakiki güzelliği görünseydi, Eshab-ı kiram O'na bakmaya takat getiremezdi. Şayet hakiki güzelliğini gösterseydi, hiç kimse bakmaya dayanamazdı."

Eshab-ı kiram, Peygamber efendimize;

"Ya Rasûlu'llâh! Siz mi güzelsiniz, Yusuf aleyhisselam mı daha güzeldir?" diye sordular.

Efendimiz cevap olarak;

> **"Kardeşim Yusuf benden sabih (güzel), ben ondan "melihim" (tatlıyım/sevimliyim). Onun görünen güzelliği, benim görünen güzelliğimden çoktur"**

buyurdular.

...

Dervişler dinledi, ağlayanda sustu.

Sustular, ortalıkta bir hal kaldı. Sesler yutuldu. Soluklar durdu.

Sonra Pir ciğerden gelen sesiyle buyurdu ki:

Allah kimi dertle hasta etmek dilerse ona ağlayış kapısını kapatır.

Kimi de beladan kurtarmak dilerse, gönlüne sızlanma ve ağlayış verir.

Bırakacağın eli hiç tutmayacaktın, Tuttuğun eli hiç bırakma.

Sahte sevgilere gül olmaktansa, gerçek sevgilere diken ol !!

Kimden kaçıyorsun, kendinden mi?

Ne olmayacak şey! Kimden kaçıp kurtarıyoruz, Hakk'tan mı?

Ne boş zahmet.

Eğer, şehvetin ve nefsin hevesine kapılır gidersen,

Haber vereyim ki, eli boş, nasipsiz gideceksin..!

Daha ne kadar ihtiyaçlar içinde çırpınan canı düşüneceksin?

Ne vakte kadar sıkıntılarla, kavgalarla dolu dünya için tasalanıp duracaksın?

Dünyanın senden alabileceği ancak bu bedendir; sen böceklere yem olacak bu et yığınını bir çöplük say da, bu kadar düşüncelere dalma…

Üzülme!

Görebiliyorsan, dokunabiliyorsan, nefes alabiliyorsan, ne mutlu sana!

Elinde olmayanları söyleme bana.

Elinde olanlardan bahset can!

Geceler hep kimsesiz mi geçecek?

Gidenler dönmeyecek mi?

Yitirdiğin; bir bakarsın yağmurlu bir gecede Veya bir bahar sabahında karşına çıkmış.

Bil ki güzellikler de var bu hayatta.

Gel Git'lerin olmadığı bir hayat düşünebilir misin?

Hüzün olgunlaştırır, Kaybetmek sabrı öğretir.

Hz. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (Kuddise sırruhu's-sâmî)

Pir, devamla..

Ey derviş, seni adam yerine değil, âdem yerine koydular. Cevherin olmasaydı sana hizmet ederler miydi?

Derdim var diye ağlamana kim bakar ki, senin için her ağlamana sus der gibi, bir tuz basanın var. Tuzlu kişi olmak isteyen sen değil miydin, gam sana yakışır mı?

Derviş:

Ey tuz basanım isyanımı affet, rehni kalkmayan vakti öne neden aldım, keşke çocuk kalpli olabilseydim.

Dedi.

Sevgilinin emri ile olan kötülük,

bütün âlem iyiliklerinden üstündür.

Sedefin kabuğu paralanırsa ilenme,

onda yüz binlerce inci vardır.

Bu sözün sonu gelmez,

dön de padişaha gel.

Doğan kuşuna benze.

Halis altın gibi dükkâna çık da ilenmeden,

kınamadan kurtul.

Bir suret, gönüle girdi mi insan,

sonunda nedamete düşer,

o suretten bezer.

Sonunda herkes, kapıldığı suretten tövbe eder,

fakat yine unutuş gelir, onu o yana çeker.

Pervane gibi uzaktan o ateşi nur görür,

yükünü o tarafa çeker.

Fakat geldi mi kanadı yanıp kaçar.

Kaçar ama çocuklar gibi yine gelir, yaraya tuz ektirir.

Yine zanna, tamaha düşer,

derhal kendisini o ateşe atar.

Yine yanar, sıçrar.

Fakat yine gönlündeki hırs,

kendisine yandığını unutturur, sarhoş eder.

Mesnevi, c.VI, b. 340-349

Sende bu dert, O'nda bu sevda oldukça, hikayemiz bitmez.

İhramcızâde İsmail Hakkı